วารสาร
บริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – มีนาคม 2562
Vol. 19 No.1 January - March 2019

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ISSN 1513-007X

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
(Thai Journal Citation Index Centre - TCI) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม - มีนาคม 2562

Vol. 19 No.1 January - March 2019

เจ้าของ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ISSN 1513-007X

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมการพัฒนาวิชาการทางการศึกษาและบริหารการศึกษา
2. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย และการศึกษาค้นคว้าของคณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจ ทั้งในและนอกสถาบัน

ขอบเขตของวารสาร สาขาวิชาที่รับตีพิมพ์ได้แก่ ครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์-จิตวิทยา/ เทคโนโลยี/ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านการศึกษาและการบริหารการศึกษา โดยทุกบทความจะได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ

กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม
ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน
ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน
ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม

บรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
รศ.ดร.สมาน อัศวภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.สมชาย วงศ์เกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.สมเกียรติ พ่วงรอด	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.สุพรรณี เหลือบุญชู	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ว่าที่พันตรีนพดล เจนอักษร	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.ชวนคิด มะเสนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Mr.James Ryan	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ดร.วิชัย แสงครี	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

ธุรการและประสานงาน ดร.กฤษฎา สารการ

บทบรรณาธิการ

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิตฉบับนี้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – มีนาคม 2562 บทความในวารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วย บทความทางวิชาการ จำนวน 4 เรื่อง และบทความวิจัย จำนวน 32 เรื่อง รวม 37 บทความ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความไว้วางใจในการส่งบทความลงตีพิมพ์ เพื่อเผยแพร่ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต ขอขอบคุณทุกคำติชมและคำแนะนำในการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารจากผู้อ่านและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน

ท้ายสุดนี้ กองบรรณาธิการพร้อมเปิดรับผลงานจากบรรดานักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการทั้งที่เป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย หรือบทวิจารณ์หนังสือด้วยความยินดียิ่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง

บรรณาธิการ

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – มีนาคม 2562

Vol. 19 No.1 January - March 2019

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

- แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ (พร้อมภัค บึงบัว) 1
- พหุวัฒนธรรมศึกษาและการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ฐิติกร ทองสุกใส) 13
- แนวทางการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 (วันเพ็ญ สังข์ศิลป์เลิศ) 27
- การออกแบบที่เป็นสากลในการศึกษา (Universal Design in Education) (พิจิตรา ธงพานิช) 41

บทความวิจัย

- การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการเตรียมตัวสู่อาชีพ รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี 6 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ศิริรัตน์ อินจิ๋ว) 49
- การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ศราวุฒิ สนใจ) 57
- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชานวัตกรรมและการคิดทางวิทยาศาสตร์ (VGE 106) (อรรถพร ธนูเพ็ชร์) 71
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา (ธนะวัฒน์ วรรณประภา) 83

- การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และเจตคติ ต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นกับการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม (นุจเนตร อินธิดา) 93
- รูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 (พรหมินทร์ ศรีหมื่นไวย) 105
- รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศราวุฒิ ด้วงเบ้า) 115
- การศึกษาการใช้เทคนิคอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ด (Discussion Card) และแบบพาเนลดิสคัสชั่น (Panel discussion) เพื่อพัฒนากลวิธีสื่อสาร ทักษะการพูดและความกล้าเสี่ยงในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (นฤมล เจริญปรุ) 129
- การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (เกศินี ไพศาลภูมิ) 143
- ผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 (เสาวรสธ์ พลโคตร) 151
- การจัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อคาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี (เอพร โมพี) 163
- การพัฒนารูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 (ขนิษฐา อานักมณี) 179
- การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา 184 (สุรโรจน์ นวลมังสอ) 189

- การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 (นันทรัตน์ ไพรัตน์) 199
- การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล (บงกชรัตน์ ดำจันทร์) 211
- การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ (มณทิพย์ บุญมณี) 221
- รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา : เขตปกครองอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช (พระครูบรรหารวุฒิชัย) 233
- โมเดลเชิงสาเหตุของแนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหารและบรรยากาศโรงเรียนผ่านขวัญในการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (ธราธร บรรจง) 241
- สภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ (ชิดพงศ์ บาทชารี) 253
- การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น (จุรีรัตน์ กองเป้า) 263
- รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพบรรยากาศโรงเรียนผ่านความเชื่อในพลังความเป็นครูที่ส่งผลต่อการทางานด้วยดุลยพินิจของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร (กมลวรรณ หุ่นรัตนะ) 275
- การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ศิริวรรณ เหมะศิวะ) 287
- การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย โดยใช้เทคนิค SQ4R ในโรงเรียนสองภาษาเอกชน (กันตรัตน์ สุจิตวนิช) 301

- ผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (ศรายุทธ สุภะโส) 309
- แนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน (ชัยรัตน์ สิทธิบุรี) 321
- รูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สุรินธร วังคะฮาด) 333
- การพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี และแนวทางการนำไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วัชรินทร์ สอนพูด) 345
- รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีน สำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร (Xiaoyu Luo) 371
- ตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 (เกษม ทองปัญจา) 387
- การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษา กับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา (ดุจเดือน ไชยพิชิต) 399
- การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชา ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (จรูญรัตน์ วัฒนศักดิ์ศิริ) 411
- โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 (นิยดา เปี่ยมพืชนะ) 425

คำแนะนำในการเสนอบทความเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต 447
ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต 452
แบบเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต 453

แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

Best Practices for Developing Competency of Teacher and Educational Personnel Using Information Technology

พร้อมภัค บึงบัว[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการทำงานที่ผ่านมาของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 3) ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ตัวแทนผู้ดำเนินโครงการที่ปฏิบัติงานในส่วนกลาง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) ตัวแทนจากสถาบันอุดมศึกษา รวม 17 คน ที่ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่ 1) ประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และ 2) ประเด็นสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการทำงานที่ผ่านของกระทรวงศึกษาเป็นแบบแยกส่วน พัฒนาสมรรถนะครูตามนโยบายแต่ละปี ขาดความสอดคล้องกัน ปัญหาในการบริหารโครงการ ได้แก่ 1) การแบ่งกลุ่มครู 2) คุณภาพของการอบรมเชิงปฏิบัติการ 3) การขาดระบบติดตามและช่วยเหลือ 4) ความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) ด้านเนื้อหาของการอบรมออนไลน์ 6) การฝึกอบรมที่จัดโดยโรงเรียนไม่ส่งเสริมความรู้และสมรรถนะการจัดการเรียนสอน และ 7) เขตพื้นที่การศึกษายังมีอำนาจค่อนข้างจำกัดในการบริหารจัดการการฝึกอบรมครู ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านยุทธศาสตร์ 3) ด้านภาระงาน และผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 1) ด้านยุทธศาสตร์ 2) ด้านเทคนิควิธีการฝึกอบรม 3) ด้านการออกแบบบทเรียน 4) ด้านภาระงานของครู 5) ด้านการสร้างความร่วมมือ และ 6) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ : แนวปฏิบัติที่ดี, การพัฒนาสมรรถนะ, เทคโนโลยีสารสนเทศ

---

[1]อาจารย์สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ และผู้อำนวยการฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

Abstract

This research aimed to 1) explore the organization's previous operation of the competency development for teachers and educational personnel using information technology 2) examine the problems and obstacles of the implementation of the competency development for teachers and educational personnel using information technology and 3) investigate the Best Practice and Critical Success Factors of the competency development for teachers and educational personnel using information technology by using the qualitative method. Research participants consisted of 1) 12 representatives under The Office of the Basic Education Commission, and 2) 5 representatives from Higher Education institutions that purposive selection. The research instruments comprised 1) the set of structured focus group interview guideline for examine the problems and obstacles of the implementation of the competency development for teachers and educational personnel using information technology, and 2) the set of structured focus group interview guideline for investigate the Best Practice and Critical Success Factors that reviewed from 3 experts.

The findings were as follows:

The Ministry of Education workflow of competency development was modular and operated by yearly policy, lack of cooperative. The project management problems were: 1) dividing group of teachers, 2) the quality of workshop training, 3) the lack of follow-up service, 4) discontinuing of knowledge sharing activities, 5) the contents of online training, 6) school training programs did not support knowledge and teaching-learning competency, and 7) restricted-power of Educational Service Area to manage teacher training. The results of the problems and obstacles of the implementation of the competency development for teachers and educational personnel using information technology were 1) management, 2) strategies, and 3) tasks. The results of the Best Practice and Critical Success Factors of the competency development for teachers and educational personnel using information technology consisted of: 1) strategies, 2) Training techniques, 3) instructional design, 4) teacher tasks, 5) team collaboration, and 6) information technology.

Keywords : best practice, competency, information technology

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทุกองค์กรต่างให้ความสำคัญ โดยเฉพาะองค์กรที่ตระหนักว่าบุคลากรคือสินทรัพย์ที่มีค่าที่องค์กรต้องพัฒนาให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับการพัฒนาองค์กร กระบวนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลจึงกลายเป็นกระบวนการภายในองค์กรที่ต้องดำเนินการไปพร้อมๆ กับการบริการจัดการส่วนอื่นๆ องค์กรต่างๆ จึงต้องแสวงหากลยุทธ์หรือเครื่องมือสำหรับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล หนึ่งในเครื่องมือที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน เนื่องจากสมรรถนะเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการพัฒนาและบริหารทรัพยากรบุคคลด้านต่างๆ ทั้งการพัฒนาและบริหารจัดการผู้มีความสามารถสูง การพัฒนาและบริหารผลการปฏิบัติงาน หรือแม้แต่การพัฒนาความก้าวหน้าตามสายวิชาชีพ เป็นต้น การนำสมรรถนะมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและบริหารทรัพยากรบุคคลจึงช่วยให้องค์กรได้บุคลากรที่

สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลการปฏิบัติงานตรงตามพันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการทำงานให้สูงขึ้น รวมถึงความคาดหวังของหน่วยงานที่มีแนวทาง วิธีการ กระบวนการ รวมไปถึงเครื่องมือต่าง ที่จะพัฒนาคนให้เกิดประสิทธิภาพ

การที่โลกเข้าสู่ยุคการบริหารที่เน้นองค์ความรู้ (Knowledge Economy) เป็นหลัก องค์กรต่างๆ ต่างเผชิญกับสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงและทัดเทียมกันมากยิ่งขึ้น เป็นเหตุ ให้องค์กรต้องเริ่มหันมาสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในแง่มุมต่างๆ มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการ “คน” เพราะเนื่องจากว่าการสร้างหรือพัฒนาคนขององค์กร เปรียบเสมือนการพัฒนาทุนส่วนสำคัญขององค์กร อาจเรียกได้ว่า “ทุนมนุษย์ (Human Capital)” ซึ่งทุนมนุษย์นี้ สามารถที่จะสร้างคุณค่าอันมหาศาลและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กรนั้นๆ ได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การที่เราจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลเพื่อให้เป็นไปในทางที่ต้องการได้นั้น เราจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ อย่างน้อย 3 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) หรือ KSA ซึ่งในปัจจุบันมีเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร มีเครื่องมือมากมายที่ถูกนำมาใช้ในการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ แรงจูงใจ ทัศนคติ บุคลิกภาพที่ดีของพนักงาน โดยมีกระบวนการ วิธีการ แนวทางที่หลากหลาย

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และเอกสารต่างๆ พบว่า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดระบบพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขึ้นในปี พ.ศ. 2548 รวมทั้งสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้กำหนดให้มีแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขึ้นเช่นเดียวกัน แต่จากการศึกษาพบว่า แผนดังกล่าวมุ่งเน้นเพื่อการประเมินวิทยฐานะครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นสำคัญ ทำให้ยังไม่มีการพัฒนาสมรรถนะที่ครอบคลุมและเป็นระบบ ประกอบกับแต่ละหน่วยงานภายในกระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามภาระงานที่ตนเองรับผิดชอบ แม้การดำเนินงานต่างๆ บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ก็ตาม แต่ทำให้การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปแบบต่างคนต่างรับผิดชอบเฉพาะที่เกี่ยวกับงานของตนมากกว่าการประสานพลังความร่วมมือในการดำเนินงาน

เทคโนโลยีจึงถือว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญ เป็นเครื่องมือที่สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรได้อย่างถึงตัวบุคคล และสามารถเข้าไปศึกษาและพัฒนาความรู้ของตนเองได้โดยไม่จำกัดเวลา ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านระบบเครือข่ายการสื่อสารที่ทำให้ส่งข้อมูลกันได้ทีละมากๆ และมีความเร็วมากขึ้น ทำให้สามารถใช้ระบบการเรียนออนไลน์ (e-Learning) ได้มากขึ้น ในขณะที่มีการพัฒนาซอฟท์แวร์เพื่อมาสนับสนุนการพัฒนาความสามารถในการทำงานออกสู่ตลาดได้ทำให้แนวความคิดในการพัฒนาบุคลากรสามารถเป็นจริงขึ้นมาได้ง่ายขึ้น ดังนั้น ด้วยวิถีของการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็วดังกล่าว ทำให้งานของการพัฒนาบุคคลากร ต้องเตรียมความพร้อมต่อการเข้าสู่ยุคแห่งโลกาภิวัตน์ที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ได้เปรียบต่อสภาวะการแข่งขัน วิธีการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นจะต้องเน้นการปรับตัวให้ทันโดยการสร้างคน ตอบสนองต่อความต้องการขององค์กร คือต้องเรียนรู้ได้เร็ว และสร้างคนได้จำนวนมากทันต่อความต้องการ เน้นการเสริมทักษะด้านการเรียนรู้ได้ตลอดไป โดยยึดหลัก คิดเป็น ทำเป็น หรือ การคิดอย่างเป็นระบบนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรให้สำเร็จก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมของปัจจัยภายในองค์กรหลายด้าน ที่สำคัญคือผู้ใช้ โดยต้องอาศัยการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ดี เพื่อให้ผู้ใช้เกิดการยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ด้วยเหตุสำคัญดังกล่าวการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบระบบพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากรและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการ

ปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบกับการศึกษาปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จที่ต้องทำให้มีหรือให้เกิดขึ้นเพื่อให้การฝึกอบรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศบรรลุความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมในการยึดโยงการปฏิบัติงานทุกระดับให้มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศตอบสนองนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้นการศึกษาแนวแนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้ได้แนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และมีทิศทางในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการทำงานที่ผ่านมาของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานที่ดำเนินโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะและฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในส่วนกลาง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และตัวแทนจากสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่พัฒนาบทเรียนและระบบการฝึกอบรมออนไลน์ หน่วยงานละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน

ตัวแปรต้นที่ใช้ในการศึกษากระบวนการทำงาน ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านวิธีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในราชการพลเรือน และ 3) ด้านเทคโนโลยีและเครือข่าย และตัวแปรตาม ได้แก่ แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

กรอบแนวคิดการวิจัย

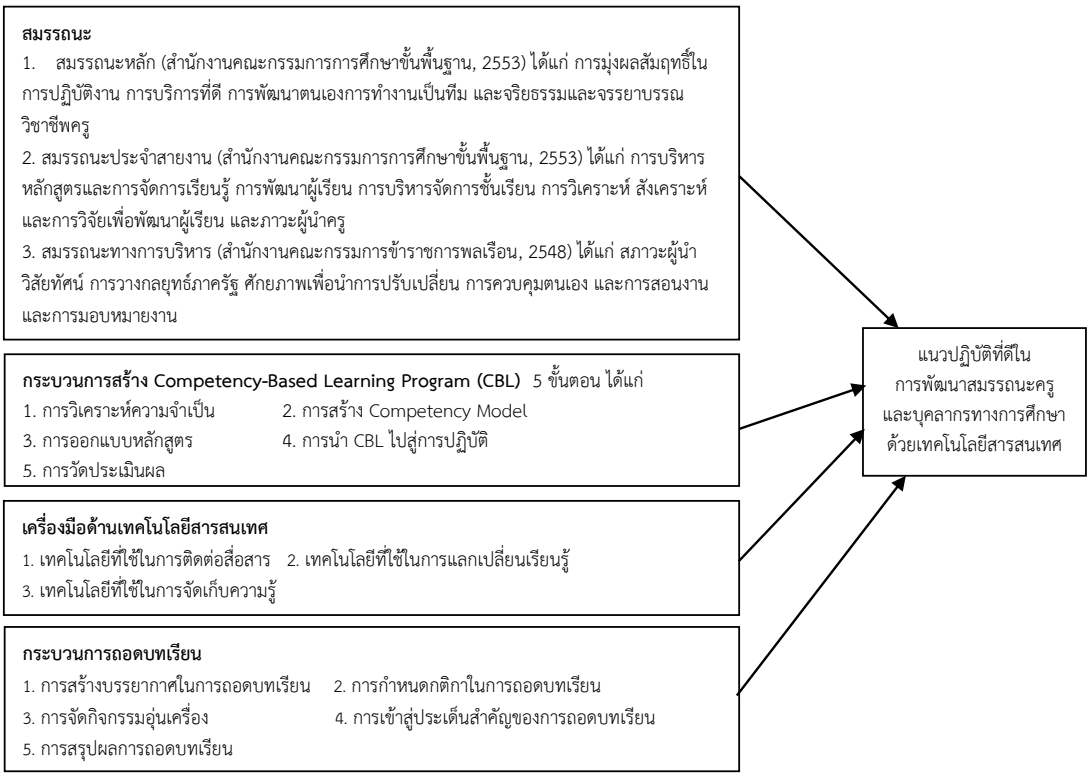

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสนทนากลุ่มด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษากระบวนการทำงานที่ผ่านมาของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยการวิเคราะห์เอกสาร โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหาประกอบด้วย สมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงาน และสมรรถนะทางการบริหาร 2) ด้านวิธีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในราชการพลเรือน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความจำเป็น การสร้าง Competency Model การออกแบบหลักสูตร การนำ CBL ไปสู่การปฏิบัติ และการวัดประเมินผล 3) ด้านวิธีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในราชการพลเรือน และ 4) ด้านเทคโนโลยีและเครือข่าย ประกอบด้วย เทคโนโลยีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร เทคโนโลยีที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดเก็บความรู้

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยการสนทนากลุ่ม ใช้กระบวนการจัดสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ตัวแทนผู้ดำเนินโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะและฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในส่วนกลาง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 12 หน่วยงาน และ 2) ตัวแทนจากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5 หน่วยงาน รวม 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย กระบวนการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การร่วมกันกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการพัฒนากลยุทธ์ด้านการฝึกอบรมออนไลน์ 2) การร่วมกันกำหนดเป้าหมายการฝึกอบรมออนไลน์ 3) การร่วมกันวางแผนดำเนินงานด้านการฝึกอบรมออนไลน์ 4) การร่วมกันกำกับ ติดตาม ควบคุม การดำเนินงานด้านการฝึกอบรมออนไลน์ 5) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ 6) การสนับสนุนด้านทรัพยากร เทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศ 7) การเตรียมความพร้อมและให้ความช่วยเหลือผู้เข้ารับการฝึกอบรมออนไลน์ 8) การวัดและประเมินผลความสำเร็จในการฝึกอบรมออนไลน์ 9) การสร้างความตระหนักในประโยชน์ของการฝึกอบรมออนไลน์ต่อการพัฒนาครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา และ 10) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น สถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน เพื่อดำเนินการฝึกอบรมออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ผลการถอดบทเรียนด้วยการตีความสรุปตามประเด็นการสนทนากลุ่มและสรุปข้อเสนอแนะในรูปแบบความเรียง

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยการสนทนากลุ่ม ใช้กระบวนการจัดสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ตัวแทนผู้ดำเนินโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะและฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในส่วนกลาง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 12 หน่วยงาน และ 2) ตัวแทนจากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5 หน่วยงาน รวม 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยความสำเร็จ 7 ด้าน ได้แก่ 1) กลยุทธ์ 2) โครงสร้างองค์กร 3) ระบบการปฏิบัติงาน 4) บุคลากร 5) ทักษะความรู้ ความสามารถ 6) รูปแบบการปฏิบัติงาน และ 7) ค่านิยมร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ผลการถอดบทเรียนด้วยการตีความสรุปตามประเด็นการสนทนากลุ่มและสรุปข้อเสนอแนะในรูปแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษากระบวนการทำงานที่ผ่านมาของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานสำคัญในการดำเนินงานด้านการปฏิรูปการศึกษาของไทย โดยดำเนินการปฏิรูปทั้งด้านครู นักเรียน และระบบบริหารจัดการ หน่วยงานภายในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ทำหน้าที่ร่วมกันในการปฏิรูปการศึกษา ร่วมกันดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพมาตรฐาน สามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพสู่ยุคสังคมแห่งการเรียนรู้

ทุกหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่แตกต่างกันในการส่งเสริมการพัฒนาครูทั้งในด้านนโยบาย การบริหารจัดการ การส่งเสริมความรู้และทักษะ โดยปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพครูให้เท่าเทียมและมีสมรรถนะเพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน แต่จากการศึกษา พบว่า การพัฒนาและยกระดับคุณภาพครูเป็นการดำเนินงานแบบแยกส่วน เน้นการพัฒนาเพื่อประเมินวิทยฐานะครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นสำคัญ ยังไม่มีการพัฒนาสมรรถนะให้ครอบคลุมสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และขาดการทำงานแบบเป็นระบบ ประกอบกับแต่ละหน่วยงานดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ตามภาระงานที่รับผิดชอบ ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับความรู้แบบไม่มีทิศทาง กิจกรรมการอบรมและหลักสูตรในการฝึกอบรมที่จัดให้มีขึ้น ประกอบด้วย 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) การให้ทุนการศึกษาปริญญาโทกับครู 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 3) กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และ 4) การอบรมออนไลน์ โดยจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ที่มีความหลากหลายและเข้าถึงครูจำนวนมาก ในการจัดฝึกอบรมออนไลน์เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ผ่านมาพบว่า มีปัญหาในการบริหารโครงการ ได้แก่

1. ปัญหาการแบ่งกลุ่มครูตามผลการสอบความรู้และผลประเมินสมรรถนะต่างๆ การแบ่งกลุ่มครูตามผลการทดสอบความรู้และผลการประเมินสมรรถนะยังค่อนข้างกว้างเกินไป

2. ปัญหาคุณภาพของการอบรมเชิงปฏิบัติการ เนื้อหาและกิจกรรมในการอบรมเชิงปฏิบัติการไม่ตรงกับความต้องการและปัญหาที่แท้จริง

3. ปัญหาการขาดระบบติดตามและช่วยเหลือการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติจริง สถานการณ์ในห้องประชุมแตกต่างจากบริบทการสอนจริงในโรงเรียนและครูยังไม่มีความเชี่ยวชาญในการนำความรู้ใหม่มาปฏิบัติจริง

4. ปัญหาความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้มิได้ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5. ปัญหาด้านเนื้อหาของการอบรมออนไลน์ การอบรมออนไลน์ยังมีปัญหาค่อนข้างมาก เช่น ครูบางคนพบว่าเนื้อหาวิชาไม่สอดคล้องกับชื่อวิชา เนื้อหาวิชาไม่ตรงกับความต้องการและปัญหาของครู

6. การฝึกอบรมที่จัดโดยโรงเรียนมักไม่ใช่เรื่องการพัฒนาความรู้และสมรรถนะการจัดการเรียนสอน

7. เขตพื้นที่การศึกษายังมีอำนาจค่อนข้างจำกัดในการบริหารจัดการการฝึกอบรมครู ไม่สอดคล้องกับความต้องการและแผนการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน

2. ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

การดำเนินงานด้านการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศมีปัญหาหลายประการ สามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการยังรวมอำนาจการตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลาง ขาดความเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นๆ มุ่งรับผิดชอบต่อหน่วยงานรัฐส่วนกลางเป็นหลัก เน้นการประเมินคุณภาพการฝึกอบรมของหน่วยจัดอบรมด้วยการวัดความพึงพอใจของครู แต่ยังขาดการประเมินถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง

2. ด้านยุทธศาสตร์ ระบบการฝึกอบรมยังไม่สอดคล้องกับการเลื่อนตำแหน่งวิทยฐานะ ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ความสำคัญกับการเลื่อนวิทยฐานะเป็นหลัก ขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน การนำวิทยฐานะมากำหนดเป็นเป้าหมายหลักส่งผลให้ครูไม่สนใจงานสอนและขาดความสัมพันธ์กับเพื่อนครู หลักสูตรขาดความเชื่อมโยงกับสมรรถนะครูที่กำหนด

3. ด้านภาระงาน ครูมีภาระงานด้านการสอนในห้องเรียนและภาระงานธุรการค่อนข้างมาก ขาดความสนใจในการเรียนรู้เพราะไม่สามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ครูที่เข้าอบรมใช้วิธีการโกงหลากหลายวิธี เช่น นำเลขประจำตัวประชาชนของผู้อื่นไปสอบแทนกัน การส่งเฉลยแบบทดสอบให้กัน ทำให้การควบคุมคุณภาพเลยได้ไม่เต็มที่

3. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

การพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศจำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านยุทธศาสตร์

1.1 ควรสร้างเส้นทางความก้าวหน้าของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นรูปธรรม และกำหนดบทบาทของครูที่มีวิทยฐานะให้มีความเชื่อมโยงกับภาระงาน

1.2 ควรมีการกำหนดหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร จากความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.3 ส่วนกลางควรปรับบทบาทของตนเองให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกและควบคุมการจัดฝึกอบรมให้เป็นไปตามคุณภาพ

1.4 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีช่องทางในการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

1.5 หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกันวางแผนงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน

1.6 กำหนดเป้าหมายการฝึกอบรมออนไลน์ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

1.7 กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการทดสอบหลังฝึกอบรมเป็นรายหลักสูตร

2. ด้านเทคนิควิธีการฝึกอบรม ควรจัดการฝึกอบรมให้ครูมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครูรูปแบบต่างๆ

3. ด้านการออกแบบบทเรียน ควรให้ความสำคัญกับ การวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ (สมรรถนะ) วิเคราะห์วิธีการฝึกอบรม และการวิเคราะห์ผู้เรียน และจัดทำในรูปแบบของคู่มือการเรียนรู้สำหรับครู

4. ด้านภาระงานของครู ควรลดภาระงานธุรการที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนและลดจำนวนชั่วโมงที่ต้องสอนในห้องเรียนลง

5. ด้านการสร้างความร่วมมือ ส่งเสริมและเป็นผู้ประสานความร่วมมือกันระหว่าง สพฐ. หน่วยงานเขตพื้นที่ และโรงเรียน กับสถาบันอุดมศึกษา ในรูปแบบห้องเรียนออนไลน์

6. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

6.1 ควรศึกษาข้อมูลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา

6.2 ควรจัดหาและจัดเตรียมเทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็นต่อการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาให้พร้อมต่อการใช้งาน

อภิปรายผลการวิจัย

บุคลากรหลักที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษประกอบด้วยหน่วยงานหลายฝ่ายในกระทรวงศึกษาธิการ ที่จำเป็นต้องมีการประสานพลังในการดำเนินงาน ตั้งแต่การวางแผน จัดเตรียมความพร้อม การดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนา และการประเมิน ที่ต้องนำทรัพยากรและงบประมาณที่มีมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการบูรณาการอย่างเต็มรูปแบบ การประสานพลังนี้อาจอยู่ในลักษณะของคณะกรรมการดำเนินงาน สามารถร่วมกันศึกษาและกำหนดสมรรถนะที่จำเป็นต่อการพัฒนาได้ตามความต้องการและสามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงานได้ โดยกำหนดให้มีการพัฒนาระบบสมรรถนะที่สนองต่อวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ หรือพฤติกรรมที่กระทรวงศึกษาธิการต้องการ ทั้งนี้การพัฒนาบุคลากรผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศจะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถได้รับความรู้ที่ต้องการตามวิสัยทัศน์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (สุวรรณ เหรียญเสาวภาคย์, 2548: เกศรา รักชาติ, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจหลักของผู้บริหารความรู้ของหน่วยงานตามแนวคิดของ Nonaka และ Takeuchi (1995 อ้างถึงใน สมชาย นำประเสริฐชัย, 2546) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารความรู้ขององค์กรต้องมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายของการจัดการความรู้ บรรยากาศ กฎเกณฑ์ และกติกาขององค์กรให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นอกจากนี้ หน่วยงานที่มีการ

ดำเนินงานที่ดีจำเป็นต้องมีกลไกขับเคลื่อน คือ เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงาน เห็นความสำคัญและยกย่องชมเชยผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ โดยมีการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและยุติธรรม สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง

เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการฝึกอบรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ เทคโนโลยีจัดเก็บความรู้ เทคโนโลยีการทำงานร่วมกัน และเทคโนโลยีการสื่อสาร สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2547: สุวรรณ เหรียญเสาวภาคย์, 2548: ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และคณะ, 2549: เกศรา รักชาติ, 2549) ที่กล่าวว่า การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องมีกระบวนการและเครื่องมือที่เหมาะสมและเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กร โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของความรู้ในองค์กรให้เป็นความรู้ที่เกิดประโยชน์ต่อบุคลากรในเวลาและรูปแบบที่แต่ละองค์กรต้องการ เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการแสวงหาและการจัดเก็บองค์ความรู้ในองค์กรให้เป็นระบบ เป็นทุนความรู้ขององค์กรที่พร้อมต่อการยกระดับความรู้และขยายความรู้ให้ทั่วทั้งองค์กรได้สะดวก นอกจากนี้ Marquardt (2005 อ้างถึงใน บดินทร์ วิจารณ์, 2549) ยังกล่าวว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บความรู้ช่วยกระตุ้นและทำให้พนักงานสามารถเชื่อมต่อเข้ากับระบบทางด่วนข้อมูลได้ กระตุ้นให้พนักงานแสวงหาความรู้จากฐานข้อมูลทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยจำเป็นต้องเพิ่มศักยภาพของคอมพิวเตอร์ทั้งในส่วนของซอฟท์แวร์และฮาร์ดแวร์ ที่จะอำนวยความสะดวกในการทำงานเป็นทีม ระหว่างบุคคล ที่อยู่ต่างสถานที่และต่างวัฒนธรรมได้ โดยเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นควรมีการศึกษาให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้งาน ไม่จำเป็นต้องมีความซับซ้อนมาก เนื่องจากเป็นการใช้งานแบบเฉพาะทาง พร้อมทั้งสนับสนุนให้สร้างชุมชนผ่านเครือข่าย (virtual communication) จัดเก็บความรู้และใช้ความรู้ผ่านระบบอินทราเน็ต และนำสื่อประเภทสังคมเครือข่าย (social network) มาเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

นอกจากนี้ ควรมีการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานและระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร มีฐานข้อมูลความรู้ในการแสวงหาความรู้ และมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่นเดียวกับการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการที่กำลังดำเนินโครงการวางระบบการบริหารการเรียนรู้โดยอาศัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ คุณภาพมาตรฐาน และความครอบคลุมของการฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่มีความจำเป็นต่อการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่และการเสริมสร้างสมรรถนะ รวมถึงการลงทะเบียนเรียน การทดสอบวัดผล การรับประกาศนียบัตร และการลงทะเบียนประวัติ

การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะต้องพิจารณาถึงคาใชจายในการลงทุน ฮารดแวร ซอฟตแวร และสิ่งสนับสนุนอื่นๆ เช่น แรงงาน เวลาที่ใชในการพัฒนา จึงจำเป็นต้องอาศัยการออกแบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบ รวมถึงการพิจารณาความจำเป็นของการใช้ วัตถุประสงค์ของงาน ความชำนาญของผู้ใช้ หน้าที่และการใช้สารสนเทศ และสถานที่ตั้งของความรู้ในหน่วยงาน สอดคล้องกับ Catheria Yi-Fang Ku (1995) ที่ศึกษาการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่ประสบความสำเร็จของหัวหน้างานที่รับผิดชอบด้านระบบข้อมูลสารสนเทศ และควรจัดหาบุคลากรหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นรูปธรรม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Fons Wijingoven (1996 อ้างถึงใน จิรัชฌา วิเชียรปัญญา, 2549) ที่พบว่า ภารกิจในปัจจุบันมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในการทำงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นสำคัญโดยนำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในการดำเนินงาน ผู้มีหน้าที่

รับผิดชอบงานด้านการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศจำเป็นต้องได้รับการฝึกการจัดระบบและการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์มาเป็นอย่างดี และ Hyun Sung Kim (1996) ศึกษาพบว่า รัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีได้เห็นความจำเป็นในการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการขององค์การ ที่ต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ทำหน้าที่จัดระบบข้อมูลและพัฒนาระบบให้สอดคล้องกับการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประสานพลังที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสามารถนำมาพัฒนาระบบการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีอย่างเป็นพลวัตจำเป็นต้องใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะทำงานที่มีความรู้ฝังลึกของคนในองค์กรที่มีประสบการณ์ในการทำงานส่วนมากเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายตำแหน่งหรือความรับผิดชอบในงานต่างๆ และได้ปฏิบัติมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง เกิดการสั่งสมความรู้และประสบการณ์ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ความรู้ฝังลึกดังกล่าวนี้ครอบคลุมความรู้ที่เกี่ยวกับ 1) ระบบงาน ผู้มีประสบการณ์จะมีมุมมองอย่างเป็นระบบแตกต่างจากผู้ปฏิบัติทั่วๆ ไป 2) ความตระหนักในบริบทที่เกี่ยวกับงานและการตัดสินใจ เป็นความรู้ที่เกิดจากการแก้ปัญหาในงาน ตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติที่ดีต่างๆ 3) วิธีปฏิบัติงาน (know-how) ผู้ปฏิบัติงาน (know-who) เหตุผลในการปฏิบัติงาน (know-why) ช่วงเวลาที่เหมาะสม (know-when) และบริบทสถานที่ (know-where) ที่เป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญขององค์กรที่จำเป็นต้องถอดออกมาเป็นความรู้สำหรับให้ผู้ปฏิบัติงานอื่นได้นำไปใช้ หรือเพื่อนำไปต่อยอดเป็นนวัตกรรมการปฏิบัติงานที่ครอบคลุม วิธีการปฏิบัติงานผลิตภัณฑ์ขององค์กรหรือบริการขององค์กร หรืออาจจำเป็นต้องมีการถอดความรู้ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการบันทึกความรู้ที่สามารถนำไปเผยแพร่และขยายผลได้โดยง่าย หรืออาจเรียกว่า การถ่ายโยงองค์ความรู้ (Knowledge Transfer) เป็นกลไกที่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ใช้สำหรับจัดการความรู้ขององค์กร (Knowledge Management) วิธีการถอดองค์ความรู้มีหลายหลาย เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice) การสังเกต การปฏิบัติงาน พี่สอนน้อง เพื่อนช่วนเพื่อน เป็นต้น ในวิธีการต่างๆเหล่านี้ เครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้ความรู้ฝังลึกของผู้รู้ถูกถอดออกมาหรือถูกนึกถูกพูดออกมาได้ง่ายและสะดวกคือ การถามคำถาม

เทคนิคที่ใช้ในการถอดความรู้ที่ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ การเล่าเรื่อง สอดคล้องกับ บูรชัย ศิริมหาสาคร และ พัดชา กวางทอง (2552) ที่กล่าวว่า การเล่าเรื่องเป็นเทคนิคในการดึงความรู้ฝังลึกที่มีอยู่ในคนทุกคนให้ออกมาเป็นความรู้ที่ชัดแจ้งที่คนอื่นสามารถรับรู้และเรียนรู้ การเล่าเรื่องจึงเป็นการเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวที่ผู้นั้นสั่งสมจากการปฏิบัติงาน เล่าให้สมาชิกที่เกี่ยวข้องกับงานนั้นได้เกิดความเข้าใจ ได้แนวทางการปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่า การเล่าเรื่องเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดสำหรับการจัดการความรู้ เพราะการเล่าเรื่องเพียงแต่ผู้เล่ามีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้น เป็นผู้พรรณาออกมา แต่จากสิ่งที่เล่าออกมานั้นยังเป็นเพียงเรื่องเล่าผ่านมุมมองหรือทัศนะของผู้เล่า ยังจำเป็นต้องมีการสกัดประเด็นที่เป็นแนวทางสำหรับการนำไปปฏิบัติงานได้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการควรจัดตั้งคณะทำงานจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ และมีบทบาทเฉพาะในการดำเนินงานด้านการพัฒนาครูด้วยการประสานพลังจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีข้อมูลในแต่ละด้านเพียงพอต่อการออกแบบระบบการพัฒนาและสามารถกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานได้อย่างมีทิศทาง

2. กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในการฝึกอบรมให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้เข้าใจถึงเป้าหมายของการฝึกอบรม และทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความตระหนักในการเข้าเรียน และได้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. กระทรวงศึกษาธิการควรมีการศึกษาและปรับปรุงสถานที่ในการฝึกอบรมและอุปกรณ์ จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความสะดวกในการเข้าเรียนได้อย่างสะดวกได้ตลอดเวลา รวมถึงมีบุคลากรในสถานศึกษาหรือสถานที่ทำงานทำหน้าที่ให้คำแนะนำในการใช้งานระบบ รวมถึงการแนะนำรายวิชาที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้งาน

4. กระทรวงศึกษาธิการควรพิจารณาลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนและลดจำนวนชั่วโมงที่ต้องสอนในห้องเรียนลงและเพิ่มเวลาสำหรับการพัฒนาตนเองและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและพัฒนาระบบการประเมินผลที่นำไปสู่การนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานสอนและปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เกิดการนำความรู้ไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ควรมีการศึกษาและประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรม โดยพิจารณาจากพฤติกรรมในการเรียนรู้ การสะท้อนความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ แบบเป็นระยะ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาระบบฯ ให้ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

เอกสารอ้างอิง

เกศรา รักชาติ. **องค์กรแห่งการตื่นรู้**. กรุงเทพฯ: เนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป, 2549.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการบริหารจัดการระบบคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน กระทรวงศึกษาธิการ. **กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2549.

จิรัชฌา วิเชียรปัญญา. **การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมสำหรับการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

น้ำทิพย์ วิภาวิน. **การจัดการความร้กับคลังความรู้**. กรุงเทพฯ : เอสอาร์ พริ้นติ้งแมส โปรดักส์, 2547.

บดินทร์ วิจารณ์. **การจัดการความรู้ สู่ปัญญาปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอ็กเปอร์เน็ท, 2549.

บูรชัย ศิริมหาสาคร และพัดชา กวางทอง. **สรรพวิธีจัดการความรู้สู่องค์กรอัจฉริยะ**. กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2552.

ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และ เจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย. **ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีการจัดการความรู้**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2549.

สมชาย นำประเสริฐชัย. “เทคโนโลยีกับการแลกเปลี่ยนความรู้,” **Internet Magazine**. 8, 1 (มกราคม 2546): 37 – 39.

สุวรรณ เหรียญเสาวภาคย์ และคณะ. **การจัดการความรู้**. กรุงเทพฯ : ก. พลพิมพ์, 2548.

Kim, Hyun-Sung. “The Organizational Effectiveness of Public Management Information In Korea : A principal-Agent Perspective,” **Dissertation Abstracts International**. 35 (1996) : 2042-A.

Ku,Catherina Yi-Fang. “A Critical Success Factors Study of Management Information Systems Downsizing : Form Management Information Systems Managers Perspectives,” **Dissertation Abstract International**. 55, 10 (1995): 3022-A.

พหุวัฒนธรรมศึกษาและการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

Multicultural Education and Early Childhood Education Management of Schools in the Southern Provinces of Thailand

ฐิติกร ทองสุกใส[1]
เอกรินทร์ สังข์ทอง[2]
ธีร หฤทัยธนาสันติ์[3]

บทคัดย่อ

จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีความแตกต่างในด้านภาษา ค่านิยม ศาสนา ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม การจัดการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ การศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาเป็นแนวคิดหนึ่งที่สถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นวัยที่เด็กอยู่ในช่วงของการเตรียมความพร้อมและการส่งเสริมพัฒนาทางด้านทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และในช่วงวัยดังกล่าวถือเป็นรากฐานของการเรียนรู้ที่ดีในอนาคต ดังนั้นการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความแตกต่างและช่วยให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องควรเข้าใจเกี่ยวกับ หลักคิดของพหุวัฒนธรรมศึกษากับการจัดการศึกษาปฐมวัย รูปแบบของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมศึกษาในโรงเรียน และแนวทางการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย บทความนี้จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ ครู ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการที่จะจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาในระดับปฐมวัย ซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : พหุวัฒนธรรมศึกษา, การจัดการศึกษาปฐมวัย, จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

The Southern border provinces of Thailand is diverse in languages, values, religions, beliefs, traditions and cultures. Thus, educational management in this area must be in accordance with its contexts. Among different approaches, multicultural education is a concept that schools can apply for promoting the educational management efficiency. It is believed that early childhood education is the most crucial period that children need to be prepared and developed skills so as to maximize benefits of their learning. In addition, learning in this period is an importantly fundamental background for their future learning.

[1]หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
[2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
[3]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Hence, early childhood education based on multicultural education will help children understand differences and diversity and will also help schools promote efficiency and effectiveness of education management. It is crucial that schools and related stakeholders understand basic principles of basic concepts of multicultural education, early childhood education as well as principles of educational management for early childhood education, models of multicultural education management, and guidelines for multicultural education management for early childhood education. This article will help readers and related stakeholders such as teachers, school administrators understand knowledge of educational management based on multicultural education for early childhood education which will help them improve educational management more efficiently and effectively.

Keywords : Multicultural education, Early childhood education management, The Southern border provinces

บทนำ

บริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ จะนะ นาทวี สะบ้าย้อย และเทพา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ของประเทศไทยทั้งด้านกายภาพ ด้านภูมิศาสตร์ ด้านชาติพันธุ์ ด้านสังคมวัฒนธรรม และมีความแตกต่างในด้านศาสนา ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี และวิถีชีวิต ประชากรที่อาศัยในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลาส่วนใหญ่จะใช้ภาษามาลายูถิ่นในชีวิตประจำวัน ส่วนจังหวัดสตูลและ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลานับถือศาสนาอิสลามแต่นิยมใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกันอย่างแพร่หลาย เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552 : 23) พื้นที่ดังกล่าวข้างต้นนอกจากจะมีประวัติศาสตร์ซึ่งหล่อหลอมเป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้คน ยังเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นและนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของผู้คนที่อยู่รวมกันอย่างกลมกลืน แต่ในความแตกต่างทางวัฒนธรรมบางครั้งก็นำไปสู่ความขัดแย้งได้หากผู้คนขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งข้อสังเกตเหล่านี้สามารถอธิบายผ่านปรากฏการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ของจังหวัดชายแดนใต้ที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลกระทบทั้งต่อการจัดการศึกษาทั้งระบบ รวมถึงเศรษฐกิจ สังคม ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินโดยเฉพาะกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีคุณภาพ

จากสภาพบริบทของพื้นที่และปัญหาดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลและนักการศึกษาต่างให้ความสนใจในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาในพื้นที่ เพื่อให้ผู้คนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสันติสุข เกิดความเข้าใจและไว้วางใจต่อกัน ทั้งนี้หนึ่งในมาตรการที่สำคัญคือการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของผู้คนในพื้นที่ โดยมีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเป็นชาติและสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเน้นให้มีการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เน้นแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาให้เข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งสามารถใช้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นต้นทุนในการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป.) โดยสนับสนุนให้เป็นเขตพัฒนาพิเศษที่มีความยืดหยุ่น และมีความหลากหลายทั้งศาสนาและวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามสถานศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวจะต้องให้ความตระหนักและเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาแบบบูรณาการระหว่างวิถีชีวิต อัตลักษณ์ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม สุธิรัช ชูชื่น (2555 : 126) จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึง

เป็นบทบาทสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) ดังนั้นการจัดการศึกษาในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมควรเริ่มตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยไปสู่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเด็กในช่วงปฐมวัยนี้หากมีพัฒนาอย่างเหมาะสมตามหลักวิชาการแล้วจะสามารถเติบโตอย่างมีคุณภาพ ส่งผลดีต่ออนาคตของสังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ให้ผลตอบแทนแก่สังคมดีที่สุดในระยะยาว นำไปสู่การมีโอกาสในการเรียนรู้ต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นแรงงานที่มีคุณภาพมีรายได้สูง ยังส่งผลให้อัตราการก่อคดีหรือสร้างปัญหาสังคมลดน้อยลงด้วย ประเวศ วะสี (2557 : 33) สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี (2560-2579) ที่มุ่งให้ความสำคัญการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยและเน้นยุทธศาสตร์การอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานรัฐมนตรี (2560 : 45)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีสถานศึกษาบางแห่งรวมถึงผู้เกี่ยวข้องที่ยังไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความหลายทางวัฒนธรรมเข้าสู่ห้องเรียนอย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของเด็ก ส่งผลให้เด็กต่างวัฒนธรรมกันไม่สามารถเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงในชุมชนของตนเองได้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ต้องกลับไปทบทวนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และจุดเปลี่ยนของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่มุ่งเน้นในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดู แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมรอบตัวเด็ก เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่เน้นพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 3) อีกทั้งสิ่งหนึ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน คือจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการออกแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเด็ก ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของการยอมรับการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เกิดความยุติธรรมระหว่างกลุ่มเด็กต่างวัฒนธรรม Banks (2001 : 27) และที่สำคัญมีผลงานวิจัยหลายชิ้นที่ยังยืนยันว่าการผสมผสานเรื่องพหุวัฒนธรรมในการเรียนการสอนในห้องเรียนปฐมวัยช่วยให้เด็กที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากเพื่อนส่วนใหญ่มีทัศนคติดีขึ้นต่อตนเอง เพื่อน ครู และโรงเรียน และทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น จากประเด็นความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้เขียนจึงมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการนำเสนอการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมศึกษา ที่เชื่อมโยงกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชายแดนใต้ โดยการนำเสนอหลักคิดของพหุวัฒนธรรมศึกษากับการศึกษาปฐมวัย รูปแบบของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมศึกษาในโรงเรียน และแนวทางการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัย ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงทฤษฎี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและบุคคลที่สนใจในการนำแนวคิดไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุดในการพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย

หลักคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัย

นักการศึกษาต่างมีมุมมองที่ตรงกันว่า พหุวัฒนธรรมศึกษานั้นมีความสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาพบว่า เด็กในวัยเรียนมีพัฒนาการที่เร็วมากต่อความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศ (Gender) ชาติพันธุ์ (Ethnicity) และความพิการ (Disability) ของบุคคล การสอนเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมในช่วงปฐมวัยจะช่วยให้เด็กพัฒนาคุณลักษณะของเด็กเอง อีกทั้งช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ด้วยเหตุดังกล่าวนี้พหุวัฒนธรรมศึกษาจึงควรได้รับการ

ส่งเสริมตั้งแต่เด็กในช่วงปฐมวัยมากกว่าที่จะไปเริ่มต้นที่ระดับประถมศึกษา Hsu (2014 : 46) เช่นเดียวกันกับ Aldridge (2000 : 37) ที่เขียนเกี่ยวกับความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมศึกษาที่พบว่าหลายๆ คนอาจคิดว่าพหุวัฒนธรรมศึกษานั้นควรเริ่มจัดการเรียนการสอนในเด็กโต แต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นความเข้าใจผิด ทั้งนี้ Aldridge ได้อ้างการศึกษาของ Lynch และ Hanson (1998 : 82) ที่พบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของเด็กนั้นควรมีการสอนตั้งแต่เด็กๆ โดยเฉพาะช่วงที่มีความเหมาะสมคือช่วงอายุ 5 ขวบ โดยที่เขากล่าวว่าเด็กๆ จะมีความสามารถในการเรียนรู้รูปแบบของวัฒนธรรมใหม่ๆ ได้ดีกว่าเด็กโต ด้วยพื้นฐานที่สำคัญของแนวคิดดังกล่าว Ojala (2010) กล่าวว่า รัฐบาลของประเทศฟินแลนด์ได้นำแนวคิดของการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมในระดับปฐมวัยเพื่อให้เด็กเรียนรู้ในการเข้ากลุ่มและเกิดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ที่มาจากกลุ่มที่แตกต่างกันทั้งในด้านเพศ วัฒนธรรม ระดับการศึกษา และความต้องการพิเศษ โดยจากการศึกษาของ Ojala พบว่าสถานศึกษาสามารถบูรณาการรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ และภาระงานที่หลากหลายโดยมุ่งเน้นอยู่ที่ค่านิยมหลักๆ ได้แก่ บรรยากาศการเรียนรู้ การส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็กและพัฒนาการ ความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้เสีย จากการศึกษาวิจัยนี้พบว่าการสร้างบรรยากาศการเรียนโดยมุ่งเน้นพหุวัฒนธรรมศึกษาเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าเมื่อหวังผลในระยะยาวเพราะเด็กๆ จะเติบโตมากับทักษะทางสังคมที่ดีและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้บนพื้นฐานของความแตกต่าง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาในประเทศฟินแลนด์ ซึ่งพบว่าหลังจากประเทศฟินแลนด์มีนโยบายในการรับผู้อพยพจากประเทศตะวันออกกลางในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้สถานศึกษาต้องมีการตั้งรับเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อรองรับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นและรัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนที่มุ่งให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

จากความสำคัญดังกล่าวนี้ นอกจากประเทศที่ระบบการศึกษาถือว่าดีที่สุดของโลกอย่างฟินแลนด์ประเทศในแถบเอเชีย อย่างมาเลเซียประเทศเพื่อนบ้านของไทยซึ่งมีลักษณะสภาพสังคมคล้ายๆ กับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ให้ความสำคัญกับพหุวัฒนธรรมศึกษากับการศึกษาปฐมวัย ตัวอย่างเช่นจากการศึกษาของ Phoon, Abdullah, และ Abdullah (2012 : 66) พบว่า พหุวัฒนธรรมศึกษาในช่วงระดับปฐมวัยเป็นสิ่งที่จำเป็นมากในประเทศมาเลเซีย ซึ่งผู้คนมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของเขาพบว่า พหุวัฒนธรรมศึกษาในระดับปฐมวัยยังประสบกับปัญหา ความท้าทายในหลายๆ ประการ ตัวอย่างเช่น การขาดสื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรมศึกษา รวมถึงขาดการสนับสนุนและการส่งเสริมจากผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจของครูเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมศึกษา ซึ่งประเด็นเหล่านี้สถานศึกษาจะต้องแก้ไขและปรับปรุงเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ส่วน Abdullah (2009 : 52) ก็มีมุมมองที่คล้ายคลึงกับนักวิชาการทั้งสามท่านโดยกล่าวว่าพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยในประเทศมาเลเซียยังมีหลายๆ ประเด็นรวมถึงความท้าทายที่ต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะปัญหาและอุปสรรค์ต่อการจัดการศึกษาในกระแสโลกาภิวัฒน์ซึ่งสังคมเริ่มมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ส่วน Tarman และ Tarman (2011 : 51) อธิบายว่าพหุวัฒนธรรมศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้จากการศึกษาของเขาพบว่า นักการศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องสามารถช่วยส่งเสริมพหุวัฒนธรรมศึกษาในการจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยไม่แบ่งเชื้อชาติผ่านรูปแบบของหลักสูตรที่เหมาะสม มีการออกแบบกิจกรรมการสอนที่ดี รวมถึงการสร้างบรรยากาศของชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากนี้แบบเรียนและของเล่นก็เป็นสิ่งจำเป็นด้วยเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า พหุวัฒนธรรมศึกษาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อเด็กปฐมวัย นักการศึกษาต่างมีมุมมองที่ตรงกันในเรื่องของพหุวัฒนธรรมศึกษาว่ามีความสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย เพราะเด็กในวัยนี้สามารถเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศ ชาติพันธุ์ และความพิการของบุคคล สามารถเรียนรู้รูปแบบของ

วัฒนธรรมใหม่ๆ ได้ดีกว่าเด็กโต เด็กเกิดการเรียนรู้โดยไม่แบ่งเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม โดยผ่านรูปแบบของหลักสูตรที่เหมาะสม โดยมีการบูรณาการ การออกแบบกิจกรรมการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของเด็ก ตลอดจนการสร้างบรรยากาศของชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้เพื่อที่จะส่งผลถึงพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กในด้านความรู้สึกทางบวกต่อตนเอง ความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างตนเองและคนอื่นๆ จะช่วยให้เด็กมีทัศนคติในทางบวกเกี่ยวกับวัฒนธรรมระหว่างเด็กๆ ที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

รูปแบบของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมศึกษาและการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน

สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน ครูและผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีความตระหนักเกี่ยวกับรูปแบบในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของเด็กที่มีความแตกต่างกันในสถานศึกษา ทั้งนี้ อามัดไญนี ดาโอะ (2551 : 21) ตั้งข้อสังเกตว่า การศึกษาพหุวัฒนธรรมทุกรูปแบบนั้นควรเน้น “มนุษยสัมพันธ์” และการผสมผสานลักษณะต่างๆ ซึ่งหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความหลากหลายวัฒนธรรมจึงขึ้นอยู่กับการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาที่สะท้อนถึงพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะการเน้นในเรื่องการเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล การยอมรับ และการเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมในเชิงบวก ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและลดความตึงเครียดเรื่องวัฒนธรรมในห้องเรียน และเพื่อบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาจะต้องใช้วิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย ทั้งนี้ Banks (2008) อธิบายว่า ความสำคัญของพหุวัฒนธรรมศึกษาคือการเข้าใจกรอบแนวคิดสำคัญซึ่งปรากฏอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ โดยแบ่งเป็น 4 รูปแบบหลัก ดังนี้

1. รูปแบบการสนับสนุน (Contributions approach) รูปแบบนี้จะให้ความสำคัญกับลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งแต่ละที่ก็จะมีความแตกต่าง เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี วีรบุรุษหรือบุคคลสำคัญ อาหาร เสื้อผ้า การแต่งกาย วันสำคัญ แม้กระทั้งเรื่องของความเชื่อต่าง ๆ แนวคิดดังกล่าวนี้จะเข้าไปแทรกอยู่ในหลักสูตร ทั้งนี้จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหลักหรือหลักสูตรแกนกลาง ดังนั้นรูปแบบดังกล่าวมุ่งให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เน้นการพยายามสร้างความเข้าใจกับวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่อยู่ในบริบทเดียวกัน ซึ่งผู้บริหารและครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรหลักและสามารถเชื่อมโยงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมของเด็ก ตลอดจนให้ความสำคัญและร่วมมือกันออกแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เด็กสามารถสังเกตได้และสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม เช่น การเชิญสมาชิกของชุมชน ผู้ปกครองหรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กปฐมวัย เช่น การทำอาหารพื้นบ้านอย่างง่าย ทำกิจกรรมวันสำคัญผ่านกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รวมถึงการที่โรงเรียนอนุญาตให้เด็กแต่งกายตามประเพณีหรือความเชื่อของท้องถิ่นของตนเองทุกวันศุกร์ และแต่งกายตามเทศกาลสำคัญต่างๆ เช่น วันฮารีรายอ วันคริสมาสต์ วันตรุษจีน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ก็เป็นการสนับสนุนทางด้านวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมหลักของเด็ก

2. รูปแบบเพิ่มเติมเนื้อหา (Additive approach) จะเป็นการเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น โดยเป็นการเพิ่มเติมประเด็นเนื้อหาในหลักสูตรหลัก เป็นการนำวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งไปเชื่อมโยงกับอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ทั้งนี้วัฒนธรรมที่ถูกนำมาเชื่อมโยงจะเป็นวัฒนธรรมย่อยที่ต้องการนำเสนอให้เห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น การนำวัฒนธรรมไทย-อิสลามเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม ไทย-พุทธ หรือนำวัฒนธรรมไทย-พุทธเชื่อมโยงกับไทย-จีนหรือคริสต์ ถึงแม้จะเป็นการเปิดกว้างให้เข้าใจวัฒนธรรมอื่นที่กว้างขึ้น แต่มุมมองสำคัญยังคงให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมหลัก ซึ่งต้องสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาหลักสูตรโดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์ร่วมกันกับเพื่อนครู และชุมชน

3. รูปแบบการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา (Transformational approach) รูปแบบนี้เปิดกว้างมากกว่ารูปแบบที่สอง โดยมีการยอมรับแนวคิดที่แตกต่างกันออกไปจากวัฒนธรรมหลัก มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในหลักสูตรเพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจความแตกต่าง เน้นการคิดวิเคราะห์และให้เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามรูปแบบนี้ต้องอาศัยการปรับปรุงหลักสูตรย่อยหรือหลักสูตรท้องถิ่นไปสนับสนุนหลักสูตรหลักที่มีอยู่ ซึ่งในระดับการจัดการศึกษาปฐมวัยก็สามารถจัดทำได้ โดยครูผู้สอนจะต้องวิเคราะห์สภาพบริบท จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน ภาษา อาหาร ศาสนา สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์มากำหนดเป็นสาระและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กบนพื้นฐานของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยความร่วมมือของสถานศึกษาและชุมชน ทั้งนี้รวมถึงการพัฒนาครูให้เข้าใจในการเชื่องโยงบูรณาการเนื้อหา ตลอดจนการสามารถนำสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม หากโรงเรียนมีศักยภาพก็สามารถนำเสนอการใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การสอนหรือให้เล่นเกม การเล่านิทานโดยใช้คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์แบบพกพา หรือแท็บเล็ตเข้ามาช่วยทำให้เด็กได้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมตนเองและผู้อื่น และได้เห็นตัวอย่างที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

4. รูปแบบการปฏิบัติทางสังคม (Social action) รูปแบบนี้จะเชื่อมโยงกับรูปแบบที่สาม กล่าวคือมีการส่งเสริมให้เกิดมุมมองที่หลากหลายและมีความตระหนักต่อวัฒนธรรมหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติ ทั้งนี้มุมมองเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการสร้างความรู้โดยอิสระ ยกตัวอย่างในสถานศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้มีทั้งเด็กที่ต่างศาสนา ต่างเชื้อชาติ ภาษา ซึ่งนอกจากคนในพื้นที่แล้วก็ยังมีการหลั่งไหลของแรงงานต่างชาติที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ จึงทำให้บางสถานศึกษามีความหลากหลายของเด็กแต่ละชนชาติ ดังนั้นแนวทางการปฏิบัติตนของเด็กที่อยู่ในสถานศึกษาก็จะมีความหลากหลายมากขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งจะสังเกตได้จากกิจกรรมยามเช้าเริ่มตั้งแต่มาโรงเรียน การแสดงความเคารพระหว่างเด็กกับครูไทยพุทธและครูมุสลิม การกล่าวคำทักทาย การปฏิบัติตนในกิจกรรมหน้าเสาธง จะมีการร้องเพลงชาติ การสวดมนต์ ท่องดุอา ซึ่งเด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เหมือนกันและต่างกัน นอกจากนี้ในเรื่องของการรับประทานอาหารกลางวัน บางสถานศึกษาจะแยกเด็กรับประทานอาหารระหว่างเด็กไทยพุทธและเด็กมุสลิม หรือบางสถานศึกษาจัดอาหารแบบฮาลาลสามารถรับประทานร่วมกันได้ การนอนหลับพักผ่อนของเด็กและตลอดจนการแต่งกายของเด็กที่ต่างศาสนาก็มีความแตกต่างกัน จะสังเกตได้ว่าในทุกกิจกรรมเด็กยังสามารถเรียนรู้ถึงวิธีปฏิบัติได้ด้วยตนเองจากการสังเกต การมีส่วนร่วม และการเห็นแบบอย่างจากเพื่อน ครูและชุมชน ทั้งนี้ยังส่งเสริมทำให้เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้และซึมซับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ทำให้เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของผู้อื่นตลอดจนการให้เกียรติและความเคารพซึ่งกันและกันโดยผ่านกระบวนการทางสังคม

จากรูปแบบข้างต้น การจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาสามารถที่เชื่อมโยงกับแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาและนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้สู่การปฏิบัติได้ทั้ง 4 รูปแบบ โดยผู้บริหารและครูรวมถึงชุมชนจะต้องร่วมมือกันออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมมากำหนดเป็นสาระและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลาง ทั้งนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องควรที่จะเริ่มต้นจากการศึกษารูปแบบการสนับสนุน ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญในเรื่องเอกลักษณ์ของชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะของบริบท แล้วนำไปสู่ศึกษารูปแบบเพิ่มเติมเนื้อหาซึ่งให้เด็กได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่ต่างจากตนและมาเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของเด็กเองเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่าง อีกทั้งต้องศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาเป็นการรูปแบบที่เปิดกว้าง โดยครูจะต้องมีการปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับบริบทหรือจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลาง ทั้งนี้ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าในการบูรณาการหลักสูตรตลอดจนการใช้สื่อเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมกับเด็กเพื่อที่จะช่วยให้เด็กได้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และสุดท้ายนำสู่การศึกษารูปแบบการปฏิบัติทางสังคม ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้รับรู้ เข้าใจวิถีการปฏิบัติ เด็กสามารถซึม

ซับถึงความแตกต่างในการอยู่กันในสังคมพหุวัฒนธรรม และยังช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ตรงและมุมมองที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองและของผู้อื่น

แนวทางการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากบริบทของพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และลักษณะของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมกับการศึกษาปฐมวัย จะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากสถานศึกษาต้องการจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อปูพื้นฐานที่ดีไปสู่การศึกษาในระดับสูงต่อไป จำเป็นต้องอาศัยหลักการและการบริหารจัดการที่ดีเกี่ยวกับการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย ประกอบไปด้วย 4 หลักการ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การกำหนดนโยบาย

การกำหนดเป็นหลักการแรกที่สำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งหลักการที่สำคัญของนโยบายโดยการกำหนดเป้าหมายของการศึกษาจะทำให้เกิดความเสมอภาคและความเท่าเทียม (Banks, 2008; Bennett, 2003) สถานศึกษาจึงต้องมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 การวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อม ต้องดำเนินการโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา สอดคล้องกับเอกรินทร์ สังข์ทอง และคณะ (2557 : 34) กล่าวว่า ภารกิจแรกที่สำคัญในการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาคือการกำหนดนโยบายสอดคล้องกับบริบท ทั้งนี้สถานศึกษาใช้อาจจะนำแนวคิด SWOT มาใช้ในการวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมเพื่อช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจถึงจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ในการที่จะนำไปสู่การกำหนดนโยบาย สุมิตร สุวรรณ (2554 : 55)

1.2 การบูรณการองค์ความรู้ทางด้านพหุวัฒนธรรมศึกษาสู่การกำหนดนโยบาย โดยการส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการโดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้สร้างความเข้าใจในการจัดการศึกษาในสังคมที่หลากหลาย นอกจากการอบรมแล้วก็สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มโรงเรียนที่ลักษณะบริบทเดียวกันเพื่อทราบถึงแนวทางปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน

1.3 การกำหนดทิศทางที่สอดคล้องกับบริบท คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ โครงสร้างการบริหารงานตามแนวพหุวัฒนธรรม และแผนงาน โครงการต่าง ๆที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ดังที่เอกรินทร์ สังข์ทองและคณะ (2557 : 30) ได้กล่าวถึงการกำหนดนโยบายว่าต้องกำหนดทิศทางที่สอดคล้องกับบริบท ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนงาน และยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป และเมื่อได้แผนงานตามยุทธศาสตร์แล้วสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือการกำหนดโครงสร้างการบริหารตามแนวพหุวัฒนธรรม รวมถึงการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนตลอดจนสถานศึกษาจะต้องมีการติดตาม ตรวจสอบและทบทวนแผนการดำเนินเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาโดยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อามัดไญนี ดาโอะ (2551 : 48)

2. การบริหารงานวิชาการ

ในมิติของการบริหารวิชาการนั้นจะมีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญในประเด็นดังต่อไปนี้คือการพัฒนาหลักสูตร กลยุทธ์การสอนของครู สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาหลักสูตร ในการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัย มีการดำเนินการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 และได้มีการเริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 เป็นการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กตั้งแต่อายุ 0-6 ปี ซึ่งเป็นแนวทางที่เป็นมาตรฐานที่ใช้กันทั่วประเทศและจะต้องจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ชุมชนและท้องถิ่น ดังเช่นในจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ซึ่งมีความหลากหลายในเรื่องของเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม หลักสูตรจะต้องพัฒนาให้เหมาะสมกับพื้นที่ดังกล่าว โดยควรเริ่มต้นจากการวิเคราะห์เนื้อหา สาระสำคัญที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็ก โดยผ่านการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ตลอดจนการประเมินพัฒนาการ ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การบูรณาการในหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ ช่วยให้เด็กเกิดทักษะสำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้ โดยการให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัสดุ สิ่งของและบุคคลต่างๆ รอบตัว และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาที่ดีขึ้น ทั้งด้านทักษะความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่จำเป็น สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม Sleeter และ Grant (2004 : 22) สอดคล้องกับแนวคิดของ Banks (2008 : 44) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพหุวัฒนธรรมศึกษาว่าอยู่ที่การเข้าใจกรอบแนวคิดสำคัญซึ่งปรากฏอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย

2.2 กลยุทธ์การสอน ครูปฐมวัยมีบทบาทที่สำคัญหรือเรียกได้ว่ามีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กในทุกด้าน ครูจะเตรียมความพร้อมให้เด็กได้มีความเข้าใจ และยอมรับในความเหมือนและความแตกต่างของตนเองกับผู้อื่น ซึ่งเด็กปฐมวัยจะเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม ครูสามารถเชื่อมโยงความหลากหลายทางวัฒนธรรมไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้ครูจะต้องหาเทคนิค วิธีการที่จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ความเหมือนและความต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น ยกตัวอย่างเช่นการสอนโดยใช้นิทานเป็นตัวนำเรื่อง ครูจะต้องหานิทานที่สามารถเชื่อมโยงกับเรื่องของความหลากหลายวัฒนธรรม เช่น นิทาน ครอกฟี้ เป็นนิทานที่มีสัตว์หลากหลายชนิดนอนอยู่บนบ้านของสัตว์แต่ละตัว ในนิทานเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงที่อยู่อาศัยของสัตว์แต่ละตัวที่มีความแตกต่างกัน เช่น ลิงนอนอยู่บนต้นไม้ จระเข้นอนอยู่ในน้ำ เป็นต้น ซึ่งครูสามารถเชื่อมโยงให้เด็กเห็นถึงธรรมชาติความเป็นอยู่ของสัตว์แต่ละประเภทได้ว่ามีวิถีชีวิตที่ไม่เหมือนกัน และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้แต่สัตว์เหล่านั้นก็อาศัยอยู่ร่วมกันได้ตามวิถีธรรมชาติของมันเองเช่นเดียวกับเด็กๆ ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ ศาสนา ที่แต่ละคนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ทุกคนก็อาศัยอยู่ร่วมกัน และอีกหนึ่งเทคนิค คือ การสอนแบบโครงการ Project Approach เป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งซึ่งให้ความสำคัญกับเด็กส่งเสริมให้เด็กแสวงหาคำตอบจากการเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยที่เด็กหรือครูร่วมกันกำหนดเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ เช่นเด็กสนใจเรียนรู้วันสำคัญที่เกิดขึ้นในชุมชน ครูและเด็กสามารถเรียนรู้ร่วมกันโดยครูเป็นผู้ออกแบบกิจกรรม สนับสนุนในการทำกิจกรรม และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโครงการจนสิ้นสุดโครงการ เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการตั้งคำถาม การสืบค้นหาคำตอบ การสร้างนิทาน การแต่งกลอน การแต่งเพลง และตลอดจนการจัดสารนิทัศน์นำเสนอผลงานที่ทำร่วมกับเพื่อน ครู และชุมชน ซึ่งเทคนิควิธีการสอนแบบโครงการนี้จะเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ทำให้เด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ผ่านการปฏิบัติ สร้างเจตคติที่ดีด้วยตัวของเด็กเองและสามารถจะจดจำเรื่องราวได้ดีกว่าการสอนแบบบอกเล่า

2.3 สื่อการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยในแต่กิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เกิดเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องของพหุวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ยาก เพราะเด็กปฐมวัยจะต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม ฉะนั้น ครูผู้สอนจะต้องจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับพหุวัฒนธรรม ต้องเลือกสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่สะท้อนประสบการณ์และประวัติศาสตร์ของเด็กที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ ดังที่ ฐิติมดี อาพัทธนานนท์ (2551 : 29) อธิบายว่า สื่อและอุปกรณ์ต้องไม่แสดงถึงการกีดกันทางเพศ เชื้อชาติและภาษา ในขณะที่ Banks (2008 : 31) ได้ให้ความสำคัญกับสื่อที่ใช้กับเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่จะเน้นการใช้หนังสือภาพ เพราะภาพที่แสดงอยู่ในหนังสือสามารถดึงดูดความสนใจและเป็นแรงบันดาลใจให้เด็กมีความสนใจใคร่รู้ในวัฒนธรรมอื่น ๆ ส่วน Morgan (2009 : 65) ยืนยันว่า หนังสือภาพที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมนั้น ช่วยให้เด็กได้เห็นภาพชีวิตจริงของแต่ละบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนและภาพของการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมของบุคคลที่มีความแตกต่างกันอีกด้วย นอกจากหนังสือภาพแล้วก็ยังมีเกมต่างๆ

ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มความรู้ ความเข้าใจเรื่องพหุวัฒนธรรม และลดอคติในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่างได้ Choi (2000 : 42) นอกจากนี้การใช้เกมเป็นสื่อการเรียนการสอน โดยการนำเกมหรือวิธีการเล่นเกมของวัฒนธรรมต่างๆ มาเล่นในห้องเรียนเด็กปฐมวัย เช่น การบอกที่มาของเกมว่ามีต้นกำเนิดมาจากที่ใด การชี้ให้เด็กเห็นว่าเกมเดียวกันแต่มีชื่อเกมและวิธีการเล่นปลีกย่อยที่แตกต่างกันไปหรือการให้เด็กมีส่วนร่วมในการแบ่งปันประสบการณ์วิธีการเล่นในแบบฉบับของตนเอง เป็นการกระตุ้นความสนใจการเรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก

2.4 การจัดสภาพแวดล้อม การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยทำให้ภาวะสมองของเด็กปฐมวัยเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศภายในห้องเรียน อาคารเรียนและบริเวณโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำหรับการจัดการศึกษา ภายใต้แนวคิดที่ว่า เด็กวัย 0 - 7 ปี เป็นวัยที่เรียนรู้จากการเลียนแบบ สิ่งที่เด็กเลียนแบบในช่วงนี้จะฝังลึกลงไปในเด็ก หล่อหลอมเด็กทั้งกายและจิตวิญญาณ และฝังแน่นไปจนโต ดังนั้นในการจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

2.4.1 สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ปรับภูมิทัศน์ จัดอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย สวยงามจะช่วยสร้างบรรยากาศให้ปลอดโปร่งสบายใจ ใกล้ชิดธรรมชาติและ กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมในชุมชน หากมีเด็กต่างเชื้อชาติเข้ามาเรียนควรมีการตกแต่งด้วยธงชาติที่มีหลากหลายเชื้อชาติ จัดให้มีห้องละหมาดหรือการเรียนรู้ทางศาสนา เพื่อเด็กจะได้เข้าไปศึกษาของแต่ละศาสนาร่วมกัน ภายในอาคารมีการนำภาพศิลปะที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เข้ามาตกแต่งทำให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ Aldridge (2000 : 26) และมีป้ายการใช้ภาษาที่หลากหลายที่สื่อถึงความหลากหลายวัฒนธรรมหรืออาจจะมีป้ายนิเทศหรือมุมน่ารู้ภายในโรงเรียน เช่น เสนอภาษาถิ่นวันละคำ ควบคู่กับภาษาไทย เด็กจะได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

2.4.2 สภาพแวดล้อมในห้องเรียน บรรยากาศห้องเรียนเด็กปฐมวัยเป็นบรรยากาศแห่งความไว้ใจ การยอมรับ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตร ปลอดภัยและเต็มไปด้วยความรัก ความเมตตา ให้เด็กมีความความประทับใจครั้งแรกที่มีต่อสถานศึกษา เพื่อจะช่วยให้เด็กเริ่มต้นชีวิตการศึกษาด้วยความมั่นใจ ผ่อนคลาย ลดความกังวล เกรงกลัวต่อการเปลี่ยนแปลงของชีวิตในวัยต้น ภายในห้องจะต้องจัดให้เป็นสัดส่วน มีพื้นที่ให้สำหรับเด็กอย่างเพียงพอ มีการตกแต่งห้องเรียน สื่ออุปกรณ์ที่เพียงพอ มีการนำสัญลักษณ์ ชาติศาสนา (ควรให้ความสำคัญกับเด็กที่อยู่ในห้องเรียนรวมถึงครู) พระมหากษัตริย์ ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงกับเด็กที่อยู่รวมกันในห้องเรียน มีมุมประสบการณ์จะต้องเป็นมุมที่มีความหมายต่อเด็ก และบูรณาการให้เข้ากับความหลากหลายวัฒนธรรมของเด็ก เช่น มุมบ้าน ครูนำวัสดุ อุปกรณ์ที่อยู่ในบ้านที่สอดคล้องกับบริบทชีวิตจริงของเด็กนำมาไว้ในมุมนี้ มุมแต่งตัว จะมีความโดดเด่นของการแต่งกายที่ไม่เหมือนกันระหว่างคนไทยพุทธ ไทยมุสลิม ไทยจีน หรือคนไทยที่นับถือศาสนาอื่น นำมาเชื่อมโยงให้เด็กได้เห็นถึงความแตกต่าง และมุมอาชีพ ครูอาจจะนำอาชีพที่อยู่ในชุมชนเข้ามาให้เด็กได้เรียนรู้และได้แสดงบทบาทสมมุติ ในมุมต่างๆ เด็กจะได้เรียนรู้จากเพื่อนและจากครูผู้สอน เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่เรียนรู้จากการสืบค้นและการเลียนแบบสิ่งที่เด็กได้จากการสืบค้นและการเลียนแบบในช่วงนี้จะฝังลึกลงไปในเด็กจนโต สอดคล้องกับ Ramsey และ Williams, 2003 ที่ได้ให้ความสำคัญถึงสถานศึกษาควรส่งเสริมแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในความหลากหลายวัฒนธรรมได้อย่างเต็มศักยภาพ

3. การพัฒนาวิชาชีพครู

การพัฒนาครูให้มีความตื่นตัวต่อองค์ความรู้ใหม่เป็นเรื่องที่สำคัญในการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมสำหรับการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากครูปฐมวัยส่วนใหญ่มักปฏิบัติงานใกล้ชิดกับเด็กซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานเชิงปฏิบัติการ อาจทำให้มองข้ามการให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเอง ดังนั้นในมิติของการพัฒนาตนเองนั้นยังเป็นสิ่งที่จำเป็นและขาดไม่ได้ ทั้งนี้การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องจะให้ประโยชน์ต่อตัวครูในด้านต่างๆ ได้แก่ การได้พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง การปรับทัศนคติต่อวิชาชีพและทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรมศึกษา ดังรายละเอียดดังนี้

3.1 การพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากการที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้(ศอ.บต.) มีการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพเรียนรู้พหุวัฒนธรรมและศึกษาดูงาน เรียนรู้วิถีชีวิต ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้กับผู้บริหาร ครูที่ได้รับการบรรจุใหม่สำหรับคนนอกพื้นที่ เพื่อที่จะเข้าใจถึงบริบทในจังหวัดชายแดนใต้ อย่างไรก็ตามเมื่อมีอบรมจากทาง ศอ.บต.จัดให้แล้ว ครูปฐมวัยก็จะต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมในพัฒนาออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งการจัดประสบการณ์ให้เด็กที่มีความหลากทางวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ท้าทายครูปฐมวัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเด็กในพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่นหรือภาษามาลายูในการสื่อสารกับครู ทำให้ครูอาจจะไม่เข้าใจในภาษาที่สื่อสาร ครูจำเป็นจะต้องเรียนรู้ภาษาของเด็กบ้าง เช่นคำพื้นฐานทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยทำความเข้าใจในการสื่อสารกับเด็ก แต่ถึงอย่างไรก็ตามครูก็ควรใช้ภาษาไทยเป็นหลักในการสื่อสารกับเด็ก เพื่อที่จะให้เด็กเรียนรู้ภาษาที่สองได้เร็วขึ้น ส่วนในกิจกรรมทางศาสนาก็เช่นเดียวกัน ครูจะต้องทราบถึงข้อปฏิบัติทางศาสนาซึ่งมีความแตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้บางครั้งไม่มีการจัดการอบรม แต่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือได้ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูปฐมวัยจะต้องศึกษาเรื่องของพหุวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง เพื่อที่หาวิธีการจัดการเรียนการการสอน หรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเติบโตขึ้นมาอย่างมีความพร้อมที่จะเรียนรู้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่มีความหลากหลายวัฒนธรรมได้อย่างปกติสุข

3.2 การปรับทัศนคติ การจัดการศึกษาตามแนวพหุวัฒนธรรมศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ต้องมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างเจตคติ ในเรื่องของการยอมรับในบุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างกัน และจะต้องช่วยกันสร้างค่านิยมที่ดีให้กับเด็ก โดยผ่านกระบวนการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรม อีกทั้งยังต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีความเสมอภาค ความเท่าเทียม ไม่ลำเอียง ปราศจากอคติ ตลอดจนมีความตระหนักถึงการปรับเจตคติ การแสดงพฤติกรรมของบุคลากรเกี่ยวกับความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางบวก บัญญัติ ยงย่วน และคณะ (2553 : 82) ทั้งนี้บุคลากรควรยอมรับแนวคิดในเรื่องของความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย รวมทั้งการใช้ภาษาและเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมในการสื่อสารกับผู้ปกครองที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน (The North Central Regional Laboratory, 1995)

3.3 ทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรมศึกษา ทักษะทางด้านพหุวัฒนธรรมศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ ทักษะในการออกแบบกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้ครูปฐมวัยควรมีความสามารถในการพัฒนาและออกแบบกิจกรรมที่เร้าต่อความสนใจของ เด็ก โดยที่การจัดกิจกรรมและแนวปฏิบัติทุกอย่างในโรงเรียนจะต้องมีความน่าสนใจสอดคล้องกับประเพณี ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมที่มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ฐิติมดี อาพัทธนานนท์ (2551 : 42) ตลอดจนผู้บริหาร ครูและ

บุคลากรทางการศึกษาต้องมีทักษะในการสื่อสารในห้องเรียน โดยครูต้องมีความเข้าใจพื้นฐานในภาษาสื่อสารของเด็กเป็นหลัก เปิดใจกว้างยอมรับข้อจำกัดในการสื่อสารระหว่างครูและเด็ก และหมั่นศึกษาความรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้สามารถพัฒนาความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายวัฒนธรรมผ่านตัวบุคคล เช่น ผู้นำชุมชน ผู้บริหาร ผู้ปกครองหรือเพื่อนครูที่มีวัฒนธรรมต่างตนเอง ซึ่งจำทำให้เข้าถึงแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง บัญญัติ ยงย่วน (2550 : 1-14) นอกจากนี้ควรมีทักษะในการเป็นคนช่างสังเกต การบันทึกพฤติกรรมของเด็ก ทักษะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. การสร้างสัมพันธ์กับชุมชน

การเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สถานศึกษาพึงปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป.) ซึ่งในการจัดการศึกษานั้นถือได้ว่าชุมชนเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กในสถานศึกษา ฐิติมดี อาพัทธนานนท์ (2551 : 21) การเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการจัดประสบการณ์ เช่น การเป็นวิทยากรในการทำโครงงานของเด็ก แนะนำเรื่องอาชีพ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน การปรับทัศนคติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ อีกทั้งยังเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมให้กับครูและเด็ก ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีช่องทางที่ดีที่จะมีการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกของชุมชน มีการพบปะเยี่ยมเยียนชุมชนได้มากขึ้นและอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งสถานศึกษาสามารถสร้างโอกาสในการรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมร่วมกับครูและผู้บริหาร ตลอดจนการแต่งตั้งผู้ปกครองหรือสมาชิกของชุมชนที่มีพื้นฐานแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการสถานศึกษา อามัดไญนี ดาโอะ (2551 : 22)

บทสรุป

จากบริบทของพหุวัฒนธรรมศึกษาและการศึกษาปฐมวัยข้างต้น จะเห็นได้ว่าพหุวัฒนธรรมศึกษาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อเด็กปฐมวัย เพราะเด็กช่วงวัยนี้เป็นช่วงที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นวัยของการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการที่เร็วมากต่อความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศ (Gender) ชาติพันธุ์ (Ethnicity) และความพิการ (Disability) ของบุคคล เด็กในวัยนี้จะมีความสามารถในการเรียนรู้รูปแบบของวัฒนธรรมใหม่ๆ ได้ดีกว่าเด็กโต และในช่วงวัยดังกล่าวถือเป็นรากฐานของการเรียนรู้ที่ดีในอนาคต ดังนั้นจึงเป็นบทบาทสำคัญของนักการศึกษาทุกระดับที่จะต้องให้ความสำคัญกับแนวคิดพื้นฐานของหลักคิดของพหุวัฒนธรรมศึกษากับการจัดการศึกษาปฐมวัย รูปแบบของการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมศึกษาในสถานศึกษา และหลักการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งแนวคิดที่ผู้เขียนนำเสนอนี้เป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาให้เหมาะกับการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อเด็กจะได้รับศึกษาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพเด็กปฐมวัยเพื่อให้เติบโตไปอย่างมีความพร้อมรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาศึกษา. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2560.

ฐิติมดี อาพัทธนานนท์. พหุวัฒนธรรมศึกษาในมุมมองของนักวิชาการชาวอเมริกันและข้อคิดต่อสังคมไทย. **วารสารครุศาสตร์**. 36 (มีนาคม-มิถุนายน 2551): 134.

บัญญัติ ยงย่วน. **การส่งเสริมพัฒนาเด็กในบริบทความหลากหลายวัฒนธรรม หนังสือ10ทศวรรษเพื่อเด็กและภูมิปัญญาของครอบครัว**. นนทบุรี. สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พลับลิสชิ้ง, 2551.

บัญญัติ ยงย่วน, จิระพันธ์ เดมะ และ อินทิรา หิรัญสาย. "การสำรวจการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย". **วารสารสงขลานครินทร์ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 16, 5(2553): 741-758.

ประเวศ วะสี. **อภิวัฒน์การเรียนรู้...สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: มาตา, 2557.

สุธิรัช ชูชื่น. พหุวัฒนธรรมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้...ทางเลือกหรือทางรอด?. **วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 8, 2(กรกฎาคม-ธันวาคม 2555): 123-126.

สุมิตร สุวรรณ. **การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy formulation).** (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม. บริษัทเพชรเกษมพริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2554.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. **สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี คอมมิวนิเคชั่น, 2552.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **การศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข: แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปี 2551-2554 ของกระทรวงศึกษาธิการ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.

สำนักงานรัฐมนตรี. **แถลงสรุปผลงานรอบ 6 เดือน และเตรียมการขับเคลื่อนตามแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี.** (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 5 เมษายน 2560). จาก http://www.moe.go.th/websm/2017/mar/164.html

อามัดไญนี ดาโอะ. (2551). **การสอนพหุวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้...จำเป็นจริงหรือ?.** (ออนไลน์) 2551 (อ้างเมื่อ 19 สิงหาคม 2558). จาก http://www.saengtham.com/collum5.pdf

เอกรินทร์ สังข์ทอง, ศักรินทร์ ชนประชา, กิตติ รัษฎาวงศ์ และ เฉลิมเกียรติ ส้มเกิด. **การกำหนดนโยบายและการนำนโยบายโรงเรียนแนวพหุวัฒนธรรม ศึกษาไปสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาลสามัคคี จังหวัดปัตตานี.** รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี, 2557.

Abdullah, A.C. "Multicultural education in early childhood: Issues and challenges". **Journal of International Cooperation in Education**. 12, 1(2009): 159-175.

Aldridge, J., Calhoun, C. & Aman, R. **15 misconceptions about multicultural education.** Reprinted from Focus on Elementary, 2000.

Bank, J.A. **Cultural diversity and education : Foundations, curriculum, and teaching**. Boston: Allyn and Bacon, 2001.

_____. **Introduction to multicultural**. Boston: Pearson Education, Inc. Education, Inc, 2008.

Bennett, C.L. **Comprehensive multicultural education: Theory and Practice.** 5th ed. Boston: Allyn & Bacon. Handbook of research on multicultural education, 2nd ed. San Francisco, CA: John Wiley & Sons, Inc, (2003)

Choi, K.Y. **Activity plans of group games for social and emotional development of kindergarten children in Korea**. Paper Presented at the Association for Childhood Education International 2000 Annual Conference, Baltimore, Maryland, 2000.

Hsu, Y. "Multicultural education for young children-beginning from children's picture books". **International Journal of Educational Planning & Administration**. 4, 1(2014): 79-84.

Morgan, Hani. Picture book biographies for young children: A way to teach multiple perspectives**. Early Childhood Education Journal.** 37(2009): 29-227.

Ojala, M. "Developing multicultural early childhood education in a Finnish context". **International Journal of Child Care and Education Policy**. 4, 1(2010): 13-22.

Phoon, H. S., Abdullah, M. N. L.Y., & Abdullah, A.C**. Multicultural early childhood education: Practices and challenges in Malaysia**. The Australian Association for Research in Education, 2012.

Ramsey, P. G., & Williams, L. R. **Multicultural education: A source book.** 2nd ed. New York: Routledge Falmer, 2003.

Sletter, C.E. & Grant, C. **Multicultural education.** In J. A. Banks & C. A. M. Banks, (Eds.), Handbook of research on multicultural education, 2nd ed. San Francisco, CA: John Wiley & Sons, Inc, 2004.

Tarman, I. & Tarman, B. "Developing effective multicultural practices: A case study of exploring a teachers' understanding and practices". **The Journal of International Social Research**. 4, 17(2011): 578-598.

The North Central Regional Laboratory. **How multicultural is your school?.** (online) 1995 (Cite in 25 August, 2015. Available from http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/educatrs/presrvce/pe3lk48.htm

แนวทางการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16

Guidelines for driving strategies to practice to raise the quality of education in secondary schools Under the Office of Secondary Educational Service Area 16

วันเพ็ญ สังข์ศิลป์เลิศ[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาของการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 2) เพื่อศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้ แนวคิดและทฤษฎีที่สามารถใช้เป็นกรอบในการอธิบายปัญหาและการดำเนินงานการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 เพื่อผลการวิเคราะห์ปัญหาของการดำเนินงานและศึกษาวิธีการการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาถึง 1)การมอบหมายกลยุทธ์ (Strategic assignment) 2)การทบทวนและคัดเลือกกลยุทธ์ (Strategic Review and Selection) 3)การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี(Annual Plan of Action) 4) การกำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น(Defining short-term objectives) 5) วัฒนธรรมขององค์กร (Corporate culture) 6) การปรับโครงสร้างองค์กร(Restructuring) 7) ความเหมาะสมด้านทรัพยากรมนุษย์ และการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Human resources suitability And change management)

ผลการวิจัยพบว่า

การมอบหมายกลยุทธ์ พบว่าต้องมีการจัดตั้งหน่วยหลักในการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ มีการมอบหมาย การทบทวนและคัดเลือกกลยุทธ์ พบว่าต้องมีการทบทวนแผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่องทุกปี มีการทบทวนและคัดเลือกกลยุทธ์ก่อนการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการขององค์กร การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี พบว่า การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีการแปลงกลยุทธ์เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การกำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น

คำสำคัญ : แนวทางการขับเคลื่อนกลยุทธ์, สู่การปฏิบัติ, ยกระดับคุณภาพการศึกษา

---

[1]สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

พบว่า ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น วัตถุประสงค์ระยะยาวที่มีความสอดคล้องกันโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมกำหนด ที่มีความท้าทายทำให้เกิดความสนใจและจูงใจให้ต้องการกระทำให้บรรลุเป้าหมาย มีการตรวจสอบความพร้อมของโครงการก่อนเริ่มดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนด มีการตรวจสอบผลการดำเนินงาน เป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดแนวทางในการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงาน วัฒนธรรมขององค์กร บุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ บุคลากรในตำแหน่งมีความรู้ทักษะเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่

Abstract

The purpose of this research was to 1) to analyze the problems of driving strategies to improve the quality of secondary school education. 2) To analyze the driving force of strategies to improve the quality of secondary school education. Under the Office of the Secondary Education Service Area 16, this study was used. Concepts and theories can be used as a framework for problem description and implementation. Strategic driving into practice to improve the quality of secondary school education. Under the jurisdiction of the Office of the Secondary Education Region 16, the results of the analysis of the problems of the operation and study the methods of driving the strategy to improve the quality of secondary school education are as follows: 1) Strategic assignment 2) Strategic Review and Selection. 3) Annual Plan of Action. 4) Defining short-term objectives. The organization (Corporate culture) 6) organizational restructuring (Restructuring) 7) suitable human resources. And change management (Human resources suitability and change management)

The research findings revealed that :

Research found that Strategic assignment It was found that there was a need to establish a core unit to drive the strategy into action, to delegate, review and select strategies. Strategic review is required every year. Strategic review and selection prior to the implementation of strategies to fit the situation and needs of the organization. The annual action plan found that the implementation of the annual action plan corresponds to the strategic plan of the Office of the Secondary Education Area and the Office of Basic Education. Ministry of Education Strategic transformation to annual action plan. Short-term objectives are defined as short-term objectives. Long-term objectives are consistent with the opportunity for personnel to participate. The challenge is to attract and motivate them to achieve their goals. The availability of the project is monitored prior to commencement of the project. Performance is monitored. Intermittently There is a set of guidelines for assessing the success of corporate culture operations. The staff has a good attitude towards driving the strategy into action. Personnel in position have knowledge. Appropriate skills for the position

Keywords : Strategic Operations, Practice, Improve the quality of education.

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่ประชาชนได้อย่างครบถ้วน พอเหมาะกับทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศ ชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปโดยตลอด กรมวิชาการ (2540) โลกในยุค “โลกาภิวัตน์”สภาพของสังคมและการดำรงชีวิตของคนเรามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่มนุษย์มีความต้องการขั้นพื้นฐานไม่มีที่สิ้นสุด คือ ต้องการความสุข ความสมบูรณ์ ทั้งวัตถุและจิตใจ ความต้องการของมนุษย์ไม่เรียบง่ายเหมือนในอดีตแต่กลับมีความยุ่งยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งสภาพในสังคมและตัวมนุษย์เองมีการแข่งขัน แย่งชิง เอารัดเอาเปรียบในทุก ๆ วิถีทาง ทำเพื่อตนเองมากขึ้น ละเลยสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นบ่อเกิดของความเห็นแก่ตัว นำพาไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 27) การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของมนุษย์ ประเทศจะพัฒนาก้าวหน้าไปได้นั้น ประชากรในประเทศนั้นต้องได้รับการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า การศึกษาเปรียบเหมือนกุญแจที่จะนำไปสู่ประตูแห่งความสำเร็จในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : 44)

ซึ่งความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยแนวทางการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (2560 : 26)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนและนักศึกษาให้ได้เรียนรู้เต็มขีดความสามารถของตนเองเพื่อให้มีทักษะในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องต่อความต้องการของสังคม มีสุขภาพแข็งแรงมีความรับผิดชอบต่อการเรียนและมีคุณสมบัติดี ได้แก่ ผู้ใหญ่รักใคร่ เอ็นดู รักเพื่อนพ้อง รักชาติ รักบ้านเกิดของตนเอง ปกปักรักษาศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติรู้คุณค่าของการออกแรงงานปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนและกฎหมายบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (2560 : 21) สำหรับการนำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่12 (พ.ศ.2560-2564) ไปสู่การปฏิบัติ (implement) จะเน้นให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดสาระสำคัญของแผนพัฒนาไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติราชการของทุกองค์กรหลักและหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : 11-12)

รัฐบาลรับรู้ถึงสภาพปัญหาดังกล่าวรวมทั้งเห็นความสำคัญว่า การศึกษาจะมีบทบาทสำคัญในการเผชิญปัญหาดังกล่าว ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา สรุปสาระสำคัญได้ว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการศึกษาโดยการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย เห็นประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งสนองแนวทางในการจัดการศึกษาของรัฐ ตามที่มีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ที่ต้องจัดการศึกษาให้เป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม

และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขจากแนวนโยบายในการพัฒนาการศึกษาตามรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่กล่าวมา นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา ซึ่งสิ่งสำคัญที่สุดของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ ที่ต้องเปลี่ยนแปลงจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้ง มาเป็นยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 36)

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าปัญหาความต้องการเหล่านี้ เล้งเห็นถึงความพยายามที่จะหาหนทางในการแก้ปัญหาและการดำเนินงานการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต16ที่จะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและนักศึกษา การเรียนการสอนของครู อาจารย์ สภาพทางกายภาพและระบบบริหารจัดการของโรงเรียน รวมไปถึงผลกระทบเชิงบวกผู้เกี่ยวข้องจะได้รับทางผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการเพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จให้ได้รับการรับรองเป็นต้นแบบของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาของการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16
2. เพื่อศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบ การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยศึกษาจากหนังสือราชการของสำหนักงานการศึกษา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี รายงาน บทความวิชาการ วารสาร งานวิจัย และจากอินเตอร์เน็ต ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและการดำเนินงานการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16

ระยะที่ 2 การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ใช้การสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว การตั้งคำถามมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลที่ดีที่สุด

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยมีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มสายวิชาการ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู โดยสามารถให้ข้อมูลของการ ปัญหาและการดำเนินงานการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติครบตามจำนวนที่ต้องการคือ 14 ราย โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเป็นผู้มีความสมัครใจและมีความยินยอมในการให้สัมภาษณ์

ระยะที่ 3 วิเคราะห์การดำเนินงานการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 เป็นระยะที่นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 ดำเนินการวิจัยโดยใช้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structure Interview) นำไปสัมภาษณ์

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 ราย ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายซึ่งเป็นผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญด้านการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์และเจาะลึกมากที่สุด ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง(purposive sampling) เพื่อให้ได้ปัญหาและการดำเนินงานการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการสร้างทฤษฎีมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการปัญหาและแนวทางการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 ใน 8 ด้านได้แก่ บุคคล ด้านเศรษฐกิจและสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมอบหมายกลยุทธ์ การทบทวนและคัดเลือกกลยุทธ์ การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การกำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น วัฒนธรรมขององค์กร การปรับโครงสร้างองค์กร ความเหมาะสมด้านทรัพยากรมนุษย์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง จำนวน 14 รายโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview) ร่วมกับวิธีการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม (non-particpants observation)

เครื่องมือที่ใช้ในเก็บข้อมูล

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลและคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guide) โดยในแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งพัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวคอกและการแก้ปัญหาในการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 ประกอบด้วยคำถาม ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1. การมอบหมายกลยุทธ์
ด้านที่ 2. การทบทวนและคัดเลือกกลยุทธ์
ด้านที่ 3.การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
ด้านที่ 4. การกำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น
ด้านที่ 5. วัฒนธรรมขององค์กร
ด้านที่ 6.การปรับโครงสร้างองค์กร
ด้านที่ 7.ความเหมาะสมด้านทรัพยากรมนุษย์
ด้านที่ 8. การบริหารการเปลี่ยนแปลง

การสร้างเครื่องมือแลตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1)ทำการศึกษาแนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย 2)สร้างแนวคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ 3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(content validity) ของแนวคำถาม โดยนำแนวคำถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ ปรับปรุงข้อคำถามก่อนเก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามหลักเกณฑ์การคัดเลือก ได้ทำการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานสายวิชาการ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้มีระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือน มีนาคม –พฤษภาคม 2560

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลได้จากการลงพื้นที่การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ (field observation) วิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แบบหน่วยบริบท (contextual unit) โดยการแบ่งรูปแบบของหัวข้อเรื่อง (categories) ที่ทำ การวิเคราะห์

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลโดยใช้และผสมสานวิธีการวิจัยที่เรียกว่า Multiple triangulation ดังต่อไปนี้

1. Data triangulation คือ การใช้แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ในการศึกษาปรากฏการณ์เดียวกัน ได้แก่ การศึกษาเอกสาร และการเก็บข้อมูลจากบุคคลในสถานที่ที่แตกต่างกัน
2. Investigator triangulation คือ การใช้ผู้เก็บข้อมูลหลายคนในแต่ละสถานการณ์
3. Theory triangulation คือ การใช้ทฤษฎีต่างกันในการตีความปรากฏการณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

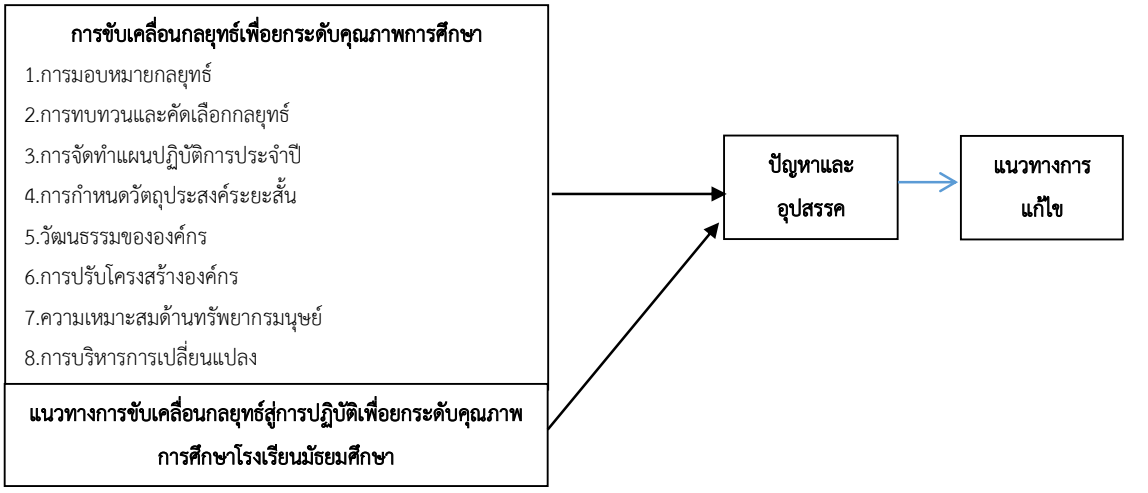

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.ทำให้ทราบถึงปัญหาการมอบหมายกลยุทธ์เพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการขับเคลื่อนกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค

2.ทราบการการทบทวนและคัดเลือกกลยุทธ์เพื่อการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา

3.ทราบการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16

4.ทราบถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้นเพื่อการปรับโครงการสร้างองค์กรต่อการดำเนินงานการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประโยชน์เชิงทฤษฎี

งานวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดการบูรณาการทางทฤษฎีเพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและการดำเนินงานการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้เห็นแนวทางในการกำหนดแผนงานและ

การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและการปรับโครงสร้างองค์กร ทั้งนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาและทำให้เกิดความเหมาะสมด้านทรัพยากรมนุษย์

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกศึกษาแนวคิด หลักการที่เกี่ยวข้องการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดเกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีหลากหลายกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเรียกร้องความรับผิดชอบร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับประเทศและระดับสถานศึกษาซึ่งต้องศึกษาถึงระดับชั้นเรียนเพราะเกี่ยวข้องกับคุณภาพของหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ อันจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ใน 3 ส่วน ได้แก่ 1) แนวคิดการสร้างความรับผิดชอบร่วมในการจัดการศึกษา 2) ทฤษฎีการบริหารการศึกษา และ3) ทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีการสอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งจะกล่าวพอสังเขปต่อไปนี้ได้มีผู้วิจัยพบว่าสอดคล้องกับงาน วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2551) กล่าวว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นแนวคิดของการกระจายอำนาจในการจัดการและบริหารการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา โดยตรงโดยให้สถานศึกษาได้มีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและคล่องตัวในการบริหารจัดการทั้งทางด้านวิชา การงบประมาณ บุคลากรและการบริหารทั่วไปให้ได้มากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัย สุนทร โคตรบรรเทา (2551 : 33) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหาร หมายถึง การทำให้คนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือการทำงานกับคนและโดยคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และ Hoy and Miskel (2001 : 37) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่าหมายถึง การบริหารเป็นการระบวนการที่มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ด้วยองค์ประกอบหลายประการอาทิ การตัดสินใจ องค์กรแรงจูงใจ ภาวะผู้นำ โดยการบริหารต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา และสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตด้วย โดยการบริหารการศึกษาต้องยึดกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 เพื่อเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยมีการบูรณาการการดำเนินงานออกเป็น 4 งาน ได้แก่ การบริหารทั่วไป การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล เพื่อให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานจากความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่ายเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการศึกษาที่ดีและสอดคล้องกับนโยบายในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 30-73)งานวิจัยที่ผ่าน Winkler & Yeo (2007 : 53) ได้แสดงให้เห็นว่า การเติบโตของเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเพิ่มขึ้น ดังนั้น การศึกษาที่มีคุณภาพจึงต้องสามารถช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้เพื่อน าไปสู่การเติบโตด้านเศรษฐกิจของประเทศ จากความสำคัญและผลกระทบของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าว ทำให้มีคำถามว่าการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจช่วยยกระดับหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาจริงหรือไม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและการดำเนินงานการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16

ด้านที่ 1 การมอบหมายกลยุทธ์ พบว่าไม่มีการจัดตั้งหน่วยหลักและผู้รับผิดชอบที่ชันเจน ขาดการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ และผู้รับผิดชอบหลักไม่มีการประสานงานกับผู้รับผิดชอบร่วม

ด้านที่ 2 การทบทวนและคัดเลือกกลยุทธ์ พบว่า ขาดการทบทวนแผนกลยุทธ์ ไม่มีการคัดเลือกกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับความต้องการและสถานการณ์ขององค์กร ขาดการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการการทบทวนและคัดเลือกกลยุทธ์

ด้านที่ 3 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี พบว่าบุคลากรในองค์กร ไม่มีการรับทราบภาพรวมของแผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม และเข้าใจการจัดทำแผนปฏิบัติการไม่เท่ากัน และไม่ทราบถึงความสำคัญทำให้ละเลยไม่ยอมจัดทำหรือจัดทำแบบไม่เข้าใจ ทำแบบเดิมๆ เหมือนกันทุกปี ไม่มีการวางแผน เมื่อถึงเวลาที่ต้องปฏิบัติก็ทำเช่นเดิม ไม่มีการสรุปผลและประเมินผล ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าตอบสนองวัตถุประสงค์ของกิจกรรม โครงการ

ด้านที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น ขาดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ในการเขียนโครงการบางโครงการขาดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการเขียน โครงการ เป็นผลให้เกิดความยุ่งยากในการตรวจสอบ ควบคุมและติดตามการดำเนินงาน และมีผลสืบเนื่องถึง การประเมินผลโครงการด้วย

ด้านที่ 5 วัฒนธรรมขององค์กร บุคลากรภายในองค์กรมักมีความคิดว่าองค์กรของเขา ดี และปฏิบัติตามเดิมโดยไม่ย่อมหากจะเกดการเปลี่ยนแปลง ทำให้บุคลากรขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หากผู้บริหารจะดำเนินการเปลี่ยนแปลงในองค์กร บุคลากรไม่สามารถปับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้

ด้านที่ 6 การปรับโครงสร้างองค์กร พบว่า เมื่อผู้บริหารมีการปรับโครงสร้างขององค์กรแต่ไม่มีการประเมินเรื่องผลกระทบจากการปรับโครงสร้าง โดยเฉพาะด้านบุคลากร แล้วต้องรับผิดชอบงานที่ตนเองขาดความรู้หรือทักษะ และบุคลากรบางคนเกิดการสูญเสียอำนาจ ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาภายในองค์กร

ด้านที่ 7 ความเหมาะสมด้านทรัพยากรมนุษย์ พบว่า มีบุคลากรเพียงพอในการดำเนินงาน มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร บุคลากรมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ บุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ บุคลากรในตำแหน่งมีความรู้ ทักษะเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่

ด้านที่ 8 การบริหารการเปลี่ยนแปลง พบว่ามีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ทุกครั้ง มีการสร้างความเชื่อมั่นให้บุคลากรว่าการเปลี่ยนแปลงจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ มีการออกแบบขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นเพื่อทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง มีการแจ้งให้บุคลากรรับรู้ความคืบหน้าในขั้นตอนการเปลี่ยนแปลง มีการปรึกษาหารือเมื่อเกิดปัญหา และหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกันในการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

วิธีการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16

ด้านที่ 1 การมอบหมายกลยุทธ์ พบว่าต้องมีการจัดตั้งหน่วยหลักในการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ มีการมอบหมาย และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร ตามความสามารถและความถนัด ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

ด้านที่ 2 การทบทวนและคัดเลือกกลยุทธ์ พบว่าต้องมีการทบทวนแผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่องทุกปี มีการทบทวนและคัดเลือกกลยุทธ์ก่อนการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการขององค์กร ในการทบทวนและคัดเลือกกลยุทธ์ มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนมีส่วนร่วม มีการทบทวนแนวการปฏิบัติงานที่ส่งผลดีในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ มีการทำความเข้าใจกับผู้ที่รับผิดชอบในทิศทางขององค์การก่อนนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

ด้านที่ 3 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี พบว่า การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีการแปลงกลยุทธ์เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีการระดมความคิดเห็นจากบุคลากรในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ผู้รับผิดชอบ งบประมาณ และสอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ มีการรวมรวบข้อมูลการดำเนินงานและสรุป

ด้านที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น พบว่า ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น วัตถุประสงค์ระยะยาวที่มีความสอดคล้องกันโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมกำหนด ที่มีความท้าทายทำให้เกิดความสนใจและจูงใจให้ต้องการกระทำให้บรรลุเป้าหมาย มีการตรวจสอบความพร้อมของโครงการก่อนเริ่มดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนด มีการตรวจสอบผลการดำเนินงาน เป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดแนวทางในการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงาน

ด้านที่ 5 วัฒนธรรมขององค์กร พบว่า ต้องมีการประเมินกลยุทธ์ที่ว่ามีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมขององค์กร มีการประชุมชี้แจงเมื่อต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานใหม่และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม ผู้นำให้ความสำคัญ กำกับดูแล และสนับสนุนกิจกรรมการสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ มีการสร้างเสริมให้บุคลากรภายมีวัฒนธรรมองค์กรมุ่งไปสู่เป้าประสงค์

ด้านที่ 6 การปรับโครงสร้างองค์กร พบว่า ต้องมีโครงสร้างองค์การที่สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันโครงสร้างองค์กรมีการแบ่งอำนาจหน้าที่ภายในให้มีการประสานงานกันระหว่างบุคลากรหน่วยงาน มีการปรับโครงสร้างองค์การให้ความคล่องตัวมีความอิสระในการบริหารจัดการ มีโครงสร้างองค์การที่ไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน โครงสร้างองค์การมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กรมีการจัดแบ่งส่วนงานให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน

ด้านที่ 7 ความเหมาะสมด้านทรัพยากรมนุษย์ พบว่า มีบุคลากรเพียงพอในการดำเนินงาน มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร บุคลากรมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ บุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ บุคลากรในตำแหน่งมีความรู้ ทักษะเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่

ด้านที่ 8 การบริหารการเปลี่ยนแปลง พบว่ามีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ทุกครั้ง มีการสร้างความเชื่อมั่นให้บุคลากรว่าการเปลี่ยนแปลงจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ มีการออกแบบขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นเพื่อทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง มีการแจ้งให้บุคลากรรับรู้ความคืบหน้าในขั้นตอนการเปลี่ยนแปลง มีการปรึกษาหารือเมื่อเกิดปัญหา และหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกันในการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

อภิปรายผล

ปัญหาและการดำเนินงานการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kotler and Armstron (2004 : 38) สมเกียรติ ขำสำราญ (2550 : 46) พบว่า วิทยาลัยรำกลยุทธ์ที่มีความหลากหลายของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และสถานประกอบการ สามารถพัฒนาภาพลักษณ์ และส่งผลต่อความตั้งใจศึกษาต่อ ณ สถานศึกษานั้น เพราะวิทยาลัยที่มีหลักสูตรหลากหลาย โดดเด่นทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคมและสถานประกอบการส่งผลต่อภาพลักษณ์ของวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งตรงกับการวิจัยของ มนต์ชิตา บุปผาคำ (2544 : 66) เรื่องกลยุทธ์

การตลาดของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารปฏิบัติจริงเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองและนักเรียนมีความเห็นที่สอดคล้องคือ โรงเรียนต้องมีจัดการศึกษาและการบริการต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shih and Fang (2000 : 61) วรัญญา เปรมฤทัย (2545 : 42) ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านสถานภาพผู้เรียน ปัจจัยเกี่ยวข้องกับผู้เรียน และปัจจัยเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา โดยปัจจัยที่ 3 ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ มากที่สุดคือ ความสนใจในหลักสูตรของสายอาชีวศึกษา รองลงมาคือ ภาพลักษณ์ของโรงเรียน และท้ายสุด คือ อาคารสถานที่ตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ดังนั้นการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการศึกษา ต้องคำนึงถึง คุณภาพการบริการ ความหลากหลายสูตรที่น่าสนใจเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองได้ ดังงานวิจัยของ เจียมพดล ไชยยาลักษณ์ (2542 : 38) ที่กล่าวว่า การมีส่วนรวมของประชาชนในด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา สังกัดสานักงานการ การมีส่วนร่วมในการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ในปัจจุบันประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง แต่ความต้องการของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมากในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านการจัดทาแผนที่ตั้งของโรงเรียน ด้านการกำหนดขนาดของโรงเรียน ด้านการกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายและการบริหารโรงเรียน และด้านการให้มีองค์กรติดตามและประเมินผลการดาเนินงานของโรงเรียน และยังสอดคล้องแนวคิดของ อุทัย บุญประเสริฐ (2542 : 60) ที่กล่าวถึงหลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในเรื่องหลักการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการบริหารตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษาทั้งครูผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น ชุมชนจึงมีความรู้สึกว่าสถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นของตน ชุมชนมีบทบาทต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการตลอดจนการจัดทาแผนปฏิบัติราชการต่างๆ ภายในโรงเรียนมีมากขึ้น สาหรับด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดทั้งนี้อาจเนื่องจากการสรรหาและการบรรจุจะต้องดาเนินการตามนโยบายและวิธีการทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับคากล่าวของ ธงชัย สันติวงษ์ (2540) ที่ได้สรุปกระบวนการสรรหาบุคลากรว่าจะต้องดาเนินการ สรรหาตามนโยบายและวิธีการที่กำหนดไว้ ดังนั้นการดาเนินการจะขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัดไม่ว่าจะเป็น สานักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จึงทาให้การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษามีจานวนน้อย ทาให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการมีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานน้อยที่สุด ไชยรัตน์ (2545) ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ที่มีตำแหน่งต่างกัน ประสบการณ์ทางานต่างกัน เห็นว่าสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ ประสงค์ เอี่ยมเวียง (2548) พบว่า ข้าราชการครูที่มีหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการพัฒนาวิชาชีพ ทั้งผู้บริหาร และครู ให้ทางานร่วมกันเป็นทีมด้วยความเป็นมืออาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของมีความมุ่งมั่น ผูกพัน และความรับผิดชอบในอำนาจหน้าที่การจัดการศึกษาของโรงเรียนของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ซึ่งการบริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นกลยุทธ์สำคัญในการปฏิรูประบบการบริหาร และการจัดการดังนั้นไม่ว่าจะเป็นบุคคลใดอยู่ในตำแหน่งใดจาเป็นต้องปฏิรูปการจัดการศึกษาให้สอดรับกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ในมาตรา 9 ว่าให้มีการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาโดยยึดหลัก การมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการระดม

ทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นคร ตังคะพิภพ (2547) กล่าวไว้ว่าปัจจัยที่เอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดาเนินการนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปใช้ ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจหน้าที่การบริหารจากหน่วยงานบริหารส่วนกลางไปยังคณะกรรมการโรงเรียนอย่างแท้จริง 2) ได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงานส่วนกลาง บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน 3) มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี มีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ข้อมูล สารสนเทศตรงกัน 4) บุคลากรในสานักงานเขตการศึกษาและในโรงเรียนจะต้องได้รับการอบรม หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 5) ทาการฝึกอบรมคณะกรรมการโรงเรียน เกี่ยวกับบริหารและการจัดการศึกษา เช่น การทางานเป็นทีม การประชุม การตัดสินใจสั่งการ นโยบาย การวางแผนปฏิบัติ การบริหารการเงิน การบริหารบุคคล การบริหารงานวิทยาการ หลักสูตรการเรียนการสอน การประเมินผล เป็นต้น 6) ได้ผู้บริหารโรงเรียนที่มีความรู้ ความสามารถ มีภาวะผู้นาที่เหมาะสม พัฒนาความรู้ ทักษะ และภาวะผู้นาให้ผู้บริหารเพื่อเป็นผู้นาการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่ดี 7) ผู้บริหารคณะกรรมการโรงเรียน บุคลากรในโรงเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน 8) มีการให้รางวัลสาหรับโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในด้านการบริหาร และจัดการศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้งนี้การเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามาส่วนร่วม และจานวนบุคลากรไม่เท่ากัน บริบทของแต่ละโรงเรียนก็แตกต่างกัน และที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ผู้บริหารจะต้องเป็นมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเป็นผู้นาส่งเสริมและสนับสนุนคุณครูอย่างเต็มที่ในทุกรูปแบบที่จะก่อให้เกิดการริเริ่ม หากผู้บริหารใส่ใจก็จะทาให้ครูมีความกระตือรือร้น และมั่นใจในการทางาน ซึ่งสอดคล้องกับปัญญา แก้วกี่ยูรและสุภัทร พันธ์พัฒนกุล (2545) กล่าวไว้ว่า ยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จต่อการดาเนินงานให้การบริหารจัดการศึกษาที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานบรรลุผลจาเป็นต้องพัฒนาบุคคลากรในสถานศึกษาให้ให้เป็นมืออาชีพทั้งในด้านมาตรฐานวิชาชีพ คุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถและทักษะในด้านหน้าที่และกระบวนการพัฒนาตนเองให้ทันสมัยในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 ควรมีนโยบายและแนวทางปฏิบัติให้เกิดการรับรู้อย่างทั่วถึงกันมากกว่านี้

2.สำนักงานเขตพื้นที่ 16 เขตของโรงเรียนมัธยมศึกษาควรมีมาตรการในอำนาจการบริหารงานบุคคลให้กับสถานศึกษาในการดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน เรื่องของอัตรากำลัง การสรรหาและการแต่งตั้ง การเสริมสร้างการดำเนินงานการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อการสร้างขวัญกำลังใจ การรักษา วินัยและการออกจากราชการให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.การศึกษาควรมีการปรับกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่ 16

2.ควรใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณยืนยันวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี เรื่องปัญหาและการดำเนินงานการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต16 โดยอาศัยการเก็บข้อมูลรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ควรประกอบด้วย ครู นักเรียน ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

เจียมพดล ไชยยาลักษณ์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่.บัณฑิตวิทยาลัย,** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

ไชยรัตน์ เจริญสิน. **ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่.**กรุงเทพฯ:พิมพ์ครั้งที่ 2, 2545.

ธงชัย สันติวงษ์. **การบริหารงานบุคคล.** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2540.

นคร ตังคะพิภพ.**การบริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูป.**กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 1 บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2547.

ประสงค์ เอี่ยมเวียง. **การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเลย เขต 2. งานนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, 2548.

ปัญญา แก้วกียูร. **การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2554.

พัทธ์ธีรา สมทรง.**การพิชิตปัญหาและอุสรรคในการทำงาน.** 17 มิถุนายน. MGT 3201 บทที่ เข้าถึง ได้จาก http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=ajarnben&month=15-08 roup=12&gblog=32, 2554.

วรัญญา เปรมฤทัย. (2545) **การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน.** ในจังหวัดสมุทรปราการ . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/กรุงเทพฯ, 2545.

วีรยุทธ ชาตะกาญจน์. **เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2551.

มนต์ชิตา บุปผาคำ. **กลยุทธ์การตลาดของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร.** (Marketing strategy of Private Kindergartens in Bangkok) ระดับ ปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547).**การศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานกลุ่มการวัดผลการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : เมธีทิปส์, 2547.

สุภัทร พันธ์พัฒนกุล. **การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษา ด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2554.

สุนทร โคตรบรรเทา. ภาวะผู้นำในองค์การการศึกษา. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน, 2551.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **การติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552.

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. **วารสารบัณฑิตศึกษา,** 14(67), 21, 2560.

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. **วารสารบัณฑิตศึกษา**, 14(67), 68, 2560.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนประชารัฐ.** วันที่สืบค้นข้อมูล 14 เมษายน 2561, จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=45248&Key=news2, 2559.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพของเยาวชน. **การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ อภิวัฒน์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิสชิ่งจำกัด, 2557.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2542**). ทิศทางการศึกษาไทยกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในการศึกษาเพื่ออุบลราชธานีบัณฑิตวิทยาลัย.** สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.พิมพ์ครั้งที่ 3กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2542.

Chaiyalak,J. **Public Participation in School and School Reform Office Elementary Education in Samoeng.** District Chiang Mai University, Chiang Mai University, 1999.

Charoensin,C. **New social movement.** Bangkok: 2nd edition, 2002.

Santiwong,T. **Personnel Management.** Bangkok: Thai Wattana Panich, 1997.

Glutathione, N.(2004). **School management in the renaissance era.** Bangkok: 1st edition,Tawee Co., Ltd, 2004.

Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University,(2017). **Journal of Graduate Studies,** 14 (67), 21, 2017.

Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University,(2017). **Journal of Graduate Studies**, 14 (67), 68, 2017.

Kurscentrelief, S. **Leadership in Educational. Organization**. Bangkok intellectuals, 2008.

The Office of the Basic Education, **Commission National Institute of Standards and Technology Publication Date April 14**, 2019.

IamWiang, B. **School administration District Office Study.** District 2. Thesis Master of Education, Graduate School of Education, Rajanagarindra Rajabhat University, 2005.

GuitaYuri, P. **Development of effective secondary school administration model.** Office SoFTTHERMAL. Doctor of Philosophy Educational Administration Graduate School Management Sriprathum university, 2011.

Premutthai,V. **Study on Factors Affecting Decision Making in Private Vocational Schools in Changwat.Samutprakarn.** Chulalongkorn University / Bangkok, 2002.

Chayakarn,V. **Management Techniques for Professional Education Administrators.** Bangkok: Chulalongkorn Publishing House. University, 2008.

Buppha, B. **Marketing strategies of private kindergartens in Bangkok.** (Marketing strategy) of Private Kindergartens in Bangkok) Master's Degree in Educational Administration Silpakorn University, 2001.

Kanjanasiwas,K. **A Study of Satisfaction in Group Administration of Educational Curriculum Measurement.** Bangkok: Theses, 2004.

Phatthanakul,S. (2011). **Development of effective secondary school administration model.** Office SOFTTHERMAL. Doctor of Philosophy Educational Administration Graduate School Management Sriprathum university, 2011.

Secretariat of Council of Education, **Follow up evaluation to develop family education.** Bangkok: Office of the Secretary General, 2009.

The Office of Social Promotion for Learning and Quality of Youth**."Improving Teacher Quality. Thailand in the 21st Century. Apiwat Learning to Change Thai Country.** Bangkok: Sahamit Printing and Publishing Co., Ltd, 2014.

Boonprasert,U. **The direction of Thai education and major changes in education.** for Ubon Ratchathani.Rajabhat Institute Ubon Ratchathani. Bangkok: Thai Wattana Panich. **Translated Thai References**, 1999.

Hoy, K. and Miskel. G. **Education Administration : Theory, Research, and Practice.** (6 th ed). New York : Random House, 2001.

Winkler, D. R. & Yeo, B. **Identifying the impact of education decentralization on the quality of education.** Washington, DC: United States Agency for International Development (USAID). Retrieved February 4, 2014, from http://www.epdc.org/education-data-research/identifying-impact-education-decentralization-quality-education, 2007.

Kotler, A. **Principles of Marketing.** (8th ed.) New Jersey: Prentice-Hall, 2004.

Shih, F. **Effect of Trust and Power on Intra-organization Knowledge Sharing.** Dissertation of National Chen-Chi University, 2000.

Somsong,P. **Conquering Problems and Utilizing.** Work June 17 MGT 3201 Chapter Accessed From http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=ajarnben&month=15-08 roup =12& gblog = 32, 2011.

การออกแบบที่เป็นสากลในการศึกษา
Universal Design in Education

พิจิตรา ธงพานิช[1]

บทคัดย่อ

การออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design : UD) มีรากฐานมาจากศาสตร์ทางด้านสถาปัตยกรรม สถาปนิกออกแบบเครื่องใช้ต่างๆ โดยคำนึงถึงรูปร่าง ขนาด ประโยชน์ใช้สอยและคุ้มค่า การนำหลักการการออกแบบที่เป็นสากลมาใช้ในการศึกษา เพื่อที่จะสร้างความยืดหยุ่นในการจัดการศึกษา การออกแบบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนทุกคน มุ่งให้ผู้ที่มีความแตกต่างกันสามารถเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกันให้ได้มากที่สุด โดยหลักการออกแบบนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน และมีความต้องการที่แตกต่างกันด้วย การออกแบบที่เป็นสากลในการศึกษา (Universal Design in Education) มี 2 ลักษณะ คือ Universal Design for Learning (UDL) และ Universal Design for Instruction (UDI) คำว่า UDL และ UDI เป็นคำที่ใกล้เคียงกันมาก หากแต่ 2 คำนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกัน คือ UDL เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับออกแบบสภาพการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ส่วน UDI เป็นการออกแบบการสอน รวมไปถึงวิธีการสอน การจัดเนื้อหา การประเมินผล และหลักสูตร

Abstract

The universal design originates from the architectural science. The architect designs various types of tools by taking into account shape, form, use, and worthiness. The universal design is brought to use in education to facilitate educational management. It is a design to be the most beneficial to every student in the sense that the students with different abilities are able to learn equally. The principle of design is based on the fundamental understanding that each learner has different characteristics of his own, and has different needs. The Universal Design in Education has two aspects i.e. the Universal Design for Learning (UDL) and the Universal Design for Instruction (UDI). The terms UDL and UDI are closely related; however, they have different scopes. The UDL is concerned with the design of learning conditions for learners; whereas the UDI is concerned with the instructional design, which includes teaching methods, content management, evaluation, and curricula.

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพตามที่มาร์ซาโน (Marzano,2012) ได้นำเสนอกลวิธีการจัดการเรียนการสอนสรุปได้ 3 ส่วน คือ 1) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Creating the Environment for Learning) ซึ่งกลวิธีในส่วนที่ 1 นี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญให้กับการเรียนในทุกบทเรียน เมื่อครูสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ย่อมจูงใจและทำให้ผู้เรียนเกิดความคาดหวังและเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการดูแลให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อการพัฒนาเปิดโอกาสให้ผู้เรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้การติดตามและพัฒนาความรู้ของตนเอง 2) การช่วยพัฒนาความรู้ความ

เข้าใจให้กับผู้เรียน (Helping students Develop Understanding) กลวิธีในส่วนที่ 2 นี้เป็นการช่วยผู้เรียนในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ จัดลำดับองค์ความรู้และเชื่อมโยงความรู้เก่ากับองค์ความรู้ใหม่ จัดการกับความรู้ ตรวจสอบความรู้ สร้างมโนทัศน์ (Concept) ที่ถูกต้อง ซึ่งกระบวนการบูรณาการและเรียนรู้กระบวนการในแต่ละประเภทของความรู้จะเกี่ยวข้องกับ (1) การสร้างขั้นตอนที่จำเป็นในแต่ละกระบวนการหรือทักษะ (2) พัฒนามโนทัศน์และความเข้าใจในกระบวนการและการปฏิบัติอย่างหลากหลาย (3)ปฏิบัติตามทักษะที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นประจำ และ 3) ช่วยผู้เรียนในการขยายและประยุกต์ใช้ความรู้ (Helping students Extend and Apply Knowledge) กลวิธีในส่วนที่ 3 คือ ช่วยขยายและประยุกต์ใช้ความรู้ คือ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้มากกว่าคำตอบที่ถูกต้อง (right answer) โดยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ขยายองค์ความรู้โดยนำความรู้กับไปใช้ในโลกแห่งความเป็นจริง (Real-world Contexts) โดยใช้กระบวนการของเหตุและผลและถึงเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

จากกลวิธีการสอนดังกล่าวเมื่อพิจารณาตามหลักการ Universal Design (UD) จะเกี่ยวข้องกับการออกแบบผลิตภัณฑ์และสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่คนในทุกช่วงอายุและความสามารถที่แตกต่างกันสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด (Story, Mueller, & Mace, 1998) เมื่อนำ Universal Design (UD) มาใช้ทางการศึกษาจึงเป็นการออกแบบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนทุกคน ได้แก่ การสอนที่ใช้สื่อ และวิธีการแบบต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การร่วมกันอภิปราย การทำงานกลุ่ม การสอนโดยใช้อินเตอร์เน็ต ใช้ห้องปฏิบัติการ การออกฝึกภาคสนาม เป็นต้น รวมทั้งการออกแบบหลักสูตรที่สนองต่อผู้เรียนหลายระดับความสามารถในห้องเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: 4-6) Universal Design (UD) ถูกนำมาใช้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา อาทิ คอมพิวเตอร์ เว็ปไซต์ ซอฟ์ทแวร์ หนังสือคู่มือ และเครื่องมือที่ใช้ในห้องทดลอง ฯลฯ และนำมาปรับใช้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อาทิ หอพัก ห้องเรียน อาคารศูนย์ประชุม ห้องสมุด และคอร์สรายวิชาเรียนทางไกล เป็นต้น

ความสำคัญของ Universal Design (UD)

การออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล (Universal Design for UDI) คือ แนวทางการสอนที่ประกอบด้วยการออกแบบเชิงรุก และการใช้กลวิธีการเรียนการสอนแบบรวม (inclusive instructional strategies) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในวงกว้าง ครูมีบทบาทเป็นผู้ดำเนินการเชิงรุก (proactive) มีความรับผิดชอบ (responsive) และเป็นผู้สนับสนุน(supportive) การออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล (Universal Design for Instruction : UDI) ให้ความสำคัญกับหลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ เทคโนโลยี และบริการต่าง ๆ โดยทั่วไปที่จัดให้ผู้เรียนถูกออกแบบมาให้กับผู้เรียนส่วนใหญ่โดยเฉลี่ย, แต่ในการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลจะต้องขยายขอบเขตสำหรับผู้เรียนที่มีหลากหลายลักษณะ คำนึงถึงผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ในการออกแบบดังกล่าวมุ่งที่ผลิตภัณฑ์ในการศึกษาและการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้ได้ผลได้มากเท่าที่จะทำได้ Story, Mueller, and Mace (1998 : 34)

การออกแบบสากลในการศึกษา

Universal Design (UD) เป็นการอำนวยความสะดวกสำหรับคนทุกคนโดยไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นสำหรับใครคนใดคนหนึ่ง ดังนั้นการนำหลักการ Universal Design (UD) มาใช้ในการศึกษา จึงสามารถลดอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้และสร้างความยืดหยุ่นในการจัดการศึกษา เพื่อให้ ผู้ที่มีความแตกต่างกันสามารถเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกันให้ได้มากที่สุด Strangeman, Hitchcock, Hall, Meo, & et. Al (2006 : 42) จากมหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นคาโรลาโด ได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนใน 2 ลักษณะ คือ Universal Design for Instruction (UDI) และ Universal Design for Learning (UDL) โดยที่ UDI เป็น

การออกแบบการสอน รวมไปถึงวิธีการสอน การจัดเนื้อหา การประเมินผล และหลักสูตร ส่วน UDL เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับออกแบบสภาพการเรียนรู้หรือสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

การออกแบบสากลในการศึกษา(Universal Design in Education) ถูกนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ เว็บไซต์ ซอฟต์แวร์ ตำราและอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการ รวมถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น ห้องรับแขก ห้องเรียน อาคารสหภาพนักศึกษาห้องสมุด และหลักสูตรการเรียนทางไกลแตกต่างจากที่พักสำหรับบุคคลที่เฉพาะเจาะจงที่มีความสามารถในการเลือกปฏิบัติ UDE ให้ประโยชน์แก่นักเรียนทุกคน รวมถึง ผู้ที่ไม่ได้รับที่พักที่เกี่ยวข้องกับคนพิการจากโรงเรียน ส่วนต่อไปนี้แสดงตัวอย่างการใช้งานทั่วไปในการตั้งค่าทางการศึกษา: ช่องว่างทางกายภาพเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) การสอนและบริการของนักเรียน แตกต่างจากที่พักสำหรับบุคคลที่เฉพาะเจาะจงที่มีความสามารถในการเลือกปฏิบัติ UDE ให้ประโยชน์แก่นักเรียนทุกคน รวมถึงผู้ที่ไม่ได้รับที่พักที่เกี่ยวข้องกับคนพิการจากโรงเรียน ส่วนต่อไปนี้แสดงตัวอย่างของการใช้งานทั่วไปในการตั้งค่าทางการศึกษา: พื้นที่ทางกายภาพเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) การสอนและบริการของนักเรียน

การออกแบบที่เป็นสากลในการเรียนการสอน (Universal Design for Instruction :UDI)

การนำแนวคิด UD มาใช้โดยเป็นการประยุกต์เพื่อการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่มีความต้องหลากหลาย โดยมีหลักการว่า UD นั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน และมีความต้องการที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งการนำ UD ไปใช้ในการศึกษาก็เพื่อสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนในแต่ละคนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองได้เต็มที่ตามศักยภาพ (Eagleton, 2008)

Scott, Shaw and McGuire (2003) ได้เสนอหลักการในการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลไว้ 9 ประการ หลัก 9 ประการในการออกแบบการสอนที่เป็นสากล(Universal Design of Instruction หรือ UDI) ได้รับการพัฒนามาจากการศึกษาค้นคว้างานเขียนและงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการในการออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design หรือUD) และการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผลเพื่อเป็นบรรทัดฐานให้ครูผู้สอนใช้ในการครุ่นคิดไตร่ตรอง โดยนำไปใช้ได้หลายวิธีด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบหลักสูตรใหม่ ๆ หรือใช้เพื่อพิจารณาการสิ่งที่ทำอยู่แล้ว ณ ปัจจุบันก็ได้ แล้วแต่ความจำเป็นของผู้สอนแต่ละท่าน หลักการทั้ง 9 ประการนี้จะแสดงให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการสอน หรือเป็นแนวทางในการสอน ไม่ว่าจะเป็นการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนหรือการขยายประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการพิจารณาว่าจะสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสมกับเด็กทุกคนได้อย่างไร ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าผู้สอนจะใช้หลักการทุกข้อกับการเรียนการสอนทุกด้านพร้อม ๆ กันได้ แต่เมื่อดูชั้นเรียนโดยองค์รวม จะพบว่าหลักการแต่ละข้อจะเข้ามามีบทบาท หลักการทั้งหมดนี้มีประโยชน์สำหรับผู้สอนทุกท่าน ไม่เว้นแม้แต่ผู้มีประสบการณ์ทางทักษะจากสาขาวิชาต่าง ๆ และมีประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้สอนมือใหม่หรือครูผู้ช่วยสอนที่ต้องการคำแนะนำและแนวทางในการสอน

Scott, Shaw and McGuire (2003 : 369 - 379) ได้นำเสนอหลักการในการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. ความเสมอภาคในการใช้งาน (Equitable use)

เป็นการออกแบบเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้สำหรับคนทุกคน ข้อมูลและอุปกรณ์ต้องใช้งานได้อย่างราบรื่นโดยกลุ่มนักเรียนที่เยอะขึ้นและมีความหลากหลายมากขึ้น หมายถึงการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมือนกัน "เมื่อใดก็ตามที่เป็นไปได้ และใช้อุปกรณ์ที่เทียบเท่าเมื่อใช้อุปกรณ์ที่เหมือนกันไม่ได้" ตัวอย่างเช่นข้อความดิจิทัลในรูปแบบที่ใช้ได้กับซอฟต์แวร์อ่านข้อความหลาย ๆ ชนิด และมีลิงก์เชื่อมโยงไปยังข้อมูลเบื้องหลังสำหรับนักเรียนทุกคน

2. ความยืดหยุ่นในการใช้ (Flexibility in use) (Simple and Intuitive)

เป็นการออกแบบที่ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนที่มีความหลากหลายได้ใช้ได้เช่นเดียวกันกันต้องมีตัวเลือก หากผู้เรียนต้องการฟังเนื้อหาต้องทำได้ หรือจะพิมพ์ออกมาเป็นเอกสารที่จับต้องได้ก็ต้องทำได้ และยังต้องปรับขนาดและความคมชัดของตัวอักษรได้เพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียนที่มีปัญหาด้านสายตา ผู้สอนควรจัดเตรียมวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้เดียวกันในหลายรูปแบบ

3. ง่ายและเป็นธรรมชาติ (Simple and Intuitive)

เป็นการออกแบบที่ทาให้ผลิตภัณฑ์นั้นใช้งานง่าย สิ่งสำคัญในการเรียนรู้คือความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน ไม่ใช่วิธีในการทำความเข้าใจ (วิธีไม่สำคัญ สำคัญคือเข้าใจ) เมื่อผู้สอนจะนำหลักการนี้ไปใช้จึงต้องใช้ตารางคะแนนช่วย (ในตารางจะเขียนว่าต้องเข้าใจอะไรอย่างไร)

4. สารสนเทศที่ช่วยให้รับรู้ได้ (Perceptible Information)

เป็นการออกแบบที่ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนเข้าถึงข้อมูลได้เหมือนกัน ข้อมูลสารสนเทศความรู้จะถูกนำเสนอแก่ผู้เรียนในลักษณะที่สามารถเข้าถึงได้ (ตัวอย่างเช่นเมื่อพูดถึงกราฟิกจะมีการอธิบาย หรือใช้แท็กสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสายตาส่วนคำบรรยายมีไว้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเอกสารการอ่านทั้งหมดจะมีให้ในรูปแบบดิจิทัลที่เข้าถึงได้)

5. การยอมรับว่าจะมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น (Tolerance for error)

เป็นการออกแบบที่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียน(ในฐานะใช้) ผู้สอนต้องเข้าใจว่าผู้เรียนมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน และมีแหล่งเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ผลก็คือประสิทธิภาพของการสอนก็ย่อมแปรผันไปเช่นเดียวกัน ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนแบ่งโครงงานใหญ่ ๆ ออกเป็นส่วนเล็ก ๆ มาส่งก่อน เพื่อจะได้นำข้อเสนอจากผู้สอนไปปรับปรุงโครงงานโดยรวม

6. ความสามารถทางกายภาพที่ต่ำ (Low Physical Effort)

เป็นการออกแบบเพื่อให้ผู้ใช้มีความเมื่อยล้าในการใช้น้อยที่สุด เมื่อความพยายามทางกายภาพไม่ได้เป็นส่วนสำคัญของหลักสูตรรายวิชา ความพยายามทางกายภาพควรจะขจัดให้หายไปเพื่อที่ผู้เรียนจะ "เพิ่มความสนใจในการเรียนรู้" ดังนั้นการลดอุปสรรคการเรียนรู้ในทางกายภาพก็เป็นดีในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนบางคน

7. ขนาดและพื้นที่สำหรับการประยุกต์ใช้และการใช้ (Size and Space for Approach and use)

เป็นการออกแบบเพื่อผู้ใช้ที่มีขนาดร่างกายที่แตกต่างกันใช้ได้อย่างสะดวก พิจารณาความต้องการของผู้เรียนภายในพื้นที่ที่กำหนดไว้ โดยให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงในขนาดร่างกาย ท่าทางการเคลื่อนไหว และความต้องการของนักเรียน

8. ชุมชนของผู้เรียน (A Community of Learners)

เป็นการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ สร้างสภาพแวดล้อม (ทั้งทางกายภาพและทางออนไลน์) ที่รู้สึกปลอดภัยและสนับสนุนการโต้ตอบระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง รวมทั้งระหว่างนักเรียนและผู้สอน

9. บรรยากาศในการสอน (Instructional Climate)

เป็นการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ที่สภาพแวดล้อมได้รับการออกแบบมาเพื่อผู้เรียนทุกคน สื่อสารให้นักเรียนรับรู้ว่าผู้สอนตั้งความคาดหวังไว้สูงสำหรับผู้เรียนทุกคน อาจารย์ผู้สอนสามารถเริ่มต้นกระบวนการนี้ได้ทั้งในหลักสูตรกับคำแถลงเกี่ยวกับความคาดหวังในการเคารพต่อความแตกต่างและความหลากหลายรวมถึงข้อความกระตุ้นให้นักเรียนเปิดเผยตนเองเกี่ยวกับปัญหาการเรียนรู้ที่ได้รับการรับรอง หรือสงสัย

การออกแบบการเรียนรู้สากล (UDL : Universal Design for Learning)

แนวคิด Universal Design เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ การออกแบบมุ่งที่การใช้งานให้คุ้มค่าครอบคลุมสำหรับผู้เรียนทุกคน โดยคำนึงถึงโอกาสในการใช้งานอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นการนำแนวคิดการออกแบบการเรียนรู้สากล (Universal Design for Learning) มาใช้จึงสามารถช่วยลดอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ และสร้างความยืดหยุ่นในการจัดการศึกษา เพื่อสนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันสามารถเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกัน

แนวคิดการออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล(Universal design for learning : UDL) เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 จึงมีการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนที่มีความต้องการหลากหลายและแตกต่างกันประกอบไปด้วยหลักการที่สำคัญ 3 ประการ (Strangeman, Hitchcock, Hall, Meo, & et. al ,2006) ได้แก่

1. การสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อจดจำ โดยการจัดหาวิธีการนำเสนอที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย

2. เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ยุทธศาสตร์ โดยจัดหาวิธีการอธิบายหรือการแสดง ออกด้วยคำพูดที่ยืดหยุ่นและหลากหลายและการเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า

3. เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล โดยการจัดหาทางเลือกที่มีความยืดหยุ่นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามหลักสูตร

ความสำคัญของการออกแบบการเรียนรู้สากล

UDL มีความสำคัญอย่างยิ่งในการออกแบบการเรียนการสอน ที่ประกอบไปด้วย จุดหมาย (goal) วิธีการ (method) วัสดุอุปกรณ์ (materials) และการประเมินผลการเรียนรู้ (assessment) สำหรับผู้เรียนทุกคน วิธีการใดวิธีการหนึ่งเพียงวิธีเดียวจะไม่เหมาะสมกับทุกการแก้ปัญหา แต่จะเป็นการออกแบบที่มีวิธีการที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับแต่งได้และปรับตามความต้องการของบุคคล แต่ละบุคคลต่างมีความหลากหลายของทักษะ ความต้องการและความสนใจที่จะเรียนรู้ ทางด้านประสาทวิทยากล่าวได้ว่าคล้ายกับระบบการทำงานของสมอง 3 ส่วน ดังนี้ 1) เครือข่ายการรับรู้ (Recognition Networks) วิธีการที่เรารวบรวมข้อเท็จจริงและจัดประเภทของสิ่งที่เรามองเห็นได้ยินและอ่านตัวอักษรระบุคำหรือลักษณะของผู้เขียนเป็นภาระงานที่เป็นการรับรู้สิ่งที่จะเรียน (อะไรคือสิ่งที่ต้องเรียนรู้: The "what" of learning) 2) เครือข่ายเชิงกลยุทธ์ (Strategic Networks) การวางแผนและการปฏิบัติงาน วิธีการที่เราจัดระเบียบและแสดงหลักฐานทางความคิดของเรา การเขียนเรียงความหรือการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ต่างถือเป็นงานเชิงกลยุทธ์ ("วิธีการ" ของการเรียนรู้ : The "how" of learning) และ 3) เครือข่าย (Affective Networks) จะมีวิธีเรียนรู้อย่างไรที่จะกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ เป็นสิ่งที่ท้าทายและเร้าความสนใจของผู้เรียน เป็นมิติอารมณ์ ("ทำไม" ของการเรียนรู้ :The "why" of learning)

การออกแบบที่เป็นสากลเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งถือว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ

ระดับในการออกแบบที่เป็นสากลเพื่อการเรียนรู้

การออกแบบที่เป็นสากลเพื่อการเรียนรู้ จัดเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การนำเสนอ การจัดการเรียนรู้ตามหลักการการออกแบบที่เป็นสากลเพื่อการเรียนรู้ (UDL) ควรใช้รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายวิธี ได้แก่

1. การใช้ข้อมูลที่หลากหลายรูปแบบ เช่น ข้อมูลภาพ ข้อมูลเสียง หรือข้อมูลที่สัมผัสได้
2. การใช้ภาษาและสัญลักษณ์ที่หลากหลาย
3. การให้โอกาสผู้เรียนได้ทำความเข้าใจบทเรียนและทบทวนความรู้นั้น

ระดับที่ 2 การสื่อสาร การให้ผู้เรียนได้แสดงออกในการเรียนรู้ ซึ่งมีหลากหลายวิธีการ ได้แก่

1. การใช้ภาษากาย
2. การพูด การสนทนาโต้ตอบ
3. การใช้การทำงานของสมองระดับสูง (Executive Function)

ระดับที่ 3 การมีส่วนร่วม เป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจ ได้แก่

1. การพยายามชักจูงความสนใจ โดยให้อิสระในการเลือก
2. สนับสนุนให้ใช้ความพยายามในการทำงาน
3. เสริมสร้างทักษะการกำกับตนเอง (Self-regulation)

บทสรุป

ผู้สอนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนทุกคนต้องตระหนักและยอมรับเสมอว่าครูมีหน้าที่สอนผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันทุกกลุ่มและทุกรายวิชา ไม่ว่าผู้เรียนจะมีความพิการหรือไม่ก็ตาม ผู้เรียนปกติทั่วไปก็มีความแตกต่างในความสามารถและลักษณะนิสัย ดังนั้นการคำนึงถึงการออกแบบที่เป็นสากล(Universal Design) จึงมีความจำเป็น โดยก่อนอื่นผู้สอนต้องสำรวจทำความรู้จักผู้เรียนที่จะสอนให้ทั่วถึง สำรวจดูว่ามีผู้เรียนที่พิการในห้องเรียนไหม หรือมีใครที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา เช่น ทำงานช้า เรียนรู้ช้า มีสมาธิสั้น เป็นต้น และที่สำคัญ ต้องสังเกตลีลาการเรียนรู้ (Learning Style) ของผู้เรียน คือ ผู้เรียนบางคนสามารถเรียนรู้ได้ดีจากการฟังบรรยาย ผู้เรียนบางคนจะเข้าใจได้ดีต้องมีรูปภาพประกอบหรือใช้สื่อตัวอย่างแสดงให้เห็น หรือผู้เรียนบางคนต้องลงมือปฏิบัติ การจัดทำสื่อการสอนควรคำนึงถึงผู้เรียนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนปกติหรือพิการ เช่น จัดทำวิดีโอเทป หรือเพาเวอร์พอยท์ประกอบเสียงและตัวหนังสือกำกับ เป็นต้น เมื่อรู้จักผู้เรียนแล้วผู้สอนจะได้เลือกแบบการสอน (Teaching Style) ได้ถูกแบบการสอนมีหลายแบบเพื่อให้เหมาะกับผู้เรียนหลายประเภท เช่น ในบางเนื้อหาอาจเป็นการบรรยาย บางเนื้อหาอาจให้ลงไปเก็บข้อมูลตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้วนำมาเสนอ อภิปรายร่วมกัน เป็นต้น การเขียนคำอธิบายรายวิชาควรมีความชัดเจนว่า ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้อะไร โดยวิธีใดและคาดหวังอย่างไร ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเสนอแนะในสิ่งที่ต้องการอยากรู้เพิ่มเติม หรือปรับกิจกรรมบางส่วนในรายวิชานั้นๆ ได้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษา สำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา เรื่อง ออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล (Universal Design for Learning)**. พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ. 2555.

Eagleton,M. **Universal design for learning**. Retrived September,10,from www.ebscohost.com/thisTopic.php?topicID=1073. 2008.

Marzano, R. J. **Classroom Instructional that work : Research – based strategies for increasing student achievement**. V.A. :ASCD . 2012.

Strangeman, Nicole Hitchcock, Chuck Hall, Tracey and Meo, Grace et al **Response to Instruction and Universal Design for Learning: How Might They Intersect in the General Education Classroom.** *The Access Center: Washington DC.* 2006.

Scott, Shaw and McGuire. **Teaching college students with learning disabilities**. ERIC Digest. Arlington , VA : Council for Exceptional Children . 2003.

Sally s. Scott, Joan m. Mcott, and Stan f. Shaw. **Universal Design for Instruction A New Paradigm for Adult Instruction in Postsecondary Education Remedial and Special Education**. Volume 24, Number 6, November/December. 2003. pp 369-379.

Story, M. F., Mueller, J. L., & Mace, R. L. (1998). **The universal design file: Designing for people of all ages and abilities. Raleigh,** North Carolina State University. www.ncsu.edu/ncsu/design/cud/pubs_p/ pudfiletoc.htm .

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย โดยใช้เทคนิค SQ4R ในโรงเรียนสองภาษาเอกชน

The Development of Thai Reading Comprehension and Summary Writing: The Use of SQ4R Technique in a Private Bilingual School

กันตรัตน์ สุจิตวนิช[1]
พิมพ์อุไร ลิมปพัทธ์[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองการสอนโดยใช้โดยเทคนิค SQ4R ในการเรียนการสอนภาษาไทย โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับวรรณคดีและวรรณกรรมไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 43 คน ใน 2 ห้องเรียน ของโรงเรียนสองภาษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิค SQ4R มีนักเรียน 21 คน ห้องเรียนที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบปกติ มีนักเรียน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ SQ4R ที่มีเนื้อหาเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 เรื่อง เรื่องละ 1 แผน รวมเป็น 5 แผนๆ ละ 2 ชั่วโมง ที่ใช้สำหรับกลุ่มทดลอง 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติที่มีเนื้อหาเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 เรื่อง เรื่องละ 1 แผน รวมเป็น 5 แผนๆ ละ 2 ชั่วโมง ที่ใช้สำหรับกลุ่มควบคุม ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีการวัดซ้ำ Repeated Measures ANOVA ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการอ่านจับใจความครั้งที่ 1-5 ไม่แตกต่างกัน

2) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการเขียนสรุปความครั้งที่ 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงควรนำเทคนิคการสอนแบบ SQ4R มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความ โดยควรเพิ่มจำนวนครั้งในการใช้เทคนิคนี้ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนแบบวิธีปกติ หรือเทคนิคอื่น

คำสำคัญ : การอ่านจับใจความ, การเขียนสรุปความ, เทคนิค SQ4R, โรงเรียนสองภาษาเอกชน

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต
[2]อาจารย์สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Abstract

The purposes of this research were to develop reading comprehension and summary writing in Thai of Prathomsuksa 5 students at a private bilingual school by using SQ4R technique in teaching Thai literature. The 43 samplings were Prathomsuksa 5 students at a private bilingual school during the 1st semester of the 2017 academic year. The research instruments used for the study were comprised of 2 types of lesson plans for learning management based on SQ4R technique in an experimental group and normal approach in a control group in Thai literature for Prathomsuksa 5 level, with 5 plans for each approach, and learning for 2 hours per each plan. Repeated measures ANOVA was used in analyzing the data.

The research findings revealed that:

1) There was no significant difference of students' reading comprehension from the first to the fifth time between an experimental and control group.

2) There was a significant difference in summary writing at the fifth time between an experimental group and control group at the 0.01 level. This implies that SQ4R technique should be incorporated with the normal approach taught more than five times or other approach in order to increase students' skills in summary writing.

Keywords : Reading Comprehension, Summary Writing, SQ4R Technique, a Private Bilingual school

บทนำ

ในการเรียนการสอนการอ่านและการเขียนนั้นถูกกำหนดไว้เป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ ดังที่สำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประกาศจุดเน้นและแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยได้กำหนดคุณลักษณะด้านการอ่านและการเขียนไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และประกาศจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนด้านการอ่านและการเขียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4- 6 โดยมุ่งพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความของเรื่องที่อ่านได้ โดยที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้สอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ คือ เน้นการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ส่วนบทบาทของผู้เรียน คือ เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดค้นหาคำตอบหรือและหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ สำนักงานคระกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 23)

ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดตัวชี้วัดสำหรับการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไว้คือ นักเรียนสามารถอ่านบทร้อยแก้วและบทร้อยกรอง อธิบายความหมายจากเรื่องที่อ่าน จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต รวมถึงสามารถเขียนย่อความหรือสรุปความจากเรื่องที่อ่าน โดยใช้ถ้อยคำชัดเจน ถูกต้องและเหมาะสม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีและวรรณกรรมนั้น นักเรียนต้องเข้าใจและสามารถสรุปเรื่องจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เห็นคุณค่าวรรณคดี

และวรรณกรรมที่อ่าน ตลอดจนนำข้อคิดจากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 43)

จากการศึกษาเทคนิคต่างๆ ที่เน้นการบูรณาการการสอนการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการมุ่งเน้นแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 รวมทั้งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาและเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ไปในเวลาเดียวกัน เทคนิคการสอนแบบ SQ4R Richardson & Morgan (1997 : 52) เป็นเทคนิคหนึ่งที่มีประสิทธิภาพควรค่าแก่การนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อสอนนักเรียนในระดับดังกล่าว โดยเทคนิคนี้ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ การสำรวจ (Survey) การตั้งคำถาม (Question) การอ่าน (Read) การทำความเข้าใจเนื้อหาด้วยตนเอง (Recite) การทบทวน (Review) และการสะท้อนความคิด (Reflect)

ข้อดีของเทคนิคการสอนแบบ SQ4R คือเป็นเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดตั้งคำถามด้วยตนเองเพื่อเป็นปัญหากระตุ้นให้เสาะแสวงหาคำตอบ สามารถทำงานเป็นรายบุคคลและร่วมกับผู้อื่น โดยที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์สาระสำคัญของสิ่งที่ได้เรียนรู้ (มยุรี นางาม, 2556; วรัชยา สำราญรมย์, 2558) สรุปความรู้ด้วยตนเอง และเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ในขณะที่ครูมีหน้าที่จัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นความอยากรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ และเมื่อผู้เรียนได้ทำกิจกรรมครบทั้ง 6 ขั้นตอนแล้ว ทำให้สามารถจับใจความสำคัญและสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ในที่สุด (Bulut, 2017; Khusniyah & Lustyantie, 2017; กานต์ธิดา แก้วกาม, 2557; จุฑารัตน์ หมวกพิกุล, 2558; กาญจนาภรณ์ คำแก้ว, 2560)

เพื่อตอบสนองต่อการจัดการเรียนการสอนการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความให้มีประสิทธิภาพโดยสอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในโรงเรียนสองภาษา และหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการสำหรับผู้เรียนที่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เน้นว่าผู้เรียนในโรงเรียนระบบสองภาษาต้องสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อันคงไว้ซึ่งความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รวมไปถึงภาษาไทย ศิลปะไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และวัฒนธรรมไทย โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถจับใจความของเรื่องที่อ่านและสามารถเขียนสรุปความได้ผ่านบทเรียนที่เน้นความเป็นไทย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการทดลองโดยใช้เทคนิค SQ4R ในการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสองภาษาเอกชนแห่งหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อทดลองการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R ในการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสองภาษาเอกชนแห่งหนึ่ง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนสองภาษาเอกชนแห่งหนึ่งที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 841 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ SQ4R

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ทักษะการอ่านจับใจความ 2) ทักษะการเขียนสรุปความ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

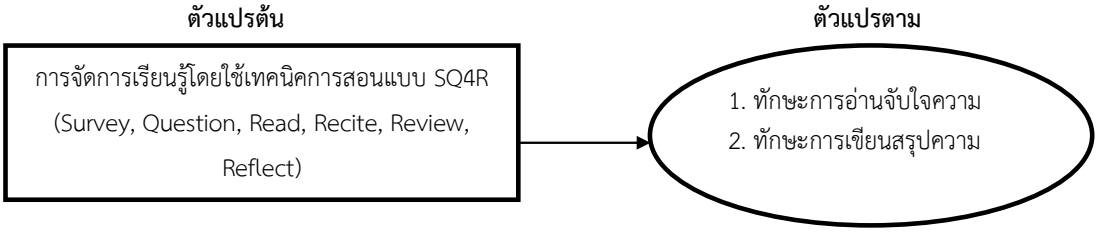

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนสองภาษาเอกชนแห่งหนึ่งที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 841 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 43 คน จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนที่ 1 มีนักเรียน 21 คน ห้องเรียนที่ 2 มีนักเรียน 22 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ในโรงเรียนระบบสองภาษาเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยห้องที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิค SQ4R และห้องที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบปกติ

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่

1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ SQ4R ที่มีเนื้อหาเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 เรื่อง โดยเนื้อหาสาระที่นำมาใช้ในการจัดแผนการเรียนรู้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมที่อยู่ในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งจัดขึ้นตามหลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วัฒนาพานิช (2559 : 32) วรรณคดีและวรรณกรรมที่นำมาจัดการเรียนรู้มีจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) กระเช้าสีดา 2) นิทานเทียบสุภาษิต เรื่อง เห็นช้างเท่าหมู 3) นิทานพื้นบ้าน เรื่อง ไกรทอง 4) ราชาธิราช ตอนกำเนิดมะโท 5) สังข์ทอง ตอนกำเนิดพระสังข์ เรื่องละ 1 แผน รวม 5 แผน ใช้เวลาในการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นและได้รับการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่าแผนการสอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติที่มีเนื้อหาเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 เรื่อง ซึ่งเป็น 5 เรื่องเดียวกันกับในกลุ่มทดลองเรื่องละ 1 แผน รวม 5 แผน ใช้เวลาในการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นและได้รับการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่าแผนการสอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.978

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความครั้งที่ 1-5 จากการทำแบบทดสอบแต่ละท้ายหน่วยการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ SQ4R และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีการวัดซ้ำ Repeated Measures ANOVA ศิริชัย กาญจนวาสี (2559 : 33)

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนให้กับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้รับจดหมายแสดงความยินยอมจากผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครบทุกคน แล้วจึงดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมไทยจำนวน 5 เรื่องโดยใช้เทคนิคการสอนแบบ SQ4R กับกลุ่มทดลอง และใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมไทยจำนวน 5 เรื่องโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติกับกลุ่มควบคุม ดำเนินการสอนกลุ่มละ5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมงต่อกลุ่ม เมื่อดำเนินการสอนจบในแต่ละครั้งมีการให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มทำแบบทดสอบแต่ละท้ายหน่วยการเรียนรู้เพื่อนำคะแนนที่ได้การทำแบบทดสอบแต่ละท้ายหน่วยการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย และสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1) จากการวิเคราะห์คะแนนการอ่านจับใจความที่ได้จากการทำแบบทดสอบของแต่ละท้ายหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 5 ครั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีการวัดซ้ำ (Repeated Measure ANOVA) พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการอ่านจับใจความครั้งที่ 1 เท่ากับ 7.238 (S.D. =1.814) ครั้งที่ 2 เท่ากับ 7.143 (S.D. = 2.476) ครั้งที่ 3 เท่ากับ 6..857 (S.D. = 1.711) ครั้งที่ 4 เท่ากับ 7.190 (S.D. = 2.182) ครั้งที่ 5 เท่ากับ 7.095 (S.D. = 2.256) ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการอ่านจับใจความครั้งที่ 1 เท่ากับ 7.773 (S.D. = 1.974) ครั้งที่ 2 เท่ากับ 8.091 (S.D. = 1.770) ครั้งที่ 3 เท่ากับ 6.319 (S.D. = 2.009) ครั้งที่ 4 เท่ากับ 7.000 (S.D. = 1.272) ครั้งที่ 5 เท่ากับ 7.046 (S.D. =1.838) จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยมีค่า P เท่ากับ .361, .155, .350, .727 และ .937 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการอ่านจับใจความครั้งที่ 1-5 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) จากการวิเคราะห์คะแนนการเขียนสรุปความที่ได้จากการทำแบบทดสอบแต่ละท้ายหน่วยการเรียนจำนวน 5 ครั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีการวัดซ้ำ (Repeated Measure ANOVA) พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการเขียนสรุปครั้งที่ 1 เท่ากับ 2.857 (S.D. = .793) ครั้งที่ 2 เท่ากับ 3.238 (S.D. =1.136) ครั้งที่ 3 เท่ากับ 2.762 (S.D. = .831) ครั้งที่ 4 เท่ากับ 2.762 (S.D. = .768) ครั้งที่ 5 เท่ากับ 3.762 (S.D. = .625) ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการเขียนสรุปความครั้งที่ 1 เท่ากับ 3.091 (S.D. = .921) ครั้งที่ 2 เท่ากับ 3.409 (S.D. = .908) ครั้งที่ 3 เท่ากับ 3.091 (S.D. = .868) ครั้งที่ 4 เท่ากับ 2.864 (S.D. = .941) ครั้งที่ 5 เท่ากับ 3.046 (S.D. = .950) จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยมีค่า P เท่ากับ .379,

.588, .212, .701 และ .006** ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการเขียนสรุปความครั้งที่ 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1) จากที่กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการอ่านจับใจความครั้งที่ 1-5 ไม่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะเทคนิคการสอนแบบ SQ4R เป็นเทคนิคการสอนการอ่านที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน มุ่งเน้นให้นักเรียนทำกิจกรรมไปทีละขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย การสำรวจ การตั้งคำถาม การอ่าน การทำความเข้าใจด้วยตนเอง การทบทวน และการสะท้อนความคิด ด้วยเหตุผลที่ว่าต้องการให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจบทอ่าน และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูจึงมีบทบาทเพียงในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือในกระบวนการเรียนรู้ โดยที่ธรรมชาติของการสอนในลักษณะนี้ครูไม่สามารถบอกคำตอบให้แก่นักเรียนได้ ดังนั้นนักเรียนจึงต้องเสาะแสวงหาความรู้ด้วยการตั้งคำถาม การค้นคว้าหาคำตอบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อสรุปให้เกิดเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง

เมื่อเป็นเช่นนั้นเทคนิคการสอนแบบ SQ4R จึงอาจจะมีความซับซ้อนเกินไปเมื่อนำไปประยุกต์ใช้ ในกระบวนการการพัฒนาการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นประถมปีที่ 5 ซึ่งมีอายุ 10 – 11 ขวบ โดยเมื่อคำนึงถึงการพัฒนาการทักษะการอ่านของเด็ก (กิตติพงศ์ มาศเกษม และ นิชรา เรืองดารกานนท์, 2552) จะสรุปได้ว่าเด็กในช่วงวัยนี้ มีความสามารถในการอ่านเพื่อการเรียนรู้ เพื่อความบันเทิง หรือหาข้อมูลได้ แต่เทคนิค SQ4R ในขั้นตอนของการทบทวนและสะท้อนความคิดนั้นได้มีกลวิธีของการคิดวิเคราะห์เข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเป็นการยากสำหรับนักเรียนในวัยนี้จะสามารถพัฒนาทักษะนี้ได้ด้วยตนเอง เทคนิคนี้จึงเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ในระดับสูงที่ต้องใช้ทั้งความรู้เดิมและประสบการณ์ ในชีวิตมาช่วยในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ Rodhi, 2015; Wahono (2014 : 41)

2) ส่วนในเรื่องของการเขียนสรุปความนั้น แตกต่างไปจากเรื่องของการอ่าน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการเขียนสรุปความหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการอ่านจับใจความสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เทคนิคการสอนแบบ SQ4R ในสามขั้นตอนสุดท้าย คือในขั้นทำความเข้าใจด้วยตนเอง (Recite) ขั้นทบทวน (Review) และขั้นสะท้อนความคิด (Reflect) นั้น เน้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียน โดยในขั้นทำความเข้าใจด้วยตนเอง (Recite) เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนใช้คำพูดของตนเองในการทำความเข้าใจเนื้อหาและจดบันทึกสิ่งที่อ่าน สำหรับขั้นทบทวน (Review) นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียนสรุปใจความสำคัญจากโครงร่างที่จดบันทึกไว้โดยใช้ภาษาของตนเอง และขั้นสะท้อนความคิด (Reflect) เป็นการเขียนเชื่อมโยงความคิดจากสิ่งที่ได้รับจากการอ่านผนวกเข้ากับประสบการณ์ชีวิตจริงของตนเอง ซึ่งในกลุ่มทดลองนั้นได้ฝึกฝนทักษะการเขียนโดยเทคนิคSQ4R มาอย่างต่อเนื่องกัน 5ครั้ง ด้วยเหตุนี้นักเรียนในกลุ่มทดลองจึงมีการพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความสูงกว่ากลุ่มควบคุม กาญจนาภรณ์ คำแก้ว (2560 : 51) สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้ที่นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสามขั้นตอนสุดท้ายของเทคนิค SQ4R อย่างเด่นชัด (ณัฏสิณี สัมฤทธิ์ผล, 2556; สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2558) ทั้งนี้การส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกเขียนด้วยตนเองทุกวันจะช่วยพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนให้ดีขึ้น และยังเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสามารถเขียนได้มากขึ้นและยาวขึ้น Cole (2015 : 40) การให้นักเรียนได้ฝึกฝนการเขียนบ่อยๆ ด้วยการมอบหมายการบ้านหรือแบบฝึกหัดเพื่อให้นักเรียนทำทุกวันเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนให้ดีขึ้น

Muslim (2014 : 26) รวมถึง การให้นักเรียนได้ฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นประจำมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนให้ดีขึ้น Pawliczak (2015 : 34)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยการเขียนสรุปความค่อยๆเพิ่มไปในทิศทางที่ดีขึ้น และมีความแตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างเห็นได้ชัดในครั้งที่ 5 ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะในการนำเทคนิค SQ4R ไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนในการทดลองครั้งต่อๆไป ดังนี้

1) ควรมีการใช้เทคนิค SQ4R ในการพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความให้มากกว่า 5 ครั้งเพื่อตรวจเช็คความความสม่ำเสมอของผลลัพธ์

2) ควรมีการนำเทคนิค SQ4R มาใช้ร่วมกับวิธีการสอนแบบปกติหรือเทคนิคอื่นๆ ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนให้แก่ผู้เรียน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความเมตตาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร. พิมพ์อุไร ลิมปพัทธ์ ที่ให้คำแนะนำและแนวทางที่ถูกต้องในการทำวิจัย ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนช่วยเหลือและสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา จนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.

กาญจนาภรณ์ คำแก้ว. “การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน การเขียนศัพท์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาภาษาอังกฤษ ระหว่างการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R,” **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** 23, ฉบับพิเศษ(มกราคม 2560): 3-15.

กานต์ธิดา แก้วกาม. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R กับวิธีสอนแบบปกติ,” **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ.** 7, 3(กันยายน – ธันวาคม, 2557): 43-56.

กิตติพงศ์ มาศเกษม และ นิชรา เรืองดารกานนท์. “ทักษะการอ่านในเด็ก,” **วารสารกุมารเวชศาสตร์. (**มกราคม-มีนาคม2552): 11-18.

จุฑารัตน์ หมวกพิกุล. “ผลการสอนอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธี เอส คิว สี่ อาร์ ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5,” **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์.** 10, 30(กันยายน – ธันวาคม 2558): 143-156.

ณัฏสินี สัมฤทธิ์ผล. “การพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อ ความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกระบวนการอ่านแบบ PQRS,” **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 7, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2556): 16-23.

มยุรี นางาม. “ผลของการเรียนรู้แบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ เสริมด้วยแผนผังความคิด ต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2,” **GRC 2013 Graduate Research Conference Khon Kaen University.** (2556): 1276-1285.

วรัชยา สำราญรมย์. “การศึกษาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้ แบบ SQ4R ร่วมกับ เทคนิคแผนผังความคิด,” **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** 9, 4(ตุลาคม – ธันวาคม, 2558): 146-156.

ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์, และดิเรก ศรีสุโข. **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **รายงานประจำปี 2558 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2558.

สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. “การพัฒนาทักษะการเรียนรู้โดยการเป็นผู้เรียนแบบรีเฟล็กทีฟ,” **วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา**. 7, 1(มกราคม 2558): 1-14.

Aydin Bulut. “ Improving 4th Grade Primary School Students' Reading Comprehension Skills,” **Universal Journal of Educational Research**. 5, 1(2017): 23-30.

Iman Muwafaq Muslim. “Helping EFL Students Improve their Writing,” **International Journal of Humanities and Social Science**. 4, 2(January, 2014): 105-111.

Jenny Cole.“ Effective Strategies for Improving Writing Skills of Elementary English Language Learners,” **Chinese American Educational Research and Development Association Annual Conference.** (April 15-16, 2015): 1-25.

Joanna Pawliczak. “Creative Writing as a Best Way to Improve Writing Skills of Students,” **Sino-US English Teaching**. 12, 5(May 2015): 347-352.

Moh. Rodli. “ Applying PQ4R Strategy for Teaching Reading,” **Indonesian EFL Journal.** 1, 1 (July, 2015): 31-41.

Nurul Lailatul Khusniyah & Ninuk Lustyantie. “ Improving English Reading Comprehension Ability through Survey, Questions, Read, Record, Recite, Review Strategy (SQ4R) ,” **English Language Teaching.** 10, 12(2017): 202-211.

Richardson, J. & Morgan, R. **Reading to learn in the content areas**. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company, 1997.

Suparwoto Sapto Wahono. “ Using PQ4R to Increase the Student’s Reading Comprehension at Al-Bidayah Islamic Boarding School Jember,” **FENOMENA**. 13, 2(October ,2014): 121-131.

การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Mathematics Learning Management to Promote Analytical Thinking Skills in Secondary Schools Students under the Office of Basic Education Commission

ศราวุฒิ สนใจ[1]
สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 519 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การเตรียมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ การเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ และการวิเคราะห์ผู้เรียน 2) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป 3) การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง และการเกิดทักษะการวิเคราะห์ของผู้เรียน และ 4) การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ การเก็บรวบรวมผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดระเบียบข้อมูลอย่างเป็นระบบ และการจัดทำรายงานการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์, การคิดวิเคราะห์, มัธยมศึกษา

---

[1] นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[2] อาจารย์สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (PNI = 0.393) รองลงมาคือ การเตรียมการเรียนการสอน (PNI = 0.383) การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (PNI = 0.371) และองค์ประกอบที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ (PNI = 0.340)

Abstract

The purposes of this research were to: 1) investigate elements and indicators of Mathematics Learning Management to Promote Analytical Thinking Skills in Secondary Schools students under the Office of Basic Education Commission, 2) examine current conditions and desirable condition and needed assessment for Management to Promote Analytical Thinking Skills in Secondary Schools students under the Office of Basic Education Commission. The research instrument was questionnaire which was administrated to the sample consisting of 519 Mathematics teachers under the Office of Basic Education Commission. The statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation and priority needs Index modified.

The research results were:

The 4 elements of mathematics learning management to promote analytical thinking skills in secondary schools students were 1) Teaching Preparation consists of 2 indicators which were planning preparation and student analysis, 2) Teaching Process consists of 3 indicators which were introduction step, teaching step and conclusion step, 3) Assessment and Evaluation consists of 3 indicators which were assessment and evaluation of teacher, authentic learning and analytical thinking skills, and 4) Conclusion and Report consists of 3 indicators which were collection of learning outcomes, organize information systematically and reporting learning management.

The results of examining current conditions for mathematics learning management to promote analytical thinking skills in secondary schools students were at the averaged level, and the desirable conditions for mathematics learning management to promote analytical thinking skills in secondary schools students were at the high level. The element with the maximum requirement index are Teaching Process (PNI = 0. 393) follow by Teaching Preparation (PNI = 0.383), Assessment and Evaluation (PNI = 0.371), respectively. The element with the minimum requirement index are Conclusion and Report (PNI = 0.340).

Keywords : Mathematics Learning Management, Analytical Thinking, Secondary Schools

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทักษะที่จำเป็นสาหรับศตวรรษที่ 21 โดยการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกันในทุกระดับและประเภทการศึกษา ทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอนในโลกยุคใหม่รวมทั้งการพัฒนาครู ระบบทดสอบ การวัดและประเมินผลที่เชื่อมโยงกับหลักสูตร และมีมาตรฐานเทียบเคียงได้กับนานาชาติ ซึ่งจากการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ใช้ในการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต และศึกษาต่อ มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ พัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนให้เกิดกระบวนการคิดกำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะการคิดเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ ทางวิชาการ การสอนคิดในชั้นเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นการสนับสนุนกระบวนการคิด ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ทำอย่างไรผู้เรียนจะได้เรียนรู้ การคิด โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต บุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์จะมีความสามารถเหนือกว่าบุคคลอื่น ในด้านสติปัญญาและการดำเนินชีวิต เนื่องจากการคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานของการคิดทั้งมวล เป็นทักษะที่ทุกคนสามารถพัฒนาได้ ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ คือ การสังเกต การเปรียบเทียบ การคาดคะเนและการประยุกต์ใช้ การประเมิน การจำแนกแยกแยะประเภท การจัดหมวดหมู่ การสันนิษฐาน การสรุปผลเชิงเหตุผล การศึกษาหลักการ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ การตั้งสมมติฐานที่มีผล มาจากการศึกษาค้นคว้า และการตัดสินใจ ในสิ่งต่างๆ โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจด้วยเหตุผลทักษะการคิดวิเคราะห์จึงเป็นทักษะการคิดระดับสูง ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการคิดทั้งมวล ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551 : 43)

จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ของ The Programs for International Student Assessment (PISA) ปี 2012 ที่มีการประเมินสมรรถนะที่เรียกว่า Literacy ใน 3 ด้านคือการอ่าน (Reading Literacy) คณิตศาสตร์(Mathematical Literacy)และวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ซึ่งในปี 2012 นี้ เน้นการประเมินสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ ถึงร้อยละ 60 และประเมินจากผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับหรือกลุ่มอายุ 15 ปี ก็พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 50 จาก 56 ประเทศ โดยมีคะแนนด้านคณิตศาสตร์ 427 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 494 คะแนน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

การพัฒนาวิชาชีพของครูในปัจจุบันมีความหมายครอบคลุมมากกว่าการเข้ารับการฝึกอบรม หรือการเข้าร่วมประชุมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการที่เป็นทางการเป็นครั้งคราวซึ่งการอบรมดังกล่าวอาจไม่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวข้อง แต่น้อยกับการปฏิบัติการสอนของครู แต่รวมถึงการได้รับความรู้และประสบการณ์อย่างไม่เป็นทางการจากการอ่านวารสารทางวิชาการ การชมภาพยนตร์สารคดีที่เกี่ยวข้องของครู เป็นต้น และกิจกรรมส่วนนี้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะที่แท้จริงและที่ควรจะเป็น ของการพัฒนาวิชาชีพที่ต่อเนื่อง มีระยะยาว และมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อการเจริญงอกงามและเติบโตของครู (Cochran-Smith and Lytle, 2001; Walling and Lewis, 2000) ซึ่งต่างจากภาพหรือรูปแบบเดิมของการพัฒนาวิชาชีพที่มีลักษณะชั่วคราวไม่ต่อเนื่อง และขาดทิศทางที่แน่นอน ทั้งนี้การพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้นจะเอื้อให้ครูได้เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมเข้ากับสิ่งใหม่ที่รับเข้ามา (Cohen, 1990; Ganser, 2000) และเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ พึงประสงค์ตลอดการประกอบอาชีพ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูในปัจจุบัน มีการมองครูที่เข้ารับการพัฒนาอย่างสนใจ (McLaughlin and Zarrow, 2001; King and Newmann, 2000) การพัฒนาวิชาชีพครูดังกล่าวสัมพันธ์กับการเรียนการสอนของครูหรือการปฏิรูปการศึกษา (Ancess, 2001; Darling-Hammond, 1998) นอกจากนั้นการพัฒนาวิชาชีพครูในรูปแบบใหม่ยังมีลักษณะเด่นที่ครูจะได้พัฒนาตนจากการมีปฏิสัมพันธ์กับศึกษานิเทศก์ ครูคนอื่น ผู้บริหาร ผู้ปกครองหรือสมาชิก ในชุมชน ตามทัศนะของ Scribner (1999 : 25)

ว่าการพัฒนาวิชาชีพครูจะต้องมีความหลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการ ดังจะเห็นได้จากทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Benjamin S. Bloom, 1961) ที่กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอน เป็นการให้ครูได้จัดการเรียนการสอนโดยมีองค์ความรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในชั้นเรียน และมีการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความชำนาญ และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งมีการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดสิ่งเหล่านั้นขึ้นได้จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ และ 3) เจตคติ ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวมีความเหมาะสม ในการพัฒนาครูให้มีความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ ทำให้มีความเหมาะสมในการนำไปพัฒนาครูให้เกิดทักษะใน 3 ด้าน ดังกล่าว ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ได้รับการพัฒนา ที่สามารถแก้ไขปัญหาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยความเป็นเอกลักษณ์ของศาสตร์ทางด้านคณิตศาสตร์ ที่ต้องมีการพัฒนาทั้งด้านเนื้อหาและเทคนิควิธีการในการสอนที่ครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาที่ต่อเนื่องและเหมาะสม ด้วยเหตุผลดังกล่าว เพื่อเป็นการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีขอบเขตเนื้อหาในการศึกษา คือ การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเตรียมการเรียนการสอน 2) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ 4) การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้

2. ขอบเขตประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอเป็นระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้ทำการพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ และทำการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้ 1) อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาวิชาคณิตศาสตร์หรือสาขาการสอนคณิตศาสตร์ และทำการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวกับการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 คน 2) อาจารย์ในสถานบันอุดมศึกษาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกที่มีความสามารถและประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ จำนวน 2 คน และ 3) ศึกษานิเทศก์ด้านคณิตศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,361 คน สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 55) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcei และ Morgan โดยวิธีการเทียบสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 519 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling technique)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์จากทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และกระบวนการคิดวิเคราะห์ จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและตำราทางวิชาการ พบว่า การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียม การเรียนการสอน 2) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ 4) การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ดังแผนภาพต่อไปนี้

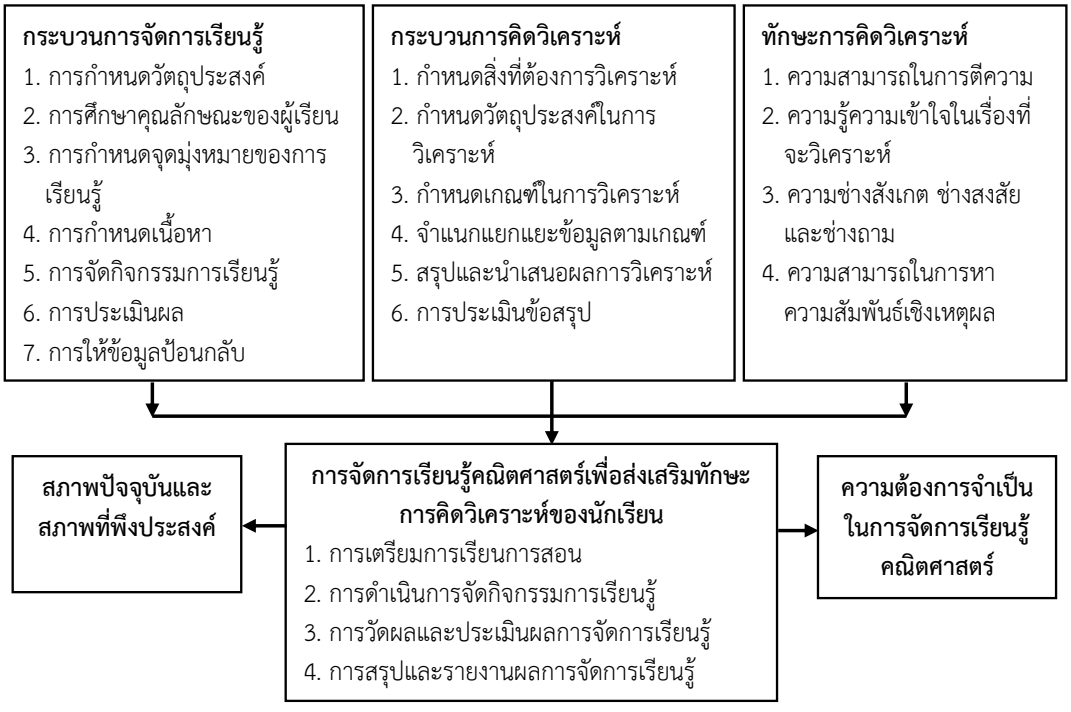

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและฐานข้อมูลวิชาการออนไลน์ แล้วสังเคราะห์ข้อมูล โดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัด

2. การตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้ทำการพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ซึ่งแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแนวคิดของ Likert's scale แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อขอเข้าพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ทำการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากแบบประเมินที่สร้างขึ้น พร้อมกับสนทนาและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแบบเชิงลึก (In-depth Interview) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยวิธีการจดบันทึก และใช้เครื่องบันทึกเสียง พร้อมกับบันทึกภาพ

5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมล ดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดจากแบบประเมิน ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสัมภาษณ์ มาเรียบเรียง จัดระเบียบข้อมูล จัดกลุ่มเนื้อหาตามองค์ประกอบ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

นำผลการประเมินความเหมาะสมและการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาใช้ในการสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ในการวิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,361 คน สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 37)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling technique) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcei และ Morgan โดยวิธีการเทียบสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 519 คน

3. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง/ระดับวิทยฐานะ ประสบการณ์การสอน ระดับชั้นที่สอน และขนาดของสถานศึกษา

3.2 ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสำรวจความคิดเห็นของครูผู้สอนคณิตศาสตร์ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแนวคิดของ Likert’s scale กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินตามลำดับ ดังนี้

4.1 ศึกษาหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ประเด็นสำคัญกับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนคณิตศาสตร์

4.2 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert’s scale กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

4.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อและตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม IOC (Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม ถือว่ามีความเหมาะสมทุกข้อ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (Cronbach’ Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.93 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.98

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการ ขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อติดต่อขอความร่วมมือจากครูผู้สอนคณิตศาสตร์ในสถานศึกษา ที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 519 โรงเรียน และได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 516 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.43

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

6.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามในตอนที่ 1 ซึ่งส่วนที่เป็นคำถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ ด้วยสถิติวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

6.2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified}$) (นงลักษณ์ วิรัชชัยและสุวิมล ว่องวานิช, 2550)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ผู้วิจัยสรุปผลของการวิจัยโดยมีรายละเอียดผลของการวิจัย แต่ละระยะตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และกระบวนการคิดวิเคราะห์ ทำการสังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น แล้วนำไปประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่า การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การเตรียมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ การเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ และการวิเคราะห์ผู้เรียน 2) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป 3) การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง และการเกิดทักษะการวิเคราะห์ของผู้เรียน 4) การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ การเก็บรวบรวมผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดระเบียบข้อมูล อย่างเป็นระบบ และการจัดทำรายงานการจัดการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีพฤติกรรมการปฏิบัติของครูอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.42) เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบในการเตรียมการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ของครูมีการปฏิบัติเท่ากัน ($\bar{x}$ = 3.42) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วน

องค์ประกอบการสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติของครูมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.49) และการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติของครูน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 3.39) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.71) เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบในการเตรียมการเรียนการสอน และการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}$ = 4.73) และเป็นค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ของครูมากที่สุด โดย การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้และ การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามากตามลำดับ ($\bar{x}$ = 4.67, $\bar{x}$ = 4.68) รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับพฤติกรรมการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การเตรียมการเรียนการสอน	3.42	0.76	ปานกลาง	4.73	0.35	มากที่สุด
2. การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.39	0.83	ปานกลาง	4.73	0.40	มากที่สุด
3. การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้	3.42	0.79	ปานกลาง	4.68	0.40	มากที่สุด
4. การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้	3.49	0.67	ปานกลาง	4.67	0.44	มากที่สุด
โดยรวม	**3.42**	**0.78**	**ปานกลาง**	4.71	0.33	**มากที่สุด**

2.2 จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (PNI=0.393) รองลงมาคือ (PNI=0.383) การเตรียมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (PNI=0.371) และองค์ประกอบที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ (PNI=0.340) และเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบเป็นรายข้อ พบว่า องค์ประกอบด้านการเตรียมการเรียนการสอน ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ครูกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติจนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ (PNI= 0.470) ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ครูสามารถกำหนดหน่วยการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับโครงสร้างรายวิชา (PNI=0.329) องค์ประกอบด้านการดำเนินการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาจากแหล่งต่างๆ นำมาสรุปอย่างเป็นขั้นตอน (PNI=0.440) ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้ฝึกให้ผู้เรียนนำคำถาม เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ มาจำแนกแยกแยะออกเป็นหมวดหมู่ (PNI=0.354) องค์ประกอบด้านการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ผู้เรียนมีลักษณะของความช่างสังเกต ช่างสงสัย และช่างถาม (PNI=0.503) ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ครูประเมินผลสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติตามจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือด้านความรู้ (K) ด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (P/S) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) (PNI=0.265) และองค์ประกอบด้านการสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ครูสรุปผลการประเมินผลทุกด้าน ลงในแบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้โดยจำแนกให้เห็นชัดเจนอย่างเป็นระบบ (PNI=0.483) ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด

คือ ครูวิเคราะห์เพื่อหาวิธีการพัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่องที่ตรงกับนักเรียนแต่ละคน (PNI=0.279) รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ (I)	PNI modified (I-D)/D	ลำดับความต้องการ
1. การเตรียมการเรียนการสอน	3.42	4.73	0.383	2
2. การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.39	4.73	0.393	1
3. การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้	3.42	4.68	0.371	3
4. การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้	3.49	4.67	0.340	4

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การเตรียมการเรียนการสอน (Teaching Preparation) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ การเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ และการวิเคราะห์ผู้เรียน 2) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Teaching Process) ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป 3) การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Assessment and Evaluation) ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง และการเกิดทักษะการวิเคราะห์ของผู้เรียน 4) การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ (Conclusion and Report) ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ การเก็บรวบรวมผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดระเบียบข้อมูลอย่างเป็นระบบ และการจัดทำรายงานการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากในการจัดการเรียนเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์นักเรียน จะต้องมีขั้นตอนและวิธีการในการนำเอาทักษะและกระบวนการคิดวิเคราะห์มาประยุกต์ หรือแทรกไว้ในขั้นการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้ง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิพล อาจอินทร์ (2554) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งกล่าวว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) สาระการเรียนรู้ 4) ขั้นตอนการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนการสอน 5 ขั้น คือ 1) ปฐมนิเทศ (Orientation) 2) นำเสนอบทเรียน (Presentation of Learning Task) 3) ฝึกการคิดวิเคราะห์ (Practice of Analytical Thinking) 4) นำเสนอและอภิปรายผลการคิด (Presentation and Discussion) และ 5) สรุปบทเรียน (Conclusion)

และพบว่า ในการวิจัยครั้งนี้ การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระดับการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ครูตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ แต่สภาพปัจจุบันพบว่าครูมีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในภาพรวมอยู่ใน

ระดับปานกลาง เนื่องจากครูไม่ทราบรูปแบบหรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ทำให้ครูมีความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ต้องการมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการสอนหรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับทิศนา แขมมณี (2546) ที่กล่าวว่าปัญหาในการพัฒนาการคิดของนักเรียน คือ ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการคิดขาดความรู้ทางด้านทฤษฎี หลักการ แนวคิดที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาการคิด รวมไปถึงรูปแบบวิธีการสอนหรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด ทำให้ครู ขาดความมั่นใจและประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน (Erwin, 1993 อ้างอิงใน ทิศนา แขมมณี, 2546)

เมื่อพิจารณาดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านที่ครูมีความต้องการในการพัฒนามากที่สุดคือ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการเตรียมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และน้อยที่สุดคือด้านการสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิพล อาจอินทร์ (2554) ที่กล่าวว่า สภาพปัจจุบันครูมีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ส่วนด้านความต้องการพบว่า ครูมีความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูต้องการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการสอนหรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และต้องการนำรูปแบบ วิธีการสอนหรือนวัตกรรมการเรียนการสอนไปใช้จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน รองลงมาคือ การใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ ทั้งนี้เนื่องจาก ครูตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ แต่ครูไม่ทราบรูปแบบหรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ทำให้ประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และครูมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และนิตยา ทองสงค์ (2552) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีปัญหาการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยมีปัญหาการพัฒนาสูงสุดที่ด้านการคิดวิเคราะห์ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษากำหนดปัญหาการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนไว้ไม่ชัดเจน ไม่ได้กำหนดปัญหาไว้ ไม่กำหนดเกณฑ์การเลือกวิธีพัฒนา ไม่กำหนดขอบเขตของปัญหา ไม่กำหนดโครงการ/กิจกรรมหรือกำหนดไว้แต่ดำเนินการไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีแนวทางการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนในสถานศึกษา โดยมีการระดมสมองเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา มีการให้ความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมทักษะการคิดที่กระจ่างชัดแก่เพื่อนครู จากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ และควรเปิดโอกาสให้ครูมีการพัฒนาตนเองหลายรูปแบบ เช่นการอบรมสัมมนา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบหรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิผล

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในกลุ่มสาระอื่นๆ หรือในระดับอื่นๆ เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิผลต่อไป

3. ควรศึกษาวิธีการพัฒนาครูที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะ การคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่ได้ประสาทวิชาความรู้ สนับสนุนการทำงานวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.

ทิศนา แขมมณี. “การพัฒนากระบวนการคิด: แนวทางที่หลากหลายสำหรับครู”. **วารสารราชบัณฑิตยสถาน**, 28(1). 2546. 38-54.

นิตยา ทองสงค์. **แนวทางการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2552.

นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช. **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส, 2550.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. **การพัฒนาการคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง, 2551.

สิทธิพล อาจอินทร์. **“**การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์”. **วารสารวิจัย มข**. 16(1). 2554. 72-82.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **ผลการทดสอบ PISA**. (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ 25 พฤษภาคม 2559). จาก http://pisathailand.ipst.ac.th/pisa/reports

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **สถิติการศึกษา ปการศึกษา 2558**. (ออนไลน์) 2558 (อ้างเมื่อ 25 พฤษภาคม 2559). จาก http://www.bopp-obec.info/home/?page_id=10968

Ancess, J. **“Teacher learning at the intersection of school and student outcome”**. In: Lieberman, A.; Miller, L., (Eds), Teacher caught in the action: professional development that matters. New York: Teachers College Press, 2001.

Bloom, B. S. **Taxonomy of educational objectives**. New York : David McKay, 1961.

Cochran-Smith, M., & Lytle, S. L. Beyond certainty: **Taking an inquiry stance on practice**. In A. Lieberman & L. Miller (Eds.), *Teachers caught in the action: Professional development that matters*. New York, NY: Teachers College Press, 2001.

Cohen, D. **“A revolution in one classroom: the case of Mrs. Oublier”** In: educational Evaluation and Policy Analysis. 12(3), 1990.

Darling-hammond, L. **“Policy and Change: getting beyond bureaucracy”** In: Hargreaves, A. et al. (Eds.), International handbook of educational change. UK: Kluwer Academic Press, 1998.

Erwin, B.W.JR. 1993. **Growth in Critical Reading and Evaluation of Arguments among non-proficient College Readers**. Doctoral Dissertation, State University of New York, 1993.

Ganser, T. **"An ambitious vision of profession development for teacher"**. In: NASSP Bulletin, 84(618), 2000.

King, M.B.; Newmann, F.M. **"Will teacher learning advance school goals?"**. In: Phi Delta Kappan, 2000.

McLaughlin, M.W.; Zarrow, J. **"Teacher engages in evidence-based reform: trajectories of teachers' inquiry analysis, and action"**. In: Lieberman, A.; Miller, L. (Eds.) Teacher caught in the action: professional development that matters. New York: Teachers College Press, 2001.

Scriber, J. **"Professional development: untangling the influence of work context in teacher learning"**. In: Educational Administration Quarterly. 35(2), 1999.

Walling, B., & Lewis, M. **Development of professional development pre-service teachers: Longitudinal and comparative analysis**. Action Teacher Education, 22(2a), 2000.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชานวัตกรรมและการคิดทางวิทยาศาสตร์ (VGE 106)

Project-based learning activity impacts on learning achievement in Innovation and scientific thinking (VGE 106)

อรรถพร ธนูเพ็ชร์[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชานวัตกรรมและการคิดทางวิทยาศาสตร์ (VGE 106) กับผู้วิจัยในภาคการศึกษาที่ 1/2560 จำนวน 2 หมู่เรียน ได้มาทั้งหมด 88 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และสถิติทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 81.45 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.41,S.D.= 0.58)

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนรู้, โครงงานเป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purpose of this study was to 1) Compare the student' s achievement scores earned the pre-test and post-test by Project-Based Learning. 2) Study the learning achievement posttest with the defined standard 80% , and 3) study satisfaction toward Project-Based Learning. The researcher uses the purposive sampling from undergraduate students of Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage, Enrolled Innovation and Scientific Thinking (VGE 106) In the semester 1/2017. 2 section There are 88 people in total. Tools used in this research consist of project-based learning activities plan,

[1]อาจารย์สาขาวิชานวัตกรรมดิจิทัลและวิศวกรรมซอฟต์แวร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

an achievement test and the Satisfaction Questionnaire. Statistical methods that were used to analyze data including the values of average, standard deviation, Percentage and t-test.

The findings showed that 1) Achievement of students after the study higher than before the study of statistical significance at the .05 level. 2) the academic achievement of the students after learning had average percentage of 81.45 of the total scores which was above the 80 percent threshold. 3) Satisfaction of the participated students are satisfied ($\overline{X}$ = 4.41,S.D.= 0.58).

Keywords : Learning Activities, Project-Based, Achievement

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นให้ทั้งผู้เรียนและครูก้าวเข้าสู่การเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันผู้ที่ต้องพัฒนาไม่ใช่เพียงผู้เรียนเท่านั้นแต่รวมไปถึงครูด้วยที่ต้องปรับบทบาทเป็นครูในศตวรรษที่ 21 โดยการไม่ตั้งตนเป็น “ผู้รู้”แต่เป็น “ผู้เรียนรู้” เรียนไปพร้อมกับผู้เรียนปรับกระบวนการเรียนการสอนเป็น “สอนน้อยเรียนมาก” เรียนรู้จากการปฏิบัติเรียนรู้จากชีวิตจริงเรียนรู้จากความซับซ้อนและไม่ชัดเจนของโลกและสังคมรวมไปถึงสร้างความรู้ขึ้นใช้เองและส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ขึ้นใช้เองเช่นกันครูต้องพัฒนาและปรับเปลี่ยนบทบาทเป็น “โค้ช” และการออกแบบการเรียนรู้เพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นวพร ชลารักษ์ (2558 : 71) สอดคล้องกับคำกล่าวของ วิจารณ์ พานิช (2555 : 28-34) ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก การเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำหรือปฏิบัติ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ครูสอนไม่ได้ นักเรียนต้องเรียนเอง หรือพูดใหม่ว่าครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า PBL (Project-Based Learning) ทิศนา แขมมณี (2556 : 139) ได้กล่าวถึงนิยามของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นหลักว่าเป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกทำโครงงานที่ตนเองสนใจ โดยร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่ตนสนใจ วางแผนในการทำโครงงานร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูลความรู้ที่จำเป็นและลงมือปฏิบัติงานตามที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่แล้วจึงเขียนรายงานและนำเสนอต่อสาธารณชน เก็บข้อมูล แล้วนำผลงานและประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิด และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ทั้งหมด การจัดการเรียนแบบโครงงานเป็นการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนด้วยการค้นคว้าลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์ คิดค้น ผู้เรียนจะรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ และนำความรู้จากชั้นเรียนมาบูรณาการในการแก้ปัญหา ค้นหาคำตอบ เป็นกระบวนการค้นพบนำไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการทำงานกับผู้อื่น เป็นการศึกษาค้นคว้าที่ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหา และเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนมีเหตุผล

วิชาศึกษาทั่วไปตามหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557 นั้น มีลักษณะบูรณาการศาสตร์เนื้อหาวิชาต่างๆ (Integrated) อันได้แก่ กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยจัดการเรียนการสอนแบบเน้นกิจกรรม ให้นักศึกษาได้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้นักศึกษาได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้จากเหตุการณ์ สถานการณ์จริงนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีจิตอาสา ให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากกระบวนการวิจัย และทำโครงการต่าง ๆ ให้นักศึกษานำมา

อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยให้อาจารย์สอนเป็นทีม ลดการสอนแบบบรรยาย นอกจากนี้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากเอกสารประกอบการสอน เว็บไซต์ บทเรียนออนไลน์ และการฝึกทักษะภาษาอังกฤษด้วยบทเรียนออนไลน์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะและความรู้ของนักศึกษาให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพต่อไปในบริบทของสังคมไทยและสังคมโลกได้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ รายวิชานวัตกรรมและการคิดทางวิทยาศาสตร์ (VGE 106) เป็นรายวิชาส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดแนวคิดในการเลือกใช้ที่เหมาะสม รู้เท่าทัน มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างมีเหตุผล มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และมี เจตคติทางวิทยาศาสตร์ มีความรู้พื้นฐานการคำนวณทางคณิตศาสตร์ และสถิติเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดที่จะนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชานวัตกรรมและการคิดทางวิทยาศาสตร์ (VGE 106) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนจะทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน คอยให้คำปรึกษา กระตุ้นให้ผู้เรียนเอาความรู้เดิมที่มีอยู่มาใช้และเกิดการเรียนรู้โดยการตั้งคำถาม ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินความสามารถของตนเอง และครูผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานตามระดับความสามารถและทักษะที่ตนเองมี ได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา ได้ทำการทดลอง ผ่านการทำงานเป็นทีม รวมถึงได้ฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ โดยเน้นให้สามารถบูรณาการวิชาการด้านต่าง ๆ มาใช้ในการทำโครงงานนั้น ๆ ได้อย่างลงตัว ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของรายวิชาที่ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดแนวคิดในการเลือกใช้ที่เหมาะสม รู้เท่าทัน มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างมีเหตุผล มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อีกทั้งยังตอบสนองแนวนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมให้อาจารย์มีการบูรณาการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ส่งเสริมและกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในชั้นเรียน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และยังเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษามีพื้นฐานทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อไปต่อยอดในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชานวัตกรรมและการคิดทางวิทยาศาสตร์ (VGE 106) ในภาคการศึกษาที่ 1/2560
2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในรายวิชานวัตกรรมและการคิดทางวิทยาศาสตร์ (VGE 106)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80

2.2.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

กรอบแนวความคิด

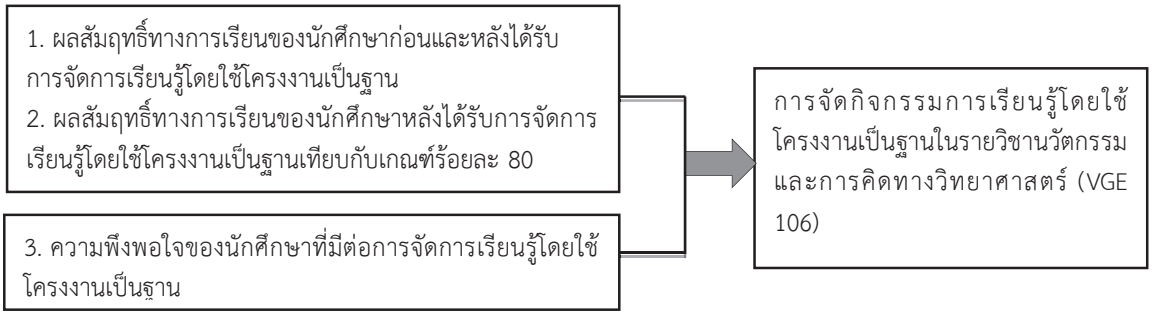

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในรายวิชานวัตกรรมและการคิดทางวิทยาศาสตร์ (VGE 106) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชานวัตกรรมและการคิดทางวิทยาศาสตร์ (VGE 106) ในภาคการศึกษาที่ 1/2560 กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชานวัตกรรมและการคิดทางวิทยาศาสตร์ (VGE 106) ในภาคการศึกษาที่ 1/2560 กับผู้วิจัย จำนวน 2 หมู่เรียน ได้มาทั้งหมด 88 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 แผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ

3. การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 แผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน

3.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแผนการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการเรียนรู้

3.1.2 วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาและจุดมุ่งหมายรายวิชา โดยพิจารณาจาก มคอ. 3 รายละเอียดของรายวิชานวัตกรรมและการคิดทางวิทยาศาสตร์ (VGE 106) เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ด้านที่ 1 คุณธรรม จริยธรรม ด้านที่ 2 ความรู้ ด้านที่ 3 ทักษะทางปัญญา ด้านที่ 4 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านที่ 5 ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3.1.3 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดทำแผนการการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ไพฑูรย์ นันตะสุคนธ์ และวัลลภา อยู่ทอง (2557: 55-59) โดยมีทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่หนึ่งให้ความรู้พื้นฐาน ขั้นที่สองขั้นกระตุ้นความสนใจ ขั้นที่สามขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ ขั้นที่สี่ขั้นแสวงหาความรู้ ขั้นที่ห้าสรุปสิ่งที่เรียนรู้ ขั้นที่หกขั้นนำเสนอผลงานและประเมินผล 2) นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง 3) ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 4) นำแผนการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานไปทดลองใช้จริง

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตาม ดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ รวมไปถึงศึกษาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) การหาค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (D) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเพื่อเป็นแนวทางในการหาคุณภาพของข้อสอบต่อไป จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จำนวนทั้งหมด 60 ข้อ ลักษณะของข้อสอบเป็นปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อสอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

3.2.2 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมโดยพิจารณาจากค่า IOC โดยใช้เกณฑ์กำหนดคะแนนความคิดเห็นไว้ ดังนี้

คะแนน +1 ข้อคำถามที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

คะแนน 0 ข้อคำถามที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

คะแนน -1 ข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

จากนั้นนำผลการพิจารณามาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติเดียวกันกับกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบแบบรายข้อ ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นักศึกษาทำ โดยตอบถูก ให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน ถ้าตอบผิด ให้คะแนนข้อละ 0 คะแนน แล้วนำผลมาหาคุณภาพของแบบทดสอบต่อไป

3.2.3 นำคะแนนมาวิเคราะห์ หาค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (D) ของข้อสอบคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายตั้งแต่ 0.20 -.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 -1.00 มนต์ชัย เทียนทอง (2545 : 222-224) โดยเลือกข้อสอบที่ได้เกณฑ์ตามมาตรฐานไว้จำนวนทั้งหมด 40 ข้อ

3.2.4 หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คำนวณโดยใช้ KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson Reliability) ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.84 มีคุณภาพและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำไปใช้ทดสอบกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามดังนี้

3.3.1 ศึกษาการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ จากแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เพื่อจะได้ประเด็นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ และนำไปเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.3.2 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง จากนั้นนำแบบประเมินความพึงพอใจที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำมาปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์

3.3.3 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มทดลองที่มีคุณสมบัติเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นได้นำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 นำเอาแบบสอบถามนี้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป 4. ขั้นตอนการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยได้ทำการปฐมนิเทศชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน บทบาทและหน้าที่ของนักศึกษาในการจัดกิจกรรม และชี้แจงเกณฑ์การประเมิน การให้คะแนน และกฎระเบียบต่าง ๆ ในการเข้าชั้นเรียน จากนั้นผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียน

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัยเป็นคนควบคุมชั้นเรียนด้วยตนเองเป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 6 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้ความรู้พื้นฐาน ผู้วิจัยให้ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับการจัดทำโครงงาน เนื่องจากการทำโครงงานมีรูปแบบและขั้นตอนที่ชัดเจน ดังนั้นนักศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับโครงงานไว้เป็นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการปฏิบัติขณะทำงานโครงงานจริง เพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาไปศึกษาในขั้นแสวงหาความรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นกระตุ้นความสนใจ ผู้วิจัยเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะกระตุ้นความสนใจของนักศึกษา โดยได้นำเสนอคลิปวีดีโอเกี่ยวกับการประยุกต์นวัตกรรมและเทคโนโลยี เช่น จากรายการสมรภูมิไอเดีย และนำเสนอประเด็นข่าวปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาสนุกสนานและเกิดการเรียนรู้ตามและนำไปต่อยอดความคิดในการทำโครงงาน ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสิ่งที่เรียนรู้จากกิจกรรมดังกล่าว

ขั้นที่ 3 ขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ ผู้วิจัยให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มกันเพื่อแสวงหาความรู้ใช้กระบวนการกลุ่มในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยนักศึกษาเป็นผู้ร่วมกันวางแผนในการดำเนินกิจกรรมโดยระดมความคิดกันในกลุ่มและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน โดยผู้วิจัยได้ให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิด เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกกระบวนการคิดมอบหมายให้นักศึกษาคิดหัวข้อโครงงานที่สนใจ และนำเสนอเค้าโครง โครงงาน

ขั้นที่ 4 ขั้นแสวงหาความรู้ ในขั้นแสวงหาความรู้มีแนวทางปฏิบัติสำหรับนักศึกษาในการทำกิจกรรม ดังนี้นักศึกษาลงมือปฏิบัติกิจกรรมโครงงาน ตามหัวข้อที่แต่ละกลุ่มสนใจนักศึกษาปฏิบัติหน้าที่ของตนตามข้อตกลงของกลุ่มที่มีการแบ่งหน้าที่กัน พร้อมทั้งร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมในการทำโครงงาน โดยขอคำปรึกษาจากผู้วิจัยเป็นระยะ ซึ่งมีการติดตามผลความก้าวหน้าการทำโครงงานของนักศึกษาอยู่ทุกสัปดาห์ เมื่อมีข้อสงสัยหรือปัญหาเกิดขึ้น ร่วมกันเขียนรูปเล่ม สรุปรายงานจากโครงงานที่ตนปฏิบัติ

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่เรียนรู้จากการทำกิจกรรม โดยผู้วิจัยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อเชื่อมโยงคำถามไปยังนักศึกษา ให้แสดงความคิดเห็น นำไปสู่การสรุปสิ่งที่เรียนรู้มา

ขั้นที่ 6 ขั้นนำเสนอผลงาน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจัดเวลาให้นักศึกษาได้เสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้และนำเสนอโครงงาน เพื่อให้เพื่อนร่วมชั้นเรียน และนักศึกษาหมู่เรียนอื่น ๆ ได้ชมผลงานของกลุ่มและเรียนรู้กิจกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติในการทำโครงงาน

4.3 เมื่อเรียนครบตามแผนกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ให้นักศึกษาทำ

4.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานให้นักศึกษาประเมินความพึงพอใจ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ และการทดสอบค่า t-test (dependent sample) และ t-test (for one sample) ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2540 : 54-104)

วิเคราะห์ข้อมูลหาคุณภาพของเครื่องมือ ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (D) และค่าความเชื่อมั่น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.85 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 34.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.56 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	คะแนนเต็ม	จำนวนผู้เรียน (n)	$\overline{X}$	S.D.	t	df
แบบทดสอบก่อนเรียน	40	88	19.52	1.95	45.41*	87
แบบทดสอบหลังเรียน	40	88	32.57	1.60		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $t_{(.05,\ df = 87)} = 1.662$

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่าผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.57 เฉลี่ยร้อยละ 81.45 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80

การทำแบบทดสอบ	N	$\overline{X}$	S.D.	μ_0	ร้อยละ	t
หลังเรียน	88	32.57	1.60	32	81.45	3.39*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $t_{(.05,\ df = 87)} = 1.662$

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน จากผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.41,S.D.= 0.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ

ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.51,S.D.= 0.52) และด้านกระบวนการทำงานกลุ่ม/ความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม ($\overline{X}$ = 4.53,S.D.= 0.56) แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

รายการประเมินความพึงพอใจ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.51	0.52	มากที่สุด
ด้านสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้	4.20	0.61	มาก
ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน	4.32	0.63	มาก
ด้านกระบวนการทำงานกลุ่ม/ความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม	4.53	0.56	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผลงาน	4.47	0.57	มาก
สรุปผลการประเมินในภาพรวม	**4.41**	**0.58**	**มาก**

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.52 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.95 และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 32.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.60 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นผลเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน ถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเองทุกขั้นตอนโดยมีครูเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เท่านั้นจึงส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะในกระบวนการคิดและฝึกการค้นคว้า ลงมือปฏิบัติจริง สำรวจ หาข้อมูลทดลอง ประดิษฐ์ คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ และมีทักษะในการทำงานเป็นทีม ซึ่งทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองสอดคล้องกับคำกล่าวของ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555 : 343) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Method) ไว้ว่า เป็นการสอนที่ให้โอกาสผู้เรียนได้วางโครงงานและดำเนินการให้สำเร็จตามความมุ่งหมายของโครงงานนั้น อาจเป็นโครงงานที่จัดทำเป็นหมู่หรือคนเดียวก็ได้ ผู้เรียนจะมีส่วนรับผิดชอบในการทำงานนั้นด้วยตนเอง ลักษณะการสอนคล้อยตามสภาพจริงของสังคม เป็นการทำงานที่เริ่มต้นด้วยปัญหาและดำเนินการแก้ปัญหาโดยลงมือทดลองปฏิบัติจริงและสอดคล้องกับ Chun-Ming Hung, Gwo-Jen Hwang and Iwen Huang (2012 : 368) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสามารถเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน การแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและผู้วิจัยได้นำรูปแบบโครงงานเป็นฐานมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ราตรี เสนาป่า และ รัตน์ติพร สำอาง (2559 : 332) ได้ทำการศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานทีมีต่อทักษะการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 รายวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยของทักษะการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 2.71 และ 3.62 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการพัฒนาทางทักษะการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ที่เพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ซึ่งอยู่ในระดับที่ดีเยี่ยม

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่าผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.57 เฉลี่ยร้อยละ 81.45 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบโครงงานเป็นฐานซึ่งเป็นกระบวนการทำงานกลุ่ม นักศึกษาได้ทำงานกันตามศักยภาพของตนเอง ร่วมมือร่วมใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันสร้างบรรยากาศการทำงานกลุ่มในทางบวกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง เป็นผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 สอดคล้องกับคำกล่าวของ ชาตรี เกิดธรรม (2547 : 5) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานมีประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมกระบวนการคิดได้แสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ลงมือปฏิบัติจริงสามารถสร้างผลงานและแก้ปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ พร้อมฝึกภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้ เป็นการบูรณาการความรู้ความคิด ทำให้สามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ และ (สิทธิพล อาจอินทร์ และ ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ ,2554 : 1) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี ผลการวิจัย พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.72 คิดเป็นร้อยละ 82.40 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 และ ประครอง สอนกุลภักดี และ สุมนชาติ เจริญครบุรี (2554 : 28) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน รายวิชางานธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนน้ำพองศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 78.07 และนักเรียนจำนวนร้อยละ 84.44 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ตั้งไว้

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน สรุปผลความพึงพอใจในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.41, S.D.= 0.58) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการทำงานกลุ่ม/ความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม และด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นเพราะทุกคนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองตามความสามารถ มีโอกาสเป็นผู้นำและผู้ตามและมีความสนุกที่ได้แสดงความคิดเห็นทำให้นักศึกษากล้าแสดงออก นักศึกษามีความสามัคคีกันและสามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้อย่างมีความสุข ส่วนด้านการวัดและประเมินผลงาน ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน และ ด้านสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้ นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก ซึ่งจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานนักศึกษาทุกคนจะมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของกลุ่มอื่น ๆ ด้วย ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงงานของแต่ละกลุ่ม ซึ่งบรรยากาศในชั้นเรียนนักศึกษาทุกคนจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม จึงส่งผลให้ความพึงพอใจในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก สอดคล้องกับ สิทธิพล อาจอินทร์ และ ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ (2554 : 1) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ รังศิมา ชูเทียนและ ทศพร แสงสว่าง (2559 : 19) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศหลังใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการจัดกิจกรรมโดยใช้โครงงานเป็นฐานอาจารย์ผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรม เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เนื่องจากการจัดกิจกรรมโดยใช้โครงงานเป็นฐานเน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ดังนั้นจึงต้องเตรียมความพร้อมของห้องเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้พร้อม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดกิจกรรมโดยใช้โครงงานเป็นฐานกับรายวิชาอื่น ๆ และ ควรมีการใช้เครื่องมือวัดที่หลากหลาย

2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมโดยใช้โครงงานเป็นฐานกับตัวแปรอื่น ๆ นอกจากศึกษาผลสัมฤทธิ์ เช่น ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการคิด เป็นต้น

กิติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ หลักสูตรนวัตกรรมดิจิทัลและวิศวกรรมซอฟต์แวร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่และอุปกรณ์ในการสร้างเครื่องมือวิจัยและดำเนินการทดลองในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ชาตรี เกิดธรรม. **เทคนิคการสอนแบบโครงงาน.** กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก, 2547.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. **80 นวัตกรรม : การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. พิมพ์ครั้งที่ 5 .กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปปอเรชั่น, 2555.

ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

นวพร ชลารักษ์. “บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.** 9, 1(พฤษภาคม – กรกฎาคม 2558): 64-71.

ประครอง สอนกุลภักดีและสุมนชาติ เจริญครบุรี. “ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน รายวิชา งานธุรกิจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโรงเรียนน้ำพองศึกษา จังหวัดขอนแก่น,” **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น.** 5,2 (เมษายน – มิถุนายน 2554): 28-34.

ไพฑูรย์ นันตะสุคนธ์ และวัลลภา อยู่ทอง. **การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน.** กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557.

มนต์ชัย เทียนทอง. **การออกแบบและพัฒนาคอร์สแวร์สำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน.** กรุงเทพ ฯ : ศูนย์ผลิตตำราเรียนสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2545.

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์, 2555.

ราตรี เสนาป่า และ รัตน์ติพร สำอาง. “ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ที่มีต่อทักษะการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ในศตวรรษที่ 21 รายวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5,” **การประชุมสัมมนาวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา และการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 16 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”** (22 กรกฎาคม พ.ศ. 2559): 332-343, ณ หอประชุมประกายเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

รังศิมา ชูเทียนและ ทศพร แสงสว่าง. “การพัฒนาการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,” **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**. 4,1(มกราคม-เมษายน 2559): 19-32.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. **สถิติวิทยาทางการวิจัย** . กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2540.

สิทธิพล อาจอินทร์ และ ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์. “การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 5 ปี,” **วารสารวิจัย มข.** 1, 1 (มกราคม – มีนาคม 2554): 1-15.

Chun-Ming Hung, Gwo-Jen Hwang and Iwen Huang. “A Project-based Digital Storytelling Approach for Improving Students' Learning Motivation, Problem-Solving Competence and Learning Achievement”. **Journal of Educational Technology & Society**. 15, 4,(October 2012) : 368-379.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา
Factors Affecting to Selected Social Media's Personnel Burapha University

ธนะวัฒน์ วรรณประภา[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาในการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการบริหาร การจัดการและบริการ และการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ จำนวน ๑๒๗ คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบแสดงความคิดเห็น และแบบสอบถาม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 33 ข้อ แบ่งเป็น 3 ฉบับ คือ สำหรับผู้บริหาร สำหรับอาจารย์ และสำหรับเจ้าหน้าที่ แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) อยู่ระหว่าง .30-.83 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) สำหรับแบบสอบถามของผู้บริหารอยู่ที่ .92 ของอาจารย์อยู่ที่ .94 และของเจ้าหน้าที่อยู่ที่ .91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา สำหรับการบริหาร พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการยอมรับนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$)= 4.01, SD = 0.60) รองลงมาเป็นปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ ($\overline{X}$)= 3.88, SD = 0.51) และปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภคมีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\overline{X}$)= 3.83, SD = 0.49)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา สำหรับการเรียนการสอน พบว่า อาจารย์ที่มีความคิดเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์คือ ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$)= 3.84, SD = 0.66) รองลงมาเป็นปัจจัยด้านกระบวนการยอมรับนวัตกรรม ($\overline{X}$)= 3.73, SD = 0.67) และปัจจัยด้านการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\overline{X}$)= 3.63, SD = 0.56)

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา สำหรับการจัดการและบริการ พบว่า เจ้าหน้าที่มีความคิดเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์คือ ปัจจัยด้านกระบวนการยอมรับนวัตกรรม ($\overline{X}$)= 4.00, SD = 0.47) และปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ ($\overline{X}$)= 4.00, SD = 0.52) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาเป็นปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภค ($\overline{X}$)= 3.83, SD = 0.46) และปัจจัยด้านทัศนคติมีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\overline{X}$)= 3.70, SD = 0.51)

คำสำคัญ : การเลือกใช้สื่อ , สื่อสังคมออนไลน์

---

[1]อาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการบริหาร ระหว่างผู้บริหารชายและผู้บริหารหญิง พบว่า ความคิดเห็นระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีแนวทางเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกัน
ทางสถิติ

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการเรียนการสอน ระหว่างอาจารย์เพศชายและเพศหญิง พบว่า ความคิดเห็นระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีแนวทางเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

6. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการจัดการและบริการ ระหว่างเจ้าหน้าที่เพศชายและเพศหญิง พบว่า ความคิดเห็นระหว่างเพศชายและเพศหญิงด้านทัศนคติมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการจัดการและบริการในองค์กร เพราะจะได้ให้คำปรึกษากับเพื่อนร่วมงานหรือผู้ปฏิบัติงานได้ทันท่วงที

Abstract

This research aimed to study factors affecting to selected social media's personnel for administration, manage, service and learning. The samples were selected by simple random sampling from 127 administrators, lecturers and officers who worked in Burapha University. Research Tools were the expert opinion form and five-levels rating scale in 3 questionnaires for administrators, lecturers and officers that questionnaires had 33 items. Discrimination in 0.30-0.83 and reliability questionnaires for administrators was 0.92, for lecturers 0.94 and for officers 0.91. Statistics used in data analysis include: Mean, standard deviation and t-test.

Results of the study are as follows:

1. Factors affecting to selected social media's personnel for administration on innovation process factors was highest ($\overline{X}$)= 4.01, SD = 0.60). The second opinions' level was on media exposure factors ($\overline{X}$ = 3.88, SD = 0.51). The third opinions' level was on consumption factor ($\overline{X}$ = 3.83, SD = 0.49).

2. Factors affecting to selected social media's personnel for teaching on media exposure factors was highest ($\overline{X}$ = 3.84, SD = 0.66). The second opinions' level was on innovation process factors ($\overline{X}$ = 3.73, SD = 0.67). The third opinions' level was on decision factor ($\overline{X}$ = 3.63, SD = 0.56).

3. Factors affecting to selected social media's personnel for management and service on innovation process factors and media exposure factors were highest ($\overline{X}$ = 4.00, SD = 0.47), ($\overline{X}$ = 4.00, SD = 0.52). The second opinions' level was on consumption factor ($\overline{X}$ = 3.83, SD = 0.46). The third opinions' level was on attitude factor ($\overline{X}$ = 3.70, SD = 0.51).

4. Comparison of opinions on selected social media's personnel for administration classified by sex found that the opinions between men and women were the same. There are no statistical differences.

5. Comparison of opinions on selected social media's personnel for teaching classified by sex found that the opinions between men and women were the same. There are no statistical differences.

6. Comparison of opinions on selected social media's personnel for management and service classified by sex found that the opinions was a statistically significant difference at .05 level when considering the use of social media for management and service in the organization for will be consulted with colleagues in a timely manner.

Keywords : Media selection , Social media online

บทนำ

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย กิจกรรมทั้งหลายในองค์กรล้วนต้องอาศัยการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานในองค์กร ทักษะการสื่อสารเป็นคุณสมบัติที่ขาดไม่ได้เลยสำหรับผู้บริหาร เพื่อให้งานนั้นการบรรลุผลสำเร็จ ณัฐฐ์ชุดา วิจิตรจามรี (2558 : คำนำ) การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ผู้ส่งทำการส่งสารหรือสารสนเทศผ่านช่องทางและสื่อไปยังผู้รับโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสารตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ส่งสารกำหนด ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2553 : 51) เป็นการแลกเปลี่ยนซึ่งความคิดของบุคคลสองฝ่าย หรือเป็นการส่งผ่านข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สิทธิ์ ธีรสรณ์ (2559 : 1)

สื่อเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสื่อสารซึ่งนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในสื่อสารภายในองค์กร หรือการเรียนการสอน สื่อเป็นตัวกลางที่นำพาสาร (Message) จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาได้ตรงกับที่ผู้ส่งสาร โลกปัจจุบันมีการแข่งขันการใช้สื่อเป็นอย่างมาก สื่อเองกำลังมีการเปลี่ยนแปลงจากสื่อมวลชนแบบดั้งเดิมไปสู่ยุคแห่งสื่อรายบุคคลมากขึ้นและเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคหรือผู้ใช้งานสื่อมีส่วนร่วม ในการสร้างสรรค์คอนเทนต์มากขึ้น สื่อเข้ามามีบทบาทในทุกกิจกรรมที่มนุษย์ดำเนินอยู่จะมีสื่อเข้ามาเกี่ยวข้องไม่มากก็น้อย โดยในยุคแรก ๆ การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และอุปกรณ์ดิจิทัลมุ่งเน้นไปที่เครื่องใช้ภายในบ้านและอุปกรณ์สำนักงาน อย่างไรก็ตามกระแสความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาล้วนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ (Mobility) ทุกวันนี้เรามีอุปกรณ์มากมายที่นำติดตัวไปใช้ที่ไหนก็ได้เวลาไหนก็ได้ อุปกรณ์ดิจิทัลไม่ถูกผูกติดไว้ที่บ้านหรือที่ทำงานอีกต่อไป

สื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสื่อสารระหว่างบุคคลในชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นอย่างมาก ซึ่งเข้ามาแทนที่การสื่อสารด้วยโทรศัพท์ หรือการสั่งการด้วยหนังสือราชการ ฉะนั้นปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อนำสิ่งที่ค้นพบไปใช้สำหรับการส่งเสริมใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้มีความเหมาะสมกับงานในหน้าที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลในการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการบริหาร จำแนกตามเพศ
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการเรียนการสอน จำแนกตามเพศ

4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการจัดการและบริการ จำแนกตามเพศ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร เป็นผู้บริหาร อาจารย์ประจำ และเจ้าหน้าที่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา ที่ปฏิบัติงานระหว่างปี พ.ศ. 2559-2560 จำนวน 2,955 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ 340 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านกระบวนการยอมรับนวัตกรรม 2) ปัจจัยด้านการสื่อสารภายในองค์กร 3) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภค 4) ปัจจัยด้านการตัดสินใจ 5) ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ 6) ปัจจัยด้านค่านิยม และ 7) ปัจจัยด้านทัศคติ

2. ตัวแปรตาม คือ 1) การเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการบริหาร 2) การเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการจัดการและบริการ และ 3) การเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการเรียนการสอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาของ กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์ (2549 : 107-114) และขอบข่ายด้านภารกิจของการนำเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษามาใช้เพื่อภารกิจทางการศึกษา ของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537 : 138) และมีแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาสนับสนุนเพิ่มเติมดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยอมรับนวัตกรรม 2) แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารภายในองค์กร 3) แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภค 4) แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ 5) แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ 6) แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม และ 7) แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร เป็นผู้บริหาร อาจารย์ประจำ และเจ้าหน้าที่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา ที่ปฏิบัติงานระหว่างปี พ.ศ. 2559-2560 จำนวน 2,955 คน จำแนกได้เป็น 1) ผู้บริหาร จำนวน 28 คณะ จำนวน 147 คน 2) อาจารย์ประจำ จำนวน 1,362 คน และเจ้าหน้าที่ จำนวน 1,446 คน ข้อมูล ณ วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559 จากเว็บไซต์ของคณะ/ วิทยาลัย และ http://person.buu.ac.th

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหาร อาจารย์ประจำ และเจ้าหน้าที่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา ที่ปฏิบัติงานระหว่างปี พ.ศ. 2559-2560 จำนวน 340 คน ได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูปเพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 pp. 607-610) จากนั้นดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) และคำนวนหาสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม จำแนกได้ดังนี้ 1) ผู้บริหาร จำนวน 105 คน 2) อาจารย์ประจำ จำนวน 118 คน และ 3) เจ้าหน้าที่ จำนวน 117 คน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับทั้งที่เป็นกระดาษและแบบสอบถามออนไลน์จากคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยบูรพาจำนวน 22 คณะจากจำนวนทั้งหมด 28 คณะ คิดเป็นร้อยละ 78.57 ได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 127 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 37.35 จำแนกได้เป็นผู้บริหาร 24 ฉบับ อาจารย์ 56 ฉบับ และเจ้าหน้าที่ 47 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบแสดงความคิดเห็น และ 2) แบบสอบถาม และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยโดยการนำแบบแสดงความคิดเห็น

และแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) กับนิยามปฏิบัติการที่กำหนดขึ้น และหาค่าอำนาจจำแนกค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) อยู่ระหว่าง .30-.83 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 สำหรับอาจารย์ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 และสำหรับเจ้าหน้าที่ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วนดังนี้

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่มนำผลที่ได้ไปใช้สำหรับการสร้างแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาต่อไป

ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วย t-test

ขั้นตอนการวิจัย

ระยะที่ 1

ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยใช้แบบแสดงความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลในการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา ร่วมกับการจัดสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน

ระยะที่ 2

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา ดังนี้

1. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังส่วนงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยบูรพา พร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ เพื่อจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและอีกวิธีการหนึ่ง คือ นำแบบสอบถามฉบับดังกล่าวทำเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยการใช้ Google form สำหรับเก็บข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2560 ถึง วันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2560 โดยได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาทั้งสองวิธีการรวมทั้งสิ้น 127 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 37.35 จากจำนวนทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามฉบับที่ไม่สมบูรณ์ออก

4. ดำเนินการลงรหัส และกรอกข้อมูลที่ได้ในโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และเขียนรายงานผลการวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

1. ปัจจัยที่ส่งผลในการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านกระบวนการยอมรับนวัตกรรม ซึ่งจะครอบคลุมองค์ประกอบย่อยดังนี้ 1) การตระหนักถึง 2) ความสนใจ 3) การประเมิน 4) การทดลอง และ 5) การยอมรับหรือการปฏิเสธ

1.2 ปัจจัยด้านการสื่อสารภายในองค์กร ประกอบด้วย 1) การสื่อสารแบบทางการ 2) การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ 3) การสื่อสารทางเดียว และ 4) การสื่อสารสองทาง

1.3 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภค แต่ละคนจะมีพฤติกรรมการบริโภคข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน และใช้วิธีการในการรับรู้ข่าวสารนั้นที่แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มที่เห็นว่าเมื่อภายในองค์กรมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นจำนวนมากบุคลากรจึงตัดสินใจใช้ รวมทั้งค่านิยม ความพึงพอใจ และทัศนคติต่อสื่อสังคมออนไลน์ จะมีผลต่อการเลือกใช้เช่นเดียวกัน

1.4 ปัจจัยด้านการตัดสินใจ การที่บุคคลใดบุคลหนึ่งจะเลือกใช้หรือไม่ใช้ย่อมมีกระบวนการตัดสินใจ จากการศึกษาพบว่ามีขั้นตอนดังนี้ 1) การรับรู้ 2) การค้นหาข้อมูล 3) การประเมินทางเลือก 4) การตัดสินใจเลือก และ 5) การบริโภค (ใช้หรือไม่ใช้)

1.5 ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ มนุษย์ทุกคนย่อมมีการเลือกให้ความสนใจต่อบางอย่างบางเหตุการณ์ที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับความรู้เดิม ความเข้าใจเดิม ทัศนคติเดิมที่มี และประสบการณ์เดิมที่เคยได้รับ เช่นเดียวกันกับการเปิดรับสื่อของคนย่อมไม่เหมือนกัน ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) การเลือกเปิดรับ 2) การเลือกสนใจ 3) การเลือกรับรู้ 4) การเลือกจดจำ

1.6 ปัจจัยด้านค่านิยม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคิด และความเชื่อของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งได้รับอิทธิพลจาก 1) อิทธิพลจากครอบครัว 2) อิทธิพลจากสถาบันการศึกษา 3) อิทธิพลจากเพื่อน 4) อิทธิพลจากสื่อมวลชน และ 5) อิทธิพลจากบุคคลที่มีชื่อเสียง จากอิทธิพลดังกล่าวมีผลต่อค่านิยมในการเลือกใช้หรือไม่ใช้สื่อสังคมออนไลน์

1.7 ปัจจัยด้านทัศคติ กล่าวคือเป็นการประเมินหรือการตัดสินเกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบจะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง ในที่นี้จะเป็นทัศนคติที่ดีต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีดังนี้ 1) ทัศนคติด้านความพึงพอใจในงาน 2) ทัศนคติด้าน การมีส่วนร่วมในงาน 3) ทัศนคติด้านความผูกพันกับองค์กร 4) ทัศนคติด้านการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน

2. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยบูรพา ได้ข้อสรุปดังนี้

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกรายด้านสำหรับการบริหาร พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ปัจจัยด้านกระบวนการยอมรับนวัตกรรม ($\overline{X}$ = 4.01, SD = 0.60) รองลงมาเป็นปัจจัยด้าน การเปิดรับสื่อ ($\overline{X}$ = 3.88, SD = 0.51) และปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภค ($\overline{X}$ = 3.83, SD = 0.49)

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกรายด้าน สำหรับการเรียนการสอน พบว่า อาจารย์ที่มีความคิดเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ ($\overline{X}$ = 3.84, SD = 0.66) รองลงมาเป็นปัจจัยด้านกระบวนการยอมรับนวัตกรรม ($\overline{X}$ = 3.73, SD = 0.67) และปัจจัยด้านการตัดสินใจ ($\overline{X}$ = 3.63, SD = 0.56)

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกรายด้าน สำหรับการจัดการและบริการ พบว่า เจ้าหน้าที่มีความคิดเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ ปัจจัยด้านกระบวนการยอมรับนวัตกรรม ($\overline{X}$ = 4.00, SD = 0.47) และปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ ($\overline{X}$ = 4.00, SD = 0.52) รองลงมาเป็นปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภค ($\overline{X}$ = 3.83, SD = 0.46) และปัจจัยด้านทัศนคติ ($\overline{X}$ = 3.70, SD = 0.51)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการบริหาร ระหว่างผู้บริหารชายและผู้บริหารหญิง พบว่า ความคิดเห็นระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีแนวทางเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการเรียนการสอน ระหว่างอาจารย์เพศชายและเพศหญิง พบว่า ความคิดเห็นระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีแนวทางเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4

การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการจัดการและบริการระหว่างเจ้าหน้าที่เพศชายและเพศหญิง พบว่า ความคิดเห็นระหว่างเพศชายและเพศหญิงด้านทัศนคติมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการจัดการและบริการในองค์กร เพราะจะได้ให้คำปรึกษากับเพื่อนร่วมงานหรือผู้ปฏิบัติงานได้ทันท่วงที

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลในการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา มีดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านกระบวนการยอมรับนวัตกรรม บุคคลจะตัดสินใจเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ใด ๆ จะมีขั้นตอนดังนี้ 1) การตระหนักถึง 2) ความสนใจ 3) การประเมิน 4) การทดลอง และ 5) การยอมรับหรือการปฏิเสธ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ นภวรรณ คณานุรักษ์ 2556 : 279) ที่กล่าวถึงกระบวนการยอมรับนวัตกรรมมี 5 ขั้นตอน คือ 1) การตระหนักถึง (Awareness) การเรียนรู้ว่ามีนวัตกรรมเกิดขึ้นเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการการยอมรับ 2) ความสนใจ (Interest) ผู้บริโภคให้ความสนใจ และทำการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่หรือบริการใหม่ ผู้บริโภคที่มีแนวโน้มว่าจะยอมรับผลิตภัณฑ์ใหม่เริ่มที่จะมองเห็นว่าผลิตภัณฑ์นี้จะช่วยตอบสนองความต้องการที่มีอยู่แล้วหรือที่เพิ่งตระหนักถึงได้อย่างไร ความสนใจยังหมายรวมถึงการมองหาและเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรมนั้น 3) การประเมิน (Evaluation) ขั้นนี้เป็นการตัดสินใจที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ 4) การทดลอง (Trial) เป็นขั้นตอนที่ผู้บริโภคใช้ผลิตภัณฑ์นั้นเป็นครั้งแรก และ 5) การยอมรับหรือการปฏิเสธ (Adoption or rejection) เป็นขั้นตอนที่ผู้บริโภคตัดสินใจว่าจะใช้ผลิตภัณฑ์นั้นต่อไปอย่างเต็มใจ หรือปฏิเสธที่จะใช้ผลิตภัณฑ์นั้น

1.2 ปัจจัยด้านการสื่อสารภายในองค์กร เป็นรูปแบบของการสื่อสารที่บุคลากรได้ติดต่อสื่อสารกัน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพราะเป็นการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ และเป็นการสื่อสารสองทาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ตุลา มหาพสุธานนท์ 2554 : 276-277) ว่าการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal communication) เป็นการติดต่อสื่อสารในลักษณะส่วนตัว มักจะเกิดขึ้นจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในทางส่วนตัวมากกว่าทางตำแหน่งหน้าที่ การบริหารงานหากต้องการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพอาจจะเริ่มต้นด้วยการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการในระยะเริ่มแรกก่อน แล้วจึงตามด้วยการสื่อสารแบบที่เป็นทางการในภายหลังหรือกระทำควบคู่กันไป ซึ่งจะได้ทั้งความรวดเร็วจากลักษณะการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ และความถูกต้องสมบูรณ์จากลักษณะการสื่อสารที่เป็นทางการ และการสื่อสารสองทาง (Two-way communication) เป็นลักษณะการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะโต้ตอบ เพื่อสร้างความเข้าใจอย่างชัดเจนและถูกต้องร่วมกัน

1.3 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภค จากผลการศึกษาค้นคว้าสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยทางด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคของ ชูชัย สมิทธิไกร (2558 : 12) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การรับรู้ (Perception) เป็นการเปิดรับ ให้ความสนใจ และแปลความหมายสิ่งเร้า 2) การเรียนรู้ (Learning) เป็นการที่บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ 3) ความต้องการและแรงจูงใจ (Need and motives) เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลมีความปรารถนา เกิดความตื่นตัวและพลังที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงสิ่งที่ต้องการนั้น 4) บุคลิกภาพ (Personality) เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งชี้ความเป็นปัจเจกบุคคล และเป็นสิ่งกำหนดลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ของบุคคลนั้น 5) ทัศนคติ (Attitude) เป็นผลสรุปของการประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งบ่งชี้ว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว น่าพอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบ 6) ค่านิยมและวิถีชีวิต (Values and lifestyles) เป็นรูปแบบของความเชื่อที่แต่ละบุคคลยึดถือเป็นมาตรฐาน และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ส่วนวิถีชีวิต เป็นรูปแบบการใช้ชีวิตของบุคคลที่แสดงออกมาในรูปของกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น

1.4 ปัจจัยด้านการตัดสินใจ จากการผลการศึกษาบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา มีกระบวนการตัดสินใจ เพื่อเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ออเป็นไปตามแนวคิดเรื่องกระบวนการตัดสินใจของคอตเลอร์ (Kotler) มี 5 ขั้นตอน (สุจิตรา แสงจันดา 2556 : 28-29) คือ 1) การรับรู้ถึงปัญหา (Problem recognition) เป็นการที่บุคคลรับรู้ถึงความต้องการภายในของตนเอง ซึ่งอาจเกิดขึ้นเอง หรือเกิดจากสิ่งกระตุ้นทั้งที่มาจากภายในและภายนอก 2) การค้นหาข้อมูล (Information search) เมื่อความต้องการถูกกระตุ้นมากพอ ก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่ผู้บริโภคพยายามดำเนินการ เพื่อตอบสนองความต้องการนั้น 3) การประเมินทางเลือก (Evaluation and selection of alternative) เป็นการที่ผู้บริโภคพยายามประเมินผลทางเลือกต่าง ๆ ที่ได้รับมาจากขั้นตอนการค้นหาข้อมูล โดยจะพิจารณาโดยการเปรียบเทียบทางเลือกนั้นจากคุณสมบัติต่าง ๆ 4) การตัดสินใจเลือก (Decision implementation) เป็นการพยายามเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ชอบมากที่สุด หรือสามารถตอบสนองความต้องการได้มากที่สุด โดยพิจารณาจาก 3 ปัจจัย คือ ทัศนคติของบุคคลอื่น ปัจจัยสถานการณ์ที่คาดคะเนไว้ และปัจจัยของสถานการณ์ที่ไม่ได้คาดคะเนไว้ โดยการตัดสินใจเลือกนั้นส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ที่ได้รับจากขั้นตอนการประเมินทางเลือก 5) การบริโภคและการประเมินภายหลังการซื้อ (Post-purchase evaluation) คือ การที่ผู้บริโภคมีความพอใจหรือไม่พอใจผลิตภัณฑ์หลังจากซื้อหรือหลังจากทดลองใช้แล้ว

1.5 ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ หรืออีกนัยหนึ่งคือการเปิดรับข้อมูลข่าวสารนั่นเอง จากผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาจะเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเปิดรับข่าวสารโดยผ่านกระบวนการในการเลือกรับสาร (Selective process) ของ Klapper (วราวุธ ส่งเสริม 2552 : หน้า 23) นั่นคือ 1) การเลือกรับหรือการเลือกใช้ (Selective exposure) บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ตามความสนใจ และความต้องการของตน เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและเป็นข้อมูล เพื่อสนองความต้องการของตน 2) การเลือกให้ความสนใจ (Selective attention) บุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจต่อข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของบุคคลนั้น ๆ ในขณะเดียวกันก็หลีกเลี่ยงการรับข่าวสารที่ขัดต่อทัศนคติหรือความเชื่อดั้งเดิม เพราะการได้รับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความรู้สึกของเขาจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจและสับสนได้ 3) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective perception and selective interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแล้ว ผู้รับสารอาจมีการเลือกรับรู้และเลือกตีความสารที่ได้รับด้วยตามประสบการณ์ของแต่ละคน ผู้รับสารจะมีการตีความข่าวสารที่ได้รับมาตามความเข้าใจของตนเอง หรือตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ และแรงจูงใจ

ของตนในขณะนั้น 4) การเลือกจดจำ (Selective retention) หลังจากที่บุคคลเลือกให้ความสนใจ เลือกรับรู้ และตีความข่าวสารไปในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตนแล้ว บุคคลยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระสาระของสารในส่วนที่ต้องการจำเข้าไว้เป็นประสบการณ์ ในขณะเดียวกันก็มักจะลืมข่าวสารที่ไม่ตรงกับความสนใจของตนเอง

1.6 ปัจจัยด้านค่านิยม ผลการศึกษาประเด็นด้านค่านิยมมีผลต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา เพราะได้รับอิทธิพลจากเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิติพล ภูตะโชติ (2556 : 98) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลในเรื่องค่านิยมเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อเด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นจะเริ่มมีเพื่อนมากขึ้น ความต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่ม เขาจะต้องยอมรับในค่านิยมต่าง ๆ ของกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน

1.7 ปัจจัยด้านทัศคติ ผลการศึกษาประเด็นด้านทัศนคติ พบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพามีการตัดสินใจเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพราะจะได้ให้คำปรึกษากับเพื่อนหรือผู้ปฏิบัติงานได้ทันท่วงที ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ (2550 : 63-64) และนิติพล ภูตะโชติ (2556 : 49-53) กล่าวคือ พฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน (Organizational citizenship behavior) เป็นพฤติกรรมในทางบวก เป็นการเสียสละ เพื่อช่วยงานเพื่อนร่วมงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีมีความสมัครใจและอาสาช่วยทำงานต่าง ๆ โดยไม่ต้องร้องขอมีความทุ่มเทการทำงานให้กับองค์กรหลีกเลี่ยงความขัดแย้งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในองค์กร ให้ความเชื่อฟังผู้บริหาร บังคับบัญชาและให้ความร่วมมือในการทำงานทุกอย่าง เพื่อให้งานขององค์กรบรรลุเป้าหมาย

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการบริหารจำแนกตามเพศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าทั้งสองเพศมีความมุ่งหวังให้บุคลากรในองค์กรบรรลุเป้าหมายของการทำงานที่กำหนดไว้เหมือนกัน ส่งผลให้การเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการเรียนการสอน จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัยปัจจุบันเป็นวัยกลางคนที่มีประสบการณ์ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างดี ทำให้ทั้งอาจารย์เพศหญิงและเพศชายมีเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการจัดการและบริการ จำแนกตามเพศ พบว่า มีความแตกต่างกันเรื่องของการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการจัดการและบริการในองค์กร เพราะจะได้ให้คำปรึกษากับเพื่อนร่วมงานหรือผู้ปฏิบัติงานได้ทันท่วงที สอดคล้องกับธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ (2550 : 63-64) ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ในองค์กรจะพบพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน (Organizational citizenship behavior) ซึ่งเป็นพฤติกรรมเชิงบวก เพื่อช่วยงานเพื่อนร่วมงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนมักจะพบมากในเพศหญิง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องสร้างรูปแบบหรือแบบแผนปฏิบัติที่ดีในการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้เพื่อการสั่งการที่มีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการศึกษาเรื่องสร้างรูปแบบหรือแบบแผนปฏิบัติที่ดีในการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้เพื่อการบริการที่มีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการศึกษาเรื่องสร้างรูปแบบหรือแบบแผนปฏิบัติที่ดีในการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้เพื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับการได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณรายได้ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ 2560

เอกสารอ้างอิง

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. **เทคโนโลยีการศึกษาวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: สินทวีการพิมพ์, 2549.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. **ประมวลสาระชุดวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการสอน หน่วยที่ 1-8 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หน่วยที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสารการสอน**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. **สัมมนาการวิจัยและทฤษฎีทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา.** นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537.

ชูชัย สมิทธิไกร. **พฤติกรรมผู้บริโภค**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

ณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามรี. **การสื่อสารในองค์การ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2558.

ตุลา มหาพสุธานนท์. **หลักการจัดการ**. กรุงเทพฯ: พี เอ็น เค แอนด์ สกายพริ้นติ้งส์, 2554.

ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ. **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพฯ: ธนธัชการพิมพ์, 2550.

นภาวรรณ คณานุรักษ์. **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: ซีวีแอลการพิมพ์, 2556.

นิติพล ภูตะโชติ. **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

วราวุธ ส่งเสริม. **ความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อรายการวิทยุ สปอร์ต เรดิโอ ในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552.

สิทธิ์ ธีรสรณ์. **การสื่อสารทางการตลาด**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

สุจิตรา แสงจันดา. **สื่อสังคมออนไลน์และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคออนไลน์ในประเทศไทย**. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. “Determining Sample Size for Research Activities,” **Educational and Psychological Measurement**. 30, 3(March 1970): 607-610.

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น กับการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม

Comparisons of Learning Achievement, Analytical Thinking, and Attitudes toward Science Learning of Matthayomsueksa 3 Students between of 7-E Inquiry and Socioscientific Issues-Based Instruction

นุจเนตร อินธิดา[1]
ประสาท เนืองเฉลิม[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น และการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม และ 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นกับการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์ อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 ห้อง 68 คน ในปีการศึกษา 2558 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม หนึ่งห้องเรียนจำนวน 33 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น อีกหนึ่งห้องเรียนจำนวน 35 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น และแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม แต่ละรูปแบบมีจำนวน 7 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (B) ตั้งแต่ 0.30 ถึง 0.63 ค่าความเชื่อมั่น (r_{cc}) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 3) แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์

คำสำคัญ : ทักษะการคิดวิเคราะห์, เจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์, สืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น

---

[1]นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีค่าความยากรายข้อ (p) ตั้งแต่ 0.39 ถึง 0.79 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ตั้งแต่ 0.32 ถึง 0.86 ค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 และ 4) แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.88 ค่าความเชื่อมั่น (r_{xy}) ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.83 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานใช้ Hotelling T^2

ผลการวิจัยพบว่า

1) แผนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม มีประสิทธิภาพ 82.67/81.14 และ 83.48/82.07 ตามลำดับ 2) ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม มีค่าเท่ากับ 0.6975 และ 0.7144 ตามลำดับ3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น กับการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และนักเรียนที่เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น กับนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมมีเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

Abstract

The purposes of this study were: 1) to develop organization plans of 7-E inquiry and socioscientific issues-based instruction to have a requirement of efficiency of 80/ 80 2) to find out effectiveness indices of learning organization of 7-E inquiry and socioscientific issues-based instruction, and 3) to compare learning achievement, analytical thinking, and attitudes toward science learning of Matthayomsueksa 3 students between of 7-E inquiry and socioscientific issues-based instruction. The sample used inthis study consisted of 68 Matthayomsueksa 3 students from 2 classrooms at Banluemphitthayasan school, Banluem district, Nakornratchasima in the academic year 2015, obtained using the cluster random sampling technique. One classroom of 33 students was learned using 7-E inquiry. The other classroom of 35 students was learned using socioscientific issues-based instruction. The instruments used in the study were : 1) 7-E inquiry plans and socioscientific issues-based instruction plans, 7 plans for each model ; 2) a 40-item 4 choice achievement of Matthayomsueksa 3 test on The Heredity with discriminating powers (B) ranging 0.32 – 0.63 and reliability (R_{cc}) of 0.92, 3) a 20-item 4 choice analytical thinking test with difficulties (p) ranging 0.39 – 0.79, discriminating powers (r) ranging 0.32 – 0.86 and a reliability (R_{tt}) of 0.93 ; and 4) a 20-item 5-rating-scale inventory on science learning attitude with discriminating power ranging 0.24 – 0.88 and a reliability (R_{xy}) of 0.83. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, and standard deviation; and Hotelling T^2 was employed for testing hypotheses.

The results of the research were as follows:

1) The develop 7-E inquiry plans and socioscientific issues-based instruction plans had efficiencies of 82.67/81.14 and 83.48/82.07 respectively. 2) Effectiveness indices of the 7-E inquiry and socioscientific issues-based instruction were 0.6975 and 0.7144 respectively. 3) Learning achievement, analytical thinking, and attitudes toward science learning between of 7-E inquiry and socioscientific issues-based instruction the efficiency difference is statistically significant at the .05 level. The students who learned using socioscientific issues-based instruction showed higher learning achievement and analytical thinking than the students who learned using 7-E inquiry, and the both groups of the students showed the post-test higher attitudes toward science learning than pre-test.

Keywords : Analytical thinking, Attitudes toward science learning, 7-E inquiry

บทนำ

เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาสังคมมนุษย์คือการจัดกระบวนการที่นำพาบุคคลไปสู่มนุษย์ที่สมบูรณ์ การจัดการศึกษาที่ดีจึงเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างเสริมเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ประสาท เนืองเฉลิม. (2554 : 1) ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามธรรมชาติเพื่อให้ผู้เรียนได้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถหลาย ๆ ด้าน เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงและเรียนรู้อย่างมีความสุขโดยผ่านกระบวนการที่เป็นไปตามธรรมชาติของผู้เรียน แม้ว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาจะวางไว้อย่างไร ที่สุดแล้วนักเรียนและครูมักจะให้ความสำคัญเฉพาะกับการเรียนรู้ข้อเท็จจริงและการเรียนรู้เนื้อหาสาระเท่านั้น โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ ที่ทำให้คนไทยได้พัฒนาวิธีคิด มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ โดยวิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ ความเข้าใจในโลกธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นและนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 19)

ในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนทั่วประเทศไม่ผ่านมาตรฐานที่ 5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น จากผลการประเมินและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก พบว่า สถานศึกษาของรัฐยังไม่ได้มาตรฐานทั้งด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนและคุณภาพการสอนของครู และผลการทดสอบระดับชาติทุกช่วงชั้นในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ต่ำกว่ามาตรฐาน โดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการจัดลำดับผลสอบ O-NET นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 53 โรงเรียน พบว่าโรงเรียนบ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์ มีผลสอบอยู่ลำดับที่ 48 จะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ บ่งชี้ว่านักเรียนมีการคิดวิเคราะห์ในระดับต่ำ สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากนักเรียนยังขาดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ไม่สามารถวิเคราะห์ความสำคัญ ความสัมพันธ์และหลักการได้ เป็นผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบวิทยาศาสตร์ มีเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ในระดับต่ำ สอดคล้องกับผลการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2551) ในมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์

คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ระหว่างการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาวามรู้ 7 ขั้น กับการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม

การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้นักเรียนได้รู้จักค้นคว้าหาความรู้ กระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและสนุกกับการเรียน ปรับประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสร้างประสบการณ์ของตนเอง วีณา ประชากูล และประสาท เนืองเฉลิม (2554 : 216) การสอนแบบสืบเสาะ 7 ขั้น มีดังนี้ คือ ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม ขั้นเร้าความสนใจ ขั้นสำรวจค้นหา ขั้นอธิบาย ขั้นขยายความรู้ ขั้นประเมินผล และขั้นนำความรู้ไปใช้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ครูสามารถนำไปปรับประยุกต์ให้เหมาะสมตามธรรมชาติวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งเน้นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้อันที่จะทำให้นักเรียนเข้าถึงความจริงได้ด้วยตนเอง และนักเรียนได้รับการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถบนพื้นฐานของความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล อันที่จะทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุสู่จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ประสาท เนืองเฉลิม. 2550 : 25-30 ; อ้างอิงมาจาก Eisenkraft. 2003 : 56-59)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม (Socioscienceteific Issues) เป็นแนวคิดการจัดการเรียนรู้จากสถานการณ์ในชีวิตจริง ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ขั้นสูงและรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (Sadler. 2000 ; Sadler and Zeidler. 2003) ครูผู้สอนต้องค้นหาประเด็นวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสังคมจากสื่อต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นประเด็นปัญหา กระตุ้นผู้เรียนให้แสดงมุมมอง ศึกษาและประเมินปัญหาที่หลากหลายมุมมอง ส่งเสริมให้นักเรียนได้พิจารณาข้อโต้แย้งซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้ครูต้องสร้างโอกาสให้นักเรียนเผชิญกับปัญหา รวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบและประเมินความสมบูรณ์ของข้อมูลที่หลากหลาย สามารถให้เหตุผลอ้างอิงที่นำไปสู่การตัดสินใจอย่างรอบคอบ Zeidler and Nichols (2009 : 51) ขั้นตอนการสอนมีดังนี้ ขั้นค้นหาประเด็นปัญหา ขั้นจัดกลุ่มและเรียงลำดับความสำคัญ ขั้นวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหา ขั้นวางแผนการแก้ไขประเด็นปัญหา ขั้นจัดประสบการณ์การเรียนรู้และขั้นประเมินผล ประสาท เนืองเฉลิม (2554 : 232-233)

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผลการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น กับการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีตัวแปรตามที่เกี่ยวข้องคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยน่าจะเกิดประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนานักเรียนนักเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น และการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น และการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้นกับการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์ อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 68 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ใช้การสุ่มเป็นห้องเรียนโดยการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น จำนวน 7 แผน, แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม จำนวน 7 แผน, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์
2. จัดการเรียนการสอนทั้ง 2 รูปแบบ โดยจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4
3. ทำการทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. วัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์
5. วัดเจตคติของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์
6. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียนทั้งสองกลุ่มไปทำการตรวจวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้น ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้นและการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมตามเกณฑ์ 80/80 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น กับการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ใช้วิธีการทางสถิติ Hotelling T^2

สรุปผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และแผนการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.67/81.14 และ 83.48/82.07 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 คะแนนรวม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละของคะแนนทดสอบก่อนเรียน คะแนนระหว่างเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียน ระหว่างนักเรียนที่เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นกับการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม

สถิติ	การเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น							การสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม						
	คะแนนสอบก่อนเรียน	รวมคะแนนระหว่างเรียน		อัตราส่วนคะแนน 60:40		ร้อยละของคะแนนระหว่างเรียน	คะแนนสอบหลังเรียน	คะแนนสอบก่อนเรียน	รวมคะแนนระหว่างเรียน		อัตราส่วนคะแนน 60:40		ร้อยละของคะแนนระหว่างเรียน	คะแนนสอบหลังเรียน
		ทดสอบย่อย	พฤติกรรม	ทดสอบย่อย (60)	พฤติกรรม (40)				ทดสอบย่อย	พฤติกรรม	ทดสอบย่อย (60)	พฤติกรรม (40)		
$\bar{X}$	15.06	48.33	72.15	48.32	34.35	82.67	32.45	14.89	48.94	72.57	48.93	34.55	83.48	32.83
S.D.	3.60	2.04	2.00	2.04	0.95	2.57	3.11	3.73	1.96	2.36	1.96	1.12	2.57	2.46
%	37.65	80.55	85.89	80.54	85.88	82.67	81.14	37.21	81.57	86.39	81.55	86.38	83.48	82.07

2. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.6975 และ 0.7144 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 69.75 และ 71.44 ตามลำดับ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น กับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาสาสตร์กับสังคม

การเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น				การสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม			
การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	ผลรวมของคะแนน	ดัชนีประสิทธิผล	การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	ผลรวมของคะแนน	ดัชนีประสิทธิผล
ก่อนเรียน	33	497	0.6975	ก่อนเรียน	35	521	0.7144
หลังเรียน	33	1,071		หลังเรียน	35	1,149	

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนที่เรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมมีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ดังตาราง 3 และตาราง 4

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น กับการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม ด้วยวิธีทางสถิติ Hotelling T^2

ตัวแปร	เกณฑ์ประเมิน	Value	F	Hypothesis df	Error df	P
วิธีสอน	Pillai's Trace	.258	7.425^b	3.000	64.000	.258*
	Wilks's Lambda	.742	7.425^b	3.000	64.000	.258*
	Hotelling's T^2	.348	7.425^b	3.000	64.000	.258*
	Roy's Largest Root	.348	7.425^b	3.000	64.000	.258*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น กับการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม

ตัวแปร	วิธีการจัดการเรียนรู้	n	$\overline{X}$	S.D	df	t	P
เจตคติต่อการเรียนรู้	การเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น	33	4.73	0.15	66	97.337	.000*
	การเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม	35	4.41	0.34			

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นกับการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม พบว่ามีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น และแผนการเรียนการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.67/81.14 และ 83.48/82.07 ตามลำดับ หมายความว่านักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบย่อยประจำแผนการจัดการเรียนรู้และคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 แผน คิดเป็นร้อยละ 81.67 และ 83.48 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.14 และ 82.07 ตามลำดับ ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 รูปแบบได้ผ่านกระบวนการสร้างอย่างมีระบบ โดยการศึกษาหลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และ

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เนื้อหาเรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งศึกษาวิธีการ หลักการและเทคนิคการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 รูปแบบ อันส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยภาพรวมเท่ากับ 4.66 และ 4.57 ตามลำดับ หมายความว่าแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 รูปแบบ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 รูปแบบมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา วิเศษทักษิณ (2554 : 79-88) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง โดยใช้แผนผังความคิดร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.49/80.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนผังความคิดร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ สุวรรณี ศรีเนตร (2555 : 71-74) พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น และแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสมกับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม แต่ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการคิดวิเคราะห์โดยการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นให้ผลดีกว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน และยังสอดคล้องกับ กุล และคณะ Gul and other (2010 : 1405-1409) พบว่า นักเรียนที่ได้รับวิธีการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น มีทักษะความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศษส่วนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับวิธีการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการสัมภาษณ์กลุ่มทดลองพบว่านักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น สนุกสนานกับบทเรียนและมีแนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับเศษส่วน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ อารี วรรณอ่อน (2553 : 87-102) พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Socioscientific มีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.22/78.81 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และนักเรียนที่เรียนรู้ตามแนวคิด Socioscientific มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (BBL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ สมปอง อินละคร (2553 : 79-83) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.79/85.67

2. ผลการจัดการเรียนรู้ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นและการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6975 และ 0.7144 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 69.75 และ 71.44 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนการสอนทั้ง 2 วิธี เป็นวิธีการสอนที่ใช้ความคิดเป็นพื้นฐาน ทำให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจหลักการทางวิทยาศาสตร์ เกิดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์อย่างมีความหมาย มีความหลากหลายในกระบวนการเรียนรู้หลักการทางวิทยาศาสตร์ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุกัญญา วิเศษทักษิณ (2554 : 79-88) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาหารและสารเสพติด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แผนผังความคิดร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น พบว่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น มีค่าเท่ากับ 0.7410 สอดคล้องกับ อารี วรรณอ่อน (2553 : 87-102) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด Socioscientific มีดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 0.6331 สอดคล้องกับ สมปอง อินละคร (2553 : 79-83) ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตาม

แนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8201

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนที่เรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมมีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยขออธิบายเปรียบเทียบแต่ละตัวแปรตามการจัดการเรียนรู้ 2 รูปแบบ ดังนี้

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง นักเรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ความรู้จากประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมที่กำหนดให้ หลังจากนั้นนักเรียนจะศึกษาความรู้จากใบความรู้และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ พร้อมกับการทำกิจกรรมจากใบงาน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มณี ยังสุขเกษม (2553 : 74-90) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม เรื่องความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมปอง อินละคร (2553 : 79-83) ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดเชิงวิพากษ์และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนการคิดวิพากษ์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับอารี วรรณอ่อน (2553 : 87-102) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (BBL) และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Socioscientific พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ตามแนวคิด Socioscientific มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์สูงกว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (BBL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลรัตน์ ฉิมพาลี (2554 : 117-123) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การรู้วิทยาศาสตร์และเหตุผลเชิงพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมและการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมและการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การรู้วิทยาศาสตร์และเหตุผลเชิงจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 การคิดวิเคราะห์ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้งนักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยการคิด

ในระดับสูง และต้องระดมความคิดร่วมกันในการแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลา นับว่าเป็นการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อารี วรรณอ่อน (2553 : 87-102) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (BBL) และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Socioscientific พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ตามแนวคิด Socioscientific มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์สูงกว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (BBL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนทั้งสองกลุ่ม มีเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของกมลรัตน์ ฉิมพาลี (2554 : 117-123) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การรู้วิทยาศาสตร์และเหตุผลเชิงพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมและการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมและการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การรู้วิทยาศาสตร์และเหตุผลเชิงจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 เจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนที่เรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นและการจัดการเรียนรู้เรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม มีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น เป็นรูปแบบที่เน้นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ครูผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม ความสนใจกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดคำถาม เกิดความคิด ฝึกให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในหลักการทางวิทยาศาสตร์และลงมือเสาะแสวงหาความรู้ และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำประเด็นที่เกิดการโต้แย้งในสังคมที่ได้รับความสนใจ มีข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล ต้องอาศัยความรู้ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเหตุผลเชิงจริยธรรม ส่งผลให้เกิดการศึกษาอย่างรอบด้าน ผ่านทักษะกระบวนการคิดจนสามารถพัฒนาถึงขั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ทั้งสองรูปแบบส่งผลให้นักเรียนรู้สึกรักและสนใจที่จะเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมปอง อินละคร (2553 : 79-83) ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนการคิดวิพากษ์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม มีดัชนีแระสิทธิภาพ เท่ากับ 82.67/81.14 และ 83.48/82.07 ตามลำดับ และมีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6975 และ 0.7144 ตามลำดับ ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้

2. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียน สูงกว่าการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ครูผู้สอนควรนำเอาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ การคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม มีเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน ดังนั้นครูผู้สอนควรนำเอาการจัดการเรียนรู้ทั้งสองรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์

4. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม ควรมีการวางแผนและเตรียมตัวให้พร้อมก่อนทำการสอน กิจกรรมที่จัดควรให้มีความหลากหลายและใช้วิธีการเสริมแรงเพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

5. ครูควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด โดยให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ได้แสดงออกทางความคิดและมีบทบาทในการศึกษากิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม กับเนื้อหาอื่นหรือกลุ่มสาระอื่น ๆ

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ทฤษฎี วิธีสอนวิธีอื่น ๆ กับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น หรือการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม เพื่อจะได้ทราบว่าวิธีการสอนแบบใดส่งเสริมผลการเรียนรู้ในด้านใดได้ดี

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เหตุผลเชิงจริยธรรม การคิดเชิงวิพากษ์ พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนืองเฉลิม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ให้แนวทางการเรียนรู้ การค้นคว้า การศึกษา กำลังใจ คอยช่วยเหลือและเป็นแบบอย่างการทำงานที่ดี ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.กมลรัตน์ ฉิมพาลี อาจารย์วิเชียร วัฒนกุลไพศาล อาจารย์ ดร.สิริศักดิ์ อาจวิชัย อาจารย์ ดร.ธนพร โชติชุ่ม อาจารย์อำพร บานเย็น อาจารย์ ดร.สุนันท์ สีพาย อาจารย์เยาวรัตน์ ทักสูงเนิน อาจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ สุพันดี และอาจารย์กานต์ชนก ด้วงตะกั่ว ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งคณะครู ตลอดจนนักเรียนที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ ฉิมพาลี. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การรู้วิทยาศาสตร์และเหตุผลเชิงพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม และการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

กระทรวงศึกษาธิการ. **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.

ประสาท เนืองเฉลิม. “การเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะ 7 ขั้น,” **วารสารวิชาการ.** 10(4) : 25-30 : ตุลาคม-ธันวาคม, 2550.

_____. **วิจัยการเรียนการสอน.** มหาสารคาม : อภิชาตการพิมพ์, 2554.

มณี ยังสุขเกษม. **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดประเด็นวิทยาสาสตร์กับสังคม เรื่อง ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

วีณา ประชากูล และประสาท เนืองเฉลิม. **รูปแบบการเรียนการสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

สมปอง อินละคร. **การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

สุกัญญา วิเศษทักษิณ. **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอาหารและสารเสพติด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แผนผังความคิดร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

สุวรรณี ศรีเนตร. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.

อารี วรรณอ่อน. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (BBL) และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Socioscientific.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

Gul and others. “The Effect of the Material Vased on the 7E Model on the Fourth Grade Students’ Comprehension Skill about Fraction Concept,” **Procedia Social And Behavioral Sciences.** 2 : 1399-1409, 2010.

Sadler, T.D. and D. Zeidler. “The morality of Socioscientific Issues : Construal and Resolutionof Genetic Engineering Dilemmas,” **Science Education.** 88 : 4-27, 2003.

Zeidler, D. and B. Nichols. “Socioscientific Issues : Theory and Practice,” **Journal of Elementary Science Education.** 21(2) : 49-58, 2009.

รูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14

A Model for Best Practice of Small Schools Under Office of the basic Education Commission In Area Inspection 14

พรหมินทร์ ศรีหมื่นไวย[1]
ศักดิ์ชัย ภู่เจริญ[2]
วินัย ทองภูบาล[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 2) เพื่อสร้างรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ศึกษาลักษณะรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 โดยการสังเคราะห์เอกสารและรายงานจากโรงเรียนในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการใช้แบบสอบถามโรงเรียนจำนวน 317 โรงเรียน โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตอนที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ(Connoisseurship) จำนวน 8 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยใช้แบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย พบว่า

1) องค์ประกอบของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ประกอบด้วยการปฏิบัติ 4 ด้าน คือด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านคุณภาพทางการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมทางการศึกษา และด้านโอกาสทางการศึกษา

2) การสร้างรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย ส่วนนำ ตัวแบบหรือตัวระบบ การนำรูปแบบไปใช้ การประเมินผล และเงื่อนไขหรือข้อจำกัด ตัวแบบหรือตัวระบบ มีขั้นตอนการปฏิบัติจำนวน 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนา กระบวนการติดตามและประเมินผล

3) การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ, โรงเรียนขนาดเล็ก

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
[3]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Abstract

The objectives of this research were to 1) to study the elements of best practices of small schools under the Office of the Basic Education Commission in Area inspection 14 2) to create a model of best practice in small schools under the Office of the Basic Education Commission In Area inspection 14 and 3) to evaluate the best practices of small schools under the Office of the Basic Education Commission In Area inspection 14. The research process is divided into 3 steps are step 1 : study the characteristics of best practices of small schools under the Office of the Basic Education Commission In Area inspection 14, synthesis of documents and reports from schools in Nakhon Ratchasima, Chaiyaphum, Buriram and Surin. Step 2 : creating a best practice model of a small school by using 317 school-based questionnaires, the school director provided the information. Analyze the mean and standard deviation. Step 3 : evaluate the performance model of best practices in small schools. A group of eight experts (connoisseurship) was selected to evaluate the effectiveness of the small-format practice model. Relevance and Possibility Use the evaluation form. Data analysis by means of average and standard deviation.

The results of study were as follows:

1. Composition of best practices formats of small schools under the Office of the Basic Education Commission in Area inspection 14, there are 4 aspects are educational administration, educational quality, educational involvement and educational opportunities.

2. The creation of a best practice model of a small school consisting of a model or system, apply the format, evaluation conditions or limitations of model. There are 4 steps to complete model are concepts and strategies for development, monitoring and evaluation Process.

3. Evaluating the effectiveness of best practices in small schools. The overall level is very high, possibility the overall picture is at the highest level.

Keyword : Best practices of small schools

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณภาพมีคุณธรรมเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถที่ช่วยให้การดำรงชีวิตในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุขและมีคุณค่า รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองการปกครองของประเทศด้วย รัฐจึงมีหน้าที่สำคัญประการหนึ่งที่จะต้องจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีความเหมาะสมให้แก่ประชาชน การจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องเป็นการวางรากฐานที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ รวมทั้งในการจัดการศึกษาของรัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545ก : 1) ด้วยเหตุผลดังกล่าวรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงได้บัญญัติสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษาให้ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายโดยรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้อยู่ในสภาพ

ยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่นด้วย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551 : 1)

นโยบายของรัฐด้านการศึกษาได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเต็มตามศักยภาพ เป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่มรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ปกครอง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558ก : 1) โดยการจัดการศึกษาในปัจจุบันนอกจากให้ทั่วถึงแล้วยังมุ่งเน้นคุณภาพด้วย ผู้ปกครอง สังคมและรัฐต้องการเห็นหลักฐานอันเป็นผลจากการจัดการศึกษานั่นคือ คุณภาพของผู้เรียนที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร หน่วยงานที่รับผิดชอบนับตั้งแต่สถานศึกษา ต้นสังกัดหน่วยงานระดับชาติที่ได้รับมอบหมายจึงมีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนตามความคาดหวังของหลักสูตร ดังนั้นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จึงกำหนดนโยบายให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ใน 4 ระดับ ได้แก่ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ทุกระดับมีเจตนารมณ์เช่นเดียวกันคือ ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 2)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558ข : 5) กล่าวว่าโรงเรียนขนาดเล็กต้องใช้ทรัพยากรสูงในการพัฒนาให้มีคุณภาพ และเมื่อไม่ได้รับการสนับสนุนตามความจำเป็นจะมีคุณภาพการศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐาน เมื่อวิเคราะห์คุณภาพทางการศึกษาข้อมูลที่สอดคล้องกันกล่าวคือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในทุกช่วงชั้น และในทุกพื้นที่มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และยังมีนักเรียนในสัดส่วนที่ต้องปรับปรุงสูงกว่าในทุกช่วงชั้น โดยโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ดังกล่าวเหล่านี้ประสบปัญหาที่สำคัญคือด้านการบริหารจัดการ สภาพบริบทของการคมนาคมที่ผ่านมานับว่าไม่ค่อยสะดวกมากนัก รัฐบาลจึงจำเป็นจัดตั้งโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประชากรที่อาศัยอยู่ แต่ปัจจุบันความจำเป็นดังกล่าวได้ลดลงเนื่องจากการคมนาคมสะดวกขึ้นประกอบกับประชากรแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจึงส่งผลให้อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน1 คนสูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่นๆ นอกจากนี้โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนหนึ่งอยู่ในพื้นที่ลักษณะพิเศษอยู่ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญ อยู่บนภูเขาสูง บนเกาะ นักเรียนมีปัญหาในการเดินทาง นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียน และปัญหาอีกประการหนึ่งคือการอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเรียนที่ย้ายติดตามผู้ปกครองไปรับจ้างทำงานต่างถิ่นทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ปัญหาด้านการเรียนการสอนพบว่าครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในสภาพที่ครูไม่ครบชั้นและมีจำนวนนักเรียนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลาเต็มความสามารถเพราะครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอนเป็นจำนวนมาก หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ ค่อยสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัดซึ่งสาเหตุมาจากได้รับงบประมาณน้อย สื่อเทคโนโลยีและการสื่อสารมีใช้อย่างจำกัดและที่มีอยู่ก็ไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรมีฐานะยากจน ทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน ปัญหาที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งของโรงเรียนขนาดเล็ก คือ การขาดแคลนครู ครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ต้องใช้ครูวิชาเอกอย่างหนึ่งไปสอนอีกวิชาหนึ่งมีปัญหาครูย้ายออกบ่อย ครูขาดขวัญและกำลังใจ และครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย

ได้ จึงส่งผลทำให้ประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนค่อนข้างต่ำตลอดจนขวัญกำลังใจของบุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็กไม่ดีพอ

จากเหตุผลและความสำคัญของการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก ตลอดจนภารกิจและนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยในฐานะที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 จึงสนใจศึกษารูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 เพื่อเป็นข้อมูลในการเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลที่จะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14
2. เพื่อสร้างรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14
3. เพื่อประเมินรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ประกอบด้วย โรงเรียนในจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1,803 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

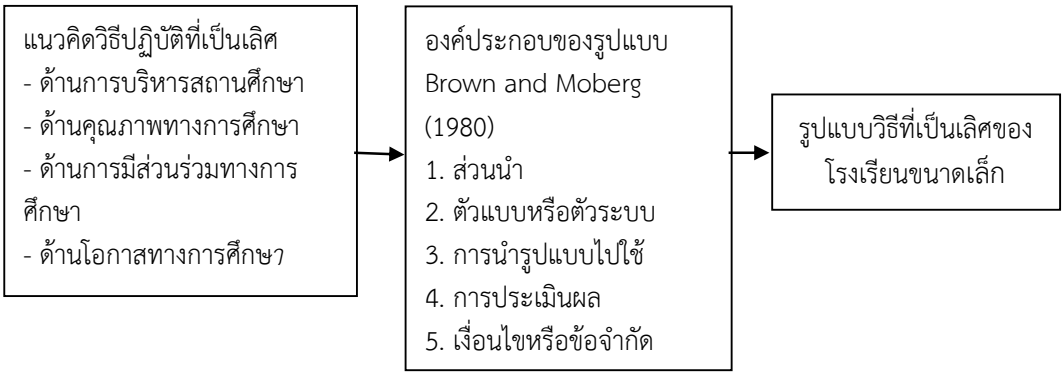

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ประกอบด้วย โรงเรียนในจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1,803 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 317 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาลักษณะรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ใช้การวิเคราะห์เอกสารเพื่อบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของวิธีการปฏิบัติที่เลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14

ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านคุณภาพทางการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมทางการศึกษา และด้านโอกาสทางการศึกษา

ตอนที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 และใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติ โดยผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยสรุปประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กไปสู่การปฏิบัติ

2. วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 นำข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคระกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยายและแปลผล 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 แปลว่า มีรูปแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 แปลว่า มีรูปแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 แปลว่า มีรูปแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 แปลว่า มีรูปแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 แปลว่า มีรูปแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาในการสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้ค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยายและแปลผล 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 แปลว่า รูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 แปลว่า รูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 แปลว่า รูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 แปลว่า รูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 แปลว่า รูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ผู้วิจัยพบว่าองค์ประกอบที่สำคัญทำให้การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพ บรรลุตามเป้าหมาย ประกอบด้วยการปฏิบัติ 4 ด้าน คือด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านคุณภาพทางการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมทางการศึกษา และด้านโอกาสทางการศึกษา

2. การสร้างรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ประกอบด้วยส่วนนำ ตัวแบบหรือตัวระบบ การนำรูปแบบไปใช้ การประเมินผล และเงื่อนไขหรือข้อจำกัด ตัวแบบหรือตัวระบบ มีขั้นตอนการปฏิบัติ จำนวน 4 ขั้นตอน ประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมาย แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนา กระบวนการ การติดตามและประเมินผล

2.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก จะต้องเป็นเป้าหมายที่มาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง สามารถตอบสนองความต้องการ ตอบปัญหาของชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านแนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กต้องสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ของแต่ละโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กจะต้องมีการประเมินตนเองว่ามีจุดแข็ง จุดอ่อน หรือความเชี่ยวชาญชำนาญการด้านใดบ้างที่สามารถนำมาเป็นประโยชน์ในการดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาของโรงเรียนขนาดเล็กควรมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตนเองที่โดดเด่น แต่ทั้งนี้ต้องตอบสนองความต้องการของชุมชนและผู้ปกครองเป็นสำคัญ

2.3 ด้านกระบวนการของ รูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นที่ตรงกันมากที่สุดคือด้านการบริหารสถานศึกษา หรือบทบาทของผู้อำนวยการโรงเรียน มีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก บรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยทั้งมนุษยสัมพันธ์ส่วนตัวที่ดี ความเชี่ยวชาญด้านวิชาการ การบริหารคน ดังนั้นกระบวนการด้านการบริหารสถานศึกษาและประเด็นการปฏิบัติตามรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นมาจึงเป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงให้กับโรงเรียนขนาดเล็กได้

2.4 ด้านการติดตามและประเมินผลของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สามารถสรุปได้ว่า ควรมีการติดตามและประเมินในทุกขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อเป็นข้อมูลสะท้อนกลับในการพัฒนาในจุดที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ และควรเปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีโอกาสประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งอาจจะเป็นการจัดประชุมเพื่อนำเสนอผลการดำเนินการต่อที่ประชุมผู้ปกครองชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการยืนยันว่าการปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

3. การประเมินรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ผ่านการประเมินและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายด้าน และเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้รับการคัดเลือกในระดับดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2558 จึงทำให้ผลการประเมินรูปแบบด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

3.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก จะต้องเป็นเป้าหมายที่มาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง สามารถตอบสนองความต้องการ ตอบปัญหาของชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ด้านแนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ต้องสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ของแต่ละโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กจะต้องมีการประเมินตนเองว่ามีจุดแข็ง จุดอ่อน หรือความเชี่ยวชาญชำนาญการด้านใดบ้างที่สามารถนำมาเป็นประโยชน์ในการดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาของโรงเรียนขนาดเล็กควรมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตนเองที่โดดเด่น แต่ทั้งนี้ต้องตอบสนองความต้องการของชุมชนและผู้ปกครองเป็นสำคัญ

3.3 ด้านกระบวนการของ รูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นที่ตรงกันมากที่สุดคือด้านการบริหารสถานศึกษา หรือบทบาทของผู้อำนวยการโรงเรียน มีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก บรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยทั้งมนุษย์สัมพันธ์ส่วนตัวที่ดี ความเชี่ยวชาญด้านวิชาการ การบริหารคน ดังนั้นกระบวนการด้านการบริหารสถานศึกษาและประเด็นการปฏิบัติตามรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นมาจึงเป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงให้กับโรงเรียนขนาดเล็กได้

3.4 ด้านการติดตามและประเมินผลของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สามารถสรุปได้ว่า ควรมีการติดตามและประเมินในทุกขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อเป็นข้อมูลสะท้อนกลับในการพัฒนาในจุดที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ และควรเปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีโอกาสประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งอาจจะเป็นการจัดประชุมเพื่อนำเสนอผลการดำเนินการต่อที่ประชุมผู้ปกครองชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการยืนยันว่าการปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ที่ผู้วิจัยพบว่า มีองค์ประกอบการปฏิบัติงานที่ส่งผลให้การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

1.1 องค์ประกอบด้านการบริหารสถานศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มีความจำเป็นต้องอาศัย หลักการ แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา เพื่อปรับการบริหารสถานศึกษาสู่การบริหารเชิงระบบ ตามกระบวนการผลิตทางการศึกษา สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นรูปแบบเทคนิควิธีการสอนต่างๆ เทคนิคการนิเทศการบริหารการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาเป็นหลักในการมุ่งสู่ความเป็นเลิศของการปฏิบัติงาน จะเห็นได้ว่า การบริหารเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือ ด้านผลผลิตและผลลัพธ์ แต่การบริหารสถานศึกษาอย่างไรจึงจะเกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด เพราะผู้บริหารเป็น ผู้กำหนดทิศทางการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพล้วนเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ มีความรอบรู้ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่คุณภาพที่เป็นเลิศต่อไป

1.2 องค์ประกอบด้านคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งคุณภาพทางการศึกษาส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน สามารถสะท้อนถึงปัจจัยทางการศึกษา กระบวนการทางการศึกษาและผลผลิตทางการศึกษา กล่าวคือคุณภาพทางการศึกษาจะเกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบทั้งด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

1.3 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมทางการศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องเร่งส่งเสริมดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพื่อให้การศึกษาเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน มีสาระที่สะท้อนคุณค่าของชุมชน วัฒนธรรมศักยภาพของท้องถิ่น ขณะเดียวกันการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเยาวชน จะต้องอาศัยการเรียนรู้ในชุมชนและสังคมเสริมและสานต่อการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวและการศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน

1.4 องค์ประกอบด้านโอกาสทางการศึกษา การส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการพัฒนาโครงสร้างทางการศึกษาทุกๆด้านให้มีความเสมอภาคและเกิดความสมบูรณ์ของบุคคล ครอบครัว ชุมชม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบต่อไป

จากข้อค้นพบองค์ประกอบของรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านคุณภาพทางการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมทางการศึกษา และด้านโอกาสทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของอุดม ชุลีวรรณ (2559 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล ซึ่งพบว่ามีองค์ประกอบของการบริหารคุณภาพโรงเรียน 7 องค์ประกอบหลัก คือ การนำองค์กร,การวางแผนกลยุทธ์, การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย,การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้,การมุ่งเน้นบุคลากร,การมุ่งเน้นการปฏิบัติ,และผลลัพธ์ด้านผู้เรียน

2. การสร้างรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 พบว่ารูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กมีองค์ประกอบ คือ ส่วนนำ ตัวแบบหรือตัวระบบ การนำรูปแบบไปใช้ การประเมินผล และเงื่อนไขหรือข้อจำกัด ตัวแบบหรือตัวระบบ มีขั้นตอนการปฏิบัติ จำนวน 4 ขั้นตอน ประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมาย แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนา กระบวนการ การติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553 : 39) ที่กล่าวถึงการดำเนินงานเพื่อมาสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศนั้นมีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การกำหนดยุทธศาสตร์ กระบวนการนำแผนสู่การปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุม การวัดและประเมินผล การจัดการความรู้ ซึ่งล้วนเป็นตัวแบบหรือตัวระบบที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน และมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระพร อายุวัฒน์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ซึ่งแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานนั้นให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพงาน การบริหารงานวิชาการ แนวคิด หลักการ ยุทธศาสตร์และเงื่อนไขความสำเร็จของการปฏิบัติงานที่ให้ผลเป็นรูปธรรม

3. การประเมินรูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ผ่านการประเมินและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายด้าน และเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้รับการคัดเลือกในระดับดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2558 จึงทำให้รูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยและพัฒนารูปแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 14 ที่ผู้วิจัยได้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ตั้งแต่ การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนา กระบวนการ ตลอดจนการติดตามและประเมินผล

อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการนำกระบวนการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านคุณภาพทางการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมทางการศึกษา และด้านโอกาสทางการศึกษาไปใช้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ

2. โรงเรียนมีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีอย่างเพียงพอ

3. โรงเรียนขนาดเล็ก ค้นหาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของโรงเรียนตนเองว่ามีอะไรที่เป็นจุดเด่น และให้นำมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. โรงเรียนขนาดเล็กควรมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารหรือดำเนินงานซึ่งเป้าหมายควรมาจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

5. หน่วยงานต้นสังกัดโรงเรียน ควรมีการนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อให้การช่วยเหลือสนับสนุน สร้างขวัญกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีความเป็นเลิศในระดับสากล

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานสากล เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะสามารถขับเคลื่อนนโยบายของต้นสังกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ต้องขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของ ผศ.ดร.ศักดิ์ชัย ภู่เจริญ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.วินัย ทองภูบาล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์. **การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

ธีระพร อายุวัฒน์. **แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ปีงบประมาณ 2554.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2554.

_____. **แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ปี 2557-2559.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2558.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559).** กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551.

อุดม ชุลีวรรณ. **รูปแบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษา สู่ความเป็นเลิศระดับสากล.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2559.

รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A Proposed Management Model for Learning Physical Environment of Provincial Public Libraries under the Office of the Non-Formal and Informal Education in the Northeastern Region

ศราวุฒิ ด้วงเบ้า[1]
รัชนีวรรณ ตั้งภักดี[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 4 เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและความต้องการของผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) สร้างรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด 3) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อร่างรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด และ 4) เพื่อรับรองและนำเสนอรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 198 คน ประกอบด้วย 11 จังหวัด 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการจัดระบบงานห้องสมุด และผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติการห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมจำนวน 16 คน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ด้านสารสนเทศศาสตร์ และผู้บริหาร หัวหน้างานห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมจำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามสภาพและความต้องการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อร่างรูปแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชน และแบบรับรองรูปแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยการใช้เทคนิค ($PNI_{modified}$)

คำสำคัญ : การออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้, สภาพแวดล้อมทางกายภาพ, ห้องสมุดประชาชน

---

[1]นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์ สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 1.37) มีความต้องการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 1.78, S.D. = 0.92) และความต้องการจำเป็นในการปรังปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำ ($PNI_{modified}$) เป็นอยู่ที่ระหว่าง -0.64 ถึง -0.47 โดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ที่ -0.56

2. ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อร่างรูปแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.58)

3. ผู้ทรงคุณวุฒิรับรองว่ารูปแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 1.03)

4. รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด ควรประกอบด้วย 11 พื้นที่ ได้แก่ 1) พื้นที่ยืมคืนทรัพยากรสารสนเทศ 2) พื้นที่ปฏิบัติงานด้านเทคนิคการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ 3) พื้นที่ปฏิบัติงานธุรการและงานเอกสาร 4) พื้นที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ 5) พื้นที่สำหรับอ่าน 6) พื้นที่สำหรับเด็กและเยาวชน 7) พื้นที่เรียนรู้เฉพาะกลุ่ม 8) พื้นที่ให้บริการคอมพิวเตอร์และสื่อวีดิทัศน์ 9) พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการแสดงผลงานและส่งเสริมการเรียนรู้ 10) พื้นที่สำหรับพักผ่อน และ 11) พื้นที่ห้องสุขา

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the conditions and needs of the executives, the persons who responsible for learning physical environment and the users of provincial public libraries under the Office of the Non-Formal and Informal Education in the Northeastern Region, 2) to create the physical environment that is conducive to learning for provincial public libraries, 3) to study the experts' opinions on physical environment management that supports learning in provincial public libraries, and 4) to certify and propose the learning physical environment management model for provincial public libraries. The sample groups used in this study consisted of 1) relevant personnel and users of provincial public libraries under the Office of the Non-Formal and Informal Education in the Northeastern Region (198 people, 11 provinces), 2) the experts in learning physical environment management, library system management and the executives or the operators of provincial public libraries under the Office of the Non-Formal and Informal Education (16 people in total), and 3) the professionals in technology and educational communication, information science and the executives including with the heads of provincial public libraries under the Office of the Non-Formal and Informal Education (6 people in total).

The research tools used in this study were the questionnaire on conditions and needs for the improvement of learning physical environment of the provincial public library, the questionnaire on experts' opinions about the draft of learning physical environment model of the provincial public library and the certificate form of learning physical environment model of the provincial public library. The statistics applied in data analysis

were frequency, percentage, mean and standard deviation. The needs assessment was implemented by using $PNI_{modified}$ technique.

The results of study were as follows :

1. The relevant personnel's opinions on the learning physical environment of the provincial public library were at high level ($\bar{x}$ = 4.23, S.D. = 1.37). The needs for the improvement of the physical environment of the provincial public library were at low level ($\bar{x}$ = 1.78, S.D. = 0.92), and the needs to improve the learning physical environment of the public library had the $PNI_{modified}$ index value between -0.64 to -0.47. (the average index value was -0.56.

2. The experts' opinions on the draft of learning physical environment model of the provincial public library were the most appropriate ($\bar{x}$ = 4.65, S.D. = 0.58).

3. The model of learning physical environment of the provincial public library had been certified by the professionals that the appropriateness of the model was at high level ($\bar{x}$ = 4.31, S.D. = 1.03).

4. The physical environment that facilitated learning for the provincial public library should consist of 11 areas which were 1) circulation service area, 2) working area of information resource cataloging technique, 3) administration and documentation working area, 4) information resource storage area, 5) reading area, 6) children and youth area, 7) specific group learning area, 8) computer and video media service area, 9) exhibition and learning support area, 10) relaxation area and 11) water closet(WC) area.

Keywords : learning environment design/ physical environment/ provincial public libraries

บทนำ

สภาพแวดล้อมในแหล่งเรียนรู้ หรือสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จต่อการเรียนรู้ เปรียบเสมือนครูคนหนึ่งที่สามารถให้การศึกษาอบรมและกล่อมเกลาจิตใจของคนได้เพราะคนที่อยู่ในสภาวะของสังคมที่ซึมซับลักษณะที่ดีติดตัวไปโดยไม่รู้ตัว กระบวนการและวิธีการดำรงสภาพรักษาสภาพแวดล้อมที่ถูกต้อง การมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อม ความมีระเบียบวินัย ความสวยงามและความสมดุลทางธรรมชาติในสถานศึกษาและแหล่งการเรียนรู้ นอกจากจะสามารถให้ความรู้ความคิดแก่ทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษาแล้วยังสามารถส่งเสริมให้คนรู้สึกกระตือรือร้น ใคร่รู้ ใคร่เรียน รู้จักวิธีการดำรงชีวิตและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน ต่อสภาพแวดล้อมอย่างถูกต้องด้วย และสภาพแวดล้อมที่ดีกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าแก่สังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจและเพิ่มความสนใจในการศึกษาและการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสถานศึกษาและแหล่งการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น (เสรี ลาชโรจน์ : 60 อ้างถึงใน บุษรา ฉัตรวัฒนกำจร : 1-2)

ห้องสมุดนับว่าเป็นแหล่งทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่จุดประกายความสนใจใฝ่รู้ให้แก่นิสิตนักศึกษา บุคลากร และบุคคลทั่วไป ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ การค้นคว้าด้วยตนเอง ผ่านเนื้อหาสาระวิชาต่าง ๆ ไปสู่ความเข้าใจในระดับที่สามารถนำเอาไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ (Public Health England : online) ห้องสมุดเป็นอีกแหล่งที่สร้างองค์ความรู้ และสะสมสารสนเทศต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นสถานที่ที่รวบรวมวัสดุสารสนเทศประเภทต่าง ๆ เพื่อให้บริการต่อผู้ใช้บริการ ซึ่งได้จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศไว้ในหลายรูปแบบทั้ง

ในรูปวัสดุที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และไม่ใช่สิ่งตีพิมพ์ สำหรับห้องสมุดที่มีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดก็คือห้องสมุดประชาชนที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคเหล่านั้นชุมชนหรือพื้นที่ใดมีห้องสมุดประชาชนจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ว่ามีความเจริญ คนในชุมชนมีโอกาสเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ มากมายตามความสนใจ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (แม้นมาส ชวลิต : 3-7)

ห้องสมุดประชาชนสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยบางแห่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบห้องสมุด หรือยกระดับการให้บริการอย่างครอบคลุมของห้องสมุดอีกทั้งยังเป็นการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในของห้องสมุดให้เกิดความดึงดูด และน่าใช้งานอย่างยิ่งต่อผู้พบเห็น ก่อให้เกิดการสนับสนุนการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมือนดังห้องสมุดสาธารณของเอกชน ห้องสมุดประชาชนฯ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังมีปัญหาด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็น ด้านการจัดสรรสถานที่ภายในด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่อำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้บริการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในยังไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายก่อให้เกิดผลกระทบด้านความพึงพอใจและจำนวนผู้ใช้บริการของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด (สำนักบรรณสารสนเทศ : ออนไลน์)

ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษา ออกแบบ และนำเสนอรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด และห้องสมุดเพื่อประชาชนทั่วไปแห่งอื่น ๆ ที่จะสามารถนำไปเป็นแบบแผนประกอบกับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของห้องสมุดได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อร่างรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. เพื่อรับรองและนำเสนอรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

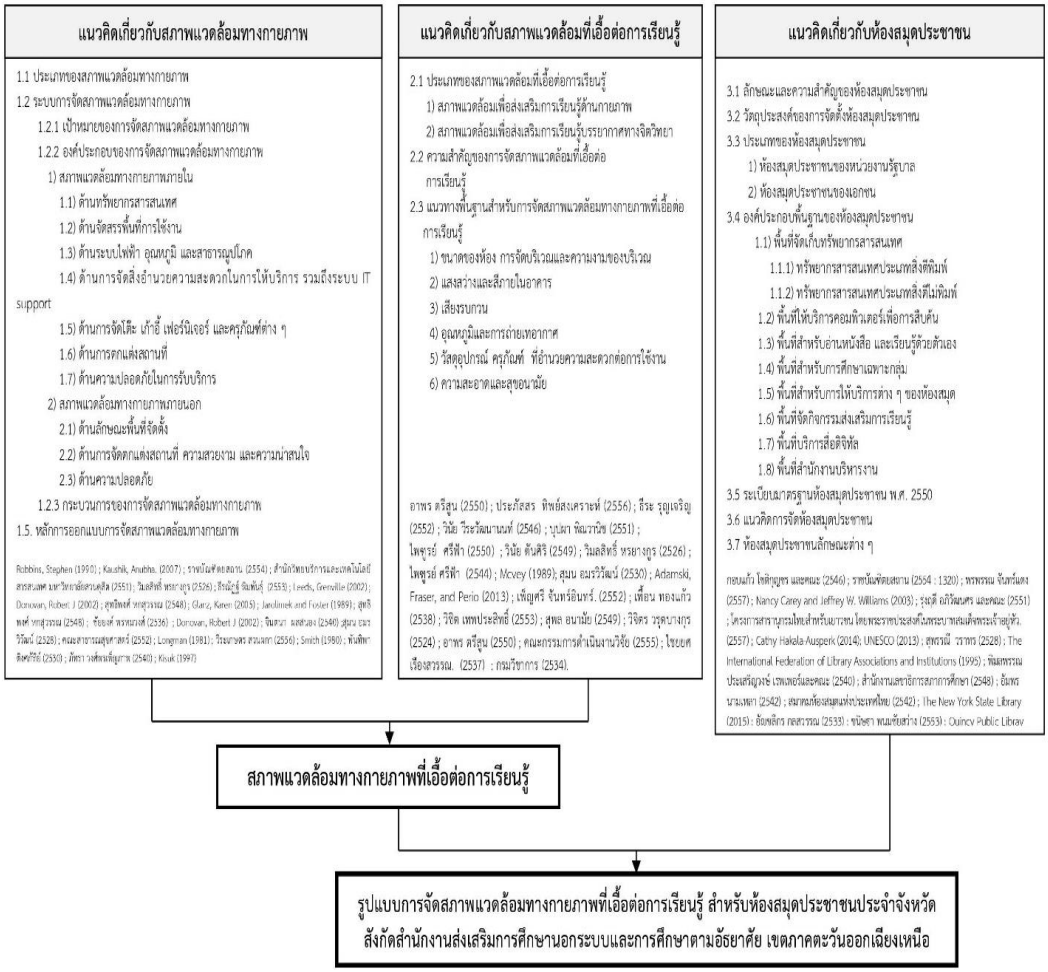

วิธีดำเนินการวิจัย

แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และห้องสมุดประชาชน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพ และความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด และผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 198 คน เครื่องมือที่ใช้ใน ได้แก่ แบบสอบถามสภาพและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด และผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด มี 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การพิจารณาความต้องการจำเป็นจะ

พิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) โดยตั้งเกณฑ์การประเมินค่าไว้ที่ค่าดัชนี ที่มีค่า 0.3 ขึ้นไปถือเป็นความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวาณิช : 76) และตอน ที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของห้องสมุดสมัยใหม่ที่มีการออกแบบสภาพแวดล้อมเข้าข่ายการพัฒนาห้องสมุดสมัยใหม่ มีจำนวน 3 แห่ง ในกรุงเทพฯ ได้แก่ อุทยานการเรียนรู้ (TK park) ศูนย์ความรู้ด้านการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ (TCDC) และหอสมุดเมืองกรุงเทพมหานคร และ เก็บข้อมูลมาเรียบเรียงเป็นการศึกษาการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของห้องสมุดสมัยใหม่ และวิเคราะห์ เปรียบเทียบ สภาพแวดล้อมภายทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนปัจจุบัน และห้องสมุดสมัยใหม่ที่ได้ไปศึกษาพื้นที่จริง

ขั้นตอนที่ 4 สร้างแบบร่างรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ และความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชน และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของห้องสมุดสมัยใหม่ทั้ง 3 แห่ง มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบร่างรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด ออกแบบได้ทั้งหมด 11 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ยืมคืนทรัพยากรสารสนเทศ ติดต่อสอบถามพื้นที่ปฏิบัติงานด้านเทคนิคการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ พื้นที่ปฏิบัติงานธุรการและงานเอกสาร พื้นที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ พื้นที่สำหรับอ่านพื้นที่สำหรับเด็กและเยาวชน พื้นที่เรียนรู้เฉพาะกลุ่ม พื้นที่ให้บริการคอมพิวเตอร์ และสื่อวีดิทัศน์ พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการแสดงผลงานและส่งเสริมการเรียนรู้ พื้นที่สำหรับพักผ่อน และพื้นที่ห้องสุขา

ขั้นตอนที่ 5 การศึกษาความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 3 คน ด้านการจัดการห้องสมุด 3 คน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3 จังหวัด จังหวัดละ 2 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 16 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินร่างรูปการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด แบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 6 การรับรองรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษา ด้านสารสนเทศศาสตร์ และผู้บริหารและหัวหน้างานห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด รวมจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบรับรองรูปแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 7 การนำเสนอรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัย

จากผลวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวของกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด และผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด พบว่า

1.1 สภาพที่เป็นอยู่ในพื้นที่ห้องสมุดประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 1.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่พบว่า พื้นที่ที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ พื้นที่เรียนรู้เฉพาะกลุ่ม ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.83) รองลงมาได้แก่ พื้นที่สำหรับพักผ่อน ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.77) และพื้นที่ห้องสุขา ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.63)

1.2 ความต้องการเกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 1.78, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่พบว่า พื้นที่ที่มีความต้องการปรับปรุงมากแต่อยู่ในความต้องการให้ปรับปรุงน้อย 3 อันดับ ได้แก่ พื้นที่ปฏิบัติงานด้านเทคนิคการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 2.22, S.D. = 0.89) รองลงมาได้แก่ พื้นที่ยืมคืนทรัพยากรสารสนเทศ ติดต่อสอบถาม ($\bar{X}$ = 2.11, S.D. = 0.80) และพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการแสดงผลงานและส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 1.97, S.D. = 0.97)

1.3 ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นภาพรวมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดมีค่าเท่ากับ -0.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่ที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ พื้นที่ปฏิบัติงานด้านเทคนิคการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นอันดับแรก (-0.47) รองลงมาเป็น พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการแสดงผลงาน และส่งเสริมการเรียนรู้ (-0.52) และพื้นที่เรียนรู้เฉพาะกลุ่ม และพื้นที่ให้บริการคอมพิวเตอร์ และสื่อวีดิทัศน์ (-0.53)

2. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด พบว่า รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่พบว่า พื้นที่ทุกพื้นที่มีเหมาะสมมากที่สุด โดยมี 3 อันดับ ดังนี้ พื้นที่ห้องน้ำ ($\bar{X}$ = 4.84, S.D. = 0.33) รองลงมา ได้แก่ พื้นที่เรียนรู้เฉพาะกลุ่ม ($\bar{X}$ = 4.76, S.D. = 0.46) และพื้นที่ปฏิบัติงานธุรการและงานเอกสาร ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.53)

3. ผู้ทรงคุณวุฒิรับรองว่ารูปแบบสภาพแวดล้อมกายภาพของห้องสมุดประชาชนมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 1.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่พบว่า พื้นที่ทุกพื้นที่มีเหมาะสมในระดับมากทั้งหมด โดยมี 3 อันดับ ดังนี้ พื้นที่ปฏิบัติงานด้านเทคนิคการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.91) และพื้นที่ปฏิบัติงานธุรการและงานเอกสาร ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.99) รองลงมาได้แก่ พื้นที่ห้องสุขา ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.92)

4. รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด 11 พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

1) พื้นที่ยืมคืนทรัพยากรสารสนเทศ ติดต่อสอบถาม ควรจัดอยู่บริเวณทางเข้าของอาคารและมีพื้นที่รองรับการให้บริการอย่างเพียงพอ จัดให้มีเคาน์เตอร์บริการใกล้กับผู้ใช้บริการหรือวางใกล้กับพื้นที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ เคาน์เตอร์ไม่ควรมีผนังปิดหมดรอบด้าน แสงสว่างควรอาศัยการใช้แสงสว่างจากภายนอกตัวอาคารร่วมด้วยคำนึงถึงการใช้วัสดุลดความร้อนจากภายนอกอาคาร หลอดไฟควรใช้หลอดไฟ LED Daylight

White เพื่อเป็นการถนอมสายตา เพิ่มปลั๊กไฟแบบฝังพื้น POP-UP ระบบปรับอากาศสามารถเปิดปิดเป็นบางจุดได้เพื่อการเลือกใช้งานในบางพื้นที่ จัดให้มีบริการอินเทอร์เน็ตไร้สายและแบบ LAN มีเครื่องสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศที่อำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้บริการทั่วไปและผู้ใช้บริการผู้พิการ พร้อมทั้งจัดให้มีเครื่องยืม-คืนหนังสืออัตโนมัติด้วยผู้ใช้บริการเอง ใช้จอ LCD จอทัชสกรีนเทคหรือโนโลยีใหม่ ๆ ช่วยในการนำเสนอข่าวสารกิจกรรมที่น่าสนใจ เฟอร์นิเจอร์รวมถึงครุภัณฑ์ ต่าง ๆ เน้นการออกแบบที่คำนึงถึงสรีระกายภาพของผู้ใช้บริการตามมาตรฐานทั่วไป มีสีสันที่ดูแลสบายตา ทำมาจากวัสดุที่คงทน สามารถจัดแยกเป็นชุดหรือเป็นจัดเป็นกลุ่มได้ พื้นควรเป็นกระเบื้องยางที่สามารถเก็บเสียงได้ดีทนต่อการใช้งาน มีลวดลายให้เลือกหลายแบบตามแต่การออกแบบของห้องสมุดเอง ฝ้าเพดานทำแบบฉาบเรียบหรือไล่ระดับเป็นชั้นป้องกันฝุ่นสะสมมากกว่าฝ้าแบบทีบาร์ที่ ใช้สีโทนอ่อนกับเพดานจะช่วยเพิ่มความสว่างในพื้นที่ได้ ประตูทางเข้าหน้าห้องสมุดใช้เป็นแบบบานสวิงหรือบานเลื่อนได้และควรติดโช้คยึดเหนี่ยวการเปิดปิดประตู สามารถนำต้นไม้หรือสื่อนำเสนอกิจกรรมข่าวสารให้ความรู้ที่น่าสนใจมาช่วยในการตกแต่งได้ การเข้าออกห้องสมุดควรนำระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการสแกนการเข้าออกและเก็บข้อมูลผู้ใช้บริการ รวมถึงการใช้กล้องวงจรปิดในจุดให้บริการ

2) พื้นที่ปฏิบัติงานด้านเทคนิคการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ และ 3) พื้นที่ปฏิบัติงานธุรการและงานเอกสาร ควรเป็นพื้นที่ที่อยู่ด้วยกัน หรือใกล้เคียงกัน อีกทั้งควรมีพื้นที่เฉพาะของส่วนงานเองสามารถจัดได้ 2 รูปแบบ 1) จัดให้เป็นส่วนหนึ่งหรืออยู่ใกล้กับจุดให้บริการยืมคืนและตอบคำถาม 2) จัดไว้ภายในห้องสมุดซึ่งอยู่ด้านในสุดของอาคาร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดสรรพื้นที่ห้องสมุด แต่ควรอยู่ใกล้หน้าต่างหรือพื้นที่ระบายอากาศได้ดีเพราะทำให้อากาศหมุนเวียนภายในและไม่อับชื้น พื้นที่รองรับการทำงานได้ 1-2 คน หรือมากกว่า หลอดไฟควรใช้หลอดไฟ LED Daylight White เพื่อเป็นการถนอมสายตา เพิ่มปลั๊กไฟแบบฝังพื้น POP-UP และแบบฝังโต๊ะ ระบบปรับอากาศสามารถเปิดปิดเป็นบางจุดได้เพื่อการเลือกใช้งานในบางพื้นที่ ติดตั้งพัดลมช่วยระบายอากาศ จัดให้มีอินเทอร์เน็ตไร้สายและแบบ LAN เฟอร์นิเจอร์รวมถึงครุภัณฑ์ต่าง ๆ เน้นการออกแบบที่คำนึงถึงสรีระกายภาพของผู้ปฏิบัติตามมาตรฐานทั่วไป ใช้สีสันที่ดูแลสบายตาทำมาจากวัสดุที่คงทน โดยสามารถจัดแยกเป็นชุดหรือเป็นกลุ่มง่ายต่อการเคลื่อนย้าย พื้นควรเป็นกระเบื้องยางที่เก็บเสียงได้ดีทนต่อการใช้งาน มีลวดลายให้เลือกตามแต่การออกแบบของห้องสมุดเอง ฝ้าเพดานทำแบบฉาบเรียบหรือไล่ระดับเป็นชั้นป้องกันฝุ่นสะสมมากกว่าฝ้าแบบทีบาร์ใช้สีโทนอ่อนกับเพดานจะช่วยเพิ่มความสว่างในพื้นที่ได้อีกระดับหนึ่ง ประตูทางเข้าหน้าห้องปฏิบัติการใช้เป็นบานเลื่อนเพื่อประหยัดพื้นที่เปิดปิดและควรติดโช้คยึดเหนี่ยวการเปิดปิดประตู หากมีหน้าต่างในพื้นที่ควรใช้ม่านปรับแสง สามารถนำต้นไม้หรือสื่อนำเสนอกิจกรรมข่าวสารให้ความรู้ที่น่าสนใจมาช่วยในการตกแต่งได้ การเข้าออกพื้นที่ปฏิบัติงานควรนำระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการสแกนการเข้าออก รวมถึงการใช้กล้องวงจรปิด

4) พื้นที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ สามารถจัดอยู่ในรูปแบบปกติทั่วไปหรือฝังชิดกับฝาผนังแต่การฝังชิดฝาผนังนั้นจะทำให้เกิดการใช้พื้นที่หลากหลายมากขึ้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดสรรพื้นที่ห้องสมุด ควรคำนึงถึงหน้าต่างหรือการระบายอากาศได้ดีเกิดอากาศหมุนเวียนภายในและไม่อับชื้น แสงที่ลอดผ่านมาต้องไม่ทำลายตัวทรัพยากรสารสนเทศ หากมีแสงมากไปให้ใช้ม่านปรับแสงและเลือกใช้กระจกแบบตัดแสงพร้อมควรติดเหล็กดัดที่หน้าต่างด้วย หนังสือที่จัดเก็บนั้นควรแบ่งแยกหมวดหมู่ชัดเจนด้วยป้ายแยกหนังสือสำหรับเด็ก วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ นวนิยาย ออกจากชั้นหนังสือทั่วไป ชั้นแต่ละชั้นไม่ควรจัดหนังสือแออัดเกินไปและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน หนังสือทุกประเภทต้องได้รับการเสนอและจัดหาร่วมกับข้อคิดเห็นของประชาชนที่ใช้บริการ ควรใช้ไฟ LED Daylight White เป็นการถนอมสายตาและเพิ่มความสว่างในพื้นที่ ใช้ไฟ LED แบบสายเดินตามช่องหนังสือ เพิ่มแสงไฟระหว่างชั้นหนังสือให้เห็นตัวทรัพยากรชัดเจน ระบบปรับอากาศเปิดปิดเป็นบางจุดได้เพื่อการเลือกใช้งานในบางพื้นที่ ติดตั้งพัดลมระบายอากาศ จัดให้มีอินเทอร์เน็ตไร้สาย การออกแบบตู้หนังสือเป็นไปตามมาตรฐานชั้นหนังสือห้องสมุดหรือตามแต่ห้องสมุดจัด

ออกแบบตามความเหมาะสม เฟอร์นิเจอร์รวมถึงครุภัณฑ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ต่าง ๆ เน้นการออกแบบที่คำนึงถึงสรีระกายภาพของผู้ใช้บริการตามมาตรฐานทั่วไป ใช้สีสันที่ดูแลสบายตาทำมาจากวัสดุที่คงทน สามารถจัดแยกเป็นชุดหรือเป็นจัดเป็นกลุ่มง่ายต่อการเคลื่อนย้าย มีอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้ใช้บริการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศภายในพื้นที่ที่รองรับการให้บริการผู้ใช้บริการทั่วไปและผู้ใช้บริการประเภทผู้พิการโดยอุปกรณ์ดังกล่าวต้องมีความพร้อมต่อการให้บริการ พื้นกระเบื้องยางที่สามารถเก็บเสียงได้ดีทนต่อการใช้งาน มีลวดลายให้เลือกหลายแบบตามแต่การออกแบบของห้องสมุดเอง ฝ้าเพดานทำแบบฉาบเรียบหรือไล่ระดับเป็นชั้นป้องกันฝุ่นสะสมมากกว่าฝ้าแบบทีบาร์ ใช้สีโทนอ่อนกับเพดานจะช่วยเพิ่มความสว่างในพื้นที่ สามารถนำต้นไม้หรือสื่อนำเสนอกิจกรรมข่าวสารให้ความรู้ที่น่าสนใจมาช่วยในการตกแต่งได้ และใช้กล้องวงจรปิดสอดส่องความปลอดภัยภายในพื้นที่

5) พื้นที่สำหรับอ่าน จัดอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับพื้นที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดสรรพื้นที่ห้องสมุด ควรรองรับการให้บริการอย่างเพียงพอ มีรูปแบบการใช้พื้นที่อย่างหลากหลาย แบ่งพื้นที่อย่างชัดเจนว่าเป็นการนั่งเก้าอี้และโต๊ะสำหรับอ่านหนังสือ อ่านใช้โซฟา รวมถึงการนั่งพื้นอ่านหนังสือไม่ควรจัดพื้นที่อยู่ใกล้กับแสงแดดมากเกินไปอาจทำให้ผู้ใช้บริการรู้สึกร้อน แต่หากอยู่ในที่ที่มีแสงมากไปให้ใช้ม่านปรับแสงติดหน้าต่างและเลือกใช้กระจกแบบตัดแสงพร้อมควรติดเหล็กดัดที่หน้าต่าง ใช้หลอดไฟ LED Daylight White เพื่อเป็นการถนอมสายตาและเพิ่มความสว่างในพื้นที่ เพิ่มปลั๊กไฟแบบฝังลงพื้น POP-UP ในพื้นที่และบนโต๊ะอ่านหนังสือ ระบบปรับอากาศสามารถเปิดปิดเป็นบางจุดเพื่อการเลือกใช้งานในบางพื้นที่ มีอินเทอร์เน็ตไร้สายและแบบ LAN ให้บริการ ให้บริการชุดพ่วงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เช่น หูฟัง เมาส์ คีย์บอร์ด ฯลฯ นำอุปกรณ์ IT เข้ามาใช้งานเพื่อให้บริการอย่างหลากหลาย โต๊ะและเก้าอี้สำหรับนั่งอ่านหนังสือให้เป็นไปตามมาตรฐานที่เน้นการออกแบบต่อสรีระกายภาพของผู้ใช้บริการ มีสีสันที่ดูแล้วสบายตาทำมาจากวัสดุที่คงทน กันน้ำ สามารถจัดแยกเป็นชุดหรือเป็นจัดเป็นกลุ่ม ง่ายต่อการเคลื่อนย้าย มีจำนวน 4-5 ชุด หรือตามความเหมาะสม พร้อมชุดโซฟา ชุดอ่านหนังสือแบบ นั่งพื้น เพิ่มความหลากหลายต่อการใช้บริการ พื้นกระเบื้องยางสามารถเก็บเสียงได้ดีทนต่อการใช้งาน มีลวดลายให้เลือกหลายแบบตามแต่การออกแบบของห้องสมุดเอง ฝ้าเพดานทำแบบฉาบเรียบหรือไล่ระดับเป็นชั้นป้องกันฝุ่นสะสม ใช้สีโทนอ่อนกับเพดานจะช่วยเพิ่มความสว่างในพื้นที่ สามารถนำต้นไม้หรือสื่อนำเสนอกิจกรรมข่าวสารให้ความรู้ที่น่าสนใจมาช่วยในการตกแต่งได้ และใช้กล้องวงจรปิดสอดส่องความปลอดภัยภายในพื้นที่

6) พื้นที่สำหรับเด็กและเยาวชน จัดอยู่ในพื้นที่เฉพาะควรห่างจากพื้นที่อ่านหนังสือ ควรอยู่ใกล้เคียงกับเคาน์เตอร์ให้บริการที่มีเจ้าหน้าที่คอยสอดส่องดูแลอย่างใกล้ชิด หากห้องสมุดมีมากกว่า 1 ชั้น ให้จัดไว้ที่ชั้นล่างเท่านั้นเพื่อความปลอดภัยสำหรับตัวเด็กที่อาจเกิดอันตรายต่อการพลัดตก ทรัพยากรสารสนเทศรวมถึงสื่อต่าง ๆ ที่นำมาให้บริการควรเป็นสิ่งส่งเสริมการสร้างจินตนาการทั้งรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสได้ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัย เนื้อหาที่ทันสมัยมีหลากหลายรูปแบบและคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ ของตัวเด็กด้วย อีกทั้งต้องมีน้ำหนักเบาไม่หนาจนเกินไปได้รับการดูแลทำความสะอาดอยู่บ่อยครั้ง จัดเก็บให้เป็นระเบียบป้องกันการเกิดอุบัติเหตุต่อตัวเด็ก หลอดไฟควรใช้หลอดไฟ LED Daylight White เพื่อเป็นการถนอมสายตา แต่ไม่ควรมีแสงจากหลอดไฟมากไปเน้นการใช้แสงจากธรรมชาติ หากพื้นที่มีแสงจากภายนอกมากไปให้ใช้ม่านปรับแสงติดหน้าต่างและเลือกใช้กระจกแบบตัดแสง ติดเหล็กดัดที่หน้าต่าง การเดินสายไฟและเต้ารับควรฝังลงใต้พื้นหรือยกให้สูงขึ้นจากระยะปกติเพื่อป้องกันอันตรายจากมือเด็ก มีฝาปิดเต้ารับ ระบบปรับอากาศเปิดปิดเป็นเฉพาะจุดได้เพื่อการเลือกใช้งานในบางพื้นที่ ติดตั้งพัดลมระบายอากาศ มีอินเทอร์เน็ตไร้สายและแบบ LAN มีเครื่องเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มีมุมวาดเขียนและมุมปฏิบัติงานฝีมือจากเด็กๆ ชุดโต๊ะ เก้าอี้ และครุภัณฑ์ต่าง ๆ ไม่ควรมีขอบเหลี่ยมหรือส่วนประกอบของกระจก ควรมีระดับความสูงและขนาดที่เหมาะสมสำหรับวัยเด็กและไม่ควรจัดอยู่ใกล้ผนังกระจก การออกแบบโต๊ะและเก้าอี้

สำหรับนั่งอ่านหนังสือให้เป็นไปตามมาตรฐานที่เน้นการออกแบบต่อสรีระกายภาพของผู้ใช้บริการแบบเด็ก มีสีสันสวยงาม ทำมาจากวัสดุที่คงทน กันน้ำ สามารถจัดแยกเป็นชุดหรือเป็นจัดเป็นกลุ่มง่ายต่อการเคลื่อนย้าย มีจำนวน 4-5 ชุด หรือตามความเหมาะสม พร้อมชุดเบาะนุ่ม ชุดอ่านหนังสือแบบนั่งพื้น เพิ่มความหลากหลายต่อการใช้บริการ พื้นเป็นกระเบื้องยางที่เก็บเสียงได้ดีทนต่อการใช้งาน มีลวดลายให้เลือกหลายแบบตามการออกแบบของห้องสมุดเอง พร้อมเสริมเบาะฟองน้ำภายในพื้นที่บางจุดเพื่อป้องกันการล้มกระแทกของเด็ก ฝ้าเพดานทำแบบฉาบเรียบหรือไล่ระดับเป็นชั้นป้องกันฝุ่นสะสม ใช้สีโทนอ่อนกับเพดานจะช่วยเพิ่มความสว่างในพื้นที่ ผนังห้องควรเปิดโล่งด้วยการติดกระจกสีฟ้าหรือกระจกใสแต่ต้องติดสติกเกอร์ลายการ์ตูนเพื่อกันเด็กวิ่งชน อีกทั้งตกแต่งด้วยภาพการ์ตูนให้ความรู้ ผลงานเด็ก ๆ ในแต่ละกิจกรรมให้ความรู้ที่น่าสนใจ และใช้กล้องวงจรปิดสอดส่องความปลอดภัยภายในพื้นที่

7) พื้นที่เรียนรู้เฉพาะกลุ่ม จัดพื้นที่ที่ให้บริการเป็นสัดส่วนชัดเจน หากสามารถแบ่งขนาดของห้องได้ควรจัดแบ่งเป็นขนาดเล็กรองรับการให้บริการ 4-5 คน ขนาดกลางรองรับการให้บริการ 6-8 คน และขนาดใหญ่รองรับการให้บริการ 9-12 คน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดสรรพื้นที่ห้องสมุด อีกทั้งควรจัดใกล้กับบริเวณที่มีหน้าต่างหรืออากาศถ่ายเทได้สะดวกเพราะพื้นที่ดังกล่าวด้วยเพราะอาจมีผู้ใช้บริ การนำอาหารเข้าไปรับทานและความแออัดของคนในห้องเรียนรู้ วัสดุกันระหว่างห้องหรือพื้นที่ควรใช้กระจกใสกั้นและมีม่านแบบ Dim out ที่ทึบแสบ 50-60% เพิ่มความเป็นส่วนตัวในการใช้พื้นที่มากขึ้นโดยใช้ปิดในพื้นที่กั้นระหว่างห้องและหน้าต่าง ยกเว้นประตูหลอดไฟควรใช้หลอดไฟ LED Daylight White เป็นการถนอมสายตาและเพิ่มความสว่างในพื้นที่ เพิ่มปลั๊กไฟแบบฝังลงพื้น POP-UP ในพื้นที่และบนโต๊ะ ระบบปรับอากาศสามารถเปิดปิดในห้องได้เพื่อการเลือกใช้งานในบางพื้นที่ ติดตั้งพัดระบายอากาศ มีอินเทอร์เน็ตไร้สายและแบบ LAN ให้บริการ ให้บริการชุดพ่วงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เช่น หูฟัง เมาส์ คีย์บอร์ด ปริ้นเตอร์ เครื่องสแกนภาพ จอทีวีนำเสนองาน ฯลฯ ส่งเสริมการนำอุปกรณ์ IT มาใช้เพื่อให้บริการอย่างหลากหลาย โต๊ะและเก้าอี้สำหรับใช้งานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่เน้นการออกแบบต่อสรีระกายภาพของผู้ใช้บริการ มีสีสันที่ดูแล้วสบายตาทำมาจากวัสดุที่คงทน กันน้ำ จัดแยกเป็นชุดหรือเป็นจัดเป็นกลุ่มง่ายต่อการเคลื่อนย้าย มีจำนวนตามความเหมาะสม พื้นกระเบื้องยางสามารถเก็บเสียงได้ดีทนต่อการใช้งาน มีลวดลายให้เลือกหลายแบบตามแต่การออกแบบของห้องสมุดเอง ฝ้าเพดานทำแบบฉาบเรียบหรือไล่ระดับเป็นชั้นป้องกันฝุ่นสะสม การใช้สีโทนอ่อนกับเพดานจะช่วยเพิ่มความสว่างในพื้นที่ และใช้กล้องวงจรปิดเพื่อสอดส่องดูแลผู้ใช้บริการได้ทั่วถึง

8) พื้นที่ให้บริการคอมพิวเตอร์และสื่อวีดิทัศน์ ควรจัดพื้นที่ให้บริการเป็นสัดส่วนชัดเจน รองรับการให้บริการตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดสรรพื้นที่ห้องสมุด หากพื้นที่มีหน้าต่างควรเป็นหน้าต่างบานพับใช้กระจกตัดแสง มีม่านแบบ Black Out ที่ทำจากวัสดุความทึบ 100% หรือม่านทึบแสบ 50-60% เพื่อกันความร้อนเข้าสู่ภายในห้องเหมาะสำหรับพื้นที่ที่ไม่ต้องการแสงติดเหล็กดัดหน้าต่างจากด้านใน ใช้หลอดไฟ LED Daylight White เพื่อเป็นการถนอมสายตาและเพิ่มความสว่างในพื้นที่ เพิ่มปลั๊กไฟแบบฝังลงพื้น POP-UP ในพื้นที่และบนโต๊ะคอมพิวเตอร์ ระบบปรับอากาศสามารถเปิดปิดในบางจุดได้เพื่อการเลือกใช้งานในบางพื้นที่ ติดตั้ง พัดลมระบายอากาศ มีอินเทอร์เน็ตไร้สายและแบบ LAN ให้บริการ ให้บริการคอมพิวเตอร์ที่พร้อมใช้งาน มีบริการชุดพ่วงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เช่น หูฟัง เมาส์ คีย์บอร์ด ฯลฯ พร้อมการนำอุปกรณ์ IT เข้ามาใช้เพื่อให้บริการอย่างหลากหลาย โต๊ะและเก้าอี้สำหรับใช้งานให้เป็นไปตามมาตรฐานของการใช้โต๊ะคอมพิวเตอร์ เน้นการออกแบบต่อสรีระกายภาพของผู้ใช้บริการ มีสีสันที่ดูแล้วสบายตาทำมาจากวัสดุที่คงทน กันน้ำ โดยสามารถจัดแยกเป็นชุดง่ายต่อการเคลื่อนย้าย เพิ่มเติมแผ่นอะคลิลิคกั้นระหว่างโต๊ะเพื่อความเป็นส่วนตัวต่อการใช้งาน การจัดวางโต๊ะ ให้จัดวางเป็นแนวหน้ากระดาษหันหน้าผู้ใช้งานไปทางหน้าห้องที่มีจอนำเสนอขนาดใหญ่หรือตามแบบความเหมาะสมของพื้นที่ พื้นเป็นวัสดุที่ไม่นำไฟฟ้า เช่น พื้นยกสำเร็จรูป Bare Panel ผิวเปลือย ทนต่อการใช้งาน ฝ้าเพดานทำแบบฉาบเรียบหรือ

ไล่ระดับเป็นชั้นป้องกันฝุ่นสะสม ใช้สีโทนอ่อนกับเพดานจะช่วยเพิ่มความสว่างในพื้นที่ ตกแต่งความน่าสนใจด้วยจอนำเสนอข้อมูลให้ความรู้และข่าวสารประชาสัมพันธ์ ใช้กล้องวงจรปิดเพื่อสอดส่องดูแลผู้ใช้บริการ

9) พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการแสดงผลงานและส่งเสริมการเรียนรู้ จัดอยู่ในพื้นที่ที่ให้ผู้ใช้บริการเห็นได้ชัดเจนคือบริเวณทางเข้าด้านหน้าจะจัดให้อยู่ด้านซ้ายและด้านขวาของตัวอาคารขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดสรรพื้นที่ห้องสมุดเพราะควรเป็นจุดแรกที่ผู้ใช้บริการจะเห็นทันทีเมื่อเข้ามา ควรเป็นการจัดนิทรรศการแบบกึ่งถาวรตามการนำเสนอและปรับเปลี่ยนรูปแบบนิทรรศการ ผนังที่หันเข้าตัวอาคารห้องสมุดเปิดโล่งให้ผู้ใช้บริการคนอื่นได้เห็นส่วนพื้นที่ดังกล่าว หากอยู่ใกล้หน้าต่างควรมีม่านตัดแสงแบบแบล็คเอาท์ Black out เป็นม่านที่บล็อกแสงไม่ให้ผ่าน 100% เหมาะสำหรับห้องที่ไม่ต้องการแสง หลอดไฟควรใช้หลอดไฟ LED Warm White เพื่อเป็นการสาดส่องแสงไฟใส่วัตถุจัดแสดงอันมีความน่าดึงดูดใจมากขึ้น เพิ่มปลั๊กไฟแบบฝังลงพื้นและติดผนังแบบ POP-UP ระบบปรับอากาศสามารถเปิดปิดในห้องได้เพื่อการเลือกใช้งานในบางพื้นที่ ติดตั้งพัดลมระบายอากาศ มีอินเทอร์เน็ตไร้สายและแบบ LAN ให้บริการ นำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยการนำเสนอนิทรรศการผ่านรูปแบบมัลติมิเดียสมจริงมากขึ้นเพื่อนำเสนอสื่ออย่างหลากหลายแบบ พื้นกระเบื้องทนต่อการใช้งานหรือตามแต่การออกแบบของห้องสมุด ฝ้าเพดานทำแบบฉาบเรียบหรือไล่ระดับเป็นชั้นป้องกันฝุ่นสะสม ใช้สีโทนอ่อนกับเพดานจะช่วยเพิ่มความสว่างในพื้นที่ และใช้กล้องวงจรปิดเพื่อสอดส่องดูแลผู้ใช้บริการได้

10) พื้นที่สำหรับพักผ่อน จัดอยู่ในพื้นที่บริเวณทางเข้าด้านหน้าจะจัดให้อยู่ด้านซ้ายและด้านขวาของตัวอาคารขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดสรรพื้นที่ห้องสมุด เพราะผู้ใช้บริการบางกลุ่มต้องการมาใช้บริการร้านอาหารเครื่องดื่มโดยไม่จำเป็นต้องเข้าไปในพื้นที่ห้องสมุด รวมถึงผู้ใช้บริการห้องสมุดสามารถใช้บริการได้ภายในพื้นที่โดยไม่ต้องออกจากห้องสมุด พื้นที่ดังกล่าวอาจประกอบไปด้วยร้านกาแฟ จุดขายของที่ระลึกจากห้องสมุดหรือท้องถิ่นนั้น ๆ ชุดโต๊ะเก้าอี้ โซฟา ขึ้นอยู่กับการนำมาให้บริการของร้านค้า หลอดไฟควรใช้ LED Daylight White เพื่อความสว่างภายในพื้นที่ เพิ่มปลั๊กไฟแบบฝังลงพื้นและติดผนังแบบ POP-UP ระบบปรับอากาศสามารถเปิดปิดในห้องได้เพื่อการเลือกใช้งานในบางพื้นที่ ติดตั้งพัดดูดอากาศจากการทำอาหารและทำเครื่องดื่ม มีอินเทอร์เน็ตไร้สายและแบบ LAN ให้บริการ พื้นเป็นกระเบื้องยางที่สามารถเก็บเสียงได้ดีทนต่อการใช้งานตามแต่การออกแบบของห้องสมุด ฝ้าเพดานทำแบบฉาบเรียบหรือไล่ระดับเป็นชั้นป้องกันฝุ่นสะสม ใช้สีโทนอ่อนกับเพดานช่วยเพิ่มความสว่างในพื้นที่ และใช้กล้องวงจรปิด

11) พื้นที่ห้องสุขา จัดอยู่ในพื้นที่บริเวณด้านในสุดของอาคารจะจัดให้อยู่ด้านซ้ายและด้านขวาของตัวอาคารขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดสรรพื้นที่ห้องสมุด จัดแบ่งแยกเพศชาย เพศหญิง และผู้พิการให้ชัดเจน ภายในห้องน้ำชายและหญิงควรแบ่งเป็นห้องน้ำย่อยอีก 1-2 ห้องหลอดไฟควรใช้ LED Daylight White เพื่อความสว่างภายในพื้นที่ เพิ่มปลั๊กไฟแบบติดผนังมีฝาปิด ติดตั้งพัดลมระบายอากาศและพัดลมติดผนัง พื้นเป็นวัสดุที่กันลื่น ผิวหยาบ ทนต่อการใช้ ฝ้าเพดานแบบฉาบเรียบหรือไล่ระดับเป็นชั้นป้องกันฝุ่นสะสม ใช้สีโทนอ่อนกับเพดานจะช่วยเพิ่มความสว่างในพื้นที่ และใช้กล้องวงจรปิดติดหน้าทางเข้าห้องน้ำ ตกแต่งด้วยต้นไม้จริงและน้ำหอมละเหยทำให้มีกลิ่นสปาและรู้สึกผ่อนคลาย มีการทำความสะอาดบ่อย ๆ ด้วยเพราะหากสุขาไม่สะอาดผู้ใช้บริการก็ไม่อยากใช้บริการแล้วก็ไปใช้บริการข้างนอกและทำให้ไม่เข้ามาใช้พื้นที่ข้างในห้องสมุดอีก

อภิปรายผล

รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด 11 พื้นที่ ได้แก่ 1) พื้นที่ยืมคืนทรัพยากรสารสนเทศติดต่อสอบถาม 2) พื้นที่ปฏิบัติงานด้านเทคนิคการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ 3) พื้นที่ปฏิบัติงานธุรการและงานเอกสาร 4) พื้นที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ 5) พื้นที่สำหรับอ่าน 6) พื้นที่สำหรับเด็กและเยาวชน 7) พื้นที่เรียนรู้เฉพาะกลุ่ม 8) พื้นที่ให้บริการคอมพิวเตอร์และสื่อวีดิทัศน์ 9) พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการแสดงผลงานและส่งเสริมการเรียนรู้ 10) พื้นที่สำหรับพักผ่อน และ 11) พื้นที่ห้องสุขา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2556 : 6) ที่ได้ระบุในเรื่องของการพัฒนาองค์ความรู้ห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์งานจัดตั้งและบริหารห้องสมุด ว่า ห้องสมุดต้องคำนึกถึงความจำเป็นบางประการ เช่น พื้นที่ที่เพียงพอต่อผู้ใช้บริการ ความสวยงานและความสะดวกสบาย มีบรรยากาศทันสมัย สามารถประยุกต์ใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ มีความแข็งแรงทนทาน ปลอดภัย รวมถึงรองรับการขยายตัวของห้องสมุดในอนาคต ดังนี้ 1) สถานที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ 2) พื้นที่สำหรับอ่านหนังสือ 3) พื้นที่สำหรับบริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อสมัยใหม่ 4) พื้นที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 5) พื้นที่ปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ 6) พื้นที่จัดเก็บอุปกรณ์และวัสดุสำนักงาน 7) พื้นที่สำหรับบริการเจ้าหน้าที่และผู้ใช้บริการอาทิเช่น ห้องน้ำ ห้องรับประทานอาหาร อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑาทิพย์ เสยยงคะ (2552) ได้ศึกษาการสังเคราะห์รูปแบบห้องสมุดประชาชนมีชีวิต กศน.อุดรธานี : ห้องสมุด 7 ชีวิต อันประกอบด้วย ชีวิตที่ 1 จัดตกแต่งอาคารสถานที่ดี ชีวิตที่ 2 มีคนช่วยดำเนินการดี ชีวิตที่ 3 ระบบบริหารและบริการดีมาก ชีวิตที่ 4 หลากหลายด้วยสื่อและกิจกรรม ชีวิตที่ 5 นำเทคโนโลยี ชีวิตที่ 6 ออกทีวี ซึ่งหลักของการจัดบริการของห้องสมุดที่จะดึงดูดผู้ใช้บริการและสร้างความประทับใจต่อการให้บริการเกิดจากการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมห้องสมุดให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในแและภายนอกให้มีความสะอาด สงบ สะดวก สบาย สวยงามอยู่เสมอ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาอำนวยความสะดวกต่อการใช้บริการและการบริหารจัดการภายในห้องสมุดอันทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดดึงดูดผู้ใช้บริการ มีพื้นที่ให้บริการอย่างหลากหลายเพียงพอต่อการให้บริการทุกเพศทุกวัยโดยมีเป้าหมายว่าอยากกับมาใช้บริการทุกวันอย่างมีชีวิตชีวาตลอดชีวิต และยังสอดล้องกับ McLaughlin & Faulkner (2012) กล่าวถึงเรื่องของความต้องการพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ของผู้คนในยุคอินเตอร์เนต (Net Gen) ที่มีความต้องการแตกต่างจากแต่ก่อน ซึ่งปัจจุบันนั้นมีพฤติกรรมที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น และเกิดความต้องการพื้นที่ในการเรียนรู้จึงมีลักษณะที่เป็นพื้นที่ที่สาม (The Third Place) ที่สามารถทำการประชุม พูดคุยงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเสมอไป สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ได้ และลักษณะพื้นที่ควรใช้งานได้อย่างหลากหลายมากขึ้นตามความต้องการของผู้ใช้พื้นที่ (Multi-Use Space)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 รูปแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดที่ได้ผลออกมาแล้วนั้นสามารถนำไปใช้งานจริงได้ โดยสามารถที่จะปรับรูปแบบหรือปรับองค์ประกอบตามความเหมาะสม อีกทั้งขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของหน่วยงาน

1.2 รูปแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดที่ได้ผลออกมาแล้วนั้นสามารถนำรูปแบบของพื้นที่บางส่วนไปพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ หรือห้องสมุดเฉพาะได้

1.3 การพัฒนารูปแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดให้สำเร็จไปได้ด้วยดี ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกระดับของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงประชาชนทุกคนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง และผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทุกหน่วยต้องเห็นความสำคัญและการตระหนักถึงผลต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้จะส่งผลต่อประชาชนทุกคนที่ให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการให้การสนับสนุนด้านนโยบายการพัฒนาหน่วยงานและงบประมาณในการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกต่อกลุ่มประชาชนมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด โดยศึกษาสภาพพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ

2.2 ควรมีการพัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดสำหรับห้องสมุดประชาชนอื่น ๆ เพราะในแต่ละห้องสมุดมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพห้องสมุดต่าง ๆ ทั้งในองค์กรภาครัฐและเอกชน ที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างหลากหลายเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2546.

บุษรา ฉัตรวัฒนกำจร. **การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่**. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2557.

แม้นมาส ชวลิต. **การเขียนหนังสือสารคดีสืบสานมรดกวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ, 2543.

มณฑาทิพย์ เสยยงคะ. "การสังเคราะห์รูปแบบห้องสมุดประชาชนมีชีวิต กศน.อุดรธานี : ห้องสมุด 7 ชีวิต," บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข. 27,1 (มกราคม – ธันวาคม 2552) : 1-3.

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. **การพัฒนาองค์ความรู้ห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์ งานจัดตั้งและบริหารห้องสมุด**. กรุงเทพมหานคร: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ฯ, 2556.

สุวิมล ว่องวานิช. **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

สำนักบรรณสารสนเทศ. "ห้องสมุดกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21," บรรณสาระความรู้. 29 มิถุนายน 2558 < http://library.stou.ac.th/blog/?p=5785> 12 กันยายน 2558.

Public Health England. Physical Environment. 1 April 2013 <http://www.wmpho.org.uk/topics/page.aspx?id=1538> 10 October 2015.

McLaughlin, P. & Faulkner, J. “Flexible Spaces : What Students Expect from University Facilities,” Journal of Facilities Management. 10(2): 2012, 140-149.

การศึกษาการใช้เทคนิคอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ดและแบบพาเนลดิสคัสชั่น เพื่อพัฒนากลวิธีสื่อสารทักษะการพูดและความกล้าเสี่ยงในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The study of discussion card and panel discussion to develop communicative strategy, skills and talking-risk in speaking English for Mathayomsuksa 3

นฤมล เจริญปรุ[1]
ประสงค์ สายหงส์2

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ด และแบบพาเนลดิสคัสชั่น ในการพัฒนากลวิธีสื่อสารทักษะการพูดและความกล้าเสี่ยงในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 70/70 2) หาดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) เปรียบเทียบทักษะการพูดโดยใช้เทคนิคอภิปรายระหว่างกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น 4) ศึกษาการใช้กลวิธี การสื่อสาร และ 5) ศึกษาความกล้าเสี่ยงพูดในขณะที่เรียนโดยเทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนบ้านขามเสม็ดบำรุง อำเภอหนองหงส์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 41 คน จาก 2 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 20 คน จัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด และกลุ่มทดลองที่ 2 คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 21 คน จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น กิจกรรมละ 8 แผน แบบทดสอบทักษะการพูด แบบสังเกตกลวิธีสื่อสารและแบบสังเกตพฤติกรรม ความกล้าเสี่ยงในการพูดของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t– test (Independent Samples)

คำสำคัญ : เทคนิคการอภิปราย, ความกล้าเสี่ยงพูด, กลวิธีสื่อสาร, ทักษะการพูด

---

[1]หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลการวิจัย พบว่า

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 72.07/71.88 และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 66.12/65.33

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีค่าเท่ากับ 0.4706 และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น มีค่าเท่ากับ 0.3634

3.นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับ การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น

4. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีการใช้กลวิธีสื่อสาร เฉลี่ยร้อยละ 81.25 และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น มีการใช้กลวิธีสื่อสาร เฉลี่ยร้อยละ 67.81 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบพาเนลดิสคัสชั่น

5. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีความกล้าเสี่ยง เฉลี่ยร้อยละ 67.14 และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น มีความกล้าเสี่ยง เฉลี่ยร้อยละ 61.43 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบพาเนลดิสคัสชั่น

โดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษและความกล้าเสี่ยงของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

Abstract

The purposes of this research were: 1) to determine the effectiveness of activities to develop speaking skills according to the 70/70, 2) to find the index of the effectiveness of activities to develop speaking skills, 3) to compare the speaking skills 4) to study the communication strategies, and 5) to study the strategies risk. The Samples used in this study consisted of the students in Mattayomsuksa 3 with 41 students from two classrooms were selected by Cluster Random (Cluster-Random Sampling). They were assigned into 2 groups: Experimental group 1 was learning activities Discussion Card and experimental group 2 was learning activities Panel discussion. The instrument employed to collect data were 8 lesson plans, practice, speaking test, observation communicative. The statistics used for analyzing were percentage, arithmetic mean, standard deviation, and t-test (Independent Samples).

The research findings were as follow :

1. Effectiveness of learning activities to improve speaking skills and risk-based learning in speaking English by using Discussion Card for Mathayomsuksa 3 Discussion Card 72.07 / 71.88 and the Panel Discussion is 66.12 / 65.33

2. Effectiveness index of learning activities to improve speaking and listening skills in speaking English using the Discussion Card is 0.4706, indicating that the student There were 47.06% of the progress in learning, and the Panel Discussion was 0.3634, indicating that the students had the academic progress of 36.34%.

3. Speaking skills of Mathayomsuksa 3 students who are learning English using the Discussion Card, and Panel discussion activities were statistically significantly different at the .05 level. The groups were managed by Discussion Card had a higher average score than the Panel Discussion.

4.The communication strategies of the Mathayomsuksa 3 students, who were managed using the Discussion Card, were 81.25 percent and 81 percent, Panel Discussion. The communication strategies used were 67.81%. The groups were taught using the Discussion Card had an average score higher than that of the Panel Discussion activities.

5. Talking Risk of Mathayomsuksa 3 students. Learning through Discussion Card has an average risk of 67.14% and Panel Discussion were 61.43% risky. The groups were taught by using Discussion Card had an average score higher than that of the panel discussion activities.

In summary, learning English activities. Using the Discussion Card is suitable for use in organizing learning activities. To improve the speaking skills and the daring of students.

Keywords : discussion, talking-risk, communication strategies, speaking skills

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและศึกษาหาความรู้ ผู้ที่สามารถใช้ทักษะทางภาษาได้ดี ย่อมทำให้การดำเนินกิจการต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนภาษาอังกฤษในปัจจุบันจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลกและตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 210) จากอิทธิพลของ ความก้าวไกลทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ส่งผลให้ภาษาอังกฤษยิ่งทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เพราะถือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร การศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงการประกอบอาชีพ หลักสูตรการศึกษาระดับขั้นการศึกษาพื้นฐานไม่ได้มองข้ามความสำคัญและความจำเป็นของภาษาอังกฤษ มีการกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งนักเรียนทุกคนต้องได้เรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน และสามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ง่ายและกว้างขึ้น ฟาฏินา วงศ์เลขา (2553 : 23)

การสอนแบบอภิปราย เป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือพิจารณาหัวข้อที่กลุ่มสนใจร่วมกัน วิธีการสอนแบบอภิปรายจึงเป็นวิธีการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนคือ ได้คิด ได้ทำ ได้แก้ปัญหา ได้ฝึกการร่วมการทำงานแบบประชาธิปไตย ผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียน มีลักษณะการเรียนรู้แบบ

กระตือรือร้น เป็นฯการพัฒนาผู้เรียนทางด้านความรู้และด้านเจตคติ และด้านทักษะการเรียนรู้ เช่น ทักษะการคิด ทักษะการพูด การฟัง การแสดงความคิดเห็น การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นต้น สุพิน บุญชูวงศ์ (2530 : 68) การอภิปรายมีหลายรูปแบบ ในการสอนผู้สอนควรพิจารณาเลือกใช้รูปแบบการอภิปรายต่าง ๆ กันไป ตามความเหมาะสมกับหัวข้อและเนื้อเรื่อง การอภิปรายนอกจากให้ความรู้ความคิดแล้ว ยังทำให้ผู้เรียนมีความรู้เรื่องรูปแบบของการอภิปราย ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง ผู้เรียนสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย รวมถึงผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ได้(ทิศนา แขมณี, 2551)ซึ่งรูปแบบการอภิปรายมีหลายรูปแบบ เช่น การอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ด เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนได้ใช้ทักษะความสามารถในการพูดแสดงเหตุผลของตนเอง มีข้อดีคือ มีบัตรคำหรือวลี เป็นตัวช่วยให้นักเรียนได้อภิปรายเนื้อหาได้ง่าย สะดวก และเชื่อมโยงกับเนื้อหาอื่น ๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้น (Thornbury, S., 2005)นอกจากนี้ยังมี การอภิปรายแบบพาเนลดิสคัสชั่น ประกอบด้วยกลุ่มของผู้อภิปรายประมาณ 2-6 คน มีผู้นำอภิปราย 1 คน คนอื่น ๆ เป็นผู้ร่วมอภิปราย(Thornbury, S., 2005)

การที่จะพูดสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นผู้พูดต้องใช้กลวิธีสื่อสารเป็นกลวิธีที่ผู้พูดใช้เมื่อเกิดปัญหาในการสื่อสารทั้งภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สอง ซึ่งปัญหาในการสื่อสารโดยเฉพาะการพูดในบางครั้งที่ผู้พูดกับผู้ฟังสื่อสารกันไม่ได้ความหมายอันเนื่องมาจากข้อจำกัดหลายอย่าง เช่น ความไม่เข้าใจกฎเกณฑ์ของภาษาที่กำลังใช้ ความไม่สนใจของคู่สนทนาเท่าที่ควรจึงจับใจความไม่ได้ ทำให้เกิดการใช้กลวิธีสื่อสารเพื่อไม่ให้การสนทนาหยุดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาที่สองเพื่อให้การสื่อสารนั้นสื่อความหมายได้ถูกต้องตามความมุ่งหมายของผู้พูดผู้พูดยังมีความสามารถในการใช้ภาษาตามความเหมาะสมของสังคมคือการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามสถานการณ์และบริบทความสามารถในการใช้กลวิธีสื่อสาร การนำกลวิธีสื่อสารมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนเป็นการช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการพูด ช่วยให้ผู้เรียนมีความกล้าที่จะพูด ทำให้การสื่อสารระหว่างผู้พูดและผู้ฟังเป็นไปตามจุดมุ่งหมายมากขึ้น Bailey (2005 : 35-36)

ความกล้าเสี่ยงเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนกล้าแสดงออกในการเรียนรู้ภาษา ซึ่งสามารถพบได้ในหลายลักษณะ เช่น กล้าใช้กลวิธีการเดาความหมายศัพท์และพูดภาษาโดยที่ไม่สนใจว่าจะเป็นการพูดถูกหรือผิดหรือการที่นักเรียนไม่กลัวที่จะตอบคำถามของครูผู้สอนในชั้นเรียนในขณะที่เพื่อนคนอื่น ๆ ไม่กล้าตอบ แม้ว่านักเรียนจะรู้ว่าไม่ถูกต้อง นอกจากนี้แล้วยังรวมถึงการเต็มใจยอมรับ และแสดงตนว่าไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ Tetzer. (2005 : 8-15) อีกทั้งยังหมายถึงการที่นักเรียนมีความต้องการและพร้อมที่จะเรียนรู้ภาษาที่ซับซ้อนและยากขึ้นโดยมีความพยายามที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองก่อนการพูดด้วยเช่นกัน Shahila and Meenakshi (2011 : 37)

จากสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพัฒนาการศึกษาอำเภอหนองหงส์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่านักเรียนมีความสามารถทางด้านทักษะการพูดอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งทักษะที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ทักษะการพูด นักเรียนไม่กล้าพูดและความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ ขาดการฝึกฝน ทำให้พูดไม่คล่องไม่ราบรื่น ทำให้พูดไม่ถูกต้องและขาดความเป็นธรรมชาติในการพูด ซึ่งปัญหาในการสอนพูดภาษาอังกฤษ เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อันเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมไม่สนองตอบต่อความต้องการของนักเรียน สื่อการเรียนรู้ไม่เร้าใจ ไม่กระตุ้นให้นักเรียนกล้าพูดกล้าแสดงออก ทำให้นักเรียนขาดความคล่องแคล่วและความถูกต้องแม่นยำในการพูด การพูดไม่ราบรื่นและไม่ต่อเนื่อง ขาดความเป็นธรรมชาติในการพูด อีกทั้งครูผู้สอนที่จะกระตุ้นพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางภาษาที่ดีและมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงมีความต้องการจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และมีความสนใจวิธีการพัฒนาทักษะการพูดโดยใช้เทคนิคอภิปราย โดยใช้กิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดและกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น เพื่อประยุกต์ใช้ในการสอนทักษะการพูด ความกล้าเสี่ยงในการพูดของนักเรียน ซึ่งคาดว่ากิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ในการนำกลวิธีในการสื่อสารมาใช้เพื่อให้มีความสามารถในการพูดมากขึ้น อันจะนำมาซึ่งการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษและเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียน การสอนทักษะพูดภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดและการศึกษาความกล้าเสี่ยงในการพูดภาษาอังกฤษโดยการใช้เทคนิคอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ดและแบบพาเนลดิสคัสชั่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดและการศึกษาความกล้าเสี่ยงในการพูดภาษาอังกฤษโดยการใช้เทคนิคอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ดและแบบพาเนลดิสคัสชั่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการใช้เทคนิคอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ดและแบบพาเนลดิสคัสชั่น
4. เพื่อศึกษาการใช้กลวิธีสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในขณะที่เรียนโดยการใช้เทคนิคอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ดและแบบพาเนลดิสคัสชั่น
5. เพื่อศึกษาความกล้าเสี่ยงพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในขณะที่เรียนโดย การใช้เทคนิคอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ดและแบบพาเนลดิสคัสชั่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในเขตพัฒนามาตรฐานการศึกษาหนองหงส์ อำเภอหนองหงส์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 250 คน จากโรงเรียน 6 โรง จำนวน 12 ห้องเรียน มีการจัดห้องแบบคละกัน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่มีระดับความสามารถ สูง ปานกลาง ต่ำ เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ในการวิจัย คือ เนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมเวลา 24 ชั่วโมง

ตัวแปรที่ใช้ในวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกเป็น

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น

ตัวแปรตาม

1. กลวิธีสื่อสาร

2. ทักษะการพูด

3. ความกล้าเสี่ยงในการพูด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในเขตพัฒนามาตรฐานการศึกษาหนองหงส์ อำเภอหนองหงส์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 250 คน จากโรงเรียน 6 โรง

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านขามเสม็ดบำรุง อำเภอหนองหงส์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 41 คน จาก 2 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 20 คน จัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด

2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 21 คน จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การใช้เทคนิคอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ด จำนวน 8 แผน แผนละ 3 ชั่วโมรวม 24 ชั่วโมง

3.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การใช้เทคนิคอภิปรายแบบพาเนลดิสคัสชั่น จำนวน 8 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 24 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบทักษะการพูด เป็นแบบทดสอบภาคปฏิบัติ จำนวน 8 หัวข้อ

2. แบบสังเกตกลวิธีสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในขณะที่เรียนโดยการใช้เทคนิคอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ด และแบบพาเนลดิสคัสชั่น

3. แบบสังเกตพฤติกรรมความกล้าเสี่ยงในการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในขณะที่เรียนโดยการใช้เทคนิคอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ด และแบบพาเนลดิสคัสชั่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการพูดโดยใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดและกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 70/70 ดำเนินการดังนี้

1.1 การหาเกณฑ์ 70 ตัวแรก หาได้จากร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากคะแนนปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน โดยใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดและกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น ได้คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

1.2 การหาเกณฑ์ 70 ตัวหลังหาได้จากร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากคะแนนสอบด้วยแบบทดสอบทักษะการพูดหลังเรียนของนักเรียนโดยใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดและกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น ได้คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

2. วิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการพูดโดยใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดและกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการพูดโดยโดยใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดและกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

4. วิเคราะห์กลวิธีสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในขณะที่เรียน โดยใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดและกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น

5. วิเคราะห์ความกล้าเสี่ยงในการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในขณะที่เรียน โดยใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดและกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น

5. การดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอน ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ด้วยแบบทดสอบทักษะการพูด ซึ่งเป็นแบบทดสอบภาคปฏิบัติ บันทึกคะแนนไว้เปรียบเทียบกับคะแนนทดสอบหลังเรียน (Posttest)

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนในแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษด้วย กิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดกับกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 8 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 24 ชั่วโมง และใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น กับกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 8 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 24 ชั่วโมงเช่นกัน ทั้งนี้ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3. ประเมินความสามารถในการใช้กลวิธีสื่อสารขณะเรียนของนักเรียน โดยใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดและกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น (ด้วยแบบประเมินกลวิธีสื่อสาร ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพไว้แล้ว)

4. สังเกตความกล้าเสี่ยงในการพูดขณะเรียนของนักเรียน โดยใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดและกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น ด้วยแบบสังเกต ความกล้าเสี่ยงในการพูด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพไว้แล้ว

5. หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกแผนแล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ด้วยแบบทดสอบการพูด ซึ่งเป็นแบบทดสอบภาคปฏิบัติชุดเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

6. นำคะแนนวัดผลทักษะการพูด และคะแนนจากการวัดความสามารถในการใช้กลวิธีสื่อสาร และความกล้าเสี่ยงในการพูดของทั้งสองกลุ่มทดลองมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

สรุปผลวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดและการศึกษาความกล้าเสี่ยงในการพูดภาษาอังกฤษโดยการใช้เทคนิคอภิปรายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด เท่ากับ 72.07/71.88 และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น เท่ากับ 66.12/65.33

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดและการศึกษาความกล้าเสี่ยงในการพูดภาษาอังกฤษโดยการใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีค่าเท่ากับ 0.4706 แสดงว่านักเรียน มีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 47.06 และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น มีค่าเท่ากับ 0.3634 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 36.34

3. ทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น

4. กลวิธีสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีการใช้กลวิธีสื่อสาร เฉลี่ยร้อยละ 81.25 และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น มีการใช้กลวิธีสื่อสาร เฉลี่ยร้อยละ 67.81 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบพาเนลดิสคัสชั่น ร้อยละ 13.44

5. พฤติกรรมความกล้าเสี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัด การเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีความกล้าเสี่ยง เฉลี่ยร้อยละ 67.14 และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น มีความกล้าเสี่ยง เฉลี่ยร้อยละ 61.43 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบพาเนลดิสคัสชั่น

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดและการศึกษาความกล้าเสี่ยงในการพูดภาษาอังกฤษโดยการใช้เทคนิคอภิปรายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด เท่ากับ 72.07/71.88 หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษและคะแนนความกล้าเสี่ยงระหว่างเรียนทั้ง 8 แผน คิดเป็น ร้อยละ 72.07 และผลจากการพัฒนาทักษะการพูด คิดเป็นร้อยละ 71.88 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 70/70 ที่กำหนด และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น เท่ากับ 66.12/65.33 หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษและคะแนนความกล้าเสี่ยงระหว่างเรียนทั้ง 8 แผน คิดเป็นร้อยละ 66.12 และผลจากการพัฒนาทักษะการพูด คิดเป็นร้อยละ 65.33 โดยกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้กิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด เน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการอภิปรายร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการอภิปรายโต้ตอบตามบัตรข้อความที่ครูผู้สอนกำหนดขึ้น การทำงานเป็นกลุ่มช่วยให้นักเรียนรู้สึกไม่วิตกกังวลและกล้าพูดมากขึ้น ส่วนกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น มีประสิทธิภาพไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด อาจเป็นเพราะกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น เป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องคิดคำศัพท์หรือประโยคที่จะใช้ในการอภิปรายด้วย

ตนเองเน้นให้นักเรียนได้ใช้ทักษะความสามารถในการพูดแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นักเรียนต้องคิดหาคำพูดมาแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์นั้น ๆ เหมือนกับการโต้วาทีด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างยาก

ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้มีการศึกษาหลักสูตร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะนำไปใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำให้ประสิทธิภาพของการศึกษาการใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนากลวิธีสื่อสารทักษะการพูดภาษาอังกฤษและความกล้าเสี่ยงในการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวราภรณ์ โสภักดี (2557 : 97-100) ที่ได้วิจัยผลการใช้กิจกรรมละครที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษและความกล้าเสี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมอะลิไบส์ เท่ากับ 63.56/60.00 และกิจกรรมอินไควรี เท่ากับ 69.05/68.18 สอดคล้องกับและผลงานวิจัยของบูเลอร์ Buhler (2000 : 2101-A) ได้ศึกษาการใช้กลวิธีในการสื่อสารของนักเรียนเกรด 1 จำนวน 20 คน โดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การใช้บทบาทสมมติผสมผสานกับการช่วยเหลือของครูและเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่าส่งเสริมให้นักเรียนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น มีประสิทธิภาพไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด อาจเป็นเพราะกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น เป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องคิดคำศัพท์หรือประโยคที่จะใช้ในการอภิปรายด้วยตนเอง เน้นให้นักเรียนได้ใช้ทักษะความสามารถในการพูดแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่ออภิปรายด้วยกลวิธีของตนเอง ซึ่งจะต้องใช้กลวิธีสื่อสาร และความกล้าเสี่ยงในการพูด แสดงความคิดเห็นนักเรียนต้องคิดหาคำพูดมาแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์นั้น ๆ เหมือนกับการโต้วาที ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างยาก ขณะที่กุศยา แสงเดช (2548 : 136) ได้กล่าวถึงทักษะการพูดเบื้องต้นว่า ต้องเน้นให้นักเรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ดังนั้นครูจึงต้องจัดกิจกรรมที่นำไปสู่ การพูดโดยมีแม่แบบที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำกลวิธีสื่อสารมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้นักเรียนพูดได้ถูกต้องและคล่องแคล่วมากขึ้น จะเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ย แม้ว่าไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้แต่นับว่าอยู่ในเกณฑ์ไม่ต่ำเท่าใดนัก ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่ากลวิธีสื่อสารสามารถช่วยให้ผู้เรียนพูดภาษาที่ต้องใช้ศัพท์โครงสร้างซับซ้อนได้ดีขึ้น

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดและการศึกษาความกล้าเสี่ยงในการพูดภาษาอังกฤษโดยการใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีค่าเท่ากับ 0.4706 แสดงว่านักเรียน มีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 47.06 และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น มีค่าเท่ากับ 0.3634 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 36.34 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของวราภรณ์ โสภักดี (2557 : 97-100) ที่ได้วิจัยผลการใช้กิจกรรมละครที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษและความกล้าเสี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมอะลิไบส์ มีค่าเท่ากับ 0.3679 และกิจกรรมอินไควรี มีค่าเท่ากับ 0.4886 สอดคล้องกับผลการวิจัยของบูเลอร์ (Buhler. 2000 : 2101-A) ที่ได้ศึกษาการใช้กลวิธีในการสื่อสารของนักเรียนเกรด 1 จำนวน 20 คน โดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การใช้บทบาทสมมติผสมผสานกับการช่วยเหลือของครูและเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่าส่งเสริมให้นักเรียนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญพักตร์ พินธุนิบาตร (2560 : 99-103) ที่ได้วิจัยผลการจัดการเรียนรู้เน้นภาระงานสื่อสารเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษการใช้กลวิธีสื่อสารและความกล้าเสี่ยงพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมเน้นภาระงานสื่อสารด้วยกิจกรรมเฮดไลน์แอนด์อาร์ตแกลลอรี่ มีค่าเท่ากับ 0.5633 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 56.33 และกิจกรรมเน้นภาระงานสื่อสารด้วยกิจกรรมเดอะโปสเตอร์แครูเซิล มีค่าเท่ากับ 0.6297 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 62.97

ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้เทคนิคอภิปราย มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน ช่วยกระตุ้น เร้าความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สูงขึ้น ซึ่งทักษะการพูดเป็นทักษะที่สำคัญที่จะนำไปสู่ทักษะต่อ ๆ ไป โดยมีขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้เริ่มต้นจากขั้นนำเสนอคำศัพท์ต่าง ๆ ทั้งบัตรคำ ประโยคสั้นๆ การให้นักเรียนโต้ตอบตามบัตรข้อความที่ครูผู้สอนกำหนดขึ้น รวมถึงเสนอหัวข้อในการอภิปรายเป็นหัวข้อที่ใกล้ตัว เช่น ครอบครัว งานอดิเรก อาหารที่ชอบ ข่าวสาร บทความ เป็นต้น สอดคล้องกับสครีฟเนอร์ Scrivener (2005 : 20) ได้แนะนำเกี่ยวกับเทคนิคการจัดกิจกรรมอภิปรายว่าประเด็นในการอภิปราย ครูผู้สอนนำประเด็นในการอภิปรายมาให้นักเรียนอภิปราย หรือนักเรียนนำเสนอประเด็นมาอภิปราย ไม่ว่าจะเป็นข่าวหรือบทความจากหนังสือพิมพ์ที่เป็นประเด็นน่าโต้แย้งต่าง ๆ รวมถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพราะสิ่งเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนเปิดประเด็นการสนทนา โดยเฉพาะบทความจากหนังสือพิมพ์ นอกจากนั้นคำถาม ต่าง ๆ จะช่วยให้การอภิปรายราบรื่นไม่หยุดชะงัก

3. ทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น ทั้งนี้กิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด เน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการอภิปรายร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการอภิปรายโต้ตอบตามบัตรข้อความที่ครูผู้สอนกำหนดขึ้น การทำงานเป็นกลุ่มช่วยให้นักเรียนรู้สึกไม่วิตกกังวลและกล้าพูดมากขึ้น สอดคล้องกับ Thornbury (2005 : 102-105) ได้กล่าวว่าเทคนิคอภิปรายเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นกิจกรรมอภิปรายเน้นการพูดคล่อง นอกจากนั้นการพูดเพื่ออภิปรายตามบัตรคำหรือบัตรข้อความไม่ยุ่งยากเมื่อเทียบกับกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น ที่นักเรียนต้องคิดหาหัวข้อ คิดหาข้อความที่จะอภิปรายโต้ตอบด้วยตนเอง ทำให้เมื่อไม่ทราบข้อความ ประโยคที่จะโต้ตอบในขณะนั้นจะไม่สามารถพูดสื่อสารได้เลย สอดคล้องกับผลการวิจัยของวราภรณ์ โสภักดี (2557 : 97-100) ที่ได้วิจัยผลการใช้กิจกรรมละครที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษและความกล้าเสี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมอินไควรีมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมอะลิไบส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Buhler (2000 : 2101-A) ที่ได้ศึกษาการใช้กลวิธีในการสื่อสารของนักเรียนเกรด 1 จำนวน 20 คน โดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การใช้บทบาทสมมติผสมผสานกับการช่วยเหลือของครูและเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่าส่งเสริมให้นักเรียนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. กลวิธีสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีการใช้กลวิธีสื่อสาร เฉลี่ยร้อยละ 81.25 และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น มีการใช้กลวิธีสื่อสาร เฉลี่ยร้อยละ 67.81 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบพาเนลดิสคัสชั่น ร้อยละ 13.44 ทั้งนี้เพราะทั้งสองกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้นักเรียนพยายามที่จะสื่อความหมายกับผู้ฟังให้ได้ตรงกับความต้องการของผู้พูดด้วยการใช้ภาษาท่าทาง การใช้ภาษาแม่ปนภาษาที่สอง การขอความช่วยเหลือการใช้คำใกล้เคียงหรือการสร้างคำใหม่ โดยกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด

นักเรียนได้เห็นบัตรภาพประกอบ ทำให้นักเรียนสามารถใช้กลวิธีสื่อสารได้ดีกว่า ใช้ภาษาท่าทางโดยดูจากภาพได้รวดเร็วมากกว่า อย่างไรก็ตามทั้งสองกิจกรรมต่างช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดความพยายามในการที่จะสื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2540 : 35) ได้ให้ความหมายของกลวิธีสื่อสารว่าหมายถึงวิธีการที่ผู้พูดแสดงออกให้เห็นถึงความพยายามหรือความตั้งใจของผู้พูดในการที่จะสื่อความหมายกับผู้ฟังให้ได้ตรงตามความต้องการของผู้พูดตลอดจนการใช้กิริยาท่าทางสีหน้าและน้าเสียงในการสื่อสาร เพื่อให้การสื่อสารดำเนินต่อไปได้และเข้าใจตรงกันทั้งผู้พูดและผู้ฟัง และสอดคล้องกับเพ็ญพักตร์ พินธุนิบาตร (2560 : 99-103) ได้วิจัยผลการจัดการเรียนรู้เน้นภาระงานสื่อสารเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษการใช้กลวิธีสื่อสารและความกล้าพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า กลวิธีสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมเน้นภาระงานสื่อสารด้วยกิจกรรมเฮดไลน์แอนด์อาร์ตแกลลอรี่ มีกลวิธีการสื่อสาร เฉลี่ยร้อยละ75.26 และกิจกรรมเดอะโปสเตอร์แครูเซิล มีกลวิธีการสื่อสารเฉลี่ยร้อยละ 82.88

5. พฤติกรรมความกล้าเสี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดมีความกล้าเสี่ยง เฉลี่ยร้อยละ 67.14 และกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น มีความกล้าเสี่ยง เฉลี่ยร้อยละ 61.43 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคอภิปรายแบบกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบพาเนลดิสคัสชั่น ทั้งนี้เป็นเพราะการอภิปรายทั้งสองกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้นักเรียนกล้าพูด กล้าแสดงออกในสถานการณ์จริงอย่างเป็นธรรมชาติ มีความหลากหลายตามสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้น นักเรียนและครูได้มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้กล้าพูด กล้าโต้ตอบ กล้าแสดงความคิดเห็นและมีความมั่นใจในการพูด สอดคล้องกับแนวคิดของ Thornbury (2005 : 102-105) ที่ได้กล่าวว่าเทคนิคอภิปรายเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นกิจกรรมอภิปรายเน้นการพูดคล่อง ไม่มีการตรวจแก้แต่ก็จะเป็นการดีถ้าผู้สอนตรวจแก้ภาษาหลังจากกิจกรรมสิ้นสุดลงเพื่อเป็นการช่วยให้นักเรียนพูดได้ถูกต้องมากขึ้นครูผู้สอนภาษาจึงเห็นถึงความสำคัญของการใช้เทคนิคอภิปรายในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับครูผู้สอน และสร้างโอกาสในการใช้ภาษาในการสื่อสารเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ และเกิดการเรียนรู้ความคิดรวบยอดเป็นไปอย่างธรรมชาติ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Young (2010 : 2) ได้ทำวิจัยเรื่องการใช้เหตุผลแบบร่วมมือของคนญี่ปุ่น: กรณีศึกษาการใช้การอภิปรายและประการณ์ในการใช้ภาษาที่อังกฤษของนักเรียน พบว่า กระบวนการใช้การให้เหตุผลแบบกลุ่มร่วมมือได้รับผลตอบรับที่ดีและเป็นกลวิธีที่สามารถทำให้ได้ใช้ภาษาอังกฤษ ในระยะเวลาที่ได้มีการทดลองกลุ่มทดลองให้ความสนใจในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีการจัดการที่ดีในการเปิดประเด็นในการพูดอภิปราย เกิดความสนุกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนและนอกจากนี้ยังเป็นกลวิธีในการพูดภาษาอังกฤษได้ดี เมื่อผู้วิจัยได้ทำการปรับเปลี่ยนความท้าทายในการใช้ภาษาอังกฤษกระบวนการกลุ่มนี้ก็ส่งผลให้นักเรียนเกิดศักยภาพในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การศึกษาการใช้เทคนิคอภิปรายแบบดิสคัสชั่นคาร์ดและแบบพาเนลดิสคัสชั่นเพื่อพัฒนากลวิธีสื่อสาร ทักษะการพูดและความกล้าเสี่ยงในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้ดีในระดับหนึ่ง และยังพบอีกว่านักเรียนรู้จักใช้กลวิธีสื่อสาร มีความกล้าพูดมากขึ้น ซึ่งจากการจัดกิจกรรมผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หัวข้อเรื่องที่นำมาใช้ในกิจกรรมอภิปรายควรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และเป็นสถานการณ์ที่นักเรียนพบเจอในชีวิตประจำวัน

1.2 ควรให้ความสำคัญในการใช้กลวิธีสื่อสารและนำไปปรับใช้ควบคู่กับกระบวนการเรียนการสอน

1.3 ครูไม่ควรให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเองตามความสมัครใจในทุก ๆ ครั้ง เพราะจะเกิดปัญหากับนักเรียนบางคนที่ไม่มีความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษ จะประสบปัญหาคือไม่มีกลุ่มใดต้องการ ครูควรแบ่งกลุ่มให้มีนักเรียนทั้ง เก่ง ปานกลาง และอ่อน

1.4 กิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ด เป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ช่วยกันระดมสมอง และแสดงความคิดเห็น เพื่อหาเหตุผลและข้อเท็จจริงมาคัดค้าน มาอภิปรายและตอบข้อโต้แย้ง ของอีกฝ่ายหนึ่งภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด มีสื่อประกอบกิจกรรม กิจกรรมที่นำเสนอเป็นกิจกรรมที่ใกล้ตัวไม่น่าเบื่อ ซึ่งครูผู้สอนภาษาอังกฤษสามารถนำไปปรับใช้ เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษและความกล้าเสี่ยงของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการใช้เทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดและกิจกรรรมพาเนลดิสคัสชั่น ไปใช้ในระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาผลของกิจกรรมเทคนิคอภิปรายในการสอนภาษาอังกฤษกิจกรรมดิสคัสชั่นคาร์ดและกิจกรรมพาเนลดิสคัสชั่น ที่มีต่อทักษะการเขียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดีจาก อาจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร.กันยารัตน์ สอนสุภาพ ประธานกรรมการสอบ อาจารย์ ดร.สมทรง สิทธิรองศาสตราจารย์ ดร.ธูปทอง กว้างสวาสดิ์ อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน เอกพิมพ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้แนวคิดและแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องตลอดมาจนเสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ.กรุงเทพฯ**: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2551.

กุศยา แสงเดช. **ภาษาอังกฤษ 3**. กรุงเทพฯ: แม็ค, 2548.

ทิศนา แขมณี. **14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ, 2551.

เพ็ญพักตร์ พินธุนิบาตร. **ผลการจัดการเรียนรู้เน้นภาระงานสื่อสารเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษการใช้กลวิธีสื่อสารและความกล้าพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560.

ฟาฏินา วงศ์เลขา. **พัฒนาภาษาอังกฤษเตรียมเด็กไทยสู่อาเซียนและเวทีโลก**. กรุงเทพฯ: เดลินิวส์, 2553.

วราภรณ์ โสภักดี. **ผลการใช้กิจกรรมละครที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษและความกล้าเสี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557.

สุพิน บุญชูวงศ์. **หลักการสอน**. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2530.

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. **การสอนทักษะภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2540.

Bailey, K.M. **Practical English Language Teaching** : Speaking. New York: The McGraw-Hill Companies. 2005.

Bailey, K.M. & Savage, L. **New ways in Teaching Speaking**. Virginia: Pantagraph, 1994.

Buhler, H. C. **" Communication Strategies in a First-Grade Classroom : A Collaborative Teaching Curriculum-based Approach"**, 2000.

Scrivener, J. **Learning teaching**. 2nded. Oxford: Macmillan, 2015.

Shahila, Z. and K. Meenakshi. **"A study on the Relationship Between Extroversion- introversion and Risk-taking in the Context of Second language Acquisition"** International Journal of Research Studies in Language Learning., 33–40, 2011.

Tetzner, R. **Risk – taking by Chinese Second Language Learners of English on International Foundation Course at A British University**, 2005.

Thornbury, S. **How to teach speaking**. Assex: Longman, 2005.

Watkins, P. **Learning to teach English** : A practical introduction for new teachers. Delta, 2005.

Young, O.M. **Collaborative reasoning in Japan** : English learners' discussions and Experiences, 2010.

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Delevelopment of Computer Assisted Instruction in Thai language subject on category of words for Pratomsuksa 4 students

เกศินี ไพศาลภูมิ[1]
ดวงพร ธรรมมะ[2]
ดำรัส อ่อนเฉวียง[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดนาเขื่อน ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ

ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) การทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพประสิทธิภาพเท่ากับ 91.58/90 ซึ่งเป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 90/ 90 และ2) การเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน, ชนิดของคำ, วิชาภาษาไทย

[1]การศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
[2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purpose of this research was to develop computer assisted instruction in Thai language subject on part of speech for praomsuksa 4 have the 90/90 standard and comparison of test scores before and after learn with computer assisted instruction in Thai language subject on part of speech for praomsuksa 4 . The sample consisted of 3 0 students in pratomsuksa 4 at Watnakheun School Chonburi Province by cluster random sampling. The research instruments included a computer assisted instruction in Thai language subject on part of speech and practical test of Thai language subject on part of speech.

The results indicated that the efficiency of computer assisted instruction in Thai language subject for praomsuksa 4 have the 90/ 90 standard were 91.58/ 90 according to the criteria set and comparison of test scores before and after learn with computer assisted instruction in Thai language subject for praomsuksa 4 shown that after learn with computer assisted instruction the posttest results were higher than that pretest in the significance level of .05 according to the hypothesis.

Keywords : Computer assisted instruction, Category of words, Thai language subject

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติมีความสำคัญ และยังถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตอันแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติ ปัทมา โตอดิเทพย์ (2550 : 1) ภาษาทุกภาษาโดยเฉพาะภาษาไทย จะมีหลักให้ศึกษาและสังเกตเสมอ ไม่ว่าจะเป็นหลัก ใหญ่ ๆ หรือย่อย ๆ ซึ่งถือเป็นแนวศึกษาและข้อสังเกตเพื่อทำความเข้าใจ เพราะภาษาไทยมีหลักการจึงทำให้ผู้ศึกษาสามารถเรียนรู้และใช้เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารได้อย่างดี การเรียนรู้หลักภาษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์ (2537 : 53-62) ภาษาไทยจึงมีบทบาทสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นภาษาประจำชาติที่ควรปลูกฝังให้แก่เยาวชนตั้งแต่เล็ก วิชาภาษาไทยมีการจัดการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นเรียน โดยการสอนภาษาไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแนวคิดไปจากเดิม ไม่เน้นการอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว แต่จะเน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ภาษาในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตและปัญหาของสังคม สามารถนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง กรมวิชาการ (2545 : 28) ดังนั้นในด้านกระบวนการสอนของครูจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย ผู้สอนจะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้คิด ลงมือทำ และการค้นหาความรู้มากกว่าการสอนที่มุ่งเน้นเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ผู้มีบทบาทสำคัญในการนำหลักสูตร ไปใช้ในห้องเรียนคือครู ครูสามารถจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และเลือกวิธีสอนเพื่อให้นักเรียน บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยจัดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

จุดประสงค์โดยทั่วไปในกลุ่มทักษะภาษาไทยนั้นมักจะเน้นการอ่านออก เขียนได้ สะกดคำเป็น การใช้คำที่ถูกต้อง ถือเป็นการพัฒนาตัวเยาวชนทางด้านทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการสะกดคำ และการใช้คำให้ถูกต้อง หากเกิดการพัฒนาที่ทั่วถึงจะส่งผลให้เยาวชนในแต่ละพื้นที่ หรือเยาวชนในเขตชนบทเป็นเยาวชนที่มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ

เนื่องจากวิชาภาษาไทยมีเนื้อหาที่กว้างขวาง และมีข้อปลีกย่อยที่ค่อนข้างยาก และสับสน ยกตัวอย่าง เช่น ชนิดของคำ หน้าที่ของคำ และอื่น ๆ อีกมากมาย ในเรื่องของชนิดของคำ เป็นเรื่องที่มีเนื้อหาที่มากมาย ซึ่งมีการแบ่งแยกชนิดของคำออกได้ 7 ชนิด ในแต่ละชนิดของคำต่าง มีความหมาย และหน้าที่ของคำที่แตกต่างกันออกไป รวมไปถึงการนำไปใช้ให้ถูกต้อง เมื่อนักเรียนไม่มีโอกาสได้ฝึกอย่างเพียงพอในเรื่องนี้ จะทำให้อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ สมศรี เพ็ชรยิ้ม (2544 : 149-153) และนำไปใช้ได้ไม่ถูกต้อง รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบปกติอาจดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้น้อย ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจในการเรียน อีกทั้งผู้เรียนยังรู้สึกว่า วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ยาก ต้องท่องจำทำให้ผู้เรียนขาดกำลังใจในการแก้ไขข้อบกพร่อง เพราะเมื่อมีข้อบกพร่องมักจะถูกครูตำหนิมากกว่าให้กำลังใจ ทำให้ผู้เรียนไม่อยากเรียน และครูที่จัดทำการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทยมักจะไม่ค่อยใช้สื่อการเรียนการสอนแบบใหม่ๆ หรือใช้สื่อการสอนไม่เป็น รวมถึงการจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดิมๆ คือ การจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย และยกตัวอย่างประกอบให้นักเรียนเขียนตามคำบอกหรือตามหัวข้อที่กำหนดให้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจในการเรียน ทำให้ผลการเรียน เมื่อทำการทดสอบแล้วมีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ โดยคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 47.78 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ของคะแนนที่กำหนดไว้ จากสาเหตุเหล่านี้ทำให้เป็นปัญหาในการจัดการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกลวิธีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้สถานศึกษานำเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและคุณภาพ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนพัฒนาสูงขึ้น การใช้สื่อการสอนเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ ยุทธพล ทับลา, ออนไลน์ (2555 : 18) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 9 เทคโนโลยีทางการศึกษา ให้ความสำคัญถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาบทเรียน ตำรา หนังสือวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 11-31) แสดงให้เห็นว่าควรนำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อการขับเคลื่อนในระบบการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553 : 32) และยิ่งในปัจจุบันมีการพัฒนาด้านการศึกษา และเทคโนโลยีทางด้านการศึกษาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งคอมพิวเตอร์ถูกนำมาใช้ในวงการศึกษา ด้านการบริหาร และงานธุรการทั่วไปหรืองานด้านอื่นๆ ตลอดจนการนำมาใช้กับการเรียนการสอนหรือที่เรียกว่าคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นการนำเอาคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนการสอน โดยเนื้อหาวิชา แบบฝึกหัด และการทดสอบจะถูกพัฒนาขึ้นมาในรูปแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผู้เรียนจะเรียนจากคอมพิวเตอร์ ซึ่งในบทเรียนจะเสนอเนื้อหาทั้งในรูปตัวหนังสือ ภาพการ์ตูน ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยาย และเสียงดนตรีประกอบ ตลอดจนคำถาม คำตอบ ตรวจคำตอบ และแสดงผลการเรียนในรูปแบบของข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้แก่ผู้เรียนรับรู้ได้ทันที ด้วยลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนี้ เป็นการนำบทเรียน และบทเรียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาผสมผสานกัน ทำให้มีประสิทธิภาพ ในการเรียนการสอน เช่น สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล เนื้อหา นำเสนอข้อมูลได้รวดเร็ว มีการเสริมแรง และกระตุ้นความน่าสนใจของผู้เรียน โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น ด้วยเหตุผล ดังกล่าวเห็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนซึ่งเป็นนวัตกรรม มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อกระบวนการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีข้อดีคือ 1) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนมากขึ้น 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถตามความต้องการของตน 3) เน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง และปฏิบัติด้วยตนเอง 4) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนยังเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง ทำให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเครื่องคอมพิวเตอร์ มีความสามารถในการตอบสนองต่อข้อมูลที่ผู้เรียนป้อนเข้าไปได้ทันที อรรถพร ธนูเพ็ชร (2558 : 55-56)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อจะได้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ ดีและสนุกสนาน รวมไปถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/ 90
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มเครือข่ายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 1 จังหวัดชลบุรี จำนวน 3,050 คน ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรต้น ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 และความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 1 จังหวัดชลบุรี จำนวน 3,050 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดนาเขื่อน ตำบลนาป่า อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ มีดังนี้ 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ 2) แบบประเมินคุณภาพ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องชนิดของคำ 3) แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านเนื้อหา 2 ท่าน ด้านเทคโนยีการศึกษา 2 ท่าน และด้านแบบทดสอบ 2 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นการให้คะแนนการตอบแบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาจำนวน 2 ท่านเพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญในด้านแบบทดสอบ จำนวน 2 ท่าน เพื่อตรวจคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับดังนี้

5 หมายถึง บทเรียนมีความเหมาะสมมากที่สุด
4 หมายถึง บทเรียนมีความเหมาะสมมาก
3 หมายถึง บทเรียนมีความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง บทเรียนมีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง บทเรียนมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้เกณฑ์มาตรฐาน 90/ 90

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน – หลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องงชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ค่า t-test

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย 7 ขั้นตอนดังนี้ 1) สำรวจปัญหา ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดคุณลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 3) ออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 4) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 5) สอบถามความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 6) ดำเนินการทดลองละเก็บรวบรวมข้อมูล 7) วิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 91.58/ 90.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 90/ 90

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนผ่านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปรากฏว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยสามารถนำประเด็นต่างๆ มาอภิปรายผล ดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 91.58/ 90.00เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 90/ 90 เนื่องจาก91.58/ 90.00 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านการประเมินประสิทธิภาพจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากมีการออกแบบที่ดี และมีขั้นตอนการออกแบบอย่างเป็นระบบ และทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผ่านการทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยวและแบบกลุ่มทำให้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ มีประสิทธิภาพ องค์ประกอบของ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ มีคำชี้แจงให้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ มีคู่มือการใช้งาน ส่วนเนื้อหาการเรียนได้แบ่งออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปยาก และผู้เรียนยังสามารถที่จะเลือกเรียนรู้ หรือทบทวนหัวข้อที่ตนเองต้องการได้ การนำเสนอเนื้อหาความรู้ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ มีการสอดแทรกการนำเสนอในรูปแบบของวิดิโอ เนื้อหาความรู้รายละเอียด พร้อมภาพประกอบ เมื่อผู้เรียนทำการศึกษาเสร็จ สามารถทำแบบทดสอบเพื่อเป็นการวัดความรู้ทางการเรียน เมื่อทำเสร็จแล้วผู้เรียนสามารถทราบผลของแบบทดสอบ เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน อีกทั้งผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา ไม่จำกัดสถานที่ เป็นการตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนสามารถย้อนกลับไปทบทวนบทเรียนเดิมได้ตลอดเวลา ผู้เรียนสามารถสอบถามครูผู้สอนเมื่อเกิดข้อสงสัย ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ไพฑูรย์ พนกาศ (2535 : 57) ได้ทำการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับสอนซ่อมเสริมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง “การแยกตัวประกอบของพหุนาม”

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับสอนซ่อมเสริมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 75/70 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 60/60 ที่ตั้งไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอนซ่อมเสริมโดยการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กับกลุ่มที่สอนซ่อมเสริมแบบปกติที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โดยที่คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของกลุ่มที่สอนซ่อมเสริมโดยการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่ากลุ่มที่สอนซ่อมเสริมแบบวิธีปกติ

2. การเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนผ่านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปรากฏว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกิดจากขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ที่ได้มีการสังเคราะห์แล้วจัดลำดับของเนื้อหารวมถึงการดำเนินการพัฒนาตามขั้นตอนที่ถูกต้องส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่สะท้อนมาจากคะแนนการทำแบบทดสอบ อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนที่มี ความแตกต่างกันทั้งทางด้านความรู้ความสามารถได้มีโอกาส ใช้เวลาในการศึกษาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ นอกเวลาเรียนในการเพิ่มเติม ความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและบ่อยครั้งเท่าที่ต้องการ ผู้เรียนที่ยังไม่เข้าใจเนื้อหาหรือเข้าใจน้อยสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ จัดเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับกระบวนการเรียนรู้แบบรับรู้ ทำซ้ำ และ เรียกคืน ทำให้ผู้เรียนจดจำได้ในระยะเวลารวดเร็ว และสามารถกระตุ้นให้เกิดความตั้งใจด้วยคำถามทบทวน ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร สุขจำรัส (2533 : 101) ได้ทำการวิจัยผลของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยา เรื่องการย่อยอาหาร ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่องการย่อยอาหาร ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับนักเรียนที่เรียนโดยเรียนวิธีการสอนปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือนักเรียนที่เรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยา เรื่อง การย่อยอาหารสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนปกติ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ หลังการเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนและวิธีสอนปกติทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยา เรื่อง การย่อยอาหารสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ ที่ใช้ในการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขณะเรียน

1.2 การนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้ควรมีการอธิบายวิธีการใช้ให้กับผู้เรียนเสียก่อน เพื่อผู้เรียนได้เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ได้อย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรส่งเสริม และสนับสนุน การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและระดับชั้นอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้า เรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

2.3 ผู้ทำการศึกษาค้นคว้า เรื่อง ผลการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนควรเป็นผู้ที่มีความสนใจในเรื่องที่จะทำอย่างจริงจัง จึงทำให้การพัฒนาการเรียนรู้บทเรียนผ่านเว็บ มีความสมบูรณ์ และมีคุณภาพอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์ดวงพร ธรรมะ, อาจารย์ ดำรัส อ่อนเฉวียง และรองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ และอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน ที่กรุณาให้คำปรึกษาให้ข้อแนะแนว แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545.** กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) , 2545.

กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2**) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา, 2546.

ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์. “การเขียนสร้างสรรค์,” **วิทยาจารย์.** 9, 2(2537); 53.

ปัทมา โตอดิเทพย์. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเรื่องคำควบกล้ำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

ไพฑูรย์ พนกาศ. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับสอนซ่อมเสริม วิชา คณิตศาสตร์เรื่อง “การแยกตัวประกอบ” ของพหุนาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.

ยุทธพล ทับลา. (2555). **คอมพิวเตอร์ช่วยสอน CAI** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.sites.google.com/site/ajyutt (อ้างอิงเมื่อ 3 สิงหาคม 2557).

สมศรี เพ็ชรยิ้ม. “การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนระหว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการผันวรรณยุกต์และวิธีแจกลูก,” **วารสารครุศาสตร์.** 29, 3(2554); 149-153.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2545-2559)** : พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.

อรรถพร ธนูเพ็ชร. “การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Excel 2010,” **วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 10, 2(2558); 55-56.

อมร สุขจำรัส. **ผลการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง การย่อยอาหาร.** กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.

ผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0

The Effects of The Development Curriculum For Sixth Grade Science Teachers In Learning Management Based On Education 4.0

เสาวรสธ์ พลโคตร[1]
มนตรี วงษ์สะพาน[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความรู้ด้านการศึกษาแบบ 4.0 2) ศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ของครู 3) ศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 19 คน ได้มาโดยการสมัครใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้ด้านการศึกษาแบบ 4.0 แบบประเมินความสามารถในออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 แบบสอบถามความความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักสูตร สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test

ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้เข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตร มีความรู้ด้านการศึกษาแบบ 4.0 หลังได้รับการพัฒนาสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูผู้เข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตร มีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 โดยรวมในระดับมาก มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 โดยรวมในระดับมาก และ ครูผู้เข้ารับพัฒนาตามหลักสูตรมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 โดยรวมในระดับมาก

คำสำคัญ : การศึกษาแบบ 4.0, การจัดการเรียนรู้, การพัฒนาหลักสูตร

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare the knowledge of the education 4.0. 2) study the abilities in the design of teachers learning. 3) study the ability of the teachers to learning management and 4) to study the satisfaction of the teachers with the use of development curriculum for sixth grade science teachers in learning management based on education 4.0. The sample consisted of teachers of science subjects. There are 19 students in the school under the Office of Khon Kaen Primary Education Area 4, Second Semester, 2016. Research tools were to the test on the teacher's knowledge about education 4.0, an evaluation form on the teacher's ability to design learning based on education 4.0, an evaluation form on the teacher's ability to organize education learning management, and the teachers' satisfaction towards the curriculum. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and test the hypothesis with Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test.

The effects of implementing curriculum to enhance of the sixth grade science teachers in learning management based on education 4.0 the results that : The teachers gained a better knowledge about education 4.0 learning management than they did before getting involved in the curriculum development at the .05 level of significance, the ability to design learning management. based on education 4.0, the abilities to provide learning management in education 4.0, for overall teacher at a high level and The teachers who were developed based on curriculum gained satisfaction with the use of curriculum development of sixth grade science teachers in learning management based on education 4.0 , for overall teacher at a high level.

Keywords : Education 4.0, Learning Management, curriculum development

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี ที่มีการแข่งขันสูง รัฐบาลจึงประกาศนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพื่อปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยก้าวออกจากรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศรายได้สูง โดยใช้นวัตกรรมเสริมคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม ต้องสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนผ่านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เพื่อให้ได้สินค้าที่เป็นนวัตกรรม รวมทั้งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเพื่อขับเคลื่อนประเทศ ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการ ต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อรองรับการเป็นประเทศไทยแบบ 4.0 ควรกำหนดรูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อให้ตรงกับเป้าหมายที่แท้จริงของประเทศไทย 4.0 สินธะวา คามดิษฐ์ (2559 : 11) การศึกษาไทย 4.0 เป็นการศึกษายุคผลิตภาพที่ต้องการผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์ให้ได้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเองและชุมชนอื่นๆ เน้นการทำได้และลงมือทำ เน้นที่การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดผลิตภาพ และมีจิตสำนึกทางสังคม มีความรับผิดชอบ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2016 : 6-7) การออกแบบการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ครูผู้สอนในยุคปัจจุบันต้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญอย่างมาก ในการคิดพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ครู คือ กลจักรสำคัญในการพัฒนาการศึกษา เป็นผู้กำหนดคุณภาพประชากรในสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม วิชาชีพครูจึง ควรเป็นที่รวมของคนเก่ง คนดี สามารถเป็นต้นแบบทางคุณธรรม จริยธรรม การประพฤติปฏิบัติตน การดำรงชีวิต และการชี้นำสังคมไปในทางที่เหมาะสม ดิเรก พรสีมา และคณะ (2546 : 1) แต่จากสภาพปัจจุบัน การสอนของครูยังเฉื่อยเนือย (Passive) ไม่น่าตื่นเต้นสำหรับคนรุ่นใหม่ กระบวนการเรียนการสอนยังเป็นแบบเดิมๆ การพัฒนางานให้มีชีวิตชีวาในการสอนยังมีไม่มากนัก การวิจัยค้นคว้ามีน้อย ขาดอุดมคติ ความมุ่งมั่นและความสำนึก ครูไม่เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการสอนและการดำรงตน การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆได้อย่างจริงจังและเต็มที่ยังมีน้อย ครูตามไม่ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ ข้อจำกัดของงานครูกับรูปแบบของการศึกษาใหม่ การสอนที่ไม่สอดคล้องกับชีวิตจริง ความหลากหลายของผู้เรียนที่เกินกว่าครูจะชี้แนะได้ การเรียกร้องที่ครูไม่พร้อมจะรับได้เหมาะสม ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2559 : 89-90)

ผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งรัฐควีนแลนด์ ประเทศออสเตรเลีย เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง พบว่า ครูไทยมีความต้องการพัฒนาเชิงสมรรถนะด้านต่างๆ ได้แก่ องค์ความรู้แนวใหม่ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้แนวใหม่ การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เทคโนโลยีสารสนเทศ การนิเทศติดตามช่วยเหลือ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Queensland University of Technology , 2002 : 15-16 อ้างอิงใน สุรศักดิ์ ปาเฮ . 2553 : 8-9)

การพัฒนาครูท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี ช่วงทศวรรษแรกของการปฏิรูปการศึกษา ประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับความต่อเนื่องของการพัฒนาครู การใช้รูปแบบหรือกลยุทธ์การพัฒนาครูที่ยังไม่สอดคล้องกับสภาพจริงของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เน้นการอบรมภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ ส่งผลให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการตามแนวปฏิรูปได้ สิรินภา กิจเกื้อกูล (2553 : 45-59)

การพัฒนาครูมีรูปแบบ วิธีการและเทคนิคที่หลากหลาย แต่ละรูปแบบ เทคนิค วิธีการ ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาครูให้มีความรู้ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น การพัฒนาครูโดยการประชุมปฏิบัติการ (Work shop) ช่วยให้ผู้ประชุมมีประสบการณ์และสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ปฏิบัติ สงเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาความรู้ และทักษะของผู้เข้ารวมประชุม ระวีวรรณ เสวตามร (2530 : 66) การให้คำแนะนำปรึกษา (Mentoring) และการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียนด้วยลักษณะที่สร้างสรรค์และจูงใจให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนการพัฒนาตนเอง Pearson. (2012 : 74) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Practice Learning) เป็นกระบวนการทบทวนและสะท้อนผลการกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียนโดยใช้ความรู้จากความคิดรวบยอดในบทเรียนและประสบการณ์ที่มีอยู่มาปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงพัฒนาความรู้และทักษะในบทเรียนให้สูงขึ้น ผ่านกิจกรรมการทบทวนปฏิบัติด้วยการสะท้อนผล (Reflective Practice) หรือให้ข้อมูลป้อนกลับจากเพื่อนและครูผู้สอนในชั้นเรียน Gredecki and Turner (2011 : 331-332) การนิเทศ (Supervision) จะช่วยให้เกิดการปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนให้มีคุณภาพดีขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการประถม ศึกษาแห่งชาติ (2539 : บทนำ) และการถอดบทเรียน (Lesson Learned) จะทำให้ได้บทสรุป ชุดความรู้ สามารถนำไปพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพได้ ศุภวัลย์ พลายน้อย (2551 : 14)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ครูผู้สอนควรได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 ที่ตรงกับความต้องการของสังคมไทย ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 อย่างแท้จริง หลักสูตรพัฒนาครู ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยนำแนวคิด การประชุมเชิงปฏิบัติ เน้นการลงมือทำ เพื่อให้ครูผู้สอนได้รับการ

พัฒนาสมรรถนะตามหลักสูตรดังกล่าว และสามารถนำความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ไปปฏิบัติจริงในงานในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้ อย่างแท้จริง ตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ มีการนิเทศ การให้คำแนะนำปรึกษา การสะท้อนผลการปฏิบัติ และประชุมเพื่อถอดบทเรียนที่ได้จากการปฏิบัติ เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบท และสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านการศึกษาแบบ 4.0 ก่อนและหลังพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0

2. เพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ของครูที่ได้รับการพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0

3. เพื่อศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูที่ได้รับการพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 180 โรงเรียนๆ ละ 1 คน รวมจำนวน 180 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0

2. ตัวแปรตาม

ผลของการใช้หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 ประกอบด้วย

2.1 ความรู้ด้านการศึกษาแบบ 4.0 ของครูวิทยาศาสตร์

2.2 ความสามารถของครูวิทยาศาสตร์ในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0

2.3 ความสามารถของครูวิทยาศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0

2.4 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0

กรอบแนวคิดในการวิจัย

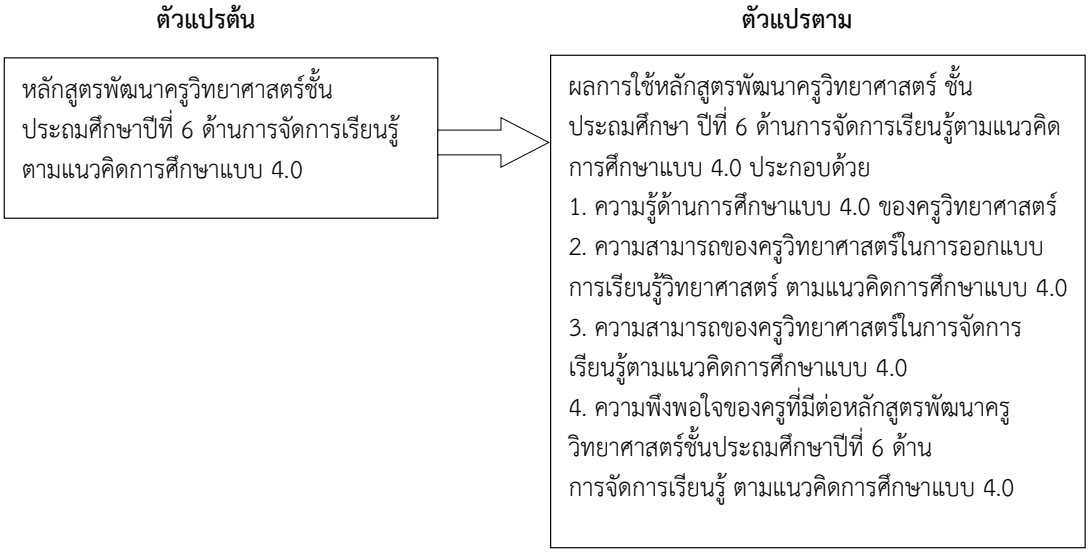

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประกอบด้วย

ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 180 โรงเรียนๆ ละ 1 คน รวมจำนวน 180 คน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 19 คน ซึ่งได้มาโดยการสมัครใจ โดยกระจายทุกอำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยการประเมินความสอดคล้องโครงร่างหลักสูตร มีค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60-1.00 ความเหมาะสมของร่างหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.37, S.D = 0.26) และความเป็นไปได้ของร่างหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.27, S.D = 0.23) และเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากขึ้นไปทุกองค์ประกอบ

2. แบบทดสอบวัดความรู้ด้านการศึกษาแบบ 4.0 มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีผลการประเมินได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 หาความยากง่าย (p) อำนาจจำแนก (B) เป็นรายข้อ โดยวิเคราะห์ดัชนีความไวของเบรนแนน (B-index) ได้ค่าความยาก ตั้งแต่ 0.58 – 0.77 และมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 – 0.85

วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (r_{cc}) ของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตรของ Lovett ได้ค่าความเชื่อมั่น (r_{cc}) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

3. แบบประเมินความสามารถในออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีผลการประเมินได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 -1.00 แสดงว่าแบบประเมินที่สร้างขึ้นมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีผลการประเมินได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

5. แบบสอบถามความความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักสูตร มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีผลการประเมินได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 -1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 ดำเนินการวิเคราะห์ความสามารถ ในการออกแบบการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และความ พึงพอใจของครูต่อหลักสูตร วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยการหาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนแบบทดสอบวัดความรู้ของครูด้านการศึกษาแบบ 4.0 ก่อนและหลังการพัฒนาครู โดยใช้สถิติ Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test

ขั้นตอนการวิจัย

1. การเตรียมการก่อนใช้หลักสูตรพัฒนาครู เพื่อให้การพัฒนาครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัย ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้หลักสูตรพัฒนาครูไปยังคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.2 ติดต่อประสานงานกับครูผู้เข้ารับการพัฒนา เพื่อเตรียมการทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการศึกษาแบบ 4.0 และนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ที่ใช้ในการอบรมพัฒนา

1.3 ประชุมชี้แจงกระบวนการพัฒนาครูกับผู้ช่วยวิจัย

1.4 จัดเตรียมสื่อ และเครื่องมือวัดและประเมินผล

2. การดำเนินการทดลอง ดังนี้

2.1 ทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 ก่อนการพัฒนาครูตามหลักสูตร

2.2 ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 ใช้เวลาในการพัฒนาครูแยกออกตามเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้ 7 หน่วยหน่วยที่ 1-4 จะประชุมเชิงปฏิบัติการในห้องอบรม หน่วยที่ 5-6 จะเป็นการฝึกปฏิบัติจริงในภาคสนาม และหน่วยที่ 7 จะเป็นการประชุมพบกลุ่มถอดบทเรียนในห้องอบรมหลังปฏิบัติการในภาคสนามแล้ว รายละเอียดดังนี้

หน่วยที่ 1 การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แบบ 4.0 (เวลา 6 ชั่วโมง)

หน่วยที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แบบ 4.0 (เวลา 6 ชั่วโมง)

หน่วยที่ 3 สื่อและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แบบ 4.0 (เวลา 6 ชั่วโมง)

หน่วยที่ 4 การวัดและประเมินผล แบบ 4.0 (เวลา 6 ชั่วโมง)

หลังเสร็จสิ้นการพัฒนาในหน่วยที่ 1-4 แล้ว ผู้วิจัยทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 และประเมินความสามารถในการออกแบบการ

เรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 โดยผู้วิจัยจะประเมินการออกแบบการเรียนรู้ของครู คนละ 6 แผนๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง

หน่วยที่ 5 การปฏิบัติการสอน หลังจากเสร็จสิ้นการประชุมปฏิบัติการหน่วยที่1-4 ครูผู้เข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตร กลับไปปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนในโรงเรียนของตนเอง โดยใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะประเมินการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 ระหว่างดำเนินการการปฏิบัติงานในภาคสนาม คนละ 3 ครั้ง

หน่วยที่ 6 การนิเทศ ผู้วิจัยใช้เวลาในการนิเทศติดตามครูผู้เข้ารับการพัฒนาอย่างเป็นทางการ คนละ 3 ครั้งๆละ 3 ชั่วโมง และการสะท้อนผลหลังปฏิบัติการสอนอีก 30 นาที รวมทั้งสิ้น 3.30 ชั่วโมง/ครั้ง/คน และหากมีปัญหาในการดำเนินงานสามารถขอคำแนะนำปรึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้แก้ปัญหาร่วมกันได้โดยไม่จำกัดเวลา ขั้นตอนในหน่วยที่ 6 นี้จะทำควบคู่ไปพร้อมกับหน่วยที่ 5 การปฏิบัติการสอน

หน่วยที่ 7 การถอดบทเรียน เป็นการประชุมพบกลุ่มเพื่อถอดบทเรียน ในห้องประชุมหลังปฏิบัติการในภาคสนามแล้ว แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้เข้ารับการพัฒนาและผู้วิจัย ใช้เวลา 6 ชั่วโมง

หลังเสร็จสิ้นกระบวนการในหน่วยที่ 7 ผู้วิจัยสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0

ผลการวิจัย

ผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 ดังนี้

1.เปรียบเทียบความรู้ด้านการศึกษาแบบ 4.0 ก่อนและหลังพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลการทดสอบคะแนนวัดความรู้เกี่ยวกับการศึกษาแบบ 4.0 ของครูวิทยาศาสตร์ในระยะก่อนและหลังการพัฒนา โดยใช้ Wilcoxon Signed Ranks Test

ระยะการทดลอง	M	S.D.
ก่อนการพัฒนา	25.16	3.45
หลังการพัฒนา	33.95	3.49

	จำนวน (คน)	Sum of Rank	Z	ค่า p (2-tailed)
คะแนนวัดความรู้ (ก่อน-หลัง)			-3.750*	.000
ตำแหน่งที่เป็นลบ	1	0		
ตำแหน่งที่เป็นบวก	18	171.00		

*p ‹ .05

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการวัดความรู้ด้านการศึกษาแบบ 4.0 ของครูในระยะก่อนและหลังการพัฒนา ทดสอบโดยใช้ Nonparametric test ชนิด Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test ได้ค่า Z = -3.750 p (2-tailed) = .000 น้อยกว่า .05 นั่นคือ ภายหลังการพัฒนาครูที่เข้าร่วมหลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 คะแนนเฉลี่ยทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการศึกษาแบบ 4.0 สูงขึ้นภายหลังการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการประเมินความสามารถของครูในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 พบว่า มีค่าเฉลี่ยความสามารถครูในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.47, S.D = 0.13) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง ($\overline{X}$ = 4.79,S.D = 0.41) กิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้เกิดนวัตกรรม ชิ้นงาน ผลงานที่เหมาะสม ($\overline{X}$ = 4.66,S.D = 0.48) และ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล การสะท้อนผล และสรุปผล ($\overline{X}$ = 4.65,S.D = 0.55)

3. ผลการประเมินความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.49, S.D = 0.16) เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ลำดับแรก คือ สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียนตามโอกาส ($\overline{X}$ = 4.79, S.D = 0.41) ใช้สื่อได้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.65, S.D = 0.48) และ ระบุการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ($\overline{X}$ = 4.65, S.D = 0.55)

4. ครูผู้เข้ารับพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 มีความพึงพอใจหลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์โดยรวมมีความพึงพอใจระดับมาก ($\overline{X}$ =4.48, S.D.= 0.10) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าคะแนนประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ลำดับแรก คือ ข้อ 6 กิจกรรมในหลักสูตรเน้นให้ ลงมือปฏิบัติ ทุกคนมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ =4.84, S.D.= 0.50) ข้อ 14 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาครูได้จริง ($\overline{X}$ =4.74, S.D =0.45) ข้อ 15 เป็นหลักสูตรที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ($\overline{X}$ = 4.74, S.D =0.45)

อภิปรายผล

1. ครูผู้รับการพัฒนาตามหลักสูตร มีความรู้ ด้านการศึกษาแบบ 4.0 หลังได้รับการพัฒนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจาก การออกแบบหลักสูตรพัฒนาครู เหมาะกับบริบทและความต้องการของครูผู้เข้ารับการพัฒนาที่ใช้เงื่อนไข หลักการกระตุ้นสนับสนุนให้ครูได้รับประสบการณ์ สร้างองค์ความรู้จากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ มุ่งเน้นให้ครูแต่ละคนได้พัฒนาศักยภาพของตนให้เจริญเต็มที่ ครอบคลุมทุกด้าน มีการฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองในภาคทฤษฎี และได้นำสื่อประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างหลากหลาย มีตัวอย่างผลงานเป็นแนวทางในการเรียนรู้ จึงส่งผลให้ครูผู้เข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตรนี้มีความรู้ความเข้าใจ ในเทคนิคการสอนใหม่ๆ สามารถใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรอบรู้ตามสถานการณ์บ้านเมือง รู้เท่าทันกับสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงทางสังคมปัจจุบัน ยนต์ ชุ่มจิต (2550 : 33) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bullough & Kridel (2003 : 242-251) ได้ศึกษาการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการและการพัฒนาครูในเวลา 8 ปี ซึ่งการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาครู (In-service teacher Education) เป็นการให้ประสบการณ์การปฏิบัติอย่างเป็นประชาธิปไตยแก่ครูโรงเรียนได้ปฏิรูปและครูได้รับ

การพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมายของ ออซูเบล ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ถ้าการเรียนรู้สิ่งใหม่นั้นผู้เรียนเคยมีพื้นฐานซึ่งเชื่อมโยงเข้ากับความรู้ใหม่ โดยใช้หลักการเรียนรู้อย่างมีความหมาย 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) ก่อนจะสอนสิ่งใดใหม่ ต้องสำรวจความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนก่อนว่ามีพอที่จะทำความเข้าใจเรื่องที่จะเรียนใหม่หรือไม่ ถ้าไม่มีจะต้องจัดให้ 2) ช่วยให้ผู้เรียนจำสิ่งที่เรียนไปแล้วได้ โดยให้ผู้เรียนมองเห็นความเหมือนและความแตกต่างของความรู้ใหม่และความรู้เดิมต้องให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมได้ โดยการอธิบายและการสอนแบบค้นพบ ภพ เลาหไพบูลย์ (2542 : 68-87)

2. ครูผู้เข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตร มีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 โดยรวมในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก หลักสูตรพัฒนาครูมีกระบวนการหลากหลาย ครูได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่องและเป็นการเรียนรู้ที่ เรียกว่า Active Learning มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง เกิดการขยายเครือข่ายขององค์ความรู้ แลกเปลี่ยนการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ ผู้สอนนอกจากจะต้องออกแบบการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินการเรียนรู้ยังต้องทำความเข้าใจเรื่องหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญในศตวรรษนี้ เนื่องจากความรู้ได้รับการผลิตอย่างมากมายและรวดเร็ว แต่จำนวนระยะเวลา ที่กำหนดในหลักสูตรมีจำกัด การวิเคราะห์หลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้จึงเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้สอน ไม่น้อยกว่าที่ผู้เรียนต้องเรียนผ่านกิจกรรมห้องเรียนวิทยาศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ รู้จักพัฒนานวัตกรรมทางการเรียนการสอน และจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเรียนรู้ตลอดชีวิตและประการสำคัญก็คือผู้สอนต้องมีความเข้าใจในวิชาชีพครูและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพที่กำหนด ประสาท เนื่องเฉลิม (2557 : 24-25)

3. ครูผู้เข้ารับพัฒนาตามหลักสูตร มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 โดยรวมในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก หลักสูตรพัฒนาครู ได้ดำเนินการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพ เหมาะกับบริบทและความต้องการของครูผู้เข้ารับการพัฒนา ที่ใช้เงื่อนไขหลักการกระตุ้นสนับสนุนให้ครูได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ การแนะนำปรึกษา ควบคู่กับการนิเทศ สังเกตชั้นเรียน การสะท้อนผลการปฏิบัติและการนำความรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ไปปฏิบัติในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องจนส่งผลให้ผู้สอนได้รับความรู้ความเข้าใจ สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบผลสำเร็จ สอดคล้อง Wilson (2004 : 176) ได้ศึกษาผลกระทบของการจัดการฝึกอบรมเฉพาะกิจใหม่ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการสังเกตพฤติกรรมและการนิเทศการสอนโดยใช้รูปแบบการฝึกอบรมเฉพาะกิจที่ชื่อว่า Saphier Training Model ซึ่งมีลักษณะของการนิเทศการสอนโดยใช้การสอบถามหรือการซักถามตอบ (Collegial inquiry) แทนการบรรยายล้วนๆ รวมทั้งการใช้การสังเกตการณ์และการอภิปราย สรุปผลการวิจัยได้ว่ารูปแบบการฝึกอบรมเฉพาะกิจที่เลือกใช้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป ซึ่ง Burley and Pomphrey (2011 : 21) เห็นว่าการพัฒนาครูผ่านกิจกรรมการให้คำแนะนำปรึกษา Mentoring) ส่งผลให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้และทักษะทางวิชาการด้วยกิจกรรมการชี้แนะ การสร้างความเข้าใจ และการสนทนาในประสบการณ์ สื่อกลางในการเรียนรู้ ควบคู่การใช้กระบวนการทางสังคม โดยใช้ประสบการณ์จริง การสะท้อนผล เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถเข้าใจและได้รับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้เมื่อนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในบริบทสถานการณ์อื่น ขณะที่ Schon (1983 : 68) เห็นว่า การที่บุคคลสะท้อนผลผ่านการปฏิบัติด้วยประสบการณ์ในสถานการณ์ปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อน และมีความไม่มั่นใจ การใช้กิจกรรมสะท้อนผลใน

ปรากฏการณ์เบื้องต้นและความเข้าใจขั้นพื้นฐาน อาจมีนัยส่งผลต่อพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในสถานการณ์ใหม่ด้วยความเข้าใจ

4. ครูผู้เข้ารับพัฒนาตามหลักสูตร มีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0 โดยรวมในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก การเกิดจากแรงจูงใจภายในตัวบุคคล ตามทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ ที่ว่ามนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ และไม่มีที่สิ้นสุด ต้องการมีความสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ เมื่อเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายย่อมเกิดความพึงพอใจ (Maslow, Abraham M. 1954: 80 - 106) สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่ต้องการที่จะเรียนรู้ทักษะ ความรู้ที่จำเป็นในการเพิ่มขีดความสามารถของตนในการทำงานและนำทักษะที่ได้เรียนรู้มาใช้งานได้ทันที เกี่ยวกับปัญหาในชีวิตประจำวัน จะนำไปสู่ความสำเร็จในอาชีพ สนองความต้องการของผู้ใหญ่โดยตรง การเรียนการสอนต้องยึดหลักให้ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ใหญ่ นั่นคือ ต้องรู้หลักการศึกษาผู้ใหญ่ Malcome S. Knowles (1980 : 2).

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หลักสูตรพัฒนาครูควรมีกระบวนการหลากหลาย ให้ครูได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองผ่านกระบวนการกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการพัฒนาด้วยกันเอง เกิดการขยายเครือข่ายขององค์ความรู้ ร่วมกันวิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ เพื่อการพัฒนานวัตกรรมทางการสอน

2. การดำเนินการที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาครู ควรให้ครูได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติการแนะนำปรึกษา ควบคู่กับการนิเทศ สังเกตชั้นเรียน การสะท้อนผลการปฏิบัติและการนำความรู้ทักษะการจัดการเรียนรู้ไปปฏิบัติในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้ครูผู้สอนได้รับความรู้ความเข้าใจสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยติดตามผลหลังการใช้หลักสูตรในระยะยาว สำหรับครูผู้สอนที่เข้าร่วมการพัฒนาเพื่อจะติดตามและศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ควรมีการขยายผลการใช้หลักสูตรและมีการใช้หลักสูตรกับครูในโรงเรียนทั่วไป ที่ทำการสอนในระดับประถมศึกษา ที่มีความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบ 4.0

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษาช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อีกทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยจนกระทั่งงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ดิเรก พรสีมาและคณะ. **การพัฒนาวิชาชีพครู.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2546.

ประสาท เนืองเฉลิม. **การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21**. มหาสารคาม: อภิชาตการพิมพ์, 2557.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ . **การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

ภพ เลาหไพบูลย์. **แนวการสอนวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2542.

ยนต์ ชุ่มจิตร. **ความเป็นครู.** กรุงเทพฯ : โอ เอสพริ้นเตอร์เฮาส์, 2550.

ระวีวรรณ เสวตามร. **การประชุมที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สบายใจ, 2530.

ศุภวัลย์ พลายน้อย. **นานาวิธีวิทยาการถอดบทเรียนและการสังเคราะห์ความรู้.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด (มหาชน), 2551.

สินธะวา คามดิษฐ์. "ประเทศไทย 4.0 : การศึกษาไทย 4.0" ใน **การศึกษาไทย 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา** โดย ไพฑูรย์ สินลารัตน์และคณะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

สิรินภา กิจเกื้อกูล. "การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาครูตามแนวปฏิรูป ประสบการณ์จากวิทยานิพนธ์พุทธศักราช 2543-2551". **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.** 12, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม2553), 45-59.

สุรศักดิ์ ปาเฮ. **เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่อง การพัฒนาครูทั้งระบบตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) วันที่ 28-29 ธันวาคม 2553 ณ โรงแรมนครแพร่ทาวเวอร์จังหวัดแพร่.** แพร่ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 2, 2553.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. **ก ชุดอบรมศึกษานิเทศก์การนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

Bullough Jr., V. Robert and Craig Kridel.."workshop In-service Teacher Education, and the Eight Year Study,"**Teaching and Teacher Education**. 7(5) : 845-917, 2003.

Burley and Pomphrey. **Mentoring and coaching : Collaborative professional learning inquiry for teachers.** NY: Routledge, 2011.

Gredecki, N., & Turner, P. **Training in Forensic Psychology and professional issues. In G. R. C. Davey (Ed.), Introduction to Applied Psychology** (1st ed., pp. 317-340). London: Blackwell Publishing, 2011.

Malcome S. Knowles. . Knowles, Malcolm S. **The Modern Practice of Adult Education : From Pedagogy to Andragogy**. New York: Cambridge, The Adult Education Company, 1980.

Maslow, Abraham M. **Motivation and Personality**. New York : Harper and Row, 1954.

Pearson, Joanne. "Approaches To Teaching and Learning 2 : Planning, Progression and Sequence," in **Training to Teach : A Guide for Students.** 2nd ed. edited by Neil Denby. p. 145-155. Thousand Oaks, CA : SAGE Publications Ltd., 2012.

Queensland University of Technology. **The Thailand Education Reform Project.** (online) (March 15, 2017) Retrieved from http://www.edthai.com/publication/0005/fulltext.pdf., 2002.

Schon, D. A.. **The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action**. New York : Basic Books, 1983.

Wilson, Janet. "Perceived Effets of a Formal Training Program on the Process and of Teacher Observations," **Dissertation Abstracts International**. 65(6) : 2052, 2004.

การจัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อคาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี

Geographic Information Management for Prediction of Urban Expansion in Suratthani

เอพร โมฬี[1]
นิธิศ เสาแก้ว[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี และคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี โดยใช้วิธีการการจัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ด้วยการใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์และซ้อนทับภาพถ่ายดาวเทียมและภาพถ่ายทางอากาศ 2 ช่วงปี คือ พ.ศ.2544 – 2550 และ พ.ศ.2550 – 2555

ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี ในช่วงปี พ.ศ.2544 – 2550 พื้นที่เกษตรกรรมลดลงมากที่สุด รองลงมา คือ พื้นที่ป่าไม้ ส่วนพื้นที่เบ็ดเตล็ดเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมา คือ พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย และพื้นที่แหล่งน้ำ ตามลำดับ ต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2550 – 2555 มีเพียงพื้นที่เกษตรกรรมเพิ่มขึ้นเพียงประเภทเดียว ส่วนด้านการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีในช่วงปี พ.ศ.2544 – 2550 มีการขยายตัวเมืองไปแทนพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด และในช่วงปี พ.ศ.2550 – 2555 มีการขยายตัวเมืองไปแทนที่พื้นที่เบ็ดเตล็ดมากที่สุด สำหรับการคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีในปี พ.ศ.2565 หรืออีก 10 ปีข้างหน้า พบว่า ยังคงมีพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด รองลงมา คือ พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เบ็ดเตล็ด และพื้นที่แหล่งน้ำ ตามลำดับ โดยพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยเท่านั้นที่จะเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มขยายตัวเมืองออกสู่ชานเมือง คือ ตำบลวัดประดู่ และตำบลขุนทะเล และจะขยายตัวเมืองออกสู่พื้นที่ตำบลบางใบไม้ ตำบลบางไทร ตำบลบางชนะ และตำบลคลองฉนาก ด้วยการจัดการสารสนเทศดังกล่าวบ่งชี้ถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีในระยะยาว และเป็นส่วนสำคัญในการนำไปใช้วางแผนการจัดการผังเมืองให้สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการขยายตัวเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การจัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ การขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี การคาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี

---

[1]อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Abstract

The study aims to explore the changes in land uses and urban expansion in Suratthani, and to predict trend of land uses and urban expansion in Suratthani by using geographic information management system and overlay satellite imagery and aerial imagery in 2 periods are 2001-2007 and 2007-2012.

The findings are between years 2001 - 2007, the agricultural areas was the most decreased and followed by forest areas. The most increased area was miscellaneous areas and followed by buildings and residential areas, and water resources areas. In years 2007 - 2012 only agricultural areas was increased in land uses changing. For urban expansion in Suratthani in years 2001 – 2007 found that urban expansion the most replaced agricultural areas and forest areas respectively in year 2007- 2012. The prediction of trend on land uses changing and urban expansion in Suratthani in year 2022 or next 10 years found that there is still most agricultural areas and following by buildings areas and residential areas, forest areas, miscellaneous areas, and water resources areas respectively. However, those changing trend is only buildings and residential areas increasingly while other areas are all decreasing. There is a trend to expand the city to the suburbs to Wat Pradu and Khun talay sub-districts in addition to expand the city to Bang baimai, Bang Sai, Bang chana, and Klong chanak. By means of geographic information management in addition to indicating changes in land use urban expansion in Suratthani in long term and it is also an importance role to manage city plan to support utilities system in accordance with population increasing and urban expansion to be effective in the future.

Keywords : Information Management, Urban Expansion in Suratthani, Prediction of Urban Expansion in Suratthani

บทนำ

ในยุคปัจจุบันมีข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ข้อมูลดังกล่าวนอกจากมีปริมาณมหาศาลแล้ว (big data) ยังมีความหลากหลายด้านรูปแบบ เนื้อหาสาระ และการนำไปใช้งาน ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ส่งผลให้ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หากข้อมูลเหล่านี้มิได้ผ่านการจำแนกแล้วย่อมส่งผลให้ข้อมูลนั้นขาดความน่าเชื่อถือ หากมีการนำไปใช้ก็จะส่งผลกระทบตลอดกระบวนการดำเนินงาน เนื่องจากผลลัพธ์ที่ได้จะไม่ตรงความเป็นจริง ขาดความถูกต้อง และไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศ Shelly and Rosenblatt (2012 : 12 - 38) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการสารสนเทศ (Information Management) ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และระบบสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการจัดการสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์การใช้งาน โดยการเลือกใช้ระบบสารสนเทศจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานและการให้ผลลัพธ์เป็นสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ในส่วนของระบบสารสนเทศแต่ละระบบจะมีกระบวนการทำงาน 3 ขั้นตอน คือ กระบวนการนำเข้าข้อมูล การประมวลผล และการแสดงผลลัพธ์ Dennis, Wixom, and Roth (2012 : 152 - 165) ระบบสารสนเทศที่มีการพัฒนาขึ้น จะมีการวิเคราะห์และออกแบบระบบให้สามารถจัดการข้อมูลเฉพาะด้าน ซึ่งสามารถนำมาใช้

ปฏิบัติงานและแสดงผลลัพธ์ได้ถูกต้องตรงตามความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศ ระบบสารสนเทศที่มีการนำมาใช้ในหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เช่น ระบบประมวลผลเชิงรายการ ระบบสารสนเทศสำนักงานอัตโนมัติ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ และระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น

ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เป็นระบบสารสนเทศประเภทหนึ่งที่นิยมใช้เพื่อการจัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ด้วยการเน้นกระบวนการจัดการข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial data) เช่น พิกัดหรือตำแหน่งพื้นที่ ประเภทสิ่งปกคลุมดิน อาคารและที่อยู่อาศัย ถนน แม่น้ำ เป็นต้น ผลลัพธ์ที่ได้จากระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์สามารถนำมาใช้ศึกษาประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละพิกัด การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากอดีตสู่ปัจจุบัน และการคาดการณ์แนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต (Chaichanrom and Emaruchi. 2010 : 21 – 26 ; Nouri et al. 2013 : 32 – 33 ; Gharagozlou et al. 2016 : 11 – 18) ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินพบว่า พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยจะออกสู่เขตชานเมืองเนื่องจากมีประชากรเคลื่อนย้ายเข้าไปตั้งถิ่นฐานหนาแน่นมากขึ้น จึงเกิดความเจริญขึ้นในพื้นที่ทั้งด้านสาธารณูปโภคและอุปโภค สิ่งเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้หนึ่งของลักษณะกระบวนการกลายเป็นเมืองนั่นเอง ดังนั้น พื้นที่เมืองในการศึกษาวิจัยครั้งนี้หมายถึง พื้นที่ที่มีสิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย เขตชุมชน เขตเศรษฐกิจ และแหล่งอุตสาหกรรม ส่วนการขยายตัวเมือง หมายถึง การขยายพื้นที่เมืองออกสู่บริเวณชานเมืองที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่นมาเป็นพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย และเป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยไปทดแทนการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่น ส่วนแนวโน้มการขยายตัวเมือง หมายถึง การคาดการณ์พื้นที่ที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่น ๆ มาเป็นพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย (Jain et al. 2016 : 13 – 15 ; Memarian et al. 2012 : 21 - 26; Halmy et al. 2015 : 31 - 42; Subedi et al. 2013 : 27 - 29; Jawad et al. 2013) และ Rendana et al. (2015) ได้ศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองคาเมรอนไฮแลนด์ ประเทศมาเลเซีย พบว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่เกษตรกรรมผสม และพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง มีการเพิ่มขนาดพื้นที่มากขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน และการคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตนั้น (Cheablam. 2010 : 52 – 58 ; Tarapan et al. 2011 : 45 - 48 ;Janchang. 2010 : 128 – 132 ; Daungnam et al. 2008 : 21 - 24 ; Chaiyaocha and Suwanweerakamtorn. 2011) เป็นการจัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ด้วยการนำข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมและภาพถ่ายทางอากาศ (Paisaludomsilp and Sawangjang. 2011 ; Banlue et al. 2010) ร่วมกับการสำรวจพิกัดพื้นที่ภาคสนามเพื่อยืนยันตำแหน่งพื้นที่จริงในปัจจุบัน โดยข้อมูลเหล่านี้จะมีการนำมาจัดการให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลเชิงตัวเลข (digital format) และนำเข้าข้อมูลเพื่อประมวลผลในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ซึ่งจะได้ผลลัพธ์ในรูปแบบของแผนภาพหรือแผนที่แสดงสัญลักษณ์แทนการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท ทำให้ง่ายต่อการเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์

พื้นที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีขนาด 337.55 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ตั้งของศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การศึกษา ศูนย์ราชการ และสถานพยาบาลที่สำคัญของภาคใต้ตอนบน อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี มีชื่อเรียกว่า “บ้านดอน” เป็นชื่อท้องถิ่นที่เรียกกันมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นพื้นที่ดอน น้ำท่วมไม่ถึง และเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีมีความเหมาะสมต่อการเป็นเมืองศูนย์กลางของพื้นที่ภาคใต้ นอกจากนี้ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีเป็นอู่ต่อเรือขนาดใหญ่ตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำตาปีส่งผลให้เกิดความเจริญทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น และใน พ.ศ.2459 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นเมืองสุราษฎร์ธานีจนปัจจุบัน และพื้นที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีมีความเจริญด้านเศรษฐกิจต่อมาประมาณปี พ.ศ.2501 พื้นที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีได้เริ่มมีความเจริญด้านเศรษฐกิจและมีแหล่งชุมชนหนาแน่นขึ้นในพื้นที่ตำบลตลาด และขยายออกสู่พื้นที่รอบนอกอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะตำบลมะขาม และตำบลบางกุ้ง จนถึงปัจจุบัน และในปี พ.ศ.2544 พื้นที่ 3 ตำบลดังกล่าว ปรากฏสิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยที่แสดงถึงความเป็นตัวเมืองหนาแน่นมาก

ขึ้นจนถึงปี พ.ศ.2550 ได้ปรากฏพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยออกสู่พื้นที่ตำบลวัดประดู่ และตำบลขุนทะเล อีกทั้ง ยังพบพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยปรากฏขึ้นบริเวณพื้นที่ตามแนวลำน้ำในพื้นที่บางใบไม้ บางไทร และคลองฉลาก (ภาพถ่าวดาวเทียม พ.ศ.2550, 2550) ในปี พ.ศ.2543 จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นการขยายตัวเมือง 20 ตารางกิโลเมตร มาเป็น 36 ตารางกิโลเมตรใน พ.ศ.2553 คิดเป็นการขยายตัวเมืองเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.80 ต่อปี ในช่วงเวลาเดียวกันพบว่า ด้านจำนวนประชากรมีเพิ่มขึ้นมากกว่าเท่าตัวจาก 62,000 คน มาเป็น 131,000 คน (The World Bank. 2015) จากการเพิ่มจำนวนประชากรเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้เมืองสุราษฎร์ธานีมีการขยายตัวมากขึ้น ซึ่งเกิดจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจากพื้นที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีเป็นแหล่งเศรษฐกิจ และมีสถานประกอบการจำนวนมาก เป็นพื้นที่ศูนย์กลางเชื่อมต่อกับจังหวัดใกล้เคียง (Molee. 2014) และจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ มีแรงงานที่เข้ามาประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ เมื่ออำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีมีการขยายตัวเมืองเกิดขึ้น จึงเกิดปัญหาความเป็น “เอกนคร” ที่มีการกระจุกตัวของประชากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่ภายในพื้นที่ที่สำคัญ ก่อให้เกิดการขาดความสมดุลด้านการกระจายตัวของประชากร ส่งผลกระทบให้การขยายตัวเมืองอย่างไม่เป็นระบบและเกิดความล้าหลัง ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาทุกมิติทั้งด้านการจัดการสาธารณูปโภค เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม เมื่ออำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีมีการขยายตัวเมืองออกสู่บริเวณชานเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้พื้นที่เมืองมีขนาดกว้างเกินไป ยากต่อการควบคุมและการจัดการเมือง ขาดความสมดุลทางภูมิศาสตร์ของความเป็นเมือง (Jongkroy and Thongbai. 2014; Sang et al. 2011)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นปัญหาดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงสนใจที่จะนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมือง และเพื่อคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี โดยคาดว่าผลจากกระบวนการจัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนบริหารจัดการผังเมืองให้เกิดความสมดุลของเมือง เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม ป้องกันการขยายตัวเมืองแบบไร้ทิศทาง อีกทั้ง สามารถใช้วางแผนการรองรับด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการขยายตัวเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดด้านการจัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ การคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยการใช้ทฤษฎีซีเอมาร์คอฟที่เป็นแบบจำลองตัวแบบทางคณิตศาสตร์ที่ใช้ในการพยากรณ์เหตุการณ์หรือลักษณะในอนาคตที่มีการนิยมใช้ในการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ด้วยการนำเข้าข้อมูลแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในอดีตและปัจจุบัน เพื่อสร้างแบบจำลองในการคำนวณค่าความน่าจะเป็นและค่าสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตด้วยการแสดงผลลัพธ์ออกมาในรูปแบบแผนที่ (Zhang et al., 2010) และการขยายตัวเมืองตามแนวคิดทฤษฎีวงแหวนของ Burgess (1929) คือ การขยายตัวเมืองที่มีลักษณะเป็นรูปวงแหวนที่มีรัศมีวงกลมต่อเนื่องจากศูนย์กลางเดียวของเมือง โดยเป็นจุดศูนย์รวมของเขต 5 เขต ได้แก่ เขตศูนย์กลางธุรกิจ เขตศูนย์กลางการขนส่ง เขตที่อยู่อาศัยของผู้ใช้แรงงาน เขตชนชั้นกลาง และเขตที่พักอาศัยชานเมือง อย่างไรก็ตามรูปแบบการขยายตัวเมืองอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเจริญของเมืองด้วยการขยายตัวออกจากเขตชั้นในรุกล้ำไปในเขตชั้นนอกถัดออกไป ดังนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

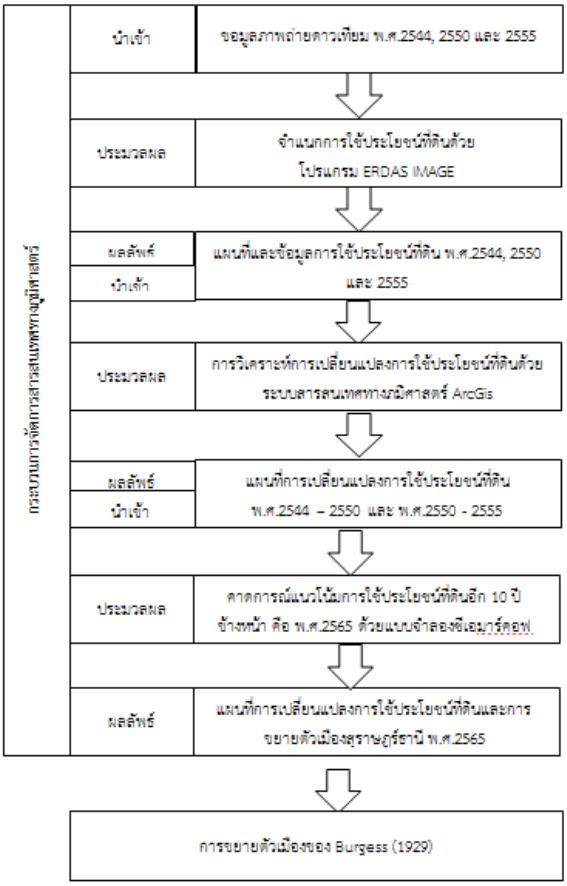

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเชิงพื้นที่ เป็นการศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานีเท่านั้น

2. ขอบเขตข้อมูลการวิเคราะห์ ใช้ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน 5 ประเภท คือ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย พื้นที่เบ็ดเตล็ด และพื้นที่แหล่งน้ำ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ ดังนี้

2.1 การใช้ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศ Landsat 5 และ 7 ระบบ TM และภาพถ่ายดาวเทียมในช่วงปี พ.ศ.2544, 2550 และ 2555 ในการจำแนกการใช้ที่ดิน

2.2 การจัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ คือ โปรแกรมเออร์ดาร์ส และโปรแกรมอาร์คจีไอเอส เพื่อนำมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.3 ขอบเขตเชิงเนื้อหา ประกอบด้วย 2 ประเด็น ได้แก่

2.3.1 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีใน 2 ช่วงปี คือ พ.ศ.2544 – 2550 และ พ.ศ.2550 – 2555 โดยครอบคลุมถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านเกษตรกรรม พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เบ็ดเตล็ด และพื้นที่แหล่งน้ำ

2.3.2 คาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยทฤษฎีซีเอมาร์คอฟ และการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีด้วยทฤษฎีวงแหวน โดยใช้ข้อมูลพื้นฐาน 2 ช่วงปี ในข้อ 2.3.1 มาคาดการณ์แนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองในปี พ.ศ.2565 หรืออีก 10 ปีข้างหน้า โดยการคาดการณ์

ครอบคลุมถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านเกษตรกรรม พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เบ็ดเตล็ด และพื้นที่แหล่งน้ำ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูลวิจัย

1.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวเมือง

1.2 ศึกษาและรวบรวมแผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมและภาพถ่ายทางอากาศ

1.3 สำรวจภาคสนามเพื่อยืนยันพิกัดตำแหน่งพื้นที่ในของอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี

2. การนำเข้าข้อมูล

2.1 การนำข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมและภาพถ่ายทางอากาศเข้าสู่โปรแกรมระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อจัดการข้อมูลภาพดังกล่าว ให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลเชิงตัวเลขหรือข้อมูลดิจิทัลที่คอมพิวเตอร์สามารถประมวลผลได้

2.2 การนำเข้าข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนามด้วยการเก็บพิกัดตำแหน่งพื้นที่ของอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี และใช้ในการยืนยันและปรับแก้ตำแหน่งพื้นที่ที่ได้จากข้อมูลเชิงตัวเลขในข้อที่ 2.1 ให้มีความถูกต้อง ตรงตามพิกัดตำแหน่งพื้นที่จริงของอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เพื่อนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การสำรวจระยะไกล เป็นการจัดการข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมและภาพถ่ายทางอากาศด้วยการปรับแก้เป็นข้อมูลเชิงตัวเลข เพื่อจัดทำแผนที่ต้นแบบของปี พ.ศ.2544, 2550 และ 2555 โดยใช้โปรแกรมเออร์ดาร์สในการจำแนกประเภทการใช้ที่ดินของอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ โดยใช้โปรแกรมอาร์คจีไอเอส เป็นการจัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ด้วยการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยการซ้อนทับข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมและภาพถ่ายทางอากาศ 2 ช่วงปี คือ พ.ศ.2544 – 2550 และ พ.ศ.2550 – 2555

3.3 การวิเคราะห์แนวโน้มการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี

3.3.1 คำนวณค่าความน่าจะเป็นและสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินใน 2 ช่วงปี คือ พ.ศ.2544 – 2550 และ พ.ศ.2550 – 2555 เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพยากรณ์แนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดิน

3.3.2 นำค่าสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ได้จากผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ใน 2 ช่วงปี คือ พ.ศ.2544 – 2550 และ พ.ศ.2550 – 2555 มาสร้างแบบจำลองการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตอีก 10 ปี คือ พ.ศ.2565

3.3.3 คำนวณการใช้พื้นที่ดินแต่ละประเภทในปี พ.ศ.2565 พร้อมทั้งวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ.2555 – 2565 เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์สารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการศึกษาพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เบ็ดเตล็ด และพื้นที่แหล่งน้ำ เพื่อนำไปสู่การคาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี พร้อมทั้งจัดทำแผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าว

4. การนำเสนอผลการศึกษา

นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมานำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ โดยใช้แผนที่ภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี และแผนที่ภาพแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีมาเป็นส่วนประกอบ

ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยโดยใช้การจัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ด้วยการใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์และซ้อนทับภาพถ่ายดาวเทียม 2 ช่วงปี คือ พ.ศ.2544 – 2550 และ พ.ศ.2550 – 2555 กับข้อมูลพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เบ็ดเตล็ด และพื้นที่แหล่งน้ำ โดยแสดงแผนที่ดังภาพที่ 2 และ 3 ตามรายละเอียดดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี

1.1 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในช่วงปี พ.ศ.2544 – 2550

พื้นที่เกษตรกรรมในปี พ.ศ.2544 มีขนาด 231.443 ตารางกิโลเมตร และลดลง 24.119 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2550 เหลือพื้นที่ 207.324 ตารางกิโลเมตร เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นเกษตรกรรมเดิม 180.432 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเปลี่ยนมาจากพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย 9.946 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ป่าไม้อีก 7.719 ตารางกิโลเมตร พื้นที่แหล่งน้ำ 6.123 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เบ็ดเตล็ด 3.104 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยในปี พ.ศ.2544 มีขนาด 39.511 ตารางกิโลเมตร และเพิ่มขึ้น 14.116 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2550 จึงมีพื้นที่มากถึง 53.627 ตารางกิโลเมตร เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นสิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยเดิม 21.589 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรม 22.963 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ป่าไม้ 3.896 ตารางกิโลเมตร พื้นที่แหล่งน้ำ 3.503 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1.676 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

พื้นที่ป่าไม้ในปี พ.ศ.2544 มีขนาด 42.431 ตารางกิโลเมตร และลดลง 9.671 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2550 เหลือพื้นที่ 32.760 ตารางกิโลเมตร เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่ป่าไม้เดิม 22.163 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรม 6.624 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่แหล่งน้ำ 3.401 ตารางกิโลเมตร ส่วนอีก 0.402 ตารางกิโลเมตรมาจากพื้นที่เบ็ดเตล็ด และมาจากพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย 0.173 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

พื้นที่แหล่งน้ำในปี พ.ศ.2544 มีขนาด 16.119 ตารางกิโลเมตร และเพิ่มขึ้น 1.961 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ.2550 จึงมีพื้นที่แหล่งน้ำ 18.080 ตารางกิโลเมตร เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่แหล่งน้ำเดิม 1.881 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรม คือ 8.440 ตารางกิโลเมตร รองลงมาคือพื้นที่ป่าไม้ 6.155 ตารางกิโลเมตร และอีก 1.347 ตารางกิโลเมตร และ 0.257 ตารางกิโลเมตร มาจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยกับพื้นที่เบ็ดเตล็ด ตามลำดับ

พื้นที่เบ็ดเตล็ดในปี พ.ศ.2544 มีขนาดพื้นที่ 7.968 ตารางกิโลเมตร และเพิ่มขึ้น 17.791 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2550 มีพื้นที่เบ็ดเตล็ด 25.759 ตารางกิโลเมตร เป็นการเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่เบ็ดเตล็ดเดิม 2.529 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรม 12.985 ตารางกิโลเมตร พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย 6.456 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ป่าไม้ 2.498 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่แหล่งน้ำ 1.290 ตารางกิโลเมตร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2544-2550

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2550						
ประเภท	**เกษตรกรรม**	**ป่าไม้**	**เบ็ดเตล็ด**	**สิ่งปลูกสร้าง ฯ**	**แหล่งน้ำ**	**รวม (ตร.กม.)**
เกษตรกรรม	180.432	6.624	12.985	22.963	8.440	231.443
ป่าไม้	7.719	22.163	2.498	3.896	6.155	42.431
เบ็ดเตล็ด	3.104	0.402	2.529	1.676	0.257	7.968
สิ่งปลูกสร้างฯ	9.946	0.173	6.456	21.589	1.347	39.511
แหล่งน้ำ	6.123	3.401	1.291	3.503	1.881	16.119
รวม (ตร.กม.)	**207.324**	**32.760**	**25.759**	**53.627**	**18.080**	**337.55**

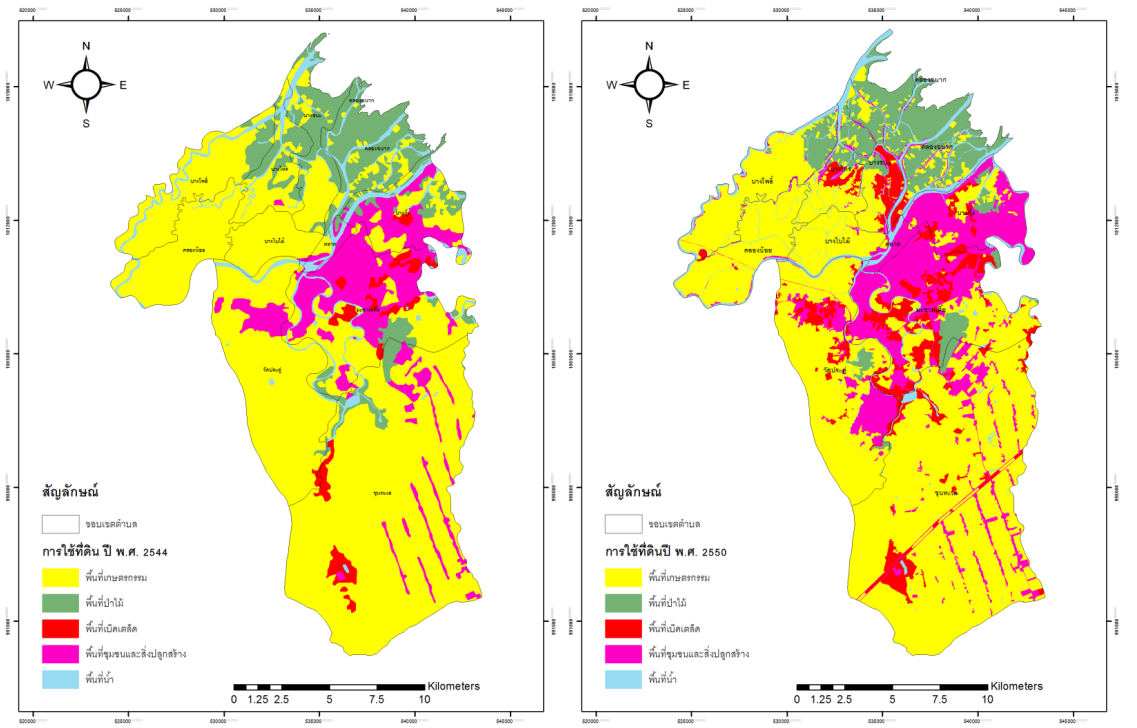

1.2 การขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีในช่วงปี พ.ศ.2544 – 2550

การขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีในปี พ.ศ.2544 – 2550 เป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยจากปี พ.ศ.2544 ขนาด 39.511 ตารางกิโลเมตร มาเป็น 53.627 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ.2550 คิดเป็นร้อยละ 15.887 ของพื้นที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นสิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เดิมอยู่แล้ว และรองลงมาจะเป็นการเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่เกษตรกรรมของตำบลมะขามเตี้ย ตำบลตลาด และตำบลบางกุ้ง และจากพื้นที่เกษตรกรรมในตำบลขุนทะเล และตำบลวัดประดู่อีกด้วย ส่วนพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่แหล่งน้ำที่เปลี่ยนมาเป็นพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยเป็นพื้นที่ตำบลบางใบไม้ ตำบลบางไทร ตำบลบางชนะ และตำบลคลองฉนาก ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้บริเวณแหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ดที่เปลี่ยนมาเป็นพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยเพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ในตำบลมะขามเตี้ย ตำบลตลาด ตำบลบางกุ้ง และตำบลขุนทะเล ตามลำดับ ดังภาพที่ 2 และ 3 ข้างต้น

1.3 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในช่วงปี พ.ศ.2550 – 2555

พื้นที่เกษตรกรรมในปี พ.ศ.2550 มีขนาดพื้นที่ 207.324 ตารางกิโลเมตร และเพิ่มขึ้น 2.060 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2555 เป็นขนาด 209.384 ตารางกิโลเมตร เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเดิม 202.208 ตารางกิโลเมตร พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย 5.060 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เบ็ดเตล็ด 1.201 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ป่าไม้ 0.557 ตารางกิโลเมตร และพื้นแหล่งน้ำ 0.357 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยในปี พ.ศ.2550 มีขนาดพื้นที่ 53.627 ตารางกิโลเมตร และลดลง 1.323 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2555 เหลือขนาดพื้นที่ 52.304 ตารางกิโลเมตร เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยเดิม 48.396 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เบ็ดเตล็ด 2.132 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรม 1.891 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่แหล่งน้ำ 0.121 ตารางกิโลเมตร ส่วนอีก 0.019 ตารางกิโลเมตร มาจากพื้นที่ป่าไม้ ตามลำดับ

พื้นที่ป่าไม้ในปี พ.ศ.2550 มีขนาดพื้นที่ 32.760 ตารางกิโลเมตร และลดลง 0.583 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2555 มีขนาดพื้นที่ 32.177 ตารางกิโลเมตร เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่ป่าไม้เดิม 32.147 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรม 0.025 ตารางกิโลเมตร พื้นที่แหล่งน้ำ 0.006 ตารางกิโลเมตร และอีก 0.00007 ตารางกิโลเมตร และ 0.000002 ตารางกิโลเมตร มาจากพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยและพื้นที่เบ็ดเตล็ด ตามลำดับ

พื้นที่เบ็ดเตล็ดในปี พ.ศ.2550 มีขนาดพื้นที่ 25.759 ตารางกิโลเมตร และลดลง 0.126 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2555 มีขนาดพื้นที่ 25.633 ตารางกิโลเมตร เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่เบ็ดเตล็ดเดิม 22.409 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรม 2.972 ตารางกิโลเมตร พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย พื้นที่แหล่งน้ำ 0.117 ตารางกิโลเมตร และ 0.108 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ที่เหลืออีก 0.026 ตารางกิโลเมตร มาจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่ป่าไม้มาเป็นพื้นที่เบ็ดเตล็ด ตามลำดับ

พื้นที่แหล่งน้ำในปี พ.ศ.2550 มีขนาดพื้นที่ 18.080 ตารางกิโลเมตร และลดลง 0.028 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2555 มีขนาดพื้นที่ 18.052 ตารางกิโลเมตร เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่แหล่งน้ำเดิม 17.487 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรม 0.228 ตารางกิโลเมตร พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย 0.054 ตารางกิโลเมตร และอีก 0.017 ตารางกิโลเมตร มาจากพื้นที่เบ็ดเตล็ด และ 0.011 ตารางกิโลเมตร มาจากพื้นที่ป่าไม้ ตามลำดับ ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 4

ตารางที่ 2 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2550 – 2555

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2550 - 2555						
ประเภท	**เกษตรกรรม**	**ป่าไม้**	**เบ็ดเตล็ด**	**สิ่งปลูกสร้าง ฯ**	**แหล่งน้ำ**	**รวม (ตร.กม.)**
เกษตรกรรม	202.208	0.025	2.972	1.891	0.228	207.324
ป่าไม้	0.557	32.147	0.026	0.019	0.011	32.760
เบ็ดเตล็ด	1.201	0.000002	22.409	2.132	0.017	25.759
สิ่งปลูกสร้าง ฯ	5.060	0.00007	0.117	48.396	0.054	53.627
แหล่งน้ำ	0.358	0.006	0.108	0.121	17.487	18.080
รวม (ตร.กม.)	209.384	32.177	25.633	52.304	18.052	337.550

1.4 การขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีในช่วงปี พ.ศ.2550 – 2555

การขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีในปี พ.ศ.2550 – 2555 เป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยจากปี พ.ศ.2550 ขนาด 53.627 ตารางกิโลเมตร ลดลงเป็น 52.304 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2555 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นสิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เดิม และรองลงมาจะเป็นการเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่เบ็ดเตล็ดในตำบลมะขามเตี้ย ตำบลตลาด และตำบลบางกุ้ง และพื้นที่เบ็ดเตล็ดในตำบลขุนทะเล และตำบลวัดประดู่อีกด้วย และเปลี่ยนจากพื้นเกษตรกรรมในตำบลขุนทะเลและตำบลวัดประดู่ ส่วนพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่แหล่งน้ำที่เปลี่ยนมาเป็นพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยเป็นพื้นที่ตำบลบางใบไม้ ตำบลบางไทร ตำบลบางชนะ และตำบลคลองฉนาก ตามลำดับ ดังภาพที่ 4

2. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี

2.1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

แนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า คือ ปี พ.ศ.2565 ด้วยการนำข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เชิงตัวเลขจากภาพถ่ายดาวเทียมและภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ.2544, 2550 และ 2555 เป็นข้อมูลฐานในการคาดการณ์แนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกับทฤษฎีซีเอมาร์คอฟพบว่า ในปี พ.ศ.2555 – 2565 มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนี้

พื้นที่เกษตรกรรมในปี พ.ศ.2555 มีพื้นที่ 209.384 ตารางกิโลเมตร และลดลง 7.572 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2565 เป็นพื้นที่ 201.812 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ที่สุด โดยการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินนี้มาจากพื้นที่เกษตรกรรมเดิม 195.701 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ป่าไม้ 3.457 ตารางกิโลเมตร พื้นที่แหล่งน้ำ 1.591 ตารางกิโลเมตร พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย 0.798 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เบ็ดเตล็ด 0.265 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยในปี พ.ศ.2555 มีพื้นที่ 52.304 ตารางกิโลเมตร และเพิ่มขึ้น 8.796 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2565 เป็นพื้นที่ 61.100 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเพิ่มขึ้นมากที่สุดในปีดังกล่าว และมีขนาดพื้นที่ใหญ่รองจากพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยมาจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยเดิม 45.681 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ป่าไม้ 5.848 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรม 5.665 ตารางกิโลเมตร พื้นที่แหล่งน้ำ 3.712 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เบ็ดเตล็ด 0.194 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับพื้นที่ป่าไม้ในปี พ.ศ.2555 มีพื้นที่ 32.177 ตารางกิโลเมตร และลดลง 3.258 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2565 มีพื้นที่ 28.920 ตารางกิโลเมตร มีขนาดพื้นที่รองจากพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่าไม้มาจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้เดิม 18.100 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เบ็ดเตล็ด 9.939 ตารางกิโลเมตร พื้นที่แหล่งน้ำ 0.537 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรม 0.182 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย 0.162 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

พื้นที่เบ็ดเตล็ดในปี พ.ศ.2555 มีพื้นที่ 25.633 ตารางกิโลเมตร และเพิ่มขึ้น 2.875 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2565 มีพื้นที่ 28.508 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ใกล้เคียงกับพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เบ็ดเตล็ดมาจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เบ็ดเตล็ดเดิม 12.565 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรม 6.938 ตารางกิโลเมตร พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย 5.570 ตารางกิโลเมตร พื้นที่แหล่งน้ำ 3.377 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่ป่าไม้ 0.058 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

พื้นที่แหล่งน้ำในปี พ.ศ.2555 มีพื้นที่ 18.052 ตารางกิโลเมตร และลดลง 0.842 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2565 มีพื้นที่ 17.210 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่น้อยที่สุดของอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี พื้นที่แหล่งน้ำมาจากพื้นที่แหล่งน้ำเดิม 8.835 ตารางกิโลเมตร มาจากพื้นที่ป่าไม้ 4.714 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เบ็ดเตล็ด 2.670 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรม 0.898 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย 0.093 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2555 - 2565

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2555 – 2565 (ตร.กม.)						
ประเภท	**เกษตรกรรม**	**ป่าไม้**	**เบ็ดเตล็ด**	**สิ่งปลูกสร้าง ฯ**	**แหล่งน้ำ**	**รวม**
เกษตรกรรม	195.701	0.182	6.938	5.665	0.898	209.384
ป่าไม้	3.457	18.100	0.058	5.848	4.714	32.177
เบ็ดเตล็ด	0.265	9.939	12.565	0.194	2.670	25.633
สิ่งปลูกสร้าง ฯ	0.798	0.162	5.57	45.681	0.093	52.304
แหล่งน้ำ	1.591	0.537	3.377	3.712	8.835	18.052
รวม	201.812	28.920	28.508	61.100	17.210	337.55

ตารางที่ 4 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี

ประเภทการใช้ที่ดิน	**การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2555 - 2560**		
	พ.ศ.2555 ตร.กม.(ร้อยละ)	**พ.ศ.2565 ตร.กม.(ร้อยละ)**	**การเปลี่ยนแปลง ตร.กม.(ร้อยละ)**
เกษตรกรรม	209.384 (62.031)	201.812 (59.787)	-7.572 (-32.438)
ป่าไม้	32.177 (9.533)	28.920 (8.568)	-3.257 (-13.980)
เบ็ดเตล็ด	25.633 (7.594)	28.508 (8.446)	2.875 (12.316)
สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย	52.304 (15.495)	61.100 (18.101)	8.796 (37.756)
แหล่งน้ำ	18.052 (5.348)	17.210 (5.099)	-0.842 (-3.607)
รวม	**337.550**	**337.550**	**23.343**

2.2 แนวโน้มการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี

การคาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีในปี พ.ศ.2565 หรืออีก 10 ปีข้างหน้า พบว่า มีเพียงพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยเท่านั้นที่เพิ่มมากขึ้นและจะมีพื้นที่ประมาณ 61.100 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 18.101 ของพื้นที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี และเพิ่มขึ้นร้อยละ 37.756 ของพื้นที่การเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ในขณะที่พื้นที่ประเภทอื่น ๆ ลดลงทั้งหมด ดังตารางที่ 4 โดยพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด รองลงมา คือ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด ตามลำดับ ดังภาพที่ 4 และ 5

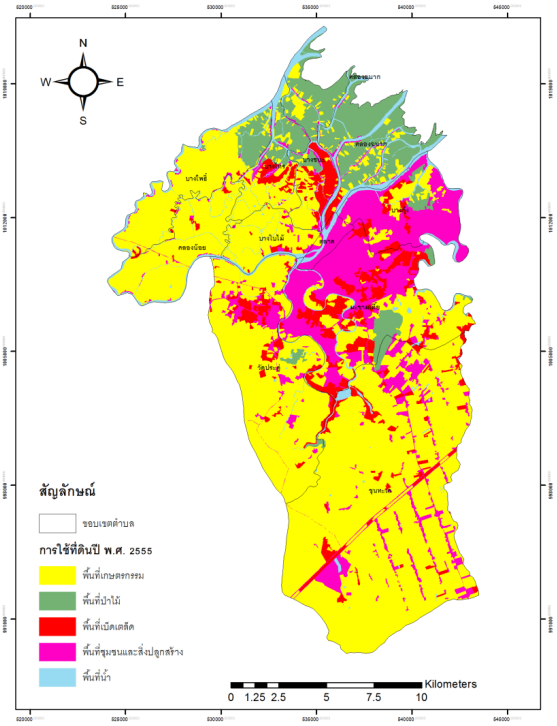

ภาพที่ 4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2555

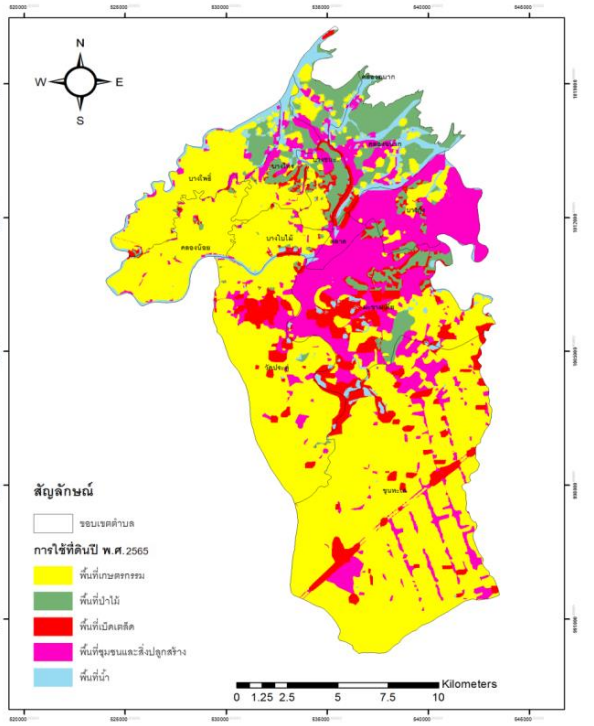

ภาพที่ 5 การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2565

จากภาพที่ 4 และ 5 แสดงพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยในอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ยังคงพื้นที่เดิมประมาณ 45.681 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ในเขตเมืองเดิม คือ ตำบลมะขามเตี้ย ตำบลตลาด และตำบลบางกุ้ง เปลี่ยนจากพื้นที่ป่าไม้ในตำบลมะขามเตี้ย ตำบลตลาด และตำบลบางกุ้ง ประมาณ 5.848 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมีขนาดมากกว่าพื้นที่ประเภทอื่น และเปลี่ยนจากพื้นที่เกษตรกรรมในตำบลขุนทะเล และตำบลวัดประดู ประมาณ 5.665 ตารางกิโลเมตร ส่วนพื้นที่แหล่งน้ำในตำบลบางใบไม้ ตำบลบางไทร ตำบลบางชนะ และตำบลคลองฉนาก ประมาณ 3.712 ตารางกิโลเมตร ที่เปลี่ยนแปลงมาเป็นพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย ที่เหลือเป็นพื้นที่เบ็ดเตล็ดของตำบลขุนทะเล ประมาณ 0.194 ตารางกิโลเมตร ได้เปลี่ยนมาเป็นพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เบ็ดเตล็ด และพื้นที่แหล่งน้ำ ตามลำดับ และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเห็นได้ชัดเจน คือ การเพิ่มพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยหนาแน่นเต็มพื้นที่เมืองเดิมของตำบลมะขามเตี้ย ตำบลตลาด และตำบลบางกุ้ง ส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่เกษตรกรรม และมีการขยายพื้นที่เมืองออกสู่ตำบลขุนทะเลบริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีและฝั่งถนนเชาร์เทิร์นมากยิ่งขึ้น เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีสถาบันการศึกษาที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันและมีประชากรแฝงจำนวนมากเข้ามาศึกษาเล่าเรียนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี จึงเกิดสิ่งโครงการหอพัก ร้านอาหาร และร้านค้าต่าง ๆ อย่างหนาแน่นรอบเขตมหาวิทยาลัยทั้ง 2 สถาบัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่เกษตรกรรมที่เคยเป็นพื้นที่ยางพาราและปาล์มน้ำมันมาเป็นพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย อีกทั้ง พื้นที่นี้ยังมีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราที่เป็นแหล่งรวมของกลุ่มประชากรแรงงานที่เข้ามาเป็นประชากรแฝงที่อาศัยกัน

เป็นครอบครัวและมีการคลอดบุตร ซึ่งล้วนเป็นการเพิ่มจำนวนประชากรแฝงทั้งสิ้น ส่วนพื้นที่ตำบลวัดประดู่เป็นบริเวณชานเมืองเดิมที่เคยเป็นพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่เกษตรกรรมที่เปลี่ยนเป็นพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย เนื่องจากในพื้นที่มีถนนตัดใหม่ มีห้างสรรพสินค้าเซนทรัลพลาซา และโฮมโปร มีโครงการบ้านจัดสรรและคอนโดมิเนียมขึ้นเป็นการลดระยะทางและระยะเวลาในการเดินทาง นอกจากนี้ พื้นที่ตำบลบางใบไม้ ตำบลบางไทร ตำบลบางชนะ และตำบลคลองฉนาก เป็นพื้นที่แหล่งน้ำที่ไหลลงสู่อ่าวบ้านดอน มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ในอดีตใช้การเดินทางเข้าสู่พื้นที่นี้ด้วยเรือ ต่อมามีถนนตัดผ่านทำให้มีช่องทางสัญจรที่สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นพื้นที่อาศัยแห่งใหม่ของประชากรเมืองสุราษฎร์ธานี เพื่อหลีกหนีความแออัดและความหนาแน่นของเขตเมืองเดิม มีโครงการหมู่บ้านจัดสรรและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้นในพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่แหล่งน้ำ

การคาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี มีการขยายตัวเมืองตามรูปแบบทฤษฎีวงแหวน (Concentric Zone Theory) ที่มีลักษณะเป็นรัศมีวงกลมต่อเนื่องจากเขตศูนย์กลางที่เป็นใจกลางเมืองและขยายออกสู่รอบนอก ที่มักมีการกระจุกตัวกันอย่างหนาแน่น และค่อยๆ ขยายตัวออกไปในลักษณะของวงแหวน โดยจะมีแนวถนนแบ่งพื้นที่ของเมืองออกเป็นส่วนๆ เป็นการตั้งถิ่นฐานที่มีการเกาะกลุ่มกันอย่างหนาแน่นบริเวณศูนย์กลางเมือง และเบาบางลงในบริเวณที่ถัดออกมา สามารถแบ่งการใช้ที่ดินให้เป็นสัดส่วนและสามารถเชื่อมโยงการใช้ประโยชน์ที่ดินทุกส่วนได้สะดวกรวดเร็ว แต่จะเกิดความแออัดทางจราจรที่มุ่งสู่ศูนย์กลางเมืองเพียงอย่างเดียว โดยการขยายตัวเมืองนั้น มีการใช้พื้นที่หนาแน่นและกระจุกตัวอยู่บริเวณสี่แยกถนน สภาพปัญหาที่เกิดจากความแออัดของเมืองส่วนใหญ่เกิดจากกิจกรรมเชิงพาณิชย์และที่อยู่อาศัยบริเวณสองข้างเส้นทางคมนาคมสายหลัก ก่อให้เกิดปัญหาด้านการจราจร และการกระทำความผิดทางกฎหมาย (Premjarean. 2012) จากการสัมภาษณ์ Intarakamned (interview, 22 june 2016) นักผังเมืองชำนาญการสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานีกล่าวว่า การขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีมีลักษณะการขยายตัวเมืองตามโครงการที่เกิดขึ้น แต่รูปแบบการขยายตัวเมืองนี้ อาจมีการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบวงแหวนไปเป็นรูปแบบอื่นได้เมื่อระยะเวลาผ่านไป หรือรูปแบบการขยายตัวเมืองอาจมีการผสมผสานกันหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับการก่อสร้างโครงการสำคัญของเมืองและเส้นทางถนนเป็นหลัก (Jongkroy and Thongbai, 2014)

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพื้นที่เมืองมักพบว่า พื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัยจะมีความหนาแน่นมากยิ่งขึ้น และจะขยายออกสู่บริเวณชานเมืองออกไปเรื่อย ๆ เช่นเดียวกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีมีการขยายตัวเมืองออกสู่บริเวณชานเมืองแทนพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่เหล่านี้แสดงถึงความสมดุลทางสภาพแวดล้อม จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดขอบเขตการใช้พื้นที่ให้เกิดความเหมาะสม มิให้รุกล้ำพื้นที่ป่าไม้หรือแนวลำน้ำ และแนวโน้มการขยายตัวเมืองที่กำลังเกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีแสดงถึงความเจริญด้านเศรษฐกิจ เกิดอาชีพและการสร้างรายได้ในรูปแบบใหม่ภายใต้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลข่าวสารเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตและเข้าสู่ยุคแห่งการเรียนรู้ ประชากรในพื้นที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีจะมีการศึกษาและความรู้มากยิ่งขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องสนับสนุนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบที่มีความหลากหลายและทันสมัย มีระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกแก่ประชากร โดยเฉพาะการติดต่อใช้บริการจากหน่วยงานราชการ เช่น โรงพยาบาล เทศบาล สำนักงานที่ดิน สถานีตำรวจ เป็นต้น และด้วยการเข้าสู่สังคมเมืองจะส่งผลให้พฤติกรรมวิถีชีวิต และวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นควรมีการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกแก่ประชากรของเมืองสุราษฎร์ธานีให้มีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสังคม อีกทั้งเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านอาชญากรรม การเข้าสู่สังคมเมืองจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและประเพณีที่เคยเป็นตัวบ่งชี้ถึงวิถีชีวิตและประวัติศาสตร์พื้นที่ จึงต้องมีการเผยแพร่และถ่ายทอดเพื่อรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามเหล่านั้น

ด้วยวิธีการที่ทันสมัยให้ประชากรรุ่นหลังได้เรียนรู้และเข้าใจได้อย่างชัดเจน เช่น การสร้างแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมเมืองบ้านดอน การสร้างสื่อเสมือนเพื่อเล่าเรื่องสืบประเพณีต่าง ๆ ตลอดทั้งการจำลองโบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ในอนาคตผู้ที่ต้องการอาศัยอยู่ในเขตเมืองเดิมต้องอาศัยภายในคอนโดมิเนียมแทนบ้านพักอาศัยแบบเดี่ยวมากขึ้น อสังหาริมทรัพย์มีราคาสูงขึ้น เนื่องจากพื้นที่อยู่อาศัยในเขตเมืองเดิมลดลง สังคมมีการอยู่อาศัยแบบครอบครัวเดี่ยวและมีบุตรช้าและเข้าสู่สังคมสูงวัยในที่สุด จึงต้องส่งเสริมความรู้และทักษะในการทำงานและการจัดหางานที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการทำงานและสร้างรายได้ตลอดช่วงอายุ ผลักดันให้ประชากรมีศักยภาพตลอดช่วงวัย สนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุให้เกิดความสอดคล้องกับสถานการณ์การดำรงชีวิตจริง มีการวางแผนเตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่มีมาตรฐานและเพียงพอต่อจำนวนของประชากรที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต จากแนวโน้มการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรแฝงนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีมีความจำเป็นต้องหาแนวทางในการควบคุมจำนวนประชากรแฝงที่เข้ามาประกอบอาชีพและจำนวนสมาชิกในครอบครัว ตลอดทั้งการกำหนดพื้นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามแผนบริหารจัดการผังเมืองอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันการกระจุกตัวของประชากร และเมื่อการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานีมีรูปแบบเป็นวงแหวนจึงเกิดความแออัดทางจราจรที่ต่างมุ่งหน้าเข้าสู่ศูนย์กลางเศรษฐกิจหรือศูนย์กลางเมือง จึงควรมีการเพิ่มช่องทางจราจรสำหรับรถจักรยาน เพื่อสนับสนุนการขับขี่ไร้มลพิษ เสริมสร้างการออกกำลังกาย และเป็นการลดการใช้พลังงานน้ำมันแก่เมืองสุราษฎร์ธานี

จากผลการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นกระบวนการจัดการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ร่วมกับการใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ คาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวเมืองสุราษฎร์ธานี ซึ่งได้ผลลัพธ์เป็นสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่บ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยเฉพาะพื้นที่เมืองที่เกิดจากพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและที่อยู่อาศัย และการควบคุมพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด ในการนำสารสนเทศที่มีความจำเป็นมาใช้สนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางและนโยบายต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการผังเมืองสุราษฎร์ธานี และส่งเสริมให้มีการขยายตัวเมืองได้อย่างถูกต้อง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมต่อสภาพแวดล้อมและภูมิศาสตร์ผังเมือง ด้วยการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละพื้นที่ให้มีความเหมาะสมมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

Banlue, B., Jaruppat, T., and Aroonpraparat, W. **Applications of Geo-informatics in Monitoring Forest Landuse Changes in Khao Ang Rue Nai Wildlife Sanctuary, Chachoengsao Province. J**ournal of Remote Sensing and GIS Association of Thailand, 2010

Chancheang,. P. **Drought Risk Assessment in the Areas of Kamphaeng Saen District in Nakorn Pathom Province through Using Geographic Information System.** SDU Research Journal Humanities and Social Sciences. 8(3), 2010.

Chaichanrom, S. and Emaruchi, B. **A Selection of Suitable Cash Crops for Dry Season Planting (Tung Kula Ronghai Case Study).** 16th AAS Scientific Programmer, 2010.

Chaiyaocha, P., and Suwanweerakamtorn, R. **Identifying the Sensitive Areas of Plant Species and Diversity in the Lower Song Khram River Basin Using Remotely Sensed Data and Geographic Information System.** Participated in the 7 th Environmental Conference " Safe Environment in the Newly Changing World" during July 29-30,2011, at Eathat Car Building. Naresuan University Phitsanulok Province, 2011.

Cheablam, O. **Forest Situations toward Tourism in Ban Don Bay and Offshore Islands in Surat Thani Province.** STOU Journal, 22(1), 39-53, 2010.

Daungnam, D., Sriain, S., Kongkeaw, W., and Ratchamaungkwang, S. **Land Use Change in Kamphuan Watershed for Coastal Resources Management Planning.** Office of the Research and Development of Kasetsart University, Kasetsart University, 2008.

Dennis, A., Wixom, B.H., and Roth, R.B. **Systems Analysis and Design Fifth Edition.** John Wiley and Sons, Inc, 2012.

Gharagozlou, A., Nazari, H., and Seddighi, M. (2011). **Spatial Analysis for Flood Control by Using Environmental Modeling.** Journal of Geographic Information System.

Halmy, M.W.A., Paul, E.G., Jeffrey, A.H., and Boshra, B.S. **Land use/land cover change detection and prediction in the north-western coastal desert of Egypt using Markov-CA.** Applied Geography, 63,101–112, 2015.

Intarakamned, J. Professional of Tower Planner. Department of Public Works and Town and Country Planning. Surat Thani. (interview, 22 june 2016).

Jain, S., Siddiqui, A., Tiwari, P., and Shashi, M. Urban Growth Assessment using CA Markov Model : A case study of Dehradun City. **9th International Geographic Union**, 2016.

Jawad, T., Al-Bakri, Mohmmad, D., and Brewer, T. **Application of Remote Sensing and GIS for Modeling and Assessment of Land Use/Cover Change in Amman/Jordan.** Journal of Geographic Information System, 5, 509-519, 2013.

Jittinan, T., and Kunlanadsiri, N. **The lesson from the elderly social policy.** Thematic Studies 2017.Thai of Bank, 2017.

Jongkroy, P., and Thongbai, C. **Patterns of the spatial distribution of urbanized areas in Thailand.** Kasetsart Journal: Social Sciences, 35 (1), 30 - 44, 2014.

Knox, P. L., and Marston S. A. **Places and regions in global context : Human geography (3rd ed.).** New Jersey: Pearson Education, 2004.

Memarian , H., Kumar Balasundram, S., Bin Talib,J.,Teh Boon Sung, C., Mohd Sood, A., and Abbaspour, K. **Validation of CA-Markov for Simulation of Land Use and Cover Change in the Langat Basin, Malaysia.** Journal of Geographic Information System, 4(6), 542-554, 2012.

Molee, A-P. **Structural Equation Model of Urban Expansion in Suratthani**. Narkbhut Paritat Journal, Vol 10 (Special Issue) , 2014.

Nouri, J., Gharagozlou, A., Arjmandi, R., Faryadi, S., and Mahsa, Adl. **Predicting Urban Land Use Changes Using a CA–Markov Model.** Arabian Journal for Science and

Engineering, ISSN 1319 - 8025, 2013.

Owattana, W. **Prediction of Land Use Change in Changwat Phuket.** Master Thesis, M.S. (Geography). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University, 2012.

Paisaludomsilp, B., and Sawangjang, k. **Effect of Agricultural Landuse Pattern to Bird Ecological Indices in Private Ladkrabang Bangkok and Bangpli Bangsaothong Samutprakarn Province**. The first Bangkok University Graduate Research Conference, 2011.

Preamjarean, P. **Application of Geographic Information System to Study Land Use in Saensuk Municipality, Chonburi Province.** Graduate research, Silpakorn University, 2012.

Rendana, M., Rahim, s.a.,Wan Mohd, R.I., Lihan, t., Rahman, Z.A. **CA - Markov for Predicting Land Use Changes in Tropical Catchment Area : A Case Study in Cameron Highland, Malaysia.** Journal of Applied Sciences, 15, 689-695, 2015.

Sang, L., Zhang, C., Yang, J., Zhu, D., and Yun, W. (2011). **Simulation of land use spatial pattern of towns and villages based on CA–Markov model**. Mathematical and Computer Modeling in Agriculture, 54(3 – 4), 938–943, 2011.

Shelly, G.B. and Rosenblatt, H.J. **Systems Analysis and Design 9Edition.** Course Technology, Cengage Learning, 2012.

Subedi, P., Subedi, K., and Thapa, B. **Application of a Hybrid CA-Markov Model in Land-Use Change Prediction : A Case Study of Saddle Creek Drainage Basin, Florida.** Applied Ecology and Environmental Sciences, 1(6), 126-132, 2013.

Tarapan, S., Anongpornyotsakun, M., Choochet, L., and Doydee, P. **Application of remote sensing and geographic information system on studying of coastal land use some areas in Prachuap Khiri Khan province.** Proceedings of 49th Kasetsart University Annual Conference: Fisheries, 2012.

The World Bank. (January. **Urban development in Thailand is concentrated in the Bangkok area.** Retrieved : Available : http://www.worldbank.org. (2016, January 19) , 2015.

การพัฒนารูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

The Development Model of Conflict Management for School Administrators under The Secondary Educational Service Area Office 13

ขนิษฐา อำนักมณี[1]
ไมตรี จันทรา[2]
สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการนำกรอบแนวคิดและที่ได้จากตอนที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามการวิจัย พัฒนา(ร่าง)รูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) การประเมินรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ / ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบของการจัดการความขัดแย้ง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ (1) การวินิจฉัยความขัดแย้ง (2) การวางแผนการดำเนินการจัดการความขัดแย้ง (3) การปฏิบัติตามแผนการจัดการความขัดแย้ง (4) การประเมินผลการจัดการความขัดแย้งและ (5) การกำกับ ติดตามผลการจัดการความขัดแย้ง 2) ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) รูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 มีความเหมาะสม เป็นไปได้ สอดคล้องและเป็นประโยชน์

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การจัดการความขัดแย้ง, ผู้บริหารสถานศึกษา

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[3]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Abstract

The purpose of this research was to develop a model of conflict management for school administrators under the Secondary Educational Service Office Area 13. The research procedure divided into 3 parts; 1) studied and synthesized the concerned documents, theories and researches. 2) drafted and developed model of conflict management for school administrators by generate ideas from part 1 and set up as conceptual framework, and 3) evaluated the efficiency of a model by connoisseurship seminar. The statistics for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content synthesize.

The research result revealed that; 1) The conflict management for school administrators under the Secondary Educational Service office Area 13 consisted of 5 components; (1) Diagnosis the conflict (2) Plan to manage the conflict (3) Operation the conflict (4) Evaluation the conflict management, and (5) Monitoring the result of conflict management. 2) In overall, the school administrators' opinions to the above mentioned components are in high level. When classified from the highest average found that; Diagnosis the conflict, Evaluation the conflict management, Operation the conflict, Plan to manage the conflict, and Monitoring the result of conflict management are in order sequences. 3) The evaluation of a model by connoisseurship seminar with 9 experts found propriety, feasibility, congruity, and utility. The other suggestions found that a model is suite to use and integrate for more value.

Keyword : The Development Model , Conflict Management , School Administrators

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสนใจในการปฏิรูปการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมานับจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ทำให้เราได้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยหวังจะเห็นนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกมาเป็นคนดี คนเก่งและสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีนักวิจัยเป็นจำนวนมากที่ให้ความสนใจในวิธีการที่จะทำให้โรงเรียนสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและคุณภาพชีวิตในโรงเรียน อาทิเช่น Larry Sackney (1988 : 15) ได้ทำการศึกษาเรื่องการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียนและAnderson (1988 : 8) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและคุณภาพชีวิตในโรงเรียน โดยเน้นในเรื่องของการสร้างบรรยากาศ ในโรงเรียน Anderson เชื่อว่าการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนมีความสำคัญและนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

บรรยากาศที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ บรรยากาศในเรื่องความขัดแย้ง ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและสามารถเกิดขึ้นได้ทุกองค์กร ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้หลายลักษณะ อาจจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่มกลุ่มต่อองค์การ องค์การต่อองค์การ เป็นต้น ความขัดแย้งมีทั้งประโยชน์และโทษ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของความขัดแย้งและระดับของความขัดแย้ง หากความขัดแย้งมีน้อย จะส่งผลให้คนขาดความกระตือรือร้น ถ้าหากความขัดแย้งมีมากเกินไป จะทำให้เกิดความเครียด แตกแยก ขาดความร่วมมือ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้นำที่จะต้องจัดการความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อที่จะทำให้องค์กรมีความตื่นตัวและเกิดการพัฒนาอย่าง

ต่อเนื่อง สัมมา รธนิธย์ (2556 : 171) ด้านการจัดการศึกษาของประเทศชาติ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ จึงจะทำให้การบริหารและการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไป ตามแนวทางที่พึงประสงค์ หากผู้บริหารสถานศึกษาแสดงแบบการเป็นผู้นำ ย่อมจะส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างแน่นอน ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (4-5)

สำหรับโรงเรียนก็เป็นองค์กรหนึ่งทางสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาหรือความขัดแย้งได้ ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น ส่วนใหญ่เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคล อันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีการเรียนรู้ ที่แตกต่างกันและผลประโยชน์ที่ขัดกัน โดยผู้บริหารต้องเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งอยู่ทุกวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในเมื่อไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีทักษะในการบริหารความขัดแย้งหรือวิธีการบริหารความขัดแย้ง โดยการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่จะลดหรือยุติความขัดแย้งนั้น ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 167)

ความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้และเมื่อเกิดขึ้นแล้ว ผู้บริหารก็ไม่สามารถเพิกเฉยหรือทำเป็นไม่สนใจและปล่อยให้เหตุการณ์ต่างๆในองค์กรรุนแรงขึ้น โดยไม่ได้รับการแก้ไข ผู้บริหารไม่สามารถทำเป็นไม่สนใจหรือละเลยเสียได้และไม่สามารถปล่อยให้เกิดมากขึ้นและรุนแรงขึ้นได้โดยไม่จัดการแก้ไข การบริหารความขัดแย้งเป็นภารกิจที่ยากที่สุดอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ผู้บริหารต้องมีทักษะในการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งมีความสำคัญต่อผลการปฏิบัติงาน หากสามารถควบคุมสาเหตุของความขัดแย้งและจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้จะทำให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลำจวน ชื่นธงชัย (2551 : 7)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 (ตรัง-กระบี่) มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีเขตพื้นที่รับผิดชอบใน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตรังและจังหวัดกระบี่ มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 44 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 : 2-8) โรงเรียนทั้ง 44 โรงเรียนก็เป็นองค์กรหนึ่งที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในองค์กรซึ่งไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้เช่นกัน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นความขัดแย้งที่เกิดจาก 1) บุคคลต่อบุคคล เช่น ผู้บริหารกับครู ครูกับนักเรียน ครูกับผู้ปกครอง เป็นต้น 2) บุคคลต่อองค์กร เช่น ผู้บริหารกับหน่วยงานภายนอก ผู้บริหารกับชุมชน ครูกับหน่วยงานภายนอก เป็นต้น 3) องค์กรต่อองค์กร เช่น โรงเรียนกับหน่วยงานภายนอก โรงเรียนกับชุมชน เป็นต้น เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นในองค์กรก็จะทำให้องค์กรไม่สามารถพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นเมื่อความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ผู้บริหารจะต้องเลือกใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาตามที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจแ ละดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนและส่งเสริมสนับสนุนในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำสถานศึกษาผ่านความขัดแย้งและเพิ่มศักยภาพของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

3. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

ตัวแปรที่ศึกษา รูปแบบการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวคิดการจัดการความขัดแย้งของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ดังนี้ การจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของธร สุนทรายุทธ (2556 : 207-215) ประกอบด้วย การวินิจฉัยความขัดแย้ง การนิยามปัญหาความขัดแย้ง การพิจารณาผลที่จะตามมาของความขัดแย้งและกลยุทธ์ในการบริหารความขัดแย้ง การจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2534 : 116-123) ประกอบด้วย การวินิจฉัยความขัดแย้ง การนิยามปัญหาความขัดแย้งการพิจารณาผลที่จะตามมาของความขัดแย้งและยุทธศาสตร์ในการบริหารความขัดแย้ง การจัดการความขัดแย้ง ตามแนวคิดของชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2550 : 55) ประกอบด้วย เข้าใจสถานภาพของแต่ละฝ่าย ระบุปัญหา เผชิญหน้ากับความขัดแย้ง แสวงหาและประเมินทางเลือกและสรุปแนวทางนำไปใช้ การจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของ Rahim (1985:28) ประกอบด้วย การวินิจฉัยความขัดแย้งและการเข้าแทรกแซง การจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของ Filley (1975:34) ประกอบด้วย กำหนดปัญหา ตัดสินใจเลือกวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหา กำหนดทางเลือก ทดสอบความเป็นไปได้ของทางเลือกต่างๆ ตัดสินใจเลือกทางเลือก การวางแผนเพื่อการปฏิบัติ การปฏิบัติตามแผน การประเมินผลและการติดตามผล ผู้วิจัยได้นำแนวคิด มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ได้ 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การวินิจฉัยความขัดแย้ง (Diagnosis) 2) การวางแผนการดำเนินการจัดการความขัดแย้ง (Plan) 3) การปฏิบัติตามแผนการจัดการความขัดแย้ง (Operation) 4) การประเมินผลการจัดการความขัดแย้ง (Evaluation) และ 5) การกำกับ ติดตามผลการจัดการความขัดแย้ง (Monitoring)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ศึกษา เอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 ศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากตำรา เอกสารวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ แล้วนำข้อสรุปที่ได้มา แล้วทำการสังเคราะห์เนื้อหา

(Content Synthesis) ให้เป็นองค์ความรู้ (Knowledge Body) เพื่อนำมากำหนดเป็นตัวแปรองค์ประกอบและใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire)

1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้ง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สหวิทยาเขตละ 1 คน รวม 7 คน

ตอนที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13

2.1 สร้างเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) จากตอนที่ 1

2.2 ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index : CVI)

2.3 นำแบบสอบถามจากข้อ 2.2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient : α – Coefficient)

2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

2.5 สร้างรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จากการหาความสัมพันธ์ของรูปแบบ ศึกษา วิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูล

2.6 พัฒนารูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ด้วยการระดมความคิดเห็นของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD)

ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13

การประเมินรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 โดยการจัดสัมมนากับผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) นำมาเพื่อพิจารณาในด้านความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ด้านความสอดคล้อง (Congruity) และด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) ของรูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13" ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัย ตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษา เอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 ผลการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 พบว่า สาระสำคัญที่สามารถนำไปบูรณาการใช้ได้ 5 องค์ประกอบ คือ 1) การวินิจฉัยความขัดแย้ง (Diagnosis) 2) การวางแผนการดำเนินการจัดการความขัดแย้ง (Plan) 3) การปฏิบัติตามแผนการจัดการความขัดแย้ง (Operation) 4) การประเมินผลการจัดการความขัดแย้ง (Evaluation) และ 5) การกำกับ ติดตามผลการจัดการความขัดแย้ง (Monitoring)

1.2 ผลการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรต้องมีการดำเนินการในประเด็นต่อไปนี้ 1) การวินิจฉัยความขัดแย้ง (Diagnosis) 2) การวางแผนการดำเนินการจัดการความขัดแย้ง (Plan) 3) การปฏิบัติตามแผนการจัดการความขัดแย้ง (Operation) 4) การประเมินผลการจัดการความขัดแย้ง (Evaluation) และ5) การกำกับ ติดตามผลการจัดการความขัดแย้ง (Monitoring)

ตอนที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.45 องค์ประกอบหลักที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุดคือ องค์ประกอบที่ 1 การวินิจฉัยความขัดแย้ง (Diagnosis) องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลการจัดการความขัดแย้ง (Evaluation) องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติตามแผนการจัดการความขัดแย้ง (Operation) องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนการดำเนินการจัดการความขัดแย้ง (Plan) และองค์ประกอบที่ 5 การกำกับ ติดตามผลการจัดการความขัดแย้ง (Monitoring)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบ (Model) องค์ประกอบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ทั้ง 5 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 การวินิจฉัยความขัดแย้ง (Diagnosis) องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนการดำเนินการจัดการความขัดแย้ง (Plan) องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติตามแผนการจัดการความขัดแย้ง (Operation) องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลการจัดการความขัดแย้ง (Evaluation) และองค์ประกอบที่ 5 การกำกับ ติดตามผลการจัดการความขัดแย้ง (Monitoring) ที่เรียกว่า รูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทุกคน มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบการจัดการ ความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีความเหมาะสม (Propriety) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 มีความเป็นไปได้ (Feasibility) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 มีความสอดคล้อง (Congruity) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และมีความเป็นประโยชน์ (Utility) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 สรุปได้ว่า การยืนยันรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและเป็นประโยชน์

อภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การวินิจฉัยความขัดแย้ง (Diagnosis) องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนการดำเนินการจัดการความขัดแย้ง (Plan) องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติตามแผนการจัดการความขัดแย้ง (Operation) องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลการจัดการความขัดแย้ง (Evaluation) และองค์ประกอบที่ 5 การกำกับ ติดตามผลการจัดการความขัดแย้ง (Monitoring)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายผลในภาพรวมว่า เป็นเพราะความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้ทุกองค์กร ความขัดแย้งอาจจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม กลุ่มต่อองค์การ องค์การต่อองค์การ เป็นต้น ความขัดแย้งมีทั้งประโยชน์และโทษ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของความขัดแย้งและระดับของความขัดแย้ง หากความขัดแย้ง มีน้อยจะส่งผลให้คนขาดความกระตือรือร้น ถ้าหากความขัดแย้งมีมากเกินไป จะทำให้เกิดความเครียด แตกแยก ขาดความร่วมมือ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้นำที่จะต้องจัดการความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อที่จะทำให้องค์กรมีความตื่นตัวและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สัมมา รธนิธย์ (2556 **:** 171**)** สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการจัดการความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การทราบถึงสาเหตุหรือแหล่งที่มาของโอกาสในการเกิดความขัดแย้ง เพื่อที่จะหาแนวทางในการรับมือและจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างมีอย่างมีประสิทธิภาพ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2550 : 4-5) โรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งทางสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาหรือความขัดแย้งได้ ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น ส่วนใหญ่เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคล อันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ผู้บริหารต้องเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งอยู่ทุกวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในเมื่อไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีทักษะในการบริหารความขัดแย้งหรือวิธีการบริหารความขัดแย้ง โดยการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่จะลดหรือยุติความขัดแย้งนั้น ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ **(**2535 : 167) การบริหารความขัดแย้ง เป็นภารกิจที่ยากที่สุดอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ผู้บริหารจำเป็นต้องดำเนินการให้องค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การจัดการกับความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในสาเหตุของความขัดแย้งและประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ลำจวน ชื่นธงชัย (2551 : 7) ดังนั้น การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญและจะต้องเลือกใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

2. รูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

จากข้อค้นพบของรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ จำนวน 5 องค์ประกอบ จะเห็นว่า รูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 การวินิจฉัยความขัดแย้ง (Diagnosis) องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนการดำเนินการจัดการความขัดแย้ง (Plan) องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติตามแผนการจัดการความขัดแย้ง (Operation) องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลการจัดการความขัดแย้ง (Evaluation) และองค์ประกอบที่ 5 การกำกับ ติดตามผลการจัดการความขัดแย้ง (Monitoring) สอดคล้องกับงานวิจัยของชวลิต เกิดทิพย์ (2556 : 5) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา : กรณีศึกษาปัตตานี ประกอบด้วย วงจร AIDAP ได้แก่ Appreciation(A) เป็นการชื่นชม Imagination (I) เป็นการสร้างจินตนาการและความรู้สึกถึงภาพแห่งอนาคต Design (D) เป็นขั้นตอนการวางแผนร่วมกัน Application (A) เป็นการนำแผนที่กำหนดไว้ไปสู่การปฏิบัติ Participation (P) การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องและพื้นฐานความรู้และทักษะของวงจร ประกอบด้วย การสื่อสารอย่างสันติพหุวัฒนธรรม สานเสวนา การแปลงเปลี่ยนความขัดแย้ง และวินัยเชิงบวก (Discipline : PD) 3) ผลการใช้รูปแบบการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี พบว่า มีประสิทธิผลเป็นที่น่าพอใจและได้รับการยอมรับเป็นที่น่าพอใจและได้รับการยอมรับจากครู ผู้บริหาร นักเรียนและชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระศักดิ์ พัทบุรี (2558 : 7) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการบริหารความขัดแย้ง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการบริหารความขัดแย้ง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเริ่มต้นการพัฒนาขั้นประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นการพัฒนา ขั้นทบทวน ขั้นประเมินการพัฒนา ขั้นการปฏิบัติซ้ำและขั้นสิ้นสุดการพัฒนาเพื่อความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติ (Feasibility for Implementation)

3. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 พบว่าผู้เชี่ยวชาญ ทั้งจำนวน 9 คน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 มีความเหมาะสมกับบริบทมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความสอดคล้องตามหลักการในเชิงทฤษฎี มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ หลายท่านยังได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 เป็นองค์ประกอบที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในทุกยุค ทุกสมัยและสามารถนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อองค์กร และองค์กรต่อองค์กรได้ ผู้บริหารจะต้องเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งอยู่ทุกวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในเมื่อไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีทักษะในการจัดการความขัดแย้งหรือวิธีการจัดการความขัดแย้งโดยการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่จะลดหรือยุติความขัดแย้งนั้นถ้าในองค์กร มีความขัดแย้งสูง ในทางตรงกันข้ามถ้าองค์กรมีความขัดแย้งในระดับต่ำเกินไปก็จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงขาดการพัฒนา ควรกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาบ้าง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้บริหารควรมีทักษะในการควบคุมระดับความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับองค์กรได้อย่างสูงสุด การจัดการความขัดแย้ง ถือว่าเป็นภารกิจที่ยากที่สุดอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ผู้บริหารจำเป็นต้องดำเนินการให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยไม่สามารถ

เลือกได้ว่าจะต้องทำงานกับใครก็ตาม ผู้บริหารต้องมีทักษะในการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งมีความสำคัญต่อผลการปฏิบัติงาน หากสามารถควบคุมสาเหตุของความขัดแย้งและจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้ จะทำให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ ตลอดจนครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้ที่จะนำรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ไปปฏิบัติได้ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องนำรูปแบบการจัดการความขัดแย้งไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ทั้งนี้ในการนำไปใช้ควรปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องอยู่ในเงื่อนไขในบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ

2. จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม เป็นไปได้ สอดคล้องและเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้สนใจจึงควรศึกษาผลการนำรูปแบบการจัดการความขัดแย้งไปทดลองใช้จริงในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ตามวัตถุประสงค์ ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัศวภูมิและอาจารย์ ดร.อรุณ จุติผล ที่ได้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะและช่วยเหลือผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและการสนทนากลุ่ม ขอบพระคุณผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ การทดลองใช้เครื่องมือในการทำงานวิจัยและเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ชวลิต เกิดทิพย์. **รูปแบบการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2556.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. **การจัดการความขัดแย้งในองค์กร.** กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท, 2550.

ธร สุนทรายุทธ. **ทฤษฎีองค์กรและพฤติกรรม หลักการ ทฤษฎี การวิจัยและการปฏิบัติทางการศึกษา.** กรุงเทพ ฯ : เนติกุลการพิมพ์ , 2556.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **จิตวิทยาการบริหารบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ, 2535.

ลำจวน ชื่นธงชัย. **การจัดการความขัดแย้ง ในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2551.

วีระศักดิ์ พัทบุรี. **รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการบริหารความขัดแย้ง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ หาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2559.

สัมมา รธนิชย์. **ภาวะผู้นำของผู้บริหาร.** กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2556.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13. **สารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ปีการศึกษา 2558.** ตรัง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13, 2558.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ . **ความขัดแย้ง การบริหารเพื่อความสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ตะเกียง , 2534.

Anderson, C. **Management :Skill , Functions and Organization Performance**. Boston : Allyn and Bacon. (1988): 2th.ed. Filley,A.C. **Interpersonal Conflict Resolution** . Glenview, Illinois : Scott Foresman & Company, 1975.

Rahim, M.A. A Strategy for Managing Conflict in Complex Organization. **Human Relation**, 38(1), 81-89, 1985.

Sackney,Larry. Enhancing School Learning Climate : Theory, Research and Practice . **SSTA Research Entre Report.** (April 1988): 2004.

การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย
The Development of a Model for Learning Leadership of Private General Education School Administrators in the Upper Southern Part of Thailand

สุรโรจน์ นวลมังสอ[1]
อรุณ จุติผ[2]
สมาน อัศวภูมิ[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน เอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ 2) วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน 3) พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม และ 4) ประเมินรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาและความจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย โดยภาพรวมพบว่า มีองค์ความรู้อย่างหลากหลาย ทั้งด้านการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาและด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ต่างๆ แต่เนื่องจากบริบทเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา ทำให้มีการบูรณาการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง มีระดับการปฏิบัติค่อนข้างน้อย 2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร พบว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย องค์ประกอบที่ 2 ความพิเศษเฉพาะตัว องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติการอย่างมืออาชีพ องค์ประกอบที่ 4 การสร้างและจัดสภาพสิ่งแวดล้อม และองค์ประกอบที่ 5 การสร้างความก้าวไกล 3 ผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ที่สามารถนำไปบูรณาการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า “PUPEA Model” มีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ส่วน คือ (1) นโยบาย (Policy) (2) ความพิเศษเฉพาะตัว (Uniqueness) (3) การปฏิบัติการอย่างมืออาชีพ (Professional) (4) การสร้างและจัดสภาพสิ่งแวดล้อม (Environment) และ (5) การสร้างความก้าวไกล (Advancement) และ 4 ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ / ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปได้ว่ามีความเหมาะสม เป็นไปได้ สอดคล้องและเป็นประโยชน์

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, ภาวะผู้นำการเรียนรู้, ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[2]อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ประธานอาจารย์ที่ปรึกษา
[3]ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อาจารย์ที่ปรึกษา

Abstract

The purpose of this study was to develop a model of learning leadership for private general education school administrators in the upper southern part of Thailand. The study procedure consisted of 4 steps: 1) stated the current situations of learning leadership by reviewing the related literatures; 2) analyzed the core components of the model of learning leadership for the private school administrators; 3) developed the model of learning leadership for the private school administrators by in-depth interview and focus group discussion; and 4) proved and confirmed the models by 9 experts. The statistics for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content synthesis.

The research findings indicated that 1) Overall, the current situations of learning leadership for the private school administrators were varying in driving educational administration and strategic planning due to differences in school contexts, thus, being difficult for implementation and practice; 2) The content analysis of core components of the model of learning leadership for the private school administrators showed five components: (1) Policy (2) Uniqueness (3) Professional (4) Environment, and (5) Advancement. 3) The model of learning leadership evaluated by experts was found to have propriety, possibility, congruency, and usefulness.

Keywords : Model Development, Learning Leadership, Private School Administrators

บทนำ

สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001 - 2100) มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์การและพลเมืองโลกหลายด้าน ได้แก่ความผันผวนทางเศรษฐกิจการเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลก การเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว การปรวนแปรของสภาพภูมิอากาศ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมภัยพิบัติทางธรรมชาติของโลก มีแนวโน้มเกิดความรุนแรงมากขึ้น และผลกระทบอื่นๆ อีกมากมาย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (2558 : 12) ทำให้องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนต่างรับผลกระทบ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้อยู่รอดและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์นี้ ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์การ จำเป็นต้องปฏิรูปตนเองและการเปลี่ยนแปลงองค์การครั้งใหญ่เพื่อนำพาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและความสมดุล เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ชัยยนต์ เพาพาน (2559 : 303)

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัยขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2546 : 29) คำว่า“ผู้บริหารสถานศึกษา” ไม่ว่าจะเป็นประถมศึกษา หรือ มัธยมศึกษา เรียกว่า Principal หรือ เรียกว่า Head of School เป็นคำที่ใช้เรียกผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนของรัฐ แต่ถ้าเป็นโรงเรียนเอกชนอาจใช้ คำอื่นๆ เช่น Head Teacher, Head Master หรือ Head Mistress สำหรับประเทศไทย ผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบันเรียกว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา เมื่อก่อนเรียกว่าครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ ประกอบ คุปรัตน์ (2560 : ออนไลน์)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้ต้องมีความรู้ มีทักษะและเจตคติ ในการจัดและบริหารการศึกษาในหลายๆ เรื่อง ในเบื้องต้นผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ควรได้ศึกษาและพัฒนาตนเองด้านต่อไปนี้ คือ หลักการและแนวคิด ในการบริหารภาระงานในการบริหารสถานศึกษาการเรียนรู้ และจัดการเรียนการสอนนโยบายและการวางแผน ภาวะผู้นำทางวิชาการและการนิเทศการศึกษา การจัดการความรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้คุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนางานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กฎหมายและการวิจัยเพื่อพัฒนางานในสถานศึกษา สมาน อัศวภูมิ (2557 : 21) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญมากที่สุด ผู้บริหารเป็นผู้จัดการดูแลควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพกล่าวคือ ให้งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว ประหยัด ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการครองตน ครองคน ครองงานที่ดี ย่อมเป็นบุคคลที่ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจ การปฏิบัติงานผู้บริหารจึงเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องใช้ความระวังในการจัดหาภารกิจ เพราะบางครั้งการปฏิบัติงานที่ขาดประสิทธิภาพ ส่วนหนึ่งเกิดจากภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งภาวะผู้นำเป็นการใช้ อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่ง ให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตามเพื่อที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มตามที่ ได้กำหนดไว้ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2555 : 18)

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเสริมสร้างการออกแบบ การจัดกระทำและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ทรงพลังเพื่อการเรียนรู้และนวัตกรรม โดยการเชื่อมต่อ จัดทำกิจกรรมและกระจายการปฏิสัมพันธ์ไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างหลากหลายระดับของการศึกษาเรียนรู้ ในงานเขียนทั่วไปในประเทศไทยยังไม่พบว่ามี การระบุหรือกล่าวไว้ชัดเจน โดยมักใช้ร่วมกับภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อื่น ๆ อาทิ ภาวะผู้นำทางด้านการเรียนการสอน (**I**nstructional **L**eadership) ภาวะผู้นำเพื่อการเรียนรู้ (**L**eadership for **L**earning) และภาวะผู้นำที่เน้นการเรียนรู้เป็นสำคัญ (Learning **C**entered **L**eadership) ภาวะผู้นำการเรียนรู้ มุ่งเน้นทั้งระบบการเรียนรู้ ตั้งแต่การออกแบบที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติให้มีความคงทนยั่งยืนของนวัตกรรมหรือรูปแบบ รวมทั้งจัดสรรจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมที่มีพลังต่อการเรียนรู้ และขยายศักยภาพการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรม และปฏิสัมพันธ์ชุมชน เครือข่ายของระบบโรงเรียน (Schooling) มีปฏิสัมพันธ์การจัดการกระทำและมีการเชื่อมต่อ หรือกระจายความสัมพันธ์ในหลายระดับทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กนกอร สมปราชญ์ (2559 : 1)

โรงเรียนเอกชนได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศไทย โดยการจัดให้การบริการด้าน การศึกษาเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐมาโดยตลอดในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โรงเรียนเอกชนได้ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดการศึกษาเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนได้รับผลกระทบ เนื่องจากการลดลงของจำนวนประชากร, นโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาล, การจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และการสอบบรรจุครูของโรงเรียนรัฐบาล การปรับเงินเดือนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และการแข่งขันระหว่างโรงเรียนเอกชนด้วยกันเอง ทำให้โรงเรียนเอกชนจำนวนหนึ่งต้องปิดลง เนื่องจากผู้ปกครองให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษา อันเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียน ดังนั้น โรงเรียนเอกชนจึงจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเป็นจุดขายและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนเอกชนดำเนินกิจการอยู่ได้ อรุณ จุติผล (2554 : 78)

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ที่จะทำการวิจัย เรื่อง“การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย” ด้วยการทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ รวมถึงการสังเคราะห์ทฤษฎีต่างๆ ที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับลักษณะแนวทางการดำเนินการรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้โดยศึกษาสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาปัจจัยองค์ประกอบ จากนั้น จึงนำให้ผู้เชี่ยวชาญประสบการณ์ได้ให้คำแนะนำ และสะท้อนความเห็น ความสอดคล้องขององค์ประกอบดังกล่าวแล้วนำกลับมาปรับปรุงเพื่อสร้างเครื่องมือในการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง เชื่อมั่น ความถูกต้อง ตลอดถึงความเหมาะสม ประโยชน์

และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามลำดับต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ได้เป็นผู้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่เริ่มจากตนเอง ซึ่งส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินการสถานศึกษา โดยการสรรค์สร้างกำหนดนโยบายการดำเนินการนำไปสู่การปฏิบัติ ที่มีจุดเน้นด้านความคิดสำหรับการสร้างสภาพการณ์ สิ่งแวดล้อม ภูมิสังคม ที่จะส่งผลต่อ และ/หรือกระตุ้นผู้เรียนตอบสนองการเรียนรู้ สร้างนวัตกรรม การค้นพบตนเองอย่างที่ตนถนัด ทั้งนี้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนในยุคศตวรรษที่ 21 ตลอดจนก่อให้เกิดการมีพลวัตร สอดรับกับวิถี ประเพณี วัฒนธรรม สังคม ชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ การออกแบบองค์กรที่มีความพิเศษเฉพาะตัว ด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) มาเป็นตัวกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา จะช่วยตอบโจทย์ความต้องการผู้เรียนมากยิ่งขึ้น สำหรับผู้วิจัยในฐานะผู้ประกอบธุรกิจการศึกษา รวมถึงการสร้างสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาการที่สมบูรณ์แบบ และท้ายสุดเพื่อธุรกิจการศึกษา ดำเนินการส่งต่อ ทายาทอนุชนรุ่นหลังได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาและพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา **(**Learning Leadership for School Principals) ในประเด็นหลัก คือ 1) ภาวะผู้นำการเรียนรู้ และการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา 2) ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา 3) ทักษะความรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 และ 4) แผนการศึกษาชาติและการจัดการศึกษาไทยยุค 4.0

2**. กรอบแนวคิดในการวิจัย** การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา” ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (Learning Leadership for School Principals) ตามแนวคิดของกนกอร สมปราชญ์ (2559)

2.2 ภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามแนวคิดของ Kenneth Leithwood & Others (2004)

2.3 ทักษะความรู้สำหรับศตวรรษที่ 21

2.4 ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษา ตามแนวคิดของธีระ รุญเจริญ (2557) และสมาน อัศวภูมิ (2557)

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเอกชน

2.6 แผนการศึกษาชาติและการศึกษาไทยยุค 4.0

2.7 การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร แนวคิดทฤษฎีงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ฯลฯ

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากร คือ ผู้รับใบอนุญาต ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการบริหารโรงเรียนเอกชน ประเภท สามัญศึกษา ในภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และ นครศรีธรรมราช จำนวน 280 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้รับใบอนุญาต ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการบริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในภาคใต้ตอนบน จำนวน 70 โรง โดยเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 1) เป็นสถานศึกษา เอกชน ที่ได้รับการประเมินรอบ 3 จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน (สมศ.) 2) เป็นสถานศึกษายอดนิยมที่ได้รับการแนะนำจากสำนักงานคณะ กรรมการการศึกษา เอกชน (สช.) และ 3) เป็นสถานศึกษาเอกชนที่มีผลการทดสอบและประเมินผล ทางการศึกษาระดับชาติตาม มาตรฐานการศึกษา (O-NET) จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติองค์การมหาชน (สทศ.) สูงกว่า ค่าเฉลี่ย ระดับประเทศ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย”เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนารูปแบบ ตรวจสอบประเมินและยืนยันรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษา เอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปตามระเบียบวิธีวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย สำหรับตอนที่ 1 ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นของรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย ด้วยการศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ จากตำรา เอกสารวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ แล้วนำข้อสรุปที่ได้มาทำการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Synthesis) ให้เป็นองค์ความรู้ (Knowledge Body) เพื่อนำผลมากำหนดเป็นตัวแปรองค์ประกอบใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaires) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

2. ผลการวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นองค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ และบูรณาการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา จากนักวิชาการและนักการศึกษาต่างๆ พบว่า สาระสำคัญขององค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถนำไปบูรณาการใช้ได้ มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบาย (Policy) 2) ความพิเศษเฉพาะตัว (Uniqueness) 3) การปฏิบัติการอย่างมืออาชีพ (Professional) 4) การสร้างและจัดสภาพสิ่งแวดล้อม (Environment) และ 5) การสร้างความก้าวไกล (Advancement) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญ ศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความ

คิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย จำแนกโดยรวมและรายองค์ประกอบ พบว่า

ผลจากการจำแนกโดยรวม พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่ 4 การสร้างและจัดสภาพสิ่งแวดล้อม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย องค์ประกอบที่ 2 ความพิเศษเฉพาะตัว องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติการอย่างมืออาชีพ และต่ำสุดคือ องค์ประกอบที่ 5 การสร้างความก้าวไกล

ผลจากการจำแนกรายองค์ประกอบ พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงตามลำดับความคิดเห็นได้ ดังนี้ ข้อที่ 1) การกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และแนวทางปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา ข้อ 2) การนำวิสัยทัศน์ พันธกิจ มาเป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ ข้อ 4) ให้การสนับสนุนให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ ข้อ 7) การเปิดช่องทางการสื่อสาร

องค์ประกอบที่ 2 ความพิเศษเฉพาะตัว โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงตามลำดับความคิดเห็นได้ ดังนี้ ข้อที่ 2) การมีภาวะผู้นำที่บุคลิกภาพดี มนุษยสัมพันธ์ดีและมีความมั่นคง ทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ข้อ 7) มีการพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถและส่งเสริมแนวทาง ความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม องค์ความรู้ใหม่ให้กับทีมงาน ข้อ 6) การติดตามปรากฏการณ์ ความเปลี่ยนแปลงในวงวิชาการให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง และข้อ 4) นำหลักทฤษฎี รูปแบบภาวะผู้นำแบบต่างๆ ปรับสร้างนวัตกรรมทั้งเชิงโครงสร้างเนื้อหา และกระบวนการการดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติการอย่างมืออาชีพ โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงตามลำดับความคิดเห็นได้ ดังนี้ ข้อที่ 1) จัดให้มีการประชุมระดับองค์กรระดับกลุ่มงาน ในการแจกแจงงาน ตามนโยบายนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ข้อ 6) การจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์มาวิเคราะห์สภาพแวดล้อม สภาพภูมิสังคมภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยใช้เทคนิค SWOT และข้อ 5) การพัฒนางานด้านการจัดการศึกษาการเงิน ใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุดของผู้เรียนและชุมชนผู้มีส่วนได้เสีย

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างและจัดสภาพสิ่งแวดล้อม โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงตามลำดับความคิดเห็นได้ ดังนี้ ข้อที่ 1) ให้ความสำคัญงานวิชาการเน้นกระบวนการการเรียนรู้ที่ครูและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ข้อ 10) มีการกำหนดแผน/ระยะเวลางบประมาณให้มีประสิทธิภาพในการจัดสภาพแวดล้อม และข้อ 7) มีการออกแบบนวัตกรรม เทคโนโลยีการเรียนรู้โดยนำองค์ความรู้ ใหม่ๆ มาประยุกต์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์ประกอบที่ 5 การสร้างความก้าวไกล โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงตามลำดับความคิดเห็นได้ ดังนี้ ข้อที่ 5) จัดให้มีการร่วมกันพัฒนาครูให้มีทักษะการนำเทคโนโลยีดิจิทัล สำหรับการวัดผลประเมินผลผู้เรียน มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อ 1) มีการพัฒนาสถานศึกษา ให้เป็นองค์กรที่ยั่งยืน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับปรุงผลการดำเนินงาน ให้บรรลุพันธกิจ ข้อ 6) มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ (Information System) ติดตามผู้เรียน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ปกครองและชุมชน และข้อ 10) สร้างเครือข่ายข้อมูลกลางที่ทันสมัย ให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลความรู้รูปแบบต่างๆ ได้อย่างสะดวก รวดเร็วปลอดภัยมีระดับความ

สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภท สามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้บริหาร ครู กรรมการบริหารสถานศึกษาเอกชน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย ในทุกองค์ประกอบ ทุกข้ออยู่ในระดับมากและมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับรูปแบบว่ามีความเหมาะสมความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบ (Model) องค์ประกอบรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย (Policy) องค์ประกอบที่ 2 ความพิเศษเฉพาะตัว (Uniqueness) องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติการอย่างมืออาชีพ (Professional) องค์ประกอบที่ 4 การสร้างและจัดสภาพสิ่งแวดล้อม (Environment) และองค์ประกอบที่ 5 การสร้างความก้าวไกล (Advancement) ที่ผู้วิจัยเรียกว่า PUPEA Model ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย “PUPEA Model”

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญ ศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย” ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. องค์ประกอบรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย พบว่าประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย (Policy) 2) องค์ประกอบที่ 2 ความพิเศษเฉพาะตัว (Uniqueness) 3) องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติการอย่างมืออาชีพ (Professional) 4) องค์ประกอบที่ 4 การสร้างและจัดสภาพสิ่งแวดล้อม (Environment) และ 5) องค์ประกอบที่ 5 การสร้างความก้าวไกล (Advancement) ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า PUPEA MODEL

2. ผลการตรวจสอบยืนยันและประเมิน รูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย โดยการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นร่วมกันว่ารูปแบบมีความเหมาะสม (Propriety) มีความเป็นไปได้ (Feasibility) มีความสอดคล้อง (Congruency) และมีประโยชน์ (Usefulness) สอดคล้องกับหลักการประเมินรูปแบบของ Gusky (2000 : 77) ส่วนข้อคิดเห็นอื่นๆ ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อคิดเห็นและ

เสนอแนะเพิ่มเติมว่า รูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย มีความถูกต้อง เนื้อหาเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ที่จะไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ในเรื่องของภาวะผู้นำการเรียนรู้ แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงบริบทของแต่ละสถานศึกษาที่จะบูรณาการรูปแบบดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษาในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย” ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อนำข้อค้นพบนี้ ไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายและการนำไปสู่การปฏิบัติ (Integration Implementation) กับหน่วยงานของตนในบริบทแตกต่างกันต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาและคำนึงถึงบริบทของแต่ละสถานศึกษาที่จะบูรณาการรูปแบบไปประยุกต์ใช้
2. ควรศึกษาองค์ประกอบที่เหมาะสม ตามสภาพจริงและสามารถปฏิบัติใช้ได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำแบบต่างๆ ที่สอดรับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์
2. ควรศึกษาวิจัยองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์ จากอาจารย์ ดร.อรุณ จุติผล ประธานอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัศวภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ ที่มีเมตตาจิตให้คำปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการตรวจสอบ ทาน ปรับปรุงแก้ไขดุษฎีนิพนธ์ ตลอดจนให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างสูงยิ่ง ตลอดจนขอกราบขอบพระคุณ ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ จนเกิดองค์ความรู้ที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จด้านการศึกษาวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราชญ์. **ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา.** ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา, 2559.

ชัยยนต์ เพาพาน. **ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่** 21. [Online]. Available: http://conference.edu.ksu.ac.th. [2560, 28 พฤษภาคม], 2559.

ธีระ รุญเจริญ. **รายงานวิจัยสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย.** เอกสารในการสัมมนาเรื่องการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา : บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นพื้นฐาน, 8-9 กุมภาพันธ์ 2545. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.

_____. **ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษา ในยุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง, 2550.

ประกอบ คุปรัตน์. **ผู้บริหารสถานศึกษา : ชื่อและความหมาย.** [Online]. Available: http://pracob.blogspot.com/2009/11. [2560, 28 พฤษภาคม], 2560.

สมาน อัศวภูมิ. **การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด.** ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

_____. **การบริหารสถานศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษายุคใหม่**. ฉบับปรับปรุง. อุบลราชธานี : อุบลกิจ ออฟเซท การพิมพ์, 2557.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวาน กราฟฟิค, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่** 10**.** กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา ลาดพร้าว, 2558.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. “การจัดการชั้นเรียน” **สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ** 60 **ปี.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2550.

อรุณ จุติผล. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน.** ดุษฎีนิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, 2554.

_____. **การบริหารจัดการในห้องเรียน : ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้.** นครศรีธรรมราช : ดีชัย, 2559.

Gusky, T.R. **Evaluating Professional Development**. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, 2000.

Kenneth Lithwood, Karen Seashore Louis, Stephen Anderson and Kyla Wahlstrom. **How leadership influences student learning. Executive summary**. (Online) www.learningfromleardership.umn.edu, 2017.

Rensis Likert**. The Human Organization.** New York : McGraw-Hill, 1961.

การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

The Development of a Professional Learning Community Model Schools under The Secondary Educational Service Area Office 13

นันทรัตน์ ไพรัตน์[1]
อรุณ จุติผล[2]
สมาน อัศวภูมิ[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาและสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาใน 7 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และตรัง โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) แต่ละจังหวัด จำนวน 7 แห่ง โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน 2) สร้างและพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยการนำกรอบแนวคิดและที่ได้จากตอนที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามการวิจัย พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 176 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน และ3) การประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ (1) การสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม (Shared Vision and Values) (2) การร่วมมือรวมพลังของบุคลากร (Personnel Collaboration) (3) การรับผิดชอบร่วมกัน (Collective Responsibility) (4) การสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective Professional Inquiry) และ (5) การใช้ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน (Using Supportive Leadership) 2) ความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 มีความเหมาะสม เป็นไปได้ สอดคล้องและเป็นประโยชน์

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, สถานศึกษา

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[3]ข้าราชการบำนาญ และอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

The purpose of this research study was to develop a Professional Learning Community (PLC) model for schools under the secondary educational service area 13. The research divided into 3 parts; 1) PLC data compilation: Study and compile relevant documents, concepts, theories and research, including the interviewing of administrative from seven provinces. The seven provinces included in this study was Chumphon, Surat Thani, Ranong, Phangnga, Phuket, Krabi and Trang. The seven provinces were selected by purposive sampling. They were seven people interviewed from seven schools in each province. 2) To create and develop a PLC model for schools by using 'conceptual frameworks' (from part to create questionnaires. The samples were taken from 176 people. Statistical analysis of raw data included data frequency, percentage, mean, standard deviation and 9 experts from a focus group. 3) There were 9 professionals that compiled, evaluated and presented data models collected from PLC of schools by expert consensus.

The research result revealed that;

1. The components of the PLC model for schools under the Secondary Educational Service area 13 consist of 5 components: i) shared vision and values; ii) personnel collaboration; iii) collective responsibility; iv) reflective professional inquiry and v) using supportive leadership.

2. The opinions of administrative, teachers, school committees and related guardians expressed via questionnaire toward the PLC model under the Secondary Educational Service area 13 were good

3. PLC model for schools under the Secondary Educational Service area 13 was found to be propriety, feasibility, congruity and utility.

Keyword : The Development Model, Professional Learning Community, School

บทนำ

การที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้เกิดขึ้นของอนาคตนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอของการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา ทั้งของระยะกลางและระยะยาว โดยเฉพาะ "การพัฒนาคน" ให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกของศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (Perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Tradition Paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริง เป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่ายๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง

นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความตระหนักของสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (the ability to handle knowledge effectively in order to use it creatively) ถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นนักเรียนของศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายของการที่จะพัฒนานักเรียนเพื่ออนาคตให้นักเรียนมีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญหน้ากับอนาคตด้วยภาพของทางบวก (Optimism) ที่มีความสำเร็จและมีความสุข วิจารณ์ พานิช (2555 : 2)

การปฏิรูปโรงเรียนของการพัฒนารูปแบบของศตวรรษที่ 21 ให้เกิดขึ้นจริง เป็นการปฏิรูปโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ชาโต มานาบุ Z255 : 12) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) เป็นการรวมตัวของครูที่มีความรู้ ความสนใจของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มาร่วมแลกเปลี่ยนแบ่งปันเรียนรู้ของเรื่องนั้นๆ ร่วมกันทำให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปประยุกต์และปรับใช้ตามแต่สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ชุมชนแห่งการเรียนรู้จะเปลี่ยนแปลงการทำงานของครูจากวัฒนธรรมแบบเดิม ที่ ทำงานอย่างโดดเดี่ยว มาเป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมุ่งมั่นให้เกิดผลลัพธ์ต่อสมรรถนะทางวิชาชีพสำหรับครูและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดสังคมแห่งความรู้ที่อาศัยความร่วมมือเป็นฐานของการปรับตัวและสรรสร้างสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ Z2552 : 13)

ด้านความสำคัญของ PLC จากการวิจัยของ Hord (1997) ที่ยืนยันว่าการดำเนินการของการพัฒนารูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้ง PLC โดยใช้คำถามว่าโรงเรียนดังกล่าวมีผลลัพธ์อะไรบ้างที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มีชุมชนแห่งวิชาชีพและถ้าแตกต่างแล้วจะมีผลดีต่อครูผู้สอนและต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง ซึ่งมีผลสรุป 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลดีต่อครูผู้สอน พบว่า PLC ส่งผลต่อครูผู้สอน กล่าวคือ ลดความรู้สึก โดดเดี่ยวงานสอนของครู เพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้นโดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแข็งขัน จนเกิดความรู้สึกว่าต้องการร่วมกันเรียนรู้และรับผิดชอบต่อพัฒนาการโดยรวมของนักเรียนถือเป็น “พลังการเรียนรู้” ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนของชั้นเรียนให้มีผลดียิ่งขึ้น กล่าวคือ มีการค้นพบความรู้ และความเชื่อที่เกี่ยวกับวิธีการสอนและตัวผู้เรียนซึ่งที่เกิดจากการคอยสังเกตอย่าสนใจรวมถึงความเข้าใจของด้านเนื้อหาสาระที่ต้องจัดการเรียนรู้ได้แตกฉานยิ่งขึ้นจนตระหนักถึงบทบาทและพฤติกรรมการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ดีที่สุด อีกทั้งการรับทราบข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วขึ้น ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพได้ตลอดเวลา เป็นผลให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาและอุทิศตนทางวิชาชีพเพื่อศิษย์ ซึ่งเป็นทั้งคุณค่าของขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ที่สำคัญ คือ ยังสามารถลดอัตราการลาหยุดงานน้อยลง เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า ยังพบว่ามีความก้าวหน้าของการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนได้อย่างเด่นชัดและรวดเร็วกว่า ที่พบ ของโรงเรียนแบบเก่ามีความผูกพันที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ให้ปรากฏอย่างเด่นชัดและยั่งยืน

ประเด็นที่ 2 ผลดีต่อผู้เรียน พบว่า PLC ส่งผลต่อผู้เรียน กล่าวคือ สามารถลดอัตราการตกซ้ำชั้นและจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า สุดท้าย คือ มีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกันและลดลงชัดเจน วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557 : 94)

ผลการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานการศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 พบว่าด้านครูและบุคลากรมีปัญหาการขาดแคลนครู ครูย้ายบ่อย ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก และยังใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบเดิมโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอน สอนโดยให้นักเรียนจดจำ ไม่ได้ใช้ทักษะการคิด ทำให้ผู้เรียนขาดการกระตือรือร้น ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งขาดความรู้ความสามารถในการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านนักเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติต่ำกว่าระดับประเทศใน 3 รายวิชา ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 (2559 : 9-11)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาตามที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสนใจและดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 โดยยึดหลักกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาที่เกิดจากการรวมตัว รวมใจ รวมพลัง และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ไปปรับปรุง พัฒนาผลการปฏิบัติงานของตนเอง คุณภาพของผู้เรียนและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

ตัวแปรที่ศึกษา รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ดังนี้ ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553, 20 - 21), วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557, 93 - 102), อนุสรา สุวรรณวงศ์ (2559, 172), Louis et al (1995, 187 - 207) , Newman et al (1996, 12-16), Hord (1997, 14 - 25), Scribner et al (1999, 129 - 160), Morrissey (2000, 9 - 11), Hipp & Huffman (2008, 5 - 8), DuFour (2007, 4 - 5), Harris & Muijs (2005, 57 - 62), Bolam et al (2005, 22 - 45), Stoll et al (2005, 1- 13), Cannata (2007, 1 - 31) และ Kenoyer (2012, 17) ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ได้ 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม (Shared Vision and Values) 2) การร่วมมือรวมพลังของบุคลากร (Personnel Collaboration) 3) การร่วมกันรับผิดชอบ (Collective Responsibility) 4) การสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective Professional Inquiry) 5) การใช้ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน (Using Supportive Leadership)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ศึกษา เอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 ศึกษาองค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ด้วยการศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากตำรา เอกสารวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ แล้วนำข้อสรุปที่ได้มา แล้วทำการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Synthesis) ให้เป็นองค์ความรู้ (Knowledge Body) เพื่อนำมากำหนดเป็นตัวแปรองค์ประกอบและใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire)

1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาใน 7 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และตรัง โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) แต่ละจังหวัด จำนวน 7 แห่ง โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน

ตอนที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13

2.1 สร้างเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) จากตอนที่ 1

2.2 ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index : CVI)

2.3 นำแบบสอบถามจากข้อ 2.2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient : α – Coefficient)

2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

2.5 สร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จากการหาความสัมพันธ์ของรูปแบบ ศึกษา วิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูล

2.6 พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ด้วยการระดมความคิดเห็นของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD)

ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13

การประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 โดยการจัดสัมมนากับผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) นำมาเพื่อพิจารณาในด้านความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ด้านความสอดคล้อง (Congruity) และด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) ของรูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13” ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัย ตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษา เอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 ผลการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 พบว่า สาระสำคัญที่สามารถนำไปบูรณาการใช้ได้ 5 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม (Shared Vision and Values) 2) การร่วมมือรวมพลังของบุคลากร (Personnel Collaboration) 3) การรับผิดชอบร่วมกัน (Collective Responsibility) 4) การสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective Professional Inquiry) และ 5) การใช้ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน (Using Supportive Leadership)

1.2 ผลการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาต้องมีการดำเนินการในประเด็น ต่อไปนี้ 1) การสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม (Shared Vision and Values) 2) การร่วมมือรวมพลังของบุคลากร (Personnel Collaboration) 3) การรับผิดชอบร่วมกัน (Collective Responsibility) 4) การสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective Professional Inquiry) และ 5) การใช้ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน (Using Supportive Leadership)

ตอนที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

ความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.39 องค์ประกอบหลักที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 5 การใช้ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน (Using Supportive Leadership) องค์ประกอบที่ 2 การร่วมมือรวมพลังของบุคลากร (Personnel Collaboration) องค์ประกอบที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม (Shared Vision and Values) องค์ประกอบที่ 3 การรับผิดชอบร่วมกัน (Collective Responsibility) และองค์ประกอบที่ 4 การสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective Professional Inquiry) (ค่าเฉลี่ย = 4.41 , 4.40 , 4.39 , 4.38 และ 4.36 ตามลำดับ)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบ (Model) องค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ทั้ง 5 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม (Shared Vision and Values) องค์ประกอบที่ 2 การร่วมมือรวมพลังของบุคลากร (Personnel Collaboration) องค์ประกอบที่ 3 การรับผิดชอบร่วมกัน (Collective Responsibility) องค์ประกอบที่ 4 การสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective Professional Inquiry) และองค์ประกอบที่ 5 การใช้ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน (Using Supportive Leadership) ที่เรียกว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ดังภาพที่ 1

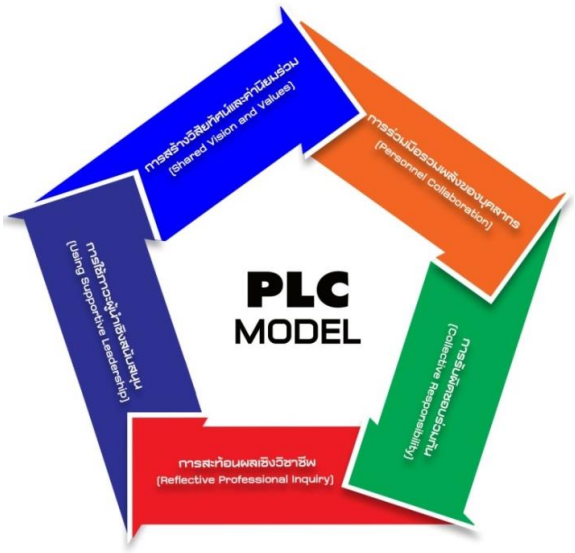

ภาพที่ 1 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทุกคน มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความเหมาะสม (Propriety) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 มีความเป็นไปได้ (Feasibility) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 มีความสอดคล้อง (Congruity) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 และมีความเป็นประโยชน์ (Utility) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 สรุปได้ว่า การยืนยันรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและเป็นประโยชน์

อภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม (Shared Vision and Values) องค์ประกอบที่ 2 การร่วมมือรวมพลังของบุคลากร (Personnel Collaboration) องค์ประกอบที่ 3 การรับผิดชอบร่วมกัน (Collective Responsibility) องค์ประกอบที่ 4 การสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective Professional Inquiry) และองค์ประกอบที่ 5 การใช้ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน (Using Supportive Leadership)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายผลในภาพรวมว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) เป็นการรวมตัวของครูที่มีความรู้ ความสนใจของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มาร่วมแลกเปลี่ยน แบ่งปันเรียนรู้ของเรื่องนั้นๆ ร่วมกันทำให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปประยุกต์และปรับใช้ตามแต่สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ จะเปลี่ยนแปลงการทำงานของครูจากวัฒนธรรมแบบเดิม ที่ทำงานอย่างโดดเดี่ยวมาเป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมุ่งมั่นให้เกิดผลลัพธ์ต่อสมรรถนะทางวิชาชีพสำหรับครูและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดสังคมแห่งความรู้ที่อาศัยความร่วมมือเป็นฐานของการปรับตัวและสรรสร้าง สิ่งใหม่ๆให้เกิดขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุสรา สุวรรณวงศ์ (2559 : 55) พบว่า คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน 2) การร่วมเรียนรู้และร่วมมือรวมพลัง 3) มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ และ 5) ภาวะผู้นำร่วมทางการบริหารซึ่งคุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานสองมิติ ได้แก่ มิติที่หนึ่ง คือ การกำหนดนโยบายการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมุ่งเน้นการบริหารงานตามหลักการกระจายอำนาจ การบริหารจัดการเพื่อความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูโดยโครงสร้างองค์กรและสายงานการบังคับบัญชาของโรงเรียนมีลักษณะเป็นแนวราบ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกระจายความเป็นผู้นำให้แก่ครูทุกระดับโดยการใช้ภาวะผู้นำร่วมระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อสร้างสรรค์ครูผู้นำ มิติที่สอง คือ การนำนโยบายสู่การปฏิบัติประกอบด้วย กลุ่มของกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาวัฒนธรรมของโรงเรียนซึ่งครอบคลุมการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ค่านิยมร่วม บรรทัดฐานร่วม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมมือ รวมพลัง และความเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาการ การพัฒนาทางวิชาชีพของครูที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการให้ข้อมูลสะท้อนผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การปฏิบัติงานนำไปสู่การยกระดับผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิผลซึ่งเป็นหัวใจหลักของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

จากข้อค้นพบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ จำนวน 5 องค์ประกอบ จะเห็นว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม (Shared Vision and Values) องค์ประกอบที่ 2 การร่วมมือรวมพลังของบุคลากร (Personnel Collaboration) องค์ประกอบที่ 3 การรับผิดชอบร่วมกัน (Collective Responsibility) องค์ประกอบที่ 4 การสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective Professional Inquiry) และองค์ประกอบที่ 5 การใช้ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน (Using Supportive Leadership) สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของอนุสรา สุวรรณวงศ์ (2559 : 27) พบว่า คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ ค่านิยม และบรรทัดฐานร่วมกัน 2) การร่วมเรียนรู้และร่วมมือรวมพลัง 3) มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ และ 5) ภาวะผู้นำร่วมทางการบริหาร ซึ่งคุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในด้านนโยบายการบริหารโรงเรียนตามหลักการกระจายอำนาจ

การบริหารจัดการเพื่อสร้างครูผู้นำ การพัฒนาวัฒนธรรมของโรงเรียนเพื่อสร้างวัฒนธรรมกัลยาณมิตร ทางวิชาการ และการพัฒนาทางวิชาชีพของครูที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557 : 46) พบว่า องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในบริบทสถานศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร และ 6) โครงสร้างสนับสนุน ซึ่งเอกลักษณ์สำคัญของความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แสดงให้เห็นว่าความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะทำให้ความเป็นองค์กรหรือโรงเรียนมีความหมายที่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง วิ่งเป็นหัวใจสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยกลยุทธ์การสร้างความร่วมมือที่ยึดเหนี่ยวกันด้วยวิสัยทัศน์ร่วม มุ่งการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ และชุมชนกัลยาณมิตร แสดงถึงการรวมพลังของครูและนักการศึกษา ที่เป็นผู้นำร่วมกัน ทำงานร่วมกันแบบทีมร่วมแรงร่วมใจ มุ่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ ภายใต้โครงสร้างอำนาจทางวิชาชีพ และอำนาจเชิงคุณธรรม ที่มาจากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำ ร่วมพัฒนา ของครู ผู้บริหารนักการศึกษา ภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งถึงผู้เกี่ยวข้องต่อไป เพื่อความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติ (Feasibility for Implementation)

3. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จากผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้งจำนวน 9 คน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 มีความเหมาะสมกับบริบท มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความสอดคล้องตามหลักการในเชิงทฤษฎี มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ หลายท่านยังได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า องค์ประกอบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบนั้นเป็นองค์ประกอบที่ถูกต้องตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางบริหาร และเป็นองค์ประกอบที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 องค์ประกอบที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม (Shared Vision and Values) มีการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ สร้างค่านิยมที่ดีร่วมกันในการพัฒนาวิชาชีพ ปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพด้านการศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การร่วมมือรวมพลังของบุคลากร (Personnel Collaboration) มีการกำหนดข้อตกลง วางแผน สร้างความเข้าใจ ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ โดยการรวมตัว รวมใจ ร่วมพลัง ร่วมมือในการพัฒนากิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การรับผิดชอบร่วมกัน (Collective Responsibility) ร่วมกันรับผิดชอบและแก้ปัญหาเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ 4 การสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective Professional Inquiry) การพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับการค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาคุณภาพผู้เรียน เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และองค์ประกอบที่ 5 การใช้ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน (Using Supportive Leadership) ผู้บริหารจะต้องกระจายอำนาจ เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจและให้การสนับสนุนการทำงานต่อบุคลากรเพื่อความมีอิสระและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการศึกษารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาจากสถานศึกษาอื่นๆ นอกเหนือจากสถานศึกษาในสังกัดจากเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 เพื่อศึกษาแนวทางเพิ่มเติมของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา

1.2 ควรมีการศึกษารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับองค์กรภายนอกเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพระดับเครือข่ายและระดับชาติเพื่อเป็นการยกระดับและพัฒนาผู้เรียนทั้งระบบ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ตามวัตถุประสงค์ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.อรุณ จุติผล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัศวภูมิ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและการสนทนากลุ่ม ขอบพระคุณผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ การทดลองใช้เครื่องมือในการทำงานวิจัยและเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ซาโต มานาบุ. **การปฏิรูปโรงเรียน แนวความคิด “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” กับการนำทฤษฎีมาปฏิบัติจริง.** นนทบุรี : ภาพพิมพ์, 2559.

ธีระ รุญเจริญ.**รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ**. เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชาสัมมนาการบริหารการศึกษา. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2550.

วรลักษณ์ ชูกำเนิด. **โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ.**วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 25(1), 93 - 102, 2557.

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์, 2555.

สมาน อัศวภูมิ. การใช้วิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**, 2550.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13. **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13.** ตรัง : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 13, 2559.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. “ชุมชนแห่งการเรียนรู้.” **สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2552.

อนุสรา สุวรรณวงศ์. **คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย.** วารสารปัญญาภิวัฒน์, 8(1), 163 - 175, 2559.

อรุณ จุติผล. **การบริหารจัดการในห้องเรียน : ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้.** นครศรีธรรมราช: ดีชัย, 2559.

DuFour, R. Professional Learning Communities: A Bandwagon, an Idea Worth Considering, or Our Best Hope for High Levels of Learning? **Middle School Journal (J1)**, 39(1), 4-8, 2007.

Hord, S. M. **Professional Learning Communities : Communities of Continuous Inquiry and Improvement.** Texas: Southwest Educational Development Laboratory, 1997.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล

Educational achievement and mathematical reasoning skills of grade 7 students learnt by a knowledge quest for reasoning skills

บงกชรัตน์ ดำจันทร์[1]
จุติพร อัศวโสวรรณ[2]
กตัญญุตา บางโท[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล กับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 3) เปรียบเทียบทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/13 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จำนวนนักเรียน 30 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่มเพื่อเข้ากลุ่มทดลอง (Random Assignment) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ 3) แบบทดสอบวัดทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ การวิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest - posttest design) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples test และ t-test แบบ One Sample test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล สูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์, สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[2]อาจารย์หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[3]อาจารย์สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

3. ทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Abstract

The research aims 1) to compare grade 7 students' mathematical achievement before and after being learnt by a knowledge quest for reasoning skills, 2) to compare grade 7 students' mathematical achievement with the average score of 70 percent, and 3) to compare grade 7 students' mathematical reasoning skills before and after being learnt by a knowledge quest for reasoning skills.

The participants were 30 persons of grade 7 students in class 1/13 during second semester of the academic year 2560 at Benjamarachutit school. They were randomized by simple random sampling which used the classroom as a random unit for experimental group (Random Assignment). The instruments used in the research were 1) a lesson plan of a knowledge quest for reasoning skills, 2) the mathematical achievement test, and 3) the test of mathematical reasoning skills. One group pretest - posttest design was used in the experiment. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation, Dependent Samples t-test, and One Sample t-test

The results suggest that

1. the grade 7 students' mathematical achievement after the treatment was higher than before the treatment which was statistically significant at .05 level.

2. the grade 7 students' mathematical achievement after the treatment was higher than the average score of 70 percent, which was statistically significant at .05 level.

3. the grade 7 students' mathematical reasoning skills after the treatment was higher than before the treatment which was statistically significant at .05 level.

keyword : a knowledge quest, mathematical achievement, mathematical reasoning skills, linear equations with one variable

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ เป็นการวางรากฐานที่สำคัญของมนุษย์ เพื่อความเจริญก้าวหน้า เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยให้คนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง และพัฒนาความสามารถด้านต่างๆ การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และเกิดทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 33) ครูผู้สอนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างผู้เรียนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์อันได้แก่ เก่ง ดี และมีความสุขด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ต้องมุ่งประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ยุพิน พิพิธกุล (2543 : 24)

คณิตศาสตร์เป็นกลุ่มสาระวิชาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนากระบวนการคิดและการแก้ปัญหาของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบระเบียบ มีแบบแผนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผนตัดสินใจ และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม แม้ว่าคณิตศาสตร์จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ครูต้องเน้นให้ผู้เรียนเห็นคุณธรรมในการนำคณิตศาสตร์ไปใช้ และต้องเน้นทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์อันประกอบด้วยกระบวนการอุปนัย นิรนัย และกระบวนการแก้โจทย์ปัญหา ทั้งนี้การแก้โจทย์ปัญหาเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีเหตุผล มองเห็นคณิตศาสตร์เป็นรูปธรรม ประสบการณ์ที่ได้จากการแก้โจทย์ปัญหาจะเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาการคิด ยืน ภู่วรวรรณ (2543 : 35) เพื่อให้ผู้เรียนก้าวทันการเรียนรู้ แต่การจัดการศึกษาคณิตศาสตร์ของประเทศก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) ปีการศึกษา 2557, 2558 และ 2559 พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ร้อยละ 29.65, 32.40 และ 29.31 ตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน) 2560) และจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของ TIMSS 2015 หรือ Trends in International Mathematics and Science Study 2015 โครงการของสมาคมนานาชาติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์เท่ากับ 431 คะแนน ซึ่งมีค่ากลางของการประเมินอยู่ที่ 500 คะแนน เมื่อเทียบกับเกณฑ์ความสามารถ ประเทศไทยอยู่ในระดับ 1 หรือระดับต่ำ (โครงการ TIMSS 2015 THAILAND 2558: 1-100) อีกทั้งจากผลการประเมิน PISA 2015 พบว่าประเทศไทยมีคะแนนคณิตศาสตร์เฉลี่ย 415 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD (คะแนนเฉลี่ย OECD เท่ากับ 500) โครงการ PISA ประเทศไทย (2558 : 1-29) ดังนั้นจะเห็นว่าเด็กไทยยังมีความด้อยในวิชาคณิตศาสตร์เป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับนานาชาติ เราจึงควรเริ่มปลูกฝังเกี่ยวกับทักษะต่างๆ ที่จำเป็นให้กับนักเรียนไทยตั้งแต่ระดับชั้นต้นๆ เพื่อพัฒนานักเรียนไทยให้ก้าวทันการเรียนรู้ระดับนานาชาติ

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนเบญจมราชูทิศ พบว่า นักเรียนร้อยละ 80 ไม่สามารถสร้างความเข้าใจ ไม่สามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และวิเคราะห์ปัญหาเพื่อกำหนดวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูนั้นเป็นการพูดบรรยาย โดยนักเรียนได้รับความรู้จากครูโดยตรง ครูจะสอนโดยการยกตัวอย่าง แล้วบอกวิธีการคิดและขั้นตอนการหาคำตอบ จากนั้นให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด เน้นการทำเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ ให้ความสำคัญกับคำตอบซึ่งเป็นตัวเลขเท่านั้น ไม่คำนึงถึงวิธีการแก้ปัญหาและความสมเหตุสมผลของคำตอบ ไม่คำนึงถึงความสำคัญของการตรวจคำตอบ และไม่สามารถให้เหตุผลสนับสนุนแนวคิดของตนได้ จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนลดต่ำลง

ผู้วิจัยจึงศึกษาค้นคว้าแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการที่จำเป็น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Cycle) เป็นรูปแบบการสอนที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเสนอแนะให้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนเอง โดยครูเป็นผู้กระตุ้น อำนวยความสะดวก ซักถาม และจัดสถานการณ์ให้เหมาะสมกับความรู้เดิมของผู้เรียนเป็นกระบวนการที่นักเรียนจะต้องสืบเสาะหาความรู้ สำรวจตรวจสอบและค้นคว้าด้วยวิธีต่างๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับความรู้นั้นอย่างมีความหมาย เก็บไว้ในหน่วยความจำระยะยาว เหมาะสมในการนำมาพัฒนาทักษะการคิดของเด็กไทยได้ ผู้วิจัยจึงสนใจและใช้วิธีการสืบเสาะหา

ความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผลโดยประยุกต์ขั้นตอนการสอนของ Bybee et.al Bybee et.al (2006 : 2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล

2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล กับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70

3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร เป็นนักเรียนโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 120 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

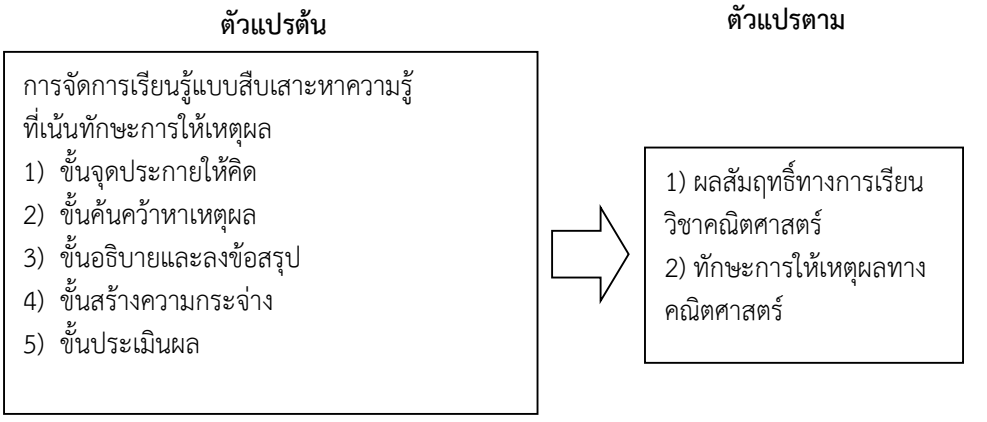

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/13 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา2560 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่มเพื่อเข้ากลุ่มทดลอง (Random Assignment)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิดประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ทั้งหมด 12 แผน ไม่รวมทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลัง

เรียน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของแผน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 และตรวจสอบคุณภาพตามมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าตั้งแต่ 4.80 – 5.00 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผลแต่ละแผนมีกระบวนการ 5 ขั้นตอนคือขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายให้คิด เป็นขั้นที่ทำให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นผ่านกิจกรรมสั้นๆ และการล้วงความรู้เดิม เพื่อต้องการให้นักเรียนเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับสถานการณ์ใหม่ พร้อมทั้งตั้งคำถามกระตุ้นเพื่อให้นักเรียนคิด ขั้นที่ 2 ขั้นค้นคว้าหาเหตุผล เป็นขั้นที่ให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการสร้างองค์ความรู้โดยใช้ความรู้เดิม ผ่านการวางแผน ตรวจสอบปัญหา ดำเนินการสำรวจตรวจสอบ สืบค้น รวบรวมข้อมูล และลงมือปฏิบัติ โดยครูเป็นผู้ตั้งคำถามกระตุ้นเพื่อให้นักเรียนคิดจนสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และตอบคำถามพร้อมบอกเหตุผลของคำตอบนั้นได้ ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป เป็นขั้นที่นักเรียนอธิบายสิ่งที่โจทย์กำหนดและพิจารณาหาคำตอบพร้อมบอกเหตุผลประกอบ เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างความกระจ่าง เป็นขั้นที่กระตุ้นและขยายความเข้าใจ โดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมเพื่อฝึกการหาคำตอบและการให้เหตุผล และขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล เป็นขั้นที่นักเรียนได้ประเมินความเข้าใจและความสามารถของตนเองจากการทำแบบฝึกหัด และครูประเมินความรู้ความเข้าใจและทักษะของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ของการเรียน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินความเหมาะสมของแบบทดสอบ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.67 - 1.00 ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) 0.60 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.32 – 0.56 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.86

3. แบบทดสอบวัดทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินความเหมาะสมของแบบทดสอบ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.67 - 1.00 ซึ่งมีค่าความยากง่าย(P) 0.60 – 0.78 ค่าอำนาจจำแนก (D) 0.44 – 0.73 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.70

การวิเคราะห์ข้อมูล 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ Dependent Samples test 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ กับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ t-test แบบ One Sample test 3) เปรียบเทียบทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล จากคะแนนแบบทดสอบวัดทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ โดยการใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ Dependent Samples test

ขั้นตอนการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เพื่อวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว จำนวน 20 ข้อ เวลา 60 นาที และแบบทดสอบวัดทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว จำนวน 5 ข้อ เวลา 60 นาที กับกลุ่มตัวอย่าง 2) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว กับกลุ่มตัวอย่างระหว่างวันที่ 27 ต.ค. 2560 - 21 พ.ย. 2560 เป็นระยะเวลารวม 12 คาบ 3) หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามเนื้อหาครบทุกแผนแล้ว จึงทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และแบบทดสอบวัดทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวชุดเดียวกับก่อนเรียน 4) ตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนวิชาคณิตศาสตร์และแบบทดสอบวัดทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติและแปลผลข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล สูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ 1 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผลสูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 82.00 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 5 ขั้นคือ 1) ขั้นจุดประกายให้คิด 2) ขั้นค้นคว้าหาเหตุผล 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นสร้างความกระจ่าง และ 5) ขั้นประเมินผล โดยในแต่ละขั้นของการดำเนินการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยใช้คำถามในการกระตุ้นให้นักเรียนแก้โจทย์ปัญหา เช่น “ทำไมต้องนำ 3 คูณตลอดสมการ” “นักเรียนมีวิธีการแก้สมการในขั้นแรกอย่างไร ทำไมถึงทำเช่นนั้น” ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะในการให้เหตุมากขึ้นทำให้เกิดความคิดความเข้าใจ นักเรียนเกิดองค์ความรู้ระยะยาว สามารถนำแนวคิด เหตุผล และความเข้าใจไปใช้ได้กับทุกสถานการณ์ สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีหลักการและถูกต้อง ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการได้รับการจัดการเรียนรู้ และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนิตพงศ์ ธีระธนิตโรจน์ (2553 : 44) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พักตร์ผกา ศรีสว่าง (2557 : 36) ได้ศึกษาผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ 5E วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง เซต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เซต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ 5E สูงกว่าการสอนแบบปกติทั้งรายหน่วยและภาพรวม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เซต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ 5E หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งรายหน่วยและภาพรวม

2. ทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ 3 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล ที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนได้สำรวจ สืบค้น เพื่อนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการสืบค้นไปสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง การใช้แนวทางการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry) ช่วยให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาและใช้ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ Malloy (1999 : 20) นอกจากนี้ นักเรียนยังมีโอกาสที่จะแสดงแนวคิดและวิธีแก้ปัญหาที่หลากหลายตามความสามารถของแต่ละคน นักเรียนมีโอกาสในการอธิบายหรือชี้แจงเหตุผลของตนเอง โดยในแต่ละขั้นมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นจุดประกายให้คิด เป็นขั้นที่ทำให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น กระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถามกับสิ่งที่กำลังจะเรียนและคิดหาเหตุผลของปัญหานั้นๆ สอดคล้องกับ ยุพิน พิพิธกุล (2545 : 1-2) ที่กล่าวว่า หลักการสอนคณิตศาสตร์ควรใช้ความสนใจของนักเรียนเป็นจุดเริ่มต้น เป็นแรงดลใจที่จะเรียน ในการสอนจึงมีการนำเข้าสู่บทเรียนให้เร้าใจและกระตุ้นผู้เรียน ขั้นที่ 2 ขั้นค้นคว้าหาเหตุผล เป็นขั้นที่นักเรียนได้แสดงทักษะการให้เหตุผลมากที่สุด โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิด จนสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิด หาเหตุผล และแสดงวิธีทำอย่างเป็นระบบ รู้ที่มาที่ไปของทุกๆ ขั้นตอนของโจทย์ สามารถตอบคำถามของโจทย์พร้อมเหตุผลสนับสนุนทุกครั้ง ทำให้นักเรียนตระหนักถึงการให้เหตุผล คำนึงถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบเสมอ สอดคล้องกับ นภเนตร ธรรมบวร (2544 : 69) ได้กล่าวว่า การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลของนักเรียน ครูผู้สอนต้องเริ่มจากการพัฒนากระบวนการคิดของเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ อีกทั้งยังมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดของเด็กอย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน และส่งเสริมการพัฒนาทางด้านความคิดของเด็ก ส่วนขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป เป็นขั้นที่นักเรียนได้อธิบายสิ่งที่นักเรียนได้จากขั้นค้นคว้าหาเหตุผล ซึ่งไม่ได้ยึดที่ความถูกต้องของคำตอบเพียงอย่างเดียว แต่นักเรียนแต่ละคนได้อธิบายเหตุผลของตนว่าทำไมนักเรียนจึงทำเช่นนั้น และเป็นเช่นนั้นเพราะอะไร สอดคล้องกับ Rowan และ Morrow (1993 : 16-18) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ครูต้องจัดบรรยากาศที่แสดงให้นักเรียนเห็นว่าการให้เหตุผลเป็นสิ่งสำคัญกว่าการได้เพียงคำตอบที่ถูกต้อง และผู้สอนไม่ควรคำนึงถึงคำตอบสุดท้ายที่ถูกต้องเท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับเหตุผลว่าทำไมผู้เรียนจึงได้คำตอบเหล่านั้น และคำตอบเหล่านั้นน่าจะถูกต้องหรือผิดเพราะเหตุใด (อัมพร ม้าคนอง 2554: 50) ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างความกระจ่าง เป็นขั้นที่นักเรียนได้เจอกับสถานการณ์หรือปัญหาใหม่ที่นักเรียนต้องนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมเพื่อฝึกการแก้ปัญหาและการให้เหตุผล ทำให้นักเรียนเชื่อมโยงลักษณะที่เหมือนกันของปัญหา/สถานการณ์เดิมกับปัญหา/สถานการณ์ใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบหรือแก้ปัญหา ในขั้นนี้ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม เพื่อเน้นย้ำความเข้าใจ และฝึกทักษะการให้เหตุผลที่สมเหตุสมผลของคำตอบ จากนั้นผู้วิจัยสุ่มนักเรียนบางคนให้ออกมาเฉลย พร้อมกับกระตุ้นโดยใช้คำถาม ว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้น เป็นเช่นนั้นเพราะอะไร เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการให้เหตุผล และผู้วิจัยจะคอยช่วยเสริมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ศิริภรณ์ ตันนะลา (2011: 138)

กล่าวไว้ว่าสิ่งที่สามารถสร้างความกระจ่างในการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นอาจเกิดขึ้นได้หลายวิธี โดยผู้สอนจะต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและกลุ่มเพื่อน เช่น การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น การลงข้อสรุป และการนำเสนอข้อมูล และในขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล เป็นการทำใบงานหลังเรียนซึ่งสามารถทราบผลได้ทันทีว่านักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนจากทั้ง 4 ขั้นมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ได้หรือไม่ เช่น ในขั้นนี้ผู้วิจัยจะประเมินผลนักเรียนโดยการสุ่มถามเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนมา และเน้นให้นักเรียนได้แสดงเหตุผลเพื่อสนับสนุนคำตอบทุกครั้ง จากนั้นผู้วิจัยกับนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาทั้งหมดที่เรียนในคาบนั้นๆ ผู้วิจัยทำหน้าที่คอยเสริมเพื่อให้การสรุปสมบูรณ์ที่สุด พบว่านักเรียนที่เรียนปานกลางและเรียนอ่อนสามารถอธิบายเหตุผลของตนเองหรือนำเสนอแนวความคิดให้คนอื่นเข้าใจได้และกล้าแสดงออกมากขึ้น สอดคล้องกับที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2546 : 12-15) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลต้องทำอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรใช้กิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์เป็นสิ่งเร้าที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ใช้คำถามเพื่อตรวจสอบและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านเนื้อหา ส่งเสริมให้เกิดทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์

การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล สามารถฝึกได้โดยสอนควบคู่ไปกับเนื้อหารายวิชาปกติ การพัฒนาทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่องและควบคู่ไปพร้อมกับเนื้อหารายวิชาคณิตศาสตร์ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการให้เหตุผลมากกว่าให้เรียนรู้การให้เหตุผลเดี่ยวๆ แยกจากสิ่งอื่น สอดคล้องกับ Guildford และ Hoepfner (1971: 28-32) ที่ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถในการให้เหตุผลนั้น ต้องเริ่มจากการส่งเสริมให้บุคคลได้คิดอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการให้เหตุผลดังกล่าว เป็นสิ่งที่จำเป็นที่โรงเรียนควรจัดทำให้เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ระพีพัฒน์ แก้วอ่ำ (2553) ได้ศึกษาเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านความรู้ทางคณิตศาสตร์และความสามารถด้านการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงในทิศทางตามกันในระดับค่อนข้างมาก ด้วยความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และนักเรียนมีพฤติกรรมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ดีมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา ทับทวี (2554) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อความสามารถคิดอย่างมีเหตุผล เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล โดยเฉพาะขั้นจุดประกายให้คิด ครูผู้สอนควรตั้งคำถามในการนำเข้าสู่บทเรียนให้น่าสนใจ ยั่วยุให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและกระตือรือร้น สนใจในกิจกรรมที่ครูจะสอนในขั้นต่อไป และเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของนักเรียน

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผล เป็นการสอนที่เน้นกระบวนการ จำเป็นต้องใช้เวลาในการสอนมาก ครูควรกำกับเวลาและกระตุ้นผู้เรียนบ่อยๆ

1.3 การนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นทักษะการให้เหตุผลไปใช้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นและนักเรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เป็นกันเอง เร้าความสนใจ และกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้มีความตื่นตัวตลอดเวลา มีการพัฒนาการใช้คำถามที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ สามารถตอบคำถามและทำกิจกรรมได้ถูกต้อง เน้นให้นักเรียนฝึกทักษะกระบวนการคิด การตอบคำถาม การแก้ปัญหา การแสดงความคิดเห็น และการให้เหตุผลประกอบของคำตอบนั้นๆ และจัดแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม เช่น หนังสือที่เกี่ยวข้อง คอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ต เพื่อพัฒนากระบวนการสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์อื่นๆ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญเช่นกัน เช่น ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ทักษะการเชื่อมโยง เป็นต้น

2.2 ควรนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้ต่อเนื่องกับนักเรียนกลุ่มเดิม เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นในด้านอื่นๆ เช่น เจตคติในการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียน

2.3 ควรเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ระหว่างวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบต่างๆ เช่น วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน หรือวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลัก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ ต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ในความอนุเคราะห์ของ ผศ.ดร.จุติพร อัศวโสวรรณ ประธานอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และดร.กตัญญุตา บางโท อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยดูแลเอาใจใส่ให้คำปรึกษา และแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนเป็นอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยจึงขอบขอบคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.

_____. **สรุปผลการวิจัยโครงการ TIMSS 2015 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** สมุทรปราการ: บริษัทแอดวานซ์พริ้นติ้ง เซอร์วิส จำกัด, 2558**.**

_____. **ผลการประเมิน PISA 2015 คณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.** สมุทรปราการ: บริษัทแอดวานซ์ พริ้นติ้ง เซอร์วิส จำกัด, 2558.

ชลธิชา ทับทวี. **ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลเรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554.

ธนิตพงศ์ ธีระธนิตโรจน์. **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E**. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

นภเนตร ธรรมบวร. **การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

พักตร์ผกา ศรีสว่าง. **ผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ 5E วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เซตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2557.

ยุพิน พิพิธกุล. **เทคนิคการสอนคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา เล่ม 1**. กรุงเทพฯ :ไทยวัฒนาพานิช, 2543.

_____. **การเรียนการสอนคณิตศาสตร์**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2545

ยืน ภู่วรวรรณ.**"การจัดการสอนคณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีตามแผนปฏิรูปการศึกษา,"** สสวท. 28(110)(กรกฎาคม – กันยายน 2543): 32-36.

ระพีพัฒน์ แก้วอ่ำ. **กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(คณิตศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553.

ศิรพร ตันนะลา. **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้(5Es) ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. **คู่มือการจัดทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6) และช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3) ปีการศึกษา 2560.**

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. **คู่มือวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์.** กรุงเทพฯ: สถาบันฯ,2546.

อัมพร ม้าคนอง. **ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554**.**

Bybee. **The BSCS 5E instructional model: Origins and effectiveness**. Colorado Springs, CO: BSCS, 2006.

Gullford, J.P.,& Hoepfner. **The Analysis of Intelligence.** New York: McGraw-Hill, 1971.

Malloy CE. **Developing mathematical reasoning in the middle grades recognizing diversity** In: Stiff LV, Corcio FR, editors. Developing Mathematical Reasoning In Grades K-12 Reston: Nation Council of Teacher of Mathematics, 1999.

Rowan, T., and Morrow, L. J. **Implementing K-8 Curriculum and Evaluation Standards. Reading, from the Arithmetic Teacher**. Reston: Virginia, 1993.

การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

The Development Model of Knowledge Management For Small–Sized School Under The Krabi Primary Education Service Area Office

มณทิพย์ บุญมณี[1]
อรุณ จุติผล[2]
สมาน อัศวภูมิ[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียงเขตพื้นที่ละ 1 แห่ง รวม 6 คนและสำรวจสภาพการปฏิบัติในการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 70 คน 2) พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กจากข้อมูลในตอนที่ 1 และการสัมมนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน และ 3) การประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ของข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กประกอบด้วยปัจจัยหลักของการจัดการความรู้ คือ คน กระบวนการ เทคโนโลยี มีกระบวนการบริหารงานคุณภาพ PDCA และต้องมีองค์ประกอบการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาคือ (Knowledge Acquisition and Retrieval) การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage) การนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization) และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (Knowledge Sharing) และสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยรวมพบว่าระดับการปฏิบัติในสถานศึกษาระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ,การจัดการความรู้, สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก,องค์ประกอบการจัดการความรู้

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[3]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2) รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่มีกระบวนการจัดการความรู้ ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ดำเนินการโดยการร่วมกันจัดทำแผนการจัดการความรู้ของสถานศึกษา การปฏิบัติตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้การร่วมกันกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานและนำผลมาใช้ในการพัฒนา/ปรับปรุงการจัดการความรู้ให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาและจัดทำรายงานผลการพัฒนาองค์กรหรือนวัตกรรมขององค์กรที่เกิดจากการจัดการความรู้ของสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบและเสนอแนะ และ3) ผลการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ทุกองค์ประกอบ

Abstract

The major purpose of this research was to develop the Knowledge Management Model for small–sized school under Krabi Primary Education Service Area Office. The research procedures consisted of 3 steps; 1) study the state of Knowledge Management by literature review, interview concerned performer, analysis and synthesis for core contents ,formulate for research instruments and Survey the state of knowledge management of Small–Sized School under Krabi Primary Education Service Area Office., 2) developed model of knowledge management from data on step 1 and 3) assessment model. The research protocols consisted of in-depth interview, contents analysis, focus group discussion, and connoisseurship. The statistic for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content synthesis.

The research result revealed that;

1.The core components of knowledge management are People, Process and Technology and quality cycle management. The knowledge management were varied in different content of each school are knowledge acquisition and retrieval, knowledge creation, knowledge storage, knowledge utilization and knowledge sharing., state of knowledge management of Small–Sized School under Krabi Primary Education Service Area Office found in high level.

2.The Knowledge Management Model for Small–Sized School consisted of 5 component of knowledge management and consisted of People, Process and Technology. The school operate by knowledge management planning under 5 components, Doing on knowledge management plan ,Check ,supervise and follow operate on knowledge management plan and use data for develop knowledge management plan. 3. The assessment of knowledge management model for small–sized school with regard to propriety, feasibility, congruity, utility and other opinions found conducted correctly, relevant and valuable.

Keywords : The Development Model, Knowledge Management ,Small–sized School, Components of knowledge management.

บทนำ

ปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั่วโลก(Globalization) จนทำให้เกิดสังคม ที่เรียกว่า“สังคมฐานความรู้”(Knowledge–based Society) ความรู้เป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งเพราะเป็นสิ่งที่จะนำไปสู่กระบวนการบริหารที่สามารถทำให้บุคคลปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น Senge (2006 : 77) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 มาตรา11ที่กำหนดให้ส่วนราชการต้องมีหน้าที่ในการพัฒนาความรู้อย่างสม่ำเสมอโดยวัตถุประสงค์หลักในการส่งเสริมและผลักดันส่วนราชการให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยมี แนวทางการปฏิบัติได้แก่การสร้างระบบให้สามารถรับรู้ข่าวสารให้กว้างขึ้น ประมวลผลความรู้ด้านต่างๆเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีคุณธรรม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นำไปสู่การพัฒนาการปฏิบัติงานไปสู่คุณภาพและประสิทธิภาพขององค์กร ราชกิจจานุเบกษา (2546 : 46)

สถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรที่รับผิดชอบงานการจัดการศึกษาเป็นที่ตั้งขององค์กรที่ให้บริการการศึกษา มีสภาพเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างกลไกการเรียนรู้ทุกประเภทเพื่อให้คนไทยสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง การสร้างและการจัดการความรู้ในทุกมิติของสังคม ให้มีการสร้างและใช้ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 13) บทบาทสำคัญของสถานศึกษาคือการให้การศึกษา ซึ่งจะต้องมีการปรับบทบาทในด้านการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยจำเป็นต้องนำกระบวนการการจัดการความรู้มาใช้ในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาสอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ (2550 : 213) ที่กล่าวว่าสังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ แหล่งความรู้ที่มีมากมายมหาศาลเกินกว่าที่จะเรียนรู้ได้หมด มนุษย์มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การจัดการความรู้ (Knowledge Management) ในสถานศึกษานั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ควรทำในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้เพราะความรู้ในสถานศึกษาทุกแห่งมีมากมายแต่บางสถานศึกษาไม่ได้จัดเก็บไว้ก็จะจางหายไปกับผู้ออกไปจากองค์กรทำให้ความรู้ในคนๆนั้นไม่ได้ถูกเก็บไว้ให้เป็นประโยชน์กับผู้ร่วมงานรุ่นหลัง ส่วนความรู้ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความรู้ที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (Explicit knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถเผยแพร่แบ่งปันให้กับผู้ร่วมงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาได้ ความรู้ประเภทหลังนี้สมควรได้มีการนำมา“จัดการความรู้” สถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา (2548: 12) การพัฒนาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนางานอย่างมีทิศทาง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 35) ซึ่งสอดคล้องกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย (2553 : 65) ที่ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการความรู้ไว้ในหนังสือชุดเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านบริหารการศึกษาตามโครงการยกระดับคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาทั้งระบบภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ปีงบประมาณ 2553 - 2555 โดยระบุว่าการจัดการความรู้เป็นการสร้างสินทรัพย์ทางความรู้ให้อยู่กับสถานศึกษา หากมีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างเป็นระบบแล้วถูกถ่ายทอดและเก็บรักษาไว้พร้อมทั้งการแบ่งปันความรู้จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างรวดเร็วทั่วทั้งสถานศึกษาแล้วจะส่งผลดีต่อการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

สภาพปัจจุบันของการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทุกแห่ง รวมทั้งเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่นั้นพบว่า การจัดการความรู้ยังเป็นแนวคิดใหม่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาประกอบกับกระบวนการจัดการความรู้ขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากมีการโยกย้ายผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวของกับการบริหารค่อนข้างบ่อย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษา

ขนาดเล็กเป็นอย่างมากและมีผลต่อความมุ่งมั่นและการสนับสนุนการจัดการความรู้ซึ่งจะเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาประสิทธิภาพสถานศึกษาขนาดเล็กให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : 38)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจและดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กโดยยึดหลักกระบวนการจัดการความรู้ตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการความรู้มาเชื่อมโยงและเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษา รวมถึงเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กได้นำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลและประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ตัวแปรที่ศึกษา รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในการจัดการความรู้ของนักการศึกษา นักวิจัยและหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความรู้ดังนี้ วิจารณ์ พานิช (2548 : 33), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548 : 43), ประพนธ์ ผาสุกยืด (2548 : 21), นวลละออ แสงสุข (2550 : 77), ไพโรจน์ ชลารักษ์ (2551 : 65), อัญญาณี คล้ายสุบรรณ (2550 : 34), Marquardt (1996 : 32), American Productivity & Quality Center (APQC) (1996 : 88), Leibowitz (1998 : 91) , Trapp (1999 : 20), Probst, Raub & Romhardt (2000 : 30), Kucza (2001 : 34) และ Sveiby (2001 : 42) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการความรู้ซึ่งมีประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การแสวงหาความรู้และสืบค้นความรู้ (Knowledge Acquisition and Retrieval) การสร้างความรู้(Knowledge Creation) การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage) การนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization) และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (Knowledge Sharing)

วิธีดำเนินการการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีขั้นตอนดังนี้

1.1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการและงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กเพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก

1.2. สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กจากต่างเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี ระนอง พังงา กระบี่ และตรัง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive

Sampling) เขตพื้นที่การศึกษาละ 1 คน รวม 6 คน เพื่อยืนยันว่าองค์ประกอบการจัดการความรู้ในขั้นตอนที่ 1 มีความเป็นไปได้ ในการปฏิบัติในสถานศึกษาขนาดเล็กหรือไม่

1.3 สร้างเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) จากตอนที่ 1.1-1.2 ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน หาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) รวมทั้งนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient : α – Coefficient) แล้วนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

1.4.สำรวจสภาพการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ร่างรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

2.2 วิเคราะห์แนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กโดยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD)

ตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

การประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กโดยการจัดสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อพิจารณาและประเมินรูปแบบในด้านความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ด้านความสอดคล้อง (Congruity) และด้านความเป็นประโยชน์ (Utility)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง " การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ " ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

1.1. ผลการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความรู้ตามแนวคิดของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศตามสาระที่ปรากฏในเอกสาร รายงานและเว็บไซต์พบว่าองค์ประกอบของการจัดการความรู้ที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็กประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ การแสวงหาความรู้และสืบค้นความรู้ (Knowledge Acquisition and Retrieval) การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage) การนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization) และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (Knowledge Sharing)

1.2 ผลการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ของผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าองค์ประกอบของการจัดการความรู้ 5 องค์ประกอบคือ การแสวงหาความรู้และสืบค้นความรู้ (Knowledge Acquisition and Retrieval) การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage) การนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization) และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นองค์ประกอบที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและสมารถปฏิบัติได้จริงในโรงเรียน

ขนาดเล็กซึ่งในการดำเนินการนั้นมีปัจจัยหลักของการจัดการความรู้เช่นเดียวกับองค์กรอื่นๆคือ คน (People) กระบวนการ (Process) เทคโนโลยี (Technology) และต้องมีกระบวนการบริหารงานคุณภาพซึ่งเป็นหลักการบริหารโดยพื้นฐานทั่วไปคือประกอบด้วยการร่วมกันจัดทำแผนการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาโดยใช้องค์ประกอบของการจัดการความรู้ทั้ง 5 องค์ประกอบ (Plan) การปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการความรู้การจัดการความรู้ที่วางไว้ (Do) ร่วมกันการตรวจสอบผลการดำเนินงานการจัดการความรู้ของสถานศึกษาว่าแต่ละองค์ประกอบมีจุดเด่น จุดด้อย จุดควรพัฒนาอย่างไร (Check) และนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาแผนการจัดการความรู้ของสถานศึกษาและนำมาใช้ต่อไป (Action)

1.3 ผลการสำรวจสภาพการปฏิบัติเกี่ยวกับจัดการความรู้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.80 องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือองค์ประกอบด้านการแสวงหาและสืบค้นความรู้ การนำความรู้ไปใช้ การจัดเก็บความรู้ การสร้างองค์ และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ,3.82, 3.80,3.75,3.74 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กจากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และร่างรูปแบบและจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) เพื่อพัฒนารูปแบบรูปแบบการจัดการความรู้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือการแสวงหาความรู้และสืบค้นความรู้ (Knowledge Acquisition and Retrieval) การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage) การนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization) และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (Knowledge Sharing) ดำเนินการด้วยปัจจัยหลักของการจัดการความรู้เช่นเดียวกับองค์กรอื่นๆคือ คน (People) กระบวนการ (Process) เทคโนโลยี (Technology) และต้องมีกระบวนการบริหารงานคุณภาพซึ่งเป็นหลักการบริหารโดยพื้นฐานทั่วไปคือประกอบด้วยการร่วมกันจัดทำแผนการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาโดยใช้องค์ประกอบของการจัดการความรู้ทั้ง 5 ด้าน (Plan) การปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการความรู้การจัดการความรู้ที่วางไว้ (Do) ร่วมกันการตรวจสอบผลการดำเนินงานการจัดการความรู้ของสถานศึกษาว่าแต่ละองค์ประกอบมีจุดเด่น จุดด้อย จุดควรพัฒนาอย่างไร (Check) และนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาแผนการจัดการความรู้ของสถานศึกษาและนำมาใช้ต่อไป (Action) ซึ่งเรียกว่ารูปแบบการจัดการความรู้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ดังภาพที่ 1

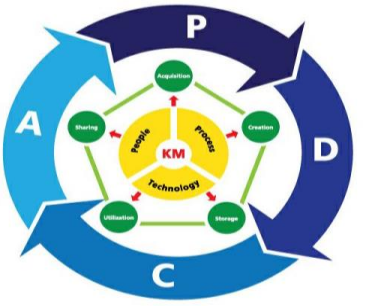

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นสอดคล้องว่ารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ทั้ง 5 องค์ประกอบโดยรวมมีความเหมาะสม (Propriety) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 มีความเป็นไปได้ (Feasibility) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 มีความสอดคล้อง (Congruity) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 และมีความเป็นประโยชน์ (Utility) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 สรุปได้ว่า การยืนยันรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและเป็นประโยชน์

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง พบว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา 5 ด้านคือ 1) การแสวงหาความรู้ และสืบค้นความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การนำความรู้ไปใช้ และ 5) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีและการศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของ วิจารณ์ พานิช (2548) , กพร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548 : 31), ประพนธ์ ผาสุกยืด (2549 : 33) , นวลละออ แสงสุ (2550 : 52), Leibowitz (1998 : 61), Trapp (1999 : 42), Probst, Raub & Romhardt (2000 : 52), Kucza (2001 : 66) และ Sveiby (2001 : 33) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในองค์กร/หน่วยงานต่างๆซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันโดยสรุปว่ากระบวนการจัดการความรู้นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) การแสวงหาความรู้และสืบค้นความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การนำความรู้ไปใช้ และ 5) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาชน (2550 : 45) ที่สรุปว่าในการจัดการความรู้โดยทั่วไปมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ 1) คน ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งความรู้และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์2) เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้อย่างง่ายและรวดเร็วขึ้น และ 3) กระบวนการจัดการความรู้ กระบวนการความรู้นั้นเป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้ใช้ เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุงและนวัตกรรมซึ่งสอดคล้องกับที่ ทิพยวรรณ นิลทยา (2557) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ พบว่า การจัดการความรู้มีการเชื่อมต่อองค์ประกอบขั้นตอนการจัดการความรู้และส่งผลต่อกันด้วยกระบวนการตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ซึ่งองค์ประกอบการจัดการ ความรู้ คือ บุคลากร กระบวนการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

จากข้อค้นพบของรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ซึ่งมีองค์ประกอบคือ 1) การแสวงหาความรู้ และสืบค้นความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การนำความรู้ไปใช้ และ 5) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และนอกจากนี้ยัง

พบว่าประกอบด้วยปัจจัยหลักของการจัดการความรู้เช่นเดียวกับองค์กรอื่นๆ คือ คน (People) กระบวนการ (Process) เทคโนโลยี (Technology) และต้องมีกระบวนการบริหารงานคุณภาพซึ่งเป็นหลักการบริหารโดยพื้นฐานทั่วไปคือการร่วมกันจัดทำแผนการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาโดยใช้องค์ประกอบหลักทั้ง 5 ด้าน (Plan) การปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ (Do) ร่วมกันการตรวจสอบผลการดำเนินงานการจัดการความรู้ของสถานศึกษาว่าแต่ละองค์ประกอบมีจุดเด่น จุดด้อย จุดควรพัฒนาอย่างไร (Check) และนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาแผนการจัดการความรู้ของสถานศึกษาและนำมาใช้ต่อไป (Action) ซึ่งแต่ละองค์ปรกอบมีกรบวนการดังนี้

การแสวงหาและสืบค้นความรู้ โดยการแสวงหาและสืบค้นความรู้จากสื่อออนไลน์ อบรม ประชุม สัมมนา สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2548 : 43) ที่กล่าวว่า การแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ภายในการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการแสวงหาความรู้จากแหล่งภายนอก การรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องก็จะช่วยให้เกิดองค์ความรู้ได้และนอกจากนี้บุญดี บุญญากิจ (2548 : 59-61) กล่าวว่า ปัจจัยเอื้อสำคัญที่ช่วยให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จทางหนึ่งคือเทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านการจัดการความรู้ซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยให้การศึกษา ค้นคว้าความรู้การแลกเปลี่ยนความรู้สามารถทำได้ง่ายขึ้นซึ่งสอดคล้องกับที่ เลิศศักดิ์ นาวารัตน์ (2555: Online) ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการและเครื่องมือในการจัดการความรู้ (Process and Tools) มี 2 ประเภทคือการจัดการความรู้ประเภทชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) จะใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ประเภทฝังลึก (Tacit Knowledge) จะเป็นกระบวนการที่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันได้ เช่น ประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การร่วมกันสอนงาน (Coaching) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Action Learning) จัดชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice)

การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) โดยการร่วมกันกำหนดแนวทางและรูปแบบการสร้างองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับที่น้ำทิพย์ วิภาวิน (2551 : 45) กล่าวว่า การสร้างความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ แล้วนำมาจัดระบบมีการกำหนดแนวทางการสร้างองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสะดวกในการจัดเก็บและนำไปใช้และนอกจากนี้ วิจารณ์ พานิช (2548 : 53) กล่าวว่า การสร้างความรู้หรือแก่นความรู้สมาชิกแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมในการที่จะนำความรู้ของตนมาแลกเปลี่ยนกัน เพื่อยกระดับของความรู้และสร้างเป็นความรู้ใหม่รวมทั้งร่วมกันกำหนดรูปแบบการสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นนวัตกรรมของสถานศึกษาที่ทุกคนสามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage) โดยการแนะนำถึงวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูลทุกประเภทที่อย่างชัดเจน การกำหนดแผนในการจัดเก็บองค์ความรู้อย่างเป็นระบบสอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Marquardt (1996 : 34) ที่เสนอว่าในการจัดการความรู้องค์การต้องกำหนดสิ่งสำคัญที่จะเก็บไว้เป็นองค์ความรู้และต้องพิจารณาวิธีการที่จะใช้และเก็บรักษาซึ่งจากการศึกษาของปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (2551 : 28) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา พบว่าในกระบวนการของการจัดเก็บความรู้นั้นกระบวนการที่สำคัญคือ การจัดเก็บความรู้ซึ่งองค์กรจะต้องมีการแนะนำถึงวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูลทุกประเภทที่มีอยู่ในสถานศึกษาให้บุคลากรอย่างชัดเจน รวบรวมองค์ความรู้ของสถานศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมโดยใช้เทคโนโลยีทันสมัยและมีคุณภาพเข้ามาช่วย ก็จะทำให้สถานศึกษามีการจัดเก็บความรู้ที่มีคุณภาพและสามารถนำความรู้มาใช้ได้จริงและมีประสิทธิภาพ

การนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization) มีการปฏิบัติในการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่ได้จัดเก็บไว้ กำหนดแผนการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำความรู้ไปใช้อย่างเป็นระบบสอดคล้องกับที่ Trapp (1999: 34) กล่าวว่า ความรู้จะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อมีการนำความรู้ใหม่มาใช้ หรือการนำความรู้เก่ามาพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ก็ได้ และนอกจากนี้ ศุภาสิริ ศรีปัณฑกุล (2553 : 34) ได้ศึกษาปัจจัยที่นำสู่การยอมรับและตั้งใจใช้ระบบการจัดการความรู้ กรณีศึกษาธนาคารกสิกรไทย โดยใช้แบบจำลองทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology –UTAUT) โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทและต้องมีการออกแบบระบบที่ง่ายต่อการใช้งานและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการใช้งานระบบและควรกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลที่มีขีดความสามารถในการแสวงหาความรู้ของผู้ใช้และมีลักษณะเฉพาะที่ชอบการเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยีใหม่ๆ

ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (Knowledge Sharing) โดยการสร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในลักษณะเครือข่ายความรู้ร่วมกันภายในสถานศึกษา การกำหนดแผนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการสนับสนุนทรัพยากร/อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อให้สามารถเข้าถึงการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ได้สะดวกทุกที่ตลอดเวลาและ สร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยน องค์ความรู้ในลักษณะเครือข่ายความรู้ร่วมกับองค์กรภายนอก สอดคล้องกับที่ ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (2551 : 31) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา พบว่าองค์ประกอบของการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนองค์ความรู้นั้นเกิดจากการที่ผู้เชี่ยวชาญในองค์กรมีความสามารถในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่หลากหลายเช่น และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ Nonaka and Takeuchi (1995 : 63) ได้ศึกษาและพบว่าการแบ่งปันแลกเปลี่ยนและถ่ายโอนองค์ความรู้ในลักษณะสองทางหรือเป็นทีมเรียกว่าSECI Model ซึ่งเป็นกระบวนการแปลงความรู้ที่ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) ให้เป็นความรู้ที่เด่นชัด (Explicit Knowledge) ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการนี้คือการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จัดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและผลักดันให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

3. ผลการประเมินรูปแบบการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่าผู้เชี่ยวชาญ ทั้งจำนวน 9 คน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีความเหมาะสมกับบริบทมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความสอดคล้องตามหลักการในเชิงทฤษฎี มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก และเป็นองค์ประกอบที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานเนื่องจากปัจจุบันโรงเรียนขนาดเล็กต้องประสบกับความกดดันด้านนโยบายต่างๆ และปัญหาความขาดแคลนปัจจัยในการบริหารหลายๆประการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการจัดการความรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถพัฒนาคุณภาพได้ในรูปแบบที่มีความเฉพาะตัวคือการใช้ปัจจัยที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ใช้ในการจัดการความรู้และดำเนินการตามกระบวนการ PDCA เพื่อให้เกิดวงจรการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประโยชน์และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

การนำรูปแบบการจัดการความรู้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ไปประยุกต์ใช้ มีแนวการดำเนินการดังนี้

1. ต้องวิเคราะห์และดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทและความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา

2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กควรมีการจัดตั้งชมรม/กลุ่มในด้านการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็กเพื่อที่จะได้พัฒนาการจัดการความรู้และนำไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งในการจัดตั้งชมรม/กลุ่มนั้นสามารถที่จะระดมสรรพกำลังในการพัฒนาสถานศึกษาได้

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ตามวัตถุประสงค์ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.อรุณ จุติผล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัศวภูมิกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา ที่ได้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ตรวจสอบความเหมาะสมความเป็นไปได้ในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและการสนทนากลุ่ม ขอบพระคุณผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ การทดลองใช้เครื่องมือในการทำงานวิจัยและเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. **การควบคุม การวัดประเมิน และ การจัดการความรู้** . กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553

ทิพยวรรณ นิลทยา. **การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2557.

ธีระ รุญเจริญ. **รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ**. **เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชาสัมมนาการบริหาร การศึกษา.** อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2550.

ทิพย์ วิภาวิน และนงเยาว์ เปรมกมลเนตร. **นวัตกรรมห้องสมุดและการจัดการความรู้**. กรุงเทพฯ: เอสอาร์ พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์, .2551.

นวลละออ แสงสุข. **การศึกษาการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.

บุญดี บุญญากิจ. **การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548

ประพนธ์ ผาสุกยืด. **การจัดการความรู้จากหลักคิดสู่การปฏิบัติจริง.** กรุงเทพฯ: ใยไหม, 2550.

ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. **การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา.** ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551

ไพโรจน์ ชลารักษ์. **การจัดการความรู้ : สังกัปทางทฤษฎี (Knowledge Management :Theoretical Concepts)**. กาญจนบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2551.

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารการบ้านเมืองที่ดี 2546. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ (120) ตอนที่100 ก, 2546.

เลิศศักดิ์ นาวารัตน์. **รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา**. (ออนไลน์). 2555. (อ้างเมื่อ 26 มีนาคม 2560) จาก: https://www.gotoknow.org/posts/137769. วิจารณ์ พานิช. การจัดการความรู้ สู่...ปัญญา **ปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร : เอ็กซเปอร์เน็ท, 2548.

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. **การบริหารจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนาระบบราชการ**. สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2548 .

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ . **การจัดการความรู้.** กรุงเทพฯ, 2548.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปีของการปฏิรูปการศึกษา(พ.ศ. 2542-2551)**. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, 2552.

ศุภาสิริ ศรีปัณฑกุล. **ปัจจัยที่นำสู่การยอมรับและตั้งใจใช้ระบบการจัดการความรู้ กรณีศึกษาธนาคารกสิกรไทย โดยใช้แบบจำลองทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology –UTAUT) โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทของกรณีศึกษา**. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

อัญญาณี คล้ายสุบรรณ์. **การจัดการความรู้ฉบับปฐมบท.** นครปฐม : เพชรเกษมพริ้นติ้งกรุ๊ป, 2550.

Arthur Andersen Business Consulting and American Productivity and Quality Center: APQC. **The American Productivities and Quality Center**. Houston : texas, 1995.

Kucza,Timo**. Knowledge management Process Model**. [Online]. (อ้างเมื่อ 10 march 2017). Available : http://www.vtt.fi/inf/pdf/publications/2001/P455.pdf, 2001.

Liebowitz, J., & Beckman. **Knowledge Organizations: What Every Manager Should Know**. USA: CRC Press, 1998.

Marquardt, M. **Building the Learning Organization**. New York: McGrawHill, 1996.

Nonaka I. & Takeuchi H . **The knowledge - creating company: How Japaness companies create the dynamics of innovation**. New York: Oxford University Press, 1995.

Probst, G.,S., Raub, & K, Romhardt. **Managing Knowledge : Building Blocks for Success,** 2000.

Senge, Peter .M. **The fifth discipline : the art and practice of the learning organization**. New York : Currency, 2000.

Sveiby, K-E. **What is knowledge management**.[Online). 2001. (อ้างเมื่อ 10 march 2017). Available : http : //www. Sveiby. com. au/knowledge management Html, 2001.

Trapp. H. **Benefits of and intranet3based knowledge management system Measuring the Effects**. .[Online). 1999. (อ้างเมื่อ 10 march 2017). Available: http://www.Avinco.De/competence/publikationen/diplomarbeit-hologer-trapp.pdf.

รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา : เขตปกครองอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

The Model of Sangha's Administrative : A Case Study of Promkiri Ecclesiastical District Nakhon Si Thammarat Province

บรรหารวุฒิชัย[1]
ไมตรี จันทรา[2]
พรหมเขตคณารักษ์[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางในการพัฒนา การบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตปกครองอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยพระภิกษุ ไวยาวัจกรและกรรมการวัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านการปกครอง คณะผู้บริหารหรือพระสังฆาธิการ ต้องให้ความสำคัญต่อการปกครอง การบริหารวัดเป็นอย่างยิ่งซึ่งเน้นให้พระภิกษุสามเณรให้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันตามหลักสาราณียธรรมและสามัคคีธรรม ส่วนด้านศาสนศึกษา คณะผู้บริหารหรือพระสังฆาธิการ ต้องให้ความสำคัญต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมของวัดเป็นอย่างยิ่ง โดยเน้นส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรและสาธุชนให้ศึกษาทั้งปริยัติสัทธรรมและปฏิบัติสัทธรรมทั้งคดีโลกและคดีธรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรโดยจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการศึกษาของคณะสงฆ์ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นพระภิกษุสงฆ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารกิจการสงฆ์ เรียงตามลำดับได้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การปกครอง องค์ประกอบที่ 2 ด้านการศึกษา องค์ประกอบที่ 3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการเผยแผ่พระศาสนา องค์ประกอบที่ 5 ด้านการสาธารณูปการ และ องค์ประกอบที่ 6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์

คำสำคัญ : รูปแบบ, การบริหาร, กิจการคณะสงฆ์

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[2]สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[3]พระครู วัดวังตะวันตก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

The purposes of this research were to study the current situation, problem and guideline to develop the Sangha' s Administrative: A Case Study of Promkiri Ecclesiastical District Nakhon Si Thammarat Province. The sampling group consisted of monks, churchwarden and laypeople. The statistics for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance and Least Significant Difference.

The research found that the current situation and problem in singh's administrative : A Case Study of Promkiri Ecclesiastical District Nakhon Si Thammarat Province should be concentrated in governance and education. The opinions toward singh's administrative are in the moderate level. The Model of Sangha' s Administrative consisted of 6 core factors are; (1) governance. (2) education (3) supportive education (4) propagation of Buddhism (5) public works, and (6) public welfare.

Keywords : Model, Administrative, Sangha's Administrative

บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา เป็นการปกครองเพื่อบังคับบัญชา ดูแล ผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในความเรียบร้อย ดีงาม ส่วนการบริหารจะเป็นไปเพื่อการบริหารจัดการที่จะประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารควรยึดหลักธรรมาธิปไตยเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารเองต้องประพฤติธรรมและใช้ธรรม เป็นหลักในการบริหาร และต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งพึงสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ถ้าเห็นจะได้ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่เพราะเสียสละประโยชน์สุขเล็กน้อย บุคคลควรสละประโยชน์สุขเล็กน้อย เพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่” ประยูร ธมฺมจิตฺโต (2549 : 39)

วัดเป็นหน่วยงานปกครองและเป็นหน่วยงานดำเนินกิจการคณะสงฆ์ และกิจการพระศาสนาที่สำคัญที่สุด และเป็นฐานอันสำคัญยิ่งของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนา เป็นองค์กรหลักในการปกครองคณะสงฆ์ หลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆ เกี่ยวกับวัด ทรงตราเป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสิ้น เช่นเดียวกับบทบัญญัติว่าด้วยมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นสถาบันหรือองค์กรปกครองคณะสงฆ์สูงสุด วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล หรือเป็นบุคคลตามกฎหมาย ตามความในมาตรา 31 วรรคสอง และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 วัดจึงได้รับความคุ้มครอง จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่นๆ วัดทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทกฎหมายดังเช่นบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ ในการต่างๆ เองมิได้ จำเป็นต้องมีผู้แทนเพื่อใช้สิทธิและหน้าที่หรือแสดงเจตนา ดังบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา 31 วรรคสาม ว่า “เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป” ดังนั้น เจ้าอาวาสเป็นทั้งผู้ปกครองวัดตามมาตรา 36 และเป็นผู้แทนวัดตามมาตรา 31 วรรคสาม ทั้งเป็นฐานะเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา ดังความแห่งมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา เพราะเหตุนี้ ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญยิ่ง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2550 : 48)

อำนาจการบริหารวัดอย่างในสมัยสุโขทัยยังปรากฏชัดเจนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เช่น ดังกล่าวไว้ในโครงสร้างอำนาจการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยรัชกาลที่ 4 ว่ากษัตริย์อาจแต่งตั้งสังฆราช และสมภารประจำวัดต่างๆ แต่นั่นก็เป็นเฉพาะวัดหลวงเท่านั้น ในขณะเดียวกันชาวบ้านก็เป็นผู้มีส่วนในการเลือกหรือแต่งตั้งสมภารวัดราษฎร์ที่ตนเป็นผู้สร้างหรือสนับสนุนอยู่ ขอบเขตอำนาจของสมเด็จพระสังฆราชเองที่ตัดสินใจลงโทษหรือควบคุมพฤติกรรมพระสงฆ์ที่อยู่ในที่ห่างไกลก็เป็นเรื่องทำได้ลำบาก หากแต่อาศัยชาวบ้านในชุมชนเองคอยควบคุมพฤติกรรมพระสงฆ์ของตนเอง ดังที่ทราบกันแล้วว่าในอดีตนั้น หน้าที่พระสังฆราชและพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารทั้งหลายมุ่งไปที่กิจการใหญ่ๆ ระดับชาติ เช่น การชำระพระธรรมวินัยให้บริสุทธิ์ เป็นต้น มากกว่าที่จะมุ่งไปดูแลกิจการของวัดทั่วๆ ไป เรายอมปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม 2 ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงควรให้มีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการหารูปแบบที่เหมาะสม และปรับปรุงระบบบริหารงานของคณะสงฆ์ทั้งนี้เพื่อเพิ่มรูปแบบของการบริหารงานคณะสงฆ์ เนื่องจากการบริหารการจัดการในองค์กรของสงฆ์เอง ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการบริหารจัดการในทุกๆ ด้านร่วมกับคณะพระสังฆาธิการ ซึ่งในภาพรวมจะก่อให้เกิดความหลากหลายในทางปฏิบัติเป็นอย่างมากแม้ว่าจะมีข้อกำหนดให้ดำเนินตามนโยบายหรือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เดียวกัน กรมศาสนาซึ่งได้จัดทำแนวทางการบริหารจัดการได้แนวคิดแนวทางการดำเนินงานบริหารจัดการ องค์กรสงฆ์เพื่อมีรูปแบบมากยิ่งขึ้นตามยุคตามสมัยแต่ในทางปฏิบัติจริงดูเหมือนจะยังมีปัญหาอยู่

การบริหารกิจการคณะสงฆ์เขตปกครองอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช นั้นยังเกิดปัญหาด้านการปกครองและการสื่อสารที่ยังไม่ทั่วถึง บางครั้งก็ยังมีการการดำเนินงานที่ล่าช้า การจัดกิจกรรมในทางพุทธศาสนาในแต่ละวัดยังมีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง สถานที่ของวัดยังจัดการไม่ค่อยเรียบร้อยเป็นสัดส่วน และที่เห็นได้ชัดคือการขาดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับวัดและขัดแย้งกัน ปัญหาเรื่องของอบายมุข สิ่งเสพติดให้โทษ ขาดการมีส่วนร่วมในการทำงาน ไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงานช่วยคณะกิจวัตรของสงฆ์ที่ควรปฏิบัติการยังขาดตกบกพร่อง ผู้นำยังไม่เป็นแบบอย่างที่เหมาะสมเท่าที่ควร ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระภิกษุที่อยู่ในพื้นที่อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับข้อมูลจากการสรุปวาระการประชุมประจำปีของคณะสงฆ์อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจากการสังเกตโดยทั่วไปจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารงานคณะสงฆ์ เขตปกครองอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งวัดเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทต่อการพัฒนาด้านจิตใจของประชาชนและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป ทั้งนี้ เพื่อจะนำผลการศึกษาครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารกิจการของคณะสงฆ์กรณีศึกษา : เขตปกครองอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้มีรูปแบบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตปกครองอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตปกครองอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา: เขตปกครองอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช” มีการกำหนดขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยศึกษาเฉพาะประเด็นรูปแบบในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ดังนี้ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยโดยเฉพาะวัดเขตปกครองอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากร ได้แก่พระภิกษุ จำนวน 151 รูป ไวยาวัจกร 52 คน กรรมการวัด 130 คน รวมทั้งสิ้น 333 รูป / คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and D.W. Morgan (1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง 181 รูป / คน

4. ขอบเขตด้านเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ 2559 จนถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2560 รวมเป็นระยะเวลา 1 ปี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตปกครองอำเภอ พรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยทำการสังเคราะห์องค์ประกอบและประมวลผลมาเป็นความรู้ ความคิด หลักการ ทฤษฎีสำหรับการวิจัย กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังภาพที่ 1

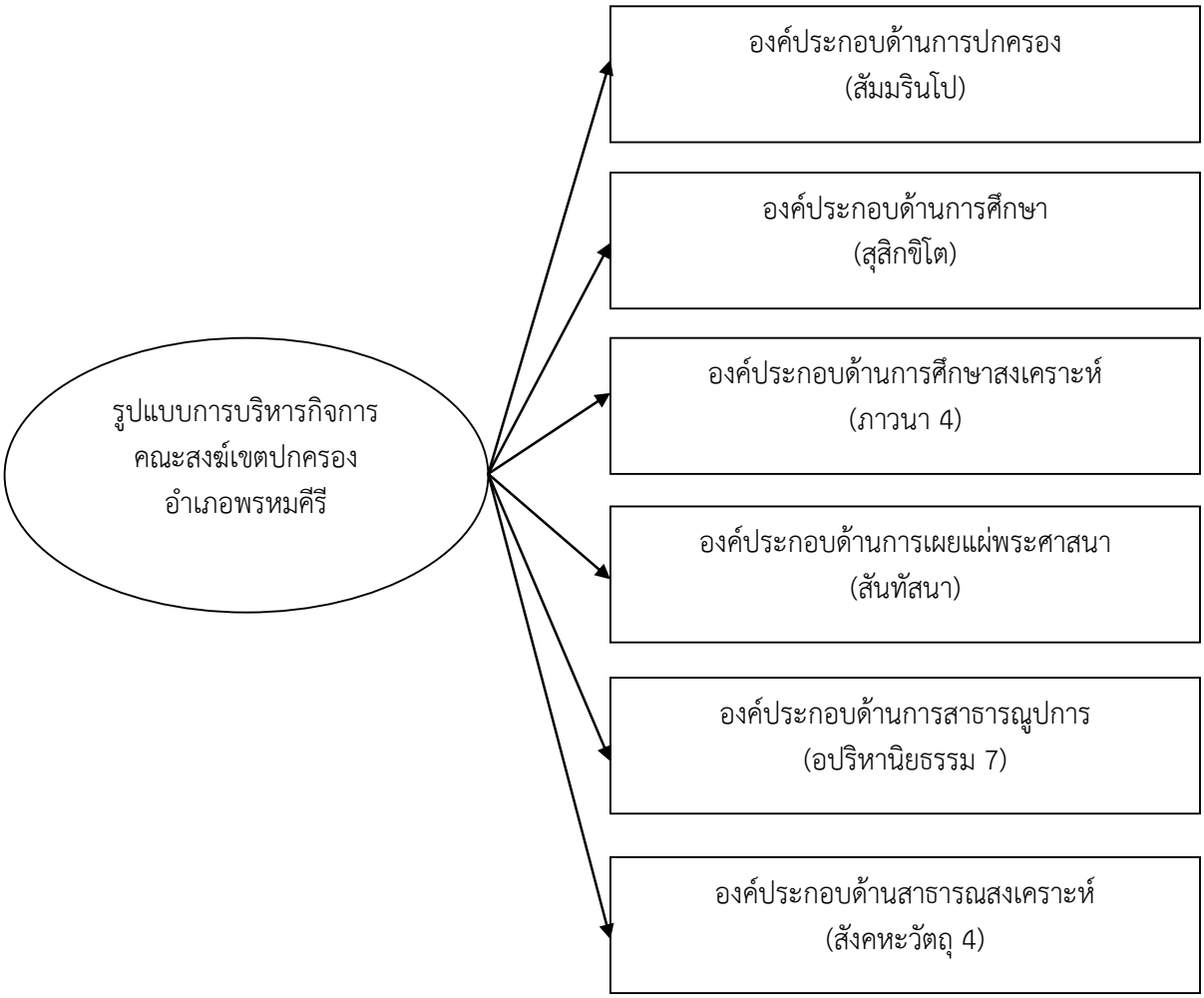

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการศึกษารูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบในการบริหารกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: เขตปกครองอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช” เป็นการศึกษาโดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1 รูปแบบการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากประชากร 333 รูป / คน จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and D.W. Morgan (1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง 181รูป / คน ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) จากทุกพื้นที่ตามสัดส่วนของประชากรศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Index Objective Congruence : IOC) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach’s Alpha coefficient) โดยการนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ได้เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.974 ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตาราง

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านพื้นที่วิจัย การวิจัยครั้งนี้ เลือกพระสังฆาธิการผู้มีตำแหน่งเป็นเจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล ในเขตปกครองอำเภอพรหมคีรี 5 ตำบล ได้แก่ตำบลพรหมโลก, ตำบลนาเรียง, ตำบลบ้านเกาะ, ตำบลอินคีรี และตำบลทอนหงส์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 เจ้าคณะตำบลและรองเจ้าคณะตำบล จำนวน 5 ตำบล รวม 10 รูป โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth-interview) กลุ่มที่ 2 เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของคณะกรรมการวัด ตำบลละ 2 คน เลือกโดยแบบเจาะจง (Cluster Sampling) รวม 10 คน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา : เขตปกครอง อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นพระภิกษุสงฆ์ มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีพรรษาอยู่ที่ 21 - 30 พรรษา ส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์เขตปกครองอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าความคิดเห็นในด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระศาสนา ด้านการสาธารณูปการด้านการศึกษา และด้านการปกครอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารกิจการสงฆ์ เรียงตามลำดับได้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การปกครอง องค์ประกอบที่ 2 ด้านการศึกษา องค์ประกอบที่ 3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการเผยแผ่พระศาสนา องค์ประกอบที่ 5 ด้านการสาธารณูปการ และองค์ประกอบที่ 6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์

อภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารกิจการสงฆ์ มี 6 องค์ประกอบเรียงตามลำดับได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การปกครอง องค์ประกอบที่ 2 ด้านการศึกษา องค์ประกอบที่ 3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการเผยแผ่พระศาสนา องค์ประกอบที่ 5 ด้านการสาธารณูปการ และ องค์ประกอบที่ 6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ทั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายผลในภาพรวมว่า เป็นเพราะการบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นการบริหารงานของคณะสงฆ์ที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการดูแลคณะสงฆ์ งานปกครองของสงฆ์ อาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ไว้ดังนี้ มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม และกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 15 พ.ศ. 2523 ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ หมวด 2 ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและหมวด 3 ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค สถาบันผลิตพระสังฆาธิการ ควรกำหนดนโยบาย แผนและมาตรการในการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความพร้อมในด้านการบริหารวัด เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในการปฏิบัติภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ รวมทั้งเป็นกัลยาณมิตรของศาสนิกชน สามารถปลูกฝังและฝึกอบรมให้เยาวชนมีสัมมาทิฐิในการดำรงชีวิต การบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีนั้นต้องเป็นไปตามระเบียบมติ

ของคณะสงฆ์และจำเป็นต้องให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารและดูแลคณะสงฆ์เพื่อให้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง สิ่งที่ดีที่สุดคือ การที่ทุกฝ่ายทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันทำหน้าที่ในการบริหารในทุกด้าน แม้จะเป็นการสอดส่องดูแลก็ถือว่าได้เป็นการดูแลพระศาสนาที่ดีเป็นการป้องกันผู้ที่จะมาปองร้ายเป็นภัยของศาสนาได้ด้วย สอดคล้องกับพิภพ กาญจนะ(2542) ได้กล่าวถึงแนวคิดการบริหารวัด ว่า ครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้ากับพระสาวก ไม่ได้เป็นผู้สร้างวัด การบริหารและการจัดการวัดเป็นหน้าที่ของคนสร้างวัดให้พระพุทธองค์ และพระสาวกไม่ได้เป็นเจ้าของวัด และไม่อยู่ติดวัด เพราะจาริกสั่งสอนไปตามนิคมต่างๆ ปัจจุบันการบริหารและการจัดการวัดเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส ซึ่งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติไว้ว่า วัดมีเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนในกิจการทั่วไป ดังนั้นเจ้าอาวาสต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการวัด ในการบริหารและจัดการวัดจะต้องประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอานวยการ การประสานงานการประเมินผลงานและการงบประมาณ

2. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา : เขตปกครอง อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจำนวนทั้งหมด 9 คน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา: เขตปกครอง อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเหมาะสมกับบริบท มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความสอดคล้องตามหลักการในเชิงทฤษฎี มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ นอกจากนี้ หลายท่านยังได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา: เขตปกครอง อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นรูปแบบที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ที่จะนำไป ใช้ในการปฏิบัติงานในทุกยุค ทุกสมัย ซึ่งจะทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและเป็นไปตามมาตรฐานตามที่ต้องการ ตลอดจนครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ควรให้ความสำคัญด้านการปกครองคณะสงฆ์ ดังนี้

1.1) เจ้าอาวาสควรมีการตรวจสอบหรือฝึกทักษะสำหรับบุคคลที่จะเข้ามาบรรพชา อุปสมบทในพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ให้เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบของมหาเถรสมาคม และเมื่อมีการกระทำผิดต่อพระธรรมวินัย ทำให้ ชื่อเสียงพระพุทธศาสนาเสียหายเกิดขึ้น ต้องมีการลงโทษอย่างเด็ดขาด ไม่ว่าเรื่องนั้นจะ เล็กน้อยหรือเรื่องใหญ่ก็ตาม

1.2) ผู้ปกครองคณะสงฆ์ ควรลงพื้นที่เพื่อดูแลและบำรุงขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้ปกครอง

1.3) การออกกฎ ระเบียบ ภายในวัด ควรเป็นไปตามมติที่ประชุม จากการประชุมร่วมกันของผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ควรศึกษาบริบทและองค์ประกอบการบริหารคณะสงฆ์ ที่มีสภาพต่างๆ ที่ใกล้เคียงกับเขตปกครอง อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษารูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีบริบทใกล้เคียงกันกับเขตปกครอง อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

ประยูร ธมฺมจิตฺโต. **พุทธวิธีในการบริหาร”** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549.

พิภพ กาญจนะ. **คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2542.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. **วัดพัฒนา 50.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550.

Krejcie, R.V., and Morgan, D.W. Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30, 607-610. 1970

โมเดลเชิงสาเหตุของแนวปฏิปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหารและบรรยากาศโรงเรียนผ่านขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

A Causal Model of Principals Leadership Practices and School Climates, Mediated by Teacher Morale, Affecting Student Achievement in Primary Schools under Office of the Private Education Commission

ธราธร บรรจง[1]
วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์[2]
อัจฉรา นิยมาภา[3]
สุพจน์ เกิดสุวรรณ์[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียน ผ่านขวัญในการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 2) พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 70 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 350 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 320 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.42 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คือสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า

1) แนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียน และขวัญในการทำงานของครู อยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์เท่ากับ 147.91 ค่าความน่าจะเป็น(P) เท่ากับ 0.07870 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 125

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, บรรยากาศโรงเรียน, ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

---

[1]หลักสูตรศึกษาศาสตรดษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[3]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[4]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (Chi-square/df) เท่ากับ 1.18 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.96 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.93 ค่าดัชนีรากค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Standardized RMR) เท่ากับ 0.02 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.0024

Abstract

The purposes of this study were 1) to study principals leadership practices, school climates and teacher morale that affect student achievement in high schools under Primary Schools under Office of the Private Education Commission. 2) to develop and determine the concordance of a causal model of principals leadership practices and school climates, mediated by teacher morale, affecting student achievement in Primary Schools under Office of the Private Education Commission. The data was collected by using questionnaires of grade 6 teachers under Primary Schools under Office of the Private Education Commission. The participants consisted of 350 teachers from 70 schools. The questionnaires were developed by the researcher. They were sent back 320 copies that is 91.42 percent. The statistics used in data analysis were descriptive statistics, correlation coefficient analysis, confirmatory factor analysis and structural equation model analysis.

The research findings were as follows :

1) The level of principals leadership practices, school climates and teacher morale under Primary Schools under Office of the Private Education Commission was medium 2) a casual relationship model of factors that influence student achievement under Primary Schools under Office of the Private Education Commission was consisted with the empirical data by considering on Chi-square = 147.97, P = 0.07870, df = 125, Chi= square/df = 1.18, GFI = 0.96, AGFI = 0.93, Standardize RMR = 0.02 and RMSEA = 0.024

Keywords : Leadership, School climates, teacher morale, student achievement

บทนำ

การศึกษาไทยเป็นที่ทราบกันดีว่า ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องผสมผสานองค์ประกอบทางการบริหารมากมาย และหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญคือการบริหารงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมเนื่องจากภาวะผู้นำจะเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนให้เกิดผลการปฏิบัติงานและมาตรฐานทางด้านการศึกษาให้เพิ่มสูงขึ้น Leithwood, and D. Jantzi (201-227) อีกทั้งผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (effective school leadership) จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (school effectiveness) และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและการเรียนรู้ของนักเรียน Heck and Marcoulides (1990 : 94-125)

โดยอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ทางการบริหารการศึกษาเข้ามาเป็นตัวแปรแทรก หรือตัวแปรปรับความสัมพันธ์ของตัวแปรทางการบริหารข้างต้น

งานวิจัยระดับนานาชาติที่เรื่องของภาวะผู้นำแสดงให้เห็นว่าความเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลเชิงสาเหตุโดยทางตรงนั้นมีน้อยและหากย้อนกลับไปยังวรรณกรรมในเรื่องผลกระทบของภาวะผู้นำที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจะพบว่าถึงแม้ว่าภาวะผู้นำจะสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้มักถูกเชื่อมด้วยตัวแปรคั่นกลาง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและจากการจัดการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเป็นเครื่องมือในการชี้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวม ของการจัดการศึกษาทั่วประเทศใน 5 รายวิชาหลัก คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาอังกฤษ ซึ่งคะแนนเฉลี่ย O-net ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเอกชนในสังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าใน ปีการศึกษา 2558 ใน 2 รายวิชา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ค่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศก็ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเพราะมีเพียงรายวิชาภาษาไทยเท่านั้นที่มีค่าเฉลี่ยระดับประเทศ เกินครึ่งของคะแนนรวมทั้งหมด จะเห็นได้ว่าภาพรวมของคะแนน O-NET เป็นปัญหาระดับประเทศ ซึ่งปัจจัยส่วนใหญ่ยังเป็นมุมมองภายนอกที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่หากเราต้องการแก้ปัญหาเชิงลึกในระยะยาวเพื่อความยั่งยืน ปัจจัยใดที่น่าจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุดเพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

การศึกษาบทบาทผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพโรงเรียน Hallinger and Heck (1996 : 5-44) กล่าวว่าเป็นหนึ่งในองค์ความรู้ที่ยืนยันแนวคิดนี้โดยอธิบายถึงรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในโรงเรียนในฐานะที่เป็นความพยายามและกิจกรรมของผู้บริหารโรงเรียนกับผลลัพธ์ของนักเรียนจากการสังเคราะห์งานวิจัยจำนวน 43 เรื่อง ศึกษาระหว่างปี ค.ศ. 1985 ถึง ค.ศ. 1995 พบว่ามีรูปแบบต่างกัน 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบที่ภาวะผู้นำส่งผลทางตรง (direct effect studies) ต่อผลลัพธ์ของนักเรียน 2) การศึกษารูปแบบที่มีตัวแปรคั่นกลาง (mediated effect studies) ซึ่งภาวะผู้นำนั้นถูกคั่นกลางด้วยปัจจัยด้านองค์การ,เหตุการณ์หรือบุคคลด้านอื่นๆ และ 3) การศึกษารูปแบบของตัวแปรที่ส่งผลต่อกัน (reciprocal effect studies) ซึ่งบทสรุปพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ดังนั้นงานวิจัยทางด้านการบริหารการศึกษาจึงได้มีการศึกษาเพิ่มเติมโดยการนำเอาปัจจัยอื่น ๆ ทางการบริหารมาทำการวิจัยเพิ่มเติม ในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการตรวจสอบเอกสารพบว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ตามที่ Brophy (1986 : 182-194) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของครู อาทิ เช่น การใช้กลยุทธ์ในการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งกล่าวได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียน คือ ครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคคลากรทางการศึกษาที่มีบทบาทมากที่สุดในการพัฒนาผู้เรียนหรือนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น Houchard (2005 : 180-181) ได้ทำการวิจัยและพบว่า ถ้าครูมีขวัญในการปฏิบัติงานที่ดี นักเรียนก็จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับพิชาน บุญยะมาน (2549 : 155-157) ได้ทำงานวิจัยและมีผลการวิจัยว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียน

นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลกับขวัญในการปฏิบัติงานของครูอีกปัจจัยหนึ่งคือ บรรยากาศโรงเรียนซึ่งโรงเรียนสามารถจัดให้มีบรรยากาศทางวิชาการบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ซึ่งการเรียนรู้สามารถเกิดได้ในทุกที่ไมใช่เพียงแค่ในซึ่งตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของนักเรียน ในปัจจุบันการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียนสามารถการอ่านออกเขียนได้คิดคำนวณได้เป็นคนดีคนเก่งและมีความสุขสมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามทิศทางดังกล่าวนั้นโรงเรียนเอกชนเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อให้การศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและการที่โรงเรียนจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายก็ต่อเมื่อบุคลากรให้ความร่วมมือปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและทุ่มเทโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดบรรยากาศสถานศึกษาอย่างเหมาะสมจะเป็นแนวทางที่จะช่วยสร้างบรรยากาศของการทำงานให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสามารถและมีประสิทธิผลมากขึ้นซึ่งถ้าผู้บริหารสามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยแล้วเป็นที่หวังได้ว่าโอกาสที่ผู้ปฏิบัติจะเพิ่มผลผลิตเพิ่มประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นจะมีความเป็นไปได้สูง ซึ่งสอดคล้องกับ จีรพิศ สุวรรณวงศ์ (2551 : 201-205) ได้ศึกษาวิจัยว่าบรรยากาศโรงเรียนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของครู และช่วยทำให้ครูมีอดทนในการทำงานและพัฒนาการสอนของตนเองต่อไปบรรยากาศโรงเรียนนับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ นักเรียนจะมีความสนใจใฝ่เรียนรู้นั้นเริ่มมาจากบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียน

จากปัจจัยต่างๆข้างต้น ผู้วิจัยศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของแนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหารและ บรรยากาศโรงเรียนผ่านขวัญในการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ใช้เป็นข้อมูลพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียน ผ่านขวัญในการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

2) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลเชิงสาเหตุของแนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียน ผ่านขวัญในการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรคือ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทั้ง 5 รายวิชา (ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและภาษาอังกฤษ) ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,102 คนจากโรงเรียน 899 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา การวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรต้น หรือตัวแปรอิสระ (independent variable) ซึ่งเป็นตัวแปรที่เป็นสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมี 2 ตัวแปร ดังนี้ 1. ตัวแปรแนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหาร(principals leadership practices) ศึกษาตามแนวคิดของ Kouzes and Posner (2002) ประกอบด้วย 1) การเป็นต้นแบบให้กับผู้ร่วมงานในองค์การ (Model the way) 2) การกระตุ้นให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกันในองค์การ (inspire a shared vision) 3) การท้าทายและกล้าเผชิญกับกระบวนการ(challenge the process) 4) การสร้างสรรค์พฤติกรรมในการทำงานให้กับผู้ร่วมงาน(enable other to act) และ 5) การบำรุงขวัญและกำลังใจ(encourage the heart) 2. ตัวแปรบรรยากาศโรงเรียน (school climates) ศึกษาตามแนวคิดของ Tschannen-Moran and Hoy. (2006 : 11-14) ประกอบด้วย คือ 1) ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน(collegial leadership) 2) ความชำนาญทางวิชาชีพครู(teacher professionalism) 3) ความเป็นวิชาการ(academic press) และ 4) ความร่วมมือของชุมชน(community engagement)

ตัวแปรคั่นกลางคือ ขวัญในการปฏิบัติงานของครู(teacher morale)ศึกษาตามแนวคิดของ Abdul GhaniKanesan Abdullahet and L. Ying-Leh (2016 : 52-57) ประกอบด้วย 1) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร (teacher rapport with the principal) 2) สัมพันธภาพระหว่างครู (rapport among teachers) 3) หลักสูตร (curriculum issues) 4) การสนับสนุนของชุมชน (community support of education) 5) สิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียน (school facilities) และ 6) ภาวะกดกันทางสังคม (community pressures)

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งอ้างอิงมาจากผลการสอบระดับชาติขั้นสามัญ(O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยพิจารณาการผลสัมฤทธิ์ใน 5 รายวิชา คือ วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยศาสตร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

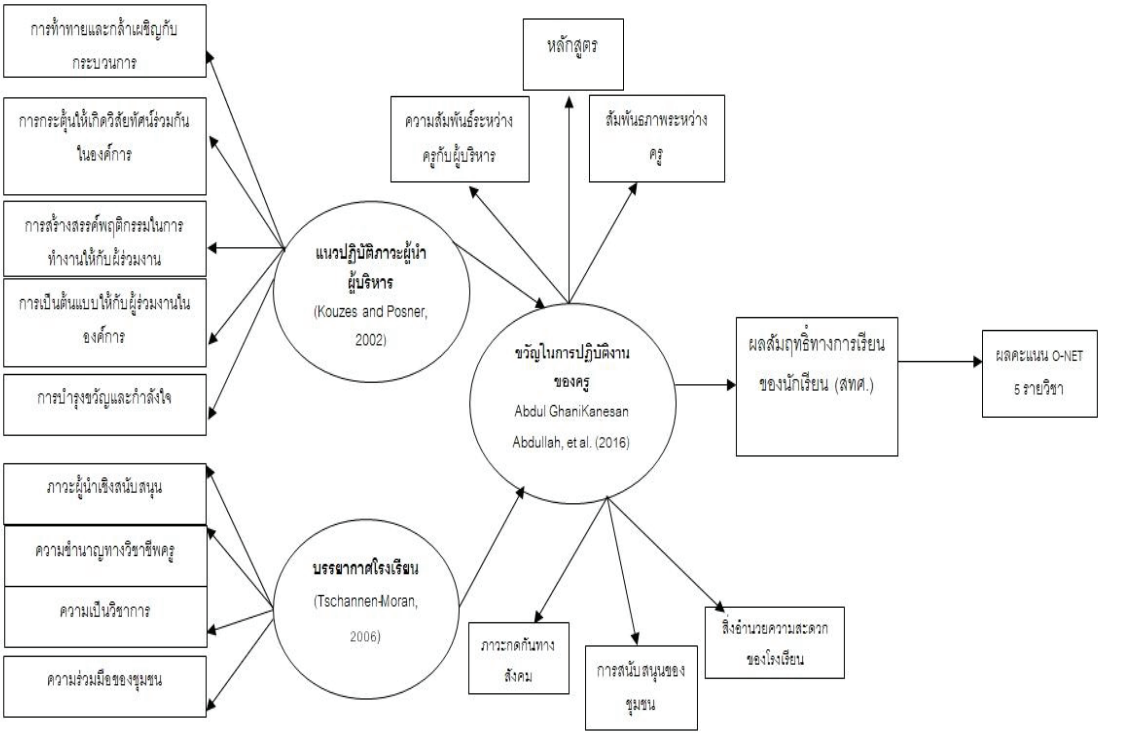

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทั้ง 5 รายวิชา (ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและ ภาษาอังกฤษ) ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,102 คนจากโรงเรียน 899 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 350 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่าง ตามหลักการวิเคราะห์ที่ใช้ตัวแบบสมการโครงสร้างซึ่งใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีค่าควรจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood) และงานวิจัยที่ใช้ตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นควรใช้ขนาดตัวอย่าง 100–150 จะให้ผลการวิจัยที่น่าพอใจกล่าวคือ ใช้ขนาดตัวอย่าง 10 ถึง 20 คนต่อตัวแปรในการวิจัยหนึ่งตัวแปร (Hair *et al.*,

1998 อ้าง นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) การวิจัยครั้งนี้มีพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า 20 ตัวผู้วิจัยจึงควรใช้จำนวนตัวอย่างระหว่าง 200-400 เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง 350 คน

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(content validity) และการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliabilities)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและของตัวแปรใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความเบ้และค่าความโด่งของแต่ละตัวแปร วิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น การทดสอบโมเดลการทำนายและการเป็นสื่อกลางของวัฒนธรรมองค์กรวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ขั้นตอนการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้าง

สรุปผลการวิจัย

1. พบว่าแนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหารด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการท้าทายและการเผชิญกับกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.51, S.D.= 1.04) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกระตุ้นให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกันในองค์กรจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.47, S.D.= 1.06) ระดับของบรรยากาศโรงเรียนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงสนุบสนุน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.50, S.D.= 01.03) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความชำนาญทางวิชาชีพครู อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.47, S.D.= 1.05) และระดับของขวัญในการปฏิบัติงานของครู ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครู อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.50, S.D.= 1.01) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.44, S.D.= 1.05)

2. ผลการทดสอบโมเดลการเป็นสื่อกลางของขวัญในการปฏิบัติงานของครู โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-Square = 147.97, df =125, P-value = .0787, GFI = .96, AGFI = .93, RMSEA = .024, RMR = 0.02) แนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหารส่งผลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยผ่านขวัญในการปฏิบัติงานของครู และบรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อมีขวัญในการปฏิบัติงานของครูเป็นตัวแปรคั่นกลาง นอกจากนี้พบว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูส่งผลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการทดสอบโมเดลการทำนายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพบว่าแนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหารมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านขวัญในการปฏิบัติงานของครู ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .17 บรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อมีขวัญในการปฏิบัติงานของครูเป็นตัวแปรคั่นกลางค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .47 และขวัญในการปฏิบัติงานของครูมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .64 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกเส้นอิทธิพล

อภิปรายผล

การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของแนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหารมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .17อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัย Moore (2012 : 111-115) ที่พบว่า แนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับขวัญในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งส่งผลโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในแต่ละองค์ประกอบของแนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหารนั้นล้านเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูทั้งสิ้น การท้าทายและกล้าเผชิญกับกระบวนการเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้กับโรงเรียนทำให้ครูรู้สึกตื่นเต้นเสมอในการทำงานเป็นการกระตุ้นให้ครูรู้สึกสนใจในการทำงานอยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับ Kouzes and Poser (2012 : 59-61) เชื่อว่า “การค้นหาการเปลี่ยนแปลงช่วยทำงานให้ดีขึ้น” ไม่มี บุคคลใดสามารถทำสิ่งต่างๆได้ดีที่สุดด้วยวิธีการเดิมๆ การกระตุ้นให้เกิดวิสัยทศน์ร่วมกันในองค์การ เป็นการพัฒนาให้ครูมีการมองการไกล ซึ่งสอดคล้อง Northouse (2012 : 44-48) “ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการกระทำแก่ครูก่อนเสมอ”และจะส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู การที่ผู้บริหารมีการตระหนักถึงอนาคต ผู้บริหารต้องสื่อสารวิสัยทัศน์ออกไปให้เข้าใจได้อย่างง่ายและตรงกันเพื่อให้โรงเรียนดำเนินงานได้เป็นอย่างดี

การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของบรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บรรยากาศโรงเรียนก็เป็นอีกตัวแปรที่ส่งผลทางอ้อมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและส่งผลทางตรงกับขวัญในการปฏิบัติงานของครูซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pan and Qin (2007 : 65-77) ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบรรยากาศองค์กร (โรงเรียน) กับขวัญในการปฏิบัติงานของครูในประเทศจีน พบว่า มีบางอค์ประกอบของบรรยากาศโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับขวัญในการปฏิบัติงานของครูซึ่งทำให้เกิดความพึงพอใจในงานของครู และทำให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของขวัญในการปฏิบัติงานของครูมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .64 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขวัญในการปฏิบัติงานของครูเป็นตัวแปรที่ส่งผลโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Houchard (2005 : 180-181) ได้ทำการศึกษาการวัดขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยอาศัยผลทดสอบระดับชาติ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญกล่าวคือ ขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่ดีจะส่งให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีไปด้วย และยังสอดคล้องกับ Kincade (2013 : 151-155) ทำการศึกษาขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จากการศึกษาขวัญในการทำงานของครูมีปัจจัยหลากหลายที่ส่งผลรวมถึงหลักสูตรของโรงเรียนด้วย การที่โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่ดีย่อมส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหารายวิชามากขึ้น

จากผลการวิจัยที่ค้นพบทั้งหมดทำให้สรุปได้ว่า แนวปฏิบัติภาวะผู้นำ บรรยากาศโรงเรียนและขวัญในการปฏิบัติงานของครูมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางอ้อมหรือทางตรง ซึ่งผลการวิจัยเป็นการช่วยหาปัจจัยที่ส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรชัย ไวยวรรณจิตร (2552 : 10-15) ได้ศึกษาเรื่องสาเหตุที่ทำให้คะแนน O-NET ของนักเรียนต่ำ ผลวิจัยพบว่า มีหลายปัจจัยที่ทำให้คะแนนต่ำ คือ 1. ผู้บริหารโรงเรียนขาดทักษะและความเข้าใจในการจัดการบริหารที่มีประสิทธิภาพ 2.ครูผู้สอนไม่มีความชำนาญเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่สอน 3.หลักสูตรที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องรับสภาพ

ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารจะช่วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ครูมีความเป็นมืออาชีพในการสอนจะช่วยให้นักเรียนเรียนได้ดีขึ้น อีกทั้งยังส่งผลต่อหลักสูตรของโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นมาจากผ้บริหารและครูภายในโรงเรียน ที่กล่าวมาล้วนเป็นองค์ประกอบของบรรยากาศโรงเรียนนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลวิจัยแนวปฏิบัติภาวะผู้นำผู้บริหารมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองโดยสามารถพัฒนาได้ตามองค์ประกอบของแนวปฏิบัติภาวะผู้นำกล่าวคือ ผู้บริหารควรค้นหาการทำงานในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานให้มากขึ้น การกระตุ้นให้ครูมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผู้บริหารต้องเป็นต้นแบบในการกระทำและการทำงานต่างๆให้ ครูในโรงเรียนเห็นคุณค่าในตัวผู้บริหารเพราะคุณค่าเกิดจากการกระทำที่ชัดเจนนั่นเอง

2. จากผลการวิจัยพบว่าบรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้น การจัดบรรยากาศทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อครูในการทำงาน ผู้บริหารต้องแสดงให้ชัดเจนถึงมาตรฐานที่ตั้งไว้ เพื่อให้ครูปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ครูในโรงเรียนต้องมีความเป็นมืออาชีพในการทำงาน รวมถึงความเป็นมิตรต่อทั้งครูและนักเรียน ซึ่งจะช่วยบรรยากาศในโรงเรียนเอื้ออำนวยให้นักเรียนสนใจในการเรียนมากขึ้น บรรยากาศที่เป็นวิชาการกล่าวคือ ความเป็นระเบียบ มุ่งเน้นวิชาการ ชุมชนรอบโรงเรียนก็มีส่วนช่วยในการสร้างบรรยากาศโรงเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ ผู้บริหารต้องดึงชุมชนให้มีส่วนร่วมในโรงเรียน เช่น การเชิญมาเป็นวิทยากรในรายวิชาต่างๆ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียนซึ่งจะช่วยให้บรรยากาศการเรียนรู้เกิดขึ้นได้

3. จากผลการวิจัยพบว่าขวัญในการปฏิบัติงานของครู มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารควรเน้นในการเพิ่มขวัญในการปฏิบัติงานของครูซึ่งจากงานวิจัยมีองค์ประกอบสำคัญที่สามารถปฏิบัติได้ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ในข้อนี้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติตัวเป็นมิตรกับครู การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ หลักสูตรที่เหมาะสมกับนักเรียนจะช่วยส่งเสริมนักเรียนให้ดี สิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ครูมีขวัญกำลังใจที่ดี เพราะเป็นการช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้สะดวกมากขึ้น จากสิ่งเหล่านี้ก็จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าตัวแปรอื่น ๆ คือ ขวัญในการปฏิบัติงานของครู ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการทำวิจัยและพัฒนา โดยวิจัยกระบวนการพัฒนา ขวัญในการปฏิบัติงานของครูทั้งหกองค์ประกอบ

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ตัวแปรทั้งสามองค์ประกอบ สามารถอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้เพียงบางส่วน แสดงว่าอาจมีตัวแปรอื่น ๆ ที่สามารถอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้เพิ่มเติม จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในการศึกษาครั้งต่อไป เช่น ตัวแปรด้านพฤติกรรมนักเรียน เป็นต้น

3. จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูในโรงเรียนเอกขนดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความไม่แปรเปลี่ยน ระหว่างสังกัด ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนของรัฐ เป็นการลดความแปรปรวนจากความต่างของบริบทและเพิ่มความชัดเจนของผลการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้เสร็จสมบรูณ์ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความเมตตาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา นิยมาภาและอาจารย์ ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้ความช่วยเหลือ ดูแลในเรื่องต่างๆ อย่างดียิ่งในทุกขั้นตอนของการทำ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

จีรพิศ สุวรรณวงค์. **การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. **โมเดลลิสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

พิชาน บุณยะมาน. **ขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2549.

สุรชัย ไวยวรรณจิตร. **การศึกษาสาเหตุที่ทำให้คะแนน** O-NET **ของนักเรียนมัธยศึกษาปีที่ 6 ต่ำกรณีศึกษาโรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2552.

Abdullah, A.G.K., M.H.Yiing and L. Ying-Leh. “Teachers’ Morale and School Effectiveness in Secondary Schools of Sibu,Sarawak.”**International Journal of Education, Culture and Society.** 1(2): 52-57, 2016.

Brophy, J. "Classroom Management Techniques."**Education and Urban Society**. 18(2): 182-194, 1986.

Heck, R.H., T.J. Larsen and G.A. Marcoulides. "Instructional Leadership and School Achievement: Validation of a Causal Model."**Educational Administration Quarterly**. 26(2) : 94-125, 1990.

Hallinger, P. and R.H. Heck. "Reassessing the Principal's Role in School Effectiveness: A Review of Empirical Research, 1980-1995."**Educational Administration Quarterly**. 32(1) : 5-44, 1996.

Houchard, M.A. **Principal Leadership, Teacher Morale, and Student Achievement in Seven Schools in Mitchell County, North Carolina.** 3195375, East Tennessee State University, : 180-181, 2005.

Kincade, E. **The Effect of Principal Leadership and Teacher Morale on Student Achievement.** Gannon University, 2013

Kouzes, J.M. and B.Z. Posner. **The Leadership Challenge: How to Make Extraordinary Things Happen in Organizations.** Wiley, 2012.

Leithwood, K. and D. Jantzi. "Transformational School Leadership for Large-Scale Reform: Effects on Students, Teachers, and Their Classroom Practices." **School Effectiveness & School Improvement**. 17(2): 201-227, 2006.

Moore, N.F. **The Relationship between High School Teacher Perceived Principal Leadership Practices and Teacher Morale Levels.**3503619, Liberty University, 2012.

Northouse, P.G. **Leadership: Theory and Practice.** SAGE Publications, 2012.

Pan, X. and Q. Qin. "An Analysis of the Relation between Secondary School Organizational Climate and Teacher Job Satisfaction."**Chinese Education & Society**. 40(5): 65-77, 2007.

Tschannen-Moran, M. and W. K. Hoy. "School Climate: The Interplay Between Interpersonal Relationships andStudent Achievement". **Journal of School Leadership**. 16 (7): 11-14, 2006.

สภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์

The State of Student-Centered Learning Management of Social Studies Teachers in Schools Under the Jurisdiction of the Kalasin Provinical Education Office

ชิดพงศ์ บาทชารี[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนของครู และขนาดของโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 100 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ใช้การทดสอบ t แบบกลุ่มอิสระ (Independent Sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe’ s Method)

ผลการศึกษา พบว่า

1) ผลการศึกษาระดับการดำเนินการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การจัดการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรม การเตรียมการสอน และการวัดและประเมินผล

2) ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนของครู และขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน แตกต่างกัน มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีประสบการณ์ในการสอน แตกต่างกัน มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3) ข้อเสนอแนะแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ด้านการเตรียมการสอน ควรมีการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรให้ความสำคัญกับการให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อและนวัตกรรม ควรมีการนำสื่อสมัยใหม่มาเป็นส่วนช่วยในการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล การวัดผลไม่ควรให้ความสำคัญกับคะแนนปัจจัยหลักแต่ควรให้ความสำคัญกับผลที่ได้ในรูปธรรม เช่น การให้ความสำคัญกับการจัดทำโครงงาน หรือการสังเกตพฤติกรรมมากกว่าผลจากการทดสอบวัดระดับความรู้

Abstract

The research aims to 1) to study the operation level of student-centered learning management of social studies teachers in a private school that is under the jurisdiction of Kalasin Provincial Education Office. 2) To compare the student-centered learning management of social studies teachers in a private school that is under the jurisdiction of Kalasin Provincial Education by categorizing in to genders, education degrees, teacher experience, and school sizes. 3) To study learning methods of the student-centered learning management of social studies teachers in a private school that is under the jurisdiction of Kalasin Provincial Education. A research sample was 100 social studies teachers who taught in a private school that is under the jurisdiction of Kalasin Provincial Education. The sample was chosen by using stratified sampling according to the school size. A questionnaire, with 0.95 reliability, was used to collect data. Statistics were used to analyze the data, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The statistics that were used to test the research hypothesis were the independent sample t-test and one-way ANOVA. Scheffe's method was used to compare differences between each pair of variables.

The results found that.

1) The overall operation level of the student-centered learning management of social studies teachers in a private school that is under the jurisdiction of Kalasin Provincial Education Office is at a high level. In each aspect, it was found that all aspects are at a high level. The means range from high to low as follows, learning management, media and innovation, teaching preparation, and measurement and evaluation.

2) The comparison results of the student-centered learning management of social studies teachers in a private school that is under the jurisdiction of Kalasin Provincial Education Office are categorized by genders, education levels, teacher experience, and school size. It was found that the teachers, who have differences in gender, education level, and school size, have differences in the student-centered learning management at the 0.05 level of statistical significance. However, the teachers, who have different experience, have no difference in the student-centered learning management.

3) Recommendations of the student-centered learning management of social studies teachers in a private school that is under the jurisdiction of Kalasin Provincial Education Office are as follows. The teaching preparation aspect, the teachers should plan and prepare in advance, so that their students can achieve the planned objectives. For the learning management aspect, the teachers should strongly encourage their students to participate in a learning-teaching arrangement. For the media and innovation aspect, the teachers should use new technology as their teaching aids to teach their students. For the measurement and evaluation aspect, the teachers should not focus on scores, but should emphasize on student results as a whole such as emphasizing on project works, or observing student behavior, rather than results from examinations.

Keywords : Student-centered learning management, Social studies teachers in a private school

บทนำ

การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระกิจกรรมแหล่งการเรียนรู้ สื่อการเรียน และการประเมินผลที่มุ่งพัฒนาคน และชีวิต ให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้เต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนได้ค้นคว้า ทดลองปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนพบสาระสำคัญของบทเรียน ครูมีบทบาทปลุกเร้าและเสริมแรงศิษย์ในทุกกิจกรรม ให้ค้นพบคำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งการร่วมทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม ความมีวินัย รับผิดชอบในการทำงาน ผู้เรียนมีโอกาสฝึกประเมินและปรับปรุงตนเอง กฤษฎาวรรณ ศิริวงศ์ (2556 : 1)

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยไปสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2559 : 228) ที่มีเป้าหมายจะพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศในโลกที่หนึ่ง ภายในปี 2579 กนก จันทร์ทอง (2558 : 226) และต้องปรับระบบการศึกษาให้เป็น “การศึกษาไทย 4.0” ที่จะต้องปรับปรุงตำราเรียนและเปลี่ยนระบบการประเมินให้สอดคล้องกับหลักสูตรเน้นการคิดวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจนเกิดทักษะการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร พร้อมที่จะเป็นพลเมืองของประเทศในการก้าวสู่ประเทศไทย 4.0 ซึ่งครูสังคมศึกษาและผู้เรียนต้องร่วมมือกันจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนเอกชนในสังกัดมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสังเกตได้จากการที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ดำเนินการจัดอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบอยู่เสมอ พร้อมกับแจกเอกสารที่เป็นคู่มือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้กับครูผู้สอนของแต่ละโรงเรียนได้ศึกษาเพิ่มเติม ส่งผลให้การทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2559 ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพิ่มสูงขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 39.60 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ (2560 : 24) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

กาฬสินธุ์ มีความพยายามที่จะร่วมกันยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำมาเป็นแนวทางวางแผนพัฒนาคุณภาพการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง และใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทหน้าที่ของครูสังคมศึกษาอย่างเต็มศักยภาพอันจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์

2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน ของครู และขนาดของโรงเรียน

3) เพื่อศึกษาแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์

ขอบเขตของการวิจัย

1) ประชากร ได้แก่ ครูสังคมศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่สอนอยู่ในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 113 คน

2) ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

2.1) ตัวแปรอิสระ คือ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนของครู และขนาดของโรงเรียน

2.2) ตัวแปรตาม คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและนวัตกรรม และด้านการวัดและประเมินผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

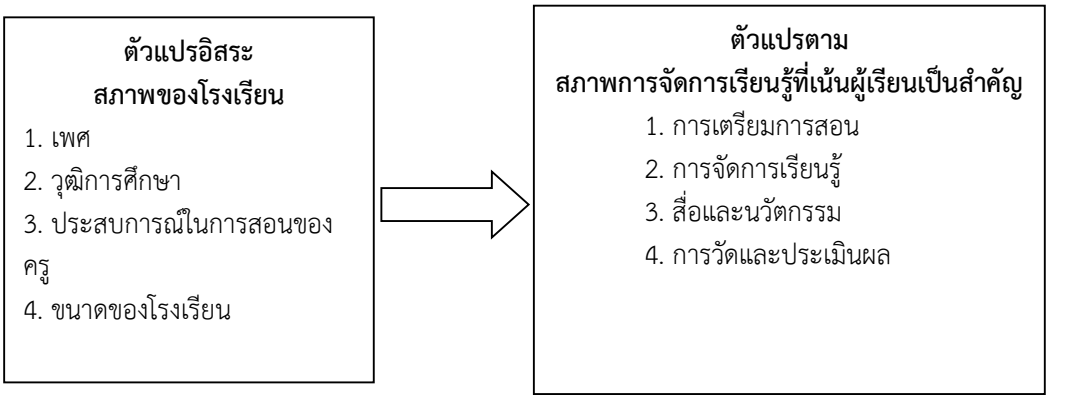

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ประชากร ได้แก่ ครูสังคมศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่สอนอยู่ในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2559 ในระดับคะแนนสูง กลาง และต่ำ จำนวน 53 โรงเรียน มีจำนวนครูสังคมศึกษาทิ้งสิ้น 113 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังคมศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่สอนอยู่ในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 100 คน ซึ่งได้มาโดยการใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ แบ่งตามขนาดของโรงเรียนและใช้สูตรในการคำนวณของ Taro yamane

3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาและคำ ตลอดจนความเหมาะสมของโครงสร้างเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาหาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ระดับ 0.60 ขึ้นไป ผลปรากฏว่า ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 48 ข้อ จากจำนวน 52 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูสังคมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) โดยคัดข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลปรากฏว่า ข้อคำถามมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 48 ข้อ ตามโครงสร้างแบบสอบถามที่กำหนดไว้ และใช้ค่าอำนาจจำแนกที่มีค่าสูงตั้งแต่ 0.43 ถึง 0.92 และในขั้นตอนสุดท้ายหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบัค ผลปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1) ศึกษาระดับการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ทั้งโดยรวมและรายด้าน

4.2) เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนของครู และขนาดของโรงเรียน ใช้ค่าการทดสอบทีแบบกลุ่มอิสระ (Independent Sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้าพบว่า มีความแตกต่างใช้วิธีการเปรียบเทียบความแตกต่างเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

4.3) ข้อเสนอแนะแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด

5) ขั้นตอนการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

5.1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา

5.2) รวบรวมรายละเอียดในข้อที่ 1 นำมาสร้างแบบสอบถาม

5.3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและขอคำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปสร้างเป็นแบบสอบถาม

5.4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

5.5) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.6) เก็บรวบรวมข้อมูล

5.7) วิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ปรากฏผลดังนี้

1) ผลการศึกษาระดับการดำเนินการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ครูสังคมศึกษาให้ความคิดเห็นต่อระดับการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\overline{X}$= 4.01) ด้านสื่อและนวัตกรรม ($\overline{X}$= 3.79) ด้านการเตรียมการสอน ($\overline{X}$= 3.76) และด้านการวัดและประเมินผล ($\overline{X}$= 3.75)

2) ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนของครู และขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน แตกต่างกัน มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีประสบการณ์ในการสอน แตกต่างกัน มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่แตกต่างกัน

3) ข้อเสนอแนะแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ปรากฏผลดังนี้

3.1) ด้านการเตรียมการสอน ควรมีการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าเพื่อให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เช่น การกำหนดองค์ประกอบต่างๆ ของการสอน วัตถุประสงค์ วิธีการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และวิธีวัดและประเมินผล แล้วนำไปเขียนแผนการสอน ควรมีการ Pre-test (ข้อสอบทดสอบก่อนเรียน) การทดสอบข้อสอบนี้เพื่อที่จะสำรวจความพร้อมของผู้เรียน เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ

3.2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรให้ความสำคัญกับการให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้เลือกเรียนรู้ภายใต้กรอบการศึกษา ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ และควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นพื้นฐานการออกแบบหรือวางแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

3.3) ด้านสื่อและนวัตกรรม ควรมีการนำสื่อสมัยใหม่มาเป็นส่วนช่วยในการเรียนการสอน ทั้งสื่อออนไลน์ต่างๆ รวมไปถึงการฝึกให้นักเรียนเรียนรู้จากสถานที่จริง หรือประสบการณ์จริง เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นภาพหรือรับทราบถึงสิ่งที่เรียนมาในตำราได้อย่างเป็นรูปธรรมและเข้าใจในเนื้อหาของสิ่งที่เรียนนั้นมากยิ่งขึ้น

3.4) ด้านการวัดและประเมินผล การวัดผลไม่ควรให้ความสำคัญกับคะแนนเป็นปัจจัยหลักแต่ควรให้ความสำคัญกับผลที่ได้ในรูปธรรม เช่น การให้ความสำคัญกับการจัดทำโครงงาน หรือการสังเกตพฤติกรรมมากกว่าผลจากการสอบวัดระดับความรู้ รวมทั้งการนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตจริงทั้งชีวิตประจำวันและเรื่องของการเรียนในโรงเรียน

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) ระดับการดำเนินการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ครูสังคมศึกษาให้ความสำคัญมากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและนวัตกรรม ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการเตรียมการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ภายใต้การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและสนองความต้องการของผู้เรียน หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัดและความสนใจ โดยต้องมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด ฝึกการแก้ปัญหา และค้นพบความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียนจนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และผู้เรียนใช้สื่อการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ทั้งนี้การประเมินผลต้องเกิดขึ้นตามสภาพจริงจากแฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียน เน้นการวัดผลและประเมินผลที่เป็นผลการปฏิบัติจริงของผู้เรียน มีการเปิดโอกาสให้เพื่อนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของผู้เรียน และสนับสนุนให้ผู้เรียนนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของตนเอง รวมทั้งต้องมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีความถูกต้องและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุคนธ์ สินธพานนท์ และคนอื่นๆ (2545 : 15-16) กล่าวว่า แนวดำเนินการของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เริ่มต้นจากการสำรวจความสนใจ ความต้องการ และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน มีการเตรียมการ ผู้สอนต้องเริ่มจากการศึกษาหลักสูตร และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้เข้าใจเสียก่อน เพื่อการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เริ่มต้นตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ ในขั้นนี้ผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญมาก เพราะผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต ขั้นวิเคราะห์อภิปรายผลงาน สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล ผู้สอนต้องประเมินให้ครบทุกด้าน ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องเลือกใช้เทคนิค และเครื่องมือในการประเมินที่หลากหลายเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเกณฑ์การประเมิน และการสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ เป็นขั้นตอนการตกผลึกของกระบวนการเรียนรู้รายบุคคล นอกจากนี้ผลการศึกษายังสอดคล้องกับการศึกษาของ บรรยง ยี่สารพัฒน์ (2550 : 41) ศึกษาเรื่องสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2) เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนของครู และขนาดของโรงเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาใน

โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนของครู และขนาดของโรงเรียน มีความแตกต่างกัน พบว่า ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศแตกต่างกัน มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นอกจากนี้ยังพบว่า ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีวุฒิการศึกษาและขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกัน โดยครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีวุฒิปริญญาเอก มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท และครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูสังคมศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีประสบการณ์ในการสอน แตกต่างกัน มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูสังคมศึกษาทั้งเพศหญิงและเพศชายจะมีการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันออกไป ตามการสร้างสรรค์แผนการเรียนการสอนของแต่ละคน ส่วนวุฒิการศึกษานั้นครูสังคมศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ย่อมมีระดับความรู้ต่างกันออกไป จึงทำให้การจัดการเรียนรู้แตกต่างกันออกไปตามระดับความรู้นั้น นอกจากนี้ขนาดของโรงเรียนยังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนรู้แตกต่างกันออกไป โดยที่โรงเรียนขนาดใหญ่ย่อมจะมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก การจัดการเรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงจำนวนนักเรียนที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนด้วย จึงทำให้ปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียน ที่แตกต่างกัน มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของสลิตา รินสิริ (2558 : 42) ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามเพศ และวุฒิการศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ป.บัณฑิต ที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป แต่เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การสอน และจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3) แนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ครูสังคมศึกษามีข้อเสนอแนะแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า ควรมีการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าเพื่อให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยควรมีการทดสอบก่อนเรียนเพื่อที่จะสำรวจความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ และควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้แล้วควรมีการนำสื่อสมัยใหม่มาเป็นส่วนช่วยในการเรียนการสอน รวมไปถึงการฝึกให้นักเรียนเรียนรู้จากสถานที่จริงหรือประสบการณ์จริง เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นภาพหรือรับทราบถึงสิ่งที่เรียนมาในตำราได้อย่างเป็นรูปธรรมและเข้าใจในเนื้อหาของสิ่งที่เรียนนั้นมากยิ่งขึ้น สำหรับการวัดและประเมินผลควรให้ความสำคัญกับผลที่ได้ในรูปธรรม เช่น การจัดทำโครงงาน หรือการสังเกตพฤติกรรมมากกว่าผลจากการสอบวัดระดับความรู้ รวมทั้งการที่นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ ชนาธิป พรกุล (2543 : 50) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลอง การสรุปเป็นความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง ผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้เป็นผู้วางแผน จัดการชี้แนะอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงหมายถึง การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประสิทธิภาพ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1.1) ด้านการเตรียมการสอน ควรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

1.2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง

1.3) ด้านสื่อและนวัตกรรม ควรมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด ฝึกการแก้ปัญหา และค้นพบความรู้อย่างเป็นระบบ

1.4) ด้านการวัดและประเมินผล ควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลตามสภาพจริงจากแฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียน เน้นการวัดผลและประเมินผลที่เป็นผลการปฏิบัติจริงของผู้เรียน

2) ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา สภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1) ควรศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการในจังหวัดอื่น

2.2) ควรศึกษาความพร้อมของผู้เรียน ครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และชุมชนในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3) ควรมีการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ทัศนีย์ นาคุณทรง และ รองศาสตราจารย์ ธีรชัย บุญมาธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาครั้งนี้ กราบขอบพระคุณครอบครัวและเพื่อนๆ ที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำ ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจในการศึกษาตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

กนก จันทร์ทอง. “การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21,” **วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.** 28,2 : 226-241, 2558.

กฤษฎาวรรณ ศิริวงศ์. **การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขางานการบัญชี วิทยาลัยเทคโนโลยีโปลิเทคนิคลานนาเชียงใหม่.** (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ 10 มกราคม 2561). จาก http://www.pvcari.com/myfile/120117093248_1.pdf.

ชนาธิป พรกุล. **แคทส์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

บรรยง ยี่สารพัฒน์. **สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสารคาม, 2550.

สลิตา รินสิริ. **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2558.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์. **ฐานข้อมูลกลางด้านการศึกษา.** (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2560). จาก https://beta-smart.obec.go.th/ksedmis/index.php/modulegroup/index/5

สุวิทย์ เมษินทรีย์. **โมเดลประเทศไทย 4.0.** (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 10 มกราคม 2561). จาก http://www.thansettakij.com/2015/08/31/9309

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. **การจัดกระบวนการเรียนรู้ : เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2545.

การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น

The Learning Management of Teacher that focus on Student-Centred of charity School of Buddhist Temples in Khon Kaen Province

จุรีรัตน์ กองเป้า[1]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น 2) เปรียบเทียบระดับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานของครู และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 116 คน โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ แล้วสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .54 ถึง .89 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .81สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test (Independent Variables) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA : F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบระดับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครู พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยมีดังนี้ ควรให้มีการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลเช่น อินเตอร์เน็ตควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและบูรณาการจัดการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มควรมีสื่อที่เหมาะสม และเพียงพอต่อผู้เรียนทั้งสื่อจาก ภาพ และมัลติมีเดีย ควรมีการประเมินผลติดตามที่ครอบคลุมและเหมาะสม ประเมินตามความเข้าใจของผู้เรียนโดยมีการสังเกต และทำการบันทึกโดยให้เด็กเป็นส่วนสำคัญในการประเมิน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ , โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Abstract

The purpose of this study was to study the level of Learning management of teacher that focus on Student–Centred of charity School of Buddhist Temples in KhonKaen Province. A comparative study of teacher' s learning management was the focus in the Charity School of Buddhist Temples in KhonKaen Province by sex, education level, work experience,andstudieson the suggestions of teacher's learning management of Charity School of Buddhist Temples in KhonKaen Province. The samples were 116 teachers of Charity School of Buddhist Temples That Was determine by Taro Yamane using Simple Random SamplingThe research used questionnaire with the discrimination power between .54to .89and reliability at .81. The statisticsused were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and One-Way ANOVA(F-test)

The study indicated that:

1. the level of Learning management of teacher that focus on Student–Centred of charity School of Buddhist Temples in KhonKaen Province overall is rated at the high level. When considering each aspect at the high level, the four aspects are the preparation of learning management, teaching management, use of learning media, and evaluation in the order.

2. Comparison of the learning management of the teachers who focused on the learners in Charity School of Buddhist Temples in KhonKaen Province by genderand education was found that no difference. Classified byworkexperiencethat have significant difference in the level of statistical significance level at .05.

3. Recommendations should be researched from sources such as the Internet should focus on learners and integrate learning management in a group should have the appropriate media and enough for the learners from both visual and multimedia. There should be a comprehensive and appropriate follow-up evaluation, and assessment by the learner's understanding by observation and recordings by the students are a major part of the assessment.

Keywords : The learning management, focus on Student–Centred,

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษามีความสำคัญกับการพัฒนาประเทศเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า แก้ปัญหาต่างๆ สามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวทันกับยุคของการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอยู่ตลอดเวลา ในสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทยกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะของฝีมือแรงงานหรือการเตรียม "คน" ให้มีคุณภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ล้วนแต่ส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นในสังคม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม "การศึกษามีความสำคัญสูงสุดและมีบทบาทต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ฉะนั้นต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ

สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 22-31)

การปฏิรูปสังคมไทยเพื่อการสร้างความแข็งแกร่งที่จะยืนหยัดอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสง่างาม จึงจำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานของการปฏิรูปการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาหรือการปฏิรูปการเรียนรู้ยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการตามความเหมาะสม และสถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวกับสถานศึกษาในชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติหลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลายที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมกับวัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน กรมวิชาการ (2544 : 1)

การปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งให้ความสำคัญและถือปฏิบัติบางแห่งสามารถทำได้ดีบางแห่งอาจยังไม่ค่อยเข้าใจ ครูเป็นผู้มีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง การจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องเริ่มจากการที่ครูได้ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ จัดสื่อการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ไม่ใช้วิธีการมอบแต่ใบงานให้นักเรียน ได้ค้นคว้าเองครูจะต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอน พัฒนาวิชาชีพ และบุคลิกภาพของตนเอง เพื่อให้นักเรียนซึมซับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีกล่าวคือ ครูต้องไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ต้องมีการพัฒนา ขีดความสามารถในการสังเกต และวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็ก รู้จักเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่นักเรียนเข้าใจง่าย และครูต้องรู้จักที่จะปรับปรุงการเรียน การสอนให้เหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของเด็กแต่ละคนด้วย ทั้งนี้ก็ต้องอาศัย ความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน เจตนา พรมประดิษฐ์ (2547 :.32)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนแต่ละคนมีคุณค่า ควรได้รับการเชื่อถือไว้วางใจ อันเป็นแนวทางผลักดันผู้เรียน ไปสู่การบรรลุศักยภาพของตนเอง วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 4-5) โดยครูเป็นผู้จัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกซึ่งศักยภาพหรือความรู้ความสามารถของตนด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง (Learning by Doing) สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง ครูไม่บอกถึงความรู้ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียน แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหาเองด้วยการสอนให้ผู้เรียนคิดมากกว่าจำ สอนให้ทำมากกว่าท่อง ทำให้ผู้เรียนการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ หรือเป็นผู้นำตนเองสามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้ และเมื่อกระบวนการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงแล้ว กระบวนการวัดผลจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสดงผลการเรียน (Learning Outcome) ที่ปรากฏในแบบจำลองของพฤติกรรมและผลงานเป็นหลัก แทนการใช้ข้อสอบที่วัดได้ แต่ความจำเพื่อสะท้อนให้เห็นความสามารถแท้จริงของผู้เรียน ที่เป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 52)

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ในประเทศไทย เกิดขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ของวัด พุทธศักราช 2488 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมอบโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ทางการศึกษา โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จัดทำการเรียนการสอนโดยไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนจากผู้ปกครองนักเรียน สาเหตุเนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนร้อยละ 95

มีฐานะยากจนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ได้รับอุดหนุนเหมือนโรงเรียนเอกชนทั่วไป สังกัดการศึกษาเอกชน แต่บางโรงเรียนก็ได้โอนกิจการให้กับรัฐบาลดำเนินการ ในปัจจุบันโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย มีทั้งหมด 116 โรงเรียน

สำหรับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในจังหวัดขอนแก่นนั้น มีทั้งหมด 6 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนการกุศลวัดหนองแวง โรงเรียนการกุศลวัดร่มประดู่ โรงเรียนวัดศรีจันทร์ โรงเรียนการกุศลวัดนายมวราราม โรงเรียนการกุศลวัดสมสะอาด โรงเรียนการกุศลวัดธาตุกุตกว้างและสำหรับในการจัดการเรียนการสอนนั้นในแต่ล่ะโรงเรียนก็จะมีครูผู้สอนที่มีกลวิธีในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันออกไปตามวิธีของตนเอง โดยจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกซึ่งศักยภาพหรือความรู้ความสามารถของตนด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง และจะเห็นได้ว่าในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นมีวิธีการที่หลากหลายที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางด้านการศึกษาโดยในแต่ล่ะโรงเรียน นั้นครูผู้สอน มีกระบวนการสอนที่แตกต่างกันออกไปตามเทคนิค วิธีการสอน ของตนเอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่นเพื่อนำผลการศึกษาไปปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอนของครูต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานของครู

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือครู โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่นทั้งหมด 6 โรงเรียน จำนวน 164 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1.ตัวแปรอิสระประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานของครู โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น

2. ตัวแปรตามได้แก่การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น 4 ด้าน ได้แก่1) ด้านการเตรียมการสอน2) ด้านการจัดการเรียนรู้3) ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้และ4) ด้านการประเมินผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของสลิตา รินสิริ ศิริวรรณ คนดีวัฒนาพร ระงับทุกข์วารุณี ชินรามอำพรรัตน์ ทิพย์สมบัติและทิศนา แขมมณี (สลิตา รินสิริ. 2558: 74-84; ศิริวรรณ คนดี. 2556 : 43-54 ;วัฒนาพร ระงับทุกข์.2542 :91 ; วารุณี ชีทราม. 2558 : 74-91 ; อำพรรัตน์ ทิพย์สมบัติ. 2559 :. 84-93 ; ทิศนา แขมมณี.2540 : 42)สภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ด้านการเตรียมการสอนด้านการจัดการเรียนรู้ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลโดยใช้ตัวแปรอิสระส่วนใหญ่คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ขนาดของโรงเรียน เป็นต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

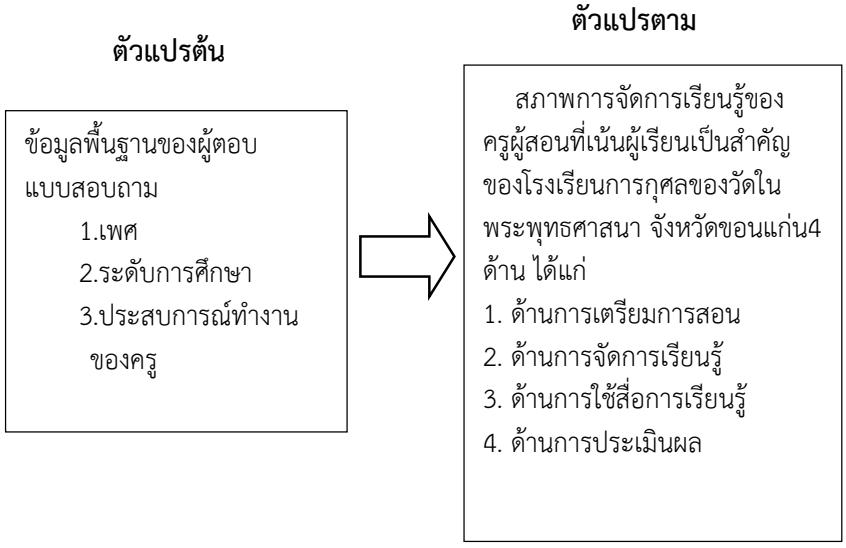

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 164 คน จำนวน 6 แห่ง ประกอบด้วย

1.โรงเรียนการกุศลวัดหนองแวง	จำนวน	62 คน
2.โรงเรียนการกุศลวัดร่มประดู่	จำนวน	19 คน
3.โรงเรียนนายมวรารام	จำนวน	16 คน
4.โรงเรียนวัดศรีจันทร์	จำนวน	43 คน
5.โรงเรียนวัดสมสะอาด	จำนวน	11 คน
6.โรงเรียนการกุศลวัดธาตุกุดกว้าง	จำนวน	13 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ครูโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 116คน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 หาขนาดตัวอย่างของประชากร ด้วยวิธีการคำนวณจากสูตรของทาโร่ยามาเน (ไพศาล วรคำ. 2559) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 116 คน

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยแบ่งสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น

การสร้างเครื่องมือวิจัย โดยศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ระเบียบวิธีปฏิบัติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยร่างแบบสอบถาม แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แก้ไข และเสนอแนะนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องความเที่ยงตรงของเนื้อหา จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence หรือ IOC) เท่ากับ 1.00

หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ(ทุกข้อมีค่าIOC=1)ไปทดลองใช้ (Tryout)กับครูโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่นที่ไม่ใช่ประชากรที่จะศึกษาแต่มีลักษณะเหมือนประชากร จำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาหาอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Item Total Correlation)(ไพศาล วรคำ. 2559 น. 283)

ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์ของแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)(ไพศาล วรคำ.2559 น. 288) พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .54ถึง .89และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .81

การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถาม ที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วบันทึกคะแนนตามรหัสที่กำหนดและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ผู้ศึกษานำแบบสอบถาม ที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. บันทึกคะแนนตามรหัสที่กำหนดและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล โดยเฉพาะส่วนของแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ผู้ศึกษากำหนดน้ำหนักคะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 น. 100)

5 หมายถึง ระดับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ระดับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ระดับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. นำคะแนนจากข้อ 2 มากำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่นสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้แบ่งกลุ่มตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ t–test (Independent Samples) เปรียบเทียบจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่F–test โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และถ้าพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ
เชฟเฟ่(Scheffe's Method)

6. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาข้อเสนอแนะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาความด้วยการแจกแจงความถี่

ขั้นตอนการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. รวบรวมรายละเอียดในข้อที่ 1 นำมาสร้างแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและขอคำแนะนำ

ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปสร้างเป็นแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย
5. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. เก็บรวบรวมข้อมูล
7. วิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.49; S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการเตรียมการสอน ($\bar{X}$= 4.48; S.D. = 0.48) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$= 4.49; S.D. = 0.47) ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ ($\bar{X}$= 4.50; S.D. = 0.51) และด้านการประเมินผล ($\bar{X}$= 4.48; S.D. = 0.50)

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานของครูพบว่า

2.1สภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามเพศพบว่า โดยรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครู พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการประเมินผลและไม่แตกต่างกัน จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอนด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการใช้สื่อการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยรายคู่การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครู ด้านการประเมินผลพบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกับ ผู้ครูสอนที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น มีข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงที่สุด 5 อันดับแรกมีดังนี้

3.1 ครูควรมีการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของผู้เรียน

3.2 ประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย ได้แก่ ดูจากแฟ้มสะสมงาน การปฏิบัติจริงของผู้เรียน โดยเน้นผลงานที่ผู้เรียนสร้างได้ด้วยตนเอง กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินอย่างชัดเจน

3.3 ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ค้นพบศักยภาพของตนเอง

3.4 ครูควรมีการวางแผนการเตรียมการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของผู้เรียน

3.5 ครูควรสร้างแรงกระตุ้น ความท้าทาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจก่อนจัดกิจกรรม

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยนำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจมาจากโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่นได้จัดการการเรียนรู้ของครูให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี มีความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี รวมทั้งโรงเรียนมีการสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดทำสื่อการเรียนการสอน มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การปรับสภาพแวดล้อมและการให้บริการที่ครอบคลุมให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สามารถทำให้ครูผู้สอนได้พัฒนางานและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับสุชา จันทร์เอม (2542 : 78) ที่พบว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเจริญงอกงามของอินทรีย์

หรือพัฒนาการของอินทรีย์ ทำให้อินทรีย์สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆได้ดีขึ้น หรือปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดีซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับอำพรรัตน์ ทิพย์สมบัติ (2559 : 84-93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนสมคิดจิตต์วิทยาอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนสมคิดจิตต์วิทยา อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ จัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการเตรียมการสอนและ ด้านการใช้สื่อการสอน และยังสอดคล้องกับเรวิด Raywid (1992 :467) ได้นำเสนอผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีจุดเน้นรวมที่การเรียนและผู้เรียนนั้นอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานของครูผู้สอนสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

2.1 การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวนโยบายการบริหารงานของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น มีการบริหารงานด้านวิชาการ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนทั้งเพศชายและหญิง จัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อหาคำตอบและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังแนวคิดของวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 91) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ วิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ศึกษาในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและได้พัฒนา ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษานี้เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ ต่าง ๆ ที่ได้พัฒนามาอย่าง ต่อเนื่องยาวนาน และเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตาม ต้องการอย่างได้ผล

2.2 การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอน ยังขาดการใช้สื่อเพื่อการจัดการเรียนรู้น้อยและขาดความหลายหลาก ทั้งนี้อาจเกิดจากความรู้และความเข้าใจในการปรับประยุกต์ในการใช้สื่อนวัตกรรม จึงทำให้ขาดความสามารถในการใช้สื่อที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้รู้จักคิด ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับสลิตา รินสิริ (2558 : 74) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการเปรียบเทียบระดับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่าโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ($p < .05$) โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี-ป.บัณฑิต และที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี ศิริเสนา (2546 : 34) ได้ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามประสบการณ์ทำงานพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการประเมินผลผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ประสบการณ์ทำงานของครูผู้สอนแต่ละบุคคล มีวิธีการและความสามารถที่แตกต่างกันออกไป ในการออกแบบและการหาแนวทางการวัดและประเมินผลในกระบวนการการวัดและประเมินผลแก่ผู้เรียน แม้ว่าสถานศึกษาได้วางแนวทางปฏิบัติไว้ แต่เทคนิคการประเมินของครูผู้สอนแต่ละบุคคลย่อมมีความหลากหลาย เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนกำหนดแนวทางและวิธีการวัดประเมินผลส่วนร่วมในการประเมินผลงานตรวจสอบการทำงานเพื่อประเมินผลงานวิเคราะห์แบบทดสอบและปรับปรุงเพื่อให้แบบทดสอบมีคุณภาพประเมินผลการเรียนรู้และสรุปผลการประเมินและนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาผู้เรียน จึงส่งผลให้ประสบการณ์ทำงานโดยรวมแตกต่างกันซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยอุไร ปู่มะณี (2551, น. 61) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ปัญหา และแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย จำแนกตามประสบการณ์การสอน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูควรมีการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของผู้เรียน มีการประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย ได้แก่ ดูจากแฟ้มสะสมงาน การปฏิบัติจริงของผู้เรียน โดยเน้นผลงานที่ผู้เรียนสร้างได้ด้วยตนเอง กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินอย่างชัดเจน ผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนมีกิจกรรมแหล่งการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามความถนัดความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการสอน การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลซึ่งสอดคล้องกับสุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2543 : 135-136) เสนอแนวความคิดไว้ว่า ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปด้วยกันจากสื่อการเรียนการสอนวมไปถึงแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และสอดคล้องกับฉลาด จันทรสมบัติ (2551 : 239) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้ ด้วยวิธีการกำหนดจุดมุ่งหมายสาระกิจกรรมแหล่งการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินที่มุ่งพัฒนา "คน" และ "ชีวิต" ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของผู้เรียนประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้โดยรวมพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นครู ควรให้มีการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลเช่น Internet เพื่อนำเอาการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ มาปรับใช้กับตัวผู้เรียนและให้สอดคล้องกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้สอนได้เตรียมความพร้อมที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของผู้เรียน

1.2 จากผลการวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้ โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและบูรณาการจัดการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มเพื่อให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเรียนการสอน

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนี้ ควรมีสื่อที่เหมาะสม และเพียงพอต่อผู้เรียนทั้งสื่อจาก ภาพ และมัลติมีเดีย และใช้สื่อที่ผลิตตามหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละวัย

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ควรมีการประเมินผลติดตามที่ครอบคลุมและเหมาะสม ประเมินตามความเข้าใจของผู้เรียนโดยมีการสังเกต และทำการบันทึกโดยให้เด็กเป็นส่วนสำคัญในการประเมิน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูผู้สอนควรศึกษาการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ทราบกระบวนการและขั้นตอนที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นและสามารถนำผลการศึกษาวิจัยที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อครูผู้สอนและนักเรียนต่อไปได้ในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากรศ.ดร.ทัศนีย์ นาคุณทรง และ รศ.ธีรชัย บุญมาธรรมอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต. ดร.อรัญ ซุยกระเดื่อง ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง ผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณอาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา

กราบขอบพระคุณ นางภัทราภรณ์ ลิมป์นิศากร ครูโรงเรียนอุบลรัตน์พิทยาคม นายอภิชาต คำวิเลิศ ครูโรงเรียนอุบลรัตน์พิทยาคมอาจารย์ นัชชา อู่เงิน ผศ.ดร. ชยากานต์ เรืองสุวรรณและอาจารย์ ดร. อพันตรี พูลพุทรา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ให้คำแนะนำและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจนงานวิจัยนี้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ครูและบุคลากรของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่นที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ทำให้งานวิจัยครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.**กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. 2544

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544.** กรุงเทพฯ:พัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2544.

เจตนา พรมประดิษฐ์. **"การจัดการเรียนการสอนของครูไทยในยุคปฏิรูปการศึกษา."**วารสารวิชาการ. 7(4). : 32-38, 2547.

ฉลาด จันทรสมบัติ. **การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น.** มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์, 2551.

พัชรี ศิริเสนา. **ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนทีเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2546.

ไพศาล วรคำ. **การวิจัยทางการศึกษา.มหาสารคาม** : ตักสิลาการพิมพ์, 2559.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์เลิฟเพรส, 2542.

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2542.

สุชา จันทร์เอม. **จิตวิทยาวัยรุ่น**.กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2542.

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. **เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ที.พี.พริ้นท์, 2543.

สลิตา รินสิริ. **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยบูรพา, 2558.

อำพรรัตน์ ทิพย์สมบัติ. **พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนสมคิดจิตต์วิทยาอำเภอบ้านบึงจังหวัดชลบุรี.**(วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี.มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559.

อุไร ปูมะณี, (2551)**ปัญหาและแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียน ศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3.** การค้นคว้าแบบอิสระ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2551

Raywid, M.A. **Why do these kids love school.** Phi Delta Kappa, 1992.

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ บรรยากาศโรงเรียน ผ่านความเชื่อในพลังความเป็นครูที่ส่งผลต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร

A Causal Relationship Model of Transformational Leadership and school Climate Through Teacher Agency Belief Affecting Discretionary of Teachers Under the Bangkok Metropolitant Administration

กมลวรรณ หุ่นรัตนะ[1]
วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์[2]
สนั่น ประจงจิตร์[3]
สุพจน์ เกิดสุวรรณ์[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ บรรยากาศโรงเรียน ความเชื่อในพลังความเป็นครู และการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ บรรยากาศโรงเรียน ผ่านความเชื่อในพลังความเป็นครูที่ส่งผลต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตัวอย่างสุ่มจากครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 322 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ บรรยากาศโรงเรียน ความเชื่อในพลังความเป็นครู และการทำงานด้วยดุลยพินิจ อยู่ในระดับมาก 2)รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ บรรยากาศโรงเรียน ผ่านความเชื่อในพลังความเป็นครูที่ส่งผลต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์เท่ากับ 41.49 ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.01041 ที่องศาอิสระเท่ากับ 23 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.18 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้วเท่ากับ 0.96 ค่าดัชนีรากค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐานเท่ากับ 0.026 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.050

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ, บรรยากาศโรงเรียน, ความเชื่อในพลังความเป็นครู, การทำงานด้วยดุลยพินิจของครู

---

[1]นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[3]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[4]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Abstract

The purposes of this study were to 1) study transformational leadership, school climate, teacher agency belief and discretionary of teacher under the Bangkok Metropolitan Administration 2) study a causal relationship model of transformational leadership and school climate through teacher agency belief affecting discretionary of teachers under the Bangkok Metropolitan Administration. A sample of 322 was selected from subject head teachers of 40 schools, eight from each, by means of cluster random sampling method. . The data were collected using a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used in data analysis were descriptive statistics, correlation coefficient analysis, confirmatory factor analysis and structural equation model analysis.

The findings revealed as follows.

1) Transformational leadership, school climate, teacher agency believe and discretionary of teachers were all rated at the high level. 2) The developed structural equation model was consistent with the empirical data by considering on Chi-square = 41.49, P = 0.01041, df = 23, Chi=square/df = 1.18, GFI = 0.98, AGFI = 0.96, Standardize RMR = 0.026 and RMSEA = 0.050

Keywords : Transformational leadership, School climate, Teacher agency belief, discretionary

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาจะสำเร็จหรือไม่นั้น ปัจจัยสำคัญอยู่ที่บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้ที่รับเอานโยบายการปฏิรูปนำไปปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งครู ซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญที่การปฏิรูปการศึกษาเน้นเป็นพิเศษ การนำเอาแนวความคิดเชิงธุรกิจและการบริหารองค์การมาใช้ในการบริหารการศึกษา ทำให้เริ่มเกิดการเปลี่ยนมุมมองที่มองโรงเรียนเป็นเหมือนองค์การและครูเป็นเหมือนสมาชิกในองค์การทฤษฎีพฤติกรรมในองค์การจึงถูกนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมการทำงานและการปฏิบัติงานของครูมากขึ้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การคือ การพัฒนาทักษะและพฤติกรรมการทำงานของพนักงาน เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง โดย Katz and Kahn (1969 : 37) เคยกล่าวไว้ว่า องค์การใดที่บุคลากรปฏิบัติงานแต่เฉพาะตามที่ได้รับมอบหมาย องค์การนั้นก็จะเข้าสู่ภาวะตกต่ำได้ง่าย นักบริหารและนักพัฒนาองค์การจำนวนไม่น้อยจึงได้ให้ความสนใจพัฒนาพนักงานให้มีพฤติกรรมที่นอกเหนือจากการปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ตามทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม บุคคลมีแรงจูงใจทำหน้าที่ในส่วนหนึ่งเพราะว่าความเชื่อของพวกเขาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของตัวแทนของพวกเขาถูกกำหนดอยู่ในบริบทนั้น (Bandura : 112) ในอีกด้านหนึ่งของความสัมพันธ์การศึกษาบางส่วนได้แสดงให้เห็นถึงการเชื่อในประสิทธิภาพเหล่านี้เป็นความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู (Bogler and Somech : 420 , Somech and Drach-Zahavy : 649) มีนักทฤษฎีอ้างว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพส่งเสริมให้สมาชิกในองค์การปฏิบัติงานได้เกินกว่าที่คาดหวังโดยไม่เกี่ยวกับรางวัลตอบแทน (Bass : 98 , Burns : 145 , Leithwood : 498) แท้จริงแล้วการทดสอบเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพภายในโรงเรียนเป็นการกระตุ้นการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูเกี่ยวกับความสำเร็จของนักเรียน ดังนั้นในการตอบสนองต่อแรงบันดาลใจของผู้บริหารที่เน้นค่านิยมและเป้าหมายร่วมกัน ครูควรต้องมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การในฐานะที่เป็นภาพสะท้อนของ

ความมุ่งมั่นที่เพิ่มขึ้น การทำงานด้วยดุลยพินิจดังกล่าวถือเป็นเรื่องสำคัญสำหรับองค์การที่มีประสิทธิภาพ (Borman and Motowidlo : 156 , Organ : 85 ; Smith, Organ, and Near : 653) นอกจากนี้ Brow and Moberg (1980 : 67) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าบรรยากาศองค์การมีอิทธิพลต่อสมาชิกในองค์การ เพราะช่วยวางรูปแบบความคาดหวังของสมาชิกในองค์การต่อองค์ประกอบต่างๆขององค์การ ซึ่งจะช่วยให้มีทัศนคติที่ดีต่อองค์การและความพอใจที่จะอยู่ในองค์การ และเห็นว่าหากต้องการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาองค์การแล้ว สิ่งที่จะต้องพิจารณาเปลี่ยนแปลงก่อนอื่นคือ บรรยากาศองค์การ เพราะบรรยากาศองค์การถูกสั่งสมจากความเป็นมาของวัฒนธรรม กลยุทธ์ขององค์การตั้งแต่อดีต แม้จะมีงานวิจัยเกี่ยวกับการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูอยู่บ้าง แต่พบว่ามีเพียงส่วนหนึ่งที่ทำการตรวจสอบถึงประโยชน์ของการทำงานด้วยดุลยพินิจภายในบริบทของโรงเรียน แม้ว่าพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพไม่สามารถทำได้โดยกฎระเบียบและลงนามสัญญา หรือปฏิบัติตามรายละเอียดของงาน (DiPaola and Tschannen-Moran : 424) เป็นเพราะว่าโรงเรียน คือองค์การที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน ไม่ใช่การเปลี่ยนสภาพของวัตถุ สิ่งของ สถาบันการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจึงต้องพึ่งพาการตัดสินใจของครูเป็นอย่างมาก ไม่สามารถกำหนดเป็นรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน ชัดเจน (Katz and Kahn : 95) เพราะพวกเขาจำเป็นต้องพึ่งพา “กระบวนการสร้างแรงบันดาลใจที่ลึกซึ้ง” ข้อจำกัดของการทำวิจัยในโรงเรียนที่พบ คือความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู และความพึงพอใจในงาน (Somech and Drach-Zahavy : 649)

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรที่มีหน้าที่จัดการศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีโรงเรียนในสังกัด 437 โรงเรียน ครูสายปฏิบัติการสอน 13,307 คน โดยมีสำนักการศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดเพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้ของกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ บรรยากาศโรงเรียนผ่านความเชื่อในพลังความเป็นครูที่มีผลต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากในการทำการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ได้มีการเจาะจงตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน บรรยากาศโรงเรียน ความเชื่อในพลังความเป็นครู และการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่พบในประเทศไทย และการเชื่อมโยงคุณค่าของงานวิจัยในข้างต้นไม่ได้จำกัดเพียงเป้าหมายของหน่วยงานและความรู้สึกในหน้าที่ แต่ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารโรงเรียนถูกนำมาอ้างว่ามีส่วนในการส่งเสริมความสามารถ และความมุ่งมั่นของครู ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน และผลการวิจัยสามารถนำไปปรับปรุงการบริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครให้เกิดประสิทธิผลสูงขึ้น และสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครอันจะนำไปสู่การแข่งขันในสภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ บรรยากาศโรงเรียน ความเชื่อในพลังความเป็นครู และการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร

2) เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ บรรยากาศโรงเรียนผ่านความเชื่อในพลังความเป็นครูที่ส่งผลต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 3,496 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรแฝงภายนอก คือ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ และบรรยากาศโรงเรียน ตัวแปรคั่นกลาง คือ ความเชื่อในพลังความเป็นครู และตัวแปรแฝงภายใน คือ การทำงานด้วยดุลยพินิจของครู

กรอบแนวคิดในการวิจัย

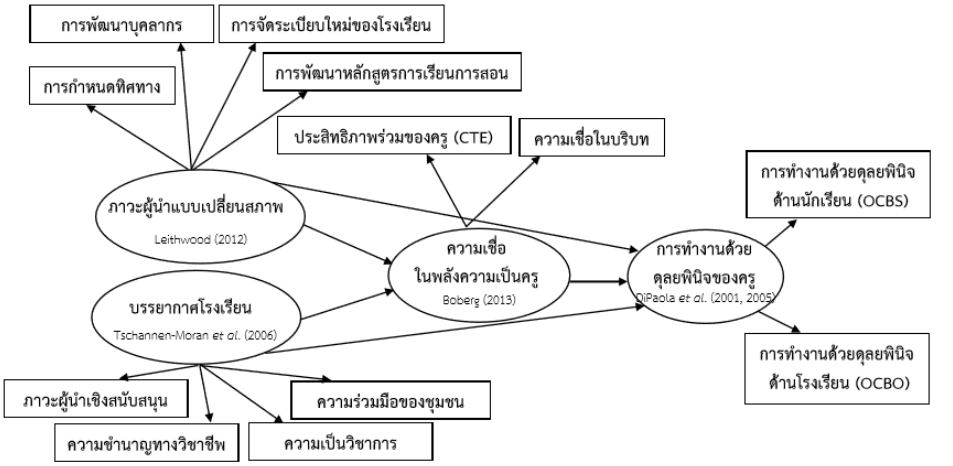

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 3,496 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 322 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มโดยอาศัยความน่าจะเป็น ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น(stratified random sampling) และกระจายตัวอย่างแบบได้สัดส่วนกับขนาด (proportional to size) โดยเลือกโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) เป็นหกกลุ่มเขตตามที่กรุงเทพมหานครกำหนด ได้แก่ กลุ่มกรุงเทพเหนือ กลุ่มกรุงเทพกลาง กลุ่มกรุงเทพตะวันออก กลุ่มกรุงเทพใต้ กลุ่มกรุงธนเหนือ และกลุ่มกรุงธนใต้ และกระจายตามขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของข้อคำถามและความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยามกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย โดยผ่านความเห็นชอบของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนห้าท่าน แล้วนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าความสอดคล้อง (IOC : Item Objective Congruence Index) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งข้อคำถามผ่านเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพเชิงเนื้อหา แสดงว่าข้อคำถามวัดได้ตรงนิยามผู้วิจัยจึงนำไปตรวจสอบคุณภาพต่อไป มีการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliabilities) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนในสำนักงานเขตมีนบุรี ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีของ

Cronbach ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 จึงมีการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาตามความเหมาะสม และจัดทำเป็นแบบสอบถามการวิจัยที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ตอนที่ 2 การรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ตอนที่ 3 การรับรู้ของครูที่มีต่อบรรยากาศโรงเรียน ตอนที่ 4 การรับรู้ของครูที่มีต่อความเชื่อในพลังความเป็นครู และตอนที่ 5 การรับรู้ของครูที่มีต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยโปรแกรมสำเร็จรูป ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลในการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ตอนที่ 2-5 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประกอบค่าห้าระดับ วิเคราะห์โดยการหาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ค่าสถิติที่นำเสนอ คือ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าความแปรปรวน (variance) จากนั้นวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) วิเคราะห์โมเดลการวัด (measurement model) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และวิเคราะห์โมเดลโครงสร้าง (structural model) เพื่อตรวจสอบสมมุติฐานตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (structural equation model: SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ขั้นตอนการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ 1.ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรหลายตัว และ 2.วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพบรรยากาศโรงเรียน ผ่านความเชื่อในพลังความเป็นครูที่ส่งผลต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เมื่อนำตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการศึกษามาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้และตรวจสอบความสอดคล้องของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู

		TEMP		OCBT		TLED				SCLI			
		Y1	Y2	Y3	Y4	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8
TEMP	Y1	1.000											
	Y2	.633**	1.000										
OCBT	Y3	.658**	.587**	1.000									
	Y4	.640**	.650**	.813**	1.000								
TLED	X1	.445**	.582**	.469**	.513**	1.000							
	X2	.483**	.662**	.391**	.497**	.701**	1.000						
	X3	.441**	.668**	.431**	.499**	.607**	.728**	1.000					
	X4	.483**	.689**	.493**	.551**	.658**	.738**	.739**	1.000				
SCLI	X5	.500**	.713**	.449**	.536**	.592**	.725**	.665**	.710**	1.000			
	X6	.568**	.689**	.638**	.673**	.460**	.515**	.565**	.602**	.590**	1.000		
	X7	.622**	.696**	.615**	.601**	.571**	.599**	.527**	.582**	.631**	.617**	1.000	
	X8	.605**	.584**	.460**	.504**	.464**	.548**	.534**	.485**	.568**	.482**	.704**	1.000

**P<0.01, P<0.05

จากตารางที่ 1 พบว่าตัวแปรสังเกตได้ในงานวิจัยทุกตัวมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือตัวแปรการทำงานด้วยดุลยพินิจด้านนักเรียนและตัวแปรการทำงานด้วยดุลยพินิจด้านโรงเรียน ทั้งสองตัวแปรเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .813 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ ตัวแปรการทำงานด้วยดุลยพินิจด้านนักเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของตัวแปรการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูและตัวแปรการพัฒนาบุคลากรซึ่งเป็นองค์ประกอบของตัวแปรภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .391

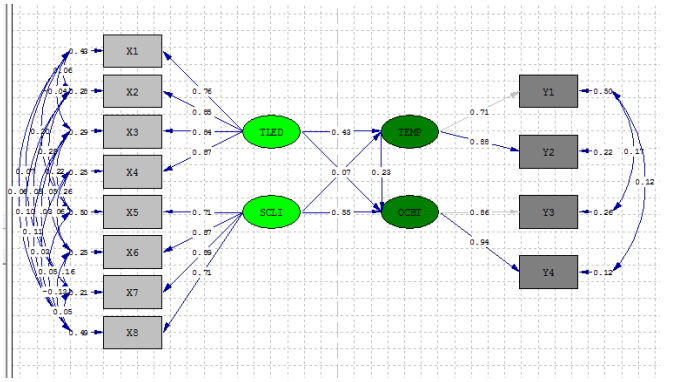

ภาพที่ 2 ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์
Chi-Square/Degree of Freedom (X^2/df)	<2.00	1.80
Goodness of Fit (GFI)	>0.90	0.98
Adjust Goodness of Fit (AGFI)	>0.90	0.93
Root Mean Square Residual (RMR)	<0.05	0.0051
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)	<0.05	0.05

จากตารางที่ 2 ดัชนีความกลมกลืนประกอบด้วย Chi-Square/Degree of Freedom ที่ได้จากการวิเคราะห์มีค่าเท่ากับ 1.83 Goodness of Fit ที่ได้จากการวิเคราะห์มีค่าเท่ากับ 0.98 Adjust Goodness of Fit ที่ได้จากการวิเคราะห์มีค่าเท่ากับ 0.93 Root Mean Square Residual ที่ได้จากการวิเคราะห์มีค่าเท่ากับ 0.0051 และ Root Mean Square Error of Approximation ที่ได้จากการวิเคราะห์มีค่าเท่ากับ 0.05 สรุปการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ผลว่าผ่านเกณฑ์ โมเดลที่ได้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

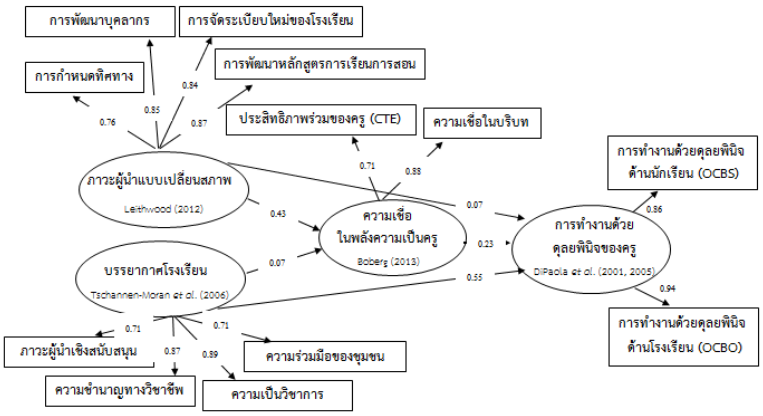

ภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ บรรยากาศโรงเรียน ผ่านความเชื่อในพลังความเป็นครูที่ส่งผลต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุในโมเดลโครงสร้าง

ตัวแปรตาม	R^2	อิทธิพล	ตัวแปรต้น		
			TLED	SCLI	TEMP
TEMP	0.90	DE	0.43	0.59	-
		IE	-	-	-
		TE	0.43*	0.59*	-
OCBT	0.66	DE	0.07	0.54	-
		IE	0.10	0.14	-
		TE	0.17*	0.68*	0.23

DE = Direct Effect, IE = Indirect Effect, TE = Total Effect, *P<0.05, **P< 0.01

จากตารางที่ 3 ตัวแปรภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (TLED) มีอิทธิพลทางตรง (DE) ต่อตัวแปรความเชื่อในพลังความเป็นครู (TEMP) เท่ากับ 0.43 และมีอิทธิพลรวม (TE) เท่ากับ 0.43 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรความบรรยากาศโรงเรียน (SCLI) มีอิทธิพลทางตรง (DE) ต่อตัวแปรความเชื่อในพลังความเป็นครู (TEMP) เท่ากับ 0.59 และมีอิทธิพลรวม (TE) เท่ากับ 0.59 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตัวแปรภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (TLED) มีอิทธิพลทางตรง (DE) ต่อตัวแปรการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู (OCBT) เท่ากับ 0.07 มีอิทธิพลทางอ้อม (IE) เท่ากับ 0.10 และมีอิทธิพลรวม (TE) เท่ากับ 0.17 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรบรรยากาศโรงเรียน (SCLI) มีอิทธิพลทางตรง (DE) ต่อตัวแปรการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู (OCBT) เท่ากับ 0.54 มีอิทธิพลทางอ้อม (IE) เท่ากับ 0.14 และมีอิทธิพลรวม (TE) เท่ากับ 0.68 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรความเชื่อในพลังความเป็นครู (TEMP) มีอิทธิพลรวม (TE) ต่อตัวแปรการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู (OCBT) เท่ากับ 0.23อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากผลสรุปรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ บรรยากาศโรงเรียน ผ่านความเชื่อในพลังความเป็นครูที่ส่งผลต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูสังกัดกรุงเทพมหานครนั้น จะเห็นได้ว่าโมเดลสมการโครงสร้างข้อมูลเชิงประจักษ์ของผู้วิจัยที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับโมเดลทางทฤษฎีเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งที่ก่อให้เกิดข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ครูที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่เป็นตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ได้แสดงความคิดเห็นที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ค้นพบและพัฒนาขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรแต่ละตัวได้ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมไปยังตัวแปรต่างๆที่มีผลต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู โดยมีรายละเอียดของแต่ละตัวแปรดังนี้

ตัวแปรภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ มี 4 ตัวชี้วัด คือการกำหนดทิศทาง การพัฒนาบุคลากร การจัดระเบียบใหม่ของโรงเรียน และการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน มีผลกระทบอย่างมากต่อความเชื่อในบริบทของครูที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับความเชื่อของครูเกี่ยวกับการบริหารควรสนับสนุนความพยายามของพวกเขาอย่างชัดเจนและความเชื่อในศักยภาพของครู ซึ่งสะท้อนถึงระดับที่ครูคิดว่าตัวเองมีความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย (Yu et al. : 368) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leithwood et al.(1994 : 498) และ Geijselet et al.(2003 : 228) ที่พบว่าภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพส่งเสริมให้ครูเกิดความเชื่อในพลังความเป็นครู นอกจากนี้การส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพก็จะทำให้ครูมีความเชื่อในพลังความเป็นครูเพิ่มมากขึ้น ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อครู โดยเปลี่ยนแปลงความพยายามพัฒนาความสามารถของครูให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังของครูไปสู่ระดับที่สูงขึ้น และมีศักยภาพมากขึ้น(Bass and Avolio : 146) โดยความพยายามที่สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังนั้นหมายถึงการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Boberg : 154) ที่พบว่าครูมีความแตกต่างกันในการรับรู้ถึงการทำงานด้วยดุลยพินิจของโรงเรียนโดยรวม ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้นำแสดงให้เห็นถึงความคาดหวังในการพัฒนาขีดความสามารถและประสิทธิภาพของโรงเรียน ซึ่งครูที่รับรู้ประสิทธิภาพร่วมและมีความเชื่อในบริบท ส่งผลต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของโรงเรียนโดยรวมได้

ตัวแปรบรรยากาศโรงเรียน มี 4 ตัวชี้วัด คือ ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนช่วยเหลือ ความชำนาญทางวิชาชีพ ความเป็นวิชาการ และความร่วมมือของชุมชน โดยบรรยากาศโรงเรียนเป็นเครื่องมือที่ช่วยกำหนดรูปแบบความหวังของสมาชิกในองค์การ ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อทัศนคติและความพึงพอใจของพนักงานต่อองค์การ(Brown and Moberg : 88) และหากว่าผู้บริหารต้องการเสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์การ ผู้บริหารควรเสริมสร้างบรรยากาศที่ทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Slocum and Hellriegel : 119) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Collie, Shapka and Perry (2012 : 1189) ที่พบว่าปัจจัยบรรยากาศโรงเรียนที่ตรวจสอบมีส่วนเกี่ยวกับการรับรู้ของครูในเรื่องของแรงจูงใจและพฤติกรรมของนักเรียนมากที่สุด นอกจากนี้การส่งเสริมให้สถานศึกษามีบรรยากาศโรงเรียนที่เหมาะสมก็จะส่งผลให้ครูมีความเชื่อในพลังความเป็นครูเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การเน้นความสำคัญของผลสัมฤทธิ์สะท้อนให้เห็นถึงโรงเรียนที่ถูกขับเคลื่อนโดยความเป็นวิชาการ ซึ่งโรงเรียนที่ขับเคลื่อนโดยมีเป้าหมายความเป็นเลิศทางวิชาการสูงย่อมเป็นที่ยอมรับของนักเรียน(DiPaola and Hoy : 35) และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การหรือการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูมีผลมาจากบรรยากาศโรงเรียนด้วย

ตัวแปรความเชื่อในพลังความเป็นครู มี 2 ตัวชี้วัด คือ ประสิทธิภาพร่วมของครู และความเชื่อในบริบท จากข้อค้นพบ ความเชื่อในพลังความเป็นครูเป็นตัวแปรคั่นกลางที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ บรรยากาศโรงเรียน และการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าความเชื่อในพลังความเป็นครูเป็นตัวแปรคั่นกลางที่มีความสำคัญ ซึ่งเปรียบได้กับ

ตัวกระตุ้นปฏิกิริยาที่ทำให้ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ บรรยากาศโรงเรียนมีพลังมากขึ้นในการส่งอิทธิพลต่อการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู ดังนั้น ความเชื่อในพลังความเป็นครูจึงเป็นสื่อกลางที่มีอิทธิพลต่อตัวครูในการเลือก และตัดสินใจว่าจะใช้ความพยายามมากน้อยเพียงใด และจะอดทนกับความยุ่งยากในการปฏิบัติงานอีกนานเท่าใด ดังที่ Bandura and Cervone(1983 : 1017), Cervone and Peake(1986 : 492) และ Jacobs et al.(1984 : 383) กล่าวว่า เมื่อผู้คนเผชิญกับอุปสรรคและความล้มเหลวในการทำงาน พวกที่ไม่มีความเชื่อในประสิทธิภาพร่วม จะละความพยายามหรือล้มเลิกทำงานนั้นๆไป พวกที่มีความเชื่อในประสิทธิภาพร่วมมากจะพยายามมากยิ่งขึ้น และค้นหาวิธีในการยืนหยัดให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ

กล่าวได้ว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ โดยมีการกำหนดทิศทางที่สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับครู สร้างความคาดหวังสูงด้านการปฏิบัติงาน มีฉันทามติด้านเป้าหมายร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากร สร้างบรรยากาศกระตุ้นการใช้ปัญญา แสดงตัวแบบอย่างของการปฏิบัติและค่านิยมสำคัญของโรงเรียน สร้างวัฒนธรรมความร่วมมือในโรงเรียน ปรับโครงสร้างโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการทำงานร่วมกัน มีการเชื่อมต่อโรงเรียนกับชุมชนอย่างกว้างขวางมากขึ้น สถานศึกษามีบรรยากาศโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและครูในเชิงให้การสนับสนุนวิชาการกับนักเรียนในรูปแบบที่ไม่เข้มงวด จำกัด หรือบังคับมากเกินไป มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของครูในโรงเรียนที่มุ่งมั่นรับผิดชอบในงานของตน และเต็มใจทำงานร่วมกับผู้อื่น โรงเรียนมีความเป็นระเบียบ จริงจัง และมุ่งเน้นด้านวิชาการ ชุมชนมีความสัมพันธ์อันดี สามารถพึ่งพาได้ ผู้ปกครองและชุมชนให้การสนับสนุน ครูทุกคนมีความเชื่อในประสิทธิภาพร่วมที่มีอิทธิพลต่อความมุ่งมั่นถึงเป้าหมายในอนาคต ทำให้ครูมีการทำงานด้วยดุลยพินิจ ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ต้องกลับมาสู่ตนเอง มุ่งเน้นการปฏิบัติหน้าที่ที่ส่งผลต่อนักเรียนและโรงเรียนอย่างต่อเนื่องแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยมี 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน และชี้แนวทางเพื่อความสำเร็จของงาน ผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อความสำเร็จของงานหลายประการ โดยภายใต้การนำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจะส่งผลให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ครูที่มีขวัญและกำลังใจที่ดีย่อมปฏิบัติงานด้วยดุลยพินิจมากกว่าเดิม ซึ่งการที่ครูทำงานด้วยดุลยพินิจที่ดีย่อมนำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียน ดังนั้น ต้นสังกัดควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจในวิธีการนำพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพไปปฏิบัติในโรงเรียน มีการกำหนดให้ประเมินผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานของผู้บริหารตามเป็นตัวชี้วัดของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพที่ต้นสังกัดได้ให้แนวทาง ซึ่งจะส่งผลในการช่วยกระตุ้นพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์การของครูให้เกิดความสำเร็จต่อนักเรียน และโรงเรียนโดยตรงต่อไป

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศโรงเรียนอาจเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์การของครู โดยเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของตัวแปรบรรยากาศโรงเรียนพบว่า ตัวแปรความเป็นวิชาการมีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าความเป็นวิชาการมีความสำคัญต่อการที่จะทำให้เกิดบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลให้เกิดความเชื่อในพลังความเป็นครู และการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศเชิงวิชาการที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นเลิศทางวิชาการภายใต้

พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์การของครู ในขณะที่ตัวแปรความร่วมมือของชุมชนมีค่าองค์ประกอบต่ำที่สุด ซึ่งแสดงว่าหากผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือกับครูมากขึ้น ก็ยิ่งจะส่งผลให้เกิดบรรยากาศโรงเรียนที่ดีขึ้น อันจะนำไปสู่การทำงานด้วยดุลยพินิจของครูเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน เป็นไปได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนนั้นอาจเกิดจากการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและส่งเสริมกระบวนการสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครองให้ง่ายและชัดเจนได้ก็ยิ่งจะส่งผลให้เกิดบรรยากาศโรงเรียนที่ดีขึ้น อันจะนำไปสู่การทำงานด้วยดุลยพินิจของครูเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการทำงานครู เนื่องจากพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพไม่สามารถทำได้โดยกฎ ระเบียบ หรือการลงนามสัญญาใดๆ เพราะโรงเรียนเป็นองค์การที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน ไม่ใช่การเปลี่ยนสภาพของวัตถุ สิ่งของ โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจึงต้องพึ่งพาการตัดสินใจของครูเป็นอย่างมาก ไม่สามารถกำหนดเป็นรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน ชัดเจน แต่ครูต้องพึ่งพากระบวนการสร้างแรงบันดาลใจที่ลึกซึ้ง ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่ในการกำหนดทิศทางของโรงเรียน จัดให้มีการพัฒนาบุคลากร มีการจัดระเบียบใหม่ของโรงเรียน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน สนับสนุนช่วยเหลือส่งเสริมให้ครูมีความชำนาญทางวิชาชีพ ให้ภายในโรงเรียนมีความเป็นวิชาการ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ครูมีความเชื่อในพลังความเป็นครูโดยความเชื่อในพลังความเป็นครูนี้ประกอบด้วยความมั่นใจในความสามารถของตนเอง และการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลแวดล้อม การเอื้ออำนวยในการให้ข้อมูลที่เขาต้องการ เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายของโรงเรียนที่สูงขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากตัวแปรความเชื่อในพลังความเป็นครู เป็นความเชื่อของครู มีคุณลักษณะเชิงคุณภาพ จึงควรมีการศึกษาบทบาทการเป็นสื่อกลางของความเชื่อในพลังความเป็นครูในความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ และการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูเพิ่มเติมในลักษณะของวิจัยผสมผสานวิธี อาจจะช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมที่ซับซ้อนของครูได้กระจ่างชัดขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในตัวแปรที่อาจเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อในพลังความเป็นครู และการทำงานด้วยดุลยพินิจของครู เช่น ภาวะผู้นำแบบอื่นๆ เพื่อศึกษาว่าตัวแปรเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อความเชื่อในพลังความเป็นครู และการทำงานด้วยดุลยพินิจของครูอย่างไร ในการส่งเสริมให้ครูมีการทำงานด้วยดุลยพินิจเพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สนั่น ประจงจิตร และอาจารย์ ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้ความช่วยเหลือ แนะนำส่งเสริม ให้กำลังใจ ดูแลในเรื่องต่างๆอย่างดียิ่งในทุกขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

Bandura, A. **Social foundations of thought and action: A social cognitive theory.** Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1986.

Bandura, A. and D. Cervone. "Self-Evaluative and Self-Efficacy Mechanisms Governing the Motivational Effects of Goal Systems," **Journal of Personality and Social Psychology.** 45,4(May 1983): 1017-1028.

Bass, B. M. **Leadership and performance beyond expectations**. New York: The Free Press, 1985.

Bass, B.M., and B. J. Avolio. **Improving Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership**. Newbery Park: Sage, 1994.

Boberg John Eric. **High school principal transformational leadership behaviors and teacher extra effort during educational reform: The mediating role of teacher agency beliefs.** Doctoral Dissertation. The University of Texas, 2013.

Bogler, R., and A. Somech. "Organizational citizenship behavior in school: How does it related to participation in decision making," **Journal of Educational Administration**. 43 ,5(October 2005): 420-438.

Borman, W. C., and S. J. Motowidlo. **Personnel selection in organizations**. San Francisco: Jossey-Bass, 1993.

Brown, W., and D. Moberg. **Organization Theory and Management: A Macro Approach.** New York: John Wiley and Sons, 1980.

Burns, J. M. **Leadership.** New York: Harper and Row, 1978.

Cervone, D. and P. K. Peake. "Anchoring, Efficacy, and Action: The Influence of Judgmental Heuristics on Self-Efficacy Judgment and Behavior," **Journal of Personality and Social Psychology.** 50,4(May 1986): 492-501.

Collie, Rebecca J., Jennifer D Shapka,.Perry, E. Nancy. "School Climate and Social-Emotional Learning: Predicting Teacher Stress, Job Satisfaction, and Teaching Efficacy," **Journal of Educational Psychology.** 104 ,4(May 2012): 1189-1204.

DiPaola, M., and Tschannen-Moran. "Organizational citizenship behavior in school and its relationship to school climate," **Journal of School Leadership**. 11,4(May 2001): 424-447.

DiPaola, M. F., and W. K. Hoy. "Organizational citizenship of faculty and achievement of high school students," **The High School Journal**. 88,3(February 2005): 35-44.

Jacobs, B., S. Prentice-Dunn and R. W. Rogers. 1984. Understanding Persistence: An Interface of Control Theory and Self-Efficacy Theory. **Basic and Applied Social Psychology**, 5, 383-347.

Geijsel, F., Sleegers, P., Leithwood, K., and D. Jantzi. "Transformational leadership effects on teachers' commitment and effort toward school reform," **Journal of Educational Administration**. 41,3(May 2003): 228-256.

Katz, D., and R. L. Kahn. **The Social Psychology of Organizations**. New York: John Wiley and Sons, 1969.

Leithwood, K. "Leadership for school restructuring," **Educational Administration Quarterly**. 30,4(August 1994): 498-518.

Leithwood, K., Jantzi, D, and A. Fernandez. "Transformational leadership and teachers' commitment to change. In J. Murphy and K. S. Louis (Eds.)," **Reshaping the principalship: Insights from transformational reform efforts**. (pp.77-98). Thousand Oaks, CA: Corwin Press. 1994.

Organ, D. W. "Organizational citizenship behavior: It's construct clean-up time," **Human Performance**. 10,2(March 1997): 85-97.

Slocum, J. W. and D. Hellriegel. **Principles of organizational behavior.** 13th ed. Mason, OH: South-Western Cengage Learning, 2011.

Smith, C. A., Organ, D. W., and J. P. Near. "Organizational citizenship behavior: Its nature and antecedents," **Journal of Applied Psychology**. 68,4(August 1983): 653-663.

Somech, A., and Drach-Zahavy. "Understanding extra-role behavior in schools: The relationships between job satisfaction, sense of efficacy, and teachers' extra-role behavior," **Teaching and Teacher Education**. 16, 2(March 2000): 649-659.

Yu, H., Leithwood, K., and D. Jantzi. "The effects of transformational leadership on teachers' commitment to change in Hong Kong," **Journal of Educational Administration**. 40, 4(August 2002): 368-389.

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of Computer Assisted Instrution Of Mathematics In Fraction For Prathom 6 Students

ศิริวรรณ เหมะศิวะ[1]
เอกวิทย์ โทปุรินทร์[2]
สุขมิตร กอมณี[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองกระบอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องเศษส่วน และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเศษส่วน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 91.73/92.59 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 90/90 คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐาน และความพึงพอใจ ที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดคะแนนเฉลี่ยทุกคน4.575ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน0.58

คำสำคัญ : คอมพิวเตอร์ช่วยสอน/เรื่องเศษส่วน

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The objectives of this research were, 1) To create and develop computer assisted instruction for Mathematics on Fraction for Prathom 6 students to meet the efficiency of 90/ 90 critend, 2) To compare the pre-test and post-test scores of the students after studying with the CAI lessons, and 3) To study the satisfaction of Prathom 6 students after learning with the CAI lessons. The sample consisted of 27 Phathom 6 students who studying at Watnongkrabok School under by Rayong Primary Educational Service Area Office 1. The research instrument included computer assisted instruction for Mathematics on Fraction, lesson plan, pre-test and post-test on fraction and the evaluation of satisfaction on the computer assisted instruction. The data was analyzed by mean, standard deviation and t-test. The research result were as follows, the efficiency of computer assisted instruction for Mathematics on Fraction for Prathom 6 students was at 91.73/ 92.59, which met the 90/ 90 criterion. The result of the post-test was higher than the pre-test at the significance level of .01 according to the hypothesis. The satisfaction towards the computer assisted instruction 6 was in higher level ($\overline{X}$ = 4.58, *SD* = 0.58)

Keywords : Computer assisted instruction , mathematics in fracton

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 4) ได้กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศาสตร์อื่นๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 56)

ยุพิน พิพิธกุล (2539 : 1) ได้ให้ความสำคัญของคณิตศาสตร์ว่า วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความคิดกระบวนการและเหตุผล คณิตศาสตร์ฝึกให้คนคิดอย่างมีระเบียบและเป็นรากฐานของวิทยาการหลายๆ สาขา ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น ก็ล้วนแต่อาศัยคณิตศาสตร์ทั้งสิ้น

จากความสำคัญของคณิตศาสตร์ดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดให้วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาหลักวิชาหนึ่งที่ต้องมีการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษามีจุดประสงค์ประการแรกเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและความรู้สึกเชิงจำนวนเกี่ยวกับจำนวนนับและศูนย์ เศษส่วน ทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง ร้อยละ การดำเนินการของจำนวน คุณสมบัติเกี่ยวกับจำนวน สามารถ

แก้ปัญหาเกี่ยวกับการบวก การลบ การคูณ และการหารจำนวนนับ เศษส่วน ทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง และร้อยละ พร้อมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้ สามารถหาค่าประมาณของจำนวนนับและทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่งได้ กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 59) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการก็ยังได้มีการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนคณิตศาสตร์อยู่เสมอ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาทักษะด้านคณิตศาสตร์ได้เมื่อพิจารณาจากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปรากฏว่าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาได้มีการใส่ใจนักเรียนใน ชั้นเรียนอย่างเข้มงวดโดยเฉพาะชั่วโมงวิชาคณิตศาสตร์ รวมทั้งมีการเรียนการสอนซ่อมเสริมนอกเหนือจากชั่วโมงเรียนด้วย แต่ทำให้ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากนักเรียนแต่ละคน มีความสามารถที่แตกต่างกัน จึงต้องการเวลาในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันด้วย ดังที่ ยุพิน พิพิธกุล (2537 : 93) ได้กล่าวว่า “ครูไม่สามารถสอนให้นักเรียนทุกคนทำให้รวดเร็วและถูกต้องเหมือนกันทุกคน” การเรียนครั้งละหลายๆคนพร้อมกันนี้จึงไม่สนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคล การแจ้งผลย้อนกลับให้นักเรียนได้ทราบความผิดพลาดของตนหลังทำแบบฝึกหัดก็เป็นภาระหนักของครูผู้สอน เนื่องจากต้องใช้เวลาในการตรวจ

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นสื่อการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์ที่สามารถนำเสนอบทเรียนแทนครู ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยนำสื่อผสมมาช่วยสร้างบทเรียน และนำเสนอบทเรียนในรูปตัวหนังสือภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หรือสัญลักษณ์ทางวิชาการได้เกือบทุกอย่าง ดึงดูดความสนใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาและทักษะต่างๆ อย่างตรงไปตรงมา การอ่าน จำ ทำความเข้าใจ การนำเสนอเนื้อหาจะถูกแฝงเอาไว้ในรูปแบบของเกมต่างๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและจูงใจให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนมากขึ้น โดยไม่รู้สึก เบื่อหน่าย ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล มีอิสระในการควบคุมการเรียนของตน และผู้เรียนมีโอกาสเรียนซ้ำแล้วซ้ำอีกกี่ครั้งก็ได้ตามความต้องการของผู้เรียน สุพร ชัยเดชสุริยะ (2539 : 27) และข้อดีของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คือ ผู้เรียนไม่สามารถแอบดูคำตอบได้ เนื่องจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถซ่อนคำตอบไว้จนกว่าผู้เรียนจะปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จ ดังนั้นการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงมีส่วนช่วยเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ และทำให้กระบวนการเรียนรู้สมบูรณ์ขึ้น นิพนธ์ ศุขปรีดี (2531 : 19-26)

โรงเรียนวัดหนองกระบอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ในรายวิชาคณิตศาสตร์ยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเท่าที่ควร ซึ่งดูได้จากผลการทดสอบระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (o-net) โรงเรียนวัดหนองกระบอก ปีการศึกษา 2559 พบว่ากลุ่มสาระคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย 38.65 ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งจากการสอบถามครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนหนองกระบอกส่วนใหญ่ พบว่า จากสภาพปัญหาที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ต่ำ เป็นเพราะขาดทักษะในการคิดคำนวณไม่รู้จักความสัมพันธ์ของจำนวนเต็ม ไม่สามารถบวกลบจำนวนเต็มและเศษส่วนได้

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนสำหรับเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองกระบอก จังหวัดระยอง ซึ่งจะเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน อีกทั้งเป็นการตอบสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต

จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อสร้างและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90

2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองกระบอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ปีการศึกษา 2560 3 ห้องเรียน จำนวน 75 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

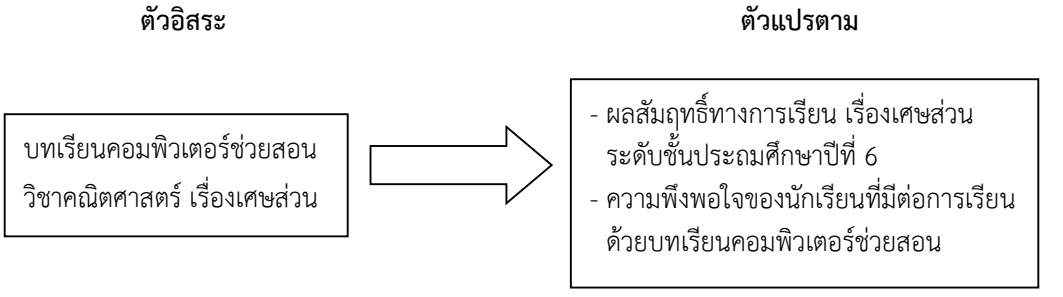

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 75 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 27 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มโดยการจับสลากห้องเรียน

ดำเนินการวิจัยตามแนว ADDIE Model ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis)

1. วิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนพร้อมทั้งวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับโรงเรียนและระดับประเทศ

ผลที่ได้คือการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดหนองกระบอกในวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนมีผลการเรียนที่ต่ำมากอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปีการศึกษา 2559 มีคะแนนโอเน็ทเฉลี่ย 38.65 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้

2. วิเคราะห์บทเรียน เนื้อหา

ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องเศษส่วน วิชาคณิตศาสตร์ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหาในแต่ละหน่วยผลที่ได้คือ เนื้อหา 3 หน่วยดังนี้ หน่วยที่ 1 การบวก ลบเศษส่วน หน่วยที่ 2 การคูณเศษส่วน และหน่วยที่ 3 การหารเศษส่วน

3. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้

ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาตรงตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิชาคณิตศาสตร์ มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัด

ขั้นที่ 2 ขั้นการออกแบบ (Design)

1. ส่วนเนื้อหาในบทเรียน

ศึกษารวบรวมเนื้อหาตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากหนังสือ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาได้วิเคราะห์เนื้อหาสำคัญและจำเป็นที่ควรให้นักเรียนศึกษา แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 หน่วย คือ

หน่วยที่ 1 การบวก ลบเศษส่วนที่มีตัวส่วนไม่เท่ากัน โดยออกแบบบทเรียนเป็น 1.ออกแบบโจทย์การบวก ลบเศษส่วนที่มีตัวส่วน ไม่เท่ากัน 2.ศึกษาตัวอย่างการแสดงวิธีทำการบวก ลบเศษส่วนที่มีตัวส่วนไม่เท่ากัน 3.ทำแบบฝึกทักษะท้ายบทเรียน จำนวน 10 ข้อ

หน่วยที่ 2 การคูณเศษส่วน โดยออกแบบบทเรียนเป็น 1.ออกแบบโจทย์การคูณเศษส่วนที่ 2.ศึกษาตัวอย่างการแสดงวิธีทำการคูณเศษส่วน 3.ทำแบบฝึกทักษะท้ายบทเรียน จำนวน 10 ข้อ

หน่วยที่ 3 การหารเศษส่วน โดยออกแบบบทเรียนเป็น 1.ออกแบบโจทย์การหารเศษส่วนที่ 2.ศึกษาตัวอย่างการแสดงวิธีทำการหารเศษส่วน 3.ทำแบบฝึกทักษะท้ายบทเรียน จำนวน 10 ข้อ

2. กำหนดจุดประสงค์ของแต่ละหน่วย

ผู้วิจัยกำหนดจุดประสงค์การเรียนของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไว้ดังนี้ 1. สามารถบวก ลบเศษส่วนที่มีตัวส่วนไม่เท่ากันได้ 2. สามารถคูณเศษส่วนได้ 3. สามารถหารเศษส่วนได้

3. ส่วนรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย

(1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ได้แก่ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียน แนะนำคู่มือการใช้สื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

(2) ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องการบวก ลบเศษส่วนที่มีตัวส่วนไม่เท่ากันจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะ เรื่องการบวก ลบเศษส่วนที่มีตัวส่วนไม่เท่ากัน จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

(3) ขั้นประเมินผล ได้แก่นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่องการบวก ลบเศษส่วน จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

4. กำหนดคุณสมบัติของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ประกอบด้วย

(1) คำแนะนำในการเรียน

(2) จุดประสงค์การเรียนรู้

(3) แบบทดสอบก่อนเรียน ประกอบด้วยแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

(4) เนื้อหาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 หน่วย 1.การบวกและการลบเศษส่วน 2.การคูณเศษส่วน 3.การหารเศษส่วน

(5) แบบฝึกทักษะ ประกอบด้วย แบบฝึกทักษะในแต่ละหน่วยๆละ 10 ข้อ เป็นชนิดแบบปรนัย

(6) แบบทดสอบหลังเรียน ประกอบด้วยประกอบด้วย แบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

5. แบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

(1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมิน

(2) วิเคราะห์คุณสมบัติของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ควรประเมินเพื่อสร้างเป็นรายการประเมินคุณภาพให้ครอบคลุมคุณสมบัติที่วิเคราะห์ไว้

(3) สร้างแบบประเมินเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ

(4) นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

(5) นำผลจากการประเมินมาพิจารณาหาค่าเฉลี่ยเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์

6. แบบฝึกหัดระหว่างเรียน และแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

(1) แบบฝึกหัดระหว่างเรียนผู้วิจัยออกแบบให้แบบฝึกหัดระหว่างเรียนครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ของแต่ละหน่วย โดยแบบฝึกหัดเป็นชนิดแบบปรนัย 4 ตัวเลือก หน่วยการเรียนละ 10 ข้อ จำนวน 3 หน่วยการเรียนร่วม 30 ข้อ

(2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยออกแบบให้แบบทดสอบครอบคลุมเนื้อหาตรงตามจุดประสงค์ของบทเรียนครบทั้ง 3 จุดประสงค์ โดยแบบทดสอบเป็นชนิดแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ เลือกใช้จริง 30 ข้อ

7. แบบสอบถามความพึงพอใจ

แบบสอบถามวัดความพึงพอใจที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด

ขั้นที่ 3 ขั้นการพัฒนา (Development) และการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและการหาคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

1.1 ขั้นตอนการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

(1) นำเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำหนด ไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ รวมทั้งศึกษาจากหนังสือแบบเรียน และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเพื่อวิเคราะห์คัดเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับนักเรียน

(2) ศึกษาวิธีการใช้ภาพการ์ตูนทั้งรูปภาพนิ่งและรูปภาพเคลื่อนไหว เพื่อนำมาออกแบบประกอบในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

(3) จัดเรียงลำดับขั้นตอนการเข้าใช้งานบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

1.2 ออกแบบสตอรี่บอร์ด

1.3 ดำเนินการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนดังนี้

(1) ออกแบบองค์ประกอบ และการจัดวางส่วนต่างๆ ในหน้าของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

(2) ออกแบบภาพการ์ตูนที่ใช้ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และปรับปรุงแต่งรูปภาพประกอบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

(3) จัดวางองค์ประกอบของหน้าเอกสารในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนตามที่ได้ออกแบบไว้แล้วในสตอรี่บอร์ด

(4) อัดเสียงบรรยายและปรับแต่งดนตรี

(5) นำเนื้อหา รูปภาพ และเสียงประกอบมาทำการเชื่อมโยงเอกสารจัดทำเป็นบทเรียน

1.4 การสร้างแบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีขั้นตอนดังนี้

(1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมิน

(2) วิเคราะห์คุณสมบัติของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ควรประเมินเพื่อสร้างเป็นรายการประเมินคุณภาพให้ครอบคลุมคุณสมบัติที่วิเคราะห์ไว้

(3) สร้างแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

(4) นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง ให้บทเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.5 นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ปรับโครงสร้างเนื้อหา เพิ่มสื่อผสมในตัวคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ปรับขนาดตัวอักษรและรูปแบบน่าสนใจ ปรับหน้าเมนูหลักให้มีสีที่แตกต่างกันของปุ่มในการเลือกเข้าสู่หน้าต่างๆตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ครั้ง โดยเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับ เก่ง กลาง และอ่อน พิจารณาจากผลการเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 เพื่อหาประสิทธิภาพและข้อบกพร่องของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

(1) ขั้นทดลองแบบรายบุคคล ได้ค่าคะแนนประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบหลังเรียน เท่ากับ 53.33 และจำนวนร้อยละของผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์ เท่ากับ 66.67 (53.33/66.67)

(2) ขั้นทดลองแบบกลุ่มย่อย ได้ค่าคะแนนประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบหลังเรียน เท่ากับ 70.89 และจำนวนร้อยละของผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์ เท่ากับ 77.78 (70.89/77.78)

(3) ขั้นทดลองภาคสนาม โดยนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 27 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าคะแนนประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบหลังเรียน เท่ากับ 90.00 และจำนวนร้อยละของผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์ เท่ากับ 90.40 (90.00/90.40)

2. การพัฒนาและการหาคุณภาพแบบทดสอบ

2.1 แบบทดสอบ เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

ผู้วิจัยจะดำเนินการสร้างแบบทดสอบ เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามขั้นตอนดังนี้

(1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบเรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

(2) วิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้จากหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์หนังสือคู่มือ

(3) ดำเนินการสร้างแบบทดสอบ เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 50 ข้อ เลือกใช้จริง 30 ข้อ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก

(4) นำเสนอแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งผลการพิจารณา IOC มีค่าตั้งแต่ 0.6 – 1.00

(5) นำแบบทดสอบ เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตรวจแบบทดสอบแล้วคำนวณค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก ข้อสอบแต่ละข้อได้ค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.30 – 0.90 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.07 – 0.60 และค่าความเชื่อมั่นที่ 0.873

(6) คัดเลือกแบบทดสอบ เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 ข้อ จาก 50 ข้อ

3. การพัฒนาและการหาคุณภาพแบบวัดความพึงพอใจ

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อนำมาเป็นแนวทาง ในการสร้างแบบสอบถามวัดความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

3.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

3.4 จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติ ที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สถิติt-test

4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) คำนวณจากสูตร (ล้วนสายยศและอังคณาสายยศ, 2538, หน้า 73)

ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) $\overline{X} = \frac{\sum X}{N}$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) คำนวณจากสูตร(ล้วนสายยศและอังคณาสายยศ, 2538, หน้า 79)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

4.2 สถิติเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์คำนวณจากสูตรโดยใช้สูตร (ล้วนสายยศและอังคณาสายยศ, 2538, หน้า 211) $r = \frac{R_u - R_L}{\frac{N}{2}}$

เมื่อ r แทน ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ

R_u แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง

R_L แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มอ่อน

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์คำนวณจากสูตร(ล้วนสายยศและอังคณาสายยศ, 2538, หน้า 210)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าความยากง่ายของข้อทดสอบ

R แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูก

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำนวณจากสูตร KR - 20 ของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) (ล้วนสายยศและอังคณาสายยศ, 2538, หน้า 197-198)

$$r_t = \frac{n}{n-1}\left\{1-\frac{\sum pq}{S_t^2}\right\} \qquad S_t^2 = \frac{N\sum X^2 - \left(\sum X\right)^2}{N^2}$$

เมื่อ r_t แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ

N แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

P แทน สัดส่วนของผู้เยนที่ทำแบบทดสอบข้อนั้นถูกกับผู้เรียนทั้งหมด

Q แทน สัดส่วนของผู้เรียนที่ทำแบบทดสอบข้อนั้นผิดกับผู้เรียนทั้งหมด

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนสอบทั้งฉบับ

N แทน จำนวนผู้เรียน

ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) คำนวณจากสูตร (ล้วนสายยศและอังคณาสายยศ, 2538, หน้า 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

R แทน คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าประสิทธิภาพของบทเรียน ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (เปรื่อง กุมุท 2519)

90 ตัวแรก $= \{(\sum x / N) \times 100)\}/R$

90 ตัวแรก หมายถึง จำนวนร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียน

$\sum x$ หมายถึง คะแนนรวมของผลการทดสอบที่ผู้เรียนแต่ละคนทำได้ถูกต้องจากการทดสอบหลังเรียน

N หมายถึง จำนวนผู้เรียนทั้งหมดที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการคำนวณประสิทธิภาพครั้งนี้

R หมายถึง จำนวนคะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

90 ตัวหลัง = (Y × 100)/N

90 ตัวหลัง หมายถึง จำนวนร้อยละของผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์

Y หมายถึง จำนวนผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์

N หมายถึง จำนวนผู้เรียนทั้งหมดที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการคำนวณประสิทธิภาพครั้งนี้

ขั้นที่ 4 ขั้นการนำไปใช้ (Implementation)

นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ทำการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองกับผู้เรียนเพื่อดำเนินการหาประสิทธิภาพให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90

4.1 ขั้นเตรียมการก่อนการทดลอง

(1) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนหนองกระบอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 (2) จัดเตรียมความพร้อมด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์

(3) ทำการคัดลอกบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นลงเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ได้จัดเตรียมไว้

(4) ทำการตรวจสอบการใช้งานของอุปกรณ์ทั้งระบบและบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

4.2 ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

เริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน แล้วใช้การเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเศษส่วน จากนั้นทดสอบหลังเรียนให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ และแปลผลเพื่อสรุปผลการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ ซึ่งใช้สถิติ t-test แบบ Dependent หาค่าความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 5 ขั้นการประเมิน (Evaluation)

นำข้อสอบที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 30 ข้อ มาใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน โดยเว้นระยะห่างในการ ใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 1 สัปดาห์ เมื่อกลุ่มตัวอย่างเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และทำแบบทดสอบหลังเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจให้ และนำคะแนนที่ได้มาหาค่าประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีประสิทธิภาพ 91.73/92.59 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 90/90

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรากฏว่า คะแนนสอบเรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2

3. ผลการหาความพึงพอใจ ปรากฏว่ามีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยทุกคน 4.575 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.73/92.59 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 90/90 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและพัฒนาบทเรียนขึ้นตามหลักการออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอย่างเป็นระบบ เนื้อหาของบทเรียนตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ผู้วิจัยใช้รูปภาพที่หลากหลาย น่ารักสวยงามเหมาะสมกับช่วงวัยผู้เรียนประกอบบทเรียนพร้อมทั้งตัวอักษรที่เด่นสะดุดตา มาเป็นสื่อในการนำเสนอเนื้อหา ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจ ตัวบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ออกแบบตามแนวความคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีโครงสร้างของบทเรียนในลักษณะเชิงเส้นตรง (Linear) โดยจะได้รับการเสนอเนื้อหาในลำดับที่เหมือนกันและตายตัว ซึ่งได้พิจารณาแล้วว่าเป็นลำดับการสอนที่ดี และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการตั้งคำถามผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ หากตอบถูกก็จะได้รับการตอบสนองในรูปผลป้อนกลับทางบวกหรือรางวัล (Reward) หากผู้เรียนตอบผิดจะได้รับการตอบสนองในรูปของผลป้อนกลับ ในทางลบและคำอธิบายหรือการลงโทษ (Punishment) ซึ่งผลป้อนกลับนี้ถือเป็นการเสริมแรงเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้พร้อมทั้งสามารถเลือกเรียนรู้ในหัวข้อที่ตนสนใจได้ตามความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัย ของจุฑารัตน์ วีระสกุล วิจัยเรื่องการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การอ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา (แม่กก แม่กด แม่กบ และแม่กน) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยปรากฏว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การอ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา (แม่กก แม่กด แม่กบ และแม่กน) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 93.33/98.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 และคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับชนิสรา ศรีถาการ (2555 : 43) วิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการบวก การลบ การคูณ และการหารเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการบวก การลบ การคูณ และการหารเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.29/80.80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการบวก การลบ การคูณ และการหารเศษส่วนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลคะแนนสอบ เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากบทเรียน

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพหลายขั้นตอนจนมีความเหมาะสม ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น อีกทั้งผู้วิจัยได้ออกแบบบทเรียนโดยนึกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คือนักเรียนแต่ละคนจะเป็น ผู้เลือกเรียนตามลำดับความสนใจของตนได้เอง รวมทั้งเรียนซ้ำในเนื้อหาที่ยังไม่เข้าใจได้อย่างมีอิสระ และหลังจากเรียนจบแต่ละเนื้อหา นักเรียนก็จะได้รับเสริมแรงทันทีเพื่อให้มีกำลังใจเรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องสุพร ชัยเดชสุริยะ กล่าวว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์ที่สามารถนำเสนอบทเรียนแทนครู ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยนำสื่อผสมมาช่วย สร้างบทเรียนและนำเสนอบทเรียนในรูปตัวหนังสือภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หรือสัญลักษณ์ทางวิชาการได้เกือบทุกอย่าง ดึงดูดความสนใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาและทักษะต่างๆ อย่างตรงไปตรงมา การอ่าน จำ ทำความเข้าใจ การนำเสนอเนื้อหาจะถูกแฝงเอาไว้ในรูปแบบของเกมต่างๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและจูงใจให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนมากขึ้น โดยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล มีอิสระในการควบคุมการเรียนของตน และผู้เรียนมีโอกาสเรียนซ้ำแล้วซ้ำอีกกี่ครั้งก็ได้ ตามความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับที่ เปรมชัย เกิดคล้าย ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหัวถนน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเศษส่วนหลังเรียน (ค่าเฉลี่ย คือ 81.25) สูงกว่าก่อนเรียน (ค่าเฉลี่ย คือ 55.25) อีกทั้งยังสอดคล้องกับพิริยาพร พัฒนาพรพงศ์ (2550) วิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการหาร สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดสามัคคีศรัทธาราม เท่ากับ 73.50/70.83 เป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐาน 70/70 ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการหาร ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3โรงเรียนวัดสามัคคีศรัทธาราม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางงสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยทุกคนอยู่ที่ 4.575 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 ซึ่งเป็นคะแนนในระดับมีความพึงพอใจในเรื่องนั้นมากที่สุดซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ทั้งนี้เนื่องมาจากการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจ อีกทั้งยังเรียนอย่างต่อเนื่องในสถานที่ใดก็ได้ ตัวบทเรียนมีการนำเสนอบทเรียนที่น่าสนใจ มีลูกเล่น พร้อมทั้งมีการเสริมแรงตลอดจบบทเรียนซึ่งสอดคล้องกับ กิลแมน Gilman (1988 : 508) ได้กล่าวว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะช่วยเสริมแรงทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ การเรียนมากขึ้น อันจะส่งผลทำให้การเรียนดีขึ้น และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจสภาพหรือผลการเรียนของตน ขณะเดียวกันก็จะช่วยให้ผู้เรียนไม่เกิดการท้อถอยหรือหมดกำลังใจหากไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียน และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน Richard (1988 : 28-29 A) และสอดคล้องกับชัยวัฒน์ แดงมาดี (2549) วิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประมวลและวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่าค่าเฉลี่ยรวมของความคิดเห็น ได้ 4.40 แสดงว่าค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับดีและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

จากการอภิปลายผลดังกล่าวจึงทำให้สามารถสรุปได้ว่า การสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงขึ้น อีกทั้งยังมีความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง

เศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุดด้วย ดังนั้นการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงเป็นการสอนวิธีหนึ่งที่จะสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

นักเรียนสามารถนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้ในการเรียนด้วยตนเองอย่างอิสระทั้งในและนอกเวลาเรียนตามความพร้อมและความสนใจของผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนซ่อมเสริม ให้นักเรียน ในกรณีที่นักเรียนขาดเรียน หรือเรียนรู้ช้าไม่ทันเพื่อน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

ควรนำผลการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในเนื้อหาเรื่องอื่นๆ หรือรายวิชาอื่นๆ และควรมีการศึกษาการใช้เทคนิคการนำเสนอ ในรูปแบบต่างๆ ควบคู่กับการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากดร.เอกวิทย์ โทปุรินทร์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.สุขมิตร กอมณี กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.อาพันธ์ชนิต เจนจิต กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.เนติรัฐ วีระนาคินทร์, ดร.สุวิสาข์ จรัสกมลพงศ์, ดร.คงรัฐ นวลแปง, นางจุลจิรา ปิ่นมั่น, นางนลินี สุวรรณโชติ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองกระบอก จ.ระยอง ตลอดจนคณะครูและนักเรียนในโรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการทำวิจัยทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.

ชนิสรา ศรีถาการ. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการบวก การลบ การคูณ และการหารเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย. 2555, 2555.

ชัยวัฒน์ แดงมาดี. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1**. บัณฑิตวิทยาลัย, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

นิพนธ์ ศุขปรีดี. **คอมพิวเตอร์และพฤติกรรมการเรียนการสอน.** คอมพิวเตอร์ 15 , 78 (มิถุนายน – กรกฎาคม 2531 หน้า 24 – 28), 2531.

เปรื่อง กุมุท. **เทคนิคการเขียนบทเรียนโปรแกรม.** คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2519.

พิริยาพร พัฒนาพรพงศ์. (2550) **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการหาร สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

ยุพิน พิพิธกุล.**การเรียนการสอนคณิตศาสตร์.** กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2537.

_____.**การเรียนการสอนคณิตศาสตร์.** กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2539.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2538.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. **สถิติวิทยาทางการวิจัย .** กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2540.

สุพร ชัยเดชสุริยะ. **ความรู้เกี่ยวกับการผลิตวัสดุกราฟิก.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

Gilman, David Alan. **“Comparison of Several Feedback Methods for Correcting Errors by Computer-Assisted Instruction.”** Journal of Educational Psychology 60 (Decmber 1988) 503-508.

Richard, D.R. **“An Experimental Assessment of the Relative Effectiveness of Varied Types of Computer – Generated Feedback Strategies by Verbal and Visual Texts.”** Dissertation Abstracts International 48,10 (April 1988) : 28A-29A.

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย โดยใช้เทคนิค SQ4R ในโรงเรียนสองภาษาเอกชน

The Development of Thai Reading Comprehension and Summary Writing: The Use of SQ4R Technique in a Private Bilingual School

กันตรัตน์ สุจิตวนิช[1]
พิมพ์อุไร ลิมปพัทธ์[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองการสอนโดยใช้โดยเทคนิค SQ4R ในการเรียนการสอนภาษาไทย โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับวรรณคดีและวรรณกรรมไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 43 คน ใน 2 ห้องเรียน ของโรงเรียนสองภาษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิค SQ4R มีนักเรียน 21 คน ห้องเรียนที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบปกติ มีนักเรียน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ SQ4R ที่มีเนื้อหาเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 เรื่อง เรื่องละ 1 แผน รวมเป็น 5 แผนๆ ละ 2 ชั่วโมง ที่ใช้สำหรับกลุ่มทดลอง 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติที่มีเนื้อหาเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 เรื่อง เรื่องละ 1 แผน รวมเป็น 5 แผนๆ ละ 2 ชั่วโมง ที่ใช้สำหรับกลุ่มควบคุม ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีการวัดซ้ำ Repeated Measures ANOVA ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการอ่านจับใจความครั้งที่ 1-5 ไม่แตกต่างกัน

2) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการเขียนสรุปความครั้งที่ 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงควรนำเทคนิคการสอนแบบ SQ4R มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความ โดยควรเพิ่มจำนวนครั้งในการใช้เทคนิคนี้ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนแบบวิธีปกติ หรือเทคนิคอื่น

คำสำคัญ : การอ่านจับใจความ, การเขียนสรุปความ, เทคนิค SQ4R, โรงเรียนสองภาษาเอกชน

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต
[2]อาจารย์สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Abstract

The purposes of this research were to develop reading comprehension and summary writing in Thai of Prathomsuksa 5 students at a private bilingual school by using SQ4R technique in teaching Thai literature. The 43 samplings were Prathomsuksa 5 students at a private bilingual school during the 1st semester of the 2017 academic year. The research instruments used for the study were comprised of 2 types of lesson plans for learning management based on SQ4R technique in an experimental group and normal approach in a control group in Thai literature for Prathomsuksa 5 level, with 5 plans for each approach, and learning for 2 hours per each plan. Repeated measures ANOVA was used in analyzing the data.

The research findings revealed that:

1) There was no significant difference of students' reading comprehension from the first to the fifth time between an experimental and control group.

2) There was a significant difference in summary writing at the fifth time between an experimental group and control group at the 0.01 level. This implies that SQ4R technique should be incorporated with the normal approach taught more than five times or other approach in order to increase students' skills in summary writing.

Keywords : Reading Comprehension, Summary Writing, SQ4R Technique, a Private Bilingual school

บทนำ

ในการเรียนการสอนการอ่านและการเขียนนั้นถูกกำหนดไว้เป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ ดังที่สำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประกาศจุดเน้นและแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยได้กำหนดคุณลักษณะด้านการอ่านและการเขียนไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และประกาศจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนด้านการอ่านและการเขียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4- 6 โดยมุ่งพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความของเรื่องที่อ่านได้ โดยที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้สอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ คือ เน้นการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ส่วนบทบาทของผู้เรียน คือ เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดค้นหาคำตอบหรือและหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ สำนักงานคระกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 23)

ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดตัวชี้วัดสำหรับการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไว้คือ นักเรียนสามารถอ่านบทร้อยแก้วและบทร้อยกรอง อธิบายความหมายจากเรื่องที่อ่าน จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต รวมถึงสามารถเขียนย่อความหรือสรุปความจากเรื่องที่อ่าน โดยใช้ถ้อยคำชัดเจน ถูกต้องและเหมาะสม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีและวรรณกรรมนั้น นักเรียนต้องเข้าใจและสามารถสรุปเรื่องจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เห็นคุณค่าวรรณคดี

และวรรณกรรมที่อ่าน ตลอดจนนำข้อคิดจากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 43)

จากการศึกษาเทคนิคต่างๆ ที่เน้นการบูรณาการการสอนการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการมุ่งเน้นแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 รวมทั้งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาและเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ไปในเวลาเดียวกัน เทคนิคการสอนแบบ SQ4R Richardson & Morgan (1997 : 52) เป็นเทคนิคหนึ่งที่มีประสิทธิภาพควรค่าแก่การนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อสอนนักเรียนในระดับดังกล่าว โดยเทคนิคนี้ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ การสำรวจ (Survey) การตั้งคำถาม (Question) การอ่าน (Read) การทำความเข้าใจเนื้อหาด้วยตนเอง (Recite) การทบทวน (Review) และการสะท้อนความคิด (Reflect)

ข้อดีของเทคนิคการสอนแบบ SQ4R คือเป็นเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดตั้งคำถามด้วยตนเองเพื่อเป็นปัญหากระตุ้นให้เสาะแสวงหาคำตอบ สามารถทำงานเป็นรายบุคคลและร่วมกับผู้อื่น โดยที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์สาระสำคัญของสิ่งที่ได้เรียนรู้ (มยุรี นางาม, 2556; วรัชยา สำราญรมย์, 2558) สรุปความรู้ด้วยตนเอง และเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ในขณะที่ครูมีหน้าที่จัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นความอยากรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ และเมื่อผู้เรียนได้ทำกิจกรรมครบทั้ง 6 ขั้นตอนแล้ว ทำให้สามารถจับใจความสำคัญและสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ในที่สุด (Bulut, 2017; Khusniyah & Lustyantie, 2017; กานต์ธิดา แก้วกาม, 2557; จุฑารัตน์ หมวกพิกุล, 2558; กาญจนาภรณ์ คำแก้ว, 2560)

เพื่อตอบสนองต่อการจัดการเรียนการสอนการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความให้มีประสิทธิภาพโดยสอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในโรงเรียนสองภาษา และหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการสำหรับผู้เรียนที่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เน้นว่าผู้เรียนในโรงเรียนระบบสองภาษาต้องสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อันคงไว้ซึ่งความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รวมไปถึงภาษาไทย ศิลปะไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และวัฒนธรรมไทย โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถจับใจความของเรื่องที่อ่านและสามารถเขียนสรุปความได้ผ่านบทเรียนที่เน้นความเป็นไทย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการทดลองโดยใช้เทคนิค SQ4R ในการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสองภาษาเอกชนแห่งหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อทดลองการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R ในการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสองภาษาเอกชนแห่งหนึ่ง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนสองภาษาเอกชนแห่งหนึ่งที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 841 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ SQ4R

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ทักษะการอ่านจับใจความ 2) ทักษะการเขียนสรุปความ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

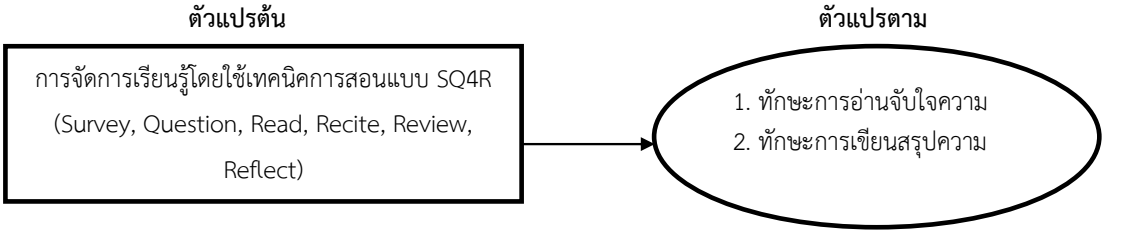

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนสองภาษาเอกชนแห่งหนึ่งที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 841 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 43 คน จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนที่ 1 มีนักเรียน 21 คน ห้องเรียนที่ 2 มีนักเรียน 22 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ในโรงเรียนระบบสองภาษาเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยห้องที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิค SQ4R และห้องที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบปกติ

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่

1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ SQ4R ที่มีเนื้อหาเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 เรื่อง โดยเนื้อหาสาระที่นำมาใช้ในการจัดแผนการเรียนรู้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมที่อยู่ในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งจัดขึ้นตามหลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วัฒนาพานิช (2559 : 32) วรรณคดีและวรรณกรรมที่นำมาจัดการเรียนรู้มีจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) กระเช้าสีดา 2) นิทานเทียบสุภาษิต เรื่อง เห็นช้างเท่าหมู 3) นิทานพื้นบ้าน เรื่อง ไกรทอง 4) ราชาธิราช ตอนกำเนิดมะโท 5) สังข์ทอง ตอนกำเนิดพระสังข์ เรื่องละ 1 แผน รวม 5 แผน ใช้เวลาในการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นและได้รับการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่าแผนการสอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติที่มีเนื้อหาเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 เรื่อง ซึ่งเป็น 5 เรื่องเดียวกันกับในกลุ่มทดลองเรื่องละ 1 แผน รวม 5 แผน ใช้เวลาในการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นและได้รับการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่าแผนการสอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.978

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความครั้งที่ 1-5 จากการทำแบบทดสอบแต่ละท้ายหน่วยการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ SQ4R และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีการวัดซ้ำ Repeated Measures ANOVA ศิริชัย กาญจนวาสี (2559 : 33)

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนให้กับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้รับจดหมายแสดงความยินยอมจากผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครบทุกคน แล้วจึงดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมไทยจำนวน 5 เรื่องโดยใช้เทคนิคการสอนแบบ SQ4R กับกลุ่มทดลอง และใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเป็นวรรณคดีและวรรณกรรมไทยจำนวน 5 เรื่องโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติกับกลุ่มควบคุม ดำเนินการสอนกลุ่มละ5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมงต่อกลุ่ม เมื่อดำเนินการสอนจบในแต่ละครั้งมีการให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มทำแบบทดสอบแต่ละท้ายหน่วยการเรียนรู้เพื่อนำคะแนนที่ได้การทำแบบทดสอบแต่ละท้ายหน่วยการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย และสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1) จากการวิเคราะห์คะแนนการอ่านจับใจความที่ได้จากการทำแบบทดสอบของแต่ละท้ายหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 5 ครั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีการวัดซ้ำ (Repeated Measure ANOVA) พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการอ่านจับใจความครั้งที่ 1 เท่ากับ 7.238 (S.D. =1.814) ครั้งที่ 2 เท่ากับ 7.143 (S.D. = 2.476) ครั้งที่ 3 เท่ากับ 6..857 (S.D. = 1.711) ครั้งที่ 4 เท่ากับ 7.190 (S.D. = 2.182) ครั้งที่ 5 เท่ากับ 7.095 (S.D. = 2.256) ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการอ่านจับใจความครั้งที่ 1 เท่ากับ 7.773 (S.D. = 1.974) ครั้งที่ 2 เท่ากับ 8.091 (S.D. = 1.770) ครั้งที่ 3 เท่ากับ 6.319 (S.D. = 2.009) ครั้งที่ 4 เท่ากับ 7.000 (S.D. = 1.272) ครั้งที่ 5 เท่ากับ 7.046 (S.D. =1.838) จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยมีค่า P เท่ากับ .361, .155, .350, .727 และ .937 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการอ่านจับใจความครั้งที่ 1-5 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) จากการวิเคราะห์คะแนนการเขียนสรุปความที่ได้จากการทำแบบทดสอบแต่ละท้ายหน่วยการเรียนจำนวน 5 ครั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีการวัดซ้ำ (Repeated Measure ANOVA) พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการเขียนสรุปครั้งที่ 1 เท่ากับ 2.857 (S.D. = .793) ครั้งที่ 2 เท่ากับ 3.238 (S.D. =1.136) ครั้งที่ 3 เท่ากับ 2.762 (S.D. = .831) ครั้งที่ 4 เท่ากับ 2.762 (S.D. = .768) ครั้งที่ 5 เท่ากับ 3.762 (S.D. = .625) ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการเขียนสรุปความครั้งที่ 1 เท่ากับ 3.091 (S.D. = .921) ครั้งที่ 2 เท่ากับ 3.409 (S.D. = .908) ครั้งที่ 3 เท่ากับ 3.091 (S.D. = .868) ครั้งที่ 4 เท่ากับ 2.864 (S.D. = .941) ครั้งที่ 5 เท่ากับ 3.046 (S.D. = .950) จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยมีค่า P เท่ากับ .379,

.588, .212, .701 และ .006** ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการเขียนสรุปความครั้งที่ 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1) จากที่กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการอ่านจับใจความครั้งที่ 1-5 ไม่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะเทคนิคการสอนแบบ SQ4R เป็นเทคนิคการสอนการอ่านที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน มุ่งเน้นให้นักเรียนทำกิจกรรมไปทีละขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย การสำรวจ การตั้งคำถาม การอ่าน การทำความเข้าใจด้วยตนเอง การทบทวน และการสะท้อนความคิด ด้วยเหตุผลที่ว่าต้องการให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจบทอ่าน และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูจึงมีบทบาทเพียงในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือในกระบวนการเรียนรู้ โดยที่ธรรมชาติของการสอนในลักษณะนี้ครูไม่สามารถบอกคำตอบให้แก่นักเรียนได้ ดังนั้นนักเรียนจึงต้องเสาะแสวงหาความรู้ด้วยการตั้งคำถาม การค้นคว้าหาคำตอบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อสรุปให้เกิดเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง

เมื่อเป็นเช่นนั้นเทคนิคการสอนแบบ SQ4R จึงอาจจะมีความซับซ้อนเกินไปเมื่อนำไปประยุกต์ใช้ ในกระบวนการการพัฒนาการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นประถมปีที่ 5 ซึ่งมีอายุ 10 – 11 ขวบ โดยเมื่อคำนึงถึงการพัฒนาการทักษะการอ่านของเด็ก (กิตติพงศ์ มาศเกษม และ นิชรา เรืองดารกานนท์, 2552) จะสรุปได้ว่าเด็กในช่วงวัยนี้ มีความสามารถในการอ่านเพื่อการเรียนรู้ เพื่อความบันเทิง หรือหาข้อมูลได้ แต่เทคนิค SQ4R ในขั้นตอนของการทบทวนและสะท้อนความคิดนั้นได้มีกลวิธีของการคิดวิเคราะห์เข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเป็นการยากสำหรับนักเรียนในวัยนี้จะสามารถพัฒนาทักษะนี้ได้ด้วยตนเอง เทคนิคนี้จึงเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ในระดับสูงที่ต้องใช้ทั้งความรู้เดิมและประสบการณ์ ในชีวิตมาช่วยในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ Rodhi, 2015; Wahono (2014 : 41)

2) ส่วนในเรื่องของการเขียนสรุปความนั้น แตกต่างไปจากเรื่องของการอ่าน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการเขียนสรุปความหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการอ่านจับใจความสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เทคนิคการสอนแบบ SQ4R ในสามขั้นตอนสุดท้าย คือในขั้นทำความเข้าใจด้วยตนเอง (Recite) ขั้นทบทวน (Review) และขั้นสะท้อนความคิด (Reflect) นั้น เน้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียน โดยในขั้นทำความเข้าใจด้วยตนเอง (Recite) เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนใช้คำพูดของตนเองในการทำความเข้าใจเนื้อหาและจดบันทึกสิ่งที่อ่าน สำหรับขั้นทบทวน (Review) นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียนสรุปใจความสำคัญจากโครงร่างที่จดบันทึกไว้โดยใช้ภาษาของตนเอง และขั้นสะท้อนความคิด (Reflect) เป็นการเขียนเชื่อมโยงความคิดจากสิ่งที่ได้รับจากการอ่านผนวกเข้ากับประสบการณ์ชีวิตจริงของตนเอง ซึ่งในกลุ่มทดลองนั้นได้ฝึกฝนทักษะการเขียนโดยเทคนิคSQ4R มาอย่างต่อเนื่องกัน 5ครั้ง ด้วยเหตุนี้นักเรียนในกลุ่มทดลองจึงมีการพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความสูงกว่ากลุ่มควบคุม กาญจนาภรณ์ คำแก้ว (2560 : 51) สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้ที่นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสามขั้นตอนสุดท้ายของเทคนิค SQ4R อย่างเด่นชัด (ณัฏสิณี สัมฤทธิ์ผล, 2556; สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2558) ทั้งนี้การส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกเขียนด้วยตนเองทุกวันจะช่วยพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนให้ดีขึ้น และยังเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสามารถเขียนได้มากขึ้นและยาวขึ้น Cole (2015 : 40) การให้นักเรียนได้ฝึกฝนการเขียนบ่อยๆ ด้วยการมอบหมายการบ้านหรือแบบฝึกหัดเพื่อให้นักเรียนทำทุกวันเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนให้ดีขึ้น

Muslim (2014 : 26) รวมถึง การให้นักเรียนได้ฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นประจำมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนให้ดีขึ้น Pawliczak (2015 : 34)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยการเขียนสรุปความค่อยๆเพิ่มไปในทิศทางที่ดีขึ้น และมีความแตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างเห็นได้ชัดในครั้งที่ 5 ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะในการนำเทคนิค SQ4R ไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนในการทดลองครั้งต่อๆไป ดังนี้

1) ควรมีการใช้เทคนิค SQ4R ในการพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความให้มากกว่า 5 ครั้งเพื่อตรวจเช็คความความสม่ำเสมอของผลลัพธ์

2) ควรมีการนำเทคนิค SQ4R มาใช้ร่วมกับวิธีการสอนแบบปกติหรือเทคนิคอื่นๆ ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนให้แก่ผู้เรียน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความเมตตาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร. พิมพ์อุไร ลิมปพัทธ์ ที่ให้คำแนะนำและแนวทางที่ถูกต้องในการทำวิจัย ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนช่วยเหลือและสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา จนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.

กาญจนาภรณ์ คำแก้ว. “การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน การเขียนศัพท์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาภาษาอังกฤษ ระหว่างการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R,” **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** 23, ฉบับพิเศษ (มกราคม 2560): 3-15.

กานต์ธิดา แก้วกาม. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ4R กับวิธีสอนแบบปกติ,” **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ.** 7, 3(กันยายน – ธันวาคม, 2557): 43-56.

กิตติพงศ์ มาศเกษม และ นิชรา เรืองดารกานนท์. “ทักษะการอ่านในเด็ก,” **วารสารกุมารเวชศาสตร์. (**มกราคม-มีนาคม2552): 11-18.

จุฑารัตน์ หมวกพิกุล. “ผลการสอนอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธี เอส คิว สี่ อาร์ ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5,” **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์.** 10, 30(กันยายน – ธันวาคม 2558): 143-156.

ณัฏสินี สัมฤทธิ์ผล. “การพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อ ความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกระบวนการอ่านแบบ PQRS,” **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 7, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2556): 16-23.

มยุรี นางาม. “ผลของการเรียนรู้แบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ เสริมด้วยแผนผังความคิด ต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2,” **GRC 2013 Graduate Research Conference Khon Kaen University.** (2556): 1276-1285.

วรัชยา สำราญรมย์. “การศึกษาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้ แบบ SQ4R ร่วมกับ เทคนิคแผนผังความคิด,” **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** 9, 4(ตุลาคม – ธันวาคม, 2558): 146-156.

ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์, และดิเรก ศรีสุโข. **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **รายงานประจำปี 2558 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2558.

สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. “การพัฒนาทักษะการเรียนรู้โดยการเป็นผู้เรียนแบบรีเฟล็กทีฟ,” **วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา**. 7, 1(มกราคม 2558): 1-14.

Aydin Bulut. “ Improving 4th Grade Primary School Students' Reading Comprehension Skills,” **Universal Journal of Educational Research**. 5, 1(2017): 23-30.

Iman Muwafaq Muslim. “Helping EFL Students Improve their Writing,” **International Journal of Humanities and Social Science**. 4, 2(January, 2014): 105-111.

Jenny Cole.“ Effective Strategies for Improving Writing Skills of Elementary English Language Learners,” **Chinese American Educational Research and Development Association Annual Conference.** (April 15-16, 2015): 1-25.

Joanna Pawliczak. “Creative Writing as a Best Way to Improve Writing Skills of Students,” **Sino-US English Teaching**. 12, 5(May 2015): 347-352.

Moh. Rodli. “ Applying PQ4R Strategy for Teaching Reading,” **Indonesian EFL Journal.** 1, 1 (July, 2015): 31-41.

Nurul Lailatul Khusniyah & Ninuk Lustyantie. “ Improving English Reading Comprehension Ability through Survey, Questions, Read, Record, Recite, Review Strategy (SQ4R) ,” **English Language Teaching.** 10, 12(2017): 202-211.

Richardson, J. & Morgan, R. **Reading to learn in the content areas**. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company, 1997.

Suparwoto Sapto Wahono. “ Using PQ4R to Increase the Student’s Reading Comprehension at Al-Bidayah Islamic Boarding School Jember,” **FENOMENA**. 13, 2(October ,2014): 121-131.

ผลการใช้หลักสูตรพัฒนาครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

The Development Curriculum Teacher For Designing English Activities For Communication Through Professional Learning Community

ศรายุทธ สุภะโส[1]
มนตรี วงษ์สะพาน[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูผู้เข้ารับการพัฒนาด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ 2) ศึกษาความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยม ศึกษาตอนต้น ที่เรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้เข้ารับการพัฒนา และ 3) ศึกษาลักษณะความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูที่ได้รับการพัฒนา ตามหลักสูตรการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 20 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 100 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดกิจรรมการเรียนรู้เรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการวัดและการประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด 2) นักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยครูที่เข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาครูมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยรวม หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีนัยสำคัญสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน 3) ผลการประเมินลักษณะความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ด้านเงื่อนไขเชิงโครงสร้างอยู่ในระดับมาก ด้านสร้างสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร, การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

---

[1]นักศึกษาปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

This research was conducted to fulfill three-ford objectives 1) to study ability learning management english for communication of teacher designing a learning management plan,classroom activities, evaluation of learning outcomes 2) to study abilityenglish for communication students 3) to study characteristics of professional learning communities. The sample were selected by the purposive sampling method involved 20 teachers, 100 secondary students. The following results.1) As standard of the training, the teacher participants were expected to pass 80 percent of the program evaluation relating the application of PLC process in communicative language teaching. The result showed that the teachers had passed the set criteria as evidenced by; a) 92.00 percent of the teachers were able to design communicative lesson plan, b) 92,23 percent of the teachers were able to design communicative learning activities and c) 92.75 percent of the teachers were able to design and apply correct methods for learning evaluation. 2.) After the application of the communicative learning with the students, the average posttest score of the students in the 5 schools was higher than the pretest score with a significance at the level of .05 3.)Assessment community-based professional learning. of schoolIncluding 5 aspects as 2.47when separated, it was found that1),leading and management overall, it was at a high level. 2.solution and judgment overall, it was at a high level. 3.learningoverall, it was at a high level 4) structural condition overall, it was at a high level 5) building relationships with the community overall, it was at a high level the teacher is operating. Professional community very high in conclusion teachers were reported to have developed skill on PLC process. This result was reflected by a circumstance under which the teachers and the school administrators took part in discussing plans and setting strategies to develop the students learning outcomes. The teachers exchanged with their peers about teaching techniques and learning media that they used. This kind of conversation is crucial in making PLC a successful process for correcting the students' learning.

Keyword : Development of a Curriculum, Communicative Instruction

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้สื่อสารกับชาวต่างชาติทั่วโลก เป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและความรู้เกือบทุกแขนง สำหรับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้นจะเน้นการฟังพูดอ่านเขียนตามกรอบการประเมินของ CEFR ซึ่งเป็นการทดสอบการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ที่คล้ายชีวิตจริง แต่จากการจัดกระบวนการเรียนการสอนของไทยที่ผ่านมาจะเน้นไวยากรณ์ เมื่อนักเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาหรือจบมหาวิทยาลัยก็ยังไม่สามารถสื่อสารได้ จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย พบว่า การจัดการสอนครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นส่วนมาก นักเรียนจะเป็นฝ่ายรับความรู้จากคุณครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเองมีน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เน้นให้นักเรียนรับผิดชอบการ

เรียนรู้ของตน เรียนรู้แบบร่วมมือที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สถาบันภาษาอังกฤษ (2557 : 32-33)

ด้วยความสำคัญของภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายปรับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เริ่มตั้งแต่ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน โดยผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝน ครูต้องบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนจัดการเรียน โดยบูรณาการทักษะทั้งสี่เข้าด้วยกัน ผู้เรียนฝึกทำกิจกรรมเสมือนจริง เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ฝึกทำงานกลุ่ม ฝึกความเป็นตัวของตัวเอง มีความรับผิดชอบ มีโอกาสพูดแสดงความคิดเห็น ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ โดยมีบทบาทเป็นผู้เตรียมและจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาให้มากที่สุด ครูเป็นเพียงผู้กำกับรายการ คอยให้ความสะดวกตลอด ให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการ กระตุ้นให้กำลังใจช่วยเหลือผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้ได้ความหมายและถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ครูต้องไม่ขัดจังหวะขณะที่ผู้เรียนกำลังใช้ภาษา ถึงแม้ผู้เรียนจะใช้ภาษาไม่ถูกต้องก็ตาม ครูผู้สอนต้องพยายามใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในห้องเรียนให้มากที่สุด เป็นผู้สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ และเป็นต้นแบบที่ดีสามารถและคล่องแคล่วในการใช้ภาษาอังกฤษ สถาบันภาษาอังกฤษ (2557 : 63-64)

เป้าหมายการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารประกอบด้วย 1) ความสามารถด้านภาษาศาสตร์หรือไวยากรณ์นักเรียนจะต้องมีความเชี่ยวชาญด้านกฎเกณฑ์ของภาษาคำศัพท์ รูปประโยคการออกเสียงการสะกดคำ 2) ความสามารถทางภาษาสังคมนักเรียนจะต้องแยกแยะภาษาที่ใช้ในสังคมแตกต่างกันได้ว่าเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการใครพูดกับใครระดับเสียงแบบใดและ3) ความสัมพันธ์ของข้อความนักเรียนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิธีของความสัมพันธ์ระหว่างประโยคโดยใช้ความรู้ทางไวยากรณ์และความสามารถในการเชื่อมโยงความหมายทางภาษาให้เข้ากันได้อย่างถูกต้องมีความเข้าใจและทำนายความข้างหน้าเกี่ยวกับรูปลักษณะของภาษาที่จะเกิดขึ้นในบริบทและ 4) ความสามารถด้านกลวิธีในการสื่อความหมายนักเรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ตลอดจนใช้กิริยาท่าทางสีหน้าและน้ำเสียงประกอบในการสื่อความหมาย แสงระวี ดอนแก้วบัว (2558 : 72-73)

การเรียนรู้แห่งวิชาชีพเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตที่ดีของครูในยุคศตวรรษที่ 21 ที่การเรียนรู้ในโรงเรียนต้องเปลี่ยนไปจากเดิมโดยสิ้นเชิงครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูสอนมาเป็นครูฝึกหรือครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนห้องเรียนต้องเปลี่ยนจากห้องสอนมาเป็นห้องทำงานเพราะในเวลาเรียนส่วนใหญ่นักเรียนจะเรียนเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกันที่เรียกว่าการเรียนแบบโครงการการศึกษาต้องเปลี่ยนจากเน้นการสอน มาเป็นเน้นการเรียน เปลี่ยนจากเน้นการเรียนของปัจเจกมาเป็นเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม เปลี่ยนจากการเรียนแบบเน้นการแข่งขันมาเป็นเน้นความร่วมมือหรือช่วยเหลือแบ่งปันกัน รวมทั้งเชื่อมโยงประสบการณ์ตรงเข้ากับทฤษฎีที่มีคนเผยแพร่ไว้แล้วทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงทฤษฎีจากการปฏิบัติไม่ใช่จากการฟังและท่องบ่น ครูเปลี่ยนจากการบอกเนื้อหาสาระมาเป็นทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจสร้างความท้าทายความสนุกในการเรียนให้แก่ศิษย์โดยเน้นออกแบบโครงการให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันลงมือทำเพื่อเรียนรู้จาก การลงมือทำเพื่อให้ได้เรียนรู้ฝึกฝนทักษะเพื่อการดำรงชีพในศตวรรษที่ 21 ร่วมกันทบทวนไตร่ตรองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้หรือทักษะที่ลึกและเชื่อมโยงรวมทั้งโยงประสบการณ์ตรงเข้ากับทฤษฎีที่มีคนเผยแพร่ไว้แล้วทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงทฤษฎีจากการปฏิบัติไม่ใช่จากการฟังและท่องบ่น วิจารณ์ พานิช (2551 : 57-58)

หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียนคือเปลี่ยนจากเรียนรู้จากฟังครูสอนมาเป็นเรียนรู้จากการลงมือทำ ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพคือเครื่องมือสำหรับให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงครูร่วมกันดำเนินการเพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้ดำเนินคู่ขนานและเสริมแรงกันทั้งจากภายในและจากภายนอก ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพเป็นเครื่องมือให้ครูเป็นผู้ลงมือกระทำเป็น “ประธาน” เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่วงการศึกษาไม่ใช่ปล่อยให้ครูเป็น “กรรม” (ผู้ถูกกระทำ) อยู่เรื่อยไปหรือเป็นเครื่องมือปลดปล่อยครูออกจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจสู่ความสัมพันธ์แนวราบเพื่อร่วมกันสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่การศึกษารวมทั้งสร้างการรวมตัวกันของครูเพื่อทำงานสร้างสรรค์ได้แก่การนำประสบการณ์การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานและนวัตกรรมอื่นๆ ที่ตนเองทดลองมาแลกเปลี่ยนแบ่งปันกันเกิดการสร้างความรู้หรือยกระดับความรู้ในการทำหน้าที่ครูจากประสบการณ์ตรงและจากการเทียบเคียงกับทฤษฎีที่มีคนศึกษาและเผยแพร่ไว้ชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพเป็นเครื่องมือนำเอาเกียรติภูมิของครูกลับคืนมาไม่ต้องรอให้ใครหยิบยื่นให้แต่ทำโดยลงมือทำครูแต่ละคนลงมือศึกษาทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทักษะการสอนในศตวรรษที่ 21 การสอนแบบโครงงานและชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพแล้วลงมือทำแล้วทบทวนไตร่ตรองการเรียนรู้จากผลที่เกิดเองและทบทวนร่วมกับเพื่อนครูเกิดเป็น “ชุมชนเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์” ซึ่งก็คือชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพนั่นเอง วิจารณ์ พานิช (2551 : 84-85)

กล่าวโดยสรุปชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการทำงานร่วมกันของผู้ประกอบวิชาชีพคล้ายกันไม่ว่าจะเป็นครูผู้บริหารนักการศึกษาซึ่งต้องวางแผนร่วมกันในการสร้างการเรียนรู้ให้นักเรียนโดยกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน บทบาทของครูจะเปลี่ยนไปจากเป็นผู้ให้ก็จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันสะท้อนผลร่วมกันเพื่อหาแนวทางให้ศิษย์จัดการความรู้กับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาเป็นกระบวนการพัฒนาครูและจัดทำเป็นหลักสูตรพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ตามเป้าหมายของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อศึกษาความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูผู้เข้ารับการพัฒนาด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้

2) เพื่อศึกษาความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยม ศึกษาตอนต้น ที่เรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้เข้ารับการพัฒนา

3) เพื่อศึกษาลักษณะความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูที่ได้รับการพัฒนา ตามหลักสูตรการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาผลการใช้หลักสูตร

ประชากร ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 3,468 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 20 คน นักเรียน จำนวน 100 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น หลักสูตรพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ตัวแปรตาม

1. ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูผู้เข้ารับการพัฒนา ด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้

2. ความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยม ศึกษาตอนต้น ที่เรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้เข้ารับการพัฒนา

3. ลักษณะความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูที่ได้รับการพัฒนา ตามหลักสูตรการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

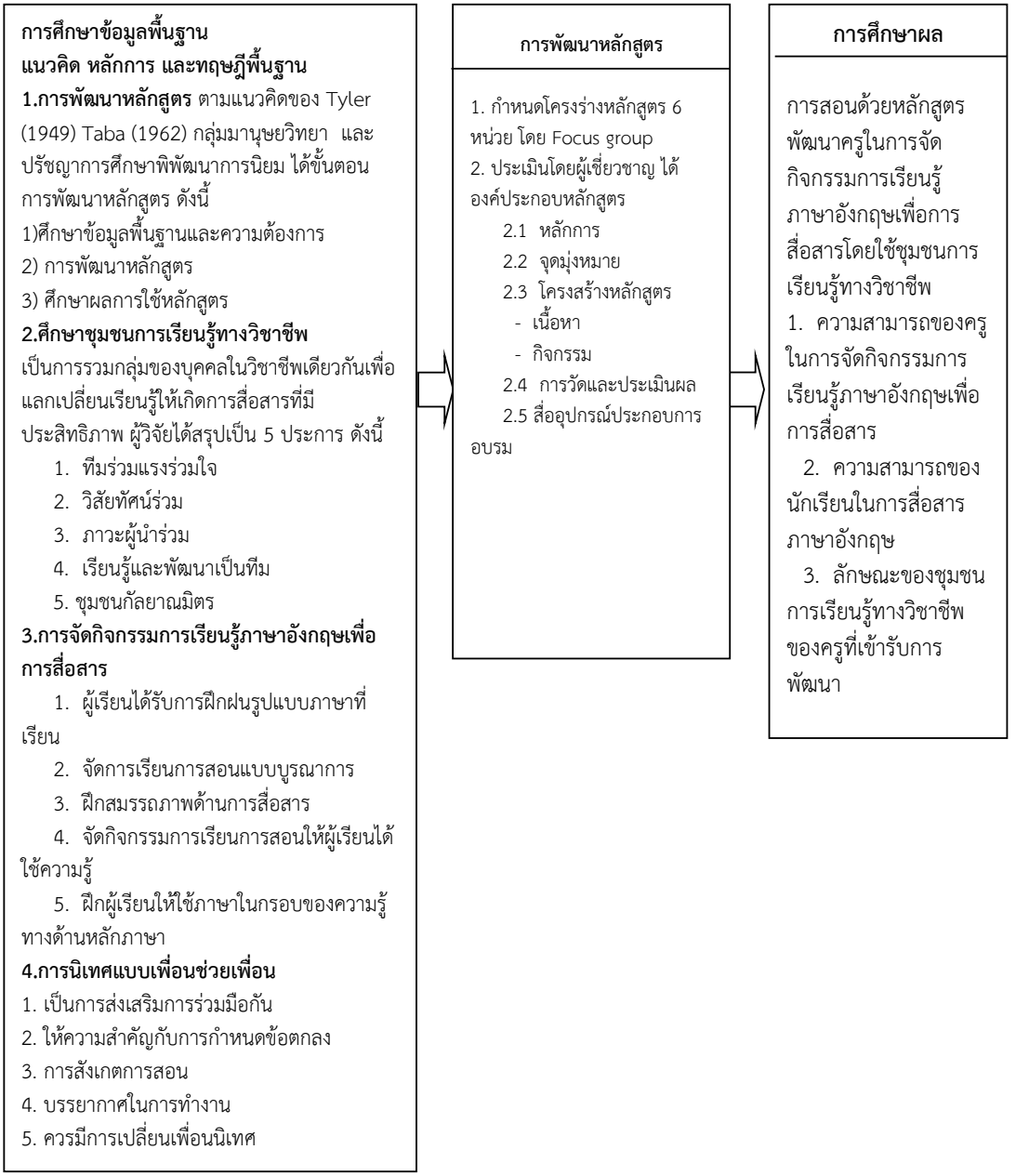

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 3,468 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 20 คน นักเรียน จำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย

1) แบบประเมินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรพัฒนาครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2) แบบประเมินลักษณะของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูที่ได้รับการพัฒนาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

2) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

3) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินลักษณะชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้และการนำเสนอข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบคำอธิบาย

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1) ด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ลักษณะชุมชนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

1.1) สร้างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ลักษณะชุมชนการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของร่างหลักสูตรตามประเด็น

2) การหาคุณภาพ

2.1) นำแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ลักษณะชุมชนการจัดการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมิน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและความชัดเจนของภาษาที่ใช้

2.2) ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

2.3) ปรับปรุงแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ลักษณะชุมชนการจัดการเรียนรู้ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้ง

2.4) จัดทำแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ลักษณะชุมชนการจัดการเรียนรู้ ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูกลุ่มเป้าหมาย ที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสามารถของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังตารางที่ 1

ตาราง คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนเฉลี่ยร้อยละ ความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ความสามารถของครู	$\bar{x}$	S.D.	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	ความหมาย
1.ด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้	36.30	0.57	90.75	มากที่สุด
2.ด้านการจัดกิจรรมการเรียนรู้เรียนรู้	36.4	0.58	91.00	มากที่สุด
3.ด้านการวัดและการประเมินผล	36.65	0.54	91.63	มากที่สุด

จากตาราง พบว่า ครูมีความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 90.75 ด้านการจัดกิจรรมการเรียนรู้เรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 91.00 และด้านการวัดและการประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 91.63

สรุปผลการวิจัย

. 1) ครูมีความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 90.75 ด้านการจัดกิจรรมการเรียนรู้เรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 91.00 และด้านการวัดและการประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 91.63

2) นักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยครูที่เข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาครูมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยรวม หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีนัยสำคัญสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

3) ผลการประเมินลักษณะความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ด้านเงื่อนไขเชิงโครงสร้างอยู่ในระดับมาก ด้านสร้างสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการทดลองใช้หลักสูตรพัฒนาครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พบว่า ผู้เข้ารับการพัฒนามีคะแนนทดสอบหลังการพัฒนาสูงกว่าคะแนนก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ทั้งนี้อาจเนื่องจากมาจากการที่มีการออกแบบขั้นตอนไว้อย่างเป็นระบบ มีการอภิปรายและยกตัวอย่างวิธีเขียน ในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน มีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยกำหนดสถานการณ์ให้นักเรียนร่วมกันคิดแก้ปัญหาร่วมกัน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับชิ้นงาน การออกแบบวัดและประเมินผลนักเรียน โดยประเมินชิ้นงานของนักเรียนที่แสดงออกถึงความสามารถด้านการสื่อสาร ประเมินทั้งในและนอกห้องเรียน ครูสร้างและนำสื่อได้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ใช้สื่อได้อย่างน่าสนใจ เชื่อมโยงกับสถานการณ์และชีวิตจริง ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ได้ดีสอดคล้องกับงานวิจัยของปองทิพย์ เทพอารีย์ และมารุต พัฒผล (2557 : .284-296) ที่ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา พบว่า ผลการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของมินตรา ลายสนิทเสรีกุล (2559 : 235-236) ที่ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์หลังการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2. นักเรียนที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยครูที่เข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาครูมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยรวม หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ครูได้จัดการเรียนที่เน้นทักษะเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ่านการปฏิบัติจริง ได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของอติกานต์ ทองมาก (2552 : 68-70) ที่ได้วิจัยผลการใช้วิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงงานเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านควนสวรรค์จังหวัดตรัง พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมแบบโครงงานมีความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิกาญจน์ ชีถนอม (2553 : 97-99) ที่ได้วิจัยการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสูงขึ้นอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เจตคติต่อ การอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

3. ผลการประเมินลักษณะความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการที่ครูได้ร่วมมือกันทำกิจกรรมระหว่างพัฒนาด้วยความเข้าใจ มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเป็นอย่างดี ส่งผลทำให้ครูผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำการออกแบบการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวคิดของ Glatthorn; & Fox (1996 : 8) ที่ได้เสนอแนวทางการฝึกอบรมผู้ใหญ่ไว้ 4 ส่วนใหญ่ๆ คือ 1) การจัดประสบการณ์ที่ต้องการ 2) บรรยากาศในการเรียน 3) จุดเน้นในการเรียนรู้ 4) วิธีการสอนและสื่อ สอดคล้องกับปองทิพย์ เทพอารีย์ และมารุต พัฒผล (2557 : 284-296) ที่ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา พบว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา พบว่า สมรรถนะเชิงวิชาชีพของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ รวมทั้งทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 การฝึกปฏิบัติในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผู้เข้ารับการพัฒนาควรนำเนื้อหาที่จะสอนในภาคเรียนนั้นมาออกแบบกิจกรรมแล้วนำไปสอนจริงในชั้นเรียนเพื่อให้เป็นไปตามบริบทและโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 ในการพัฒนาครู ควรจัดวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นแรงจูงใจในการนำหลักสูตรไปใช้อย่างได้ผล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยต่อเนื่องติดตามผลในระยะยาว โดยติดตามผลเป็นระยะ เพื่อศึกษาความคงทนของหลักสูตรพัฒนาครู

2.2 ควรมีการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการใช้หลักสูตรพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนตรี วงษ์สะพาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ อาจารย์ ดร.กันยารัตน์ สอนสุภาพ กรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมาน เอกพิมพ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ได้กรุณาให้คาปรึกษาแนะนาและตรวจแกไขข้อบกพร่อง ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์.** กรุงเทพฯ : ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด, 2551.

สถาบันภาษาอังกฤษ. **คู่มือการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล The Common European Framework of Reference for Language (CEFR) ระดับชั้นประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557.

แสงระวี ดอนแก้วบัว. **ภาษาศาสตร์สำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

แนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน
The Guidelines for Developing Innovation Performance In Private Schools

ชัยรัตน์ สิทธิบุรี[1]
กนกอร สมปราชญ์[2]
ประกฤติยา ทักษิโณ[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน โดยนำข้อมูลจากการวิจัยระยะแรกคือตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชนจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 650 แห่ง ในประเทศไทย มาสู่การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ที่เปิดสอนระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษา ที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านนวัตกรรม จำนวน 3 โรงเรียน คัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) นำข้อมูลมาที่ได้มาใช้ในการหาแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชนจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน เลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 5 คน และกลุ่มนักปฏิบัติ จำนวน 6 คน โดยใช้เทคนิค MACR (Multi-Attribute Consensus Reaching) ประเมินความสำคัญและความจำเป็นของแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมของโรงเรียนเอกชนประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) แผนงาน 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรม 5) วิธีการพัฒนา 4 ด้านคือ ด้านสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ด้านภาวะผู้นำโรงเรียน ด้านวัฒนธรรมองค์การและด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ ในแต่ละด้านจะมีวิธีการพัฒนาประกอบด้วย (1) การพัฒนาความรู้/ทฤษฎี (2) การสร้างแรงจูงใจ/ทัศนคติ และ (3) การลงมือปฏิบัติ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, นวัตกรรม, การเกิดนวัตกรรม

Abstract

This research has the purpose for studying the way for culture developing in private schools with rely on primary research data are concordance of structure equation model of factors approximately 650 samples direct to innovative development approach. The sample group that used for studying are private schools in level of secondary school for 3 schools with purposive sampling. Researchers using data for finding out the way to development innovation in private schools from expert 11 persons with choosing directly included academic people 5 persons and active group 6 persons with used technic MACR (Multi-Attribute Consensus Reaching) for essential and necessary evaluation for creating innovation.

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[3]อาจารย์สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3) planning 4) factors affect innovation performance 5) development strategies of 4 issues : learning environment, school leadership, organization culture, and strategic management. In every aspects consist of 1) knowledge/theory 2) motivation/attitudes 3) practice

Keywords : Guidelines for Developing, Innovation, Innovation Performance

บทนำ

ในยุคที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ “ประเทศไทย 4.0” โครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบเดิมจะเปลี่ยนไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม องค์การต่างๆ ต้องมีการเตรียมพร้อมกับทิศทางการพัฒนาประเทศ องค์การทุกประเภทต้องปรับตัวให้พร้อมรับการแข่งขัน ต้องสรรหาหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมอันเป็นผลผลิตขององค์การที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือผู้รับบริการให้ได้มากที่สุดจึงจอยู่รอดได้ องค์การทางการศึกษาจะต้องหาวิธีการบริหารจัดการให้ได้อย่างยั่งยืน ต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อการดำรงอยู่และการเติบโต การบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับแนวทางในการดำเนินการให้สอดคล้องกับทิศทางของการพัฒนาประเทศและต้องทำให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ภาระวี ศุขโรจน์ (2556 : 32) สอดคล้องกับ สุกัญญา แช่มช้อย (2555 : 18) ได้สรุปถึงการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่าการแข่งขันกำลังเปลี่ยนไปเป็นปัจจัยที่ไม่อาจจับต้องได้มากขึ้น การพัฒนานวัตกรรมจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทุกองค์การสร้างจุดยืนที่เข้มแข็ง เป็นองค์การแห่งนวัตกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อความอยู่รอด การเจริญเติบโตและการสร้างสมรรถนะในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องอาศัยทักษะการคิดที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ หรือที่เรียกว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนได้มีการตื่นตัวเพื่อให้เกิดนวัตกรรมในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) เช่น สื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียน การสอน ห้องเรียนสมัยใหม่ นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) เช่น กระบวนการให้บริการทางวิชาการ การจัดกระบวนการเรียนรูต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ก็ยังพบปัญหาคือ การสร้างนวัตกรรมในโรงเรียนขาดความต่อเนื่องเพราะอาจมีสาเหตุจาก ขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากผู้บริหาร ครูคิดว่านวัตกรรมเป็นสิ่งที่สร้างยากเกินความสามารถและคิดว่าเป็นงานพิเศษ ครูขาดแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรม และปัญหาสำคัญในประเด็นนี้คือครูมีการปรับเปลี่ยนบ่อยเนื่องจากลาออกเพื่อสอบบรรจุเป็นข้าราชการ ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2556 : 26) ประการต่อมาการนำนวัตกรรมจากภายนอกเข้ามาใช้ในโรงเรียนทำให้ต้องมี การเก็บเงินค่าธรรมเนียมการศึกษาพิเศษเพิ่มเติมผู้ปกครองต้องแบกรับภาระมากขึ้น จึงทำให้นักเรียนส่วนหนึ่งต้องย้ายไปโรงเรียนที่มีค่าใช้จ่ายที่ประหยัดกว่า และประการสุดท้ายเมื่อโรงเรียนไม่มีนวัตกรรมเกิดขึ้นย่อมส่งผลต่อความมั่นคง/ความเสี่ยงในการประกอบกิจการ ซึ่งสำคัญมากต่อการคงอยู่ของโรงเรียนเอกชน

การสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดขึ้นในโรงเรียนจะต้องใช้กระบวนการสำคัญ จากการศึกษาของ Lin (2009 : 33) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดนวัตกรรม พบว่า ภาวะผู้นำโดยรวมมีอิทธิพลต่อการเกิดนวัตกรรม รวมทั้งองค์ประกอบอื่นๆ คือ วัฒนธรรมองค์กรก็ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมในขณะที่ภาณุ ลิมมานนท์ (2554 : 45) กล่าวว่าการจัดการนวัตกรรมต้องอาศัยภาวะผู้นำ ผ่านการจัดการกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม รวมทั้งปัจจัยทางด้านความร่วมมือ วัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างองค์กร ทีมทำงาน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และการศึกษาของ ชัยรัตน์ สิทธิบุรีและคณะ (2561 : 61) ที่ได้ศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชนพบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดนวัตกรรมประกอบด้วย ภาวะผู้นำโรงเรียน วัฒนธรรมองค์การ การจัดการเชิงกลยุทธ์ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ โดยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชนมากที่สุดคือ สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ (β = .388) รองลงมาคือ การจัดการเชิงกลยุทธ์ (β = .371) วัฒนธรรมองค์การ (β = .088) และภาวะผู้นำโรงเรียน (β = -.044)

ตามลำดับ ถ้าพิจารณาจากอิทธิพลทางอ้อม พบว่า การเกิดนวัตกรรมได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากภาวะผู้นำโรงเรียนมากที่สุด (β = .428) รองลงมาคือ วัฒนธรรมองค์การ (β = .288) และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ (β = .208) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาอิทธิพลรวมพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชนมากที่สุดคือ สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ (β = .596) รองลงมาคือ ภาวะผู้นำโรงเรียน (β = .384) วัฒนธรรมองค์การ (β = .376) และการจัดการเชิงกลยุทธ์ (β = .371) ตามลำดับ

จากข้อค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้มีการศึกษาวิธีการและรูปแบบการนำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชนเพื่อเป็นข้อมูลให้โรงเรียนสามารถนำแนวทางที่ได้ไปใช้บริหารจัดการเพื่อให้เกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน โดยมีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและศึกษาข้อมูลเชิงลึกจากโรงเรียนที่เป็น Best Practice ด้านนวัตกรรม และการประชุมโดยใช้กระบวนการ MACR โดยผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมจากกลุ่มนักวิชาการและกลุ่มนักปฏิบัติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ศึกษาคือโรงเรียนเอกชนที่เป็น Best Practice ด้านนวัตกรรม

ตัวแปรที่ศึกษาคือ แนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

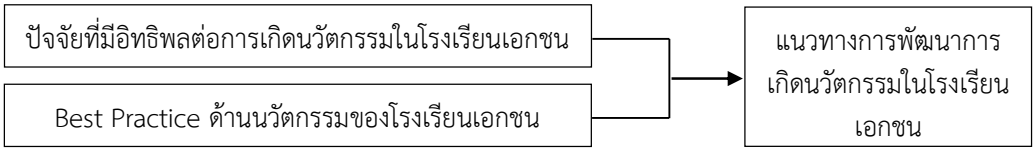

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาที่มีความเป็นเลิศด้านนวัตกรรม

กลุ่มตัวอย่าง แยกตามวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1. การศึกษา Best Practice ของโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาเพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาในโรงเรียนจนเป็นที่ยอมรับ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 3 แห่ง คือโรงเรียนเพลินพัฒนา โรงเรียนสหวิทย์ และโรงเรียนพรศิริกุล

2. การจัดประชุม MACR เพื่อจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรม โดยใช้วิธีการเลือกผู้เข้าประชุมแบบเจาะจง (purposive sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มนักวิชาการจำนวน 5 คน และกลุ่มนักปฏิบัติในสถานศึกษา จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพในขั้นตอนการศึกษา Best Practice ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีลักษณะคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรม

2. เครื่องมือสำหรับการประชุม MACR ได้แก่

1) แบบประเมินความสำคัญและความจำเป็นของแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรม โดยเป็นการให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้พิจารณาความสำคัญขององค์ประกอบในแต่ละปัจจัยด้วยการให้คะแนนแล้วผู้ดำเนินการนำคะแนนจากผู้เข้าประชุมแต่ละคนมาหาค่าเฉลี่ยและพิสัย

2) แบบประเมินร่างแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรม โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เสนอแนวทางการพัฒนาการให้เกิดนวัตกรรมในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาด้าน 1) การให้ความรู้/ทฤษฎี 2) การสร้างแรงจูงใจ/ทัศนคติ และ 3) การให้ลงมือปฏิบัติ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 1 เก็บข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและการศึกษาค่าอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรม นำค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละปัจจัยมาเป็นประเด็นในการศึกษาข้อมูลเชิงลึกในขั้นที่ 2

ขั้นที่ 2 ข้อมูล Best Practice ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นำผลจากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ร่วมกับน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมมาสรุปเป็นประเด็นแนวทางการดำเนินงานด้านสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ด้านภาวะผู้นำโรงเรียน ด้านวัฒนธรรมองค์การ และด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ แล้วนำมาสร้างแบบประเมินความสำคัญและความจำเป็นของแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรม

ขั้นที่ 3 นำข้อมูลจากแบบประเมินความสำคัญและความจำเป็นของแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาฉันทามติ โดยการหาค่าเฉลี่ย การพิจารณาแนวทางที่มีความสำคัญและความจำเป็นมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ 1) มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 80 ขึ้นไป 2) มีค่าพิสัยไม่กว้างเกินไป ช่วงคะแนนควรอยู่ระหว่าง 60 – 100 (ค่าต่ำสุดมีคะแนนไม่ต่ำกว่า 60 คะแนน) 3) ไม่มีค่าประเมินสุดโต่ง (The Outlier Rating) กรณีที่แนวทางใดมีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำหรือมีค่าพิสัยกว้างเกินไป จะมีการอภิปรายจากสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม จากนั้นจะมีการหาฉันทามติในรอบที่สอง แล้วนำมาเพื่อหาค่าเฉลี่ยและพิสัยของคะแนนในแต่ละรายการ ทั้งนี้หากค่าเฉลี่ยสูงและพิสัยแคบหมายถึงแนวทางนั้นได้รับการเห็นพ้องต้องกัน

นำผลการตรวจสอบความสำคัญและความจำเป็นของแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชนและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ผู้เชี่ยวชาญร่วมกันอภิปรายมาวิเคราะห์และอธิบายสรุปแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรม

ขั้นตอนของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลค่าอิทธิพลที่ได้จากการศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงลึกของโรงเรียนที่เป็น Best Practice ด้านนวัตกรรมแล้วนำมาจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรม มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การทบทวนวรรณกรรมและการศึกษาข้อมูลค่าอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมและค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำโรงเรียน ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การปัจจัยด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ มีข้อมูลสรุปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าขนาดของอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมใน

โรงเรียนเอกชน

ตัวแปรผล / ตัวแปรสาเหตุ	การเกิดนวัตกรรม			สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้			การจัดการเชิงกลยุทธ์		
	อิทธิพลทางตรง	อิทธิพลทางอ้อม	อิทธิพลรวม	อิทธิพลทางตรง	อิทธิพลทางอ้อม	อิทธิพลรวม	อิทธิพลทางตรง	อิทธิพลทางอ้อม	อิทธิพลรวม
ภาวะผู้นำโรงเรียน	-.044	.428	.384	.516	-	.516	.326	-	.326
วัฒนธรรมองค์การ	.088	.288	.376	.424	-	.424	.095	.237	.332
การจัดการเชิงกลยุทธ์	.371	-	.371	-	-	-	-	-	-
สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้	.388	.208	.596	-	-	-	.560	-	.560

จากค่าอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมพบว่า สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชนมากที่สุด รองลงมาคือ ภาวะผู้นำโรงเรียน วัฒนธรรมองค์การและการจัดการเชิงกลยุทธ์ ตามลำดับ

ขั้นที่ 2 การศึกษาข้อมูลเชิงลึกจากโรงเรียนเอกชนที่เป็น Best Practice ด้านนวัตกรรม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง การศึกษาเอกสารของโรงเรียน ได้แก่ แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี รายงาน SAR ของโรงเรียน นำประเด็นที่ได้จากการศึกษาข้อมูลเชิงลึกร่วมกับประเด็นจากขั้นที่ 1 มาเป็นข้อมูลสำหรับการทำร่างแนวทางการพัฒนาในขั้นที่ 3

ขั้นที่ 3 การประชุม MACR เพื่อจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรม โดยการนำข้อมูลที่เป็นค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 ลำดับแรกของแต่ละปัจจัย ร่วมกับการสัมภาษณ์และข้อเสนอเพิ่มเติมของโรงเรียนที่เป็น Best Practice ด้านนวัตกรรม มากำหนดเป็นประเด็นในการประชุม MACR สำหรับการประเมินความสำคัญและความจำเป็น

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปประเด็นแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน จากการศึกษา Best Practice ร่วมกับน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรม ดังนี้

1) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ มีแนวทางดังนี้

(1) การสร้างสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพ ด้วยการจัดบรรยากาศให้มีการนำความรู้เปลี่ยนแปลงหรือสถานการณ์ใหม่หรืออนาคตมาสร้างแรงบันดาลใจและท้าทายในการคิดให้แก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

(2) การสร้างสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ให้บุคลากรได้มีโอกาสพูดคุยแบบเปิดใจอย่างสม่ำเสมอ

(3) การสร้างสภาพแวดล้อมด้านกายภาพโดยจัดแหล่งเรียนรู้และระบบสารสนเทศให้บุคลากรได้เรียนรู้และเข้าถึงอย่างสะดวก เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

(4) สร้างเครือข่ายกับสถาบันทางการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรร่วมกัน

(5) สร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรให้รู้สึกว่ามีความมั่นคง

2) ด้านภาวะผู้นำโรงเรียน มีแนวทางดังนี้

(1) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยการสนับสนุนให้ครูได้เปิดมุมมองใหม่แล้วนำแนวคิดใหม่มาปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ใช้หลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายด้วยการสร้างความไว้วางใจให้โอกาสในการบริหารจัดการด้วยตนเอง

(2) ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยกำหนดทิศทางของโรงเรียน การวิเคราะห์แนวโน้มของการจัดการศึกษาและความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน

(3) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้วยการสร้างแรงบันดาลใจมีการกระตุ้นโน้มน้าวให้กำลังใจเพื่อให้บุคลากรแต่ละคนสามารถปฏิบัติภารกิจที่เหมาะสมแต่มีเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จที่ยึดถือร่วมกัน

(4) ผู้บริหารมีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษากับสถาบันทางการศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอุดมศึกษาและทั้งในและต่างประเทศ

(5) ผู้บริหารนำระบบสารสนเทศมาใช้ในระบบบริหารจัดการ งานวิชาการ การวัดและประเมินผล งานกิจการนักเรียน ระบบรักษาความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ปกครอง

3) ด้านวัฒนธรรมองค์การ มีแนวทางดังนี้

(1) การทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันโดยต้องสร้างความไว้วางใจกัน

(2) การปรับตัวของบุคลากร สร้างโอกาสให้บุคลกรเปิดใจพร้อมที่จะปรับตัวเข้าหากันและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่เกิดขึ้น

(3) ความกล้าเสี่ยง บุคลากรมีวิธีคิดในการสร้างความแตกต่างทั้งวิธีการและผลผลิตจากสถานศึกษาอื่น พร้อมรับผลที่จะเกิดตามมา

(4) การสร้างให้บุคลากรเป็นผู้มีความเสียสละอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

(5) การปฏิบัติงานด้วยหลักการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4) ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ มีแนวทางดังนี้

(1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยการศึกษาแนวโน้มความต้องการและความนิยมของสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคต

(2) การวางแผนกลยุทธ์ กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแนวการปฏิบัติ

(3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนด

(4) การประเมินและการควบคุม โดยการติดตามผลการปฏิบัติและประเมินเพื่อปรับปรุงและเตรียมความพร้อมสำหรับเข้าสู่การปฏิบัติในเป้าหมายระยะต่อไป

2. ผลการวิเคราะห์ความสำคัญและความจำเป็นของแนวทางพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน พบว่าในแต่ละด้านทุกแนวทางมีระดับความสำคัญและความจำเป็นมากที่สุดโดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน

1) ด้านสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพ ด้วยการสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากร รองลงมาคือ สร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร การสร้างสภาพแวดล้อมด้านกายภาพโดยจัดแหล่งเรียนรู้ให้บุคลากร การสร้างสภาพแวดล้อมด้านกายภาพโดยจัดสถานที่ วัน เวลาให้บุคลากรได้มีโอกาสพบปะกัน และการสร้างเครือข่ายกับสถาบันทางการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรร่วมกัน ตามลำดับ

2) ด้านภาวะผู้นำโรงเรียน ทุกแนวทางมีระดับความสำคัญและความจำเป็นมากที่สุดโดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารมีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษากับสถาบันทางการศึกษา และ ผู้บริหารนำระบบสารสนเทศมาใช้ในระบบบริหารจัดการตามลำดับ

3) ด้านวัฒนธรรมองค์การ แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การทำงานเป็นทีม รองลงมาคือ การปรับตัวของบุคลากร การสร้างให้บุคลากรเป็นผู้มีความเสียสละอุทิศตน การปฏิบัติงานด้วยหลักการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และความกล้าเสี่ยง ตามลำดับ

4) ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ รองลงมาคือ การประเมินและการควบคุม การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการวางแผนกลยุทธ์ ตามลำดับ

3. แนวทางพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน โครงสร้างแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) แผนงาน/โครงการ 4) ปัจจัยส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน 5) วิธีดำเนินการในแต่ละประเด็น ประกอบด้วย 3 รูปแบบคือ การให้ความรู้, การสร้างแรงจูงใจ/ทัศนคติ และการปฏิบัติ พบว่า

1) ด้านสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ประเด็นที่ต้องมีวิธีการพัฒนาโดยให้ทั้งความรู้ สร้างแรงจูงใจหรือทัศนคติ และเน้นการปฏิบัติ ประกอบด้วย (1) การสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากร (2) การสร้างเครือข่ายกับสถาบันทางการศึกษา และ (3) การสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร ประเด็นที่ต้องมีวิธีการพัฒนาโดยเน้นเฉพาะการให้ความรู้และเน้นการปฏิบัติ ประกอบด้วย การจัดแหล่งเรียนรู้ให้บุคลากรได้เรียนรู้และเข้าถึงอย่างสะดวก และ เน้นเฉพาะการปฏิบัติเท่านั้นคือ การจัดสถานที่ วัน เวลาให้บุคลากรได้มีโอกาสพูดคุยแบบเปิดใจ

2) ด้านภาวะผู้นำโรงเรียน ประเด็นที่ต้องมีวิธีการพัฒนาโดยให้ทั้งความรู้ สร้างแรงจูงใจหรือทัศนคติ และเน้นการปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้เปิดมุมมองใหม่แล้วนำแนวคิดใหม่มาปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันใช้หลักการมีส่วนร่วม การสร้างความไว้วางใจ ให้โอกาสในการบริหารจัดการ ประเด็นที่ให้เฉพาะความรู้และการปฏิบัติคือ (1) ผู้บริหารกำหนดทิศทางของโรงเรียนโดยการวิเคราะห์แนวโน้มของการจัดการศึกษาและความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชนมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน (2) ผู้บริหารสร้างเครือข่ายทางการศึกษากับสถาบันทางการศึกษา และ (3) ผู้บริหารนำระบบสารสนเทศมาใช้ในระบบบริหารจัดการ ส่วนประเด็นที่เน้นเฉพาะการสร้างแรงจูงใจหรือปรับทัศนคติและการปฏิบัติคือ ผู้บริหารการสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นโน้มน้าวให้กำลังใจให้บุคลากรแต่ละคนสามารถปฏิบัติภารกิจที่เหมาะสมแต่มีเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จที่ยึดถือร่วมกัน

3) ด้านวัฒนธรรมองค์การ ประเด็นที่ต้องมีวิธีการพัฒนาโดยให้ทั้งความรู้ สร้างแรงจูงใจหรือทัศนคติ และเน้นการปฏิบัติ ประกอบด้วย (1) ส่งเสริมให้บุคลากรมีการทำงานเป็นทีม และ (2) การสนับสนุนให้บุคลากรในปฏิบัติงานด้วยหลักการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่วนประเด็นที่เน้นเฉพาะการสร้างแรงจูงใจหรือปรับทัศนคติและการปฏิบัติคือ (1) ส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้การปรับตัว (2) ส่งเสริมให้บุคลากรมีความกล้าเสี่ยง และ (3) สร้างค่านิยมให้บุคลากรเป็นผู้มีความเสียสละอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

4) ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ ทุกประเด็นต้องได้รับวิธีการพัฒนาทั้งการให้ความรู้ การสร้างแรงจูงใจหรือปรับทัศนคติ และเน้นการลงมือปฏิบัติ

ตารางที่ 2 สรุปเทคนิควิธีการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในแต่ละแนวทาง

แนวทางการพัฒนา	เทคนิควิธีการ		
	การให้ความรู้	แรงจูงใจ/ทัศนคติ	การปฏิบัติ
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้			
❶ สภาพแวดล้อมด้านจิตภาพที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจ	✓	✓	✓
❷ สร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร	✓	✓	✓
❸ สร้างสภาพแวดล้อมด้านกายภาพโดยจัดแหล่งเรียนรู้ให้บุคลากร	✓		✓
❹ สร้างสภาพแวดล้อมด้านกายภาพให้บุคลากรได้มีโอกาสพบปะกัน			✓
❺ การสร้างเครือข่ายกับสถาบันทางการศึกษา	✓	✓	✓
ด้านภาวะผู้นำโรงเรียน			
❶ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	✓		✓
❷ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง		✓	✓
❸ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	✓	✓	✓
❹ ผู้บริหารมีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษากับสถาบันการศึกษา	✓		✓
❺ ผู้บริหารนำระบบสารสนเทศมาใช้ในระบบบริหารจัดการ	✓		✓
ด้านวัฒนธรรมองค์การ			
❶ การทำงานเป็นทีม	✓	✓	✓
❷ การปรับตัวของบุคลากร		✓	✓
❸ เป็นผู้มีความเสียสละอุทิศตนให้กับงาน		✓	✓
❹ การปฏิบัติงานด้วยหลัก PLC	✓	✓	✓
❺ ความกล้าเสี่ยง		✓	✓
ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์			
❶ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	✓	✓	✓
❷ การประเมินและการควบคุม	✓	✓	✓
❸ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม	✓	✓	✓
❹ การวางแผนกลยุทธ์	✓	✓	✓

✓ หมายถึง เทคนิควิธีการที่สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม MACR แนะนำให้ใช้ในการพัฒนาการเกิดนวัตกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชนที่นำมาอภิปรายมาจากการประเมินระดับความสำคัญและความจำเป็นร่วมกับแนวทางพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชนดังนี้

1) ด้านสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 แนวทาง พบแนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ *การสร้างสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพด้วยการจัดบรรยากาศให้มีการสร้างแรงบันดาลใจ* ซึ่งแนวทางนี้ต้องพัฒนาทั้งด้าน การให้ความรู้ การสร้างแรงจูงใจหรือการปรับทัศนคติและเน้นการปฏิบัติ เนื่องมาจากบรรยากาศในองค์การเป็นบรรยากาศที่บุคลากรจะได้รับการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆตลอดเวลาบนความท้าทายที่มาจากแรงบันดาลใจอันเกิดจากบุคลากร สอดคล้องกับ พยัต วุฒิรงค์ (2557 : 33) กล่าวถึงความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม องค์การต้องสนับสนุนให้พนักงานมีการเรียนรู้ ทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม และทำให้สังคมยอมรับนวัตกรรม

แนวทางรองลงมาคือ *การสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร* แสดงว่าเมื่อบุคลากรในองค์มีกำลังใจและยังรู้ว่าหน้าที่การงานที่ทำมีความมั่นคงก็จะเกิดแรงผลักดันให้สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม แนวทางการพัฒนาด้านนี้ผู้บริหารต้องสร้างทั้งความรู้ สร้างแรงจูงใจ และปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่ง พยัต วุฒิรงค์ (2555 : 40) กล่าวถึงการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม พบว่า การปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมประกอบด้วย การฝึกอบรม การประเมินผลการปฏิบัติงานและการให้รางวัลตามสถานการณ์ ส่วนแนวทางอีก 3 แนวทาง ก็ควรคำนึงถึงคือ *การจัดแหล่งเรียนรู้และระบบสารสนเทศให้บุคลากรได้เรียนรู้* แนวทางด้านนี้ควรพัฒนาด้วยวิธีการให้ความรู้และการสนับสนุนให้มีการปฏิบัติ ให้บุคลกรได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และระบบสารสนเทศ และ*การจัดให้บุคลากรได้มีโอกาสร่วมพูดคุยแบบเปิดใจ* แนวทางด้านนี้ควรพัฒนาด้วยวิธีการปฏิบัติเป็นหลัก ทำให้บุคลากรมีช่องทางในการสื่อสารระหว่างกันมากขึ้น สอดคล้องกับ Havard Business School (2003 : 50) ได้เสนอองค์การที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม องค์กรควรมีระบบการจัดเก็บรวบรวมถ่ายทอดความรู้ พนักงานสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ง่าย พนักงานได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน

2) ด้านภาวะผู้นำโรงเรียน ประกอบด้วย 5 แนวทาง พบแนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ กำหนดทิศทาง การวิเคราะห์แนวโน้มของการจัดการศึกษาและความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการเกิดนวัตกรรมในองค์กร เกิดจากการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เกิดจากมุมมองใหม่ ซึ่งพิจารณามาจากหลายองค์ประกอบ โดยเน้นไปที่ความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง แนวทางการพัฒนาในเรื่องนี้ ควรมีการให้ความรู้ในเชิงกลยุทธ์และการปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม สอดคล้องกับ สุกัญญา แช่มช้อย (2555 : 43) กล่าวถึงลักษณะสำคัญขององค์กรนวัตกรรม ประเด็นที่สำคัญคือ ผู้บริหารต้องกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ เป้าหมายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนที่พัฒนาองค์กรไปสู่องค์การแห่งนวัตกรรม

แนวทางรองลงมาคือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องมีวิธีการกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานเพื่อสร้างนวัตกรรมตามความต้องการและความถนัดของแต่ละคน แนวทางในการพัฒนาด้านนี้จะเน้นที่การปรับทัศนคติ และการปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ ในเรื่องนี้ Oke, Munshi & Walumbwa (2009 : 29) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมคือ ผู้นำจะต้องกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรรู้สึกว่าท้าทาย กระตือรือร้น มีความคาดหวังและรับผิดชอบร่วมกัน ส่วนแนวทางอีก 3 แนวทาง ที่ควรคำนึงถึงคือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้คิดสิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์โดยมีเป้าหมายคือนวัตกรรมที่องค์การต้องการให้เกิด แนวทางพัฒนาด้านนี้ต้องให้ทั้งความรู้ความเข้าใจ การสร้างแรงจูงใจ และการปฏิบัติ สอดคล้องกับ Kearney (2008 : 54) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำที่มีผลต่อการเกิดนวัตกรรม โดยผู้บริหารจะมีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนานวัตกรรม การสร้างและคัดกรองความคิดให้แก่พนักงาน การค้นหาข้อมูล การนำแนวคิดใหม่มาใช้ในการพัฒนานวัตกรรม ส่วนแนวทาง ผู้บริหารมีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา สถานศึกษาเอกชนต้องมีเครือข่ายผู้ปกครอง สถานศึกษาที่มีนักเรียนที่จะส่งต่อเข้ามาและสถานศึกษาที่จะส่งต่อในระดับที่สูงขึ้น และยังต้องมีเครือข่ายที่ต้องมาพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาร่วมกัน สอดคล้องกับ West, Hirst, Richter & Shipton (2004 : 30) ที่สนับสนุนว่า ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทำให้ผลการดำเนินงานขององค์การและนวัตกรรมดีขึ้นและแนวทาง ผู้บริหารนำระบบสารสนเทศมาใช้ เป็นการนำนวัตกรรมทางการบริหารจัดการเข้ามาใช้ในโรงเรียน ทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพดีขึ้น แนวทางการพัฒนาเน้นการให้ความรู้ และการปฏิบัติ สอดคล้องกับ สุกัญญา แช่มช้อย (2560 : 29) ได้กล่าวถึงการจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารมีความจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจระบบเทคโนโลยีและมีการนำสู่สถานศึกษาให้สถานศึกษาไปเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม

3) ด้านวัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย 5 แนวทาง พบแนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การทำงานเป็นทีม วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมนับว่ามีความสำคัญมากเป็นการสร้างความผูกพันบนความรับผิดชอบร่วมกัน แนวทางในการพัฒนาในประเด็นนี้ บุคลากรจะได้รับการอบรมหรือการใฝ่หาความรู้ด้วยการพัฒนาตนเอง การปรับทัศนคติ และการปฏิบัติให้บรรลุผลตามเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับ Holder and Matter (2008 : 37) ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมในองค์กร จะต้องสนับสนุนการทำงานเป็นทีม มีการปฏิบัติที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย การสนับสนุนให้เกิดความคิดใหม่ๆ ทำให้พนักงานสนุกสนานกับการทำงานซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมขององค์การ

รองลงมาคือ การปรับตัวของบุคลากร บุคลากรมีทักษะในการทำงานเป็นทีม เปิดกว้างและยอมรับความแตกต่างพร้อมที่จะปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป แนวทางในการพัฒนาด้านนี้ควรมีการสร้างทัศคติ และการปฏิบัติ ซึ่งประเด็นนี้ Greenberg (2005 : 37) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมในองค์การมีความสำคัญในการสร้างนวัตกรรม ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระในการปรับตัว มีการมอบอำนาจในการตัดสินใจ ส่วนแนวทางอีก 3 แนวทาง ที่ควรคำนึงถึงคือ การสร้างให้บุคลากรเป็นผู้มีความเสียสละอุทิศตน แนวทางในการพัฒนาด้านนี้ควรมีการสร้างแรงจูงใจ และการปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ สอดคล้องกับ Quinn (1991 : 44) กล่าวถึงการสร้างค่านิยมให้แก่บุคลากรให้เป็นผู้อุทิศตนต่อการสร้างนวัตกรรม องค์การจะต้องปลูกฝังและหล่อหลอมให้พนักงานมีพฤติกรรมหรือการกระทำที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์การ ประเด็นต่อมา การปฏิบัติงานด้วยหลักการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แนวทางการพัฒนาด้านนี้ทำได้โดยการให้ความรู้ การสร้างแรงจูงใจ และการปฏิบัติด้วยการสอนงาน การนิเทศ การให้คำปรึกษา ซึ่งแนวทางนี้ Cook (2002 : 63) ได้นำเสนอคุณลักษณะองค์การนวัตกรรม คือ ค่านิยมร่วมของพนักงานถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานขององค์การนวัตกรรม พนักงานจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมด้านนวัตกรรมลงในวัฒนธรรมขององค์การ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมทำงานด้านนวัตกรรม เสริมสร้างการทำงานที่เปิดกว้างทางความคิด การพบปะปฏิสัมพันธ์ การแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลย้อนกลับ ประเด็นสุดท้ายคือ ความกล้าเสี่ยง แนวทางการพัฒนาในด้านนี้ ควรมีการสร้างทัศนคติ และการปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่ง Greenberg (2005 : 53) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมองค์การที่มีความสำคัญในการสร้างนวัตกรรม มีหลายวิธีซึ่งผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ การส่งเสริมให้พนักงานกล้าเสี่ยงเมื่อมีโอกาส และให้รู้จักยอมรับความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

4) ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 4 แนวทาง พบแนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ แนวทางการพัฒนาด้านนี้ ควรให้ทั้งความรู้ การสร้างแรงจูงใจ และการปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ Thompson et al. (2012) ที่ได้กล่าวถึง การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติที่มุ่งเน้นกิจกรรมการสร้างนวัตกรรม มีเป้าหมายในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นหลัก เป็นช่วงที่ใช้เวลามากที่สุด อาจถือว่าสำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ถือเป็นการทดสอบในเรื่องความสามารถของผู้บริหารต่อการกระทำในองค์การ การกระตุ้นพนักงาน มีความเกี่ยวข้องกับ การจัดหาคณะทำงาน การจัดหาทรัพยากร การสร้างความเป็นระบบ การสร้างความมั่นใจ การจูงใจ การสร้างวัฒนธรรม และการใช้อำนาจของผู้นำ

รองลงมาคือ การประเมินและการควบคุม แนวทางการพัฒนาด้านนี้ ควรมีการให้ความรู้กับบุคลากร การปรับทัศนคติ และการปฏิบัติ สอดคล้องกับ Higgins (1995 : 36) ที่กล่าวถึงการนำความคิดใหม่ๆ ที่ได้จากการประเมินมาสร้างให้เกิดประโยชน์ องค์การจะต้องให้ความสำคัญกับการนำผลมาวิจัยและพัฒนาทำให้นวัตกรรมประสบความสำเร็จ ส่วนแนวทางอีก 2 แนวทาง ที่ควรคำนึงถึงคือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม แนวทางการพัฒนาด้านนี้ควรให้ทั้งความรู้ การสร้างทัศนคติ และการปฏิบัติ สอดคล้องกับ Higgins (1995 : 37) ที่กล่าวถึงการส่งเสริมนวัตกรรมจะต้องมุ่งเน้นความต้องการลูกค้าและตลาด ประเด็นต่อมาคือ การวางแผนกลยุทธ์ การพัฒนาแนวทางด้านนี้ ควรมีทั้งการให้ความรู้ การสร้างแรงจูงใจ และการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายซึ่ง

ประเด็นนี้ Higgins (1995) กล่าวถึงการวางแผนกลยุทธ์เพื่อสร้างนวัตกรรมในองค์การ จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับผู้เกี่ยวข้อง โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ความมุ่งมั่นเชิงกลยุทธ์ พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ด้านนวัตกรรมชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชนมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1) ด้านสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนควรเน้นการจัดสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพโดยการจัดบรรยากาศให้มีการนำความรู้ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือสถานการณ์ใหม่หรืออนาคตมาสร้างแรงบันดาลใจและท้าทายในการคิด อันเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างนวัตกรรม และเสริมด้วยสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ให้บุคลากรมีโอกาสได้พบปะพูดคุย รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ให้บุคลากรได้ใช้สำหรับการค้นหาแนวคิดใหม่ในการสร้างนวัตกรรม แต่สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มองข้ามไม่ได้คือ การสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร

2) ด้านภาวะผู้นำโรงเรียน ควรส่งเสริมหรือให้ผู้บริหารได้เรียนรู้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้นำเชิงกลยุทธ์ และผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารควรมีเป้าหมายด้านนวัตกรรมที่ชัดเจนอันมาจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน แล้วสามารถกระตุ้นให้บุคลากรในองค์การ มีแนวคิด มีมุมมองใหม่ จนนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมได้ตามเป้าหมาย

3) ด้านวัฒนธรรมองค์การ ควรเน้นมากที่สุดคือการทำงานเป็นทีม และแนวทางด้านนี้จะมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำโรงเรียนกล่าวคือผู้นำต้องปฏิบัติงานภายใต้วัฒนธรรมองค์การ หมายความว่าการบริหารจัดการของผู้นำต้องทำความเข้าใจวัฒนธรรมองค์การที่มีมาแต่เดิม แต่หากผู้นำพบว่ามีวัฒนธรรมในองค์การที่ควรปรับเปลี่ยนก็สามารถใช้ภาวะความเป็นผู้นำกระทำได้แต่อาจจะต้องใช้เวลา และ (4) ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากร ผู้บริหารต้องสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ลงสู่การจัดการเชิงกลยุทธ์ให้ได้และนำสู่การปฏิบัติให้ตามแผนกลยุทธ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาหรือแนวทางการปฏิบัติด้านอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน เนื่องจากการวิจัยนี้เน้นแนวทางการพัฒนาที่มาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรและการศึกษาแนวการปฏิบัติที่ดีในกรณีตัวอย่าง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภท สามัญศึกษา.**วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 15, พิเศษ (ตุลาคม 2556): 43-53.

ชัยรัตน์ สิทธิบุรี, กนกอร สมปราชญ์, ประกฤติยา ทักษิโณ. **โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมในโรงเรียนเอกชน.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ International conference on new horizons in education 18-29 July 2018, ปารีส, ฝรั่งเศส, 2561.

พยัต วุฒิรงค์. **การจัดการนวัตกรรมจากแนวคิดสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ.** กรุงเทพ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2555 ก.

_____. **การจัดการนวัตกรรม ทรัพยากร องค์การแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรม.** กรุงเทพ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557 ข.

ภานุ ลิมมานนท์. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลขององค์กรในอุตสาหกรรมธนาคารไทย. **วารสารการสุทธิปริทัศน์.** 25,76(พฤษภาคม-สิงหาคม 2554): 73 – 100.

ภาระวี ศุขโรจน์. รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.** 15,4(ตุลาคม-ธันวาคม 2556): 76-84.

สุกัญญา แช่มช้อย. แนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 14,2(พฤษภาคม-สิงหาคม 2555 ก): 1-12.

_____. **การบริหารการศึกษายุคดิจิทัล.** พิษณุโลก: พิษณุโลกดอทคอม, 2560 ข.

Cook, R. Lessons Learned from Innovative Organization. **Innovative Leader**. 11(July/2002).

Greenberg, J. **Managing Behavior in Organization**. 4th ed. New Jersey: Peason Prentice Hal, 2005.

Havard Business School. **Managing Creativity and Innovation.** Boston: Havard Business School Press, 2003.

Higgins, James M. **Innovate or Evaporate: Test & Improve Your Organization's IQ its Innovation Quotient.** New York : New Management Publishing Ompany, 1995.

Holder, B. J. & Matter, G. The innovative organization. Retrieved December 11, 2017, from http://www.geocities.com, 2008.

Kearney,A. T. **Innovation Management Strategy for success and leadership**. Chicaco: Marketing & Communication, 2008.

Lin, H., E. **The Impact of Senior Leadership and Organizational Culture on Innovation in Taiwanese Companies**. DBA Dissertation, Maastricht School of Management, Maastricht, Netherlands, 2009.

Oke, A., Munshi, N. & Walumbwa, F. O. The Influence of Leadership on Innovation Processes and Activities. **Organizational Dynamics**, 38(1), 64-72, 2009.

Quinn, James B. Managing Innovation: Controlled Chaos. **Harvard Business Review**, 63(3), 17-28, 1991.

Thompson, A.,A, Peteraf, M, A., Gamble, J., E. & Strickland, A., J. 2012. **Crafting and Executing Strategy**. McGraw-Hill.

West, M., Hirst, G., Richter, A., & Shipton, H. Twelve Steps to Heaven: Successfully Managing Though Developing Innovative Teams. **European Journal of Work ana Organizational Psychology**, 13(2), 269-299, 2004.

รูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
The Collaborative Working Model of Teacher In Secondary School, Northeast Thailand

สุรินธร วังคะฮาด[1]
ยุวธิดา ชาปัญญา[2]
วิชิต กำมันตะคุณ[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการร่วมมือทำงานของครู 2) พัฒนารูปแบบการร่วมมือทำงานของครู 3) ประเมินรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 กลุ่มเป้าหมายคือ โรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี จำนวน 4 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ครู ผู้บริหาร นักเรียนและชุมชน จำนวน 20 คน ระยะที่ 2 กลุ่มเป้าหมายคือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ระยะที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้บริหารและครู จำนวน 20 คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสังเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย 80 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ด้านผู้ปฏิบัติ 2) ด้านการจัดการ 3) ด้านกระบวนการและปฏิสัมพันธ์ 4) การสนับสนุน และ 5) บริบท

คำสำคัญ : รูปแบบการร่วมมือทำงาน, ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This study aimed to 1) study the components of secondary teachers' collaborative working, 2) develop the teachers' collaborative working model for secondary school in northeast Thailand, and 3) evaluate the secondary teacher collaborative working model. This study consisted of three stages.In the first stage, the key informants were 20 administrator, teacher, student and civilians form 4 good practices secondary schools in northeast Thailand. The second, there were 9 experts involved in connoisseurship. The third stage, key informants were 20 administrator and teachers. The research tools were 1) interview forms and collaborative working model evaluation forms. Data were analyzed by using content analysis. Results of the study were as follows:

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
[2] อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

collaborative working model of teacher in secondary school northeast Thailand consisted of 5 main components namely; 1) practitioner, 2) management, 3) procedure and inaction, 4) support, and 5) context.

Keywords: Collaborative Working Model, Secondary Teachers

บทนำ

การพัฒนาการเรียนรู้ของครู และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง แนวคิดการพัฒนาวิชาชีพครูจึงใช้การพัฒนาคุณภาพผลผลิต และนำประสิทธิภาพกระบวนการผลิตมาเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของวิชาชีพ การพัฒนานั้นต้องทำเป็นปกติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อให้ได้คุณภาพของผลผลิตตามเป้าหมาย ครูจึงจำเป็นต้องเรียนรู้หลักการ วิธีการ และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในงานอาชีพ และนำความรู้มาใช้ในงานเพื่อค้นหาความรู้สร้างความรู้ใหม่ ครูยุคใหม่ที่มีประสิทธิผลสูงควรมีลักษณะสามารถปรับตัวได้ มีความสามารถในการปรับหลักสูตรการสอนในเชิงสร้างสรรค์ได้ ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ และสามารถมองอย่างบูรณาการระหว่างวิชาและหลักสูตรได้ ครูต้องสามารถสร้างความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และอุทิศตนเพื่อความรู้ ต้องเรียนรู้ซึมซับประสบการณ์ เพื่อการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การจัดการศึกษาในโรงเรียนเกิดความเปลี่ยนแปลง และมีพัฒนาการอยู่ตลอดเวลา โรงเรียนจึงมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการปฏิบัติงาน ของครูทุกคน โดยมุ่งให้เกิดผลโดยตรงต่อกระบวนการศึกษาเรียนรู้ คุณภาพของโรงเรียนและนักเรียน แนวคิดเกี่ยวกับคณะทำงานจึงถือว่าเป็นพลังที่จะสามารถนำมาสร้างความสำเร็จในการปรับปรุงการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้นการทำงานอาจมีลักษณะคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นตามหมวดวิชาที่เป็นแกนหลัก โดยอาจรวมถึงคณะทำงานวิชาการที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน พัฒนาการประสานงานในเชิงบริหารจัดการ ตลอดจนการสร้างความเข้าใจ การสื่อสารกับผู้ปกครอง การนำแนวคิดเกี่ยวกับการร่วมมือทำงานเป็นทีมมาใช้ในโรงเรียนมีความเหมาะสมภายใต้บริบททางการบริหารในยุคปัจจุบัน และเป็นกุญแจสำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ นวัตกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย การนำเอาความรู้ที่แตกต่างกันมาเชื่อมโยงหรือประสานเข้าด้วยกันให้ได้ผลลัพธ์ที่ได้ขึ้นคือ การแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่แตกต่างจากมุมมองใดมุมมองหนึ่ง สามารถเพิ่มประสิทธิภาพให้สูงขึ้น และทำให้ผู้เรียนใส่ใจการเรียน ซึ่งเมื่อคุณภาพผู้เรียนสูงขึ้นก็เท่ากับเป็นการแก้ปัญหาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การร่วมมือทำงานจึงเปรียบเสมือน “คลังขุมทรัพย์ความรู้” ที่สามารถสร้างขึ้นได้ในแต่ละหน่วยงาน องค์การจึงมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว กล่าวได้ว่าการร่วมมือทำงานสามารถเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสะท้อนประสบการณ์การบริหาร การสร้างเป้าหมายและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีกว่า สอดคล้องกับ Ruth Paradice and others (2007 : 223-226) ที่กล่าวว่าการประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิผล ในการทำงานของครูแต่ละโครงการจะส่งประสิทธิผลให้นักเรียนที่ทำงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับครูในโครงการนั้น ๆ ประสบความสำเร็จด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบของการร่วมมือทำงานของครู
2. พัฒนารูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. ประเมินรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือทำงานของครู วิเคราะห์ และสรุปเป็น กรอบแนวคิดของรูปแบบวิจัย และพัฒนา

กรอบแนวคิดการวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

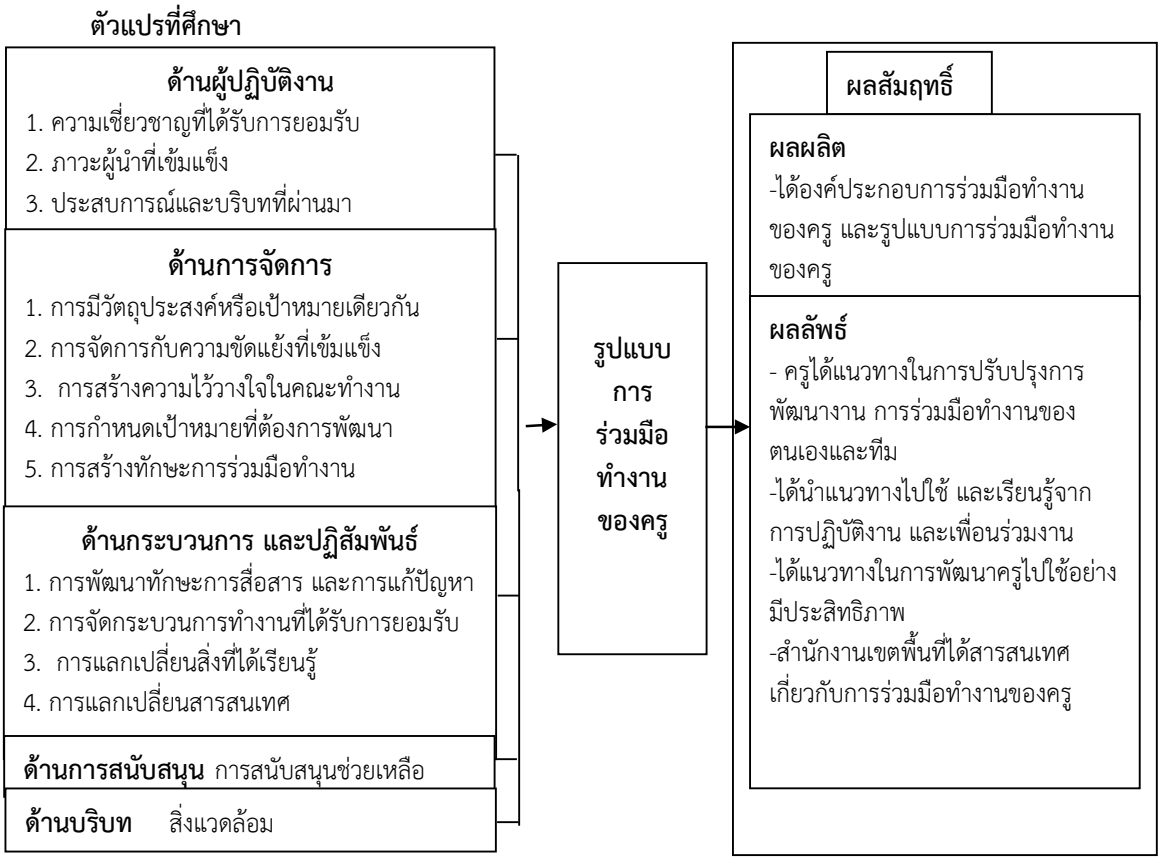

ภาพประกอบ 1 ขอบเขตการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ มีขอบเขตประชากร กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

ประชากร ได้แก่ คณะครู ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 936 โรงเรียน

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

1. ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดเกณฑ์คุณสมบัติกลุ่มเป้าหมายโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี ได้มาโดยการ

เลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนดโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี จำนวน 4 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักคือ คณะครู ผู้บริหาร นักเรียน และชุมชน

2. ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการร่วมมือทำงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และประเมินร่างรูปแบบโดยการประชุมอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) กลุ่มเป้าหมายคือผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ นักการศึกษาระดับชาติ นักการศึกษาระดับ เขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนด

3) ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการร่วมมือทำงานของครู โดยการทดลองใช้รูปแบบในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนดโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Good Practice) เป็นระยะเวลา 2 ภาคเรียน จากนั้นประเมินรูปแบบโดยชุมชนนักปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน และครู รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร, แบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง, เอกสารประกอบการประชุมอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น ประเด็นคำถามประกอบการประชุม แบบประเมิน และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดย การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ค่าความเชื่อมั่น (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation test)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบการร่วมมือทำงานของครู และการศึกษาพหุกรณีจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี จำนวน 4 โรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสร้างร่างรูปแบบ

2. พัฒนารูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และประเมินรูปแบบโดยการประชุมอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ในการนำไปใช้จริง

3. ประเมินรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจัดทำคู่มือ และทดลองใช้รูปแบบในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี 1 โรงเรียน

4. วิเคราะห์ผล สรุปผลการวิจัย และเขียนรายงานการวิจัย

สรุปใจความสำคัญเกี่ยวกับ ระยะ และขั้นตอนการดำเนินการวิจัย, ผลการดำเนินการวิจัย; องค์ประกอบรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, องค์ประกอบหลักของรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, กระบวนการของรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำเสนอดังภาพประกอบ 2- 5 ตามลำดับดังนี้

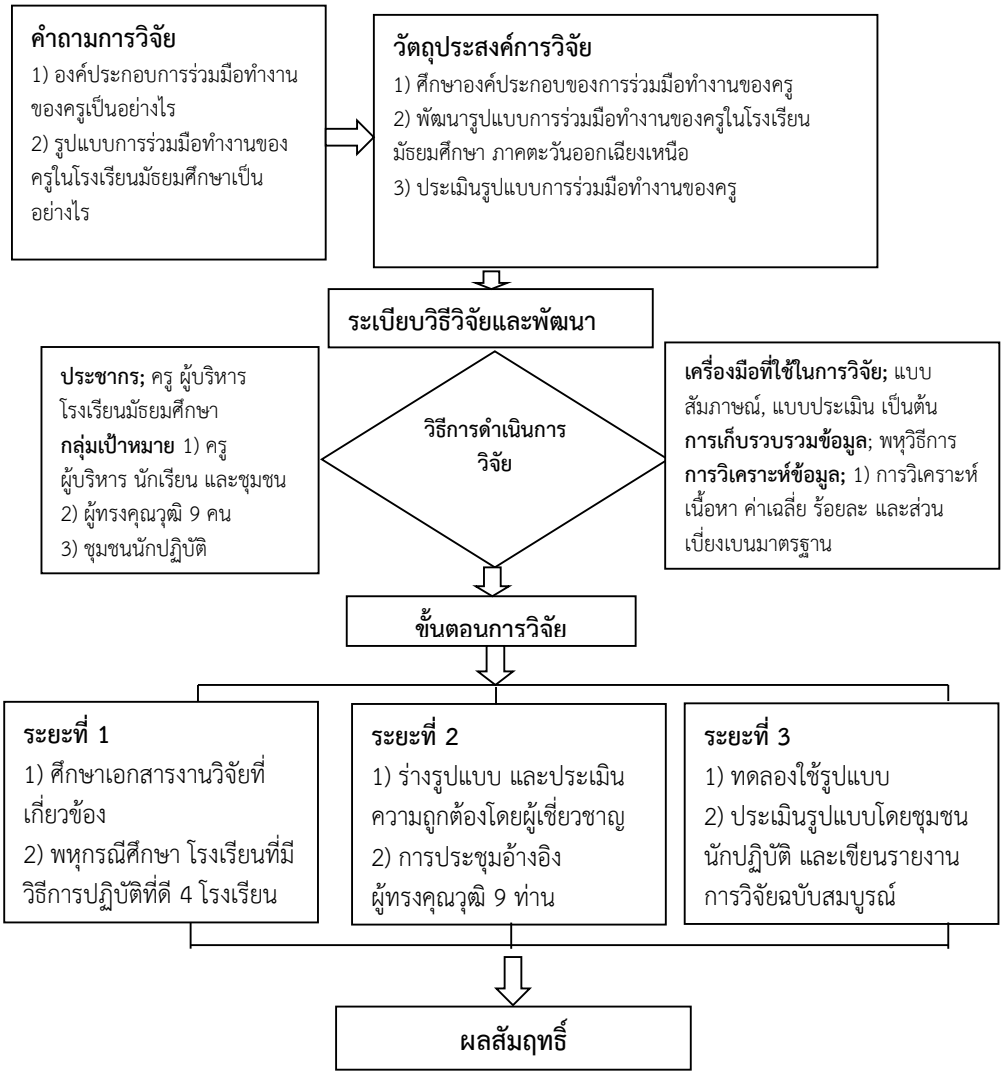
คำถามการวิจัย
1) องค์ประกอบการร่วมมือทำงานของครูเป็นอย่างไร
2) รูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นอย่างไร
วัตถุประสงค์การวิจัย
1) ศึกษาองค์ประกอบของการร่วมมือทำงานของครู
2) พัฒนารูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3) ประเมินรูปแบบการร่วมมือทำงานของครู
ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา
ประชากร; ครู ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
กลุ่มเป้าหมาย 1) ครู ผู้บริหาร นักเรียน และชุมชน
2) ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน
3) ชุมชนนักปฏิบัติ
วิธีการดำเนินการวิจัย
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย; แบบสัมภาษณ์, แบบประเมิน เป็นต้น
การเก็บรวบรวมข้อมูล; พหุวิธีการ
การวิเคราะห์ข้อมูล; 1) การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ขั้นตอนการวิจัย
ระยะที่ 1
1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2) พหุกรณีศึกษา โรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี 4 โรงเรียน
ระยะที่ 2
1) ร่างรูปแบบ และประเมินความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ
2) การประชุมอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน
ระยะที่ 3
1) ทดลองใช้รูปแบบ
2) ประเมินรูปแบบโดยชุมชนนักปฏิบัติ และเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
ผลสัมฤทธิ์

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

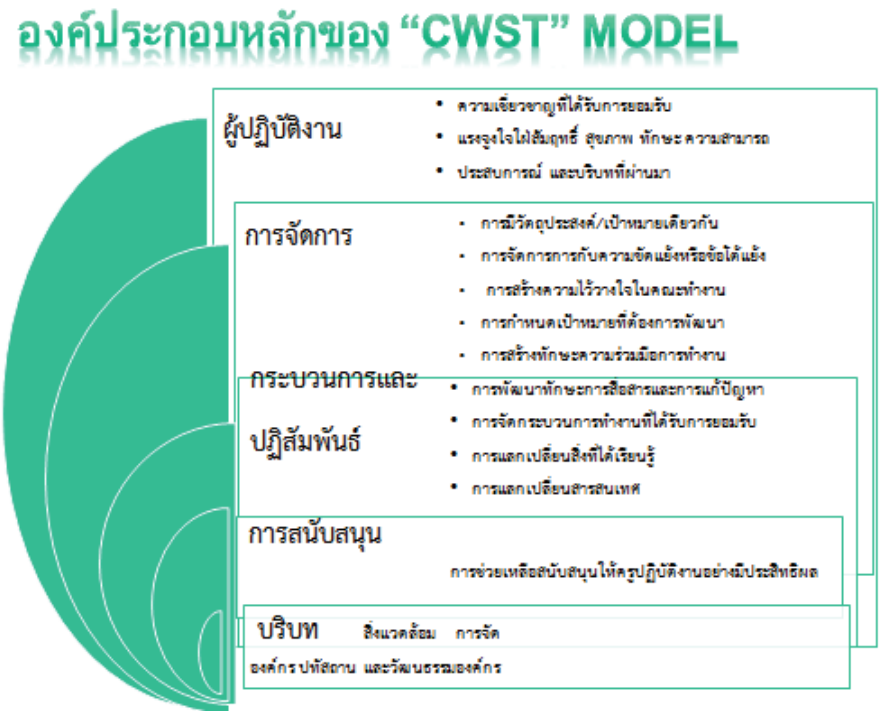

ภาพประกอบ 4 องค์ประกอบหลักของรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

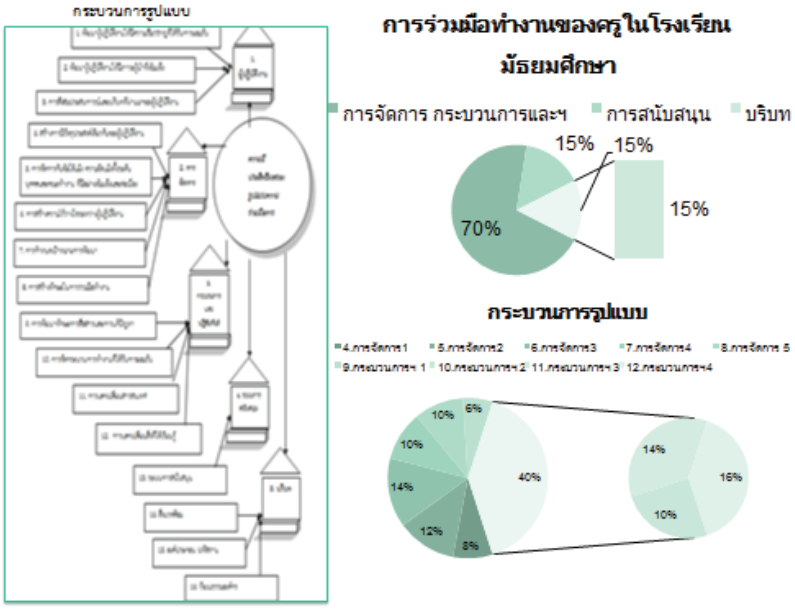

ภาพประกอบ 5 กระบวนการของรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการร่วมมือทำงานของครูประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย 80 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ด้านผู้ปฏิบัติ 3 องค์ประกอบย่อย 12 ตัวชี้วัด 2) ด้านการจัดการ 5 องค์ประกอบย่อย 21 ตัวชี้วัด 3) ด้านกระบวนการและปฏิสัมพันธ์ 4 องค์ประกอบย่อย 22 ตัวชี้วัด 4) การสนับสนุน 1 องค์ประกอบหลัก 5 ตัวชี้วัด 5) บริบท 2 องค์ประกอบย่อย 20 ตัวชี้วัด

2. ผลการพัฒนารูปแบบการร่วมมือทำงานของครูพบว่า 1) องค์ประกอบรูปแบบการร่วมมือทำงานของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา องค์ประกอบการร่วมมือทำงานของครูประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย 80 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ด้านผู้ปฏิบัติ 3 องค์ประกอบย่อย 12 ตัวชี้วัด 2) ด้านการจัดการ 5 องค์ประกอบย่อย 21 ตัวชี้วัด 3) ด้านกระบวนการและปฏิสัมพันธ์ 4 องค์ประกอบย่อย 22 ตัวชี้วัด 4) การสนับสนุน 1 องค์ประกอบหลัก 5 ตัวชี้วัด 5) บริบท 2 องค์ประกอบย่อย 20 ตัวชี้วัด จากแนวคิดเชิงทฤษฎี พหุกรณีศึกษา และการประชุมอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิมีความสอดคล้องผลการประเมินจากการประชุมอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ในการนำไปใช้จริง มีค่ามากกว่าร้อยละ 50 ทั้ง 3 รายการ สรุปได้ว่ายอมรับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของรูปแบบในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านความเป็นประโยชน์ใน การนำไปใช้ได้จริงมากที่สุด และสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติมตัวชี้วัดของรูปแบบ 2 ตัวชี้วัด คือ 1) การสร้างบรรยากาศ ในการทำงานร่วมกัน อบอุ่นเป็นพี่เป็นน้อง และ 2) ห้องเรียน โรงเรียน สะอาดร่มรื่น และมีความปลอดภัยสูง

3. ผลการประเมินรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยชุมชนนักปฏิบัติเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการยอมรับรูปแบบการร่วมมือทำงานของครู ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย 80 ตัวชี้วัด พิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายด้านขององค์ประกอบ และตัวชี้วัดมีค่า 3.51 ขึ้นไป

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ไม่เกิน 1 พบว่า ยอมรับด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ในการนำไปใช้จริงของรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทุกองค์ประกอบและทุกตัวชี้วัด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านผู้ปฏิบัติงาน ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ และชุมชนนักปฏิบัติด้านการจัดการมีความสอดคล้องกันคือ โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในระดับมาก ระบบประสิทธิผลของการร่วมมือทำงานของครูมืออยู่ในชุมชนการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ เกิดขึ้นโดยการลงมือปฏิบัติที่ต้องมีการเตรียมการ หรือการกระทำ ที่ต้องกระตุ้นให้เกิดอย่างยิ่งในโรงเรียนมัธยมศึกษา การเพิ่มการเรียนรู้และคุณภาพของนักเรียนให้สูงขึ้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีรูปแบบการนิเทศติดตาม ประเมินผลและพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครูมีต้นแบบการทำงานที่ดี และเป็นแบบอย่างที่ดี เจตคติและประสบการณ์ของครูส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของครู และมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานสอนของครูแต่ละวัน

2. ด้านการจัดการ ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ และชุมชนนักปฏิบัติด้านการจัดการมีความสอดคล้องกันคือ โดยรวมมี ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในระดับมาก การเรียนรู้ร่วมกันเป็นการศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่ม ส่วนการเป็นพี่เลี้ยงเป็นระบบการสอนที่เป็นคู่ ครูและเพื่อนร่วมงานวางแผนในการสอนหรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งมีลักษณะสำคัญที่มีอิทธิพลใน การส่งเสริมความร่วมมือการทำงานของครูในโรงเรียน วิธีการที่ดีที่สุดที่ช่วยให้ครูร่วมมือทำงานกันคือ ความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองและงานและการสร้างโอกาสในการเรียนรู้จากกันและกัน ครูผู้นำจะประสบผลสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือการทำงาน การสนับสนุนช่วยเหลือ ความไว้วางใจ การสร้างพลังร่วมกับคนอื่น ๆ รวมทั้งสภาพการเสริมสร้างแรงจูงใจใน การปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในระดับมากคือ การรับรู้ของครูและลักษณะงาน องค์การที่มีระบบที่ดีที่สุดต้องมีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการทำงานเพื่อศักยภาพในการปฏิบัติงานของครูให้สูงขึ้นได้ การพัฒนาการทำงานตามวัตถุประสงค์ของครูตามปกติเป็นชุมชนนักปฏิบัติที่มีการแลกเปลี่ยนความสนใจ และเป้าหมายที่ทำหรือเรียนรู้ที่จะทำ สิ่งเหล่านั้น ให้ดีขึ้นร่วมกันใน การพัฒนาองค์ความรู้ วิธีปฏิบัติงาน การปฏิบัติตน ที่ได้หรือสูงกว่ามาตรฐานการปฏิบัติงาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพครูจนเป็นวัฒนธรรมการปฏิบัติงานเป็นคณะทำงานของครูที่มีประสิทธิผลโดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องสำคัญ ๆ วัฒนธรรมการทำงานเป็นคณะทำงานของครู วัฒนธรรมของคณะทำงานของการแลกเปลี่ยนความเชื่อ และค่านิยมของระบบการยอมรับในวิถีสังคมที่แท้จริง

3. ด้านกระบวนการ และปฏิสัมพันธ์ ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ และชุมชนนักปฏิบัติด้านกระบวนการ และปฏิสัมพันธ์มีความสอดคล้องกันคือ 1) โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในระดับมาก สอดคล้องกับองค์ประกอบย่อยการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการแก้ปัญหาโดยรวมพบว่าความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในระดับมาก 2) องค์ประกอบย่อยการจัดกระบวนการทำงานที่ได้รับการยอมรับ โดยรวมพบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในระดับมาก 3) องค์ประกอบย่อยการแลกเปลี่ยนสารสนเทศโดยรวม พบว่าความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในระดับมาก 4) องค์ประกอบการแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้โดยรวมพบว่าความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ของครู และการร่วมมือทำงานในการพัฒนานวัตกรรมของทีม การเรียนรู้ การร่วมมือทำงานของครู และบริบทสำหรับการเรียนรู้ และการร่วมมือทำงาน การร่วมมือทำงานในรูปแบบต่าง ๆ จะมีลักษณะของการ “แลกเปลี่ยน” มีลักษณะที่เฉพาะแตกต่างกันตามเนื้อหา และจุดมุ่งหมายของการแลกเปลี่ยน ชนิดการแลกเปลี่ยนที่แตกต่างกันจะมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้

ของครู เป็นผลให้ต้องมีการคิดทบทวนเกี่ยวกับศาสตร์หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ภายในของการร่วมมือทำงาน และความสัมพันธ์ระหว่าง การเรียนรู้กับการร่วมมือทำงาน ผลของการปฏิบัติงานอาจเป็นการร่วมมือทำงานในการสร้างนวัตกรรม ทีมที่มีการรวมตัวกันแบบชั่วคราว และสมัครใจมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมืออาชีพ

4. ด้านการสนับสนุน ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ และชุมชนนักปฏิบัติด้านการสนับสนุนมีความสอดคล้องกันคือ โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการจัดเวลาให้ครูเตรียมการสอนหรือพัฒนาตนเองมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ในการนำไปใช้จริงมากที่สุด สิ่งสำคัญที่ทำให้ครูผู้นำประสบผลสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริมวัฒนธรรมการร่วมมือทำงาน การสนับสนุนช่วยเหลือ ความไว้วางใจ การสร้างพลังร่วมกับคนอื่น ๆ เพื่อนำและสนับสนุนผู้บริหารในความรับผิดชอบต่องานต่าง ๆ ของโรงเรียน อาทิ การแลกเปลี่ยนพลังอำนาจ และช่วยเหลือในกิจกรรมสร้างภาวะผู้นำให้กับครูคณะทำงานกิจกรรมสร้างภาวะผู้นำควรช่วยเหลือสนับสนุนให้กับครูที่มีความพร้อมหรือสามารถพัฒนา ความรู้หรือความเชี่ยวชาญให้สามารถสร้างชิ้นงานชั้นนำตามความคาดหวัง ความถนัดของตนเอง

5. ด้านบริบท ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ และชุมชนนักปฏิบัติด้านบริบท มีความสอดคล้องกันคือโดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในระดับมาก โรงเรียนควรมีการสะท้อนผลข้อมูล และเสนอแนะอย่างเชี่ยวชาญจากชุมชน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการทำงานของครูในระดับมากได้แก่ ด้านระบบการบริหารจัดการโรงเรียน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ถูกลักษณะและปลอดภัย และความพึงพอใจด้านการได้รับการตอบแทนการทำงาน และปัจจัยที่ส่งผลคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยด้านงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ปัจจัยด้านระบบการบริหารจัดการในโรงเรียน และปัจจัยด้านภาระหน้าที่พิเศษ และ การสร้างความสุขในที่ทำงานทำให้การบริหารองค์กรเป็นไปด้วยความราบรื่น ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ลดความเครียดและความขัดแย้งในองค์กร และทำให้การปฏิบัติงานซึ่งช่วยให้ความสำเร็จอย่างยั่งยืน การปฏิบัติงานที่มีการพัฒนาสูงจะสะท้อนการร่วมมือทำงานที่มีความกระจ่างชัดของภาระงานหลัก หรือภาระงานรอง และการสร้างภาพความสำเร็จของการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกันของครูเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาสู่ครูมืออาชีพ ประสิทธิภาพ การร่วมมือทำงานของครูเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพ คุณภาพการจัดการศึกษา และคุณภาพผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนของโรงเรียน ความสามารถขององค์กรในการสนับสนุนสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อความร่วมมือการทำงานคือ สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติทำงานอย่างมีความตระหนักมากยิ่งขึ้น

6. ผลการประเมินรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการยอมรับรูปแบบจากผลการวิจัยที่ค่าเฉลี่ย และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวชี้วัดโดยรวมของรูปแบบการร่วมมือการทำงานของครูโดยรวมที่ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก็ไม่เกิน 1 ทำให้รูปแบบได้รับการยอมรับเป็นผลมาจากกระบวนการวิจัย และพัฒนาในแต่ละขั้นตอนมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ เริ่มจากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ครอบคลุมประเด็นการตรวจสอบคุณภาพ ความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้วยการดูแลอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ที่ปรึกษา การตรวจและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ การทดลองใช้และสะท้อนผลโดยผู้ใช้ การหลอมรวมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานทั้งหมด เข้าด้วยกันเพื่อการทำงานร่วมกัน ธร สุนทรยุทธ (2551: 113) ที่กล่าวว่าทรัพยากรสภาพแวดล้อมหากมีความสมบูรณ์แล้วจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยนำเข้าเพื่อความสำเร็จขององค์การกล่าวคือเมื่อมีทรัพยากรมากก็สามารถนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้ง่ายขึ้น และ Rosenshine (1988 : 75-92); Anderson (1982: 368-420) ที่กล่าวว่ารูปแบบกระบวนการสอนของครู ที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่มี

ประสิทธิผลคือบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้น ห้องเรียนที่มีประสิทธิผลคือ อบอุ่น เอื้อหรือสนับสนุนคุณลักษณะ ความคาดหวังที่สูง คุณครูต้องมีความกระตือรือร้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ O'Neill (1994: 104) ที่กล่าวว่าสิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นแหล่งหรือจุดเริ่มต้นของค่านิยม ปทัสถาน และพฤติกรรมซึ่งจะนำไปสู่วัฒนธรรมของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำรูปแบบไปใช้ 1) ในการสร้างองค์กรให้เกิดการร่วมมือทำงานของครู ผู้ปฏิบัติงานต้องเปิดใจยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสร้างความก้าวหน้าในวิชาชีพครู 2) ด้านกระบวนการ และปฏิสัมพันธ์เริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ พัฒนาการปฏิบัติงาน การปฏิบัติตนที่ได้มาตรฐาน หรือสูงกว่ามาตรฐาน ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเชี่ยวชาญและได้รับการยอมรับมากขึ้น 3) ด้านการสนับสนุน การทำงานของครูจะต้องจัดระบบการสนับสนุนช่วยเหลือโดยสร้างแรงจูงใจภายในให้ครูผู้ปฏิบัติงานดึงศักยภาพที่ตนเองออกมาใช้ในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ 4) ด้านบริบท โรงเรียนจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขในการทำงาน ร่มรื่นปลอดภัย ปรับสร้างองค์ประกอบ ปทัสถาน และวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่ความยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อระบบ และกระบวนการของรูปแบบการร่วมมือทำงานของครูมีประสิทธิผล 2) ควรมีการศึกษาวิจัยวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลโดยอ้อมต่อกระบวนการของรูปแบบการร่วมมือทำงานของครู

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีโดยความกรุณาช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวธิดา ชาปัญญา ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ดร.วิชิต กำมันตะคุณ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์ ประธานกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธันยาภรณ์ นวลสิงห์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวธิดา ชาปัญญา, และดร.วิชิต กำมันตะคุณ คณะกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่านซึ่งได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คัมภีรปกรณ์, รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดถา, ดร.ดิเรก พรสีมา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.กชพร นำนาผล, ดร.ตวง อันทะไชย, ดร.อรทัย มูลคำ, ดร.ปรีดา ลำมะนา, ดร.ศิริวรรณ อาจศรี และดร.หฤษฎ์ พฤกษกรรม ที่ให้ความกรุณาผู้วิจัยอย่างยิ่งในการประชุมอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) ในการประเมินของรูปแบบ ที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นคุณค่าต่อการวิจัยพัฒนารูปแบบการร่วมมือทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารอ้างอิง

ธร สุนทรายุทธ. **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป: ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา** กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์, 2551.

Adrianna J. Kezar and Jaime Lester. **Organizing Higher Education for Collaboration: a Auide for Campus Leaders**, Jossey-Bass; A Wiley Imprint, The United of America, 2009.

Anderson, C. S. The Search for School Climate: A Review of the Research. **Review of Educational Research**, 52(1982): 368-420.

Harshada Patel and others. Factors of Collaborative Working: A framework for a collaboration model. **Applied Ergonomic**, 43(2012): 1-26.

Mona Mourshed and others. **How The World's Most Improved School Systems Keep Getting Better** London: McKinsey & Company, 2010.

O'Neill, J. **Organizational structure and culture**. Harlow: Longman, 1994.

Rosenshine, B. Explicite Teaching. **Talk to Teachers**. New York: Random House, 1988: 75-92.

Ruth Paradice and others. "2007-Developing Successful Collaborative Working Practices for Children with Speech and Language Difficulties: a Pilot Study". **Child Language Teaching and Therapy**, SAGE Publications, 23(2): 223-236.

การพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี และแนวทางการนำไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

A Development of Good Human Resource Management Indicators and Implementation Guidelines for Primary Schools Under Office of the Basic Education Commission

วัชรินทร์ สอนพูด[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือประเมินและพัฒนาการจัดการที่ดีในโรงเรียน 2) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักการบริหารงานบุคคลที่ได้จากการพัฒนากับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการนำตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา แบ่งขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัด การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการสนทนากลุ่ม ประชากรได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2560 รวมทั้งสิ้น 28,358 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง สุ่มโดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie& Morgan) ได้จำนวน 464 โรงเรียน แล้วดำเนินการแบ่งสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนตามสำนักงานศึกษาธิการภาค เขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนหรือครูที่รักษาราชการแทนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัด ได้ตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 5 ด้าน 115 ตัวชี้วัด มีรายละเอียดดังนี้ ตัวชี้วัดด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดี จำนวน 23 ข้อ ตัวชี้วัดด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่ดี จำนวน 22 ข้อ ตัวชี้วัดด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่ดี จำนวน 27 ข้อ ตัวชี้วัดด้านวินัยและการรักษาวินัยที่ดี จำนวน 24 ข้อ และตัวชี้วัดด้านการออกจากราชการที่ดี จำนวน 19 ข้อ

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี ผลปรากฏว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ : การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัด, แนวทางการนำตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

[2]อาจารย์สาขาวิชาภาวะผู้นำและการบริหาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

3. แนวทางการนำตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา ปรากฏว่า โรงเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้เรียงลำดับความสำคัญก่อน - หลังตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ และข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสนทนากลุ่ม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีต่อไป

Abstract

The purposes of this research were 1) to create and develop indicators of a good human resource management for primary schools under Office of the Basic Education Commission that can be used as a tool to evaluate and develop good management in schools; 2) to test the consistency of a confirmatory factor analysis model of good human resource management indicators; and 3) to study guidelines for an implementation of good human resource management indicators in primary schools. This study was divided into 3 steps including a creation and development of indicators, a test for a consistency of confirmatory factor analysis model, and a focus-grouped discussion. The population of this study were 28,358 primary schools under Office of the Basic Education Commission. The participants of this study were 464 primary schools received from a sampling using Krejcie & Morgan' s formula. Then, a multi-stage sampling was conducted at Regional Education Offices, Educational Service Areas, and primary schools. School executives or acting school executives were asked to complete a questionnaire. A 5-points rating scale questionnaire with 0.87 of reliability was used as a research tool.

The study found that:

1. The 115 indicators of good human resource management in 5 dimensions for primary schools were created and developed as following: 23 items for a good manpower planning and positioning; 22 items for a good recruitment and appointment; 27 items for an efficiency strengthening of a good practice; 24 items for a good discipline maintaining; and 19 items for a good retirement.

2. In term of a consistency testing, the study showed that the confirmatory factor analysis model of good human resource management indicators developed by the researcher was consistent with the empirical data.

3.According to guidelines for an implementation of good human resource management indicators in primary schools, the study revealed that the primary schools could apply these indicators based on the priority of importance owing to a factor loading of each indicator. Further, the primary schools are able to apply recommendations for a good human resource management provided by experts due to a focus-grouped discussion.

Keywords : create and develop indicators , study guidelines for an implementation of good human resource management indicators in primary schools**.**

บทนำ

เนื่องจาก “ครู” คือทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนที่สำคัญ เป็นปูชนียบุคคลที่สาธารณชนทั่วไปให้การยกย่องเคารพบูชา และเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) จึงควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้เป็นผู้มีวินัยและจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน มีภาวะผู้นำ เป็นต้นแบบในสิ่งที่ดีๆให้กับนักเรียนและสังคม แต่ปัจจุบันจะมีผู้บริหารโรงเรียน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ไม่ตระหนักหรือยึดหลักธรรมาภิบาล มีความย่อหย่อนในเรื่องของวินัย ธรรมจรรยาและจรรยาบรรณวิชาชีพของตน ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นหรือองค์กร (นงลักษณ์ ศุภโสภณ. 2549 : บทคัดย่อ) สภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รณกฤต รินทะชัยจึงได้สรุปปัญหาไว้ดังนี้ รณกฤต รินทะชัย (2557: 7 - 9)

1. ด้านอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งหลักเกณฑ์การกำหนดตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีความเหมาะสมกับบริบทหลายโรงเรียนเพราะการกำหนดจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ถูกกำหนดโดยจำนวนนักเรียนและจำนวนห้องเรียน ดังนั้นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนและห้องเรียนมากจำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนก็จะมีจำนวนมากด้วย ซึ่งจะไม่ประสบปัญหาการบริหารจัดการภายในโรงเรียนและไม่มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ส่วนโรงเรียนที่มีขนาดเล็กจำนวนนักเรียนน้อยและห้องเรียนน้อยจะมีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวนน้อยด้วย จะมีปัญหาการบริหารในโรงเรียนเพราะภารกิจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีภารกิจในการจัดการศึกษาเหมือนกัน โรงเรียนขนาดเล็กก็จะมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ครูไม่ครบชั้น ไม่ครบกลุ่มสาระ จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโรงเรียนขนาดใหญ่ขึ้นปัญหาคือบุคลากรอาจไม่ครบตามภารกิจของงานหรือไม่ครบตามที่โรงเรียนต้องการ ก็จะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเช่นกัน

2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งโรงเรียนได้รับการบรรจุแต่งตั้งการโยกย้ายข้าราชการครูไม่ตรงความต้องการของโรงเรียน คือไม่ตรงวิชาเอกตามกลุ่มสาระที่โรงเรียนต้องการ ทำให้เกิดปัญหาการบริหารบุคคลภายในโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนไม่เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา โรงเรียนไม่มีอำนาจในการกำหนดอัตรากำลังและการสรรหามีปัญหาการบริหารบุคคลในโรงเรียน โรงเรียนขาดความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล เพราะโรงเรียนเป็นนิติบุคคลควรจะเป็นผู้บริหารงานบุคคลเอง แต่โรงเรียนต้องปฏิบัติตามกรอบงานของหน่วยงานต้นสังกัดที่กำหนด ทำให้โรงเรียนไม่เกิดความเป็นอิสระความคล่องตัวในการบริหารจัดการงานบุคคลในโรงเรียนได้เต็มที่

3. ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติข้าราชการ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ จึงทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการไม่ดีพอเพราะจากความไม่ยุติธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติราชการเพื่อประกอบการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนปัญหาครูไม่ตั้งใจสอน การขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยละเลยการปฏิบัติหน้าที่หลักของตนเอง งานการสอนและงานที่ได้รับมอบหมายทำให้งานในหน้าที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา การแบ่งภาระงานในโรงเรียนไม่มีความเหมาะสมชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสับสน ทำงานไม่เต็มศักยภาพ

4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ แนวทางการปฏิบัติใหม่ๆทำให้เกิดข้อขัดข้องใจในการดำเนินการหรืออาจทำให้การกระทำผิดวินัยหรือจรรยาบรรณวิชาชีพครู ผู้บริหารประพฤติตนไม่เป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น

5. ด้านการออกจากราชการ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาบางคนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องของการออกจากราชการ เช่น การเกษียณอายุราชการ ทำให้ไม่ได้เตรียมตัวเตรียมใจในการพ้นวัยเกษียณอายุราชการ และมีความล้าหลังไม่ทันต่อเหตุการณ์ เกิดความเหนื่อยล้าในการ

ทำงาน การไม่เข้าใจในสิทธิประโยชน์ที่ตนเองพึงได้รับตามกฎหมายหลังเกษียณอายุราชการ ครูเกษียณแล้วโรงเรียนขนาดเล็กไม่ได้อัตราตำแหน่งคืนมา

แม้แต่การบริหารบุคคลด้านอื่นยังพบปัญหาพฤติกรรมการกระทำของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน อาทิ ผู้บริหารไม่กล้าพอที่จะให้โทษบุคคลที่กระทำความผิด การบริหารโรงเรียนยังใช้ระบบอุปถัมภ์ ผู้บริหารไม่กล้าตัดสินใจหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ กฎ ข้อบังคับ โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการด้านการบริหารบุคคลที่เบ็ดเสร็จเองได้หรือไม่สามารถดำเนินการบริหารงานบุคคลที่สมบูรณ์แบบได้ ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน การสรรหาไม่ผ่านสื่อต่างๆที่หลากหลาย การธำรงรักษาบุคลากรไม่มีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม ไม่มีเครื่องมือการประเมินบุคลากรที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย คณะกรรมการไม่มีการติดตามตรวจสอบการทำงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการประเมินบุคลากรในโรงเรียนไม่มีความเป็นธรรม ยุติธรรม น่าเชื่อถือ และเปิดเผยความจริง ฐิติยา ปทุมราษฎร์ และจิณณวัตร ปะโคทัง (2557 : บทคัดย่อ) ขณะเดียวกันการบริหารจัดการงานบุคคลในโรงเรียนยังพบหลายปัญหาได้แผ่ขยายลุกลามเข้ามาสู่โรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐอย่างน่าตกใจ มีความสลับซับซ้อนและยากแก่การตรวจสอบสภาพปัญหาและพฤติกรรมที่พบ ได้แก่ การทำหรือใช้เอกสารปลอม การใช้เวลาไปหาประโยชน์แก่ตนเอง การออกคำสั่งสถานศึกษาที่ขัดต่อระเบียบกฎหมายการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติโดยทุจริต การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ กระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียน การพิจารณาความดีความชอบขัดต่อหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการการประพฤติมิชอบในการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียน การเรียกร้องการรับเงินหรือยอมจะรับเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ การเบียดบังยักยอกหรือนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัวโดยทุจริต การใช้ข้อสอบเอื้อเฉพาะผู้ที่ตนหรือพวกพ้องตนได้รับผลประโยชน์และการเสนอผลงานเลื่อนวิทยฐานะอันเป็นเท็จ ประกอบ กุลเกลี้ยง (2550 : บทคัดย่อ)

ด้วยเหตุนี้ การบริหารงานบุคคลจึงเป็นหัวใจการบริหารไม่ว่าหน่วยงานประเภทใด หากการบริหารงานบุคคลบกพร่อง หน่วยงานนั้นจะเจริญก้าวหน้าได้ยากเพราะว่าบุคคลเป็นผู้ปฏิบัติงาน ผลงานจะดีจะเสียอยู่ที่บุคคลที่ทำงาน ถ้าบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานขวัญไม่ดี ไม่มีกำลังใจ ไม่มีสมรรถภาพ ผลงานก็จะบกพร่อง แต่ถ้างานบุคคลมีการบริหารจัดการที่ดีได้รับความสำเร็จ บุคคลทุกฝ่ายจะร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ภิญโญ สาธร และณัฐนิกา คุปรัตน์ (2527 : 1)

จากเหตุผลในข้อเท็จจริงของสภาพปัญหา และความสำคัญของปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและเลือกศึกษาประเด็นที่สอดคล้องกับภาวะผู้นำและการบริหารในการพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี และแนวทางการนำไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นองค์ความรู้และทุนทางปัญญาที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีในโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกมิติ โดยเฉพาะการทำให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นบุคลากรภาครัฐยึดประโยชน์สุขของประชาชนเป็นเป้าหมายหลักในการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานด้านบุคคลของโรงเรียน ที่มีการสร้างองค์ความรู้การบริหารจัดการตามหลักการบริหารจัดการที่ดีให้ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย อันส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือประเมินและพัฒนาการจัดการที่ดีในโรงเรียน

2) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักการบริหารงานบุคคลที่ได้จากการพัฒนากับข้อมูลเชิงประจักษ์

3) เพื่อศึกษาแนวทางการนำตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แยกตามขนาด / สำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ภาค ในปีการศึกษา 2560 รวมทั้งสิ้น 28,358 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา กระบวนการบริหารงานบุคคล 5 ด้าน คือ 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) การออกจากราชการ ผนวกกับหลักการบริหารจัดการที่ดี 6 ประการ คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องต่างๆ นำมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีหัวข้อหลัก คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2551 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ได้แก่ แนวคิดว่าด้วยการกระจายอำนาจแนวคิดของการบริหาร แนวคิดของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ขอบข่ายของการบริหารโรงเรียน แนวคิดของการบริหารงานบุคคล ทฤษฎีของการบริหารงานบุคคล

หลักการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ได้แก่ หลักการในการบริหารงานบุคคล วัตถุประสงค์ในการบริหารงานบุคคล ความสำคัญในการบริหารงานบุคคล กระบวนการในการบริหารงานบุคคล กลยุทธ์การนำนโยบายทางการศึกษาไปปฏิบัติ

การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการวินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยในประเทศ และ งานวิจัยต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 28,358 โรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560 : 33) ทั้งนี้ กำหนดประชากรเป็นหน่วยโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกน(Krejcie& Morgan) จำนวน 464 โรงเรียนซึ่งได้มาโดยทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi -Stage Random Sampling) โดยแบ่งชั้นที่1 ตามสำนักงานศึกษาธิการภาคจากจำนวน 18 ภาค ได้ 9 สำนักงานศึกษาธิการภาค ชั้นที่ 2 สุ่มจังหวัดใน 9 สำนักงานศึกษาธิการภาค ได้ 9 จังหวัด และสุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน 9 จังหวัด จากนั้นสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสมในการเป็นตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากตัวชี้วัดที่ผ่านการพัฒนาแล้ว ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1. ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดประเมินรวมค่า (summated rating scale) ประกอบด้วยข้อความและมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับเดียว แบบสอบถามชุดนี้ครอบคลุมหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก กับหลักการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี 2. การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยง (reliability) โดยการนำตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีที่ได้จากการพัฒนาตัวชี้วัดแล้ว มาจัดทำเป็นแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Congruence : IOC) ขอความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามในแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ได้วิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std. Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficiency) ค่าดัชนี KMO (Kaiser -Meyer - Olkin Measure of Sampling Adequacy ค่าสถิติของ Bartlett ' Test of Sphericity ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom :df) ค่า Factor loading ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index = GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index = AGFI) และค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Square Error of Approximation : RMSER)

ขั้นตอนการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัด ดำเนินการ 3 ขั้น คือ ขั้นสร้างกรอบแนวคิด ขั้นการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและขั้นสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ(In-depth – Interview) ระยะที่ 2 การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการนำตัวชี้วัดไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ผลการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัด

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดี โมเดลการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่ดีโมเดลการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่ดี โมเดลวินัยและการรักษาวินัยที่ดี และโมเดลการออกจากราชการที่ดี พบว่าทุกโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงว่ายอมรับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดทั้ง 5 ด้าน รวม 115 ตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญขององค์ประกอบย่อย ทั้ง 30 องค์ประกอบย่อย ในแต่ละด้านได้ดังนี้

1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดี มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่1)ผู้บริหารปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากฎ ก.ค.ศ. ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลอย่างเคร่งครัด 2) ผู้บริหารปฏิบัติงานอย่างเที่ยงธรรม และซื่อสัตย์ สุจริต 3) ผู้บริหารวางตัวเป็นกลาง มีจิตสำนึกในบทบาท

หน้าที่ และเป็นแบบอย่างที่ดี 4) ผู้บริหารนำแผนอัตรากำลังไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียนเป็นสำคัญสูงสุด 5) ผู้บริหารยึดหลักเกณฑ์ และแนวทางที่ดีในการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งตามอำนาจหน้าที่ที่ยุติธรรมกับทุกฝ่าย

2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่ดี มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสูด 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการอย่างเปิดเผยไม่ถูกครอบงำจากอิทธิพลใดๆ 2) ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด 3) ผู้บริหารให้คำแนะนำการปฏิบัติงาน การปฏิบัติตน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาอย่างเข้ม 4) ผู้บริหารยึดมั่นอุดมการณ์ ความเที่ยงตรงในการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง เป็นที่ไว้วางใจ มีความเชื่อมั่นจากทุกฝ่าย 5) โรงเรียนมีขั้นตอน วิธีการ แนวปฏิบัติในการสรรหาและรับการบรรจุและแต่งตั้งบุคลากร ถูกต้อง เป็นธรรม และตรวจสอบได้

3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดี มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสูด 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารยึดหลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานบุคคลที่เที่ยงตรงและเป็นธรรม 2) ผู้บริหารวางตนเหมาะสมเป็นที่เคารพ ยกย่องเชื่อถือ และเป็นที่เลื่อมใสศรัทธา 3) ผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ทุ่มเท อุทิศตนและเสียสละ 4) ผู้บริหารสร้างความตระหนักในการเชื่อมโยงนวัตกรรมสู่ระบบการบริหารจัดการที่ดี 5) ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนและเสริมสร้างขวัญกำลังใจการปฏิบัติงาน

4. ด้านวินัยและการรักษาวินัยที่ดี มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสูด 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารและบุคลากรประพฤติปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ดีเป็นที่ยอมรับในโรงเรียนและชุมชน 2) ผู้บริหารและบุคลากรทุกคน มีความรักความศรัทธาในวิชาชีพ 3) ผู้บริหารปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ร.บ.สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง4)ผู้บริหารประพฤติดีเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 5) ผู้บริหารและบุคลากรดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ด้านการออกจากราชการที่ดี มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ชีวิตเรียบง่ายและอยู่เย็นเป็นสุข 2) โรงเรียนธำรงรักษาบุคลากรที่มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณภาพ 3) ผู้บริหารมีความเมตตากรุณาต่อบุคลากรที่เกษียณอายุราชการในเรื่องการประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 4) ผู้บริหารและบุคลากรจัดกิจกรรมส่งผู้เกษียณราชการกลับถึงบ้านด้วยความอบอุ่น 5) ผู้บริหารและบุคลากรจัดกิจกรรมแสดง มุทิตาจิตต่อผู้ที่เกษียณราชการ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2) แนวทางการนำตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งในแต่ละส่วนมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1 การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีได้ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดี 6 องค์ประกอบดังนี้

1.1.1 องค์ประกอบหลักนิติธรรมด้านการวางแผนวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดี จำนวน 3 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

กฎ ก.ค.ศ. ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวกับกาบริหารงานบุคคลอย่างเคร่งครัด โรงเรียนจัดทำแผนอัตรากำลังบุคคลและกำหนดสาขาวิชาเอกโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางหลักเกณฑ์ วิธีการ ที่ ก.ค.ศ. กำหนดและ นโยบาย กศจ. และโรงเรียนเสนอแผนอัตรากำลังต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง จากผลทั้ง 3 ตัวชี้วัดนั้นมีเหตุผลที่สนับสนุนและยืนยันได้ว่า กระบวนการวางแผนการกำหนดอัตรากำลังบุคลากรภาครัฐมีความสำคัญมากเพราะต้องยึดระเบียบกฎหมายเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่าการใช้ดุลยพินิจหรือตามอำเภอใจ โดยมีการวางมาตรฐานการปฏิบัติงานในแต่ละภารกิจไว้ชัดเจน ทำให้การใช้ระเบียบกฎหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนอาจลดลงไป สอดคล้องกับหลักการของอรพินท์ สพโชคชัย (2558 :15) ที่ยืนยันการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในด้านกฎหมายที่ยุติธรรม การปกครองประเทศจะต้องใช้กฎหมายเป็นบรรทัดฐานและทุกคนต้องเคารพกฎหมาย โดยที่กรอบกฎหมายที่ใช้ต้องมีความยุติธรรมและถูกบังคับใช้กับกลุ่มต่าง ๆ อย่างเสมอภาค สอดคล้องกับวิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 3) ที่กล่าวถึงความหมายของการบริหารบุคคลว่า กระบวนการการดำเนินงานให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน (Planning) การจัดการองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) และสอดคล้องกับงานวิจัยของHyden (cited in Kgare,2004 :164) ที่ค้นพบว่า คุณลักษณะของระบบการปกครองธรรมาภิบาล ต้องประกอบด้วย ระบบการบริหารงานด้วยอำนาจหน้าที่ที่ถูกต้องตามกฎหมายยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม รวมทั้งการนับถือเกียรติของผู้อื่นและสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของณรงค์ แผ้วพลสง (ณรงค์ แผ้วพลสง,2561, กุมภาพันธ์ 23) ความว่าด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดี มีความเห็นในส่วนของหลักนิติธรรมตัวชี้วัดผู้บริหารโรงเรียนต้องระบุถึงการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ให้เป็นไปตามการกำหนดตำแหน่งและความเห็นชอบของ ก.ค.ศ. และระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

1.2 องค์ประกอบหลักคุณธรรมด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดี จำนวน 5 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานอย่างเที่ยงธรรม และซื่อสัตย์ สุจริตผู้บริหารยึดหลักเกณฑ์ และแนวทางที่ดีในการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ตามอำนาจหน้าที่ที่ยุติธรรมกับทุกฝ่ายผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาผู้บริหารกำหนดโครงสร้างและจัดทำภาระงานสำหรับบุคลากรในโรงเรียนตามขอบข่าย และสายงานอย่างชัดเจน และผู้บริหารวางตัวเป็นกลาง มีจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ และเป็นแบบอย่างที่ดีจากผลตัวชี้วัดทั้ง 5 ตัวนั้น มีเหตุผลที่สนับสนุนและยืนยันได้ว่า การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดี ของบุคลากรภาครัฐต้องตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะเป็นผู้ให้บริการ มิใช่เจ้านายหรือผู้มีสถานภาพที่เหนือกว่าผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ.2529) ที่ได้ให้ความหมายคำว่า ธรรม หมายถึง การประพฤติกระทำที่ถูกต้องแก่ความเป็นมนุษย์ทุกขั้นตอนแห่งวิวัฒนาการของเขาและเป็นไปตามทฤษฎีการบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management : T.Q.M.) และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของประดิษฐ ศิลาบุตร (ประดิษฐ ศิลาบุตร,2561, กุมภาพันธ์ 11) ความว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีแนวทางที่ดีในการวางแผนอัตรากำลังตามอำนาจหน้าที่ที่มีคุณธรรมและความยุติธรรมกับทุกฝ่ายอย่างตรงไปตรงมา

1.3 องค์ประกอบหลักความโปร่งใสด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดี ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์แผนอัตรากำลังโดยผ่านสื่อหลายช่องทาง สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ตลอดเวลา โรงเรียนมีการแจ้งโดยเปิดเผยให้บุคลากรทราบถึงแผนอัตรากำลังอย่างชัดเจนและโรงเรียนมีการยื่นคำขอความต้องการวิชาเอกต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามเวลาที่กำหนด และแจ้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบ จากผลตัวชี้วัดทั้ง 3 ตัวนั้น ผู้วิจัยมีเหตุผลที่สนับสนุนและยืนยันได้ว่า ระบบการบริหารจัดการงานบุคคล ที่มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ลดความเหลื่อมล้ำเอารัดเอา

เปรียบจะต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารที่เปิดเผยข้อมูล สอดคล้องกับหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : S.B.M) และสอดคล้องกับชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์ (2543 : 3-12) ที่กล่าวไว้ว่า หลักความโปร่งใสเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และกรณีเดียวกันนี้ วิเชียร ฝอยพิกุล ได้ให้สัมภาษณ์(วิเชียร ฝอยพิกุล,2561, กุมภาพันธ์ 14) ว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องกำหนดโครงสร้างการบริหารงานบุคคล และขอบข่ายงานที่คำนึง ความรู้ ความสามารถ ความถนัด และประสบการณ์ อัตรากำลังของบุคลากรในโรงเรียนต้องเปิดเผยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบและเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มที่ คำปุ่น บุญเชิญ (คำปุ่นบุญเชิญ,2561, มิถุนายน 8) ได้ระบุถึงว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเร่งรัดการวางแผนเชิงรุกในการสื่อสารต่อผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการศึกษา ให้มีส่วนรับรู้และเข้าใจการวางแผนอัตรากำลังบุคลากรให้รองรับความต้องการในอนาคตและได้คนที่มีความสามารถจริง เพื่อป้องกันข้อครหาและความเข้าใจผิด

1.4 องค์ประกอบหลักการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนวางอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดี ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลังโรงเรียนมีกรอบอัตรากำลังที่ดี ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนรับรู้ เสนอข้อคิดเห็นได้ โรงเรียนมีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองและชุมชน และผู้บริหารทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมประเมินผล จากผลตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัวนั้น ผู้วิจัยมีเหตุผลว่าระบบราชการเป็นระบบเปิด และเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการมีช่องทางมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่หลากหลายและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น การสร้างโอกาสเชิงรุกจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในสถานการณ์โลกปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีเหตุผลที่สนับสนุนและยืนยันจากชอุ่ม กรไกร ที่ให้สัมภาษณ์ (ชอุ่ม กรไกร,2651,กุมภาพันธ์ 12) ในเรื่องการวางแผนอัตรากำลังที่ดีสังคมควรมีส่วนรับรู้เสนอความคิดเห็นได้ และสอดคล้องกับประเวศ วะสี (2542 : 1-2) ที่กล่าวว่ามีการร่วมมือกันทำความดี ไม่ร่วมมือไปปล้นคนอื่น ตลอดจนเป็นไปตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : S.B.M)และสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย บุญประเสริฐ (2543) ได้กล่าวโดยสรุปว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานความสำคัญอยู่ที่โรงเรียนและมีคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นคณะกรรมการบริหารที่มาจากการมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชน

1.5 องค์ประกอบหลักความรับผิดชอบด้านการวางแผนวางอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดี ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำแผนอัตรากำลังของโรงเรียน ผู้บริหารยึดมั่นและปฏิบัติตามแผนอัตรากำลังที่กำหนดอย่างเคร่งครัด ผู้บริหารเอาใจใส่ปัญหา เหตุผล ความจำเป็น และความต้องการกรอบอัตรากำลังบุคลากรของโรงเรียน และผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลจากผลตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัวนั้น ผู้วิจัยมีเหตุผลและความเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความตระหนักถึงความรับผิดชอบและมัดระวังการกระทำที่มีผลต่อผู้รับบริการมากขึ้น หากเกิดข้อผิดพลาดก็ต้องพร้อมที่จะรับผลของการกระทำนั้น โดยไม่หลบเลี่ยงหรือโยนความผิดให้บุคคลอื่นหรือนิ่งเฉย นอกจากนี้ยังมีเหตุผลที่สนับสนุนและยืนยันจากอำนวย แสงสว่าง (2544 : 2) ที่กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการที่มีการใช้กลยุทธ์และศิลปะ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การนั้น ผู้จัดการทุกระดับต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงาน และจะต้องมีส่วนรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มากบ้างหรือน้อยบ้าง ผู้จัดการจะทำงานได้ผลสำเร็จย่อมจะต้องอาศัยความร่วมมือในการทำงานจากผู้ร่วมงานอย่างเต็มความสามารถและด้วยความสมัครใจเป็นปัจจัยสำคัญ ตลอดจนสอดคล้องกับบัญชา ชื่นจิต (บัญชา ชื่นจิต,2561, มิถุนายน 8) ที่กล่าวในการสนทนากลุ่มว่า กิจกรรมทางด้านการบริหารงานบุคคลผู้บริหารคือหลักชัยของความสำเร็จในขณะเดียวกันผู้บริหารต้องกล้าเผชิญรับความจริงและความล้มเหลวด้วย

1.6 องค์ประกอบหลักความคุ้มค่าด้านการวางแผนวางอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดี ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือผู้บริหารนำแผนอัตรากำลังไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียนเป็นสำคัญสูงสุด โรงเรียนได้รับการจัดสรรตามกรอบอัตรากำลังที่กำหนด และการบริหารอัตรากำลังเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทางราชการจากผลตัวชี้วัดทั้ง 3 ตัวนั้น ผู้วิจัยมีเหตุผลและความเห็นว่าการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งที่ดีนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด ลดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานซึ่งผู้บริหารต้องบูรณาการกับงานอื่นๆในโรงเรียนให้ครอบคลุม นอกจากนี้ยังมีเหตุผลที่สนับสนุนและยืนยันจาก ฟิทซ์-กิบบอน (Fitz – Gibbon. 1996 : 160-165) ได้เสนอเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานทางการศึกษา จัดเป็น5 กลุ่ม คือ ความสอดคล้อง (relevant) ประกอบด้วย ตัวชี้วัดบ่งบอกถึงผลลัพธ์ที่เป็นค่านิยมของหน่วยการจัดนั้น และตัวชี้วัดบ่งบอกถึงผลลัพธ์ที่ทีมงานทุกคนมีส่วนการให้ข้อมูลสื่อความหมาย(informative) คือ ตัวชี้วัดเป็นไปตามบริบท และตัวชี้วัดให้ผลย้อนกลับไปยังหน่วยการจัดการ การยอมรับได้(acceptable) ได้แก่ ตัวชี้วัดมีความยุติธรรม ตัวชี้วัดเข้าถึงได้ ตัวชี้วัดอธิบายได้ ตัวชี้วัดไม่สามารถบิดเบือนได้ และตัวชี้วัดต้องบอกการเปลี่ยนแปลง มีประโยชน์(Beneficial) และมีความคุ้มค่า(Cost effective) ตัวชี้วัดมีต้นทุนที่สมเหตุสมผล ตลอดจนผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับ สมาน อัศวภูมิ (2551: 254) ที่ชี้ชัดว่าองค์การควรมีแผนกำลังคนขององค์กรไว้รองรับการดำเนินงานขององค์การ เพราะการได้มาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพและการบริหารบุคคลที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ และยังสอดคล้อง สุรินทร์แก้วมณี ซึ่งได้ให้สัมภาษณ์(สุรินทร์ แก้วมณี,2561,กุมภาพันธ์ 23) ความว่า การวางแผนอัตรากำลังน่าจะประกอบไปด้วยผู้บริหารพัฒนาการบริหารอัตรากำลังให้มีความคุ้มค่าคุ้มทุนใช้ทรัพยากรการบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ

2 ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่ดี ได้จำนวน 23 ตัวชี้วัด ดังนี้

2.1 องค์ประกอบหลักนิติธรรมด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่ดี ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ โรงเรียนได้ประกาศหลักเกณฑ์ คุณสมบัติ และเงื่อนไขการสรรหาเพื่อบรรจุแต่งตั้งบุคลากร ในโรงเรียนเป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่ราชการกำหนด ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ คุณสมบัติ และเงื่อนไข การสรรหาเพื่อบรรจุแต่งตั้ง และโรงเรียนดำเนินการจัดทำข้อสอบอย่างรัดกุมและเป็นไปตามระเบียบ เช่น มีคณะกรรมการ สรรหาหนังสือ ตำราประกอบการออกข้อสอบ การไม่พกพาเครื่องมือสื่อสาร ฯลฯผู้วิจัยมีความเห็นว่าการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้าสู่ระบบงานขององค์กรสำคัญมาก เพราะการได้มาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพตรงกับภาระงานนั้นส่งผลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 123 –124) ที่กล่าวว่าการสรรหาพนักงานเริ่มจากการวางแผนกำลังบุคคลเพื่อระดมให้ได้ผู้สมัครงานจำนวนหนึ่งที่มีคุณสมบัติที่ดีพร้อมที่จะคัดเลือกให้ได้คนที่ดีที่สุด นอกจากนี้ยังมีเหตุผลที่สนับสนุนและยืนยันจากเกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง (2550 : 120–121) ที่ระบุถึงการสรรหา คือ กระบวนการแสวงหา ชักจูง แยกแยะผู้สมัครที่มีคุณสมบัติในจำนวนที่พอเพียงเพื่อบรรจุในองค์การตามกำลังคนที่องค์การต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของชอุ่ม กรไกร (ชอุ่ม กรไกร,2561, กุมภาพันธ์ 12) ความว่า การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งโดยสอบแข่งขัน สอบคัดเลือก และคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนดรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังสอดกับการสนทนากลุ่มที่กิตติภัทท์ ไกรเพชร (กิตติภัทท์ กรเพชร,2561, มิถุนายน 8)เสนอว่าการดำเนินการสรรหาบุคคลควรมีการประกาศหลักเกณฑ์ คุณสมบัติและเงื่อนไขการสรรหา เพื่อบรรจุแต่งตั้งบุคลากรตามระเบียบราชการ แม้ว่าตัวชี้วัดดังกล่าวนี้จะไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพิณสุดา สิริธรังศรี (2556 : 48-82) ที่กล่าวถึงการสรรหาครูในสถานศึกษาของประเทศฟินแลนด์ ที่พิจารณาจากกลุ่มผู้จบการศึกษาระดับหัวกะทิ หรือร้อยละ 10 แรก มาเป็นครูโดยให้ความสำคัญว่าครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะส่งผลต่อคุณภาพ

การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับประเทศสิงคโปร์ซึ่งให้ความสำคัญในการผลิตครูโดยคัดเลือกผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์จากร้อยละ 30 ของกลุ่มสูงเข้ามาเรียนวิชาครู

2.2 องค์ประกอบหลักคุณธรรมด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่ดี ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัดคือ ผู้บริหารปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพ ในการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ผู้บริหารยึดมั่นอุดมการณ์ความเที่ยงตรงในการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง เป็นที่ไว้วางใจ มีความเชื่อมั่นจากทุกฝ่าย และผู้บริหารวางตัวเป็นกลาง ไม่แทรกแซงและไม่ถูกแทรกแซงในกระบวนการสรรหา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรนั้น ต้องดำเนินการภายใต้หลักคุณธรรมและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะนำมาสู่กระบวนการสรรหา คัดเลือกและบรรจุแต่งตั้งบุคคลที่เป็นคนดีที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ตรงกับความต้องการขององค์การซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่ณัฏฐพันธ์ เขจรนันท์ (2545 : 88) กล่าวไว้ว่า การสรรหาบุคลากรในด้านคุณธรรมเป็นกระบวนการในการค้นหาบุคคลที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งตรงตามที่องค์การต้องการมาจากแหล่งต่าง ๆ ที่สนใจสมัครเข้าร่วมงานกับองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญศรี วายวานนท์ (2537 : 81) ได้กล่าวถึงกระบวนการสรรหาว่า ต้องอาศัยพื้นฐานของการวิเคราะห์งานและการทำประมาณกำลังคน การวิเคราะห์งานให้ได้ข้อมูลในการกำหนดคุณลักษณะของคน ประเภทคนที่เหมาะสมในการบรรจุและลักษณะกำลังคนปัจจุบัน ทำให้สามารถประมาณการหรือวางแผนความต้องการกำลังคนในปริมาณที่ต้องการ นอกจากนี้ยังมีเหตุผลที่สนับสนุนและยืนยันจากงานวิจัยของ วุฒิพงษ์ ไตรพิพัฒน์ (2557 : บทคัดย่อ)ที่กล่าวว่า การได้มาซึ่งบุคลากร ได้แก่ การใช้ระบบสรรหาแบบเชิงรุก การใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการแลกเปลี่ยนบุคลากรกับองค์กรอื่นในกรณีเดียวกันนี้ยังสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์,2561, กุมภาพันธ์ 23) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องคำนึงถึงเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริตในการสรรหาบุคลากรและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน และก่อนการแต่งตั้งหรือมอบหมายงานให้ครูรับผิดชอบ ผู้บริหารควรมีการศึกษาและพิจารณาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนรอบคอบในหลาย ๆ ด้าน นอกจากนี้โรงเรียนต้องมีขั้นตอน วิธีการ แนวปฏิบัติการสรรหารับบรรจุแต่งตั้งที่ถูกต้อง ตรวจสอบได้และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมได้ติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนได้ตลอดเวลาในทุกขั้นตอน

2.3 องค์ประกอบหลักความโปร่งใสด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่ดี ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ โรงเรียนมีขั้นตอน วิธีการ แนวปฏิบัติในการสรรหาและรับการบรรจุและแต่งตั้งบุคลากร ถูกต้อง เป็นธรรม และตรวจสอบได้ โรงเรียนมีการดำเนินงานตามขั้นตอน วิธีการ แนวปฏิบัติในการสรรหาและรับการบรรจุและแต่งตั้งบุคลากรที่กำหนดอย่างเคร่งครัด โรงเรียนได้ประกาศผลการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งหลายๆ ช่องทางอย่างเปิดเผยตามระยะเวลาที่กำหนด และโรงเรียนรับการบรรจุแต่งตั้งตามลำดับคะแนนที่ขึ้นบัญชีไว้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การกำหนดมาตรฐานและการจัดวางรูปแบบควรมีความหลากหลายเน้นการสรรหาตามบริบทขององค์กร และสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกภาคส่วนที่มารับบริการ สอดคล้องกับ วรนารถ แสงมณี (2543 : 59 –60) ที่ได้เสนอกระบวนการสรรหาบุคลากรไว้ว่าเป็นการทำแผนและพยากรณ์การจ้างงานเพื่อกำหนดหน้าที่ของตำแหน่งที่จะจัดสรร การสร้างกลุ่มของผู้สมัครสำหรับงาน และการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และยังมีเหตุผลยืนยันจากงานวิจัยของสมศักดิ์ เอี่ยมคงสี (2545 : 166) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่าการสร้างรูปแบบจำลองการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยบูรพา สำหรับการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ประกอบด้วยหลักการบริหารงานบุคคล8 หลักการ ได้แก่ 1) หลักความรู้ความสามารถ 2) หลักความยุติธรรม 3) หลักความมั่นคง 4) หลักความเป็นกลางทางการเมือง 5) หลักการพัฒนา 6) หลักการศึกษาวิจัย 7) หลักการเข้ายากออกง่าย 8) หลักความคล่องตัว นอกจากจากยังมีเหตุผลที่สอดคล้องในคำสัมภาษณ์ของอุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ (อุดมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ,2561, กุมภาพันธ์ 11)ความว่า ผู้บริหารควรวางรูปแบบการบรรจุแต่งตั้งที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นเป็นที่ไว้วางใจจากสาธารณชนบนพื้นฐานความถูกต้องและเป็นธรรม

2.4 องค์ประกอบหลักการมีส่วนร่วมด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่ดี ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน และรายงานผลต่อเขตพื้นที่การศึกษาผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแสดงความเห็นในการย้ายตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการอย่างเปิดเผย ไม่ถูกครอบงำจากอิทธิพลใดๆ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด และผู้บริหารมีการประเมินตามหลักเกณฑ์และปฏิทินทุกๆ 3 เดือนที่ ก.ค.ศ. กำหนด และรายงานผลการประเมิน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กร เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกัน โดยที่ผู้บริหารไม่ถูกครอบงำจากอิทธิพลใดๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายในการบริหารงานบุคคล สอดคล้องกับหลักการของสุดจิต นิมิตกุล (2543 : 13-24) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการมีส่วนร่วมทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดการคิดริเริ่มและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมชัย พุทธา (2552) ที่ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบและการพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยที่สอดคล้องนี้มีองค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่สำคัญ คือ ด้านการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการ ด้านความมั่นคง ยั่งยืน และพัฒนาระบบบริหารจัดการโรงเรียน ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียน และสอดคล้องกับจรัส สุวรรณเวลา(2542 : 5) ที่กล่าวถึงโครงสร้างของหลักปกครองที่ดีนั้น มีผู้บริหารกับองค์คณะบุคคลที่เรียกว่า “บอร์ด” หรือคณะกรรมการหรือชื่ออื่นๆ ที่ทำงานประสานสัมพันธ์กันโดยการแบ่งอำนาจและบทบาทหน้าที่ทำให้สภาพถ่วงดุลสอดคล้องและเสริมกันเป็นระบบ รวมถึงสอดคล้องกับคำกล่าวของธีรยุทธ บุญมี (2542) การบริหารองค์กรที่เปิดไม่ถูกครอบงำจากอิทธิพลใดๆ จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรมโปร่งใส ตรวจสอบได้และมีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของตวง อันทะไชย (ตวง อันทะไชย,2561, กุมภาพันธ์ 22)ที่กล่าวว่าการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งตามหลักการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยบุคลากรภายในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการคิด และอาศัยการตัดสินใจในการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง จากคณะกรรมการที่แต่งตั้งจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีการใช้กระบวนการตัดสินใจ โดยใช้เสียงส่วนใหญ่ที่มีเหตุผลและเป็นธรรม

2.5 องค์ประกอบหลักความรับผิดชอบด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่ดี ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัดคือ โรงเรียนมีคู่มือการปฏิบัติงานพร้อมชี้แจง แนะนำการปฏิบัติงานตามภารกิจและวัฒนธรรมองค์กรอย่างถูกต้อง ชัดเจน ผู้บริหารมีการแต่งตั้งครูพี่เลี้ยง เพื่อให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือครูบรรจุใหม่ ผู้บริหารนิเทศ ติดตามการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการผู้ที่ได้รับการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งทุก ๆ 1 เดือน ผู้บริหารให้คำแนะนำการปฏิบัติงาน การปฏิบัติตน ตลอดการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาอย่างเข้ม และผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง ยอมรับวัฒนธรรมองค์กรร่วมกันได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความรับผิดชอบนั้นผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อประชาชนต่อการปฏิบัติงานที่จะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของโรงเรียนและบุคลากรทุกฝ่าย สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน(School-Based Management : S.B.M.) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัยบุญประเสริฐ (2543)ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน(School– Based Management) พบว่า มีหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการ คือ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาสู่ประชาชน4) หลักการบริหารตนเอง และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และยังยืนยันด้วยเหตุผลของการสนทนากลุ่มที่สาม รักษา(สาม รักษา,2561,มิถุนายน 8)กล่าวว่า ในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนในชุมชนขนาดเล็ก ต้องสร้างโรงเรียนให้เป็นของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน ภายใต้การบริหารจัดการที่ฐานบวร(บ้าน วัด โรงเรียน) อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 องค์ประกอบหลักความคุ้มค่าด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่ดีประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ โรงเรียนมีการมอบหมายงานให้ตรงกับวิชาเอกและความถนัด ผู้เรียนได้รับโอกาสการเรียนรู้จากครูที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางและครูและบุคลากรอุทิศตนให้กับงานราชการอย่างเต็มกำลังความรู้ความสามารถ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การสรรหาและการให้คนมาร่วมงานในองค์การนั้นต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนแสวงหาปัจจัยต่างๆ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรและให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งความสุขสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์(Results Based Management : R.B.M.) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Peters (1998 : 5178-B) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ 6 ด้าน คือ การจัดหา การคัดเลือก การประเมินงาน การฝึกอบรม การจ่ายค่าจ้าง และการออกแบบงาน ซึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยทั่วๆ ไปนั้น มีความสำคัญต่อประสิทธิผลองค์การ การให้ความสำคัญกับการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ยังเชื่อมโยงกับการประเมินผลรวมและองค์ประกอบของเกณฑ์การวัดประสิทธิผล นอกจากนี้ผลการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ยังมีความสัมพันธ์สูงต่อชื่อเสียงในการให้บริการแก่ลูกค้า ขวัญของผู้ปฏิบัติงาน ผลผลิตตามเป้าหมายและองค์ประกอบของเกณฑ์การวัดประสิทธิผลองค์การ และยืนยันด้วยเหตุผลจากการให้สัมภาษณ์ของฤทธา นันทพันธ์ (ฤทธา นันทพันธ์,2561, กุมภาพันธ์ 9) ความว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม หรือดำเนินการทดลองปฏิบัติราชการตามหลักเกณฑ์ที่ก.ค.ศ. กำหนดและโรงเรียนรายงานผลการดำเนินการต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่ดี ได้จำนวน 27 ตัวชี้วัด

3.1 องค์ประกอบหลักนิติธรรมด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดีประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารจัดทำโครงสร้างการบริหารตามขอบข่ายงานครอบคลุมภารกิจโรงเรียนทุกด้าน ผู้บริหารจัดทำคำสั่งมอบหมายงาน และคู่มือการปฏิบัติงานตามภาระงาน และผู้บริหารประเมินบุคลากรโดยยึดหลักการปฏิบัติตนที่เหมาะสมและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ก.ค.ศ. กำหนดผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนซึ่งเป็นองค์กรภาครัฐแนวใหม่จะต้องพัฒนารูปแบบการบริหารที่ยึดหลักกฎหมายในการปฏิบัติงานเพื่อความเจริญก้าวหน้า รวมถึงความต้องการมีชื่อเสียงและความเคารพนับถือทางสังคมอีกด้วย สอดคล้องกับหลักการรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560ที่บัญญัติไว้ว่า การใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของรัฐต้องมุ่งเน้นและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมยึดถือและปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล บทบัญญัติในกฎหมายมุ่งส่งเสริมกติกาใหม่ของสังคมโดยมีเจตนาที่จะวางรากฐานธรรมาภิบาลในสังคมไทยและในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมีเหตุผลสนับสนุนที่ยืนยันได้จากงานวิจัยของชรินทร์ เพิ่มพูนสุข (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่าการวิเคราะห์เนื้อหางานบุคคล พบว่ามีภารกิจดังนี้ การวางแผนกำลังคน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา การเสริมสร้างวินัยและจรรยาบรรณ การพัฒนาวิชาชีพครูตลอดจนการวิเคราะห์ระบบการบริหารงานบุคคล พบว่าเป็นไปตามการบริหารงานแบบ PDCA คือ การวางแผน การปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบทบทวนการปฏิบัติงาน และการปรับปรุงแก้ไข หรือการกำหนดมาตรฐานการทำงาน ทั้งยังสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของตวง อันทะไชย (ตวง อันทะไชย,2561, กุมภาพันธ์ 22) ว่าการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่ดี ตามหลักนิติธรรม ควรประกอบไปด้วยการกำหนดมาตรฐานคุณภาพงานมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และกำหนดกฎ ระเบียบการปฏิบัติงานภายในองค์กรให้ชัดเจน

3.2 องค์ประกอบหลักคุณธรรมด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดี ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนและเสริมสร้างขวัญกำลังใจการปฏิบัติงาน ผู้บริหารยึดหลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานบุคคลที่เที่ยงตรงและเป็นธรรมผู้บริหารยกย่อง เชิดชูเกียรติมอบรางวัลให้แก่บุคลากรที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์ และผู้บริหารวางตนเหมาะสมเป็นที่เคารพ ยกย่องเชื่อถือ และเป็นที่เลื่อมใสศรัทธา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่จะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพนั้น คุณธรรมที่สะท้อนการปฏิบัติคือการยึดหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ และหลักคุณธรรมอื่นๆนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ปัญญา แก้วกียูร และสุภัทร พันธพัฒนกุล(2550) ที่ค้นพบว่าปัจจัยความสำเร็จของการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ 1) การยึดหลักความสำคัญของระบบคุณธรรม 4 ประการ ได้แก่ หลักความสามารถ (competence) หลักความเสมอภาค (equality) หลักความมั่นคง (security) และหลักความเป็นกลางทางการเมือง (political neutrality) และสอดคล้องกับ วุฒิพงษ์ไตรพิพัฒน์ (2557 : บทคัดย่อ)ที่ได้ทำการศึกษารูปแบบการบริหารงานบุคคลวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร ผลการวิจัยพบว่าการให้รางวัลและค่าตอบแทน ได้แก่ การกำหนดค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ตามสมรรถนะ การให้รางวัลและค่าตอบแทนที่สอดคล้องกับนโยบายหรือภารกิจหลักขององค์กร และการให้รางวัลและค่าตอบแทนตามคุณวุฒิ รูปแบบนี้สามารถนำไปใช้ในวิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธรได้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับอภัย ไพรสินธุ์ (อภัย ไพรสินธุ์,2561, มิถุนายน 8)ที่กล่าวในการประชุมกลุ่มย่อยว่า ผู้บริหารนอกจากจะมีพรหมวิหาร 4 เป็นหลักในการบริหารจัดการงานบุคคลในโรงเรียนแล้ว จะต้องพัฒนาตนเองทั้งด้านภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน ตลอดจนเทคนิคการบริหารที่ส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่บุคคลากรอย่างเป็นธรรมและทั่วถึงด้วย

3.3 องค์ประกอบหลักความโปร่งใสด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดี ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารมีการแจ้งเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพบุคลากรอย่างเปิดเผยทุกครั้ง ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองการประเมินผลการปฏิบัติงาน คณะกรรมการมีการรายงานผลการประเมินให้ผู้รับการประเมินทราบทุกครั้ง ผู้บริหารมีหลักฐานการบันทึกผลงาน พฤติกรรมของบุคลากรทุกฝ่ายที่ตรวจสอบได้ และผู้บริหารเสนอการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนตามผลการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานโดยยึดหลักคุณธรรม คุณภาพ ความเที่ยงธรรม และความโปร่งใสผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารบุคคลหลักความโปร่งใสเป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบความถูกต้อง และช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริต รวมทั้งนำไปสู่การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของบุคคลในองค์กร สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541 : 53) ที่ให้หลักการไว้ว่า ความเปิดเผยโปร่งใสเป็นกระบวนการทำงาน กฎเกณฑ์ กติกาต่างๆ มีความเปิดเผยตรงไปตรงมาข้อมูลข่าวสารต่างๆในสังคมสามารถถ่ายโอนได้อย่างเป็นอิสระ(free flow of communication) มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ถ่วงดุลอำนาจอย่างเที่ยงธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธกรศักดิ์ พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556) กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงานนั้นก็เพื่อให้องค์กรทราบว่าพนักงานใดสมควรที่จะได้รับรางวัลตอบแทนในรูปเงินเดือน สวัสดิการที่สูงขึ้น โดยอาศัยแบบประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีความน่าเชื่อถือ (Reliability) มีความสอดคล้องตรงกับลักษณะของงาน (Validity) จึงทำให้ทราบว่าพนักงานได้ใช้ความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน และมีความสอดคล้องกับณัฐนนท์ วิทยาประโคน ในการสนทนากลุ่ม (ณัฐนนท์ วิทยาประโคน,2561,มิถุนายน 8)ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการงานบุคคลในโรงเรียนนั้น ผู้บริหารต้องตระหนักและส่งเสริมให้เกิดสังคมสุจริตในองค์กร ปลอดการทุจริตคอรัปชั่น ลดความเหลื่อมล้ำเอารัดเอาเปรียบและสร้างสังคมที่สันติสุข บริหารความขัดแย้งในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิผล

3.4 องค์ประกอบหลักการมีส่วนร่วมด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดี ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมวางแผนเพื่อกำหนดมาตรฐานและภาระงานร่วมกัน ผู้บริหารประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรในรูปคณะกรรมการโดยยึดหลัก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด ผู้บริหารมีการระดมสมองจากทุกภาคส่วนในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาผู้บริหารมีการใช้ข้อมูลสารสนเทศในกระบวนการตัดสินใจ ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้บริหารดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับโรงเรียนพิจารณาความดีความชอบเพื่อเสนอเลื่อนขั้นเงินเดือนตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนดต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับตัวชี้วัดทั้ง 5 ตัวนี้ว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียนจะต้องมีโอกาสเข้าร่วมใช้อิทธิพลในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และร่วมในความเป็นเจ้าของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรากรณ์ สามโกเศศ และคณะ (2553 : 24) ที่ได้เสนอระบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสุขภาวะคนไทยทั้งด้านแนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย และรูปแบบของการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการ การศึกษาเพื่อมวลชนและมวลชนเพื่อการศึกษา ที่ทุกคนควรเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบการศึกษา การจัดการศึกษาควรเปลี่ยนจากรัฐรับผิดชอบเพียงผู้เดียวเป็นทุกส่วนร่วมรับผิดชอบโดยการกระจายความรับผิดชอบไปยังครอบครัว ชุมชน สังคม สถาบันศาสนา สถาบันสังคม สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชน และยังสอดคล้องกับอิทธิวัตร ศรีสมบัติ (อิทธิวัตร ศรีสมบัติ, 2561, มิถุนายน 8) ที่กล่าวในการสนทนากลุ่มว่าการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีนั้นต้องเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมในการบริหารในช่องทางที่หลากหลายรูปแบบเช่น การกระจายอำนาจการให้อำนาจตัดสินใจ การให้มีการประชุมวิเคราะห์ปัญหาขององค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิณสุดา สิริธรังศรี (2556 : 48-82) ที่กล่าวถึงการบริหารงานบุคคลในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่รัฐและเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจบริหารบุคลากรเอง รับผิดชอบกำกับนโยบายด้านมาตรฐานครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.5 องค์ประกอบหลักความรับผิดชอบด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดี ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ โรงเรียนจัดทำแผนงานนิเทศ กำกับ ติดตามบุคลากรในโรงเรียนเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีความกล้าหาญทางจริยธรรมในการรับผิดชอบต่อผลการสั่งการที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ผู้บริหารยึดแผนงานในการบริหารกิจการของโรงเรียน ผู้บริหารเข้ารับการพัฒนาตนเองอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และผู้บริหารมีการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาวิชาชีพสู่ศตวรรษที่ 21ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับตัวชี้วัดทั้ง 5 ว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความพร้อมรับผิดและรับรู้ถึงผลการกระทำการดำเนินการ และรับผลที่จะตามมาที่เป็นไปได้ทั้งบวกและลบ สอดคล้องกับสมิต สัชฌุกร (2538 : 252) ที่กล่าวว่า หน้าที่ของผู้บังคับบัญชาคือ การรับผิดชอบงานทั้งหมดในองค์การของตนผลงานขององค์การย่อมมาจากผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การ ดังนั้นผลการปฏิบัติงานรวมขององค์การจะดีหรือไม่ เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา ในการบริหารจัดการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาของตนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และยังได้ข้อมูลความคิดเห็นจากศุภธนกฤษ ยอดสละ ในการสนทนากลุ่ม(ศุภธนกฤษ ยอดสละ,2561, มิถุนายน 8) ว่าการก้าวสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น ผู้บริหารต้องเร่งรัดพัฒนานวัตกรรมการบริหารและการนิเทศติดตามที่ทรงประสิทธิภาพในการเสริมแรงบันดาลใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงให้แก่บุคลากร เพื่อการยกระดับคุณภาพสู่มาตรฐานสากล

3.6 องค์ประกอบหลักความคุ้มค่าด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดี ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ ทุ่มเท อุทิศตนและเสียสละ ผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติงานด้วยความคล่องตัว รวดเร็ว และตรงตามเวลาที่กำหนด ผู้บริหารวิเคราะห์ SWOT เพื่อพัฒนา และปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสร้างความตระหนักในการเชื่อมโยงนวัตกรรมสู่ระบบการบริหารจัดการที่ดี และผู้บริหารนำผลการปฏิบัติงานของบุคลากรมาใช้ในการ

วางแผนจัดบุคคลเข้าปฏิบัติงานด้านต่างๆ อย่างคุ้มค่าและคุ้มทุน ผู้วิจัยเห็นสอดคล้องกับตัวชี้วัดดังกล่าวข้างต้น เพราะจะส่งเสริมให้บุคลากรมีความประหยัด ในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันด้วยสอดคล้องกับวิจิตร ศรีสอ้าน (2546 : 17) ที่กล่าวว่า การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคล ร่วมมือกันทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันโดยใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม และสอดคล้องกับอุษณีย์ จิตตะปาโล และนุตประวีณ์ เลิศกาญจนวัติ (2544) ที่ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลเป็นการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์เพื่อใช้คนให้เหมาะสมกับงานตามวัตถุประสงค์ และความต้องการของหน่วยงาน ซึ่งก็คือความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดีและมีเหตุผลสนับสนุนจาก สมควร โมทะจิตร ในการสนทนากลุ่ม (สมควร โมทะจิตร,2561,มิถุนายน 8) ความว่า การบริหารทรัพยากรที่ได้จากการจัดสรรของภาครัฐและการใช้ทักษะและกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษามาสู่สถานศึกษานั้นผู้บริหารต้องเพิ่มความเชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์องค์กรเพื่อการตัดสินใจลงทุนในกิจการสถานศึกษาอย่างรอบคอบและมีการประเมินความคุ้มค่าของต้นทุนการผลิตอย่างสม่ำเสมอ

4 ด้านวินัยและการรักษาวินัยที่ดีได้ จำนวน 24 ตัวชี้วัด

4.1 องค์ประกอบหลักนิติธรรมด้านวินัยและการรักษาวินัยที่ดี ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ร.บ.สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ระเบียบมติคณะรัฐมนตรี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องผู้บริหารประชุมชี้แจงบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในด้านวินัยและการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทุกคนผู้บริหารปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัด ผู้บริหารได้จัดทำประกาศ ระเบียบ คำสั่ง และควบคุมดูแลบุคลากรให้ปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนเป็นหน่วยงานของรัฐจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้บุคลากรในหน่วยงานรู้ระเบียบวินัยและแบบแผนของทางราชการเพื่อบริหารความเสี่ยงต่อการปฏิบัติที่ผิดพลาดอันนำมาซึ่งความเสียหายต่อทางราชการ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและการปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ที่ได้กล่าวถึงการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น นั่นแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายเหนือกว่าดุลยพินิจหรือความคิดเห็นส่วนตน ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภธนกฤษ ยอดสละในการสนทนากลุ่ม (ศุภธนกฤษ ยอดสละ,2561, มิถุนายน 8) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการจะทำให้องค์กรมีการบริหารงานต่าง ๆ ให้เกิดความเรียบร้อยมีความผิดพลาดน้อยนั้น การบริหารความเสี่ยงและการวางระบบควบคุมภายในที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติในหน้าที่ของตน นอกจากนี้ยังมีเหตุผลที่ยืนยันความสอดคล้องกับเสกสรร นิสัยกล้า (2551) ที่ศึกษาการนำนโยบายหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี(ธรรมาภิบาล)ไปปฏิบัติ : กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่อิทธิพลต่อการนำนโยบายหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติในแต่ละองค์การ คือ ปัจจัยผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติ ปัจจัยด้านการจัดหา ส่งเสริม ควบคุม ประเมินผลและการให้คุณให้โทษบุคลากร และปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงานนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิณสุดา สิริธรังศรี (2556: 48-82) ที่กล่าวถึงการบริหารโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่นที่ผู้บริหารและครูต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด เป็นผู้ออกใบประกอบวิชาชีพ

4.2 องค์ประกอบย่อยด้านหลักคุณธรรมในด้านวินัยและการรักษาวินัยที่ดี ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหาร ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต รักษาผลประโยชน์ของทางราชการและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ผู้บริหารและบุคลากรสำนึกรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และอุทิศเวลาให้แก่ทางราชการ

และผู้เรียนอย่างเต็มกำลัง ผู้บริหารและบุคลากรได้ยึดหลักศาสนาที่ตนนับถือ และศาสตร์พระราชาเป็นหลักประจำใจในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารและบุคลากรยึดมั่นปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารและบุคลากรต้องผ่านกระบวนการหล่อหลอมด้านคุณธรรมที่ตระหนักรู้จากจิตวิญญาณของตนเอง เพื่อเป็นการตอบสนองการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่อยู่บนพื้นฐานความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม ทั้งนี้ก็หมายถึงว่าการที่จะให้เกิดกระบวนการบริหารจัดการที่ดีในโรงเรียนต้องยึดคุณธรรมเป็นฐานปฏิบัติที่สำคัญ สอดคล้องกับสมิต สัชฌุกร (2550 : 251) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยทั่วไปมีลักษณะเพื่อเป็นเครื่องมือในการพิจารณาความดีความชอบสำหรับการขึ้นเงินเดือนประจำปีแก่พนักงานให้เป็นไปโดยเสมอภาคและเป็นธรรม รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง ลดขั้นตำแหน่ง โยกย้ายและปลดออกอย่างมีเหตุผลและมีความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ (2548) ที่ระบุถึงตัวบ่งชี้การบริหารบุคคลไว้ว่าสถานศึกษามีการพิจารณาให้ประโยชน์ตอบแทน และดำเนินการทางวินัยแก่ครูและบุคลากรอย่างเป็นธรรม

4.3 องค์ประกอบย่อยด้านหลักความโปร่งใสในด้านวินัยและการรักษาวินัยที่ดี ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ หากบุคลากรมีเรื่องร้องเรียน หรือข้อกล่าวหา ผู้บริหารต้องดำเนินการบันทึกแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบโดยชอบด้วยกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร และผู้ถูกกล่าวหาลงนามรับทราบผู้บริหารต้องตั้งคณะกรรมการสืบสวนเบื้องต้น เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงว่ากรณีที่มีการกล่าวหานั้นมีมูลเป็นความผิดหรือไม่ หากมีมูลความผิดผู้บริหารต้องแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการทางวินัยตามกฎ ก.ค.ศ. และรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับ ผู้บริหารพิจารณาวินิจฉัยความผิดตามพยานหลักฐาน กำหนดโทษตามอำนาจและรายงานการดำเนินการทางวินัย ตลอดจนแจ้งสิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ และหากมีบุคลากรผู้ถูกลงโทษมีความคับข้องใจ ไม่ได้รับความเป็นธรรม ผู้บริหารต้องรีบแจ้งและทำความเข้าใจโดยไม่ชักช้า ผู้วิจัยมีความเห็นว่าขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการทางวินัยจะต้องยึดหลักเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. โดยเริ่มต้นจากการสืบสวน การสอบสวน การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ และขั้นตอนสุดท้ายคือการรายงานการดำเนินการทางวินัย ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์(สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์,2561, กุมภาพันธ์ 23) กล่าวว่า การกำหนด KPI ต้องระบุการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่ยึดกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งและข้อบังคับต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา และต้องไม่ลืมคำว่า “ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน” ที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง ทั้งของนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนสังคมและชุมชนที่มีปฏิสัมพันธ์ และสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546: 34) ได้ให้ความหมายของวินัยว่าหมายถึง ระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติที่ให้ข้าราชการยึดถือปฏิบัติและละเว้นการปฏิบัติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่องานเพื่อให้ข้าราชการเกิดความเจริญก้าวหน้าเพื่อให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับระบบราชการได้รับผลตอบสนองด้วยดีจากการปฏิบัติงานของข้าราชการที่มีวินัย รวมทั้งสอดคล้องกับวุฒิสาร ตันไชย(วุฒิสาร ตันไชย,2558, กันยายน 28) ที่ย้ำถึงระบบการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ ของไทยที่มีภาวะความเหลื่อมล้ำในปัจจุบัน นอกจากจะมีปัจจัยอื่นแล้ว ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

4.4 องค์ประกอบย่อยด้านหลักการมีส่วนร่วมในด้านวินัยและการรักษาวินัยที่ดี ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการรับเรื่องราว ร้องทุกข์และดำเนินการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นตามแนวทางความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หากบุคลากรถูกดำเนินการทางวินัย ผู้บริหารเปิดโอกาสให้สิทธินำทนายหรือที่ปรึกษากฎหมายร่วมรับฟังและอยู่ในกระบวนการดำเนินการทางวินัยทุกขั้นตอน และผู้บริหารได้ยกตัวอย่างกรณีความผิด และโทษทางวินัยให้บุคลากรทราบในการประชุมทุกครั้ง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่บุคคลมีส่วนร่วมจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้นในขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมในด้านวินัยโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้มีความเข้าใจในด้านกฎหมายเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจซึ่งสอดคล้องกับคำปุ่น บุญเชิญ (คำปุ่น บุญเชิญ,2561, มิถุนายน 8)

ที่กล่าวถึงการดำเนินการทางวินัยบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น แม้ว่าอำนาจในการพิจารณาในระดับจังหวัดจะเป็นของ กศจ.ก็ตาม แต่ก็ยังมีการกระจายอำนาจมายังโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา ตัวชี้วัดในข้อดังกล่าวข้างต้นจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา สอดคล้องประเวส วะสี (2542 : 1-2) ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่าหมายถึง ความถูกต้อง (ธรรม) แห่งชาติ หรือธรรมรัฐแห่งชาติ หมายถึง ความถูกต้องในภาครัฐ และภาคธุรกิจมีลักษณะอย่างน้อย 5 ประการ คือ 1) มีความสุจริต 2) มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม 3) มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ 4) มีการร่วมมือกันทำความดีไม่ร่วมมือกันไปปล้นผู้อื่น 5) มีความเข้มแข็งทางปัญญา เรียนรู้ และปรับตัวได้

4.5 องค์ประกอบย่อยด้านหลักความรับผิดชอบในด้านวินัยและการรักษาวินัยที่ดี ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารประพฤติดี เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บริหารดำเนินการทางวินัยทุกครั้งเมื่อพบบุคลากรกระทำความผิด และผู้บริหารยึดกรอบเวลาการดำเนินการทางวินัยอย่างเคร่งครัดผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความรับผิดในหน้าที่ของผู้บริหารเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่สังคมคาดหวัง จึงเป็นพันธกิจของผู้บริหารมอบให้กับสังคม โดยต้องอาศัยพื้นฐานของกฎระเบียบ แบบธรรมเนียม จริยธรรมและคุณธรรมเป็นปัจจัยสำคัญด้วย สอดคล้องกับแสวง บุญเฉลิมวิภาส (2558 : 8) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการที่ดี ว่าควรประกอบด้วยตัวชี้วัดในการประเมินองค์กรและบุคคล 10 ประการดังนี้ 1) ประสิทธิผล (Effectiveness) 2) ประสิทธิภาพ (Efficiency) 3) การตอบสนอง (Responsiveness) 4) ตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบ (Responsibility) 5) ความโปร่งใส (Transparency) 6) การมีส่วนร่วม (Participation) 7) การกระจายอำนาจ (Decentralization) 8) หลักนิติธรรม (Rule of Law) 9) ความเสมอภาค (Equity) 10) มุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) และยังมีเหตุผลสนับสนุนจากการสนทนากลุ่มที่กิตติภัทท์ไกรเพชร (8 มิถุนายน 2561) กล่าวว่าการดำเนินการทางวินัยนั้น ภารกิจที่ผู้บริหารต้องกระทำมีอยู่ 2 อย่าง คือ หน้าที่กับความรับผิดชอบ ดังนั้นผู้บริหารต้องกำหนดกรอบเวลาการดำเนินการทางวินัยอย่างเคร่งครัดที่เป็นไปตามหลักกฎหมายและข้อเท็จจริงจากการสืบสวน สอบสวน ซึ่งหากจะมีการลงโทษผู้กระทำความผิดต้องสิ้นกระแสสงสัย โดยสิ้นเชิงซึ่งนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ. 2546 มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ข้าราชการและกลไกต่าง ๆ ของรัฐ ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส เกิดความผาสุก ความปลอดภัย โดยให้ส่วนราชการปฏิบัติภารกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริตสามารถตรวจสอบได้ และมุ่งประโยชน์แก่ประชาชนในทุกระดับ

.4.6 องค์ประกอบย่อยด้านหลักความคุ้มค่าในด้านวินัยและการรักษาวินัยที่ดี ประกอบด้วย4 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารและบุคลากรมีจิตสำนึก ยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัดผู้บริหารและบุคลากรดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผู้บริหารและบุคลากรประพฤติปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ดี เป็นที่ยอมรับในโรงเรียนและชุมชนและผู้บริหารและบุคลากรทุกคน มีความรักความศรัทธาในวิชาชีพ จากนัยตัวชี้วัดทั้ง 4 ข้อดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า ความสำเร็จทั้งหลายทั้งปวงในการบริหารโรงเรียน เกิดจากความสามารถในการจูงใจตนเองของผู้บริหารให้มีความเพียรพยายามไม่ย่อท้อจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายก็คือวินัยในตนเอง ย่อมส่งผลถึงความคุ้มค่าขององค์กรจากการปฏิบัติของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับอภัย ไพรสินธุ์ (อภัย ไพรสินธุ์,2561, มิถุนายน 8) ที่ได้ยกตัวอย่างมงคลชีวิต 38 ประการ ในมงคลที่ 9 ความมีวินัยว่า “ดาบคมที่ไร้ฝัก ลูกระเบิดที่ไม่มีสลักนิรภัย ย่อมเกิดโทษแก่เจ้าของง่ายฉันใด ความรู้และความสามารถ ถ้าไม่มีวินัยกำกับแล้ว ก็จะมีโทษแก่ผู้เป็นเจ้าของได้ฉันนั้น” นั่นหมายถึงว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนพุทธศาสนิกชนให้เป็นคนฉลาดรู้ฉลาดทำแล้ว จึงทรงสั่งสำทับด้วยว่า “ต้องมีวินัย” สอดคล้องกับมอนดี้, โน และพรีแมม็กซ์ (Mondy , Noe & Premeaux 1999 : 4) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลหมายถึง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

5 ด้านการออกจากราชการที่ดี ได้จำนวน 19 ตัวชี้วัด

5.1 องค์ประกอบย่อยด้านหลักนิติธรรมในด้านการออกจากราชการที่ดี ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารชี้แจงทำความเข้าใจในสิทธิประโยชน์ตามระเบียบบำเหน็จบำนาญและกองทุน กบข.โรงเรียนเสนอคำขอของบุคลากรในโรงเรียนซึ่งออกจากราชการไปแล้วและมิใช่เป็นการลาออกจากราชการในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการขอกลับเข้ารับราชการไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาผู้บริหารตรวจสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของบุคลากรอย่างทั่วถึงทุกคน ผู้บริหารดำเนินการลงโทษทางวินัยแก่บุคลากรผู้กระทำผิดวินัยตามอำนาจหน้าที่ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด และผู้บริหารแจ้งสิทธิอุทธรณ์และการร้องทุกข์แก่บุคลากรให้ทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจน จากนัยตัวชี้วัดทั้ง 5 ข้อดังกล่าวของผู้วิจัยมีความเห็นว่า บุคคลของรัฐควรได้รับการดูแลด้านสวัสดิการ การปกป้องผลประโยชน์และการรักษาให้ธำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคม ทั้งนี้จะเห็นว่าสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มที่คำปุ่น บุญเชิญ(คำปุ่น บุญเชิญ,2561, มิถุนายน 8) ได้ชี้ประเด็นการออกจากราชการมีดังนี้ 1)ขาดคุณสมบัติ 2)ถูกสั่งให้ออกเพราะไม่ผ่านการประเมินเตรียมความพร้อมพัฒนาอย่างเข้ม 3)อยู่ในระหว่างการสอบสวนทางวินัย 4)เพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน 5)เพราะถูกกล่าวหา6)เพราะหย่อนความสามารถ 7)เพราะมีมลทินมัวหมอง 8)เพราะต้องไปรับโทษจำคุก และ9)เพราะต้องไปรับราชการทหาร ซึ่งทั้ง 9 ประเด็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2535ซึ่งจำแนกลักษณะของวินัยได้เป็น 2 ประเภท คือ1)วินัยไม่ร้ายแรงคือวินัยที่ผู้ใดฝ่าฝืนหรือละเมิดจะได้รับโทษภาคทัณฑ์หรือตัดเงินเดือนหรือลดขั้นเงินเดือน และ2)วินัยอย่างร้ายแรงที่ผู้ใดจงใจทุจริต ปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติในหน้าที่ที่มิชอบจะต้องได้รับโทษ ปลดออกหรือไล่ออก สอดคล้องกับเสนาะ ติเยาว์ (2547 : 142-143) กล่าวว่า การออกจากงาน พนักงานมีสิทธิที่จะลาออกจากงานเมื่อไรก็ได้ตามที่เขาต้องการ เมื่อคนงานลาออก องค์การจะต้องมีภาระบางอย่างเกี่ยวกับคนงาน เช่น ผลประโยชน์ต่าง ๆ รวมทั้งเงินค่าตอบแทนในรูปบำเหน็จ หรือบำนาญก็ตามที่ต้องจ่ายให้คนงาน หรือการตายของพนักงานอาจก่อให้เกิดปัญหาได้อย่างน้อยก็จะต้องเสาะหาคนใหม่เข้ามาแทนถ้าเป็นพนักงานที่สำคัญอาจมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบางอย่างทางด้านผลประโยชน์ของผู้ตาย การปลดเกษียณ การออกของพนักงานเกิดขึ้น เมื่ออายุของพนักงานถึงระดับหนึ่ง การเลิกจ้างเป็นวิธีการรุนแรงที่สุด

5.2 องค์ประกอบย่อยด้านหลักคุณธรรมในด้านการออกจากราชการที่ดี ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารมีความเมตตา กรุณา ต่อบุคลากรที่เกษียณอายุราชการในเรื่องการประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารยินดีเต็มใจให้ความช่วยเหลือและเป็นที่พึ่งเมื่อบุคลากรประสบปัญหา ผู้บริหารและบุคลากรจัดกิจกรรมแสดง มุทิตาจิตต่อผู้ที่ออกจากราชการ และผู้บริหารและบุคลากรจัดกิจกรรมส่งผู้ออกจากราชการกลับถึงบ้านด้วยความอบอุ่น จากตัวชี้วัดดังกล่าวผู้วิจัยมีทัศนว่า ผู้นำที่มีจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่เคารพกราบไหว้จากคนทั้งหลายได้อย่างสนิทใจซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของบวรศักดิ์ อุวรรณโณ (16 พฤศจิกายน 2558)“...ในฐานะที่เป็นครูอาจารย์ หัวหน้างาน จำเป็นต้องมีความสุจริต ยุติธรรม ทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่เป็นที่พึ่งของผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ยอมพ่ายแพ้ต่อความโลภ ความลืมตัว ความริษยา ความแตกร้าว ต้องมุ่งมั่นในประโยชน์อันรุ่งเรืองไพศาลของส่วนรวมเป็นเป้าหมาย จึงจะได้ชื่อว่าประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงเกียรติคุณทุกประการดังที่ปรารถนา ...” ในการเดียวกันนี้ณรงค์ แผ้วพลสง (ณรงค์ แผ้วผลสง,2561, กุมภาพันธ์ 23) ยังให้การสอดคล้องว่าบุคลากรในโรงเรียนทุกคนต้องได้รับการเสริมสร้างให้มีวัฒนธรรมและค่านิยมในการปฏิบัติราชการ โดยทำงานที่มุ่งสร้างประโยชน์ ให้ประชาชนและประเทศชาติ มีทัศนคติและอุดมคติเพื่อส่วนรวมมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม มีจิตบริการ เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน ครูในท้องถิ่นต้องเป็นมิตรกับประชาชน พร้อมให้ความช่วยเหลือ ยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและมั่นคงในอารมณ์ มีความรับผิดชอบ และเป็นที่พึ่งของประชาชน

5.3 องค์ประกอบย่อยด้านหลักความโปร่งใสในด้านการออกจากราชการที่ดี ประกอบด้วย2 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารได้ร่วมตรวจสอบหลักฐานเอกสารหลักฐานการเบิกจ่ายบำเหน็จบำนาญและกองทุน กบข. และผู้บริหารได้เปิดใจบริหารจัดการปัญหาหลังการออกจากราชการของบุคลากรด้วยความเข้าใจ มีความสมานฉันท์ และสันติสุข ความดังกล่าวข้างต้นมีความสำคัญมากเพราะเป็นสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ออกจากราชการหรือพ้นอายุงาน ให้สามารถอยู่ในสังคมอย่างเข้มแข็งและมีความสุข สอดคล้องกับพิณสุดา สิริธรังศรี (2556 : 48-82) ที่เสนอไว้ว่า การบริหารงานบุคคล คณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีอำนาจเต็มในการบริหารงานบุคคล โดยมีกระบวนการบริหารงานบุคคล การสรรหา การพัฒนา การบำรุงรักษาครูไว้ในระบบการปฐมนิเทศ การสร้างขวัญและกำลังใจ การพัฒนา การสร้างและปลูกฝังเจตคติของครู การให้ออกจากงาน จะเห็นว่ามีความสอดคล้องกับประดิษฐ ศิลาบุตร(ประดิษฐ ศิลาบุตร,2561, กุมภาพันธ์ 11) ที่กล่าวถึง การออกจากราชการนั้นผู้บริหารต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ.กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และการลาออกจากราชการซึ่งมิใช่เป็นการลาออกจากราชการในระหว่างการทดลอง ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ขอกลับเข้ารับราชการผู้บริหารต้องดำเนินตามขั้นตอน โดยเฉพาะบุคลากรที่เกษียณอายุราชการต้องประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือและผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นที่พึ่งเมื่อบุคลากรประสบปัญหา ช่วยเหลือตรวจสอบเอกสารหลักฐานการเบิกจ่าย บำเหน็จบำนาญ และกองทุน กบข. เปิดใจบริการจัดการปัญหาหลังการออกจากราชการของบุคลากรด้วยความเข้าใจ มีความสมานฉันท์และสันติสุข และต้องจัดกิจกรรมแสดงมุทิตาจิต ให้ยึดโยงกับบริบทของโรงเรียนและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ในกรณีเดียวกันนี้ยังสอดคล้องกับกิตติมา กวยาวงศ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเอกชน จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นที่ครูมีความคิดเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบำรุงรักษาบุคลากรในเรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ด้านการพ้นจากงาน ในเรื่องการให้ความเป็นธรรมในการพิจารณาให้บุคลากรพ้นจากงานและด้านการสรรหาบุคลากรในเรื่องการบรรจุพิจารณาจากผลการปฏิบัติงานมากกว่าการใช้สิทธิพิเศษ

5.4 องค์ประกอบย่อยด้านหลักการมีส่วนร่วมในด้านการออกจากราชการที่ดี ประกอบด้วย2 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารได้เชิญผู้เกษียณมาร่วมให้คำปรึกษาในกิจการของโรงเรียน และโรงเรียนได้เชิญผู้ออกจากราชการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและด้านการเรียนการสอน ซึ่งทั้ง 2 ตัวชี้วัดนี้สอดคล้องกับประดิษฐ ศิลาบุตร(ประดิษฐ ศิลาบุตร,2561, กุมภาพันธ์11) ที่ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า หลังจากออกจากราชการแล้ว ผู้บริหารควรเชิญผู้เกษียณมาร่วมให้คำปรึกษาในกิจการโรงเรียน หรือสนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีนโยบายให้ครูที่เกษียณอายุราชการแล้ว มีความสมัครใจมาทำสัญญาจ้างเป็น “ครูผู้ทรงคุณค่าแห่งแผ่นดิน” มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และหมุนเวียนหน้าที่ด้านการเรียนการสอนตามความรู้ ความสามารถ และความเหมาะสมซึ่งเป็นการธำรงรักษาบุคลากรที่มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณภาพ ส่งเสริมให้บุคลากรมีจิตวิญญาณของความเป็นครูที่มีจิตอาสามาช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียนอันเป็นการยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ชีวิตเรียบง่าย และอยู่เย็นเป็นสุข ภายหลังออกจากราชการแล้ว และยังสอดคล้องกับหลักการบริหารโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Management : RBM) ที่ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (2541) ได้กล่าวอย่างสรุปว่าเป็นการบริหารแบบระบบ (System) ที่เน้นไปที่ผลลัพธ์ คือ การใช้ทรัพยากรทางการบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5.5 องค์ประกอบย่อยด้านหลักความรับผิดชอบในด้านการออกจากราชการที่ดี ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีการหมุนเวียนหน้าที่การดำเนินงานตามความรู้ความสามารถและความเหมาะสม ผู้บริหารมีแผนการช่วยเหลือ ดูแลคุณภาพชีวิตก่อนออกจากราชการและผู้บริหารได้แต่งตั้งบุคลากรมาทำงานทดแทนงานในหน้าที่ของผู้ที่ออกจากราชการจากนัยแห่งตัวชี้วัดทั้ง 2 ข้อดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของกระบวนงานในองค์กรที่ต้องสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในกรณีมีการ

ออกจากงาน และยังต้องคำนึงความสันติสุขของผู้ได้พักผ่อนหลังออกจากราชการด้วย ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับวิเชียร ฝอยพิกุล (วิเชียร ฝอยพิกุล,2561, กุมภาพันธ์ 14) ที่ให้สัมภาษณ์ว่า ตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นว่ามีการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีควรมีแผนการดูแลคุณภาพชีวิตก่อนออกจากราชการ การเชิญผู้ที่ออกจากราชการโดยเกษียณอายุราชการมาให้คำปรึกษาในกิจการของโรงเรียน การธำรงรักษาบุคลากรที่มีคุณธรรมมีจริยธรรมมีคุณภาพ และยังสอดคล้องกับประดิษฐ ศิลาบุตร (ประดิษฐ ศิลาบุตร,2561, กุมภาพันธ์ 11)ให้สัมภาษณ์ว่า การออกจากราชการควรจะมีการให้ความรู้ในการออกจากราชการในด้านสิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากการออกจากราชการ การเตรียมตัวเพื่อออกจากราชการ บทบาทต่อโรงเรียนและต่อสังคม หลังการออกจากราชการ ความผูกพันต่อโรงเรียนเดิมก่อนออกจากราชการ เป็นต้น และหลังจากออกจากราชการแล้วจะวางความสัมพันธ์กับโรงเรียนเดิมอย่างไรตลอดจนก็ยังมีความสอดคล้องกับสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์,2561,กุมภาพันธ์ 23) ที่กล่าวว่า น่าจะมีการดำเนินการแสดงมุทิตาจิตแก่ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาที่พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ในโรงเรียนตามบริบทและประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วยความอบอุ่นทุกฝ่ายมีความสุขและบังเกิดสัมพันธภาพสันติสุขภายหลังออกจากราชการแล้วการดำเนินชีวิตของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ต้องยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์ของพระราชาในการดำเนินชีวิตทั้งก่อนออกจากราชการ และเกษียณอายุราชการ เพราะการขับเคลื่อนและน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติภารกิจจนเป็นวิถีชีวิตหลังเกษียณราชการจะเป็นสำนึกและอุปนิสัย "พอเพียง" ที่ภาษาอังกฤษว่า Sufficiency Mindset and Behavior จะได้ดำรงตนและดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายยอมรับต่อความเปลี่ยนแปลงทุกๆด้านที่จะเป็นปัญหาใหม่ประเดประดังเข้ามาภายหลังเกษียณราชการแล้ว ซึ่งที่สุดแล้วเพื่อที่จะใช้พื้นที่บั้นปลายชีวิตให้สามารถยืนหยัดอยู่ในวัยแก่ที่มีคุณค่า และชราอย่างมีความสุข

5.6 องค์ประกอบย่อยด้านหลักความคุ้มค่าในด้านการออกจากราชการที่ดี ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ โรงเรียนธำรงรักษาบุคลากรที่มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณภาพ ผู้ออกจากราชการมีจิตอาสาเข้ามาช่วยเหลือ กิจการงานของโรงเรียน และผู้บริหารและบุคลากรปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ชีวิตเรียบง่ายและอยู่เย็นเป็นสุข ตัวชี้วัดทั้ง 3 ข้อนี้แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนควรพยายามพึ่งพาตนเองให้มากขึ้นทั้งด้านทรัพยากรและการบริหารในที่สุดก็จะเกิดความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับสุเมธ ตันติเวชกุล(สุเมธ ตันติเวช ,2558, พฤศจิกายน 16) ที่ได้สรุปหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้ 1) เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย 2) เป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต(Dynamic) 3)เป็นปรัชญาที่สามารถนำประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคต 4)เป็นปรัชญาที่มุ่งผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ที่มีความยั่งยืนของการพัฒนาในมิติต่างๆ และสุเมธ ตันติเวชกุล (2558)ยังได้กล่าวถึงหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 หลัก และ 2 เงื่อนไข ดังนี้ 1)ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2)ความมีเหตุผลหมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ 3)ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง ด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต และ 2 เงื่อนไข คือ 1)เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ 2)เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ไม่สอดคล้องเฉพาะตัวชี้วัดที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างนี้เท่านั้น แต่ยังสอดคล้องกับหลายๆ ตัวชี้วัดรวมถึงภาพรวมของการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากข้อค้นพบในการวิจัยการพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีและแนวทางการนำตัวชี้วัดไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำตัวชี้วัดที่ผ่านการพัฒนาจนมีคุณภาพยืนยันได้ด้วยข้อมูลทางสถิตินี้ ให้โรงเรียนในสังกัดนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการงานบุคคล และใช้ประเมินการบริหารจัดการงานบุคคล

1.2 เสนอให้โรงเรียนประถมศึกษานำไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และนำไปทดลองจัดทำหลักสูตรอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพผู้บริหาร

1.3 ตัวชี้วัดในการบริหารงานบุคคลแต่ละด้านมีจำนวนมากเพื่อให้การดำเนินการเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมจึงเสนอแนะให้ผู้บริหารโรงเรียนนำตัวชี้วัดที่มีอิทธิพลหรือบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ต่อการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีอย่างมากใน 5 อันดับแรก มาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการนำเอาตัวชี้วัดไปใช้ ซึ่งอาจดำเนินการในสถานศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่ง

2.2 ควรทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อหารูปแบบการนำตัวชี้วัดไปใช้

2.3 ควรนำตัวชี้วัดนี้ไปใช้ดำเนินการในโรงเรียนประถมศึกษา ในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development)หรืออาจดำเนินการในลักษณะการวิจัยปฏิบัติการ(Action Research) การบริหารจัดการงานบุคคลที่ดีสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จบริบูรณ์ ด้วยได้รับความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ ให้คำแนะนำตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์เพื่อคุณภาพงานวิจัย จากอาจารย์ ดร.วสันต์ชัย กากแก้ว ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล พูลสวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สวัสดิ์ โพธิวัฒน์ รวมทั้งดร.พนา จินดาศรี จึงกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายการุณ สกุลประดิษฐ์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดร.ไพบูลย์ศรีสุธรรม ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 นางวัชรกาญจน์ คงพูล ศึกษาธิการจังหวัดยโสธร และคณะครุศาสตร์ โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่ได้ให้โอกาสที่ดีแก่ผู้วิจัย

อนึ่ง ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์.ดร.ประกอบ คุปรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.พีระศักดิ์ วรฉัตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และคณาจารย์ผู้สอนในโครงการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและการบริหารทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาตลอดจนศาสตราจารย์ วุฒิสาร ตันไชย เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ที่ได้สอนหลักสูตรธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารช่วงผู้วิจัยศึกษาต่อ ณ สถาบันพระปกเกล้า

เอกสารอ้างอิง

นงลักษณ์ ศุภโสภณ. **สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาของรัฐ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.

รณกฤต รินทะชัย. **การศึกษาปัญหาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557.

ฐิติยา ปทุมราษฎร์. **สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, 2557.

จิณณวัตร ปะโคทัง. บทความวิจัย **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตที่ 6** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29, 2557.

ประกอบ กุลเกลี้ยง. **รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชั่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

ภิญโญ สาธร และณัฐนิภา คุปรัตน์. **การบริหารงานบุคคล.**กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิชย์, 2527.

อรพินท์ สพโชคชัย. **เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สพฐ. แนวคิดและองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล** 15 กันยายน 2558, 2558.

วิโรจน์ สารรัตนะ. **การบริหาร หลักการ ทางการศึกษา ทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา** กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์ นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2542.

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). **เพื่อชีวิตที่มั่นคงและมีค่า**. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2529

ชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์. **กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดีในการปกครองที่ดี (Good Governance)**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2543.

อุทัย บุญประเสริฐ. **การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อำนวย แสงสว่าง. **การจัดการทรัพยากรมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ: อักษรพิพัฒน์, 2544.

สมาน อัศวภูมิ. **การบริหารการศึกษาสมัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ**.พิมพ์ครั้งที่ 3. อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์, 2551.

ธงชัย สันติวงษ์. **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** พิมพ์ครั้งที่11 (ฉบับ ปรับปรุงใหม่).กรุงเทพฯ: บริษัทประชุมช่าง, 2546.

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.**กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท, 2550.

พิณสุดา สิริธรังศรี. **รายงานการวิจัยและพัฒนาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**เสนอต่อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กรุงเทพฯ :เซเว่นพริ้นติ้ง, 2556.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. **ยอดกลยุทธ์การบริหารสำหรับองค์การยุคใหม่.** กรุงเทพฯ:เอ็กซเปอร์เน็ท, 2544.

เพ็ญศรี วายวานนท์. **การจัดการทรัพยากรคน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2537.

วุฒิพงษ์ ไตรพิพัฒน์. **การศึกษารูปแบบการบริหารงานบุคคล.** วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรวิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2557.

วรนารถ แสงมณี. **การบริหารทรัพยากรมนุษย์/งานบุคคล.** กรุงเทพฯ: ประสิทธิภัณฑ์แอนด์พริ้นติ้ง, 2543.

สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี. **การบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2451.

สุดจิต นิมิตกุล. **“กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี”การปกครองที่ดี (Good Governance).** กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2543.

สมชัย พุทธา. **การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

จรัส สุวรรณเวลา. **จุดบอดบนทางสู่ธรรมาภิบาลบทบาทของบอร์ดองค์การมหาชน**. กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ธีรยุทธ บุญมี. **ธรรมรัฐแห่งชาติ ยุทธศาสตร์กู้หายนะประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สายธาร, 2542.

ชรินทร์ เพิ่มพูนสุข. **การพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏราชนครินทร์, 2546.

ปัญญา แก้วกียูร และสุภัทร พันธพัฒนกุล. **ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ**. ค้นเมื่อ 13กันยายน 2559, จาก http : // www. Onesqa.or.th/upload/113/uploadfiles /45_777_pdf, 2550.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **ธรรมรัฐภาคการเมือง : บทบาทภาคีเมือง**. รัฐสภาสาร 46 (กันยายน) : 1-65, 2541.

ธกรศักดิ์ พรหมสาขา ณ สกลนคร. **ปัจจัยที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก**. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2556.

วรากรณ์ สามโกเศศ. รายงาน**ข้อเสนอทางเลือกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับสุขภาวะคนไทย**.กรุงเทพฯ: โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาข้อเสนอทางเลือกที่เหมาะสำหรับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสุขภาวะคนไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2553.

สมิต สัชฌุกร. **ศิลปะการให้บริการ.** กรุงเทพฯ: สายธาร, 2550.

วิจิตร ศรีสอ้าน. **เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและระบบการบริหารการศึกษา** เล่ม 1 หน่วยที่15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546.

อุษณีย์ จิตตะปาโล, นุตประวีณ์ เลิศกาญจนวัติ. **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2544.

ธีระ รุญเจริญ. **สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ**. กรุงเทพฯ: บริษัทชุมทอง อุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด, 2548.

กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546**.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) , 2546.

วุฒิสาร ตันไชย. **เอกสารประกอบการบรรยาย.การบริหารภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล.** 8 กันยายน 2558 นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2558.

ประเวศ วะสี. **ยุทธศาสตร์ชาติ.** ASTV ผู้จัดการออนไลน์ 29 ตุลาคม 2554, 2542.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส.(2558). **เอกสารประกอบการบรรยาย หลักจริยธรรม หลักสูตรธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา** สพฐ. 28 กันยายน 2558, นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า

เสนาะ ติเยาว์. **หลักการบริหารงานบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์., 2547.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. **เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรธรรมาภิบาลผู้บริหารสถานศึกษา สพฐ. ประมวลจริยธรรมสำหรับข้าราชการ**. 16 พฤศจิกายน 2558, นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2558.

กิตติมา กวยาวงศ์. **ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเอกชน จังหวัดอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

สุเมธ ตันติเวชกุล. **เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรธรรมาภิบาล ผู้บริหารสถานศึกษา สพฐ. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. 15 พฤศจิกายน 2558, นนทบุรี :สถาบันพระปกเกล้า, 2558.

Fitz - Gibbon. **Monitoring Education on Quality Indicators of Lifelong Learning**. London: Cassell, 1996.

Mondy, R,W., R.M. Noe and S.R Premeaux. **Human Resource Management**. 7 th.ed. New Jersey: Upper Saddle River, 1999.

รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีน สำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร
A Chinese Language Learning Management Model for Bilingual Schools (Thai-Chinese) under the Bangkok Metropolitan Administration

เสี่ยวยี่ โหล (Xiaoyu Luo)[1]
สุวพร เซ็มเฮง[2]
พรชุลี ลังกา[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพและความต้องการจำเป็นในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และครูผู้สอนภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) และศึกษานิเทศก์กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ไทย-จีน) รวมทั้งสิ้นจำนวน 59 คน และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์การด้านการสอนภาษาจีนและการบริหารจัดการโรงเรียนสองภาษา จำนวน 12 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร และตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาจีนและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) จำนวน 7 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานครไปใช้ โดยใช้แบบประเมินในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 59 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาจีน ศึกษานิเทศก์ภาษาจีน และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้เทคนิคการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลแบบการตอบสนองคู่ ด้วยค่า Priority Needs Index: PNI ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหาร, การจัดการเรียนรู้ภาษาจีน, โรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน)

---

[1]หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
[2]มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
[3]มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพที่เป็นจริงของการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่ควรเป็นของการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) ทั้งในภาพรวมและรายด้านพบว่าควรปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านวิธีการสอน และด้านผู้เรียน รองลงมาคือ ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านผู้สอน ด้านหลักสูตร และด้านเทคนิคการสอน ตามลำดับ

2) รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ และ 2) การพัฒนาความรู้และประสบการณ์ แต่ละองค์ประกอบมีสารสนเทศสำคัญในการบริหารจัดการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การนำ และ การควบคุม เป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงาน

3) ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

Abstract

This study aimed to develop a Chinese language learning management model for bilingual school (Thai–Chinese) under the Bangkok Metropolitan Administration. The study was divided into 3 phases. Phase 1 was to investigate the present state and needs on managing Chinese language learning for bilingual schools (Thai–Chinese) under the Bangkok Metropolitan Administration from the perspectives of 59 involved personnel in 14 bilingual schools (Thai–Chinese) under the Bangkok Metropolitan Administration and to interview 12 experts on teaching Chinese language. Phase 2 was to create a Chinese language learning model for bilingual schools (Thai–Chinese) under the Bangkok Metropolitan Administration and to verify the accuracy and suitability of the model by interviewing 7 experts on teaching Chinese language and school management. Phase 3 was to evaluate the feasibility and suitability of the proposed model by 62 individual consisted of school administrator, head of foreign language sector, Chinese language teacher, Chinese educational supervisor, and Chinese language management expert. Percentage, mean, and Standard Deviation were employed for analyzing quantitative data. Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) and content analysis were used for needs assessment and analyzing qualitative data, respectively.

The results revealed that

1. The actual state of the Chinese language learning management for bilingual schools (Thai–Chinese) in all aspects was at a high level and the expected state of the Chinese language learning management for bilingual schools (Thai–Chinese) in all aspects was found at the highest level. The Modified Priority Needs Index revealed that the highest needs were pedagogy aspect and learner aspect, followed by aspects on media and

equipment, instructor, curriculum, and teaching technique, respectively.

2. The Chinese language learning management model for bilingual schools (Thai–Chinese) under the Bangkok Metropolitan Administration consisted of two main factors i.e., Learning management system development, and Knowledge and experience development. Each factor was operated by 4 managing processes; Planning, Organizing, Leading, and Controlling.

3. The overall suitability and feasibility of applying the Chinese language learning management model for bilingual schools (Thai–Chinese) under the Bangkok Metropolitan Administration was rated at a high level.

Keyword : A management model, Chinese language learning management, Bilingual School (Thai – Chinese)

บทนำ

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมมีผลกระทบทั่วถึงอย่างรวดเร็ว บุคคลในสังคมต้องการติดต่อ พบปะ เพื่อดำเนินกิจกรรมทางสังคมหรือเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น ภาษาจึงกลายเป็นเครื่องมืออันสำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การศึกษา และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 2) และในด้านเศรษฐกิจไทยทั้งรับการลงทุนจากต่างประเทศและเพิ่มศักยภาพในการส่งออกไปยังประเทศต่างๆให้มากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศจีน ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดประเทศหนึ่งของไทย และจีนมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูง และเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ (economic powerhouse) ของภูมิภาคและของโลก ภาษาจีนจึงมีความสำคัญสำหรับการติดต่อสื่อสารกับคนจีน ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน (2553 : ออนไลน์)

กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญและต้องการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีนโยบายให้ปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาจีนให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ในการนี้ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พ.ศ. 2549-2553) ในปีพ.ศ. 2550 มีการผลิตแบบเรียนรวมทั้งสื่อการสอนชุด “สัมผัสภาษาจีน” เพื่อทดลองใช้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทั่วประเทศ พร้อมทั้งตั้งเป้าหมายว่าจะผลิตแบบเรียนเป็นชุดต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีพ.ศ.2551 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์ปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้น และในปีพ.ศ. 2557 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและใช้ภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการแข่งขันระดับนานาชาติ ประกาศเรื่อง “นโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาจีน” จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2559 พบว่า จำนวนโรงเรียนที่มีการเปิดสอนวิชาภาษาจีนในประเทศไทยของแต่ละหน่วยงานรวมทั้งสิ้น จำนวน 747 แห่ง เป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 443 แห่ง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559 : 12-13, 19-21)

การจัดการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญในด้านคุณภาพนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภาษาอังกฤษและภาษาจีน ได้มีการจัดโรงเรียนสองภาษาขึ้นในปีการศึกษา 2547 โรงเรียนนำร่องสองภาษา (ไทย-จีน) ได้แก่ โรงเรียนวัดสัมพันธวงศ์ โรงเรียนสองภาษาเป็นการจัดการศึกษาทางเลือกใหม่แนวทางหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาภาษาจีนของประเทศไทยในโลกยุคสังคมฐานความรู้ แต่การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยยังประสบกับปัญหาและอุปสรรคนานัปการที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ วอยซ์ ทีวี (2560 : ออนไลน์) และในปี พ.ศ. 2559 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้มอบหมายให้ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดำเนินการโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ผลงานวิจัยพบว่า (1) ด้านการบริหาร ยังมีสถานศึกษาบางแห่งขาดระบบและการประสานงานในการบริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนที่ดี (2) ด้านหลักสูตร บางโรงเรียนขาดผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำหลักสูตรภาษาจีนที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและนักเรียน บางแห่งยังไม่มีความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรภาษาจีน (3) ด้านสื่อการสอน พบว่า โรงเรียนทุกประเภทขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย โรงเรียนบางแห่งมีสื่อการสอนไม่เพียงพอและสื่อการสอนไม่เหมาะสมกับผู้เรียน (4) ด้านผู้สอน พบว่า โรงเรียนระดับประถมศึกษายังขาดแคลนครูชาวไทยที่สอนภาษาจีน สิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ คุณภาพของครูอาสาสมัครชาวจีน (5) ด้านผู้เรียน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือเรื่องนักเรียนให้ความสำคัญต่อการเรียนภาษาจีนไม่มากพอและพื้นฐานภาษาจีนของผู้เรียนไม่เท่ากัน และ (6) ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น พบว่า สถานศึกษาบางแห่งขาดแคลนงบประมาณ และข้อมูลข่าวสารด้านความร่วมมือ ขาดโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559 : 144-150) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรดา วงค์จันทะ (2557: 285-294) ที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่ามีปัญหาในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการวางแผนการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน และการจัดสื่อและวัสดุเพื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนและการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาภาษาจีน และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

จากเหตุผลดังกล่าวทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารการ จัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพ และความต้องการจำเป็นในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการโดย

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีน เพื่อนำมากำหนดกรอบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) ที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพและความต้องการจำเป็นของการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเพื่อนำมาใช้ประกอบการจัดทำรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) ที่เหมาะสม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และครูผู้สอนภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) และศึกษานิเทศก์กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 14 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 141 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และครูผู้สอนภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) และศึกษานิเทศก์กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 59 คน จาก 14 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) แต่ละโรงเรียนประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ 1 คน ครูผู้สอนภาษาจีนสัญชาติไทย 1 คน และครูผู้สอนภาษาจีนสัญชาติ 1 คน และศึกษานิเทศก์กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ไทย-จีน) 3 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพและความต้องการจำเป็นของการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร

1.3 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ และ /หรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีน จำนวน 12 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1.3.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาจีน จำนวน 3 คน เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการศึกษาหรือการสอนภาษาจีน หรือมีประสบการณ์การสอนภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษาหรือสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การบริหารจัดการในโรงเรียนสองภาษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.3.3 ครูผู้สอนภาษาจีน จำนวน 3 คน ที่มีประสบการณ์การสอนภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.3.4 ศึกษานิเทศก์กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ไทย-จีน) จำนวน 3 คน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การนิเทศการสอนภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการโดย

2.1 ยกร่างรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยนำผลการวิจัยตามขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อจัดทำร่างรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 ตรวจสอบรูปแบบด้วยการประเมินความเหมาะสม และความถูกต้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถและ /หรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาจีน จำนวน 3 คน เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการศึกษาหรือการสอนภาษาจีน หรือมีประสบการณ์การสอนภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษาหรือสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

2.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การบริหารจัดการในโรงเรียนสองภาษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

2.2.3 ศึกษานิเทศก์กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ไทย-จีน**)** จำนวน 2 คน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การนิเทศการสอนภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ความเหมาะสม และความถูกต้องของรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนไปใช้ในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนไปใช้ในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยนำรูปแบบที่สร้างและตรวจสอบจากขั้นตอนที่ 2 ไปให้ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาจีนศึกษานิเทศก์กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ไทย-จีน**)** และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาเป็นผู้ประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของการนำรูปแบบไปใช้ในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และครูผู้สอนภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) และศึกษานิเทศก์กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 14 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 141 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และครูผู้สอนภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) และศึกษานิเทศก์กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 59 คน จาก 14 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) แต่ละโรงเรียนประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ 1 คน ครูผู้สอนภาษาจีนสัญชาติไทย 1 คน และครูผู้สอนภาษาจีนสัญชาติ 1 คน และศึกษานิเทศก์กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ไทย-จีน) 3 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

ความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม และแบบประเมิน และข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและความต้องการจำเป็นในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการสร้างโดย

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม

1.2 กำหนดกรอบโครงสร้างของแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 สอบถามสภาพการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียน เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร

1.3 จัดทำแบบสอบถามฉบับร่าง และนำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ความเห็นชอบแล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนพิจารณาความสอดคล้อง ความครอบคลุมของข้อคำถามกับความมุ่งหมายของการวิจัย นิยามศัพท์ ความเหมาะสมทางด้านภาษา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.80-1.00

1.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบัค (Cronbach Alpha-Coeffieient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

2. แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการสร้างโดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างและจัดทำประเด็น การประเมินและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการและแนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก นำแบบประเมินและแบบสัมภาษณเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบแล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามและแบบประเมิน ผู้วิจัยนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบที่มีการตอบครบทุกข้อ และวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) . และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้เทคนิคการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลแบบการตอบสนองคู่ โดยใช้ค่าดัชนี $PIN_{modified}$ (Kaufman; & Valentine. 1989)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จำแนกและจัดระบบข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) วิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกัน และนำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) พบว่า สภาพที่เป็นจริงของการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{\mathbf{x}}$ = 4.00) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านเทคนิคการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{\mathbf{x}}$ = 4.21) รองลงมาคือ ด้านหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.11) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านผู้เรียน ($\bar{\mathbf{x}}$ = 3.80) ส่วนสภาพที่ควรเป็นของการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) พบว่ามีสภาพที่ควรเป็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{\mathbf{x}}$ = 4.62) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร และผู้สอนมี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.66) รองลงมาคือ ด้านเทคนิคการสอน ($\bar{x}$ = 4.65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านวิธีการสอน ($\bar{x}$ = 4.56)

ความต้องการจำเป็นในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร พิจารณาจากความแตกต่างระหว่างสภาพที่ควรเป็นกับสภาพที่เป็นจริง พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงคือ ด้านวิธีการสอนและด้านผู้เรียน ($PNI_{modified}$ = 0.20) ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำคือด้านหลักสูตรและด้านเทคนิคการสอน ($PNI_{modified}$ = 0.13 และ 0.10) ตามลำดับ

2. รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ และ การพัฒนาความรู้และประสบการณ์ แต่ละองค์ประกอบมีสารสนเทศสำคัญในการบริหารจัดการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การนำ และ การควบคุม เป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 องค์ประกอบด้านการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1.1 การกำหนดยุทธศาสตร์ มีสาระสำคัญในการดำเนินงาน ได้แก่ การวิเคราะห์ SWOT หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) การกำหนดมาตรฐานการเรียนการสอนภาษาจีน การตรวจสอบความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนการสอนภาษาจีนกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา และการทำประชาพิจารณ์

2.1.2 การจัดทำหลักสูตร มีสาระสำคัญในการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดตั้งคณะทำงานร่างหลักสูตรสถานศึกษา การวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน สภาพและความต้องการของชุมชน และหลักสูตรแกนกลาง การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ เวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิต กิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ที่ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละวิชา รวมทั้งการวัดและประเมินผลผู้เรียน และการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

2.1.3 การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทย–จีน มีสาระสำคัญในการดำเนินงาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนกับกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย–จีน การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนกับกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย–จีน การจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาโดยจัดให้มีครูผู้สอนชาวไทยและชาวจีนดำเนินการสอนร่วมกัน และการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกในการใช้ภาษาจีนในชีวิตประจำวันและในโอกาสต่างๆที่สนับสนุนวัฒนธรรมไทย–จีน

2.1.4 การนิเทศและติดตามผล มีสาระสำคัญในการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดทำแผนและแนวทางการนิเทศภายใน การแต่งตั้งและมอบหมายภารกิจในการติดตามและให้ความช่วยเหลือของผู้ให้การนิเทศ การจัดทำเครื่องมือและปฏิทินการนิเทศ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการนิเทศและการจัดทำรายงานสรุป

2.2 องค์ประกอบด้านการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ ประกอบด้วย

2.2.1 การจัดทำเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีสาระสำคัญในการดำเนินงาน ได้แก่ การศึกษา สืบค้น และรวบรวมข้อมูลของสถาบันหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในและต่างประเทศที่มีชื่อเสียงในวงการการเรียนการสอนภาษาจีน และสถาบันในสังกัดและนอกสังกัด การติดต่อ ประสานงานเพื่อสร้างข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในระดับสถานศึกษาหรือระดับสูงกว่า การจัดทำปฏิทินและแผนระยะสั้นและระยะยาวในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสนับสนุนวัฒนธรรม

ไทย-จีน และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานความร่วมมือของเครือข่ายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อนำมาใช้ในการทบทวนปรับปรุงการทำงานร่วมกับเครือข่าย

2.2.2 การใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ มีสาระสำคัญในการดำเนินงาน ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพปัญหาของการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระวิชา การรวบรวมและผลิตสื่อประกอบการเรียนรู้ที่มีความทันสมัยจากแหล่งเรียนรู้ที่อย่างหลากหลาย การเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของเนื้อหาและกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละสาระวิชา และการกำกับติดตามและประเมินผล

2.2.3 การฝึกประสบการณ์นอกสถานที่ มีสาระสำคัญในการดำเนินงาน ได้แก่ การกำหนดสถานที่ฝึกประสบการณ์หรือดูงานที่มีการใช้ภาษาจีนในการสื่อสาร การเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนและนักเรียนที่ฝึกประสบการณ์หรือดูงาน การปฏิบัติงานฝึกประสบการณ์ และการประเมินผลการเรียนรู้ปฏิบัติงาน โดยให้นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรม ค้นคว้าและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมร่วมกัน

2.2.4 การพัฒนาผู้สอน มีสาระสำคัญในการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดโครงการปฐมนิเทศและกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนชาวจีนและชาวไทย การสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเองของครู การส่งเสริมการทำวิจัยของครูผู้สอน และการตรวจสอบและประเมินผล

3. ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการ บริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. สภาพและความต้องการจำเป็นในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพที่เป็นจริงของการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่ควรเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงคือ ด้านวิธีการสอน และผู้เรียน ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำคือ ด้านหลักสูตรและเทคนิคการสอน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการสอนที่เหมาะสมและชัดเจน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น สามารถสร้างผลผลิตในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้น (กิ่งแก้ว อารีรักษ์, และคณะ. 2548: 118) จึงทำให้พบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) ด้านวิธีการสอนและด้านผู้เรียนอยู่ในระดับสูง ส่วนในด้านหลักสูตรและเทคนิคการสอนนั้น เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนโดยยึดบทเรียน บริบทของเนื้อหา และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้แล้วในหลักสูตรเป็นหลักในการดำเนินงาน และมีการจัดครูผู้สอนทั้งที่เป็นครูผู้สอนภาษาจีนสัญชาติไทย และครูผู้สอนภาษาจีนสัญชาติจีนร่วมกันสอนในแต่ละรายวิชา เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น ซึ่งเป็นจุดแข็งของการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (กุณฑิกา พัชรชานนท์, และบัลลังก์ โรหิตเสถียร. 2556: ออนไลน์) จึงทำให้พบว่าความต้องการจำเป็นในด้านหลักสูตรและด้านเทคนิคการสอนของโรงเรียนสองภาษาสังกัดกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับต่ำ

2. รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ และ การพัฒนาความรู้และประสบการณ์ สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

องค์ประกอบด้านการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การกำหนดยุทธศาสตร์ 2) การจัดทำหลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทย–จีน และ 4) การนิเทศและติดตามผล สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 การกำหนดยุทธศาสตร์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อให้ก้าวทันโลกสากลยุคปัจจุบัน และมาตรฐานสากลโลก ได้มีการมุ่งเน้นการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และใช้ภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการแข่งขันระดับนานาชาติ จึงจำเป็นมีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดตั้งโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) ของกรุงเทพมหานคร และนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นการพัฒนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่กว้างขวางและต่อเนื่อง โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐาน (วอยซ์ ทีวี. 2560: ออนไลน์; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2559: 12-21)

1.2 การจัดหลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกหนึ่งองค์ประกอบในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำหลักสูตรการสอนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียน มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนในแต่ละชั้นเรียน มีการใช้สื่อการสอน เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของสังคม สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและนอกโรงเรียน และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน จะช่วยให้การเรียนการสอนมีทิศทางในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559: 1-3) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของหวาง (Wang. 2013: 73-76) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนการสอน และการควบคุมคุณภาพของนักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในประเทศจีน: ปัญหาและการแก้ปัญหาระดับอุดมศึกษา พบว่า ประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และระบบการประเมินคุณภาพผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาต่างชาติ

1.3 การจัดการเรียนการสอนประกอบการส่งเสริมวัฒนธรรมจีน-ไทย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้เข้าใจและสามารถใช้ภาษาต่างประเทศได้ จะช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างชนชาติไทยและชนชาติอื่นได้เป็นอย่างดี เพราะการเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละเชื้อชาติจะทำให้สามารถปฏิบัติต่อกันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 2) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเซี่ย (Xie. 2012: 17-32) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเชิงวัฒนธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า การสอนวิชาภาษาควรมีการทบทวนเนื้อหาหลายครั้งโดยใช้กิจกรรมและวิธีการที่หลากหลาย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของต้วน (Duan. 2017: 50-55) เรื่อง กล่าวถึงสนุกสนานในการสอนภาษาจีนสำหรับเด็กเล็ก พบว่า ความสนุกสนานในการเรียนการสอนภาษาจีนประกอบด้วยความสนุกของเนื้อหา และวิธีการเรียนการสอน การสร้างความสนุกสนานของการเรียนภาษาจีนในชั้นเรียนสำหรับกลุ่มผู้เรียนเด็กเล็กนั้น ต้องคำนึงถึงการเรียนภาษากับวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน และการจัดกิจกรรมสัมผัสวัฒนธรรม

1.4 การนิเทศและติดตามผลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยที่มุ่งให้ผู้รับการนิเทศมีความรู้ความสามารถ ได้พัฒนาทักษะต่างๆ โดยเฉพาะในด้านการสอน ครูผู้สอนที่ปรับปรุงการสอนอยู่เสมอจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การนิเทศและติดตามผลอย่างเป็นระบบ จะช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนในด้านการพัฒนาความรู้ และทักษะวิธีสอนแบบต่างๆ รวมทั้งเทคนิคการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอน (สุทธนู ศรีไสย์. 2557: 1, 10) สอดคล้องกับกัสคีย์ และฮิวเบอร์แมน (Guskey; & Huberman. 1995: 1) ที่กล่าวว่าการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยการนิเทศเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับเปลี่ยนระบบความคิด ค่านิยมและพฤติกรรมของผู้เรียน

2. องค์ประกอบด้านการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การจัดทำเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) การใช้สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ 3) การฝึกประสบการณ์นอกสถานที่ และ 4) การพัฒนาผู้สอน สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

2.2.1 การจัดทำเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากจุดมุ่งหมายหลักของการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษามุ่งเน้นการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและใช้ภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการแข่งขันระดับนานาชาติ สร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างชนชาติไทยและชนชาติอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 2) การมีเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนได้มีความรู้และประสบการณ์ที่กว้างขวางและหลากหลายจึงมีความจำเป็นและสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อดิเรก นวลศรี; และปิยนันต์ คล้ายจันทร (2560: 196-206) เรื่อง ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครปากเกร็ด พบว่า ความคาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ให้พัฒนาเป็นแหล่งการศึกษาชั้นดี ควรมีการประสานงานระหว่างสถานศึกษาต่างๆ และจากงานวิจัยของ ฉือ (Chi. 2016: 65-87) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาของประเทศเวียดนาม ภายใต้การส่งเสริมการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ พบว่า ปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในเวียดนามไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากไม่ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และการส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นประเด็นที่สนับสนุนความสำคัญขององค์ประกอบการจัดทำเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

2.2.2 การใช้สื่อการสอน เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ การใช้สื่อการสอน เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากการใช้สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของสังคม สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและนอกโรงเรียน และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน จะช่วยให้การเรียนการสอนมีทิศทางในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีสื่อการจัดการเรียน เช่น ของจริง รูปภาพ หุ่นจำลอง แผนภูมิ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วีดิทัศน์ ฐานข้อมูลเรียนรู้ทางเว็ปไซต์ และโสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ จะช่วยให้ผู้เรียนสนใจและเข้าใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. 2557: 13-14) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตรดา วงศ์จันทะ (2557: 285-294) เรื่องการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในโครงการสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า สาระสำคัญในการบริหารงานวิชาการ คือ การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน และการจัดสื่อและวัสดุครุภัณฑ์ รวมทั้งการจัดห้องวัฒนธรรมจีนเพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนและเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

2.2.3 การฝึกประสบการณ์นอกสถานที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาดูงานเป็นกิจกรรมที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มุมมองความคิดเห็นต่างๆ ร่วมกันบนสถานการณ์เดียวกัน หรือเหตุการณ์เดียวกัน ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและสามารถค้นคว้า ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้เมื่อออกนอกสถานที่ (กระทรวงศึกษาธิการ 2545: 143) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจั๋ว (Zhuo. 2011: 46) เรื่อง การออกแบบหลักสูตรภาษาจีนนานาชาติของนักเรียนต่างชาติระดับปริญญาตรี: กรณีศึกษานักศึกษาต่างชาติระดับอุดมศึกษามณฑลไหหนาน พบว่า การจัดหลักสูตรภาษาจีนนานาชาติที่ดีควรมีการศึกษาดูงาน ทำความร่วมมือ มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา การแลกเปลี่ยนการจัดการสอนระหว่างครูผู้สอนรวมทั้งมีการสัมมนาทางวิชาการระดับนานาชาติ เพื่อพัฒนาการบริหารการเรียนการสอนนักศึกษาต่างชาติ

2.2.4 การพัฒนาผู้สอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญหนึ่งในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน การพัฒนาครูผู้สอนจะต้องมีการส่งเสริมและเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ด้านการใช้ภาษาจีนในการจัดการเรียนการสอนให้กับครูอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ เพื่อให้ครูสามารถสื่อสารและส่งเสริมการสนทนาของผู้เรียนในชั้นเรียน รวมทั้งสามารถประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง เพื่อให้แน่ใจว่าการจัดการเรียนรู้ได้ผลตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ .2544: ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของหลี่ (Li. 2017: 147-187) เรื่อง ปฏิสัมพันธ์ด้านวาทกรรมในชั้นเรียนของการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติ พบว่า ความรู้ความสามารถและภูมิปัญญาของครูจะสะท้อนให้เห็นในระหว่างการจัดการเรียนรู้ การเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูสามารถเปลี่ยนผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้

3. ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีความเป็นไปได้และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากในการพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์ประกอบที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ และนำผลของการศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นในการบริหารมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบในการพัฒนาสร้างรูปแบบ มีการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ และสาระสำคัญในการดำเนินงานของแต่ละองค์ประกอบที่ชัดเจน และตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสร้างรูปแบบของคีฟวส์ (Keeves. 1988: 561-565) ที่กล่าวว่าการสร้างรูปแบบต้องอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจนเพื่อจะนำไปสู่การพยากรณ์ที่ตามมา ซึ่งสามารถรวบรวมได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ และรูปแบบที่ดีจะต้องผ่านการทดสอบหรือตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริงว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับการนำรูปแบบไปใช้ประโยชน์ต่อไปหรือไม่ จึงทำให้รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานครมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับขั้นตอนและกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้บุคลากรเกิดความเข้าใจและให้ความร่วมมือในการนำรูปแบบไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนซึ่งเป็นรายวิชาเสริมในหลักสูตร สามารถนำองค์ประกอบในรูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนสำหรับโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาและทำความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบให้ชัดเจนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและเป็นไปได้กับบริบทของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ และ การพัฒนาความรู้และประสบการณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการนำไปใช้ในการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนที่เหมาะสมต่อไป

2. ควรศึกษาการประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในบริบทของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เพราะได้รับความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.สุวพร เซ็มเฮง และ ดร.พรชุลี ลังกา ในการถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ให้การสัมภาษณ์ และให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนในโรงเรียนสองภาษา(ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานครทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์ทั้งหลายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนและมีส่วนในความสำเร็จของการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **นโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ.** (ออนไลน์) 2544 (สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2561) จาก http://www.moe.go.th/ 5TypeSchool/ school_eng_next.htm.

_____. **เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ.** กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2545.

_____. **แนวทางการดำเนินงานในโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program)**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2548.

กุณฑิกา พัชรชานนท์; และบัลลังก์ โรหิตเสถียร. **แผนพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ (เฉพาะภาษาจีน)**. (ออนไลน์) 2556. (สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2561) จาก http://www.moe.go.th/websm/2013/dec/439.html

กิ่งแก้ว อารีรักษ์ และคณะ. **การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบหลากหลาย**. กรุงเทพฯ: อัลฟ่ามิเล็นเนียม, 2548.

จิตรดา วงค์จันทะ. “การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนสองภาษา (ไทย-จีน) สังกัดกรุงเทพมหานคร,” **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 5, 1 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2557): 285-294.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. **คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. ปทุมธานี: โรงพิมพ์เทียนวัฒนาพริ้นท์ติ้ง, 2557.

วอยซ์ ทีวี. **กทม.จัดโครงการโรงเรียนสองภาษา เพิ่มศักยภาพนร.**.(ออนไลน์) 2560 (สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2561) จาก https://www.voicetv.co.th/read/486345.

ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. **ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน**. (ออนไลน์) 2553 (สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2561) จาก http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/thai-china/.

สุทธนู ศรีไสย์. **หลักการนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย สังเคราะห์ภาพรวม.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559.

อดิเรก นวลศร, และปิยนันต์ คล้ายจันทร์. “การศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครนนทบุรี,” **สุทธิปริทัศน์**. 31, 97 (มกราคม – มีนาคม 2560): 188-191.

Chi, Tran Linh. **The Existing Problem of Teaching Chinese in Vietnam, Under the Guidance of Chinese International Communication Theory System**. Dissertation, Ph.D. Teaching Chinese. China: Minzu University of China. (In Chinese), 2016

Duan, Huili. “ความสนุกสนานในการสอนภาษาจีนสำหรับเด็กเล็ก,” **วารสารสถาบันขงจื่อ (ฉบับภาษาจีน-ไทย)**. 5, 44 (กันยายน – ตุลาคม 2017): 50-55.

Guskey, T., & Huberman, M. **Professional Development in Education: New Paradigms and Practices**. New York: Teachers College Press, 1995.

Kaufman, R.; & Valentine, G. “Relating Needs Assessment and Needs Analysis,” **Performance and Instruction.** 28, 10 (November/December 1989): 10-14.

Keeves, P. J. **Educational Research Methodology and Measurement: An International Handbook.** Oxford: Pergamon Press, 1988.

Li, Yunxia. **The Study of the Discourse Interaction in the Spoken Classroom of Chinese as a Second Language**. Dissertation, Ph.D. of Curriculum and Teaching Theory. China: Northeast Normal University. (In Chinese), 2017

Wang, Yongxiu. “Teaching Quality Control of International Education in China: Universities Problems and Solutions,” **The Modern Education Journal**. 191, 3 (May-June 2013).: 73-76. (In Chinese)

Xie, Lingling. **Analysis of the Chinese Culture Oriented Teaching Mode in the U.S-Comment on Teaching Chinese as Second Language in China**. Dissertation, Ph.D. of Linguistics and Applied Linguistics. China: School of Arts Central China Normal University. (In Chinese), 2012.

Zhuo, Xu. **Foreign Students Implementation of Assimilation Teaching Management Mode**. Thesis Master Degree of Higher Education. Higher Education Management. China: Lanzhou University. (In Chinese), 2011.

ตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21

Indicators of Student Development for Competitive Strength in the 21st Century

เกษม ทองปัญจา[1]
ณรงค์ พิมสาร[2]
อิศรัฏฐ์ รินไธสง[3]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์กรอบการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อสร้างตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 และ 3) เพื่อหาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูงในปีการศึกษา 2560 จำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และแบบสอบถามประเด็นตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.971 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 มี 6 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย และ 63 ตัวบ่งชี้ ค่าสัมประสิทธิ์ความเหมาะสมของข้อมูลที่วิเคราะห์ปัจจัยมีค่าเท่ากับ 0.70 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบโดยรวมเท่ากับ 0.73 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 คุณสมบัติของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 มี 2 องค์ประกอบย่อยรวม 12 ตัวบ่งชี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบโดยรวมเท่ากับ 0.67องค์ประกอบที่ 2 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มี 2 องค์ประกอบย่อย 11 ตัวบ่งชี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบโดยรวมเท่ากับ 0.74 องค์ประกอบที่ 3 การทำงานเป็นทีม มี 3 องค์ประกอบย่อย รวม 10 ตัวบ่งชี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบโดยรวมเท่ากับ 0.76องค์ประกอบที่ 4 ภาวะผู้นำ มี 3 องค์ประกอบย่อยรวม 10 ตัวบ่งชี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบโดยรวมเท่ากับ 0.75องค์ประกอบที่ 5 คุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ มี 3 องค์ประกอบย่อย รวม 9 ตัวบ่งชี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบโดยรวมเท่ากับ 0.71 องค์ประกอบที่ 6 ทักษะชีวิตและอาชีพ มี 5 องค์ประกอบย่อย รวม 11 ตัวบ่งชี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบโดยรวมเท่ากับ 0.72

คำสำคัญ : ตัวบ่งชี้, ความเข้มแข็งทางการแข่งขัน, ทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this study were 1) to synthesize the student development framework for competitive strength in the 21st century, 2) to create indicator of student development for

competitive strength in the 21st century, and 3) to find the suitability of applying the learner development indicator for strength Competition in the 21st century. Sample used in the study was 165 school administrators with competitive rates in the academic year 2017 selected by purposive sampling. The research instrument for data collecting consisted of collection of was from quantitative interview which is a semi-structured interview and questionnaires concerning on student development indivators for competitive strength in the 21st century with reliability of 0.971. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and factor analysis.

The research result found that the student development indicator for competitive strength in the 21st century comprised 6 main components, 18 sub-components and 63 indicators. The coefficient of appropriateness of the factor was 0.70, the total composition weight was 0.73. When considering each component, it was found that: Component 1: Student properties in the 21st century had 2 sub-components, 12 indictors, the total component weight was 0.67; Component 2: Using Information and communication technology had 2 sub-components, 11 indicators, the total component weight was 0.74; Component 3: Teamwork had 3 sub-components, 10 indicators, the total composition weight was 0.76; Component 4: Leadership had 3 sub-components, 10 indicators, the total component weight was 0.75; Component 5: Morality, ethics and responsibility had 3 sub-components, 10 indicators, the total component weight was 0.71; and Component 6: Life skills and occupation had 5 sub-components, 11 indicators, the total component weight was 0.72.

Keyword : Indicators, competitive strength, learner skills in the 21st century

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคที่มีการแข่งขันทางสังคมค่อนข้างสูง สภาพแวดล้อมทางสังคมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายกับการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 เกิดวิวัฒนาการความก้าวหน้าในทุกๆ มิติอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการทำงานและการดำรงชีวิตในสังคม ทำให้ต้องมีการปรับตัวและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วดังกล่าว ทักษะและความรู้มีความจำเป็นต่อการเป็นพลเมืองของสังคม และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ทักษะและความสามารถในการทำงานในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต การทำงาน เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมคือทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technologies: ICT) อัครเดช นีละโยธิน (2559 : 3)

การสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน (Student Outcomes) ทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วยผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในทุกด้าน นั้น ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนเพียงอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของนักเรียน สิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือ ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional Learning Communities : PLC) ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์การทำหน้าที่ของครูแต่ละคน และนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียน ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ, และวรางคณา ทองนพคุณ (2559 : 9)

การจัดการเรียนการสอนและการปลูกฝังวัฒนธรรมการรับในตัวเด็กไทยจากเดิมที่ผ่านมา คือเชื่อตามที่ได้ฟัง ขาดความมั่นใจในตัวเอง ไม่แสวงหาข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อถือได้ ขาดความกระตือรือร้น ติดรูปแบบเดิม ๆเป็นผู้บริโภคทำอะไรแค่พอผ่าน ไม่อดทน ไม่ชอบทำงานหนัก ชอบทำงานคนเดียว ไม่นึกถึงส่วนรวม เอาตัวรอดเก่ง ขาดคุณธรรมจริยธรรม ไม่สนใจสันติวิธีและขาดอัตลักษณ์ไทย เมื่อต้องการจัดการเรียนการสอนและการปลูกฝังจริยธรรมในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องปลูกฝังวัฒนธรรมในตัวเด็กไทย เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตนเอง แสวงหาความรู้ รู้เท่าทันสารสนเทศเพื่อการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้เป็นผู้ประกอบการ ผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ อดทน ทำงานหนัก ทำงานได้เป็นทีม รับผิดชอบต่อส่วนรวม มีคุณธรรม และมีความเป็นไทย ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557 : 37) การจัดการศึกษาในปัจจุบันได้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการแก้ไข ซึ่งทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ 3R8C โดย 3R คือทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อผู้เรียนทุกคน มีดังนี้ 1) Reading คือ สามารถอ่านออก 2) (W)Riteing คือ สามารถเขียนได้ 3) (A) Rithmatic คือ มีทักษะในการคำนวณ ส่วน 8C ซึ่งเป็นทักษะต่างๆ ที่จำเป็น ซึ่งทุกทักษะสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนรู้ได้ทุกวิชา มีดังนี้ 1) Critical thinking and problem solving คือ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและสามารถแก้ไขปัญหาได้ 2) Creativity and innovation คือ การคิดอย่างสร้างสรรค์และคิดเชิงนวัตกรรม 3) Cross-cultural understanding คือ ความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม 4) Collaboration teamwork and leadership คือ ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะความเป็นผู้นำ 5) Communication information and media literacy คือ มีทักษะในการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ 6) Computing and IT literacy คือ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และรู้เท่าทันเทคโนโลยี 7) Career and learning skills คือ มีทักษะอาชีพและการเรียนรู้ และ 8) Compassion คือ มีความเมตตากรุณา มีคุณธรรมและมีระเบียบวินัย วิจารณ์ พานิช (2555 : 35)

แนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของแนวคิดแบบใหม่ที่พยายามจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทั้งด้านเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และธุรกิจ โดยมีการกำหนดคุณลักษณะและเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งส่วนสำคัญอยู่ที่การดำเนินการให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นในโลกสมัยใหม่ที่การสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศ มีทักษะการคิดทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีลักษณะสอดคล้องกับสิ่งที่สังคมโลกคาดหวัง ด้วยเหตุนี้หลักสูตรจึงควรสนองตอบต่อแนวทางดังกล่าวและครูผู้สอนจำเป็นต้องมีฐานความรู้ที่เหมาะสม อันได้แก่ความรู้ในเนื้อหาภาษา วิธีการจัดการเรียนการสอน และทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความรู้ด้านเทคโนโลยีที่จะเอื้อให้ผู้สอนประยุกต์ความรู้ทุกด้านในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี การปรับหรือพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งหมายให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติ คุณลักษณะ และทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องปรับทุกองค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษาให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ผลลัพธ์ในรูปแบบของทักษะดังกล่าวเป็นกรอบแนวคิด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานจัดการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนที่จบการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีความพร้อมและ

ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์กรอบการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อสร้างตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อหาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

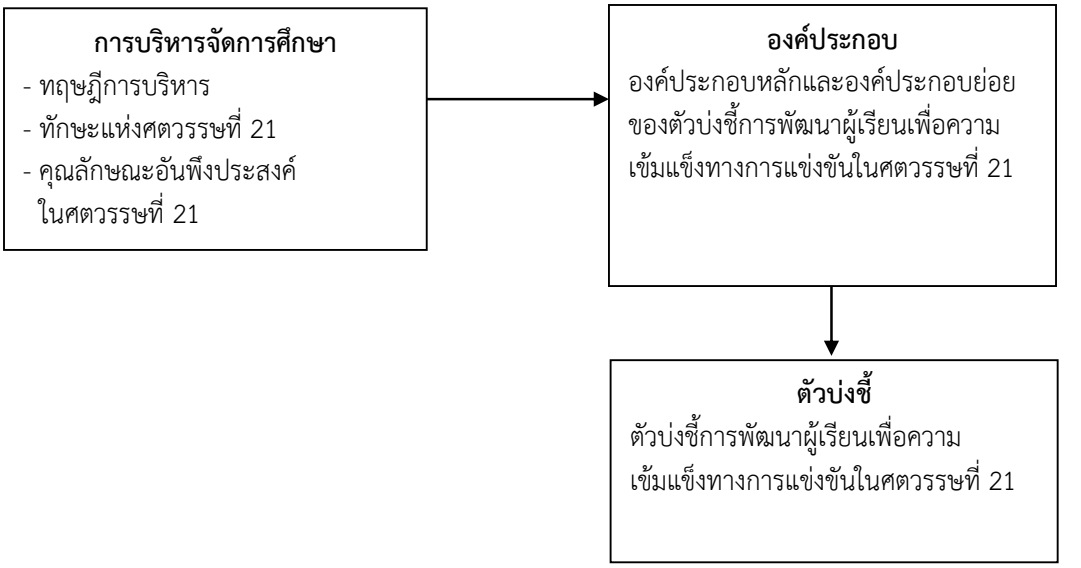

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ได้ดำเนินการตามขั้นตอน 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์กรอบการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ในการดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์กรอบการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1. ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในทั้งประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำมากำหนดกรอบการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 และจัดทำแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อกำหนดกรอบตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ในด้านทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยดำเนินการสัมภาษณ์ 2 ครั้ง ดังนี้

การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิครั้งที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาระดับนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักวิชาการศึกษาเชี่ยวชาญด้านการศึกษาผลงานการบริหารเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งสิ้น 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และหลักการพัฒนาผู้เรียนและคุณสมบัติของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2) ร่างประเด็นตัวบ่งชี้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำเสนอประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์

3) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และจัดทำแบบสัมภาษณ์ตัวบ่งชี้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 นำไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของประธานและกรรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ไปใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ และสรุปประเด็นการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิครั้งที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐบาลและเอกชน รวมทั้งสิ้น 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นนี้คือ แบบสัมภาษณ์ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบการตรวจสอบรายการ (Check list) มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และหลักการพัฒนาผู้เรียนและคุณสมบัติของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และนำข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1 มาพิจารณาเพื่อสร้างคำถามประเด็นการสัมภาษณ์

2) ร่างประเด็นตัวบ่งชี้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำเสนอประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์

3) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และจัดทำแบบสัมภาษณ์ทักษะของผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21

การเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ไปใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิครั้งที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และนำมาสรุปเป็นกรอบตัวบ่งชี้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิจัยระยะที่ 2

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21

การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูงในปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบสอบถามตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 มีขั้นตอนการสร้าง มีดังนี้

1) ศึกษากรอบตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2

2) ร่างประเด็นแบบสอบถามตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำเสนอประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและประเด็นที่ใช้

3) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และจัดทำแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความครอบคลุมในองค์ประกอบที่ต้องการวัด นำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.0

5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือกับผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.971

ระยะที่3 การประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้ของตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่21

การประเมินความเหมาะสมในการนำตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูงในปีการศึกษา 2561 จำนวน 165 คน ได้มาโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1) ความเหมาะสมของตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21

2) ความสอดคล้องกลมกลืมของโครงสร้างองค์ประกอบและการกำหนดน้ำหนัก

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบสอบถามประเด็นตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการสร้างเครื่องมือในระยะที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดย

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพเพื่อขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามที่กำหนดเพื่อขอเก็บข้อมูล

2) ประสานงานนัดหมายผู้ให้ข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์โดยประสานงานกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยตรงเพื่อนัดหมายการรับข้อมูลกลับคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลที่กำหนด ซึ่งเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง เป็นตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง เป็นตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง เป็นตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง เป็นตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.50 ลงมา หมายถึง เป็นตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโครงสร้างองค์ประกอบและกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้

สรุปผลการวิจัย

1. กรอบแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญของคุณลักษณะของผู้เรียน คือ ผู้เรียนควรมีความคิดสร้างสรรค์ มีวิจารณญาณแก้ปัญหาได้, มีทักษะในการสื่อสารที่ดี, มีทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี,มีความเป็นผู้นำ และมีคุณธรรมจริยธรรม,ผู้เรียนควรมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม, มีความรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพ, สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว, มีความรู้รอบตัวและศึกษาเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน

2. การสร้างตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 มี 6 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย และ 63 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบโดยรวมมีค่าความเหมาะสมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.25) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบโดยรวมเท่ากับ 0.73 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่ามีค่าความเหมาะสมในระดับมากทุกองค์ประกอบ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม ($\overline{X}$ = 4.30) รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านคุณสมบัติของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ($\overline{X}$ = 4.29) องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ ($\overline{X}$ = 4.28) องค์ประกอบด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ($\overline{X}$ = 4.28) องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 4.19) และ องค์ประกอบด้านการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\overline{X}$ = 4.17) ตามลำดับ

2.1 องค์ประกอบด้านคุณสมบัติของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.67 ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณสมบัติเฉพาะของผู้เรียน 10 ตัวบ่งชี้ และ การพัฒนางานของผู้เรียน 2 ตัวบ่งชี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบโดยรวมเท่ากับ 0.67

2.2 องค์ประกอบด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.74 ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ 7 ตัวบ่งชี้ และ การสื่อสาร 4 ตัวบ่งชี้

2.3 องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.76 ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างและพัฒนาทีม 4 ตัวบ่งชี้ กลยุทธการทำงานเป็นทีม 3 ตัวบ่งชี้ และ กรอบแนวคิดในการทำงานเป็นทีม 3 ตัวบ่งชี้

2.4 องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.75 ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ได้แก่การมีวิสัยทัศน์ 3 ตัวบ่งชี้ การนำวิชาการ 3 ตัวบ่งชี้ และ การนำการเปลี่ยนแปลง 4 ตัวบ่งชี้

2.5 องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.71 ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณธรรมและจริยธรรม 3 ตัวบ่งชี้ การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม 2 ตัวบ่งชี้ และ ความรับผิดชอบ 4 ตัวบ่งชี้

2.6 องค์ประกอบด้านทักษะชีวิตและอาชีพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.72 ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะความรู้ในสาระอาชีพ 2 ตัวบ่งชี้ ทักษะชีวิต 3 ตัวบ่งชี้ ทักษะความสนใจในอาชีพ 2 ตัวบ่งชี้ ทักษะการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง 2 ตัวบ่งชี้ และ เจตคติต่ออาชีพ 2 ตัวบ่งชี้

อภิปรายผล

ผลการศึกษาตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 สามารถนำมาอภิปรายในภาพรวมและรายองค์ประกอบได้ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 มี 6 ประกอบ ได้แก่ คุณสมบัติของนักเรียนในศตวรรษที่ 2 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ คุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ และทักษะชีวิตและอาชีพ องค์ประกอบทั้ง 6 นี้ เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องเตรียมผู้เรียนให้มีคุณสมบัติที่พร้อมในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2559) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง จะต้องส่งเสริมและพัฒนาให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) การทำงานเป็นทีม 2) ทักษะความสัมพันธ์ 3) การร่วมมือ 4) ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) ผู้ให้การสนับสนุนอย่างตื่นตัว 6) ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ 7) ทักษะภายในบุคคล 8) ทักษะการร่วมมือการ ทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ 9) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันความความแตกต่างและความหลากหลาย และ 10) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม

องค์ประกอบด้านคุณสมบัติของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย คุณสมบัติของผู้เรียน และการพัฒนางานของผู้เรียน มีตัวบ่งชี้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างวิจารณญาณและการแก้ปัญหามีความคิดสร้างสรรค์นำมาใช้เพื่อสร้างนวัตกรรมได้ มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่นและรู้จักตนเอง มีความสามารถในทักษะวิชาชีพ มีปัญญา มีสุขภาพดี มีจิตอาสา มีมนุษยสัมพันธ์ มีวิธีการตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่เหมาะสม มีความสามารถในการจัดระบบการทำงาน สามารถสร้างรูปแบบของการพัฒนางานได้ และสามารถกำหนดจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายของการพัฒนางานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล บรรดาศักดิ์, และคณะ (2559 : 175) ได้ศึกษาเรื่อง การเป็นผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21: มุมมองจากอาจารย์และนักศึกษาพบว่า ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้เรียนที่สนใจที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา เป็นผู้เรียนที่มีความคิดเชิงเหตุผลเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา การเรียนรู้เพื่อเป็นผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ได้แก่ เรียนรู้จากการลงมือทำ และเรียนรู้จากสื่อหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาทุกระดับควรเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การคิดแบบวิจารญาณ รวมทั้งการพัฒนาทักษะการสื่อสารการใช้เทคโนโลยีสำหรับเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้และการมีทักษะทางสังคม แนวโน้มการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องบูรณาการกับศาสตร์

ด้านต่างๆ และบูรณาการการเรียนในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งผู้เรียนจะเห็นคุณประโยชน์เห็นถึงคุณค่าของการเรียน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นการเตรียมผู้เรียนในการเรียนต่อไปในระดับสูงขึ้นเกิดการเพิ่มโอกาสในอนาคต การเพิ่มมูลค่า และการสร้างความแข็งแกร่งให้กับประเทศด้านเศรษฐกิจ พรทิพย์ ศิริภัทราชัย (2556: 49 - 56)

องค์ประกอบด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีตัวบ่งชี้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดการข้อมูลที่มาจากหลายแห่งที่มา เข้าถึงและเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการประเมินผล และการสื่อสารข้อมูล สามารถวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม และ-ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีจริยธรรมหรือถูกกฎหมาย รวมทั้งมีความสามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการอ่าน พูด ฟัง และเขียนด้วยภาษาไทยได้ถูกต้อง มีความสามารถในการอ่าน พูด ฟัง และเขียนด้วยภาษาต่างประเทศได้ถูกต้องอย่างน้อย 1 ภาษา และมีการฝึกฝนและเรียนรู้ทักษะด้านการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครเดช นีละโยธิน (2559 : 33). ที่ได้ศึกษาเรื่องตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง พบว่า ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ การนำวิชาการ และ การนำการเปลี่ยนแปลง มีตัวบ่งชี้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี มีความริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง มีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ เป็นที่พึ่งของบุคคลอื่นได้ ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม สามารถปรับตัวให้เข้ากับบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ยอมรับความแตกต่างและตัดสินใจด้วยเหตุผล และให้เกียรติและตระหนักในศักดิ์ศรีของบุคคลอื่น ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานภายใต้เงื่อนไขปัจจัยของสภาวะโดยรอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โลกในทุกวันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว บทบาทและภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทุกองค์การที่จำเป็นต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงให้ทันกับเหตุการณ์ของโลกปัจจุบันตลอดเวลาในกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ความเจริญทางเทคโนโลยีก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างรวดเร็ว ดุษฎีรัตน์ โกสุมภ์ศิริ (2558 : ออนไลน์) การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ด้านภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญองค์ประกอบหนึ่งในการเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการทำงานและการดำเนินชีวิตในโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบย่อยด้านภาวะผู้นำจากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ ธัญวิทย์ ศรีจันทร์ (2559 : ออนไลน์) ที่ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษา พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษามีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) มีคุณธรรมและจริยธรรม 2) สร้างแรงจูงใจ 3) มีวิสัยทัศน์ 4) กล้าตัดสินใจ กล้าคิด พูด ทำ 5) มีทักษะในการสื่อสาร 6) ทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย และ 7) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน

องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ ประกอบด้วย คุณธรรมและจริยธรรม การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม และ ความรับผิดชอบ มีตัวบ่งชี้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติตามระเบียบและรักษาวินัยโดยเคร่งครัด รักษาความสามัคคีและประพฤติตนเป็นสุภาพชน ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและชอบ

ธรรม มีจิตสาธารณะช่วยเหลือส่วนรวม สามารถนำคุณธรรมและจริยธรรมไปประยุกต์ใช้กับหน้าที่การงานได้ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รู้จักแก้ปัญหาเมื่อมีอุปสรรคและอดทนทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับและปรับปรุงพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นและ มุ่งมั่นทำงานที่รับมอบหมายสำเร็จให้สำเร็จทันเวลา การจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมด้านคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการดำรงชีวิตและทำงานในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมกับชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง (เยาวเรศ ภักดีวิจิตร (2557 : 1-8) การปลูกฝังจริยธรรมในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องปลูกฝังวัฒนธรรมในตัวเด็กไทย เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์มีความมั่นใจในตนเอง แสวงหาความรู้ รู้เท่าทันสารสนเทศเพื่อการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้เป็นผู้ประกอบการ ผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ อดทน ทำงานหนัก ทำงานได้เป็นทีม รับผิดชอบต่อส่วนรวม มีคุณธรรม และมีความเป็นไทย (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557: 37) ซึ่งสอดคล้องกับปาริชาติ ธีระวิทย์ (2561 : 31) ที่ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า แนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยสรุปแบ่งได้เป็น 2 แนวทาง ได้แก่ วิถีทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

องค์ประกอบด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะความรู้ในสาระอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะความสนใจในอาชีพ ทักษะการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง และ เจตคติต่ออาชีพ มีตัวบ่งชี้ที่มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับทักษะในการประกอบอาชีพในสาขาต่างๆ มีความรู้ด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยและประเทศในภูมิภาค มีทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่ออย่างทันสมัย ใฝ่รู้ มุ่งมั่น และรู้จักตนเองเพื่อพัฒนาสู่สังคมโลก เห็นปัญหาสังคมไทยและสังคมโลกและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง สามารถวิเคราะห์วิกฤตการณ์เศรษฐกิจของประเทศไทยและประเทศในภูมิภาค มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ยอมรับความแตกต่างระหว่าการทำงานในอาชีพต่างๆ ภูมิใจในการประกอบอาชีพสุจริต และมุ่งมั่นที่จะรวมพลังกันสร้างความเข้มแข็งในภูมิภาค ทั้งนี้เพราะการดำเนินการให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะชีวิตและอาชีพ มีความสำคัญอย่างยิ่งในโลกสมัยใหม่ที่มีการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศ ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบด้านทักษะชีวิตและอาชีพที่พัฒนาขึ้นนี้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ 3R8C โดย 3R คือทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อผู้เรียนทุกคน ได้แก่ 1) Reading คือสามารถอ่านออก 2) (W)Riteing คือสามารถเขียนได้ และ 3) (A)Rithmatic คือมีทักษะในการคำนวณ ส่วน 8C ซึ่งเป็นทักษะต่างๆ ที่จำเป็น ซึ่งทุกทักษะสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนรู้ได้ทุกวิชา ได้แก่ 1) Critical thinking and problem solving คือมีทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและสามารถแก้ไขปัญหาได้ 2) Creativity and innovation คือมีการคิดอย่างสร้างสรรค์และคิดเชิงนวัตกรรม 3) Cross-cultural understanding คือมีความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม 4) Collaboration teamwork and leadership คือมีความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะความเป็นผู้นำ 5) Communication information and media literacy คือมีทักษะในการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ 6) Computing and IT literacy คือมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และรู้เท่าทันเทคโนโลยี 7) Career and learning skills คือมีทักษะอาชีพและการเรียนรู้ และ 8) Compassion คือมีความเมตตากรุณา มีคุณธรรมและมีระเบียบวินัย (วิจารณ์ พานิช. 2555) และสอดคล้องกับทัศนะเกี่ยวกับการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะการทำงาน ทักษะการดำรงชีวิต รวมทั้งฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดทักษะอาชีพและชีวิต (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2559)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้ในเรื่องใดๆ สามารถใช้กระบวนการเช่นเดียวกับงานวิจัยนี้ ในการสร้างกรอบแนวคิดร่างตัวบ่งชี้ พัฒนาตัวบ่งชี้โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพไปใช้กำหนดนโยบายการดำเนินงานเพื่อพัฒนางานให้เป็นไปตามตัวบ่งชี้ที่ตรงกับบริบทของงาน

2. สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางการพัฒนาตัวบ่งชี้ และนำตัวบ่งชี้ที่ได้จากการพัฒนาครั้งนี้ไปปรับใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนานักเรียนให้สามารถเรียนรู้และประสบความสำเร็จในการเรียนการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาในระดับมัยธมศึกษาในสังกัดอื่นๆ หรือระดับอุดมศึกษาทั้งในภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะกับกับบริบทของสถานศึกษานั้นๆ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ ด้วยความกรุณาจาก ดร.ณรงค์ พิมสาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และดร.อิศรัฏฐ์ รินไธสงค์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา แนะนำ ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ทุกขั้นตอน พร้อมทั้งตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ ผู้ศึกษาวิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาให้คำสัมภาษณ์ คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำ และปรับปรุงแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอบกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครูและบุคลากรทุกท่านให้ความกรุณาในการเก็บข้อมูลในการวิจัยเป็นอย่างดี ทำให้ผู้วิจัยสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา มารดา คณาจารย์และผู้มีพระคุณของผู้วิจัย ที่ทุกท่านได้มอบสิ่งดีงามให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดจนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ดุษฎีรัตน์ โกสุมภ์ศิริ**. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21.** (ออนไลน์) 2558. (สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2559) จาก http://gs.rmu.ac.th/grc2017/fullpaper/file/PS-O-01.pdf**.**

ธนพล บรรดาศักดิ์, และคณะ. “การเป็นผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21: มุมมองจากอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล”.**วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร** ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 2559 หน้า 175-189.

ธัญวิทย์ ศรีจันทร์. **การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษา.** (ออนไลน์) 2557. **(สืบ**ค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2559 จาก http://portal.edu.chula.ac.th/pub/ jrm/index.php/jrm/article/view/556.

ปาริชาติ ธีระวิทย์. **การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสาหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21.** (ออนไลน์) 2561. (สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2561) จาก file:///C:/Users/Kru-Cartoon/Downloads/84814-Article20Text-258494-2-10-20180518.pdf

พรทิพย์ ศิริภัทราชัย. “STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21.” **วารสารนักบริหาร**. 33(2) เมษายน-มิถุนายน 2556 หน้า 49-56.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก.** กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557.

เยาวเรศ ภักดีจิตร. **เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ “วันส่งเสริมวิชาการสู่คุณภาพการเรียนการสอน”**. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2557.

ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ และวรางคณา ทองนพคุณ. **เอกสารประกอบการอบรม “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในอนาคต”.** ภูเก็ต: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 2556.

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2555.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. (ออนไลน์) 2559 (สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2559) จาก http://www.kksec.go.

อัครเดช นีละโยธิน. **ตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง.** กรุงเทพฯ: ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฎราชวิทยาลัย, 2559.

การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

The Development of Learning Activities by using Integrated STEM Education and CIPPA Model for Elementary Level

ดุจเดือน ไชยพิชิต[1]
ยาใจ พงษ์บริบูรณ์[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา 2) พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ดังนี้ 2.1) หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาตามเกณฑ์ 80/80 2.2) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโพนสิมอนุเคราะห์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-step Sampling) ได้แก่ การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือการวิจัยได้แก่ 1) แบบสอบถามแสดงความคิดเห็น 2. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการ จัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา, 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันปัญหา ผู้สอนมีความรู้ความสามารถในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.24 , S.D. = 0.39) และต้องการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษา กับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.58 , S.D.= 0.16)

2. พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า 2.1 ประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา เมื่อคำนวณจากคะแนนกระบวนการ และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (E_1/ E_2) มีค่าเท่ากับ 83.92/82.53 และ 2.2 ผลการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : สะเต็มศึกษา, รูปแบบซิปปา

---

[1]อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
[2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study current condition and needs a learning activities by using Integrated STEM Education and CIPPA Model for the elementary level. 2) to develop a learning activities by using Integrated STEM Education and CIPPA Model, Including, 2.1 to find out the efficiency of the learning activities by using Integrated STEM Education and CIPPA Model by 80/80, 2.2 to study of the effects of using learning activities by using Integrated STEM Education and CIPPA Model. The sample is 21 Prathom students in the elementary level 6 at Ponsimanukhroa school in second semester of academic year 2017, by using Two-step were Stratified Random Sampling and Simple Random Sampling. The research instruments were : 1) the questionnaires 2) lesson plans which study with the learning activities STEM Education by using integrated with the CIPPA Model and a learning achievement test on multiple Choice with 4 choices. The statistics using for data analysis included percentage, mean, standard deviation.

The research findings found that :

1. The teachers had knowledge and ability to manage learning activities by using STEM Education and CIPPA Model at the medium level ($\overline{X}$ =3.24 , S.D. = 0.39) and needed a learning activities by using Integrated STEM Education and CIPPA Model at the highest level ($\overline{X}$ = 4.58 , S.D.= 0.16)

2. to develop learning management by using Integrated STEM Education and CIPPA Model, it was found that 2.1 the effectiveness of learning management activities when calculated from the achievement test (E_1/E_2) at 83.92 / 82.53, 2.2 the results of learning activities by using Integrated STEM Education and CIPPA Model showed that the achievement after post-test was higher than pre-test at the level of .05 statistical significance .

Keywords : STEM Education , CIPPA Model,

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ในทุกๆ มิติอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้นส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ ประชาคมโลกต้องมีความตื่นตัว และเตรียมพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาจึงต้องปรับกระบวนทัศน์เพื่อเตรียมผู้สำเร็จการศึกษาให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน และพร้อมจะออกไปประกอบอาชีพต่อไป สามารถดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 ซึ่งทักษะสำคัญที่ต้องมีคือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิต การเรียนรู้จึงควรเกิดจากการค้นคว้าเองของผู้เรียนโดยมีครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ และการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 จึงควรมีการปรับให้เหมาะสม ซึ่งการเรียนวิชาในห้องเรียนยังไม่ใช่การเรียนรู้ที่แท้จริง ยังเป็นการเรียนแบบสมมติ ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน (Teacher) เป็นผู้ฝึก (Coach) โดยออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุด เนื่องจากการเรียนในสภาพจริง

จะได้การเรียนรู้ในมิติที่ลึกและกว้างกว่าสภาพสมมติ สถาบันการศึกษา จึงควรมีหลักสูตรแบบให้ ลงมือปฏิบัติจริง (Project -based Curriculum) เพื่อให้ ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เผชิญกับปัญหาในโลกที่เป็นจริง และมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันที่เป็นจริง วิจารณ์ พานิช (2555 : 16-21)

เมื่อพิจารณาจากสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบัน สภาพการเรียนการสอน ครูยังยึดวิธีการสอนแบบเดิม คือ บรรยายหน้าชั้นเรียน แต่ส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการพัฒนาที่ดีขึ้น แต่ครูยังไม่มีการนำสื่อนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน นักเรียนขาดทักษะกระบวนการ ขาดการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์ นักเรียนจะเรียนในลักษณะท่องจำมากกว่าการใช้ความสามารถในการคิด (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2541,หน้า11-13) ซึ่งสอดคล้องกับการประเมิน โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินประสิทธิภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ ไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปรับปรุงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีส่วนทำให้ผู้เรียนไม่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ไปยังเนื้อหาสาระอื่นๆได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2553 : หน้า 1) ในบริบทของประเทศไทยในปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเป็นเรื่องใหม่ที่ผู้สอนในระดับประถมศึกษาจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาที่ถูกต้อง จากการสอบถามครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่สอนใน 3 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการงานอาชีพและเทคโนโลยี เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา พบว่าผู้สอนส่วนใหญ่ยังขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา

การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 4 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) สิรินภา กิจเกื้อกูล (2558 : 201-202) มีจุดเด่นที่การนำกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มา ผนวกเข้ากับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีที่อยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย กิจกรรมสะเต็มศึกษาเน้นการนำประเด็นหรือสถานการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนอาจเป็นปัญหา เหตุการณ์ หรืออาชีพที่พบเห็นได้ในชุมชนมาเชื่อมโยงเข้ากับเนื้อหาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ สร้างโอกาสให้ นักเรียนได้ใช้ความรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ที่ได้เรียนรู้ในชั้นเรียน และความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีหาวิธีการหรือ พัฒนาชิ้นงานเพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ครูนำเสนอ การจัดการเรียนรู้แบบนี้ช่วยให้นักเรียนได้เห็นประโยชน์ ของความรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่นักเรียนใช้ในชั้นเรียน อีกทั้งเป็นการฝึกความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน อย่างไรก็ตามเนื้อหาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสถานการณ์ที่ครูกำหนดต้องสอดคล้องกับตัวชี้วัดในระดับชั้นที่นักเรียนศึกษาอยู่และต้องคำนึงถึงวิธีการเรียนรู้และความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละวัย เสกสรร สรรสรพิสุทธิ์ (2558 : 7)

ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือเป็นผู้อำนวยความสะดวกและโค้ชผู้เรียน โดยสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่นั้น ผู้สอนควรวัดและประเมินผลผู้เรียนว่ามีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ และเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ซึ่งในการวัดและประเมินผลตามแนวสะเต็มศึกษาสามารถทำได้ 2 วิธี คือ 1.ในกรณีที่ผู้สอนใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based Learning) ในการสอนวิทยาศาสตร์ ผู้สอนสามารถประเมินผู้เรียน คือ การตั้งคำถามในแบบทดสอบ การปฏิบัติการทดลอง การรายงานผลการทดลอง การศึกษาตัวแปรที่ใช้ในการทดลอง 2. ในกรณีที่ผู้สอนใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยการออกแบบทางวิศวกรรม (Engineering Design) ผู้สอนสามารถประเมินกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมของผู้เรียน คือ การระดมความคิด การพัฒนาโมเดลต้นแบบ และการทำงานเป็นทีม Edward M. Reeve (2013 : 12-15) ในการวัดและประเมินผลตามแนวสะเต็มศึกษา ผู้สอนควร

ใช้การประเมินหลายครั้งคือประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และประเมินหลังเรียน การประเมินระหว่างเรียนผู้สอนทำได้โดยการใช้คำถาม การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน การประเมินตนเองและการประเมินจากเพื่อน และการบันทึกข้อมูลงานที่ทำเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ส่วนการประเมินหลังเรียน ผู้สอนสามารถประเมินผลงานที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจะเห็นได้ว่าในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาและแก้ปัญหาจากสภาพจริง โดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมที่สัมพันธ์กับความเป็นจริง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ในการจัดการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวผู้สอนควรใช้การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) การจัดการเรียนรู้โดยโครงงานเป็นฐาน (Problem-based learning) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Learning) ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการสืบเสาะหาความรู้จนนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้จากบริบทที่เป็นจริง โดยผู้เรียนได้ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาหาข้อมูลด้วยตนเองเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างซับซ้อน การจัดการเรียนการสอนแบบสะเต็มศึกษาทำให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ซึ่งผู้เรียนควรได้มีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับรูปแบบการสอนของซิปปาโมเดลที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ได้

หลักการจัดการเรียนการสอนโมเดลซิปปา (CIPPA Model) เป็นหลักที่นำมาใช้จัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีจุดเน้นที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ ขั้นตอนการสอนตาม CIPPA Model 1.ขั้นการทบทวนความรู้เดิม เป็นการสนทนาซักถามถึงกิจกรรมที่เคยเรียนรู้ หรือพื้นความรู้ของนักเรียนในเรื่องที่จะดำเนินการสอน 2.ขั้นการแสวงหาความรู้ใหม่ หมายถึง ให้นักเรียนได้รู้จักแหล่งที่จะค้นหาความรู้ เช่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นห้องสมุด สื่อเอกสาร หรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เป็นต้น 3.ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาทำความเข้าใจแล้วใช้กระบวนการคิดในการประมวลข้อมูลที่รับเข้ามาใหม่กับข้อมูลเดิมทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ หรือสิ่งใหม่ 4.ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเมื่อได้เรียนรู้แล้ว นำองค์ความรู้นั้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสะท้อนความคิดของตน 5.ขั้นการสรุปและการจัดระเบียบความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนได้ง่าย เป็นกิจกรรมสรุปร่วมกัน โดยสังเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้ 6.ขั้นการแสดงผลงาน เป็นกิจกรรมเสนอสิ่งที่เรียนรู้ในรูปของการจัดกิจกรรม 7.ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือเพื่อแก้ปัญหาในสิ่งที่ต้องการคำตอบต่อไปอาจจะเป็นความคิดรวบยอด (Concept) หรือความรู้ที่ได้รับใหม่ ในโครงสร้างสติปัญญากับความรู้เดิมที่อยู่ในสองของผู้เรียนอยู่แล้ว ทิศนา แขมมณี (2554 : 92)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สอนในระดับประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและกระตุ้นความตื่นตัวในนวัตกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับความรู้ในเนื้อหาวิชาที่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษา กับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ดังนี้

2.1 หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ตามเกณฑ์ 80/80

2.2 ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

2. ได้แนวทางสำหรับครูผู้สอน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ในการการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่าของการเรียนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิศวกรรมศาสตร์ ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ตามศักยภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

1. จุดประสงค์การวิจัย เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2

2. ประชากรการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยยางตลาดเครือข่าย 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 จำนวน 22 โรงเรียน รวม 68 คน

3. กลุ่มตัวอย่างการวิจัย เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อสอบถามความคิดเห็น ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยยางตลาดเครือข่าย 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 จำนวน 34 คน ได้มาด้วยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-step Sampling) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

4. เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

5. วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยด้วยตนเองโดย ทำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA กับครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น ดังนี้

2.1 หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาตามเกณฑ์ 80/80 มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์ร่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

1. จุดประสงค์การวิจัย เพื่อ สังเคราะห์ร่าง กำหนดกรอบแนวคิดโดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มาดำเนินการดังนี้

กำหนดกรอบแนวคิดเป็นหลักการในการร่างการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนคือ ทฤษฎีการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivist) ตามแนวคิดของ Piaget) และ Vygoysky) และเทคนิคการสอนแบบสืบเสาะ (Inquiry) (ทิศนา แขมมณี,2554) ได้ขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ แบบบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA Model สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา การสังเคราะห์ร่างขั้นตอนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษา กับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ได้ 6 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นระบุปัญหาสร้างความสนใจ 2) วิเคราะห์ปัญหา ค้นหาความรู้ 3) ออกแบบวางแผนแก้ปัญหา 4) สรุปและจัดระเบียบความรู้ 5) สื่อสารนำเสนอผลลัพธ์ และ 6) ทดสอบประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

1. จุดประสงค์การวิจัย เพื่อ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของร่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้น

2. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 7 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย เค้าโครงงานวิจัย ร่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา และแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษา กับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ความเหมาะสมด้านหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และด้านกิจกรรมการเรียนรู้

4. วิธีดำเนินการวิจัย ดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus group) ด้วยผู้เชี่ยวชาญในการโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนแบบสะเต็มศึกษา 2 คน ครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเป็นครูแกนนำการเรียนการสอนแบบสะเต็มศึกษาของสสวท. ระดับประถมศึกษาจำนวน 3 คน และระดับมัธยมศึกษา 2 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ดังนี้

1. จุดประสงค์การวิจัย เพื่อตรวจสอบหาคุณภาพและปรับปรุง กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

2. ประชากรการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 หน่วยยางตลาดเครือข่าย 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 จำนวน 22 โรงเรียน จำนวน 264 คน

3. กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนฮ่องฮีวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 23 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two Step Sampling) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

4. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA Model สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา วิชาวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรูการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปที่ 6 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน ใช้เวลาเรียน 16 ชั่วโมง และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

5. ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ แบบบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนฮ่องฮีวิทยา จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 23 คนใช้เวลาสอนสัปดาห์ละ 8 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง

6. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพ E_1/E_2

2.2 ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

1) จุดประสงค์การวิจัย เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

2) ประชากรการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 หน่วยยางตลาดเครือข่าย 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 จำนวน 22 โรงเรียน รวม 264 คน

3) กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโพนสิมอนุเคราะห์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-step Sampling) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

4) เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีกลุ่มสาระการเรียนรูการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปที่ 6 จำนวน 8 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5) วิธีดำเนินการวิจัย นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ แบบบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผ่านการทดลองใช้แล้วไปดำเนินการสอนในบริบทจริงศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ แบบบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ทำการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - experimental Research) ซึ่งได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest Posttest Design กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน ใช้เวลาเรียน 16 ชั่วโมงในช่วงเดือนธันวาคม และเก็บคะแนนหลังการทดลองด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

6) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบตัวแปรตามก่อนเรียนและหลังเรียนด้วย t-test (Dependent samples)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า โดยภาพรวม สภาพปัจจุบันปัญหา ครูมีการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.24, S.D.=0.39) และความต้องการในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.58,S.D=0.16)

2. พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา มีดังนี้

2.1 หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษา กับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ตามเกณฑ์ 80/80

การสังเคราะห์ร่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา จากผลการประเมินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญในการ Focus group พบว่า มีผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61, S.D.=0.11) และได้ปรับปรุงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA Model สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ออกเป็น 7 ขั้น คือ 1) ขั้นระบุปัญหาสร้างความสนใจ 2) วิเคราะห์ปัญหา ค้นหาความรู้ 3) ออกแบบวางแผนแก้ปัญหา 4) ทดสอบประเมินผล 5) สรุปและจัดระเบียบความรู้ 6) สื่อสารนำเสนอผลลัพธ์ 7) ประเมินเพิ่มคุณค่าสู่การประยุกต์ใช้ นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้

ตาราง 1 ผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ไปทดลองใช้ได้ผล ดังนี้

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\overline{X}$	ร้อยละ
กระบวนการ (E_1)	21	80	1410	67.38	83.92
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (E_2)	21	30	520	26.67	82.53

จากตาราง 1 ประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาประถมศึกษา ประสิทธิภาพ (E_1/ E_2) เมื่อคำนวณจากการคะแนนกระบวนการและคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน มีค่าเท่ากับ 83.92/82.53

2.2 ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

ตาราง 2 ผลการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

คะแนนทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	12.05	2.66	10.090 *	.000
หลังเรียน	30	26.00	1.98		

จากตาราง 2 พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1 ผลศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

ผู้สอนมีการจัดการเรียนรู้ และผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ในระดับปานกลาง และมีความต้องการพัฒนาการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ในระดับมากที่สุด คือ

สภาพปัจจุบันปัญหา พบว่า ในภาพรวมครูมีการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.24 , S.D.= 0.39) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าสภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา โดยบูรณาการร่วมกับ CIPPA Model ระดับน้อย อันดับที่ 1) คือ ข้อ 6 จัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าคิดค้น และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ($\overline{X}$ = 2.18, S.D = 1.04) อันดับที่ 2) คือ ข้อ 8 ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ทดลองปฏิบัติ เก็บข้อมูล เพื่อแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่ครูกำหนด ($\overline{X}$ = 2.38, S.D = 1.09) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากวิชางานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นวิชาที่นักเรียนควรจะได้เรียนรู้โดยการได้ปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริง แต่ครูผู้สอนจำนวนมากยังใช้วิธีการสอนแบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง โดยใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย มุ่งเน้นสอนเนื้อหา ส่งเสริมการท่องจำมากกว่ามุ่งให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหา ขาดความเข้าใจในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนคิดไม่เป็นไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนไปปฏิบัติ ออกแบบเพื่อนำไปใช้ได้จริง ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในการเรียนรู้ ครูมีปัญหาด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ไม่ได้เน้น ฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดออกแบบวางแผนปฏิบัติ ครูเป็นผู้กำหนดข้อมูลความรู้ให้และอธิบายเพื่อให้นักเรียนเข้าใจถูกต้องเร็วขึ้น จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ขาดการเชื่อมโยงความรู้

ความต้องการในการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า มีความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.59, S.D =0.46) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อันดับ 1) ข้อ 9 นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม/ชิ้นงานอย่างอิสระ ($\overline{X}$ =4.69, S.D = 0.49) อันดับ 2) ข้อ 6 จัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า คิดค้น และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ($\overline{X}$ = 4.64, S.D = 0.40) อันดับ 3) ข้อ 7 ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่มร่วมกัน ($\overline{X}$ =4.63,S.D= 0.42) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูยังไม่มีความรู้ความเข้าใจมากพอในการจัดกระบวนเรียนรู้แบบต่างๆอย่างหลากหลาย ครูจึงต้องการการพัฒนาด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA โดยผ่านเนื้อหาวิชางานอาชีพและเทคโนโลยี ให้มีการฝึกคิดวิเคราะห์ข้อมูล ฝึกการค้นหาข้อมูลมาออกแบบ วางแผนแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลความรู้เดิมประกอบ เพื่อสร้างสรรค์ชิ้นงานที่แปลกใหม่นำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันต่อไป

2. ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา

2.1 หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาตามเกณฑ์ 80/80

การสังเคราะห์ร่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา จากผลการประเมินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม

(Focus group) พบว่า มีผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61, S.D.=0.11) และได้ปรับปรุงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษา กับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ออกเป็น 7 ขั้น คือ1) ขั้นระบุปัญหาสร้างความสนใจ, 2) วิเคราะห์ปัญหา ค้นหาความรู้, 3) ออกแบบวางแผนแก้ปัญหา, 4) ทดสอบประเมินผล, 5) สรุปและจัดระเบียบความรู้, 6) สื่อสารนำเสนอผลลัพธ์, 7) ประเมินเพิ่มคุณค่าสู่การประยุกต์ใช้

ทั้งนี้อาจเนื่องจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีขั้นตอนการพัฒนาโดยการสังเคราะห์ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยและแนวคิดเป็นลำดับขั้นตอนที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน มีความชัดเจนในการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนทำให้ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้เอง โดยเน้นให้เชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ มีการสืบค้นข้อมูลเพื่อนำมาพิจารณาแก้ปัญหาสถานการณ์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม ร่วมกันคิดวางแผน ออกแบบ ส่งเสริมการคิดในยุคศตวรรษที่ 21 และจากการทดลองใช้ พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ (E_1/ E_2) เมื่อคำนวณจากการคะแนนกระบวนการและคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน มีค่าเท่ากับ 83.92/82.53

การที่ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ อาจจะเนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีรองรับ ได้แก่ เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) สสวท. (2558 : 4238) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบการบูรณาการ เพื่อช่วยนักเรียนสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาวิชาทั้ง 4 สาขาวิชา กับชีวิตประจำวัน ผู้สอนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในแต่ละกลุ่ม และเพิ่มเติมความรู้ โดยการใช้คำถาม หรือการอธิบายเพิ่มเติม นอกจากนั้นยังมีทฤษฎีสนับสนุน ได้แก่คือ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะต้องจัดสถานการณ์ความรู้ใหม่ให้เชื่อมโยงและสานต่อความรู้เดิม และเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียน เชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างกระตือรือร้น กมลฉัตร กล่อมอิ่ม และคณะ, (2557 : 129-139) สอดคล้องกับจำรัส อินทลาภาพร (2558 : บทคัดย่อ) พบว่า ในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลตามแนวสะเต็มศึกษา ผู้สอนควรปฏิบัติดังนี้ คือ 1) ศึกษาสาระสำคัญของสาระวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยีและกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมในลักษณะของการบูรณาการ 2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาด้วยตนเองก่อนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน 3) จัดการเรียนรู้ที่เน้นปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) 4) จัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) 5) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน 6) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

2.2 ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษา กับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า ผลการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจเนื่องจากผลของการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยขั้นตอนที่พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการศึกษาสถานการณ์ ที่ฝึกให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาออกแบบ วางแผนแก้ปัญหา เชื่อมโยงความรู้เดิมเข้าสู่ความรู้ใหม่และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านขั้นตอนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นระบุปัญหาสร้างความสนใจเป็นการทบทวนตรวจสอบความรู้เดิม โดยการจัดสถานการณ์ เงื่อนไขปัญหา หรือคำถามที่นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม (Innovation) 2) วิเคราะห์ปัญหา ค้นหาความรู้ เป็นการสืบค้นข้อมูล การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาหรือความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เป็นการแสวงหาความรู้ใหม่

แล้วจึงเลือกแนวคิดหรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุด 3) ออกแบบวางแผนแก้ปัญหาเป็นการการนำความรู้ที่ได้รวบรวมมาสังเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสนอทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้ความรู้อย่างมีเหตุผลที่ถูกต้อง 4) ทดสอบประเมินผล เป็นการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมจากที่ออกแบบวางแผนไว้ ทดสอบ ประเมินและปรับปรุงผลงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 5) สรุปและจัดระเบียบความรู้ เป็นขั้นของการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมด ทั้งความรู้เดิม และความรู้ใหม่ และจัดระบบระเบียบสิ่งที่ได้เรียนรู้ เพื่อให้จดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ได้ง่าย 6) สรุปเป็นการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมด ทั้งความรู้เดิม และความรู้ใหม่ และจัดระบบระเบียบสิ่งที่ได้เรียนรู้ เพื่อให้จดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ได้ง่าย และ 7) ประเมินเพิ่มคุณค่าสู่การประยุกต์ใช้ เป็นการประเมินที่ทำให้การเรียนการสอนมีความหมาย เพิ่มคุณค่านวัตกรรม สู่การประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของทธมน นามปวน และคณะ (2557: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุ แบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุ แบบสะเต็มศึกษา เท่ากับ 0.6655 ทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 66.55 และสอดคล้องกับ (Shields (2006: 2-15) ได้ศึกษาผลของโครงการ Enginerring is Elementary ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาของนิวเจอซี่จำนวน 12 โรงเรียน โดยให้ครูจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในหัวข้อ ลมและน้ำให้กับนักเรียนในระดับเกรด 3-5 จำนวน 450 คน พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา และมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีความรู้สึกเชิงบวกกับการเรียนทางด้านวิศวกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการฝึกการออกแบบเชิงวิศวกรรมในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน สู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เวลาที่ใช้อาจยืดหยุ่นปรับได้ตามความเหมาะสม เพราะต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบขั้นตอน ในขณะที่พื้นฐานความรู้ของผู้เรียนอาจจะแตกต่างกันมากเป็นบางห้องทำการจัดการเรียนรู้ดำเนินไปได้ช้าลง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับรูปแบบ CIPPA สำหรับระดับชั้นประถมศึกษา ในรายวิชาอื่น หรือระดับอื่นๆ อาจจะทำเป็นวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการกระตุ้นครูผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ และนำไปปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติงานของตนเอง

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสำเร็จด้วยดีเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากคณะครู นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 หน่วยยางตลาด และคณะอาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาส นี้

เอกสารอ้างอิง

กมลฉัตร กล่อมอิ่ม, และคณะ. **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ด้วยการช่วยเสริมศักยภาพ เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านการแก้ปัญหา สาหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16(2) หน้า 129-139, 2557.

จำรัส อินทลาภาพร.**การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสาหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา** 2558.

พัทธมน นามปวน, และคณะ. **ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุแบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5,** 2557.

ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์, 2555.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. **เอกสารกิจกรรมสะเต็มศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6.** กรุงเทพฯ: องค์การค้าของ สกสค, 2558.

เสกสรร สรรสรพิสุทธิ์. **เสวนาวิชาการสะเต็มศึกษา:เรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาพัฒนานวัตกรรมนำสู่อาชีพ.** สืบค้นเมื่อ16 ธันวาคม 2558, จาก http://www.stemedthailand.org/

สิรินภา กิจเกื้อกูล. **การบูรณาการสะเต็มศึกษาสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน.** วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน, 2558.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 2, โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. 2553.

Edward M. Reeve. **Implementing Science , Technology , Mathematics , and Engineering (STEM) Education in Thailand and in ASEAN**. A Report Prepared for The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST), 2013.

Shields, C. Engineering Our Future New Jersey: Elementary Schools. American Society for Engineering Education mid-Atlantic Regional Conference, Toms River, New Jersey, 2006.

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
Strategic Leadership Development of Department Heads in Rajamangala University of Technology

จรูญรัตน์ วัฒนศักดิ์ศิริ[1]
พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 2) พัฒนาหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และ 3) ประเมินผลการใช้หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ 6 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการฝึกอบรมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์คือหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตขอนแก่น จำนวน 30 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Independent samples t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ 2) หลักสูตรการพัฒนาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยเนื้อหา 3 หน่วยการฝึกอบรม ระยะเวลาการฝึกอบรม 19 ชั่วโมง 3) การประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หลังจากการพัฒนามีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้เข้ารับการพัฒนามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

This research aimed to 1) to study the components of strategic leadership of department heads in Rajamangala University of Technology; 2) to develop a curriculum of strategic leadership of department heads and 3) to evaluate the implementation of strategic leadership development of department heads.The procedure has composed of 3 phases including with 6 stages**.** The 30 subjects were department heads in Rajamangala University of Technology; Khon-kean campus which were selected by purposive sampling. The instruments used for collecting data were semi-structure questionnaire and a questionnaire with five rating scales. The statistics used were mean, percentage, standard deviation and Independent Samples t-test.

The findings of this research were as follows: 1) The components of strategic leadership consisted of three components: Determining strategic direction, Strategic in action, and Strategic control and evaluation. 2) The curriculum of strategic leadership consisted of three training units and nineteen hours of training. 3) The results of strategic leadership level of department heads in Rajamangala University of Technology found that post-evaluation of developing was in higher level than pre-evaluation of developing. The level of significance is 0.01. The finding of satisfaction level of department heads in Rajamangala University of Technology demonstrated that it was in "much" level in overall.

Keywords : Leadership Development, Strategic Leadership

บทนำ

ภาควิชาหรือสาขาวิชาของคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางทางวิชาการทั้งด้านการสอน การวิจัย การให้บริการ ตลอดจนเป็นที่รวมของกิจกรรมต่าง ๆ ด้านวิชาการ การบริหารงานระดับภาควิชาหรือสาขาวิชาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของมหาวิทยาลัย เพราะภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยทั้งการผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมล้วนเป็นงานที่ปฏิบัติโดยสาขาวิชาทั้งสิ้น บทบาทและภารกิจของหัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าสาขาวิชามีทั้งด้านการบริหารการพัฒนาวิชาการและองค์ความรู้สู่ความเป็นเลิศ การพัฒนาอาจารย์ การพัฒนาตนเอง และยังต้องปฏิบัติหน้าที่สอน วิจัย และบริการวิชาการ การบริหารงานสาขาวิชาจะบรรลุผลสำเร็จได้จึงต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ และมีภาวะผู้นำ ปฏิบัติหน้าที่ได้ตามวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสาขาวิชาอย่างครบถ้วน สอดคล้องกับบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลง สามารถตัดสินใจได้ถูกต้องรวดเร็วทันเวลา สามารถเชื่อมโยงนโยบายและแผนกลยุทธ์ของคณะและมหาวิทยาลัย ไปสู่ การปฏิบัติ นอกจากนี้จะต้องมีความสามารถในการสื่อสาร การสร้างทีมงาน สร้างความมีส่วนร่วม และเป็นตัวแทนในการสื่อสารโดยตรงกับคณบดี

การบริหารจัดการสาขาวิชาให้บรรลุผลสำเร็จได้นั้นหัวหน้าสาขาวิชาควรจะเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพราะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ช่วยสนับสนุนในการวางแผนกลยุทธ์ ส่งเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและนำไปสู่ประสิทธิผลหรือความสำเร็จให้กับองค์กร Morrill (2010 : 19) ดังที่ เนตร์พัณณา ยาวิราช (2556 : 44) ได้กล่าวว่าผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นรูปแบบของผู้นำชนิดหนึ่งที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์การ ผู้นำขององค์การหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่มีความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ทั้งสิ้น ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มุ่งเน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานโดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ อย่าง

สัมพันธ์กันในการไปสู่เป้าหมายโดยไม่หยุดอยู่กับที่แต่มีการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ ไม่ได้มุ่งเน้นอยู่แค่การพัฒนาในสิ่งที่กำลังทำแต่เป็นการยกระดับคุณค่าของการทำงานให้สูงขึ้น ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะต้องรู้จักและเข้าใจสภาพการณ์ขององค์การอย่างดี แสดงออกถึงการตัดสินใจ และการควบคุมการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ขององค์การ กำหนดบทบาทและทิศทางขององค์การได้อย่างชัดเจน Pearce and Robinson (2011 : 360 - 361)

จากความสำคัญของหัวหน้าสาขาวิชาและความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ผู้วิจัยจึงความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเป็นแนวทางให้หัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลนำไปพัฒนา และดำเนินการในภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำพาองค์การให้บรรลุเป้าหมาย วิสัยทัศน์ของคณะ และมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว โดยสามารถคาดคะเนความเปลี่ยนแปลงในอนาคต และปรับการปฏิบัติงานภายในองค์กรให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
2. เพื่อพัฒนาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
3. เพื่อประเมินผลการใช้วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัย

ระยะที่ 1

ขั้นตอนการวิเคราะห์หาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ3 กลุ่ม จำนวน 9 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ ลิ้มไขแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนีวรรณ การค้า และรองศาสตราจารย์ ดร. กุลธิดา ท้วมสุข

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาวะผู้นำ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร รองศาสตราจารย์ ดร. เนตร์พัณณา ยาวิราช และ รองศาสตราจารย์ ดร. กนกอร สมปราชญ์

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย วงษ์ใหญ่ รองศาสตราจารย์ ดร. สมคิด สร้อยน้ำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชิต สุทธิพร

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ และสรุปเป็นแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแล้วนำผลการประเมินมาสรุปเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ขั้นตอนการวิเคราะห์หาระดับความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยบุคลากรสายวิชาการได้แก่ คณบดี รองคณบดี หัวหน้าสาขาวิชา และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 5,849 คน

ระยะที่ 2

ขั้นตอนการประเมินความเหมาะสมของวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน

ระยะที่ 3

ขั้นตอนการนำวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลไปใช้ โดยนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานจำนวน 30 คน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ หลักการทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

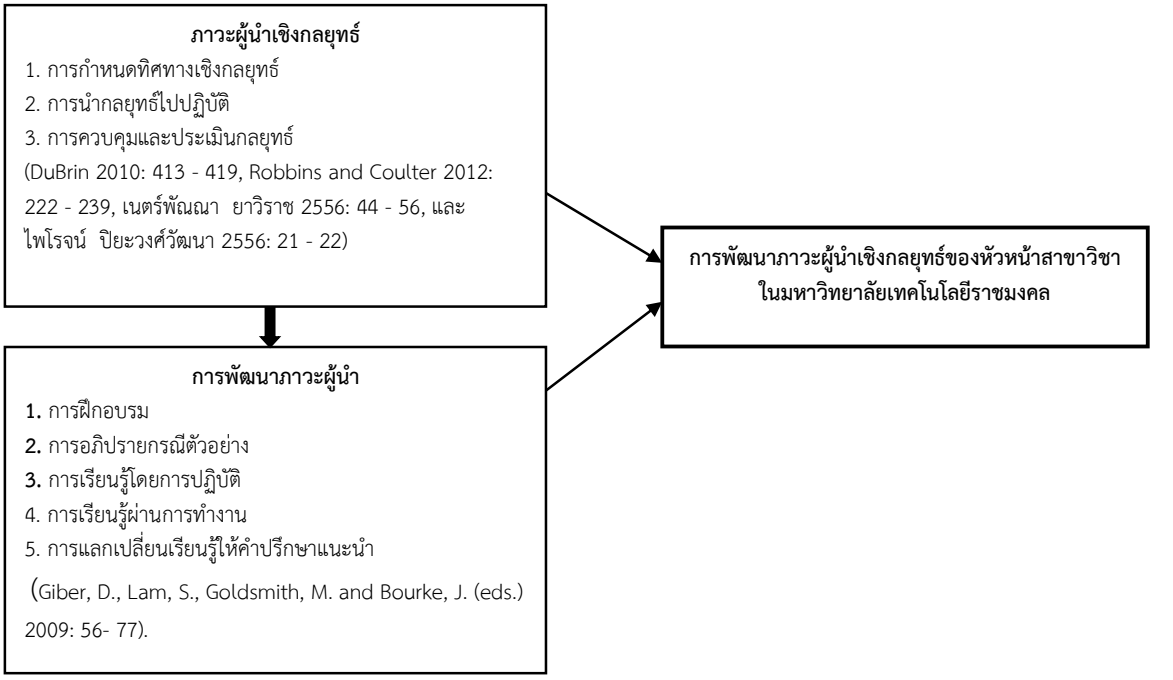

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ 6 ขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และศึกษาข้อมูลความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นกรอบแนวคิด ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์หาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างและนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะ

ผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่สอดคล้องและเหมาะสมมากที่สุดกับบริบทของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมิน

ความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในขั้นตอนนี้คือ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ 2) แบบประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นคำถามที่ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป และความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์หาระดับความสำคัญ ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยผู้วิจัยนำองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่สังเคราะห์ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสำรวจหาองค์ประกอบที่มีความสำคัญ เพื่อนำไปยกร่างวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ประชากรคือบุคลากรสายวิชาการประกอบด้วยคณบดี รองคณบดี หัวหน้าสาขาวิชา และอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รวมทั้งสิ้น จำนวน 5,849 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตาราง Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด 2553 : 43) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 เป็นคำถามความสำคัญขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่น (ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา) ทั้งฉบับเท่ากับ .98 ข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.85 – 10.25 ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ

ระยะที่ 2 การสร้างวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีขั้นตอนการวิจัย 1 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนที่ 4 การยกร่างวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยผู้วิจัยนำร่างวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ฯ ที่ได้พัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคือ แบบประเมินความเหมาะสมของวิธีการพัฒนามีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ

ระยะที่ 3 การนำวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ฯ ไปใช้ และการปรับปรุงแก้ไขวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ฯ มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนที่ 5 การนำวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลไปใช้กับหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประกอบด้วย 1) แบบประเมินภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งมี 2 ฉบับ คือ ฉบับผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และฉบับเพื่อนร่วมงานประเมิน 2) แบบประเมินระดับความพึงพอใจต่อวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ความพึงพอใจ

ในวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่น (ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา) ทั้งฉบับเท่ากับ .94 ข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.40 – 7.20

ขั้นตอนที่ 6 การปรับปรุงแก้ไขวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ฯ โดยหลังจากนำวิธีการไปทดลองใช้ฝึกอบรมหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ผู้วิจัยได้นำผลการประเมิน มาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไข ซึ่งพิจารณาจากปัญหา อุปสรรค และจากข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในแบบประเมินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ฯ และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับแก้ไขเพื่อให้เหมาะสมกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 3) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์

การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ หมายถึงการที่บุคคล มีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ตลอดจนจูงใจกระตุ้นผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติตามได้อย่างสม่ำเสมอ สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ หมายถึงการวางแผนตัดสินใจ และดำเนินการปฏิบัติโดยใช้กระบวนการจัดการที่เป็นพื้นฐานขององค์การได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมการปฏิบัติการ

การควบคุมและประเมินกล หมายถึงกระบวนการวัดการปฏิบัติงานที่ได้มีการวางแผนไว้เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าการปฏิบัติงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ขององค์การ ได้แก่ การวัดผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐานที่กำหนด และการแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่ผิดพลาดไปจากมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบหลักภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ดังข้อมูลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

องค์ประกอบหลัก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์	4.40	0.32	มาก
2. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.31	0.34	มาก
3. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์	4.35	0.31	มาก
โดยรวม	4.35	0.32	มาก

ขั้นตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์หาระดับความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า บุคลากรสายวิชาการในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเห็นว่าองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 3 องค์ประกอบ มีระดับมากที่สุด 1 องค์ประกอบ คือการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ($\bar{X}$=4.59) อยู่ในระดับมาก 2 องค์ประกอบเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ($\bar{X}$=4.44) และการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X}$=4.37) ตามลำดับ ดังข้อมูลในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจำแนกตามองค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบหลัก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์	4.37	0.66	มาก
2. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.59	0.40	มาก
3. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์	4.44	0.59	มาก

ขั้นตอนที่ 4 ผลการยกร่างวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ ชูชัย สมิทธิไกร (2558 : 1-7) สรุปถึงวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำว่า หนึ่งในกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำนั้น คือ การฝึกอบรม ซึ่งมีบทบาทสำคัญประการหนึ่ง ในการเพิ่มพูนปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคคลเพื่อให้สามารถตอบสนองเป้าหมาย และนโยบายการดำเนินงานขององค์การได้ การฝึกอบรมจึงมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าขององค์การและของตัวบุคคล และจากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำในขั้นตอนการสำรวจหาความสำคัญจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ พบว่าวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำด้วยการฝึกอบรมเป็นวิธีที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำให้เกิดประสิทธิผลผู้วิจัยจึงได้ยกร่างวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในรูปแบบของหลักสูตรการฝึกอบรม มี 3 ส่วนดังนี้ 1) โครงร่างของหลักสูตร ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็นของการฝึกอบรม หลักการ เป้าหมาย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ระยะเวลา โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม เทคนิคการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและการประเมินผล 2) คู่มือการฝึกอบรม ประกอบด้วย คำแนะนำสำหรับวิทยากร แนวทางในการ

ฝึกอบรม กระบวนการฝึกอบรม 3) หน่วยการฝึกอบรม ประกอบด้วยวัตถุประสงค์การฝึกอบรม เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรม และวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการประเมินผล

ผู้วิจัยนำเสนอหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักสูตร และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารจากสถาบันอุดมศึกษา ประเมินหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ฯ ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่า หลักสูตรหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ฯ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกตามองค์ประกอบของหลักสูตรฯ

หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ฯ	$\bar{X}$	ระดับความเหมาะสม
1. สภาพปัญหาและความจำเป็น	4.13	มาก
2. หลักการของหลักสูตร	4.10	มาก
3. เป้าหมายของหลักสูตร	4.07	มาก
4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.07	มาก
5. ระยะเวลาการฝึกอบรม	4.20	มาก
6. เนื้อหาของหลักสูตร	4.13	มาก
7. กิจกรรมการฝึกอบรม	4.00	มาก
8. เทคนิคการฝึกอบรม	4.00	มาก
9. สื่อประกอบการฝึกอบรม	4.00	มาก
10. การวัดและประเมินผล	4.10	มาก
โดยรวม	4.08	มาก

ขั้นตอนที่ 5 ผลการนำวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลไปใช้พัฒนาหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน และได้ประเมินดังนี้ 1) ประเมินและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ฯ ก่อนและหลังการพัฒนาตามหลักสูตร 2) ประเมินความพึงพอใจต่อวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ฯ ซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางที่ 4 - 6

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลก่อนและหลังการฝึกอบรม กรณีผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง

องค์ประกอบ	ก่อนการฝึกอบรม		หลังการฝึกอบรม		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์	3.42	0.43	4.00	0.24	-4.22*	.000
2. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	3.87	0.52	4.34	0.25	-5.11*	.000
3. การควบคุม และประเมินกลยุทธ์	3.88	0.38	4.14	0.45	-4.82*	.000
โดยรวม	3.72	0.52	4.16	0.22	-3.81*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการประเมินและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่าตนเองมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์โดยรวม และทุกองค์ประกอบหลักหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลก่อนและหลังการฝึกอบรม กรณีประเมินโดยกลุ่มบุคคลอื่น (ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา)

องค์ประกอบ	ก่อนการฝึกอบรม		หลังการฝึกอบรม		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์	3.57	0.42	4.06	0.21	-9.66*	.000
2. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	3.78	0.30	4.18	0.20	-14.38*	.000
3. การควบคุม และประเมินกลยุทธ์	3.29	0.28	3.91	0.15	-13.40*	.000
โดยรวม	3.54	0.42	4.05	0.28	-12.27*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการประเมินและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์โดยกลุ่มบุคคลอื่น เห็นว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์โดยรวม และทุกองค์ประกอบหลักหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ที่	ประเด็นประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	เนื้อหาและเอกสาร	4.16	0.29	มาก
2	วิทยากร	4.22	0.21	มาก
3	กิจกรรมการฝึกอบรม หน่วยที่ 1 การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์	4.18	0.24	มาก
4	กิจกรรมการฝึกอบรม หน่วยที่ 2 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.14	0.33	มาก
5	กิจกรรมการฝึกอบรม หน่วยที่ 3 การควบคุมและประเมินกลยุทธ์	4.13	0.36	มาก
6	สถานที่ฝึกอบรม และสิ่งอำนวยความสะดวก	4.63	0.41	มากที่สุด
7	เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานและบริหารกิจกรรม	4.28	0.59	มาก
	โดยรวม	4.24	0.62	มาก

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ สถานที่ฝึกอบรมและสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$ = 4.63) และอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานและบริหารกิจกรรม ($\bar{X}$ = 4.28) วิทยากร ($\bar{X}$ = 4.22) และกิจกรรมการฝึกอบรม หน่วยที่ 1 การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X}$ = 4.18)

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 3) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ โดยได้มาจากผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ แล้วนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง นำไปสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อให้ได้ข้อมูลองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมมากที่สุดกับบริบทของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์และสรุปสร้างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ผลการประเมินความเหมาะสมพบว่าองค์ประกอบหลักภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ เนตร์พัณณา ยาวิราช (2556 : 47) สรุปว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1) การสร้างกลยุทธ์ 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

3) การควบคุมกลยุทธ์ และสอดคล้องกับ ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา (2556 : 9) สรุปว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดทิศทางและวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การกำหนดและการควบคุมกลยุทธ์ สอดคล้องกับ Hitt, Ireland and Hoskisson (2009 : 2-38) ที่สรุปว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ดังนี้ 1) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 2) การบริหารทรัพยากรในองค์การ 3) การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล 4) การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 5) การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล และสอดคล้องกับ Adair (2010: 8) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ผู้นำจำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการสร้างกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ 2) การทบทวนกลยุทธ์ 3) การตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

2. การจัดทำหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรฯ ซึ่งโครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วย 10 หัวข้อ ได้แก่ สภาพปัญหาและความจำเป็นของการฝึกอบรม หลักการ เป้าหมาย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ระยะเวลา โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม เทคนิคการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

ขอบข่ายเนื้อหาของหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ฯ ประกอบด้วย 3 หน่วยดังนี้ หน่วยที่ 1 การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ หน่วยที่ 2 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และหน่วยที่ 3 การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ โดยให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อที่ผู้เข้ารับการอบรมจะได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ คุณลักษณะ และองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ แล้วจึงนำเสนอเรียงลำดับหัวข้อในแต่ละองค์ประกอบสำหรับการจัดกิจกรรมในการฝึกการอบรมเน้นการนำความรู้สู่การปฏิบัติจริงด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน การทำกิจกรรมกลุ่ม กรณีศึกษา การแก้ไขปัญหา การอภิปรายและสรุปผลร่วมกันเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการพัฒนาให้มากที่สุด ระยะเวลาการฝึกอบรมใช้เวลา 19 ชั่วโมง โดยที่วิทยากรควรนำเสนอแนวคิดที่สำคัญในแต่ละเรื่อง หลังจากนั้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีการทำกิจกรรมตามใบงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน และออกมานำเสนอผลงานของกลุ่ม ส่วนการวัดและประเมินผล ได้นำการประเมินแบบ 360 องศา ที่เป็นลักษณะของการใช้วิธีการประเมินรอบด้าน ทั้งการประเมินตนเองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และประเมินโดยบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ การประเมินโดยผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา มีการประเมินทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยมีเกณฑ์สำหรับการประเมินที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กัณฑ์กณัฐ สุวรรณรัชภูม์ (2557 : 185-186) ที่วิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำกลยุทธ์สำหรับพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข จังหวัดกรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับงานวิจัย Zentis (2007 : 122) พบว่าการประเมินป้อนกลับแบบ 360 องศาสนับสนุนความเต็มใจของบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระหว่างกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำ

3. การประเมินการใช้หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยผู้วิจัยนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ฝึกอบรมหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น จำนวน 30 คน ผลการประเมินภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และประเมินโดยบุคคลอื่น ได้แก่ การประเมินโดยผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา พบว่า หัวหน้าสาขาวิชามีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์โดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตวัญลักษณ์ พวงนิล (2555 : 501-503) พบว่า ผลการประเมินหลังการทดลองโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกประเภทสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัณฑ์กณัฐ สุวรรณรัชภูม์ (2557 : 185) พบว่า พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ มีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อ

ภาวะผู้นำกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พิศา ชัชชวพันธ์ (2559 : 229) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษามีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรณีผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และประเมินโดยบุคคลอื่น ได้แก่ การประเมินโดยผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา ก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยรวม พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์หลังการฝึกอบรมสูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554 : 159-160) วิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่าผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินตนเอง และประเมินโดยกลุ่มบุคคลอื่น มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อวิธีการที่ผู้วิจัยได้พัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้วิจัยได้มีการสำรวจความสำคัญหรือความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ทำให้ได้ข้อมูลนำมาจัดทำเนื้อหาและวิธีการพัฒนา ดังนั้นผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจึงมีความพึงพอใจต่อวิธีการพัฒนา และเห็นว่าเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์แก่หัวหน้าสาขาวิชาอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนในแผนงานและโครงการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย ควรให้การสนับสนุนการดำเนินการและงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

1.2 มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ และควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้หัวหน้าสาขาวิชามีความตระหนักในความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรวิจัยเพื่อค้นหาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของบุคลากรผู้บริหารกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มผู้บริหารสายสนับสนุน

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ หรือในสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อหาความสำคัญการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ รวมถึงวิธีการ และระยะเวลาที่เหมาะสมในการพัฒนา เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับบริบทของหน่วยงาน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและคำแนะนำอันมีค่าจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ ลิ้มไขแสง อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ที่สนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ฝึกอบรม ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เนตร์พัณณา ยาวิราช และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้สัมภาษณ์ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กัณฑ์กณัฐ สุวรรณรัชภูม์. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำกลยุทธ์สำหรับพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข จังหวัดกรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2557.

ชูชัย สมิทธิไกร. **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

ตวัญจ์ลักษณ์ พวงนิล. **โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2555.

เนตร์พัณณา ยาวิราช. **ภาวะผู้นำ และผู้นำเชิงกลยุทธ์.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, 2556.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์, 2553.

พิมพ์พิศา ชัชชวพันธ์. **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2559.

ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา. **การจัดการเชิงกลยุทธ์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. **การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

Adair, J. **Strategic Leadership: How to Think and Plan Strategically and Provide Direction.** London: Kogan Page, 2010.

Giber, D., Lam, S., Goldsmith, M. and Bourke, J. (eds.). **Linkage Inc.'s Best Practices in Leadership Development Handbook: case studies, instruments, training.** 2nd ed. San Francisco, CA: Pfeiffer, 2009.

Hitt, M. A., Ireland, R. D. and Hoskisson, R. E. **Strategic Management: Competitiveness and Globalization.** 8th ed. Cincinnati: South-Western / Cengage Learning, 2009.

Morrill, R. L. **Strategic Leadership: Integrating Strategy and Leadership in Colleges and Universities**. Maryland: Rowman & Littlefiled Publishers, 2010.

Pearce , J. A., and Robinson, R. B. **Strategic Management: Strategy Formulation, Implementation, and Control.** 12th ed. Chicago, IL: R. D. Irwin, 2011.

Robbins, S. P., and Coulter, M. **Management**. 11th ed. New Jersey: Prentice Hall, 2012

Zentis, N.L.R. **The impact of 360-degree feedback on leadership development.** Dissertation Degree Doctor of Philosophy Cappella University, 2007.

โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

A Structural Equation model of Causal Factors influencing in an Excellence of Private Higher Education in the Northeast stepping towards Thailand 4.0

นิยดา เปี่ยมพืชนะ[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการนำโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 460 คน และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 200 คน จากสถาบัน จำนวน 10 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ตัวแปรผลคือ ความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 และตัวแปรสาเหตุ คือ เสรีภาพทางวิชาการ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการบริหารทรัพยากรมนุษย์

2. โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 93.436 ที่องศาความเป็นอิสระ เท่ากับ 79 ระดับนัยสำคัญ (P-value) เท่ากับ 0.127 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.998 ค่าดัชนี Tucker-Lewis Index (TLI) เท่ากับ 0.996 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.017 และดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.018

คำสำคัญ : ความเป็นเลิศ, ไทยแลนด์ 4.0, โมเดล, ปัจจัยเชิงสาเหตุ

---

[1]อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. แนวทางการนำโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ อาทิ แนวทางการนำปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ คือ 1) ด้านการวิจัยและการสร้างนวัตกรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้คณาจารย์ผลิตผลงานวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของสถาบัน 3) ด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคม ผู้บริหารควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันกับชุมชนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้คณาจารย์ นักศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างสถาบันกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

Abstract

The objectives of this research wear to study as follows: 1) To study about its causal factors influencing excellence of the private higher education in the Northeast stepping towards Thailand 4.0 ; 2) To approve of its concerning of the structural model of causal factors that had been influenced to the excellence of the private higher education in the Northeast stepping towards Thailand 4.0; related to empirical data and; 3) to study about its guidelines to bring about a structure equation model causal factors was influencing in an excellence of the private higher education in the Northeast stepping towards Thailand 4.0 being used in the pragmatic method. The 460 sampling groups as used in the research related to teachers were available in the private higher education in the Northeast University in the academic year of 2017; and a number of 200 persons of its target groups were from 10 institutions. The tools had been used in the research like questionnaires as five standards root mean square and in-depth Interviews.

The results of the research were as follows:

1. Its results of study about its causal factors were influencing in an excellence of private Higher education in the Northeast stepping towards Thailand 4.0 found that its end-result variables were the excellence of the private higher education stepping towards Thailand 4.0, and causal variables were academic freedom, leadership of its administrators, strategic contrivance and human resource managements.

2. A structural equation model of causal factors was Influencing in an excellence of private higher education in the Northeast stepping towards Thailand 4.0 that had been developed up as deeply concerned with its empirical data based on the results of chi-square accounting of 93.436, degree of freedom was equal to 79, P-value was equal to 0.127, comparative fit index (CFI) was equal to 0.998, Tucker-Lewis Index (TLI) equal to 0.996, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) was equal to 0.017, and Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) was equal to 0.018.

3. A guideline to bring about a structure equation model causal factors was influencing in an excellence of the private higher education in the Northeast stepping towards Thailand 4.0 being used in the pragmatic method; such as a guideline on academic freedom causal factors that was Influencing in an excellence of the private higher education in the Northeast stepping towards Thailand 4.0 being used in the performance as follows: 1) on research and innovation creation, administrators should promote toward teachers produce their research work and local developments; 2) on learning and teaching managements, on analytical thinking, the administrators should provide them certain opportunities to have a participation in the institutional curriculum developments; 3) on social academic services rendering, administrators should create co-operative network among varies institutions with communities sustainably; 4) on arts and cultures services aspects, administrators should promote on teachers, students and some of its communities taking parts in the learning and teaching managements in the form of innovation, on the arts and cultures promotion aspects should be in accordance with its body of knowledge among communities' institutions being sustainably.

Keywords : Excellence, Thailand 4.0, Model, Causal Factors

บทนำ

ปัจจัยที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศนั้น เป็นเพราะสภาพแวดล้อมการแข่งขันที่นับวันจะมีความรุนแรงมากขึ้นเป็นทวีคูณ ไม่ว่าจะเป็นการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาขององค์กรนานาชาติ การแข่งขันในระดับอุดมศึกษา ความท้าทายในการออกนอกระบบรวมถึงการขยายตัวของอุดมศึกษาไทยและการอยู่รอด จากหลักเกณฑ์ในการจัดอันดับต่างๆ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้มีสถานะที่ดีในเวทีระดับประเทศ และเวทีระดับนานาชาติ เป้าหมายของกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 พ.ศ.2551 - 2565 เมื่อสิ้นสุดแผนในปี พ.ศ.2565 คือการยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในยุคไร้พรมแดน สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล การเงิน การกำกับมาตรฐาน และเครือข่ายอุดมศึกษาบนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการ ความหลากหลาย และเอกภาพเชิงระบบ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาไทยให้ทัดเทียมและเป็นที่ยอมรับในสากล จึงได้นำเครื่องมือพัฒนาคุณภาพที่ได้รับการยอมรับในสากลว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาสถาบันสู่ความเป็นเลิศ นั่นคือ เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence) ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่สามารถนำมาเป็นกรอบการดำเนินงานบริหารจัดการการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศได้อย่างก้าวกระโดดมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558 : 3)

เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศสร้างพลังให้สถาบันของท่านไม่ว่าจะมีขนาดใดหรือมีหลักสูตรและบริการประเภทใดให้บรรลุเป้าหมาย ทำให้การเรียนรู้ของนักศึกษาดีขึ้น ปรับปรุงผลการดำเนินการทุกด้านและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยทำให้แผน กระบวนการการตัดสินใจ บุคลากร ระบบปฏิบัติการ และผลลัพธ์มีความสอดคล้องกัน การนำเกณฑ์นี้ไปใช้ช่วยให้ท่านสามารถประเมินได้อย่างรอบด้านว่าขณะนี้สถาบันของท่านอยู่ในตำแหน่งใด และต้องการมุ่งไปที่ใด เกณฑ์ช่วยให้ท่านมีเครื่องมือในการตรวจสอบระบบบริหารงานทุกภาคส่วน พัฒนาปรับปรุงกระบวนการและผลลัพธ์ โดยคำนึงถึงภาพโดยรวมของสถาบัน ถึงแม้เกณฑ์ EdPEx จะเป็นชื่อที่ตั้งขึ้นและรู้จักกันเฉพาะในประเทศไทย แต่ที่มาของเกณฑ์ คือ Baldrige Education Criteria for Performance Excellence เป็นที่ยอมรับและรู้จักในวงการศึกษา และมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งทั้งในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย สิงค์โปร ฮ่องกง รวมทั้งประเทศไทย นำเกณฑ์นี้ไปใช้เพื่อการพัฒนาตนเอง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558 : 6)

การศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 มีความหมายมากกว่าการเตรียมความพร้อมด้านความรู้เท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ โดยมีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและมีแผนในการเตรียมความพร้อมของคนทุกด้าน ให้สามารถมีชีวิตที่ดี อยู่รอดในสังคม และทำมาหากินเป็น โดยเฉพาะในส่วนของนักศึกษาต้องสอนให้มีความรู้คู่คุณธรรม และมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ส่วนการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนแปลงในระดับอุดมศึกษาควรจะเริ่มเปลี่ยนแปลงจากระดับนโยบายคือสภามหาวิทยาลัยก่อน เพราะเป็นส่วนสำคัญอย่างมากต่อทิศทางการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่จะต้องผลิตคนออกมารองรับการพัฒนาประเทศ โดยควรปรับองค์ประกอบของกรรมการสภาสถาบันอุดมศึกษาให้มีขนาดเล็กลง เพื่อให้การดำเนินงานมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนควรคงไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการสรรหาบุคคลที่เหมาะสมมาดำรงตำแหน่งด้วย เมื่อทำได้เช่นนี้การขับเคลื่อนงานในระดับอุดมศึกษาก็จะมีทิศทางและตอบสนองความต้องการของประเทศมากขึ้น (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์2559:1) อีกทั้งการศึกษาไทยในโลกยุคใหม่ต้องก้าวสู่การคิดวิเคราะห์ ค้นคว้าสิ่งใหม่ ดังนั้นการศึกษาจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพแรงงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 แต่ระบบการศึกษาที่จะตอบโจทย์นี้ต้องเปลี่ยนวิธีการสอน ลดการเรียนรู้เชิงเทคนิค และการท่องจำ แต่ให้น้ำหนักกับการสร้างทักษะการเรียนรู้และปรับตัวของผู้เรียนให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต และจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่และกลุ่มจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งมีวิธีการประเมินผลการเรียนแตกต่างจากปัจจุบันที่เน้นการสอบเพียงอย่างเดียว เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว (2559:1)

ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรมีศักยภาพในการบริหารจัดการสถาบันสู่ความเป็นเลิศเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 มีความสามารถในการดำเนินการของสถาบันที่เกี่ยวกับผลลัพธ์ด้านการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ การสร้างนวัตกรรม สร้างกำลังคนตอบสนองวาระของชาติ และความรับผิดชอบที่จะตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในการพัฒนาชุมชนให้มีศักยภาพสูงขึ้น อีกทั้งความท้าทายในการปรับบทบาทของสถาบันสู่ความเป็นเลิศเพื่อเอาชนะวิกฤติของสถาบันอุดมศึกษา ถ้าสถาบันมีความเป็นเลิศเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 จะส่งผลต่อ 1) การพัฒนาคุณภาพของคณาจารย์ 2) การพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561 : 8) ระบุว่าคุณภาพของนักศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านผลลัพธ์ผู้เรียนคือ 1) บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถรอบรู้ด้านต่างๆ (Learner Person 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Co-Creator) 3) พลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) กล้าหาญทางจริยธรรม ทั้งในบทบาทของ Thai citizen และ Global citizen และ 3) การพัฒนาสถาบันสู่ความเป็นเลิศเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558 : 5-6) ระบุว่าเกณฑ์ EdPEx มีบทบาทที่สำคัญ 3 ด้านในการทำให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันที่ดีขึ้น คือ 1) ช่วยปรับปรุงวิธีการดำเนินงานของ

สถาบันการศึกษา เพิ่มขีดความสามารถและผลลัพธ์ให้ดีขึ้น 2) ช่วยกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารและแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างสถาบันต่างๆในประเทศ 3) เป็นเครื่องมือที่สร้างความเข้าใจและบริหารจัดการผลการดำเนินการของสถาบัน ชี้แนะแนวทางการจัดทำแผนกลยุทธ์ และเปิดโอกาสการเรียนรู้ อีกทั้งสรนิต ศิลธรรม (2559:28) สรุปแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2574) แนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อการวางแผนอุดมศึกษา อาทิ 1) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และ 2) การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นต้น โดยมีประเด็นการปฏิรูปอุดมศึกษาคือ 1) สร้างพลเมืองคุณภาพ 2) อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การกระจายโอกาสและคุณภาพ ลดความเลื่อมล้ำ 5) บริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากร 6) สื่อการเรียนรู้ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 7) หลักสูตรการเรียนรู้ ดังที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ (2558 : 69) ระบุว่าการปฏิรูปหลักสูตรในการเรียนการสอนทุกระดับให้มีความเหมาะสมทันสมัย ปฏิรูปวิธีการจัดการเรียนการสอนให้รู้จักคิดด้วยเหตุผลและหาความรู้เองได้ ปฏิรูปการวัดผลการศึกษาให้สะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและปฏิรูปการสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยใช้สถาบันอุดมศึกษาและสถาบันวิจัย

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นองค์กรหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากยุคไร้พรมแดน ซึ่งในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้เปิดดำเนินการเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดช่องว่างต่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะปัญหาด้านคุณภาพระบบการศึกษา ดังที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558 : 56-67) ระบุว่าผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยโดยเวทีเศรษฐกิจโลก พ.ศ.2558-2559 (World Economic Forum: WEF 2015-2016) พบว่า คุณภาพระบบการศึกษาในอันดับโลกประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับที่ 74 และในอันดับอาเซียนจัดอยู่ในอันดับที่ 5 ดังที่ประยุทธ์ จันทร์โอชา (2557:56) กล่าวว่า อนาคตของชาติอยู่ที่การศึกษาทำอย่างไรจะดูทั้งระบบตั้งแต่เล็กจนโตต่อเนื่อง ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงอุดมศึกษา การศึกษาสร้างอาชีพ สร้างรายได้ มีงานทำจบมาแล้วจะรับเข้าไปทำงานอย่างไรต้องร่วมมือกันทั้งระบบ อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2551 : 4) กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565) ระบุว่ากลไกสำคัญที่หลายประเทศใช้การปฏิรูปอุดมศึกษาได้สำเร็จคือธรรมาภิบาลกับการบริหาร และการปฏิรูปการเงินอุดมศึกษา การสร้างอุดมศึกษาให้มีคุณภาพคือระบบการพัฒนาบุคลากรในอุดมศึกษา ในส่วนของระบบอุดมศึกษาปัจจุบันที่มีสถาบันเป็นจำนวนมากทำให้มีความซ้ำซ้อนแย่งชิงนักศึกษาและทรัพยากร มีปัญหาคุณภาพ การแก้ปัญหาอุดมศึกษาในปัจจุบัน ต้องใช้กลไกมาตรฐานและการจัดสรรทรัพยากร เพื่อลดเลิกหลักสูตรที่ไม่ใช่ความต้องการของสังคมหรือการพัฒนาเศรษฐกิจ ปิดหน่วยงานที่มีคุณภาพการศึกษาต่ำ เกิดระบบอุดมศึกษาที่แบ่งงานกันทำ วางตำแหน่งของแต่ละสถาบันให้เหมาะสม ในการประเมินความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของประเทศต่ำ สถาบันอุดมศึกษาไทยมีความแตกต่างสูงและมีช่องว่างของระดับการพัฒนา หลายมิติ อาทิ ขนาด งบประมาณ ประเภท อายุ สถานที่ตั้ง บุคลากร คุณภาพของนักศึกษา คุณภาพของสถาบัน ตลอดจนชื่อเสียง เป็นต้น หลายปัญหาของอุดมศึกษาแก้ไม่ได้หากมหาวิทยาลัยแยกส่วนกันทำงาน ไม่รวมพลัง หรือแบ่งงานกันทำ แม้สถาบันมีคุณภาพและความเป็นเลิศเมื่อไม่ทำงานร่วมกันก็ไม่สามารถสร้างสรรค์ผลงานในระดับประเทศหรือที่สูงขึ้นไป แต่ก็มีสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558 : 3) ซึ่งยุคไร้พรมแดนเป็นทั้งประโยชน์และเป็นทั้งโทษต่อสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้เพราะสถาบันอุดมศึกษาเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายด้านความรู้ในประชาคมโลก OECD (2009 : 17)

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ประสบปัญหา อาทิ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคณาจารย์ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการอยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาด้านอัตราการลาออกของคณาจารย์ ซึ่งปัจจัยภายในของสถาบันจะมีผลต่ออัตรากำลังของคณาจารย์ ถ้าคณาจารย์ในสถาบันมีความพึงพอใจด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการอยู่ในระดับน้อย จะส่งผลต่อปัญหาด้านอัตราการลาออกของคณาจารย์ในสถาบันเพิ่มขึ้น ดังที่จิรวัฒน์ วรุณโรจน์ (2559 : 26) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีความพึงพอใจต่ำสุดคือ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ อีกทั้งจีรศักดิ์ โพกาวิน (2560 : 256) ศึกษาการลาออกของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สาเหตุแรกของการลาออกคือด้านนโยบายและการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษา สาเหตุที่สองคือด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558 : 6) ระบุว่าเพื่อเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีความยั่งยืนที่สามารถตอบสนองความต้องการของสถาบัน ในปัจจุบัน ด้วยความคล่องตัว และมีการบริหารจัดการกลยุทธ์ที่ช่วยให้สถาบันพร้อมรับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และตลาดในอนาคต การจะบรรลุความสำเร็จในอนาคตอาจต้องมีการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถาบันทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรม โดยต้องมีการพิจารณาถึงปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ปัจจัยภายในสถาบันที่มีผลต่อความยั่งยืน รวมถึงขีดความสามารถและอัตรากำลังของบุคลากร ความพร้อมของทรัพยากร เทคโนโลยี องค์ความรู้ สมรรถนะหลัก ระบบงาน อุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความสำเร็จในปัจจุบันและอนาคต อาจจะได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของตลาด และความชอบของผู้เรียนและลูกค้ากลุ่มอื่นและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติการ นอกจากนี้Altbach (2007 : 49) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่นอกจากผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาและนักศึกษาคือเสรีภาพทางวิชาการ

ปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา และส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของนักศึกษาในการเลือกเรียนในสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนั้นความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการบริหารให้กับผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาเพื่อความเป็นเลิศสำหรับการเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. เพื่อศึกษาแนวทางการนำโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ

สมมติฐานของการวิจัย

โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10 แห่ง จำนวนประชากรทั้งหมด 1,025 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ 1) ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ตัวแปรแฝงภายใน คือ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เสรีภาพทางวิชาการ

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

กรอบแนวคิดของการวิจัย

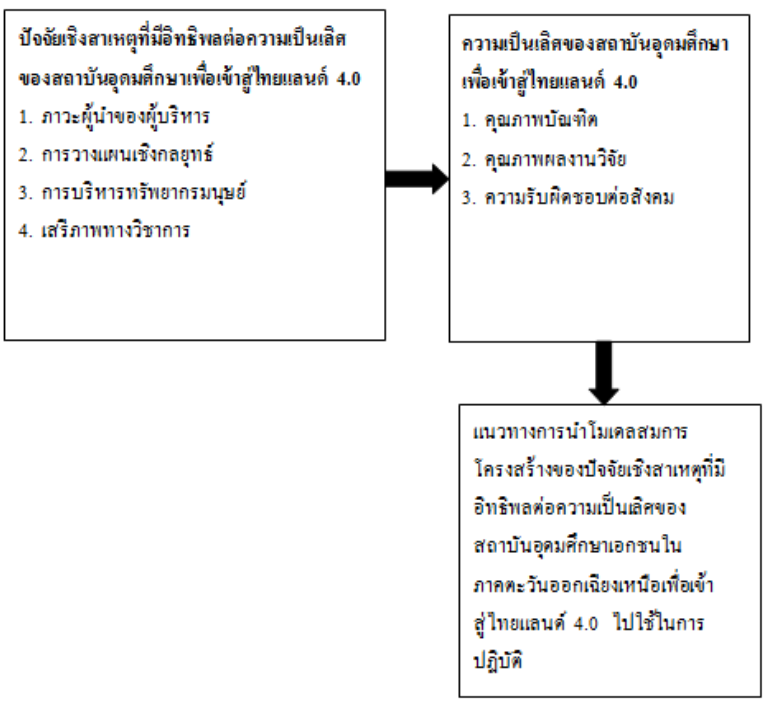

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนากรอบแนวคิดของการวิจัย จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 เพื่อกำหนดตัวแปรที่ต้องการศึกษา และกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างโมเดลจำลองเชิงสมมติฐานเบื้องต้นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 จากกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาแนวทางการนำปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ให้ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และจัดทำรายงานโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ฉบับสมบูรณ์

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10 แห่ง จำนวนประชากรทั้งหมด 1,025 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 460 คน จากสถาบันจำนวน 10 แห่ง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 200 คน จากสถาบันจำนวน 10 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากสถาบันละ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแต่ละชุดมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้ 1) ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด และระยะเวลาการทำงานในสถาบันการศึกษาในปัจจุบัน 2) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อ

เข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 จำนวน 4 ปัจจัย ดังนี้ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และเสรีภาพทางวิชาการ เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ 3) ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ พบว่า ค่าความตรงเชิงเนื้อหามีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.907 แสดงว่ามีค่าความเชื่อถือได้สูง

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเกี่ยวกับแนวทางการนำปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 460 คน สำหรับการวิจัยในขั้นตอนที่ 1-4 ดังนี้

1.1 ขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงอธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและแบบสอบถามไปยังสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยการนำส่งทางไปรษณีย์

1.3 ใช้วิธีการติดตามด้วยตนเองทางโทรศัพท์เพื่อขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่าง กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่ได้ส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยภายใน 2 สัปดาห์

1.4 ใช้วิธีการติดตามโดยการไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นๆ ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยภายใน 3 สัปดาห์

1.5 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากคณาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วนำไปตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 200 คน สำหรับการวิจัยในขั้นตอนที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติบรรยาย เพื่ออธิบายคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและสภาพของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2) การวิเคราะห์การแจกแจงของตัวแปรด้วยสถิติบรรยาย เพื่อใช้อธิบายลักษณะของการแจกแจงของตัวแปร โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง

3) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวแปร และระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

4) วิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เพื่อใช้ตรวจสอบความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่สังเกตได้หรือวัดได้ สถิติที่บ่งชี้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบมีดังนี้ 1) ค่า Bartlett's test of Sphericity 2) ค่าไคเซอร์ เมเยอร์ ออลกิน (Kaiser-Maye-Olkin Measure of Sampling Adequacy) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

1.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประมาณค่าพารามิเตอร์โดยวิธีไลค์ลิฮูดสูงสุด (Maximum Likelihood : ML) วิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น สถิติที่ใช้ ได้แก่ 1) ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square statistic : χ^2) 2) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index : CFI) 3) ค่าดัชนี Tucker-Lewis Index(TLI)

4) ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) 5) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual : SRMR) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากการหาค่าความถี่และค่าร้อยละแล้วบรรยายข้อมูลที่ได้จากการศึกษา สำหรับการวิจัยในขั้นตอนที่ 5

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 และเส้นทางอิทธิพล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังการดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า ตัวแปรผล ซึ่งเป็นตัวแปรแฝงภายในความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ คุณภาพบัณฑิต คุณภาพผลงานวิจัย และความรับผิดชอบต่อสังคม ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 และตัวแปรสาเหตุประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 4 ตัวแปร โดยแบ่งออกเป็นตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ การพัฒนาวิสัยทัศน์สถาบันอุดมศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร การปรับปรุงคุณภาพทั่วทั้งสถาบัน และการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทาย และตัวแปรแฝงภายในจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของคณาจารย์ในแผนกลยุทธ์ การได้รับข้อมูลป้อนกลับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และการมุ่งไปในทิศทางเดียวกันทั้งสถาบัน ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ การได้มาซึ่งคณาจารย์ที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน การทำงานเป็นทีม การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของคณาจารย์ และการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และด้านเสรีภาพทางวิชาการ ตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ การให้บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

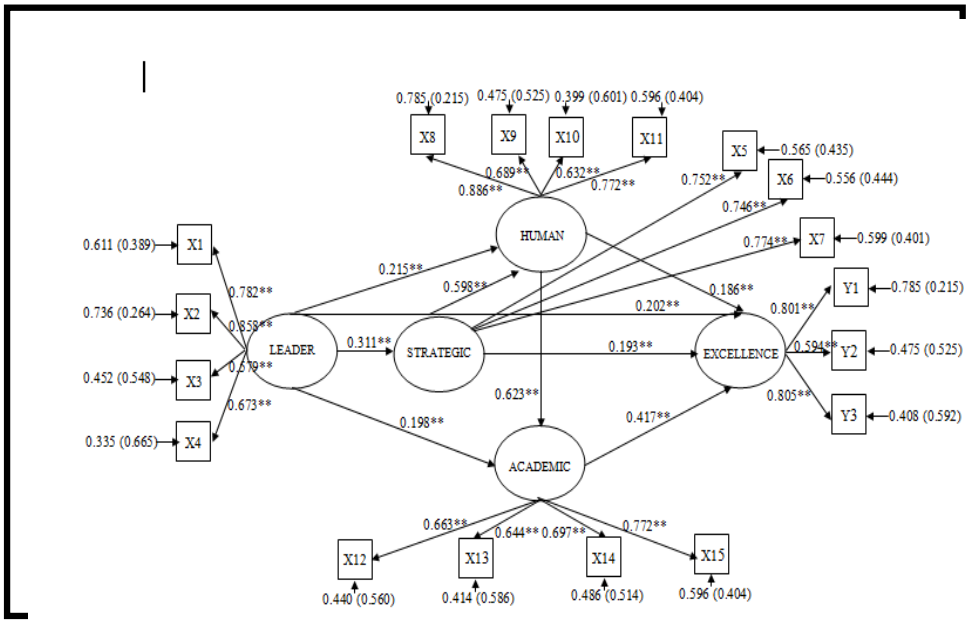

ภาพที่ 1 ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

ผลการวิเคราะห์โมเดลและการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดย ($\chi^2 = 93.436, P = 0.127, df = 79$) เมื่อพิจารณาค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.998 ค่าดัชนี Tucker-Lewis Index (TLI) เท่ากับ 0.996 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.017 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.018 ความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ 0.127 ซึ่งค่า P มากพอที่จะไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลักแสดงว่าผลการทดสอบค่าสถิติไค-สแควร์ χ^2 แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือทุกตัวผ่านเกณฑ์มาตรฐานในระดับที่ยอมรับได้ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.2 ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมในโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 พบว่า

2.2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 (EXCELLENCE)

1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (LEADER) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (STRATEGIC) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (HUMAN) และเสรีภาพทางวิชาการ (ACADEMIC) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.202 , 0.193 , 0.186 และ 0.417 ตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดต่อปัจจัยความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 คือ เสรีภาพทางวิชาการ (ACADEMIC) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.417 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (LEADER) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (STRATEGIC) และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (HUMAN) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.202 , 0.193 และ 0.186 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (LEADER) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (STRATEGIC) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (HUMAN) และ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.181 , 0.141 และ 0.115 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (LEADER) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.181 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (STRATEGIC) และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (HUMAN) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.141 และ 0.115 ตามลำดับ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 คือ เสรีภาพทางวิชาการ (ACADEMIC) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (LEADER) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (STRATEGIC) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (HUMAN) และ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.417 , 0.383 , 0.334 และ 0.301 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมมากที่สุดต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 คือ เสรีภาพทางวิชาการ (ACADEMIC) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.417 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (LEADER) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (STRATEGIC) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (HUMAN) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.383 , 0.334 และ 0.301 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาแนวทางการนำโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ

แนวทางการนำปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่าองค์ประกอบทุกด้านมีโอกาสเป็นไปได้ ตามเกณฑ์การกำหนด คือ ค่ามัธยฐาน (Median) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter-Quartile Range) ไม่เกิน 1.5 และได้ผลการพัฒนาแนวทางการนำปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ ซึ่งได้แนวทางที่พัฒนาแล้ว ดังนี้

3.1 ปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการ มีจำนวน 4 ด้าน ดังนี้

3.1.1 ด้านการวิจัยและการสร้างนวัตกรรม แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้คณาจารย์ผลิตผลงานวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น อาทิ ควรจัดโครงการระบบพี่เลี้ยงการให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยและพัฒนาท้องถิ่นแก่คณาจารย์ เพื่อเสริมสร้างการผลิตผลงานวิจัยและนวัตกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างยั่งยืน

3.1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของสถาบัน อาทิ การพัฒนาหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของสังคมและสอดคล้องกับการเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาสถาบันและการพัฒนาประเทศ

3.1.3 ด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคม แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันกับชุมชนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

3.1.4 ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้คณาจารย์ นักศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างสถาบันกับชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

3.2 ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีจำนวน 4 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ด้านการพัฒนาวิสัยทัศน์สถาบันอุดมศึกษา แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้คณาจารย์มีการพัฒนาทางวิชาชีพตรงตามความเชี่ยวชาญของแต่ละคน โดยการจัดทำโครงการต่างๆให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถาบันโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้คณาจารย์ได้รับรู้ถึงทิศทางการขับเคลื่อนสถาบันสู่ความเป็นเลิศเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

3.2.2 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสมกับการเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

3.2.3 ด้านการปรับปรุงคุณภาพทั่วทั้งสถาบัน แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงานทั่วทั้งสถาบัน และมีการควบคุมคุณภาพทั่วทั้งสถาบันอย่างต่อเนื่อง

3.2.4 ด้านการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทาย แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรบริหารสถาบันสู่ความเป็นเลิศโดยใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ๆ ให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงในการเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

3.3 ปัจจัยการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีจำนวน 3 ด้าน ดังนี้

3.3.1 ด้านการมีส่วนร่วมของคณาจารย์ในแผนกลยุทธ์ แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถาบันเพื่อพัฒนาสถาบันได้อย่างสร้างสรรค์

3.3.2 ด้านการได้รับข้อมูลป้อนกลับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารและคณาจารย์ควรรับฟังความคิดเห็นจากคณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับสถาบัน

3.3.3 ด้านการมุ่งไปในทิศทางเดียวกันทั้งสถาบัน แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศของสถาบัน

3.4 ปัจจัยการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีจำนวน 4 ด้าน ดังนี้

3.4.1 ด้านการได้มาซึ่งคณาจารย์ที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรกำหนดคุณลักษณะของคณาจารย์ประจำหลักสูตรที่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ.2558 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

3.4.2 ด้านการทำงานเป็นทีม แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถาบันสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

3.4.3 ด้านการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของคณาจารย์ แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ผลิตผลงานทางวิชาการเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ

3.4.4 ด้านการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แนวทางที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้คณาจารย์ใช้ความรู้ความสามารถให้สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญของตนเองอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาสมองไหลไปสถาบันอื่นที่มีค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์มากกว่า

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 และเส้นทางอิทธิพล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังการดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า ตัวแปรผล ซึ่งเป็นตัวแปรแฝงภายในความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ คุณภาพบัณฑิต คุณภาพผลงานวิจัย และความรับผิดชอบต่อสังคม ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 และตัวแปรสาเหตุประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 4 ตัวแปร โดยแบ่งออกเป็นตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ การพัฒนาวิสัยทัศน์สถาบันอุดมศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร การปรับปรุงคุณภาพทั่วทั้งสถาบัน และการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทาย และตัวแปรแฝงภายในจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ การมีส่วนร่วมของคณาจารย์ในแผนกลยุทธ์ การได้รับข้อมูลป้อนกลับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และการมุ่งไปในทิศทางเดียวกันทั้งสถาบัน ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ การได้มาซึ่งคณาจารย์ที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน การทำงานเป็นทีม การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของคณาจารย์ และการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และด้านเสรีภาพทางวิชาการ ตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ การให้บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ผลการวิจัยสะท้อนว่าปัจจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่มีความสอดคล้องกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลและการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดย ($\chi^2 = 93.436, P = 0.127, df = 79$) เมื่อพิจารณาค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.998 ค่าดัชนี Tucker-Lewis Index (TLI)

เท่ากับ 0.996 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.017 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.018 ความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ 0.127 ซึ่งค่า P มากพอที่จะไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลักแสดงว่าผลการทดสอบค่าสถิติไค-สแควร์ χ^2 แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือทุกตัวผ่านเกณฑ์มาตรฐานในระดับที่ยอมรับได้ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อีกทั้งผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรง ในโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 โดยที่ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 คือ โดยเรียงลำดับค่าอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เสรีภาพทางวิชาการ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.417 0.202 , 0.193 และ 0.186 ตามลำดับ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสิทธิชัย สอนสุภี (2554:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า 1) โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย ที่พัฒนาตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์ดังนี้ (χ^2) = 45.88, p-value = 0.08, df = 34, (χ^2/df = 1.35), RMSEA = 0.02, CN = 736.96, CFI = 0.90, GFI = 0.99, AGFI = 0.97, SRMR = 0.01 2) ความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ คุณภาพผลงานวิจัย ความรับผิดชอบต่อสังคม และคุณภาพบัณฑิต และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยประกอบด้วย เสรีภาพทางวิชาการ ระบบการบริหาร ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรการเงิน 3) อิทธิพลทางตรง คือ เสรีภาพทางวิชาการ ทรัพยากรบุคคล และระบบการบริหาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.98, 0.61, 0.43 ตามลำดับ

ผลการวิจัยที่พบว่า เส้นทางอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 สามารถนำผลการศึกษาอิทธิพลทางตรงมาอภิปรายผล ดังนี้

ปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 มีค่าอิทธิพลทางตรงเชิงบวกเท่ากับ 0.417 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารได้บริหารงานในสถาบันโดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและเสรีภาพทางวิชาการของคณาจารย์เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา และการสร้างนวัตกรรมสู่ความเป็นเลิศเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ การให้บริการวิชาการแก่สังคมโดยเสรี ตลอดจนการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม แสดงว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณาจารย์ได้ใช้สิทธิเสรีภาพทางวิชาการอย่างเต็มที่ อาทิ ผู้บริหารจะไม่เข้าไปแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของคณาจารย์เกี่ยวกับการกำหนดหัวข้อของการวิจัยและพัฒนา การสร้างนวัตกรรม การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การกำหนดเนื้อหาของการจัดการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ การให้บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ถ้าหากคณาจารย์มีความเป็นอิสระและเสรีภาพทางวิชาการจะทำให้คณาจารย์มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น มีอิสระในการผลิตนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อก้าวสู่แนวทางการพัฒนาบัณฑิตพันธุ์ใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา (2561:4) ได้ระบุว่าทักษะ สมรรถนะ ของบัณฑิตพันธ์ใหม่ตามนโยบายรัฐบาลคือ 1) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะตรงตามความต้องการของกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมถึง STEM Skills และ Innovation Skills 2) มีสมรรถนะในโลกสมัยใหม่ ดังนี้ (1) ทักษะสังคมและชีวิต (2) ความสามารถที่เป็นสากล (3) ความเป็นผู้ประกอบการ (4) ความรับผิดชอบต่อสังคม และ 3) มีทักษะด้านภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนานักศึกษาและพัฒนาสถาบันสู่ความเป็นเลิศเพื่อเข้าสู่

ไทยแลนด์ 4.0 อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558:30) ได้ระบุว่าคณาจารย์เป็นปัจจัยป้อนที่สำคัญของการผลิตบัณฑิต ผู้เกี่ยวข้องต้องมีการออกแบบระบบประกันการบริหารและพัฒนาคณาจารย์ เพื่อให้ได้คณาจารย์ที่มีคุณภาพเหมาะสม มีคุณสมบัติสอดคล้องกับสภาพบริบท ปรัชญา วิสัยทัศน์ของสถาบัน และของหลักสูตร และมีการส่งเสริมให้คณาจารย์มีความรักในสถาบันและการปฏิบัติงานตามวิชาชีพ ซึ่งคณะกรรมการการอุดมศึกษามีหน้าที่หลักสำคัญประการหนึ่งคือการพิจารณาเสนอนโยบายแผนพัฒนาและมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของสิทธิชัย สอนสุภี (2554:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย เสรีภาพทางวิชาการ ระบบการบริหาร ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน และมีอิทธิพลทางตรงต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย คือ เสรีภาพทางวิชาการ ทรัพยากรบุคคล และระบบการบริหาร มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.98, 0.61, 0.43 ตามลำดับ ดังนั้นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงควรให้ความสำคัญต่อปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการเพื่อเพิ่มศักยภาพของคณาจารย์ในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ด้านการสอน การวิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้สถาบันมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 และคณาจารย์ทำงานอย่างเต็มที่เพื่อผลิตบัณฑิตให้ได้มาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF : HED) ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ชนิตา รักษ์พลเมือง (2557:175) กล่าวว่า เสรีภาพทางวิชาการเป็นหัวใจหลักในสังคมประชาธิปไตยและได้รับการรองรับในกฎหมายสูงสุดของประเทศ เพราะการส่งเสริมเสรีภาพทางวิชาการจะส่งผลต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ระดับอุดมศึกษามีเสรีภาพทางวิชาการมาก แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติรวมทั้งต้องได้รับการประกันคุณภาพเพื่อรับรองคุณภาพมาตรฐานด้วย

3. ผลการวิจัยที่พบว่าแนวทางการนำปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ สามารถนำผลการศึกษาแนวทางการนำปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ มาอภิปรายผล ดังนี้

ปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 มีค่าอิทธิพลทางตรงเชิงบวกเท่ากับ 0.417 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีแนวทางการนำปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวิจัยและการสร้างนวัตกรรม โดยมีแนวทางการนำปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ ดังนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้คณาจารย์ผลิตผลงานวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น อาทิ ควรจัดโครงการระบบพี่เลี้ยงการให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยและพัฒนาท้องถิ่นแก่คณาจารย์ เพื่อเสริมสร้างการผลิตผลงานวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจากมีค่าความถี่เท่ากับ 159 และค่าร้อยละเท่ากับ 79.50 สูงเป็นอันดับหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้กับคณาจารย์ให้เห็นคุณค่าในการผลิตงานวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561:28) ระบุว่าแนวทางการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติ

ด้านการวิจัยและนวัตกรรม อาทิ พึงพัฒนาศักยภาพของคณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาให้มีความสามารถในการสร้างผลงานวิจัยและนวัตกรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนิดา มิตรานันท์ และคณะ (2559:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า ควรสนับสนุนให้คณาจารย์มีผลงานวิจัยทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติมากขึ้น เช่น มอบหมายภาระงานให้คณาจารย์อย่างเหมาะสม พัฒนาศักยภาพภาษาอังกฤษของคณาจารย์ สนับสนุนทุนวิจัย มีระบบพี่เลี้ยงนักวิจัย สร้างแรงจูงใจให้คณาจารย์ทำวิจัย มีประเด็นของงานวิจัยสอดคล้องกับนโยบายของชาติ มีระบบฐานข้อมูลและสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลวิจัยได้ มีการบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการบริการวิชาการแก่ชุมชน การเรียนการสอน เป็นต้น ดังที่ Taylor and Braddock (2007 : 245-260) กล่าวว่า สถาบันที่สามารถทำหน้าที่ด้านการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางานวิจัยจนได้รับการยอมรับในระดับดีเลิศตามมาตรฐานสากล จะถือได้ว่าเป็นสถาบันที่มีความเป็นเลิศสอดคล้องกับผลการวิจัยของพริ้มเพรา วราพันธุ์พิพิธ (2556 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีข้อเสนอแนะแนวทางของนโยบายที่สำคัญคือ ควรจัดตั้งศูนย์พัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ อบรม และพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวโน้มหรือกระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับผลการวิจัยของจรัสพงศ์ เทียนประภา (2559:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะครูสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานวิชาชีพของครูธุรกิจในสถาบันอาชีวศึกษาชั้นนำของไทย พบว่า คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและให้คำปรึกษาแก่ครูอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านการวิจัย

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์ โดยมีแนวทางการนำปัจจัยเสริภาพทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ ดังนี้ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของสถาบัน อาทิ การเปิดสอนหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของสังคมและสอดคล้องกับการเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาสถาบันและการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นแนวทางที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจากมีค่าความถี่เท่ากับ 165 และค่าร้อยละเท่ากับ 82.50 สูงเป็นอันดับหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคณาจารย์ในการพัฒนาหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของสังคม โดยมุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ เพื่อให้ครูมีความกระตือรือร้นในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรส่งเสริมให้คณาจารย์เตรียมผู้เรียนให้เรียนรู้วิทยาการและเชื่อมต่อองค์ความรู้ทั่วโลก ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561:22) ระบุว่าแนวทางการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติ ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน อาทิ มีการออกแบบหลักสูตรแบบบูรณาการศาสตร์ เหมาะกับความต้องการของผู้เรียน ทุกหลักสูตรต้องกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ตามวิสัยทัศน์และจุดเน้นของหลักสูตร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพริ้มเพรา วราพันธุ์พิพิธ (2556:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีข้อเสนอแนะแนวทางของนโยบายที่สำคัญคือควรส่งเสริมการจัดรูปแบบการจัดการศึกษาท้องถิ่นแบบบูรณาการ ข้อเสนอแนะกลไกของนโยบายที่สำคัญคือสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดหลักสูตรการศึกษาในระบบให้มีโปรแกรมอย่างหลากหลายมีแผนพัฒนาศักยภาพและวิชาชีพของบุคลากรอย่างเป็นระบบ สร้างวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับผลงานวิจัยของชุติมา ทวีสุวรรณศักดิ์ (2558:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการของโรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า แนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการของโรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ควรให้ความสำคัญกับการรับข้อร้องเรียนของนักเรียนและการควบคุมพฤติกรรมนักเรียน 2) ด้านการมุ่งเน้นการดำเนินการ ควรสร้างกระบวนการทำงานที่เป็นนวัตกรรมและการสร้างยุทธศาสตร์การทำงานที่อาศัยความร่วมมือ 3) ด้านผลลัพธ์ ควรพัฒนาระบบการบริหารที่ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์และมาตรการเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการ และ 4) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากรกับด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการเรียนรู้ ควรสร้างระบบการทำงานเพื่อพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และการกระจายงานให้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 5) ด้านการนำองค์กรและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ควรบริหารจัดการทุกระบบงานให้นำไปสู่การพัฒนาความเป็นเลิศด้านวิชาการและดำเนินการเพื่อวางแผนกลยุทธ์มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการที่ชัดเจน ดังที่David and Others (2017:1) กล่าวว่า ความเป็นเลิศทางวิชาการสามารถประเมินได้จากสิ่งต่างๆ ดังนี้ 1) ภาพรวมประสิทธิผลของสถาบัน 2) การเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) หลักสูตรที่มีความสมบูรณ์สู่ความเป็นเลิศ 4) การประกันคุณภาพการศึกษา 5) หลักสูตรของสถาบันมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6) การได้รับการส่งเสริมและพัฒนาด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง 7) มีระบบการปฏิบัติงานที่เกื้อกูล และ 8) ปัจจัยส่งเสริมอื่นๆ เช่น ทุนการศึกษา รางวัล และการยกย่องชมเชย เป็นต้น

3. ด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคม โดยมีแนวทางการนำปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ ดังนี้ ผู้บริหารควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันกับชุมชนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวทางที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจากมีค่าความถี่เท่ากับ 170 และค่าร้อยละเท่ากับ 85 สูงเป็นอันดับหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ได้มีอิสระในการจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีการพัฒนาแหล่งบริการวิชาการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อสำหรับคณาจารย์และบุคคลภายนอกสถาบันอย่างต่อเนื่อง ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561:34) ระบุว่าแนวทางการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติ ด้านการบริการวิชาการ อาทิ พึงประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของจันทิมา องอาจ (2561:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พบว่า ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนิดา มิตรานันท์ และคณะ (2559:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า ด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคมควรกำหนดแนวทางเป้าหมายและผู้รับผิดชอบโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ตลอดจนสรุปผลการประเมินโครงการให้บริการทางวิชาการแล้วเผยแพร่ให้บุคลากรในภาควิชาทราบทุกโครงการ

4. ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีแนวทางการนำปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ ดังนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้คณาจารย์ นักศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างสถาบันกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจากมีค่าความถี่เท่ากับ 167 และค่าร้อยละเท่ากับ 83.50 สูงเป็นอันดับหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้กับคณาจารย์ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ในสถาบัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาบัณฑิตพันธุ์ใหม่ตามนโยบายของรัฐบาลในยุคปัจจุบัน

ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561:34) ระบุว่าแนวทางการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย อาทิ สถาบันอุดมศึกษาที่มีอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม พึงส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม ในด้านศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่ม สามารถประยุกต์และผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้สอดรับกับสังคมโลกสมัยใหม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนิดา มิตรานันท์ และคณะ (2559 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ควรสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมแก่นิสิตในการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนักที่ดีให้กับนิสิต และส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้คณาจารย์ได้ใช้สิทธิเสรีภาพทางวิชาการอย่างเต็มที่ เพื่อเพิ่มศักยภาพของคณาจารย์ในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นควรนำผลการวิจัยดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ต่อไป

1.2 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกเป็นอันดับที่สองต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสามารถจูงใจให้คณาจารย์ทำงานให้บรรลุเป้าหมายของสถาบันอันประกอบด้วย การพัฒนาวิสัยทัศน์สถาบันอุดมศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร การปรับปรุงคุณภาพทั่วทั้งสถาบัน และการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทาย ดังนั้นควรนำผลการวิจัยดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงควรมีการศึกษาวิจัยโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ในการนำโมเดลไปประยุกต์ใช้กับบริบทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคอื่นๆ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเพื่อยืนยันผลความถูกต้องของโมเดล

2.2 ควรมีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านเสรีภาพทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 มากที่สุด อาจใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มพูนองค์ความรู้ของความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 การประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีให้เพิ่มมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาในวิชาการด้านนี้ต่อไป เป็นต้น เพื่อให้มีความครอบคลุมยิ่งขึ้น

2.3 แนวทางการนำปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ ด้านการวิจัยและการสร้างนวัตกรรม คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้คณาจารย์ผลิตผลงานวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น อาทิ ควรจัดโครงการระบบพี่เลี้ยงการให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยและพัฒนาท้องถิ่นแก่คณาจารย์ เพื่อเสริมสร้างการผลิต

งานวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างยั่งยืน

2.4 แนวทางการนำปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ ด้านการจัดการเรียนการสอน การคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์ คือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของสถาบัน อาทิ การเปิดสอนหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของสังคมและสอดคล้องกับการเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาสถาบันและการพัฒนาประเทศ

2.5 แนวทางการนำปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ ด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคม คือ ผู้บริหารควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันกับชุมชนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

2.6 แนวทางการนำปัจจัยเสรีภาพทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในการปฏิบัติ ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้คณาจารย์ นักศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างสถาบันกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.เอกอนันต์ สมบัติสกุลกิจ อธิการบดีมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดร.สุบัน มุขธระโกษา รองอธิการบดีฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดร.ประกรณ์ชัย พลรัตน์ศักดิ์ ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและบริการวิชาการมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และรองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นผู้ให้ทุนวิจัย ประจำปีการศึกษา 2559 และบทความวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ดียา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จริยา ปันทวังกูร เป็นผู้ทรงคุณวุฒิงานวิจัย ดร.สมภพ เฮ้ามาชัย อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ดร.วิเชียร รู้ยืนยง ประธานหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดร.วานิช ประเสริฐพร คณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ที่ช่วยให้บทความสำเร็จลุล่วงในเวลาที่เหมาะสม และช่วยให้บทความวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว. เดินหน้าการศึกษาไทยอย่างไรให้ตอบโจทย์ไทยแลนด์ 4.0. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “**เดินหน้าการศึกษาไทยอย่างไรให้ตอบโจทย์ไทยแลนด์ 4.0 Thailand Economy 4.0**,” 12 กรกฎาคม 2559; กรุงเทพฯ.

จรัสพงศ์ เทียนประภา และคณะ. “คุณลักษณะครูสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานวิชาชีพของครูธุรกิจในสถาบันอาชีวศึกษาชั้นนำของไทย.” **วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์.** 31, 1 (มกราคม-เมษายน 2559): 1

จันทิมา องอาจ. “การบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.” **วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี.** 5, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561): 274.

จิรวัฒน์ วรุณโรจน์. “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา.** 10, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2559): 26.

จีรศักดิ์ โพกาวิน. “การลาออกของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **วารสารการเมืองการปกครอง.** 7, 1 (มกราคม-เมษายน 2560): 265.

ชนิดา มิตรานันท์ และคณะ. **แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.** กรุงเทพฯ, 2559.

ชนิตา รักษ์พลเมือง. **สิทธิและเสรีภาพทางการศึกษาพื้นฐานการศึกษาทางสังคมและกฎหมาย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2557.

ชุติมา ทวีสุวรรณศักดิ์. **ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการของโรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, 2558.

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. **การศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “การศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4,” 5 พฤศจิกายน 2559; กรุงเทพฯ.

ประยุทธ์ จันทร์โอชา. **ทิศทางการศึกษาไทย**. เอกสารประกอบการบรรยาย “**ทิศทางการศึกษาไทย**,” กรุงเทพฯ: สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2557; กรุงเทพฯ.

พริ้มเพรา วราพันธุ์พิพิธ. **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556.

สรนิต ศิลธรรม. **เปิดโลกกว้างทางปัญญา พัฒนาสู่อาเซียน**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยปทุมธานี,” 16 กรกฎาคม 2559; กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **คู่มือเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ฉบับปี 2558-2561.** กรุงเทพฯ, 2558.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **คู่มือประกันคุณภาพการศึกษาปีการศึกษา 2558**. กรุงเทพฯ, 2558 (อัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **บทความบริหารกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565).** กรุงเทพฯ, 2551.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **มาตรฐานการอุดมศึกษาและแนวทางนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติ.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “การสร้างระบบประกันคุณภาพการศึกษาและตัวบ่งชี้ของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,” 4 ตุลาคม 2561; ขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564.** กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2559.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย โดยเวทีเศรษฐกิจโลก พ.ศ.2558-2559**. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2558.

สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ. **สภาปฏิรูปแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558.

สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา. **แนวทางการพัฒนาบัณฑิตพันธุ์ใหม่**. เอกสารประกอบการบรรยาย “โครงการอบรมเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558 และเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง,” ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,” 2 กันยายน 2561; ขอนแก่น

สิทธิชัย สอนสุภี. **โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย.** วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

Altbach, P. G. “Academic Freedom: International Realities and Challenges.” In **Tradition and Transition: The International Imperative in Higher Education**. Rotterdam, The Netherlands: Sensee, 2007.

Klamen David and Others. **Definilion and Characteristics of Academic Excellence**. Retrieved in May 21, 2017.

OECD. **Higher Education to 2030**. Vol. 2 of Globalization. Paris: OECD, 2009.

Taylor, P. and Braddock, R. 2007. International University Ranking Systems and the Idea of University Excellence. **Journal of Higher Education Policy and Management,** 2007.

คำแนะนำในการเสนอบทความเพื่อการตีพิมพ์
ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้จัดทำวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริม การพัฒนาวิชาการทางการศึกษาและบริหารการศึกษา 2) เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ งานวิจัยและการศึกษา ค้นคว้าของคณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจ ทั้งในและนอกสถาบัน โดยมีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ ศาสตร์ด้านการศึกษาและการบริหารการศึกษา สาขาวิชาที่รับตีพิมพ์ ได้แก่ ครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์-จิตวิทยา/เทคโนโลยี/สหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยทุกบทความจะได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ จากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ ผู้ส่งบทความจะต้องยึดรูปแบบตามคำแนะนำนี้ บทความใดที่มีรูปแบบไม่ตรงตามกำหนดและไม่อยู่ในขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้ทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการที่จะ ไม่รับพิจารณาตีพิมพ์

1. ประเภทของบทความที่ตีพิมพ์

1.1 บทความวิจัย

1.2 บทความวิชาการ

1.3 บทความปริทรรศน์หนังสือ

2. การเตรียมต้นฉบับ

ขนาดของต้นฉบับพิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษ A4 ด้วยโปรแกรม Word รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt โดยเว้นระยะขอบด้านละ 1 นิ้ว จำนวนหน้าบทความไม่เกิน 10 หน้า ต้นฉบับจะเป็นภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษก็ได้ หากบทความเป็นภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยด้วย

3. การเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรม

3.1 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ระบุนามผู้แต่ง ปีพิมพ์ และเลขหน้า ดังตัวอย่าง

- สมาน อัศวภูมิ (2552 : 126) กล่าวว่า ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน และเกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านอื่นๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม..... **หรือ**

- ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน และเกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านอื่นๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม (สมาน อัศวภูมิ : 126) ซึ่งกล่าวไว้ในมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านครู

3.2 การเขียนอ้างอิงท้ายบทความ

(1) กรณีเป็นหนังสือ ผู้แต่ง.//ชื่อเรื่อง.//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์:/โรงพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

<u>ตัวอย่าง</u>

จิณณวัตร ปะโคทัง. หลักการบริหาร. **พิมพ์ครั้งที่ 3.** อุบลฯ: อุบลกิจออฟเซท, 2536.

Stebbing, Lionel. Quality Assurance. New York: Ellis Horwood, 1993.

(2) กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัย.//ชื่อวิทยานิพนธ์.//ประเภทของบทนิพนธ์และชื่อหลักสูตร.//สถาบัน,/ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

คชกรณ์ บัวคำ. **แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริญธรรมของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี, 2558.

Wiley, D.E. **Interpersonal analyses of bulimia : Normal-weight and obese.** Doctoral Dissertation. University of Missouri, Columbia, 1989.

(3) กรณีเป็นวารสาร ผู้เขียน.//"ชื่อบทความ,"//ชื่อวารสาร.//ปีที่,/ฉบับที่(เดือน/ปี):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

สมาน อัศวภูมิ. "ภาวะผู้นำและการบริหารการศึกษาสมัยใหม่," **วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต.** 15, 2(กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2558): 1-8.

Brooks, L.A. "Adult ESL Student Attitudes towards Performance-base Assessment," **Dissertation Abstracts International.** 38, 4(August 2000): 826-A.

(4) กรณีเป็นกฎหมายที่ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา "ชื่อกฎหมาย,"//ราชกิจจานุเบกษา.//เล่ม/ตอนที่.//หน้า.//วัน/เดือน/ปี.

ตัวอย่าง

"พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่2) พ.ศ.2545," **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 119 ตอนที่ 123. หน้า 16-21. 19 ธันวาคม 2545.

(5) กรณีเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ ผู้เขียน.//"ชื่อบทความหรือหัวข้อข่าว,"//ชื่อหนังสือพิมพ์.//วันที่/เดือน/ปี/:/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

วิจักขณ์ ชิตรัตน์. "เพื่อโลกสีเขียว," **ข่าวสด.** 12 ธันวาคม 2552 : 7.

Jansen, Peter. "2009-Thailand's Year Before the Decisive Storm?," **Bangkok Post.** 12 December 2009 : 11.

(6) กรณีเป็นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต ผู้เขียน.//ชื่อเรื่อง.//(ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี).//จาก/URL

ตัวอย่าง

การสื่อสารแห่งประเทศไทย. **เศรษฐกิจพอเพียง.** (ออนไลน์) 2543 (อ้างเมื่อ 23 กรกฎาคม 2545). จาก http://www.mcot.or.th/king/king_news16.html.

รูปแบบการเขียนบทความ ระยะขอบหน้ากระดาษ 3 ซม. บน-ซ้าย-ล่าง-ขวา
วารสารบัวบัณฑิต font Th SarabunPSI **ตัวเลข 13, 15, 16, 18 คือ ขนาดตัวอักษร

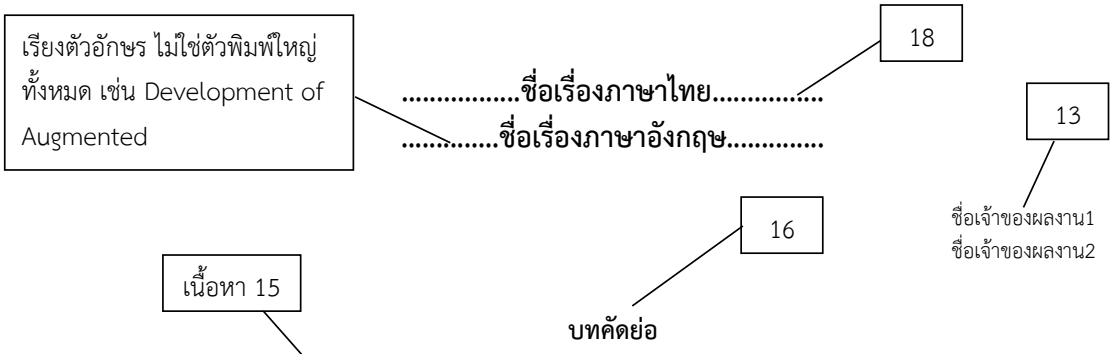

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. .....
2. .....
.....

คำสำคัญ : ....., ..., ... (เป็นคำสั้นๆ ที่ใช้ในการค้นหา)

Abstract

The purposes of this research were to.....
.....
.....

Keywords : ....., ..., ... (เป็นคำสั้นๆ ที่ใช้ในการค้นหา มีความหมายตรงกับคำสำคัญในภาษาไทย)

ชิดขวา

บทนำ

หัวข้อหลัก 16 .....(กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่นำไปสู่วิจัย.....
.....
.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. .....
2. .....

[1]นักศึกษาหลักสูตร.... สาขาวิชา..... มหาวิทยาลัย.....
[2]อาจารย์สาขาวิชา.... คณะ..... มหาวิทยาลัย.....

ให้อยู่หน้าแรกของบทความ 13

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร (ไม่ต้องระบุกลุ่มตัวอย่าง).....

.....

ตัวแปรที่ศึกษา.....

.....

กรอบแนวคิดในการวิจัย.....

.....

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ..... จำนวน..... คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่.....จำนวน..... คน ซึ่งได้มาโดยการ.....

เครื่องมือที่ใช้..... และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการ.....

การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ขั้นตอนการวิจัย.....

สรุปผลการวิจัย.....

อภิปรายผล

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยนี้ไปใช้.....

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

กิตติกรรมประกาศ

.....(ระบุสั้นๆ ว่างานนี้ได้รับทุนสนับสนุน และได้รับความช่วยเหลือจากใครบ้าง).....

.....

เอกสารอ้างอิง

(ต้องมีรายละเอียดครบทุกรายการตามที่อ้างไว้ในเนื้อหาบทความ เรียงตามลำดับตัวอักษร และมีรูปแบบการเขียนบรรณานุกรมตามรูปแบบของวารสาร) เช่น

1. กรณีเป็นหนังสือ

จิณณวัตร ปะโคทัง. **หลักการบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 3. อุบลฯ: อุบลกิจออฟเซท, 2536.

ชิดขวา

2. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์

คชกรณ์ บัวคา. **แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครูสังกัดสานักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2558.

3. กรณีเป็นวารสาร

สมาน อัศวภูมิ. “ภาวะผู้นาและการบริหารการศึกษาสมัยใหม่,” **วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต.** 15, 2(กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2558): 1-8.

4. กรณีเป็นกฎหมายที่ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545,” **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 119 ตอนที่ 123. หน้า 16-21. 19 ธันวาคม 2545.

5. กรณีเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ วิจักขณ์ ชิตรัตน์. “เพื่อโลกสีเขียว,” **ข่าวสด.** 12 ธันวาคม 2552 : 7.

6. กรณีเป็นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต

การสื่อสารแห่งประเทศไทย. **เศรษฐกิจพอเพียง.** (ออนไลน์) 2543 (อ้างเมื่อ 23 กรกฎาคม 2545). จาก http://www.mcot.or.th/king/king_news16.html

ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

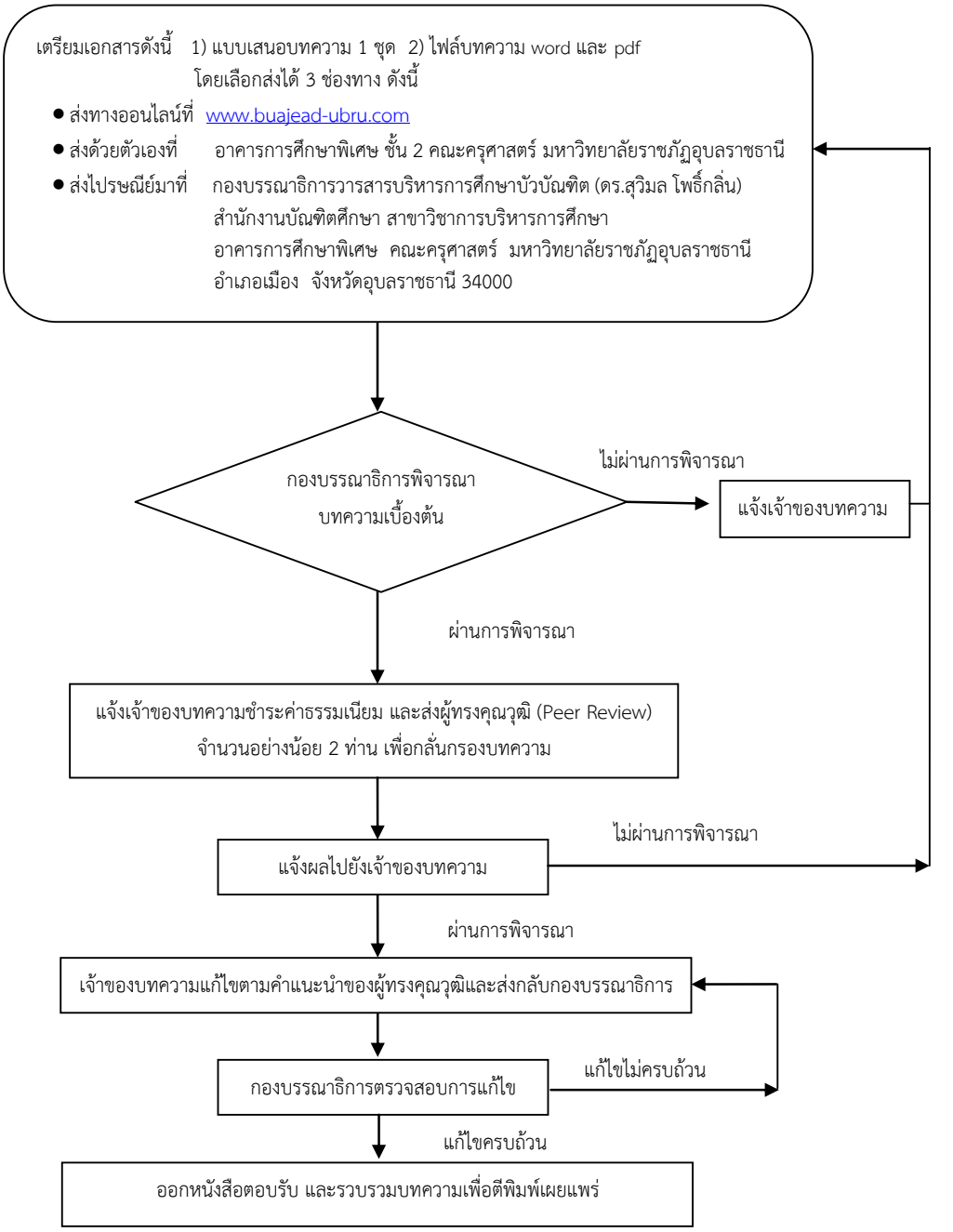

แบบเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
(วารสารในฐานข้อมูล TCI มกราคม ๒๕๕๘ – ธันวาคม ๒๕๖๒)

เรียน บรรณาธิการวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล ภาษาไทย).....

(ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ).....

มีความประสงค์ส่งผลงานในนาม ☐ คณาจารย์/เจ้าหน้าที่ ☐ นักศึกษาระดับ .....

หน่วยงานที่สังกัด .....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

.....

หมายเลขโทรศัพท์..... E-mail / face book/ Line .....

.....

ประเภทผลงาน ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ ปริทรรศน์หนังสือ

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

.....

.....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

.....

.....

คำรับรองบทความวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษา (กรณีเป็นบทความวิจัยของนักศึกษา)

ข้าพเจ้า.....และ..... อาจารย์ที่ปรึกษาของ

(นาย/นาง/น.ส.).....เป็นนักศึกษาระดับ.....

สาขาวิชา..... หลักสูตร.....

คณะ.....ของมหาวิทยาลัย.....

ได้อ่านและพิจารณาบทความแล้วเห็นสมควรน าเสนอเพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่ได้

ลงชื่อ..... ลงชื่อ.....

(.....) (.....)

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา

...../...../..... ...../...../.....

ข้าพเจ้าขอรับรองผลงานที่เสนอตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ดังนี้

๑. ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบหรือแหล่งตีพิมพ์ใดๆ มาก่อน

๒. ไม่อยู่ระหว่างการนำเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งเผยแพร่อื่นใดพร้อมกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓. ข้อความ/รูปภาพ/ข้อมูล ทั้งหมดที่ปรากฏ ขอรับรองว่าเป็นผลงานของข้าพเจ้า หากมีการอ้างอิงผลงานผู้อื่น ข้าพเจ้าได้มีการด าเนินการตาม ระเบียบกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และจรรยาบรรณทางวิชาการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วกรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิด ลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าแต่เพียงฝ่ายเดียว

๔. ข้าพเจ้ายอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการตรวจแก้ต้นฉบับตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความทั้งหมดข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงนาม..... เจ้าของผลงาน

(.....)

วันที่...../...../.....

- บทความเป็นความคิดเห็นและผลงานวิจัยของเจ้าของบทความซึ่งยินดีให้บทความได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
- เจ้าของบทความยินดีปรับแก้บทความตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ
- หากมีการละเมิดสิทธิ์ไม่ว่าวิธีการใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ กองบรรณาธิการวารสารไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ ทั้งสิ้น ให้อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าของบทความ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ
วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต ปีที่ 19 ฉบับที่ 1

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รศ.ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ

รศ.ดร.นพรัตน์ ส่งเสริม

ผศ.ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง

ผศ.ดร.สรรพสิริ ส่งสุขรุจิโรจน์

ผศ.ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ

ผศ.ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง

ผศ.ดร.อุดมพันธ์ พิชญประเสริฐ

ผศ.ดร.เสรี สมชอบ

ผศ.ดร.ธันยากรณ์ นวลสิงห์

ดร.มนต์ตรี ธนะคุณ

ดร.เชษฐพงศ์ สุขปาน

ดร.กฤติเดช สุขสาร

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รศ.ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง

รศ.ชาญชัย สุกใส

รศ.ดร.สมาน อัศวภูมิ

รศ.ดร.อัศวฤทธิ์ อุทัยรัตน์

ผศ.ดร.นเรศ ขันธะรี

ผศ.ดร.ชวนคิด มะเสนะ

อาจารย์ ดร.นิรมิต ชาวระนอง

อาจารย์ ดร.ไพวุฒิ ลังกา

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
โทรศัพท์ 081 2911205
หรือ 045-352000-29 ต่อ 1234
http://www.buajead-ubru.com หรือ https://www.tci-thaijo.org/index.php/buajead-ubru

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตึกการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

http://www.buajead-ubru.com

http://www.tci-thaijo.org/index.php/buajead-ubru